Domus prof: Rom. Soc: Iesu.

IACOBI GRETSERI SOCIETATIS IESV THEOLOGI, LIBRI DVO;

DE MODO AGENDI IESVITARVM CVM PONTIFICIBVS, PRÆLATIS, PRINCIPIBVS, POPVLO, IVVENTVTE, ET INTER SE MVTVO,

Oppoſiti

EIVSDEM ARGVMENTI LIBELLO ANONYMO ET FAMOSO.

ACCESSIT

VINDICATIO LOCORVM QVORVNDAM TERTVLLIANICORVM A PERuerſis Franciſci Iunij Caluiniſtæ deprauationibus.

Ad

REVERENDISSIMVM ET ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM IOANNEM CONRADVM, Epiſcopum Aichſtadianum, &c.

Cum gratia & priuil. ſacræ Cæſar. Maieſt.

INGOLSTADII,

Ex Typographia ADAMI SARTORII.

ANNO M. DC.

REVERENDISSIMO ET ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. IOANNI CONRADO, EPIſcopo Aichſtadiano, &c.

IACOBVS GRETSERVS, SOCIETATIS IESV, GRATIAM ET FELICITATEM A DEO PRECATVR.

CVM libros iſtos Apologeticos nuper conſcriberem, REVERENDISSIME & ILLVSTRISSIME PRINCEPS, diuerti interdum, tædij, quod concipiebam, diſcutiendi gratia, ad Epiſtolas ſanctiſſimi & vetuſtiſſimi Epiſcopi & Martyris Cypriani; quarum lectione animum, tot criminationibus legendis & refellendis fatigatum, reficiebam, vt promptior & alacrior ad telam, quam ſemel exorſus fueram, detexēdam, reuerterer. Quod dum facio, perſpicuè intellexi cùm alia multa; tum quàm moribus S. Cypriani

diſſimiles ſint hodierni quorũdam mores, quod attinet ad famam & exiſtimationem alieni nominis, ex charitatis, & iuſtitiæ præſcripto defendendam, & à calumniatorum iniuriis aſſerendam. Cùm Legati Nouatiani Antipapæ libellum conuiciis & criminationibus refertum, aduerſus Cornelium, legitimum D. Petri ſucceſſorem, obtrudere conarentur Cypriano, aliiſque Epiſcopis Africanis, quid egerunt illi? Num aures prębuerunt impoſtoribus? Num chartas illas infames pronis manibus & mentibus exceperunt, variiſq; exemplaribus, librariorum ope, auctas in vulgus diſſeminarunt? Minimè verò. Quid igitur? *Honoris communis*
Epiſt. 42. *memores*, ait S. Cyprianus, *& grauitatis ſacerdotalis, ac ſanctitatis reſpectum tenentes, ea, quæ ex diuerſo in librum ad nos tranſmiſſum congeſta fuerant acerbationibus criminoſis, reſpuimus: conſiderantes pariter & ponderantes, quod in tanto fratrum, religioſoq́ conuentu, conſidentibus Dei ſacerdotibus, & altari poſito, nec legi debeant, nec audiri. Neque enim facilè promenda ſunt, & incautè ac temerè publicanda,*

*da,quæ diſcordioſo ſtylo ſcripta audientibus ſcā-
dalum moueant; & fratres longè poſitos, ac trās
mare conſtitutos incerta opinione confundant.
Viderint, qui vel furori ſuo, vel libidini ſeruien-
tes, & diuinæ legis ac ſanctitatis immemores, ia-
ctitare interim geſtiunt, quæ probare nō poſſunt;
& cùm innocentiam deſtruere atque expugna-
re non valeant, ſatis habent fama mendaci, et
falſo rumore maculas inſpergere. Certè quod
præpoſitis & ſacerdotibus congruit, danda ope-
ra eſt, vt talia, cùm à quibuſdam ſcribūtur, per
nos reſpuantur.* Imo cùm illi ipſi Schiſ[illegible]tis piſt.41.
& Hæreſeos ſatores & fautores, *in ſtatione in-
uidioſis quoque conuiciis & clamoribus turbu-
lentis prorueṙent, & flagitarēt, vt crimina, quæ
ſe adferre ac probare dicebant, publicè à nobis,
& à plebe cognoſcerentur, grauitati noſtræ ne-
gauimus conuenire*, inquit S. Cyprianus, *vt
collegæ noſtri iam delecti & ordinati, & lauda-
bili multorum ſententia comprobati, ventilari
vltrà famam ore maledico, & æmulātium vo-
ce pateremur.* Quàm nihil iſtis de Cypriani
ſenſu, qui vbi IESVITIS detrahitur, arrectis
auribus adſtant, intentique ora tenent: Et ſi

quem librum nacti ſunt, qui Societatis noſtræ nomen proſcindat & lancinet, inſtant vrgentque, vt à quàm plurimis euoluatur; exemplaria vel typis vel calamo exarata, inuitis etiam obtrudunt: & ex conuiuiis ſympoſiiſque, apophoretorum loco, abſportāda offerunt. Nec admodum mirarer, ſi Hæretici tantùm, & ab Eccleſia alieni hoc facerēt. Quid enim aliud à iuratis hoſtibus exſpectem? In eadem naui nauigāt nonnulli, qui Orthodoxorum nomine ſibi blandiuntur. Occurrit hoc loco querela D. Hieronymi:

Epiſt. 99. *Si gentiles hanc vitam carperent; ſi Iudæi; haberent ſolatium non placendi eis, quibus diſplicet Chriſtus. Nunc verò, prò nefas, homines Chriſtiani, prætermiſſa domorum ſuarum cura, & proprij oculi trabe neglecta, in alieno oculo feſtucam quærunt: lacerant ſanctum propoſitum, & remedium pœnæ ſuæ arbitrantur, ſi nemo ſit ſanctus: ſi omnibus detrahatur: ſi turba ſit pereuntium, ſi multitudo peccantium.* Præclarè S. Cyprianus ad Antonianum, falſis rumoribus

Epiſt. 52. de ipſo Cypriano nimis credulum: *Quamuis multa multorum vocibus ventilentur, &*

menda-

mendacia aduerſus ſacerdotes Dei, de Diaboli ore prolata, ad rumpendam catholicæ vnitatis concordiam vbiq; iactentur, te tamen *oportet vt bonum fratrem atq; vnanimem conſacerdotem, non quid maligni atq; apoſtatæ dicant ſuſcipere, ſed quid Collegæ tui modeſti & graues viri faciant de vita & diſciplinæ noſtræ exploratione perpendere.* Hoc monitum præſtantiſſimi Doctoris & Martyris, iſti in præcordia demittere deberent, ſi quid Chriſtiani pectoris haberent. Quod maximè nuper factum oportuit, cùm librum *de modo agendi Jeſuitarum*, iam fermè ſepultum, ab inferis reuocarunt: & ingentis theſauri loco non paucis peruolutandum obtulerunt: Quem olim à me viſum contempſi. Nũc vbi à criminatoribus tanti fieri cognoui, refutandum, iiſque, qui hauſtu veneni delectantur, hoc antidotum propinandum cenſui; quos ſpero ſanatum iri, ſi tam cupidum animum ad reſponſionem meam attulerint; quàm attulerunt ad anonymi obtrectatoris ſycophantias. Veſtræ porrò Celſitudini, REVERENDISSIME & ILLVSTRISSIME PRINCEPS, hunc

hunc meum quantulumcunq; laborem dedicare, & obſcuro alioquin operi, lucem aliquam à claritate tanti Antiſtitis mutuari volui. Quod vt auderem, inuitauit me beneuolentia C. V. in Societatem noſtram, cœpta ab eo tempore, quo in gymnaſiis noſtris & diſciplina, eius dignitatis, qua nunc eminet, litterarum & virtutis ſtudio, fundamenta feliciter iecit; quæ cum honoris incremento minimè, vt crebrò fieri ſolet, imminuta; ſed potius magna acceſſione adaucta eſt. Ita nimirum conſueuerunt generoſæ animę: quos ſemel amare inſtituerũt; eos, quidquid Sectariorum voculæ contrà obloquantur, dum amore digna faciunt; amare nõ deſinunt. *Graues viros,* inquit, quem iam aliquoties nominaui S. Cyprianus, *& ſemel ſupra petram ſolida ſtabilitate fundatos, non dico aura leui, ſed nec vento aut turbine cõmoueri, ne animus dubius & incertus variis opinionibus, velut quibuſdam ventorum incurſantium flatibus, frequenter agitetur, & à propoſito ſuo cum quadam leuitatis reprehenſione mutetur.* Deinde cùm Collegium Ingolſtadienſe,

Epiſt. 52.

dienſe, in ea Diœceſi, cuius adminiſtratio C.V. diuino nutu obtigit; proximorum ſaluti procurandæ priuatim & publicè, in ſcholis & templis, ea, quam vires ferunt, ſedulitate inſiſtat: officium exigere videbatur; vt Præſulem, cuius auſpiciis omnia gerit, publico quodam teſtimonio recognoſceret, & in omnium conſpectu aliquod obſeruantiæ monumentum figeret. Taceo Academiam Ingolſtadienſem, quæ partem fructuum, quos ſubmittit, C.V. iure conſecrat, cùm à primo ſuo ortu alium CANCELLARIVM non habeat, quàm eum, qui S. VVilibaldi thronum tenet; nullique Candidato hîc ad ſupremam Theologiæ, Iuriſprudentiæ, Medicinæ & Philoſophiæ lauream aditus pateat, niſi PRINCIPIS Aichſtadiani auctoritate & beneficio. Nec diſſimulare queo, me etiam fama virtutum C.V. impulſum, vt huic lucubrationi alium patronum non quęrerē, pręter C.V. Neminē fugit, quas Apoſtolus boni paſtoris internoſcendi notas & conditiones pręſcribat; quę ad has geminas, vitæ nimirum integritatem & erudition-

ditionem, tanquam ad ſumma capita, reuocantur. His nullus eſt, qui inficietur, C. V. diuinitùs excellēter ornatam eſſe; magno Eccleſiæ Aichſtadianæ emolumento, & maiore adhuc labentibus annis futuro, ſi paſtorale hoc munus, quod florente æuo cœpit, ad affectam vſq; ætatem, Deo adiuuante, longęuamque lucis huius vſuram largiente, gerat. Quod nobis omnibus eſt in optatis.

Ingolſtadij, Kalend. Nouembribus, anno Iubilæo. M. DC.

AD LECTOREM.

LIBER quem hac Apologia refellendum ſuſcepimus, amice Lector, editus eſt quinto propemodum ab hinc anno Francofurti, ſed Germanicè, adſcripto fictitio Georgij Heckelij nomine, tanquam interpretis ex Latino. Latinum exemplar, nunquam, quod ſciam, vulgatum eſt. Sed fortè prodiiſſet in publicum, niſi apud Hæreticum quendam, clariſſima in vrbe, à Magiſtratu interceptum, noſtriſque traditum fuiſſet: quod penes me iam eſt, exque eo latina calumniatoris verba deſumpſi, vt ſua lingua, quæ ſanè perquam elegans eſt, loquatur. De Interprete non habeo, quod conquerar. Malum librum malè vertit, maledicum, maledicè; calumnioſum, calumnioſè. Nec potuit melius, quia nec libri, nec interpretis genius ferebat aut ſinebat. Quod ſi locis non paucis immiſcuit non pauca mendacia, eaque noua; neque id culpandum: quis enim reprehendat, ſi mendaci ſcriptori ſimilem ſe præſtet interpres? Et vt fidus interpres verbum verbo non reddit ex poëtæ monito; ita nec iſte commentum, commento; ſed ſua adiicit, vt non modò bonæ, vel potius malæ fidei metaphraſtes, ſed & paris notæ paraphraſtes haberi poſſit. Quod, niſi fallor, eo fecit conſilio, vt *cirratorum turba, Mileſiorum in ſcholis hæc figmenta decantet,* *S. Hieron. lib. 1. contra Ruffinum.*

tet, & teſtamentum ſuis Beſſorum cachinno membra concutiat, atque inter ſcurrarum epulas nugæ iſtiuſmodi frequententur. Non refutaſſem has chartas, niſi aduerſarij, vt ad Illuſtriſſimum Principem prçfatus ſum, eas renouaſſent, multiſque magna dignitate viris euoluendas obtuliſſent; quibus hac defenſione planum facere volui, qualis ſit Auctor libelli famoſi, quem tam àuidè lectitant, quàm vanus, quàm fallax, quàm mendax, quàm ſuæ & alienæ famæ prodigus: & hanc operam eò libentius ſumpſi, quia perſuaſus ſum, eos alteram aurem, & quidem dexteram, nobis reſeruaſſe: auditiſque rationibus, facilè mutaturos ſententiam, & benigniorem animum in nos accepturos. Eſt quando oblocutoribus ratio reddi debet, ita vt hoc officium ſine grauis piaculi periculo, omitti nequeat. *Quia ſedari hoc ipſum ſtultorum hominum murmur tranquilla ratione poteſt,* inquit ſanctus Gregorius, *eſſe peccatum credo, ſi ne bonum quod valet fieri, negligitur vt fiat. Nam cùm placare inſanas mentes, atque ad ſalutem reducere poſſumus, ſcandalizare eas minimè debemus. Sunt enim quædam ſcandala, quæ omnino deſpicienda ſunt; quædā verò dum vitari ſine culpa poſſunt, deſpicienda nō ſunt, ne cum culpa ſeruentur.* Quare Theotiſtā, clariſſimā fœminā, monet ille idem ſanctus Pontifex, vt quoſdam detractores ſuos, ſecretò vocet; iiſq; innocentiam ſuam exponat. *Spontè vobis ſecretò vocandi ſunt,* inquit, *atque ipſis ratio reddenda, & peruerſa quædam capitula, quæ tenere vos exiſtimant, coram ipſis anathematizanda. Quod ſi etiam, ſicut dicitur, dari à vobis anathema fictè ſuſpicantur: etiam iureiurando firmandum eſt, vos nunquā eadem capitula tenere, nunquā tenuiſſe.* Quod S. Gregorius Patritiā iſtam priuatim factitare iubebat; id ego facio his duob⁹ libris publicè. Si, vt ſolent, obtrectatores calumniis præoccupati, defen-

Lib. 9. epiſt. 39.

defenſionem ad aures & mentem non admittant; tùm illud Domini ad me pertinere arbitrabor: *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* Simulque lectorem beneuolum rogatum volo; vt hæc aurea D. Gregorij dicta alta mente mecum recondat. *Si fuerunt, qui malam famam Paulo imponerent, qui hunc ſeductorem vocarent, quis rogo nunc Chriſtianus debet indignum ducere, pro Chriſto iniurias audire? Quanta autem virtutis præcurſor noſtri Redemptoris fuit, nouimus, qui per ſacrum eloquium non ſolùm pluſquam Propheta; ſed etiam Angelus vocatur; & tamen ſicut mortis eius hiſtoria teſtatur, poſt mortem à perſecutoribus corpus eius incenſum eſt. Sed quid iſta de ſanctis hominibus dicimus? De ipſo Sancto Sanctorum, id eſt, de Deo, qui pro nobis homo factus eſt, loquamur, qui ante mortem, iniuriam, quia Dæmonium haberet, audiuit. Poſt mortem verò à ſuis perſecutoribus ſeductor appellatus eſt. Quanta ergo nos peccatores à lingua vel manibus iniquorum hominum portare neceſſe eſt, qui in aduentu æterni iudicis iudicandi ſumus, ſi & ipſe tanta tam antè, quàm poſt mortem pertulit, qui & iudex venit?*

Matth. 15.

S. Gregor. loco cit.

IN CALVMNIATOREM ANONYMVM.

QVID te poſſe putas noſtros depingere mores,
Duntaxat mores pingere docte tuos?
Deſine: Cecropias cùm fingit pica loquelas,
Semper Cecropias noſcitur inter aues.
Poſſis vt mores alienos ſcribere, mores
Vel dediſce tuos, vel prius abde tuos.
Nam tua lingua cupit dum noſtros prodere mores,
Incepit mores prodere lingua ſuos.

IN EVNDEM.

CVM tibi ſit nomen nullum, cognomina nulla,
Optio ſit tribuas nomen vt ipſe tibi.
Pſeudolus eſſe cupis? ſis Pſeudolus. eſſe Dolonem,
Si lubet, eſto Dolon. ψεῦδος es atque δόλος.

Si Romana iuuant te nomina; Porcius eſto,
Verres, aut Brutus, Beſtia, Latro, Stolo.
Aut ſi quod ſimile his, veterum relegēdo libellos,
Videris appoſitum moribus eſſe tuis,
Vſurpa intrepidè, ne ſis ſine nomine truncus:
Nam ſatis eſt, corpus quod ſine corde geris.

FACVLTAS R.P. PROVINCIALIS GERMANIÆ SVPERIORIS.

Hos duos libros de modo agendi Ieſuitarum, &c. à P. Iacobo Gretſero Societatis noſtræ Theologo conſcriptos, & à tribus Patribus, itidem Theologis, lectos & approbatos, Ego OTHO EYSENREICH, eiuſdem Societatis per ſuperiorem Germaniam Præpoſitus Prouincialis, poteſtate mihi ab admodum R.do P. N. Præpoſito Generali, P. CLAVDIO AQVAVIVA facta, typis mandari permitto. In quorum fidem hoc Auctori teſtimonium manu noſtra ſubſcriptum & ſigillo munitū dare volui. Landſpergæ 26. Maij. An. 1600.

OTHO EYSENREICH.

Hos

Hos duos libros contra anonymum calumniatorem, qui ſub Catholici perſona, in Ordinem de Catholica Religione optimè meritum, conuicia impudenter iacit, typis & luce perquam dignos eſſe arbitror.

Petrvs Stevartivs Leodius, SS. Theologiæ Doctor, Profeſſor, Parochus Mauricianus, & Collegij Theologici in Academia Ingolſtadienſi pro tempore Decanus.

ERRATA.

P*ag.* 22. v. 19. *legiſlatiua.* 23. v. 4. *doctus, hoc.* 29. v. 13. *erat Ioſephus poſt Beniamin.* 33. v. 1. *impetratam.* 34. v. 16. *allectos.* 37. v. 29. *vlla.* 38. v. 32. *vos.* 52. v. 20. *inſania.* 60. v. 28. *pro; hac, lege, certè. ibid. v. penult. citatio L. beneficiis, ponatur poſt verbum: interpretemur.* v. 29. *p.* 62. v. 25. *non eſt.* 63. v. 17. *dele ; primum. vt & pag.* 76. v. 20. 68. v. 5. *oro.* 76. v. 12. *in illum.* 79. v. 20. *incredibile. ibid.* v. 22. *perhibeo.* 82. v. 30. *ſciat.* 83. v. 8. *confinxerit.* 91. v. *vlt. poſt verb. defendant: adde. non niſi hominum crimina colligere affectant.* 92. v. 26. *conſolamur.* 95. v. 25. *eam.* 97. v. 23. *reticent.* 99. v. 28. *velim.* 101. v. 15. *conuerſione.* 116. v. 33. *egit.* 118. *in marg. pro 26. pone 25. ibid.* v. 9. *qua. ibid.* v. 19. *admittût.* 126. v. 19. *infirma.* 150. v. 6. *educandorum.* 184. v. 5. *Hic.* 208. v. 26. *cômonuit.* 255. v. 7. *alieorum.* 272. v. 26. *ſcutellas.* 278. *in marg.* 52. 283. v. 4. *dictitare.* 298. v. 32. *Crucifixi.* 305. v. 4. *veſtrorum.* 308. v. 4. *veſtrarum.* 309. v. 20. *peccatores.* 323. v. 23. *poſtea probauit.* 329. v. 1. *haliteus.* 344. v. 26. *ſpeciem.* 355. v. 14. *dele, cùm.* 363. v. 25. *non inuenio.* 364. v. *penult. vtrumq.* 369. v. 11. *curricula.*

LIBER

LIBER PRIMVS
DE MODO AGENDI IESVITARVM CVM PONTIFICIBVS, PRAELATIS, PRINCIPIBVS, &c.

CAPVT I.
De Jeſuitarum propagatione & proſpero progreſſu.

MOnebat veterum quidam, vt, ſi quò *pellis leonina* penetrare non poſſit, vulpina induatur, fraudi enim & dolo ſæpè patere eò aditum, quò aperta vis peruenire fruſtrà nitatur. Huius conſilium tu quoque, in hoc tuo ſcripto, tibi ſequendum putaſti: cùm enim videres, calumniis & criminationibus tuis, è veſtigio fores occluſum iri apud eós, qui re & nomine *Catholici* cenſentur, aſtutè Catholici perſonam induiſti, viamque tibi hac machina ad Catholicorum animos muniuiſti; qui tamen, animaduerſa fraude, te magis deteſtabuntur, vel ob hanc ſimulationem; tanquam improbum impoſtorem. Verè enim ille: *Malus, vbi bonum ſe ſimulat, tunc eſt peſſimus.* Hæreticus, vbi Catholicum ſe ſimulat, tunc eſt peruerſiſſimus. Verè & illud idem vates: *Bonitatis verba imitari, maior malitia eſt.* Dicam ego:

Fingit calumniator ſe eſſe Catholicum.

A Catho-

Catholici titulum ementiri; maior nequitia eſt. *Grauior enim fit & magis noxia improbitas, benignitatis obumbrata velamine*; vt rectè ait S. Ambroſius. Catholicus es; videlicet, vt ille, qui *Rationale Ieſuiticum* edidit, qui & ipſe, quò chartas ſuas Catholici titulo vẽdibiliores redderet, Catholici hederam appendit. Sed quod aurito illi pecori, exuuiis leonis exornato, accidit, id & iſtis euenire conſueuit: ſtatim vel auribus, vel voce produntur, & Hæretici eſſe deprehenduntur, non ſine iactura ſua; nam *doli nõ doli ſunt, ni aſtu colas, ſed malum maximum, ſi id palam fiat*: nec ſine Catholicorum commodo: *Nam nota mala res, optima eſt*. Polypum imitaris, dum Catholici formã ſubis; vt *quos vi obtinere non potes, circumſcribas dolo, & fuco quodam artis obducas. Fraudulentum illud Polypi ingenium non præteribo*, inquit S. Ambroſius, *qui vadoſo in littore petram nactus, affigitur ei, atq; eius nebuloſo ingenio colorem ſubit, & ſimili ſpecie terga obductus, plurimos piſcium ſine vlla ſuſpicione fraudis allapſos, dum natando non præcauent, & ſaxum opinantur, caſſibus furtiuæ artis includit, & ſinu quodam ſuæ carnis intercipit. Sic ſpontanea venit præda, & talibus capitur argumentis: qualia ſunt eorum, qui ingenium ſuum ſæpe commutant; & diuerſas nocendi artes mouent*. Talis es tu Polypus, *ſpeciem induens* orthodoxi, *vt qui te audiunt aut vident, incauta facilitate ſe credant, eoq; citius labantur, dum diſtinguere non norunt, nec cauere quod noceat*.

S. Ambr. lib. 5. in Hexaem. c. 8.

Cæterùm quia Catholicus audire vis, & Catholicus etiam es, ſed ſolo vocabulo; re autem, ſententia, & profeſſione Hæreticus; tractabo te nec vt Catholicum, nec vt Hæreticum; ſed vt Amphibium, ſeu, vt Zoophytum, ſeu, ſi mauis, vt Tragelaphum, hoc eſt, vt Caluinopapiſtam, ſeu Papiſtocaluiniſtam, qualia mõſtra natale tuum ſolum procreare ſolet. Si & *ridebitur alicubi, materiis ipſis ſatis-*

ſatisfiet, libet enim cum Tertulliano proteſtari de futuro: *Multa ſunt ſic digna reuinci, ne grauitate adorentur. Vanitati propriè feſtiuitas cedit* (hoc eſt, debetur) *congruit & veritati ridere; quia lætans, de æmulis ſuis ludere; quia ſecura eſt.* Ego; vt tibi mentem meam explicem, mallem ſanè te eſſe apertum, imò & natum hæreticum, quàm fictum Catholicum, & factum Hæreticum; ſicut olim etiam Caſſianus maluiſſet, vt Neſtorianus, quem in libris de Incarnatione Chriſti, refutat, fuiſſet natus Hæreticus, quàm factus: *Nam minus dolerem in malis editum, quàm de bonis lapſum: minus fidem non habitam, quàm amiſſam: minus veterem Hæreticum, quàm nouum Apoſtatam; minus enim intuliſſes ſanctæ Eccleſiæ vel labis vel peſtilentiæ; minus denique eſſes vel acerbus ad dolorem, vel grauis ad exemplum, ſi popularis potius tentare, quàm ſacerdos Eccleſiam poſſes.*

Tertull. lib. contra Valentin.

Caſsian lib. 6. de Incarnat. cap. 5.

Magis ferendus, qui ſemper Hæreticus, quam apoſtata à fide.

Sed nunc audiamus, & æqua trutina expendamus tua verba. Ais ergò: *Luce clarius eſt nouum Ieſuitarum ordinem, ſumma omnium admiratione, omnibus hominum ſtatibus atq; ordinibus præualere, perinde ac intelligentibus exoſum eſſe.* Res mihi erit, vt video, cum Ruffino aliquo, hoc eſt, cum implicato & intricato in verbis, vt de ſententia diuinandum ſit & coniectandum. Quid ergò his tuis tam tenebricoſis verbis vis dicere? An Ieſuitarum Ordinem omnibus *ſtatibus præualere*, hoc eſt, ſuperiorem eſſe? At mendacij ſtatim, vel ipſa luce clarioris, redargueris. Anne enim ſtatus noſter ſuperior eſt ſtatu Pontificio, Cardinalitio & Epiſcopali? An ſtatibus aliis & dignitatibus, quarum non paucæ in Eccleſia? An ſtatu aliorum Ordinum religioſorum? Quibus vt profeſſione par eſſet hic Ordo, attamen antiquitate, ſtatione, loco & gradu omnibus lubens volenſque ſeſe poſtponit. An vis nullum vnquam Ordinem tam longè lateque diffuſum eſſe, & tam

Num ſocietas omnibus aliis ordinibus antiſtet.

breui tempore tot prouincias adiiſſe, eaſdemq́; regiones, quas ſol luſtrat, luſtraſſe? At vt id verum eſſet, certè non odij & obtrectationis, ſed amoris potius & laudis argumentum eſſet: neq; enim ſine diuino nutu fieri potuit, vt Societas hæc ad virtutis & religioſę diſciplinę amplificationẽ, & ad bonarũ literarũ propagationẽ nata, tam exiguo tẽporis ſpatio, tam felicibꝰ incremẽtis adaugeretur: Nã hæreſes Lutherana & Caluiniana, ad oẽm licentiam & petulãtiã, morũq́; diſſolutionẽ effictæ, vix oras illas, in quibꝰ extitere, trãſcẽderũt; licet alioquin vitiũ & improbitas, naturâ ſuâ multò facilius multiplicetur, q̃ virtus, ſicut lolium & zizania, ſemper citiùs & vberius proueniunt, q̃ ipſę lætæ, hominumq́; vſui accommodatæ ſegetes.

An vis Societatem Ieſu omnibus aliis ſtatibus *præualere*, ita vt ſecundum illud: *Plus poteſt qui plus valet*, omnes alios ſtatus opprimat & peſſundet? At quem ſtatum politicum oppreſſit? An non Imperator & Reges, Ieſuitis exortis, adhuc ſua ſceptra tenent? An non Principes, aliique populorũ rectores, & paſtores ſubditos ſuos adhuc ditione tenent? Et, vt ad Eccleſiaſticos ſtatus veniam, Pontifices, Cardinales, Epiſcopi, aliique prælati Eccleſiaſtici hactenus nunquam nos accuſarunt, aut de nobis conqueſti ſunt, quaſi noſtra violentia ſub iugum miſſi ſint. Ius ſuum ſingulis integrum conſtat; aut ſi noſti vim alicui ſtatui aut gradui à noſtris allatam, ede nomen, dicamque ſcribe, & de vi nos poſtula. Ais: *Luce clarius eſſe, omnibus intelligentibus hunc ordinem exoſum eſſe. Stultum eſt*, inquit ille, *obiicere, quæ vnica negatione poſſunt refelli.* Nego verum eſſe, quod ſcribis. Quomodo probabis? Nec plus, quàm negationem à me quiſquam iure poteſt exigere, cum *reſpondere accuſantibus*, vt Lactantius auctor eſt, *in defenſione aut negatione ſola poſitum ſit*. Vt tamen ſingulis,

Num ſocietas ſit omnibus inuiſa.

Lactant. lib. 5. cap. 4.

gulis,quæ nobis obiiciũtur, reſpondeam, *neq; ſimpliciter ea negando* (quod olim metuebat Athenagoras) *riſu excipiar*, ab iis, qui quid ſit reſpondere accuſantibus, neſciunt,reſpondeo: Si *intelligentium* nomine intelligas Caluiniſtas,aut Caluinopapiſtas,aut Lutheranos,aut alterius cuiuſcunque ſectæ Hæreticos (*quibus etſi eſt in appellatione diuerſitas, tamen eſt in hæreſis prauitate coniunctio, & diſpar quidem nomen, ſed idem ſacrilegium*) tum non eo inficias, Ordinem hunc omnibus *intelligentibus* eſſe odioſum; hoc tamen contendo, hos *intelligentes*,eo ſenſu dici *intelligentes*,quo olim quidam Hæretici dicebantur *Gnoſtici*,hoc eſt,*cognoſcentes & periti*, cùm eſſent rudiſſimi & imperitiſſimi; Quidam, Cathari,hoc eſt, *mundi*,& *puri*, cùm eſſent immundiſſimi & impuriſſimi; Quidam Noëtiani,à mente&intelligentia,quaſi *intelligentes*,cùm eſſent ſtupidiſſimi,& quouis trunco hebetiores. Si ergò iſtos tuos nominas eadem antiphraſi *intelligentes*; itemque ea, qua nos Germani *fatuos* & *amentes* vulgò appellamus *Doctores*; tum aſſentior,palamque profiteor, Ordinem hunc,omnibus his *intelligentibus* odioſum eſſe & inuiſum.

Athenag. Apolog. pro Chriſtian.

Quos nomine intelligentium intelligat Hæreticus.

L. Quicunq; C de Hæreticis.

At ſi *Intelligentium* vocem vſurpes ea notione,qua ab intelligentibus vſurpari ſolet: tum affirmo, luce clarius liquere,omnibus *Intelligentibus* Ordinẽ hunc gratum & acceptum eſſe; & ſi qui reperiantur, alioquin intelligẽtes,qui minus benigno in nos ſint animo, id inde prouenire, quod inſtitutum noſtrum parum intelligant: ſi intelligerent, non modò non odiſſent,ſed & impensè amarent. Huius rei alium teſtem non laudabo, quàm experientiam,& hanc tantam,quam tu deploras Societatis propagationem. Si enim *Intelligentes* intellexiſſent ordinem hunc literis, probis moribus, & Catholicæ fidei

ſacroſanctis ſcitis tradendis, conſeruandis, ferendis, & amplificandis non eſſe appoſitum, & apprimè vtilem, vtique cum nunquam tam paternè defendendum, ornãdum & propagandum ſuſcepiſſent. Cæterùm cur ordo noſter omnibus admirationi, tuis autem *intelligentibus* etiam inuiſus ſit, duas cauſas reddis, *opes ſcilicet & honores, præclariſſimos*, vt ais, *Reipublicæ flores.*

At enim ſi probis admirationi ſumus, certè propter opes & honores admirationi non ſumus, ſed (liceat vera fateri, quandoquidem ita cogit aduerſarius) propter virtutem & eruditionem, quæ in hac Societate claret, & ob ſingulare illud Dei patrociniũ, quo cœpta huius Societatis prouehuntur. At improbis eaſdẽ ob cauſas odio ſumus; non propter opes, quas nullas in ſpecie poſſidemus, in communi autem, ſi quas habemus, illę nec adeò immodicæ ſunt, vt tantam admirationem vel inuidiam ciere queant, nec magis ad priuatum quemque pertinẽt, quàm bona totius Reipublicæ communia ad ſingulos ciues. Honores autem præ cæteris eximios nullos admittimus, niſi fortè tam inuidendus honos iſtis videatur, munus docendi in ſcholis & templis; quo honore non ſoli ordinis noſtri homines inſigniti ſunt; ſed & alij, qui cathedras vel ſcholaſticas vel Eccleſiaſticas obtinẽt.

Sed vt ipſum fontem opum noſtrarum oſtendas, *quorumlibet*, inquis, *parentum & cuiuſlibet cognationis adoleſcentes ſibi abripiunt.* Non abripimus, ſed petentes & volentes recipimus, nec fortunas ipſorum, ſed ipſos quærimus, hoc eſt, virtutem & indolem diſciplinis aptam, ſiue à fortunæ bonis inſtructi ſint, ſiue ſecus. Satis nobis opulentus eſt, quiſquis probus & ingenioſus eſt. *Virtus omnia in ſe habet*, ait ille, *omnia adſunt bona, quem penes eſt virtus. Quot*, inquis, *à Pontificibus prælaturarum incorporationes,*

quot

quot ab aliis religioſis Ordinibus monaſteria & prædia; quot à reliquo clero per aſſiſtentiam principum decimationes; Quot vacantium bonorum confiſcationes, quot adoleſcentum ab ipſis pellectorum hæreditates, quot piorum ſimplicium donationes & Eleemoſynas, quot laborum, operæq; veluti ſtipendia, ex ſeminariorum gubernatione, obtinuerunt? ita quidē per vniuerſum mundum opibus abundant, vt hoc in genere, vix ſint vllo hominū ordine inferiores. Tam verum eſt, quod his tuis interrogationibꝰ ſubnectis, vt nullo negotio tria quatuorue notiſſima monaſteria tibi nominare liceret, quorum quodlibet ſigillatim, annuos prouentus plures & ampliores habet, quàm omnia collegia, quę in prouincia ſuperioris Germaniæ incolimus, habemus autem in vniuerſum ſedes tredecim, & incolæ non pauciores quinquaginta ſupra trecentos cenſentur. Iam verò ſi vel quatuor vel quinque huiuſmodi monaſteria ſimul cum reditibus noſtris comparemus, tum fidenter affirmo, annuum vectigal, quod capiunt; grandius eſſe, quàm ſint reditus omnium Collegiorum quæcunque in Belgio, Rheno, ſuperiore Germania, & in Auſtria exſtruximus. Quàm ingens igitur mendacium tibi excidit, cùm Ieſuitas opibus ita abundare ſcribis, vt *vix vllo hominum ordine ſint inferiores?* Nonne infinitis partibus inferiores ſunt Ordine Benedictino, Ciſtercienſi & id genus aliis? Teſtatur Trithemius, ſua ætate, hoc eſt, ante centum viginti años, in ſola prouincia ſua Moguntina exſtitiſſe adhuc *centum & viginti quatuor* integras Abbatias, additque; fuiſſe tempus, quo familia Benedictina habuerit *quindecim millia Abbatiarū*, præter *Præpoſituras* & minora cœnobia. Quid noſtri reditus ad iſtos?

De opibus Ieſuitarum.

Sunt non pauci, quorum ſinguli vel ratione officij, vel ſacerdotij longè largiores prouentus habent, quàm

integrum

integrum Collegium; Quot enim reperire eſt Collegia; quæ vix mille aureos quotannis capiant: vel mille quingentos pro quindecim aut viginti perſonis alendis, cùm è contrario multos multi norint, ad quos, vt dixi, ſeu ex officio ſeu ex beneficio, bis, ter, quater & amplius mille aurei in ſingulos annos redeant; nec hęc eo fine à me commemorantur, quaſi cuiquam ſua commoda inuideamus, non adeo liuidi ſumus, ſed vt demonſtrem, iſtum criminatorem, nullũ calumniãdi modũ facere, cùm ſcribit nos vix vllius Ordinis hominibus, quoad diuitias, inferiores eſſe. Quæſo ſumus ne ditiores Pontificibus, Cardinalibus, Epiſcopis, aut religioſis familiis quas antea recenſui, & aliis, quas non recenſui? ſumus ne ditiores Imperatoribus? Regibus, Principibus, Rebuspublicis; nam & his gazas noſtras præfers, *cùm*, vt ais; *Ieſuitæ, diuitiis vix vllo hominum ordine ſint inferiores.* Et ne de ſolis ſummatibus loquamur, ſuperatne opulentia noſtra opulentiam plurimorum, qui priuatam vitam ducunt, nullaque vel generis claritudine vel officij dignitate prę cæteris ſunt inſigniti? lege, oro, quę de immenſis noſtrorum in Gallia theſauris in Apologia aduerſus Arnoldũ, ſcriptis mandauit FranciſcusMontanus. Adiunge & illa, quæ ipſimet Gallicani Ieſuitæ de eodem argumento recenſent in Apologia ſua ad Chriſtianiſſimum Franciæ Regem. Vtraque Apologia Gallicè & Latinè exſtat. Euolue, forſan commentum tuum agnoſces.

Quo iure Societ. poſſideat bona Eccleſiaſtica.

Sed vt ſingula exempla tua excutiam, & ex interrogationibus, quibus ea inuoluis, euoluam; *Multas*, inquis, *obtinent Prælaturarum incorporationes*; ita enim tu tricorporis Geryonæ frater loqueris: Addis tamen, *à Pontificibus*. Iure ergo eas obtinemus, quandoquidem voluntate & conſenſu ſummi Pontificis eas obtinemus, ſummi inquam

quam Pontificis, cui in Eccleſiaſtica bona ius & facultas transferendi & permutandi ea, prout vſus Eccleſiæ, & animarum ſalus expetit. Quis vobis ſeu Caluiniſtis ſeu Caluinopapiſtis, tot prælaturas, quas occupaſtis, *incorporauit?* Tuis enim verbis vtar, vt me intelligas, quis, niſi diabolus, pater & ſummus Pontifex veſter?

Multa, inquis, *ab aliis Ordinibus Religioſis Monaſteria & prædia obtinent*. At certè non tot, quot Caluiniſtæ & Caluinopapiſtæ. Non tot quot Lutheriſtæ, quos inter & nos, hoc etiam diſcrimen intercedit, quia nos, volente & annuẽte pontifice, ea obtinemus, vt ipſe confiteris, ergo licitè. Edite vos viciſſim titulũ, qui probet, vos tot Monaſteriorum & Monaſticorum prædiorũ non prædones, ſed legitimos poſſeſſores eſſe, vt taceã hîc, quod Lermęo fuſius expoſui: cùm quid ad nos transfertur, ſuccedere Catholicos Catholicis, religioſos religioſis: at cùm vos bona Eccleſiaſtica inuaditis, ſubire in locum piorũ, impios: purorum, impuros: proborum, improbos, & ſceleratos. Sed de translatione Monaſteriorũ infrà copioſius. *In Apolog. contra Lermanum Caluiniſtam.*

Multas, inquit, *obtinent decimationes per aſſiſtentiam principum.* At neque tot & tantas, quot & quantas Caluiniſtæ per ſummam iniuriam occupant, Clericis & Monachis ſnmmo ſcelere ereptas. Deinde, ſi ope principum decimas habemus, ſi quas habemus; iure ergo illas habemus: quia príncipes Catholici, nihil contra ius faciunt in huiuſmodi donationibus & translationibus, cùm id non faciant, niſi grauiſſimis cauſis impulſi, nec inconſulto Pontifice, ſi rem ſua auctoritate trãſigere nequeãt. *De decimis.*

Multas, inquis, *Adoleſcentum ad ſe pellectorum hæreditates obtinent.* At multò plures inter nos reperias, qui nihil hęreditatis attulerint, quàm qui attulerint, quandoquidem cuiuis liberum eſt, vt ſuam hæreditatem re- *De hæreditatibus.*

linquat, cuicunque velit, Societaſq; neminem cogat, vt quidquam collegiis noſtris de fortunis paternis deſtinet. Quia verò ex hæreditatibus noſtrorum, adeo nos locupletatos credis, optarem mihi nominari aliquos, qui tam opimas hæreditates attulerint, quam opimam attulit ſanctus Gregorius Magnus, qui monachus factus ex patrimonio ſuo ſeptem monaſteria condidiſſe & fundaſſe fertur. Sed ponamus aliquot ad Societatem attuliſſe patrimonium decem, viginti, triginta aut quadraginta millium: quæſo, quî hæc hæreditas tot & tantos locupletet? Quadraginta millia conficiunt quotannis duo millia, quot, vt antea dixi, multi Eccleſiaſtici & ſæculares ratione muneris, quo funguntur, vel ratione beneficij, quo fruuntur, quotannis percipiũt. Et diuitiæ plus quàm Perſicæ reputabuntur, ſi viginti aut plures incolæ ex huiuſmodi cenſu ſuſtententur?

Multas, inquis, *obtinent piorum ſimplicium donationes & eleemoſynas.* Pij ſunt, ſed *ſimplices*, qui Ieſuitis benignè faciunt; verùm iudicio hominis duplicis, cui Eccleſiaſticus his verbis benè ominatur: *Væ duplici corde, & labiis ſceleſtis* (quæ cum duplici corde ſemper coniuncta) *& manibus malefacientibus* (ſcribendo libellos famoſos) *& peccatori terram ingredienti duabus viis*, more tuo qui Caluiniſta es & Catholicus. *Ditantur*, inquis, *ex eleemoſynis ſimplicium*; quia religioſis aliquid largiri, ſimplicitati adſcribitis; at rapere & ſuffurari, quæ *ſimplices* illi religioſis donarunt, id videlicet, te iudice, artis eſt & ingenij. Videris mihi probare illam Plauti ſententiam, quam Lactantius non iniuria *deteſtandam* nominat: *Malè meretur, qui mendico* (Ieſuitæ) *dat quod edat, nam & illud quod dat, perit, & illi producit vitam ad miſeriam.*

Lactant. lib. 7. cap. 2.

Laborum, inquis, *operumq; veluti ſtipendia ex ſeminariorum gubernatione, & copioſæ iuuentutis conuictu capiunt.* Cęptam

Num ex Seminariis, quibus præeſt, ſocietas

ptam inſtas viam, vt video, ſemel mentiendi campum ingreſſus; alacri pede pergis, vt mihi meliorem frugem, & veritatis amantiorem mentem de te, progreſſu orationis, nequaquam polliceri poſſim. Omni ſtipendio nobis beatæ memoriæ Pater noſter Ignatius interdixit hoc edicto: *Omnes meminerint ſe gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec poſtulando vel admittendo ſtipendium vel eleemoſynas vllas, quibus Miſſæ vel confeſſiones, vel prædicationes, vel quoduis aliud officium ex iis, quæ Societas iuxta noſtrum inſtitutum exercere poteſt, compenſari videatur, vt ſic maiore cum libertate poſſit, & proximorum ædificatione in diuino obſequio procedere.* Nec quidquam emolumenti redit ad collegia ex conuictorum domibus; ſed ſi quid per rectam rei familiaris adminiſtrationem ſupereſt, id in vſus ipſorum conuictorum expenditur; itemq; in ſarta tecta domus; & in alia, quę quotidie, in numeroſa aliqua familia, occurrunt. Quod Gregorius Nazianzenus de ſe; hoc & Societas generatim, & quiuis in Societatem adſcriptus ſpeciatim profitetur. *Melius eſt mihi mori, quàm vt gloriatio mea euacuetur, ac mihi promulgati Euangelij merces pereat, ſi hic laborum meſſem fecero. Euangelij enim prædicatio neceſſitatis eſt: munificentia autem & laus in eo ſita eſt, vt gratis hoc munus obeamus.* Hæc ita ſeſe habere, nouimus non modò nos, ſed & alij, qui propius res noſtras norūt, nec ignotum eſſe potuit huic Apoſtatæ. At ſi id ſibi notum eſſe dixiſſet, tum mendaciis ingenij ſui exercendi materiem ſibi præcidiſſet. Pergis: *Ad honores ipſorum quod attinet, primas vbiq; obtinēt cathedras.* Non ſumus vbique, quomodo ergo vbiq; primas obtinemus cathedras? Deinde plurimis locis, vbi degimus, primas cathedras nos non tenemus: teſtis Salmantica, Complutū, Patauium, Bononia, Louanium, imo & ipſa Roma, vt alias Academias prętereā. Accedit, quod primas cathedras tenere, &

aliquid lucri captat.

Nazianzen. orat. contra Maximum.

De honoribus Ieſuitarum.

legitimè ſibi delatas acceptare, omni crimine vacat, alioquin nullus licitè eas teneret; at primas cathedras ambire, & non tam virtute & eruditione, quàm honoris cupidine eas quærere, id demum cuius rectè datur crimini.

Vix, inquis, *aliquẽ reperies, qui eoſdem contriſtare aut eorũ voluntati repugnare facile audeat.* Nimis felices eſſemus, ſi id ita eſſet, & ꝓpè dixerim, Deo maiores; cuius voluntati quot repugnare audeãt, ſine meo admonitu, ſatis, vt opinor, intelligis. Quàm multi etiã eundẽ, tot ſceleribus & flagitiis cõtriſtent, (quantũ quidẽ in ipſis eſt) notius eſt, quàm vt multis verbis ſit explicandũ. Deinde, te ſoleñe tuũ hîc tenere, hoc eſt; mẽtiri, ipſemet probè animaduertis; ſi enim nemo noſtrę volũtati repugnare audet, vnde tot aduerſus nos famoſi libelli? Vnde tot picturæ & ſculpturę? vnde tot Prędicantiũ, Miniſtrorum, & poëtaſtrorũ in nos maledicta, conuicia, ſcõmata & dicteria? vnde tot obtrectationes, detractiones, & irriſiones? *Ieſuitarũ*, inqs, *fauorem ad qualibet conſequenda, neceſſarium ſibi pleriq; exiſtimare videntur.* Falluntur, qui ita exiſtimant: ſicut & tu falleris, dũ pleroſq; ita exiſtimare, ſeu ioco ſeu ſerio exiſtimas. Quî enim *pleriq;* ita exiſtimanr, cùm pleriq; familiariter nobiſcũ non agant? & quî *pleriq;* ad quælibet cõſequẽda noſtro fauore nituntur; cùm nec rationes conſcientiæ, nec Religioſæ vitæ permittant, vt quemlibet ad quęlibet conſequẽda iuuemus? Quid ſi quis ſperet infulam, ſi purpureum galerum, ſi quod amplius, triplicẽ coronam; ſi ſperet regnum, *principatum*, &, vt ad minora deſcendam, Dynaſtiam aliquam inferiorẽ, num Ieſuitarum ad hæc omnia obtinenda egebit ſubſidio? Quod ſi quis ſperet regnum cœlorũ, & gloriam illam interminatam; non quidem noſtro egebit fauore, quandoquidem ſine illo ſempiternas illas opes nanciſci poterit, ſi tamen eo vti velit, non patiemur noſtras partes deſiderari.

Cupio

Cupio autem, vt mihi conſocies iſta tua dicta; cùm *Contradictio aduerſarij.* [f]ais, *pleroſque Ieſuitarum fauorem, ad qualibet cõſequenda, ſibi neceſſarium ducere, & vt eundem captent, honorem Ieſuitis exhibere.* Et rurſus: *Omnes Ieſuitis infenſiſſimos eſſe;* Fierine poteſt, vt ſi oẽs ſint Ieſuitis infenſiſſimi; eoſdem prenſent, & tot honoribus cumulent? Tibi ergo aut in limine tui libri contradicis, aut pleroſq; hypocritas facis, qui aliud promptũ in lingua, aliud in pectore concluſum circumferant; quomodo enim inſignis ſimulator non eſt, qui eum, quem peſſimis modis odit, prenſat & aſſectatur? qui multas & magnas honoris ſignificationes edit, qui denique aliud loquitur, & aliud ſentit, ingenti pectoris & linguę diſſidio?

In adoleſcentibus, inquis, *à maioribus ſuis auocandis, adeo ſunt periti, vt nec ſeniores quoq; plerią; ſibi ipſis tuti ab illis eſſe poſſint.* Nos à maioribus adoleſcentes nõ auocamus, *De adoleſcentibus in ordinem noſtrum adlegi ſolitis.* ſed Dominus tam parentum, quàm iuuenum auulſos à ſtipendiis mundi ad ſua caſtra vocat; ille, inquam Dominus, qui dixit: *Veni ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam.* *Matth. 10.* Cui impediẽdo, nemo, licet quauis Sibylla annoſior, ſatis peritus eſt: ſimul atque enim ignis ille, *quem venit mittere in terram*, exardere cęperit in intimis animi receſſibus, mora nulla vocatos, & diuino æſtu calefactos retardare poteſt quin ad vexillum Crucis euolent; licet cacodæmon, eiuſque ſatellites hæretici, & pſeudocatholici frendeant contra homines, qui vocantis aliquando duntaxat ſunt organa.

Verùm his commodius reſponſum non dabimus, *S. Ambroſ. lib. 3. de Virginit.* quàm illud diui Ambroſij, quod dedit, cùm ſimili de re accuſaretur: *Accuſati, inquit, ſumus, criminis autem inuidia hæc eſt, quia ſuadeo caſtitatem; qui hoc non libenter accipit, ipſe*

ſe prodit. (nota hoc Caluinopapiſta) *Virginitatem, inquit, doces, & perſuades plurimis. Vtinam conuincerer, vtinam tanti criminis probaretur effectus, non vererer inuidiam, ſi efficaciam recognoſcerem. Atq; vtinam me exemplis potius redargueretis, quàm ſermonibus cæderetis.* Paulò pòſt: *In me facti conditio mutatur, vt pro opprobrio mihi cedat, quod ſemper ſpectauit ad gratiam ſacerdotũ, iacere ſemina integritatis, & virginitatis ſtudia prouocare: quæro enim, vtrum quaſi improbum hoc, an quaſi nouum, an quaſi inutile reprehendant: ſi quaſi improbum, improba ergo ſunt vota omniũ, improba eſt vita angelorum, quam gratia reſurrectionis imitatur. Qui enim non nubunt, neq; nubentur, erunt ſicut Angeli in cælo: qui hoc vtiq; reprehendit, reſurrectionis vota condemnat. Itaq; improbum videri non poteſt, quod hominibus pro præmio conſtitutum eſt, nec poteſt eius rei ſpecies diſplicere, cuius veritas & in fructu eſt, & in voto.* Habes ad tuam calumniam non meam, ſed ſanctiſſimi Eccleſiæ doctoris Ambroſij defenſionem, qui pulcherrimè deinceps oſtendere pergit, neque nouum, neque inutile eſſe, vt homines ad caſtitatis, hoc eſt, ad religioſæ vitæ profeſſionem incitentur.

Quo conſilio Hæreticus ſuum librum ſcripſerit.

Subiungis: *Hæc cùm ita ſint, ac communi in Republica Chriſtiana omnium admiratione, & inſolita quoq; animorum commotione non careant, operæpretium erit, ordinis huius rationes, toti mundo, ad commune bonum Eccleſiæ, & bonorum omnium exponere.* Quaſi verò ante tuas calumnias mundus neſciuerit, quo artificio, & quibus mediis Ieſuitæ, homines ad Deum, ad virtutem, & ad omnem honeſtatẽ adducant. An non docebant in ſcholis & templis? Annon priuatim verſabantur cum cuiuſuis conditionis hominibus, antequam deſertor iſte cum veſte religioſa frontem exueret? *Toti,* inquit, *mundo operæpretium erit exponere, rationes ordinis huius.* Multum tuis chartis polliceris, vanus

Vanitas eius.

vanus augur; vix vnus aut alter neſcio quis calumnias tuas euoluit, aliiſque perpaucis in angulis & gurguſtiis euoluendas obtrudit; tantum abeſt, vt totus mundus arrectis auribus ad tuas criminationes adſtet; nam librum Germanicum ex latino tuo verſum, & ab hæreticis publicatum, ſi qui legent, Hæretici Germani legent, qui, vt opinor, non ſunt totus mundus, cum tota Germania, cuius bona pars Catholica, non ſit totus mundus.

At lepidum eſt, quod ais, *Te hunc laborem cepiſſe, incitatum deſiderio promouendi boni Eccleſiæ.* Cuius, oro, Eccleſiæ, Chriſti, an Caluini? ſi Chriſti, tum certè Celſum quoque Epicureum, & Iulianum Apoſtatam, boni Eccleſiæ Chriſti promouendi ſtudio, animum ad ſcribendum appuliſſe credam; mecumq́; quiuis æquus rerũ arbiter credet. Si Caluini, tum non abnuo, te ſynagogæ illi præclaram operam nauaſſe, coronamque vel *muralem* vel *obſidionalem* meruiſſe, quam ſine dubio Eccleſia Caluini tibi iam decreuit, aut propediem decernet, cùm tam feliciter explanaris, qua via & ratione, Ieſuitæ ad tantas opes & honores peruenerint, Ordinemq́; iſtum, vt Neptunus Troiam, ex imis fundamentis euerteris; quod tamẽ dum facis, ſeponis interea Eccleſiæ auctoritatem: *Omitto*, inquis, *interea Eccleſiæ ſanctæ confirmationem.* Ruſus imitaris, *verba bonitatis*, quod, vt ille ait, *maior malitia eſt.* Quid enim Eccleſiæ ſanctæ vocabulo intelligis? An Eccleſiam Catholicam Romanam? An Caluini Eccleſiam, quæ per antiphraſin *Sancta* dicitur; ſicut Furiç, Eumenides? Videris quidem Eccleſiam Romanam intelligere. Sed quî tibi *ſancta*, quam deſeruiſti? Si hæc ſancta, ergo illa, ad quã te tranſtuliſti, non eſt ſancta: Quia Eccleſia eſt vna, ſancta, Catholica. Video tamẽ te dum hypocritæ perſonam inſigniter agis, verum dixiſſe, ſeu gnarum ſeu ignarum:

Omitto,

Omitto, inquis, *dum Societatem Ieſu oppugno & traduco, Eccleſiæ ſanctæ confirmationem.* Verè omittis, hoc eſt, ſpernis & vilipendis, quia ſi Eccleſiam ſanctam, vel vnius aſſis æſtimares, quo ore oppugnares ordinem ab Eccleſia ſancta tot diplomatis approbatum, & confirmatum, totque priuilegiis exornatum, ordinem, ipſius Eccleſiæ iudicio, Eccleſiæ fructuoſum & vtilem, & iiſdem, quibus Eccleſia finibus circumſcriptum?

Eccleſia, inquit, *vt de apertis tantum iudicat, quæ ab illis apertè proponebantur, ita etiam tantum confirmauit ea, quæ à Ieſuitis apertè proponebantur, legem nimirum charitatis, ad quam ſe omnia compoſituros recipiebant, ſtudium ſcientiæ, & curam ſalutis proximorum promouendæ. At modos opes corradendi, honores ambiendi, iuuentutem ſeducendi non approbauit Eccleſia.* Ergo inſtitutum noſtrum, vt video, & media iuuandi proximi, quibus vtitur, non oppugnas; quia hæc omnia ab Eccleſia ſancta approbata & confirmata ſunt. Itaq; tantum abuſus quoſdam, ſeu potius vitia, euerſum & oppugnatum is, *auaritiam* videlicet, *ambitionem, & iuuentutis ſeductionem.* Cæterùm hîc aliud loqueris, aliudq; totus tuus liber loquitur & agit; qui non abuſus & vitia quædam inſperſa, ſed ipſum, vt ita dicam, Societatis iugulum petit. Secundò, ſi de næuis quibuſdam duntaxat laborabas, cur non ordine charitatis ſeruato, prius nos
Matth. 18. priuatim cõmonuiſti, vt iubet Chriſtus, cùm legem fraternæ correctionis tradit? Si monendo nihil profeciſſes, tum dicere licebat Eccleſiæ, ſed Catholicæ, non hæreticæ, tum libellũ ſcribere poteras, & offerre Eccleſiæ Præſulibus, non calendariorum & mendaciorum neſcio cui opifici, & ſcatophago Machaoni, aliiſque ſectariis, qui libellum tuum in Germanicam linguam conuerterunt, & ſub nomine cõmentitio cuiuſdam *Georgij Heckelij* publicarunt.

Tertiò,

Tertiò, ſi Catholicus eſſes, non fugeret te, quàm ſub prætextu *abuſuum* & *vitiorum*, quæ irrepſerint, multa millia Monaſteriorum & religioſarum Ædium ſuſtulerint Nouatores; & quàm vanè abuſus prætendant, vt Deo dicatas familias funditus euertant. Debebas ergo hanc rationem nos oppugnandi vitare, ne prudentiores ſuſpicarentur, te ſub abuſu, tanquam ſub teſtudine, ad ipſa Societatis noſtræ fundamenta ſubruenda adrepere velle; more aliorum hæreticorum; neque vulgo leui danda erat occaſio, vt rem cum rei vitio, vſumque cum abuſu præproperè, vt ſolet, damnaret: quippe quod aut neſciat, aut nolit, inter vſum & abuſum, remque ipſam & vitium aduentitium diſcernere; ſolitum, dum vitem putat, radicitus eam excindere.

Quartò, ſat manifeſta documenta edis, qui ſis, & quid moliaris, ſcilicet ob gazas Perſicas, ob honores immenſos, ob iuuentutis deprauationem, nos tot conuiciis inſectaris. Hæreticorum iſta cantilena eſt. Vox tua profeſſionem & mentem tuam arguit. Hæretici, opes Midæ aut Crœſi nos poſſidere ſomniant, quia etiam modicę illæ facultates, quas patronorum noſtrorum munificentia & liberalitate poſſidemus; nimiæ ſunt, eorũ iudicio, qui fame & egeſtate enectos nos diſcupiunt. Hęretici, cũ vident adhuc reperiri, qui nobiſcum honorificentius agant, quàm ipſis placeat, immenſis honoribus nos cumulari exclamant. Hæretici, cùm vident, nos, iuuentutem litteris & bonis moribus informare; & aliquando conſiliis noſtris eò adducere, vt rebus mortalibus valedicant, portumq; Religionis ſubeant; vociferari ſolent: iuuenes à nobis *deprauari, ſeduci, circumueniri.* Ergo quorum voces imitaris, eorũ etiam nomen ne perhorreſcas. Quod es, id & eſſe, & dici velis. Vt tua vita, quam viuis

taceret, at chartæ iſtæ hæreticum te eſſe, planum teſtatumque facerent.

Quo fundamento res Societatis nitantur.

Videndum eſt, inquis, *quibus fundamentis hic rerũ progreſſus nitatur.* Si de progreſſu & propagatione Societatis loqueris, alio fundamento non nititur, quàm diuinæ beneuolentiæ propitia aura. Si loqueris de progreſſu ad *immenſas opes, honores, iuuentutiſq; deprauationem*, nullo alio fundamento nititur hic progreſſus, quam fanatico tuo, tuique ſimilium calumniatorum cerebro; fictitius enim totus iſte progreſſus eſt, & excogitatus ab his, qui nos pditos volunt. Addis, *ſi communi ratione religionis niteretur, æqualis eſſet aliorum religioſorum conditio. Si communi pietatis aut doctrinæ fundamento, neq; hæc aliis ordinibus deſunt.* Cauſa, cur vnus Ordo aliis magis multiplicetur, non eſt præciſè ipſa religionis ratio, alioquin omnes omnino Ordines pari incremẽto amplificarentur: ſed cauſa vel in modum Ordinis illius, rationemq; viuendi, & in plura media procurandæ ſalutis proximi, quibus vtitur, vel in ſingularem Dei beneuolentiam, vel in multitudinem piorum, qui huiuſmodi Ordinem amplectũtur ipſi, aut erectis & dotatis domiciliis ad ſeſe aduocant, vel in hæc omnia ſimul referenda eſt. Eaſdem ob cauſas vel omnes vel aliquas, fit, vt vnus Ordo hominibus quoque gratior ſit & charior, quàm alius: vtq; maiorem exiſtimationem de hoc, quam de illo concipiant, vtq; huius profeſſores plus, quàm alterius ſuſpiciant, reuereantur & venerẽtur.

Quæ cauſa ſit, cur noſter Ordo, tam breui tempore, tantis ſucceſſibus excreuerit, & tam multitudine hominum, quàm opinione & fama virtutis & eruditionis adauctus ſit, meum non eſt dicere, aut ſi dicam, nihil aliud, quàm illud Dauidis dicam: *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam*, Totum iſtud beneficium ad ori-

Pſalm. 113.

ginem

ginem ſuam, vnde proceſſit, remittam, ad diuinam videlicet gratiam & clementiam, quæ, his nouiſſimis temporibus, per Ignatium, huic Societati, inter familias Dei minimæ hanc gratiam contulit, vt gratiam inueniret in oculis Eccleſiæ, & quidem tantam, quantam inuidi Eccleſiæ hoſtes capere & concoquere nequeunt. Itaq; non eſt, quod à me expectes reſpõſum, quod hîc tibi ipſe fingis: *Dicent fortè illi*, inquis, *hac propria ſua religionis, pietatis ac doctrina ratione niti.* Nemo noſtrum hanc noſtram felicitatem pietati & doctrinę noſtrę adſcribit. Nemo pius & doctus tam magnificè ſeſe circumſpicit, criſtaſq; adeò erigit. Nemo pietatem & eruditionem, propriam noſtræ Religionis eſſe aſſerit. Floruit pietas & eruditio in aliis Ordinibus, antequam nos naſceremur, & floret adhuc, florebitq; in dies magis, licet inferorum portæ & copiæ gemant & fremant.

Sed cur pietas & eruditio Societatis, non ſit cauſa tã proſperi ſucceſſus, aliã tu cauſam reddis his verbis: *Qui inter ipſos religionis ſua obſeruantia, pietate, & doctrina excellentiores ab ipſis quoq; iudicantur; ad progreſſum hunc, de quo loquuntur, & ad ipſorum vſum, & ad gubernationem minus idonei cenſentur.* Nõ vtar multis ambagibus, ſed *ficum*, nominabo *ficum*, & *ſcapham*, *ſcapham*. Mẽtiris, pſeudocatholice. Nullos ad vſus noſtros aptiores iudicamus, quã qui obſeruantia regularũ, pietate & doctrina maximè excellunt. Nulli magis Societatis cõmoda propagant, nulli plus emolumenti ꝓximo adferunt; nulli electiora & magis appoſita diuinæ actionis inſtrumenta ſunt; q̃ qui obſeruãtia regularũ, pietate & doctrina maximè excellunt; Nulli Societati, hoc, qdqd habet vel nominis vel auctoritatis; magis conciliarũt, aut adhuc conciliant, q̃ qui obſeruantia regularum, pietate, & doctrina maximè excellunt.

At tu mendacium mendacio probas: *Argumento, inquis, eſt, quod ex primis illis decem, qui ordinẽ hunc erexerunt, nonnullos, ac alios quoſdam profeſſos, omnium opinione, viros integerrimos, ad conſultationes & congregationes non admittant.* Quamdiu ex primis illis decem patribus aliqui ſuperſtites fuerint, ius habuerũt, veniendi ad Congregationes totius Societatis, quas *generales* nominamus. Quilibet itẽ, tanq̃ profeſſus ius habuit, vt intereſſet congregationi eius prouinciæ, in qua degebat; ꝙ ius cuiuis adhuc quatuor votorum profeſſo integrum manet, niſi ꝙ non ita pridem ſancitum eſt, vt profeſſorũ numerus 40. vel 50. numerũ non excedat, quando ad prouincialem Congregationem conuenitur, ita vt profeſſione antiquiores antecedant recentiores, ſi plures ſint, quàm quadraginta aut quinquaginta. Quid ergo tu fabularis de primis patribus, aliiſue multis profeſſis, *viris integerrimis*, excluſis à Congregationibus & à conſultationibus?

Qui admittãtur ad Congregationes Societatis.

Nam quod ad congregationes Procuratorum, vel etiam Generales, non admittuntur omnes profeſſi, quicunq; ſunt in Societate, vel etiam Romę; id ideo fit, tum quia cõtrarium fieri nequit; quomodo enim omnes profeſſi Romam proficiſcerentur? tùm, quia hoc quod fit, ita à patre noſtro Ignatio in Conſtitutionibus præſcriptum eſt, cuius veſtigiis inſiſtemus, licet tu, cùm tui ſimilibus malè contentus murmures. Tum denique, quia ex profeſſis, ipſorum profeſſorum ſuffragiis, eliguntur, qui Romæ Congregationibus interſint; ita vt illi, qui mittũtur, ſint quaſi ſingulorum Vicarij. Non ergo æquum, vt quis ſe excluſum queratur, cùm admittantur illi, qui loco omnium legantur, omniumq; vice funguntur. Quare calumnia eſt, quod ſcribis: *Aliquos ex primis patribus, alioſq; profeſſos, viros integerrimos, velut inutiles, & nimis ſimplices fuiſſe excluſos.* Nullus enim excluditur, qui legitimè

ad

ad hoc, vt congregationibus interſit, eligitur, quicunque ille ſit: Si non eligitur, non excluditur, quia non cupit intereſſe, cùm ſui muneris non ſit intereſſe; Excludi autem is dicitur, cui volenti aliquo peruenire, ſeu iure ſeu iniuria, aditus occluditur: nam ſi nec cupias nec tentes alterius ędes ingredi, non excluderis, licet alter fores obſeret. Quod ſi quis non electus intereſſe conaretur, iam *vir integerrimus* non eſſet, & tum diceretur *excluſus*, ſed excluſus iure optimo, cum ſe eò loci ingerere velit, quò licitè nec poteſt, nec debet.

Pergis. *Aliis igitur practicis factiunculis, ſeu aſtutiis quibuſdam rem totam niti, ipſorum quoq; loquendi modus indicat.* At quis iſte modus loquendi, ex quo tam argutè coniicis, Societatem noſtram nō niti diuina gratia & beneuolentia, ſed *practicis quibuſdam,* vt ais, *factiunculis? Vbi nonnullos viros,* inquis, *apprimè religioſos, pios, & doctos ad res ſuas intimè tractādas non admittunt, aliam rationem non adhibent, niſi quod nimis ſimplices illos eſſe aſſerunt.* Falſum ſcribis; Si qui non admittuntur ad Congregationes, cauſa eſt, quia nec profeſſi; nec ſuperiores ſunt. Quando in numerum Profeſſorum aut Superiorum allegentur, tunc admittentur. Qui autem non admittuntur ad congregationes generales, vel eas, quibus ſingularum prouinciarum Procuratores conueniunt, propterea nō admittuntur, quia à profeſſis & ſuperioribus ſuæ prouinciæ, ad id deſtinati non ſunt; & cauſa cur deſtinati non ſint, non eſt *ſimplicitas,* ſi ſunt *viri apprimè religioſi, docti & pij,* vt ais: ſed quia fortaſſis alij ſunt religioſiores, doctiores, pietate præſtantiores; & aptiores ad hoc munus; vel certè æquè religioſi, docti, pij, apti.

Sed iam notionem ſimplicitatis nobis explicas. *Simplices,* inquis, *illos vocant, non quidem ſimplicitate, quá prudentia* *Qui vocentur ſimplices.*

dentiæ opponitur; nam præterquam, quod ipſi non ſolent ſtultos ad Societatem ſuam admittere, tanta quanta in illis eſt, religio, pietas, & doctrina nō poteſt eſſe ſine prudentia. Supereſt, igitur, vt ſimplices intelligāt ea ſimplicitate, quæ aſtutiæ opponitur. Primùm, ſi quos vnquam pios & doctos audiuiſti vocari *ſimplices*; forſan eo ſenſu nominabantur tales, quo Iob, & Iacob Patriarcha *viri ſimplices* in Scriptura nominantur, quales ſeruator noſter deſiderat; cùm iubet, vt *ſimus prudentes ſicut ſerpentes; & ſimplices ſicut columbæ.* Si duplex non eſſes, occaſio hanc ſimplicitatis appellationem ſanctè explicandi tibi non defuiſſet, cùm diuinæ literæ, præſertim Salomonis ſcripta, ſimplicitatem iſtam miris laudibus extollant.

Iob 1.
Geneſ. 25.
Matth. 10.

Secundò, ne te diu diſtineam, neue petam, quod te improbitas præſtare non ſinit, ſi qui *pij*, *apprimè religioſi, & docti*, vocantur *ſimplices*, non adimitur eis laus *particularis prudentiæ*, quæ proculdubio in quouis pio, religioſo & docto viro ineſt, vnà cum annexis ſpeciebus; ſed laus prudentię gubernatricis, cuius vna ſpecies *legiſlatrica* ſeu *regnatiua* appellari ſolet, cui tanquam adiutrices *Eubulia, Syneſis* & *Gnome* famulantur, virtutes diſtinctæ ab iis, quæ eodem nomine ad *prudentiam particularem* pertinēt. Hac prudentia ad gubernationem ſpectante, bonumque ſubditorum intuente, luce clarius eſt, multos apprimè *religioſos, pios* & *doctos* non eſſe præditos, vel quia nunquam elaborarunt, vt in hac virtute excellerent, Theoriæ potius, quàm actionis, bonum publicum tractantis, ſtudioſi: vel quia natura donum hoc eis negauit: nam vt eadem tellus non fert omnia, ita nec eadem indoles omnia fert: non ſunt omnes Neſtores, aut Vlyſſes. Quidàm ſpeculatione valent, quidam praxi, eaque circa bonum publicum, alioſque regendos & dirigendos occupata,

Quid

Quid multa? *Vnuſquiſq; proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic.* Quare commentum tuum eſt, 1. *Corinth.* 7.
ſimplicem à nobis vocari eum, qui careat aſtutia. Simplex vocatur, ſi quis *pius, apprimè religioſus* & *doctus.* Hoc nomine apud nos vocatur, qui dono gubernandi & conſultandi caret, nec quidquam ideo de laude eius detrahitur, quia nemini vnquam, alioquin, vt tu loqueris, *apprimè religioſo, pio & docto,* crimini datum eſt, quod conſilio vel gubernandi peritia non valeat, imò apud religioſos benè ſubeſſe & iuſſa capeſſere, maioris virtutis cenſetur, quàm benè præeſſe, & mandata aliis edere, & ipſe ſtatus Religioſus ſtatus humilitatis & ſubiectionis eſt, & ſi rerum natura, humanæque conditionis modus ferret, nullus præeſſet, ſed omnes pari iure viuerent. Quia tamen quælibet familia corpus eſt, oportet, vt caput habeat: ne ſit corpus monſtroſum: Oportet, vt membris ſit diſtinctum, ne ſit rudis indigeſtaque moles. Aſtutiâ, quæ vitiũ quoddã eſt prudẽtiæ per exceſſum oppoſitum, neq; nos, neque noſtra ſuſtentamus, & illos *ſimplices*, qui hac aſtutia carent, maximè prædicamus & extollimus, quia, vt Philoſophus inquit, *aſtutia & aſtutus, non eſt prudentia neq; prudens.* *De aſtutia.* Etſi aſtutiam illam non refugimus, de qua *Ariſtot. lib.* 1. Sapiens Prouerb. 1. *Vt detur paruulis aſtutia.* Et S. Paulus: *magnorũ Moral. cap.* 33. *Cùm eſſem aſtutus, dolo vos cepi.* Hæc & id genus alia non 2. *Corinth.* 12. ignoraſſes, ſi vel quæſtiones S. Thomæ de prudentia, vel *S. Thom.* 22. *q.* 6. Ethicorum, & alia monumenta Ariſtotelis euoluiſſes. 47. & *ſeqq.*
Porrò quod ais, *ſtultos à Ieſuitis non admitti*, optarem, vt ſaltem te excepiſſes, quia quando admiſſus es, aut ſtultus eras, aut ſtultus futurus eras. *Perinde*, inquit, faciunt, *quaſi dicant, ad hanc rem idoneos non eſſe, niſi factioſos & aſtutos.* Imò nulli magis ad propagationẽ Societatis inepti ſunt, quàm *factioſi & aſtuti.* Si enim *factioſi* ad nullius boni amplifica-

plificationem conducunt, quomodo ad bonum religionis promouendum conducerent? cùm *factioſi* nihil aliud, quàm lites & iurgia ſerant, imò & omnibus ſuis cõſiliis nihil aliud ſpectent, quàm vt iurgia excitent, & excitata alant. Quis factioſus vlli Reipublicę vnquam profuit? Neque *aſtuti* bono Societatis promouendo apti ſunt, quia ſimulatè agunt, quicquid agunt. At verum & ſolidum bonum, quale bonum Societatis, nõ conſtat ſimulatione & aſtu. Nemo eorum, qui ad Societatis clauum ſedent, ſibi non dictum putat illud Apoſtoli: *Non ambulantes in aſtutia, neq; adulterantes verbum Dei.*

2. Corinth. 4.

Nec dum de aſtutia finem facis, aſtuto ſanè, hoc eſt, Caluiniſtico, vel minimùm Caluinopapiſtico conſilio. *Conſtat*, inquis, *illos, qui apud ipſos rem obtinent, aſtutia magis quàm religione, pietate & doctrina, aut virtute ſolida excellere.* Quibus conſtat? nobis certè hoc non conſtat, ſed contrarium; Dignum autem admiratione eſſet, ſi vobis magis conſtaret, qui nos regant, quàm nobis, qui regimur. Si vllo in Ordine opera datur, vt *aſtuti* & *verſipelles* ab adminiſtratione rerum repellantur, in hoc profectò Ordine vel maximè opera datur, vbi nulli minus ad hoc officiũ, quàm aſtuti & vafri apti ſunt: virtutibus, & quidem ſolidis, pietate, & religione, eos excellere oportet, quicunque in hac Societate aliis pręficiuntur; vbi ingenia, natura & cultu tam diuerſa: vbi amore potius, quàm rigore duci & regi volunt. Si vſquam difficilis eſt gubernandi prouincia & ſummæ prudentiæ indiga, in Societate difficilis eſt, & prudentia vel inprimis eget. *Cùm difficile ſit ſcire parere*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *tum multò difficilius eſſe videtur hominibus imperare, ac præſertim in hoc noſtro Imperio, quod in lege diuina verſatur, hominesq; ad Deum ſubuehit; cuius, quò ſublimius eſt faſtigium, maiorq; digni-*

Munus gubernandi difficile. S. Gregor. Nazian. Apolog. 1.

dignitas & amplitudo, eò grauioris quoq; periculi metus impendet prudenti vtiq; homini & cordato. Superiores noſtri ad eius ſimilitudinem accedunt, quem his verbis deſcribit S. Gregorius: *Nam neq; ab eo, cui hæc cura commiſſa eſt, hoc ſolum requiritur, vt à vitiis alienus ſit, (quod ſubditorum quoq; pleriſq; turpiſſimum eſſe cenſent) verumetiam vt virtute præcellat, iuxta illud ſcripturæ præceptum, quo declinare à malo, & bonum facere iubemur. Nec ſatis habere debet, vitioſas animæ formas obliterare, niſi meliores quoq; notas ipſis ſubſtituat, vitaq; integritate magis, quàm dignitate atq; auctoritate præſtet, nec modum ſibi vllum honeſtè viuendi, & in virtute progrediendi conſtituat, nec lucro potius id, quod complexu tenet, quàm detrimẽto id, quod effugit, deputet.* Hæc Nazianzenus.

Nunc tecum accedamus ad Epilogum præfationis tuæ, tam elegantem, quàm elegans eſt totus tuus libellus, qui præ elegantia Solœciſmis & Barbariſmis vbique ſcatet, vt non mirer, te in Germania non didiciſſe ſapere, cùm ne loqui quidem didiceris, licet alioquin & ſapiendi & loquendi optima magiſtra ſit Germania. *Eſto igitur,* inquis, *Ordo iſte in admirando ſuo progreſſu practicis factiunculis & aſtutiis nititur.* Conſtruat tua verba, & coagmentet, qui volet, & cui plus otij, quàm mihi; ego te nolim docere loqui, opera inani, cùm non ſapias, quia fons benè loquendi, eſt benè ſapere. *Eſto,* inquis, *Ordo iſte nititur practicis factiunculis;* Quas *practicas factiunculas* ſomnias tu tuis *mendaciunculis?* nolim enim dicere *mendaciolis*, ne à rhythmo diſcedam. Si *factionibus* niteretur hæc Societas, iam dudũ collapſa eſſet, ad ſolis Ortum & Occaſum, ad Septentrionem & Meridiem non perueniſſet. Vidiſtíne vnquam familiam, vel ſectam aliquam, factionibus nixam amplificari, & dilatari? An ignoras tritum illud, *Cõcordia res paruæ creſcunt, diſcordia,* hoc eſt, factione & fa-

De Epilogo præfationis.

ctiunculis, *dilabuntur*: Vbi cerebrum tuum, ô Caluinopapiſta, quando hæc & ſimilia ſcribebas? Fortè ad vltimã Thulen peregrinatum miſeras. Fortè cum Dracone Britannico in nouam Hiſpaniam & Americam traiecerat. *Cùm igitur aſtutia*, inquis, *nihil ſit aliud, quàm ratio agibilium non recta, vbi oſtenderimus, quibus rationibus boni iſti viri in agendo vtantur, ſatis de illorum fundamentis mundo & Eccleſiæ conſtabit.* Certè ex hoc tuo ſcripto de tuis mendaciis & calumniis, de tua tam effronte fronte, de tuo tam excorde corde, plus quàm ſatis, mundo & Eccleſiæ conſtabit. Deinde, obſecro, quis ita definiuit aſtutiam, vt diceret, *eſſe rationem non rectam agibilium*? ſi hæc definitio proba eſt, tunc *ſtultitia, inſipientia, imprudentia*: & *ignorantia* erit aſtutia, quia quæuis harum eſt *non recta agibilium ratio.* Lege, oro, D. Thomã, aut Ariſtotelẽ, qui te aſtutius de aſtutia verba facere docebunt.

S. Thom. 22. q. 55. artic. 3. 4 & 5.

Quod ergò benè vertat, ad finem procemij tui venimus. De cętero veſtigia tua fideliter ſubſequemur, in tuis ſignis ſigna noſtra ponemus, videbimusque, quomodo nos agere mentiaris cum Pontificibus, deinde cum Prę-latis, poſtea cum Clero, Principibus, populo, iuuentute, & mutuò inter nos, ducto initio à ratione noſtra agendi in cõmuni, quę tibi in generali propoſitione, aut per incuriam, aut per obliuionẽ excidit. Etſi ſtatim pòſt incidit, vt ex inſcriptione ſecundi capitis liquet.

CAPVT II.

De rationibus Ieſuitarum agendi in communi.

ITa hoc caput inſcripſit calumniator, vt à calumniis in genere, deferatur poſteà ad calumnias in ſpecie. Ais. *Hierarchico Eccleſiæ ordini hactenus ſacris legibus ex longo vſu conſtituto, boni iſti*

iſti viri minimè fauere videntur. Occurrit mihi vulgatum illud prouerbium, ab Athenagora quoque vſurpatum: *Meretrix pudicam.* Quæſo te, quis magis fauere videtur ordini Hierarchico, illíne qui Pontifices, Cardinales, Epiſcopos, Sacerdotes, Religioſos, & alios ad Eccleſiaſticam Hierarchiam pertinentes, in templis & ſcholis, publicè & priuatim, verbo & ſcriptis libris acerrimè defendunt; qui diſciplina ſua & inſtitutione, innumeros Epiſcopos, Presbyteros, alios Clericos & Religioſos perpetuò formant; An illi, qui & verbis & ſcriptis, &, vbicunque per vim licet, facto ipſo Hierarchicum Eccleſiæ ordinem lacerãt, opprimunt, & ita peſſundant, vt ne veſtigium quidem eius amplius ſuperſit? Prius faciunt Ieſuitæ, poſterius tui Caluiniſtæ, Caluinopapiſtæ, Machiauelliſtæ, Politici, & cæteri huius claſſis.

Athenag. Apolog. pro Chriſtianis.

Num Societas faueat Eccleſiaſticæ Hierarchiæ.

Videntur, inquis, *Hierarchico ordini minimè fauere.* At quibus videntur? Tibi, opinor, tuique ſimilibus, quos paulò antè nominaui, quorum iudicio fauere Hierarchico ordini, eſt non fauere, & non fauere, eſt fauere, ordine præpoſtero, quem vos homines prępoſteri valdè amatis. Sic paſtor non videtur fauere ouibus, ſed iudicio lupi. Gallina *congregans pullos ſuos ſub alas*, non videtur fauere ſuis pullis; ſed iudicio rapacis milui. Verùm ne temerè aſſeruiſſe videaris, nos Ordini Eccleſiæ Hierarchico minimè fauere, probas aſſertionẽ ratione tanti pretij, quanti eſt ipſa aſſertio. *Nulli*, inquis, *Ordini, niſi vbi è re ipſorum fuerit, debitum honorem & reuerentiam exhibent.* Grauis accuſatio, ſed tam falſa, vt ab ea totus Hierarchicus Eccleſiæ Ordo libentiſſimè nos, cõcordi ſententia, ſit abſoluturus. Cum antiquis Chriſtianis ab Ethnicorum vulgo per calumniam obiiceretur, quod Imperatorem Romanum deſpicatui haberent, debitaque obſeruantia non

Tertullian. Apolog. cap. 31. colerent, prouocat Tertullianus ad diuinas literas. *Inſpice*, ait, *Dei voces, literas noſtras, quas neq; ipſi ſupprimimus, & pleriq; caſus ad extraneos transferunt. Scito ex illis præceptum eſſe nobis ad redundantiam benignitatis, etiam pro inimicis Deum orare, & perſecutoribus noſtris bona precari.* Pari iure poſſem & ego prouocare ad ſacram Scripturam, in qua *Rom. 13.* nobis præcipitur, reddite omnibus debita, *cui honorem, honorem*. Poſſem prouocare ad regulas & conſtitutiones noſtras, quæ nobis idē grauiſſimè mandant. Poſſem prouocare ad ipſum Hierarchicum Eccleſiæ ordinem, qui præſtitæ ſibi à nobis reuerentiæ & obſeruantiæ, non grauatè teſtimonium nobis daret: ſed non vtar his defenſionibus; vtar ea, quam tu mihi vltrò ſubminiſtras. Ais, *nos aliis Ordinibus non exhibere debitum honorem & reuerentiam, niſi quando eſt è re noſtra.* At ſemper è re noſtra eſt, vt aliis Ordinibus debitum honorem & reuerentiam exhibeamus: ſemper igitur aliis Ordinibus debitū honorem & reuerentiam exhibemus. Hîc quo te vertes, oro? An negabis *maiorem?* Lubet enim paululum Philoſophari. At tu eam ore tuo pronunciaſti. Tu tua manu chartæ commendaſti. An negabis *minorem?* At ſtultitiæ notam tibi inures, ſi neges: nam facere id, quod lex naturalis, diuina & humana iubet, ſemper eſt è re noſtra, ſemperq; emolumētum longè maximum adfert: at aliis Ordinibus debitum honorem & reuerentiam exhibere, iubet lex naturalis, diuina & humana, ſemper igitur è re noſtra eſt aliis Ordinibus debitum honorem & reuerentiam exhibere.

Non ſunt, inquit, *contenti loco ſuo, vltimò nempè genitorum*. Criminationē hanc refellit epithetum, quo P. Ignatius Societatem ſuam inſigniuit, vocauit enim *minimam*. Si minima eſt, ortuque poſtrema, minimo igitur & poſtremo

ſtremo loco contenta erit. Si non, cedò, quem Clericalium aut Monaſticorum ordinum de loco ſuo deiecerit. Quis ſtationem, quã ante Ieſuitas natos tenebat, iam non tenet? Quod ſi Ieſuitas vltimo loco, tanquam vltimò genitos, non ais eſſe contentos, propter opinionem virtutis & eruditionis, quam nonnulli de illis conceperũt, iniquè agis, quia penes Ieſuitas non eſt, vt ipſi cuiuſuis opinionem impediant. Sæpè fit vt minor præferatur maiori; nõ olim tantùm, ſed & iam minor Ephraim præponitur Manaſſe, & Iacob pluris fit, quàm Eſau, & Dauid pluris quàm fratres eius, ſimiliter & Ioſeph; vt & Beniamin ab ipſo Ioſepho. Erat Ioſephus minimus natu, & tamẽ plus cæteris diligebatur à patre. Ex fratribus ſuis nulli plus beneuolentiæ Ioſeph exhibuit, quàm Beniamin, de quo ſcriptura: *Maior pars venit Beniamin, ita vt quinq; partibus excederet*. Et tamen, quod ad locum attinet, *Sederũt coram eo primogenitus iuxta primogenita ſua, & minimus iuxta ætatem ſuam*. Quid ſi & hîc idẽ fiat, vt quamuis Societas minima ſit, & iuxta *ætatem ſuam ſedeat*, magis tamẽ æſtimetur, quàm alij natu grandiores. Non dico id accidere, ſed tamen quia Pſeudocatholicus iſte, & alij Hæretici exiſtimare videntur id accidere, tantum moneo nihil eſſe cauſæ, cur adeò admirentur, cùm non ſemel euenerit, vt minimus ætate, prior fuerit fama & exiſtimatione. Nec fruſtra dictum illud: *Erunt nouiſſimi primi*. Item & illud: *Volo autem & huic nouiſſimo dare ſicut & tibi*.

Geneſ. 48.

Minimus aliquando honoratiſſimus.

Geneſ. 43.

Matth. 20.

Inter ciues, inquis, *ſanctorum & domeſticos Dei, malunt potius, vt hoſpites & aduenæ delicatius tractari*. Malè & inſipienter mallent, ſi mallent: at non malle eos, argumento eſt, quod vt ſuprà teſtatus es, Ieſuitæ *ſtultos* & *inſipientes* in ſuam Societatem non recipiũt. Quò fit, vt in eos tanta ſtultitia non cadat, vt malint eſſe *hoſpites & aduenæ*,

quàm ciues *Sanctorum, & domeſtici*, & filij. Quis enim humanius, benignius, & liberalius tractatur, quàm domeſticus & filius? Et quamuis hoſpes aut aduena aliquando, vno vel altero die, lautius & amicius accipiatur, quã ciuis aut domeſticus; illa tamen lauta & amica, & opipara tractatio, paucis diebus terminatur; cùm hoſpes eo loco ſtabilem ſedem non habeat; aut ſi ſedem figat, iam hoſpes in incolam migret. vt taceam ciuem, & domeſticum, ſpe commodorum communium & publicorum totius ciuitatis, vel familiæ; vel ſi filius ſit, ſpe ipſius hæreditatis ſuſtentari, eaque de cauſſa ſuam fortunam cum hoſpitum & aduenarum conditione nullo modo prudenter permutare poſſe.

Vtrum Societas obſeruet Canones.

Sacrorum, inquis, *canonum aliarumq́; legum decretis ſe, quantum licet, ſubtrahunt, eademq́; mille artibus eludunt*. Sacros canones appellas, quos auus tuus Lutherus, Caluini parens, exuſſit, vſtulandus ipſe; vt lectori oculos perſtringas, quaſi catholicus ſis, cùm ſis aut Caluiniſta, aut Caluinopapiſta. Nos eos canones, qui ad nos pertinent, religioſiſſimè cuſtodimus, neque contrarium vnquam probare poteris, etſi contrarium aſſeras, ſed mendaciter, quia multò facilius eſt aſſeuerare aliquid, præſertim per calumniam & iniuriam, quàm probare per veram & ſolidam rationem. Sed animaduerto, quid ſpectes. Quia enim varia nobis priuilegia à ſummis Pontificibus conceſſa ſunt, & quia inſtitutum Societatis, aliquibus in rebus, à communi iure, recedit, idcirco Caluiniſtæ huius iudicio, à legum decretis nos ſubtrahimus; idcirco ſacros canones eludimus; quaſi verò tituli *de priuilegiis* nõ ſint etiam pars ſacrorum Canonum. Quaſi verò ſacros Canones eludat, qui ab eo, qui ſupra canones eſt, priuilegium legitimè impetrat. Quaſi verò à canonum obſerua-

ſeruatione ſeſe ſubtrahat, qui beneficio eius, cui ius eſt & poteſtas condendi canones, priuilegio aliquo fruitur. Si priuilegio aliquo gaudere, eſt canones eludere, & à canonum obedientia ſeſe eximere; dic, quæſo, mihi, cur tituli *de priuilegiis* relinquuntur in iure Canonico? Cur nõ eximuntur, ſi non & ipſa *priuilegia* ſunt pars canonum, & Iuris Canonici? Exſcinde ex *Decretalibus*, ex *Sexto*, ex *Clementinis*, ex *Extrauagantibus*, titulos de priuilegiis.

Forſan etiam, tuo iudicio, Franciſcani, Dominicani, & alij, à Canonum decretis ſeſe ſubtrahunt, Canonumque vim eludunt, quia multis priuilegiis à ſede Apoſtolica meritò adaucti ſunt. Et *titulus de verborum ſignificationibus* in *Extrauagantibus*, ferè nihil aliud continet, quàm ea, in quibus Minorum Ordo à via & iure communi recedit. Et quibus oculis intueris Extrauagantem illam ex communibus, titulo *de priuilegiis*, cuius initium: *Inter cunctas ſollicitudines noſtras*; in qua nihil aliud inuenies, quàm priuilegia Ordinum Sancti Dominici & Sancti Franciſci? *Quod Principi placuit*, inquit Iureconſultus, *legis habet vigorem*. Cur non itidem, quod Pontifici cum Concilio, vel ſoli pontifici, placuit, *vim Canonis*, hoc eſt, legis & ſanctionis Eccleſiaſticæ habeat? Addit Iuriſconſultus: *Quodcunque Imperator per epiſtolam vel ſubſcriptionem ſtatuit, vel cognoſcens decreuit, vel de plano interlocutus eſt, vel edicto præcepit, legem eſſe conſtat. Hæc ſunt, quas vulgò conſtitutiones appellamus.* Idem, ſi, ſeu verè, quod non credo; ſeu fictè, quod planè mihi perſuadeo, Catholicus es, de Pontifice, reſpectu Canonum, aſſerere debes, ſeu verè, ſeu fictè, cùm Canones ſint à Pontificibus, vt leges ab Imperatoribus. Si ergo vim legis habet, quando Imperator prædictis modis aliquid alicui concedit, cur non haberet etiam vim legis id, quod alicui à principe Eccleſiaſtico

L. Quod principi. ff. de Conſtitutionibus.

ſtico conceditur? Et ſicut is, cui iuſtis de cauſis aliquid ab Imperatore ſeu Principe contra ius commune conceditur, non ob id in leges eſt iniurioſus, nec ob id leges eludere dicitur: Ita & is, cui aliquid conceditur, iuſtis de cauſis, à Principe Eccleſiaſtico, quod à iure communi Eccleſiaſtico nonnihil abeat: non propterea meritò dicetur ſe à ſacrorum canonum decretis ſubtrahere, eorumque vim eludere, aliâs, vt dicebam antea, *priuilegia* penitus tollenda, & tituli *de priuilegiis* ex iure Canonico funditùs expungendi eſſent. Deinde quis ius antiquum Canonicum condidit, niſi Pontifex? ſicut ergo initio id condere potuit; ita etiam potuit in eo legitimis de cauſis diſpenſare, imò nouum ius condere, non enim hac in parte Pontifex minor eſt Iuſtiniano, vel alio Principe; quod non inficiaberis, ſi verè Catholicus es. At ſi Catholicus es per ſimulationem; oportet, vt ſaltem per ſimulationem hoc concedas, hoc eſt, ore, licet corde diſſentias, alioquin his, qui Catholicam fidem profitentur, tuis criminationibus non poteris imponere.

At nũc exemplũ promis, quo planum facere vis, quomodo nos à Canonum decretis ſubtrahamus, eorumq; vim eludamus. Concilium Tridentinum huiuſmodi decretum edidit: *Finito tempore Nouitiatus, ſuperiores; Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant: aut è Monaſterio eos eiiciant.* Ita Synodus, Quæ mox hanc exceptionem ſubiungit: *Per hæc tamen ſancta ſynodus non intendit aliquid innouare aut prohibere, quin religio Clericorum Societatis IESV, iuxta pium eorum inſtitutum, à ſancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino, & eius Eccleſiæ inſeruire poſſint.* Hæreticus ægerrimè fert hanc exceptionem. Sed vt eam ægerrimè feras, nunquam tamen ægrè ferendo efficies, vt exceptio facta, fiat infecta, Ais, *precibus fuiſſe impetra-*

De Concilij Trid. decreto. Seſſ. 25. cap. 16. de Regul.

Hæreticus eludere conatur decretũ Trid.

petratum. Quid tum? Priuilegium non deſinit eſſe priuilegium, licet precibus impetretur. An putas tu, Patres Ordinis Sancti Franciſci & Sancti Dominici omnia ſua priuilegia, quæ in iure Canonico exſtant, ſine precibus impetraſſe? *Admodum,* inquis, *ſollicitarunt, vt ab hac lege exciperentur.* Quam verò *admodum?* An interfuiſti? An importunè, opportunè Iacobum Lainem, & Alphonſum Salmeronem, qui Concilio interfuerunt, inſtantes vidiſti? Res iuſta & æqua, qualis erat hæc, non indiget multa precum importunitate; ſciebant autem Patres Tridentini Concilij, iuſtiſſimam eſſe hanc petitionem, cùm Sedes Apoſtolica hoc viuendi inſtitutum iam non ſemel approbaſſet, & Apoſtolicis diplomatis confirmaſſet. *Communi Eccleſiæ ſenſui,* inquis, *contrarium aliquid prius ſtatuerunt, vt nempe, iuuenes poſt tempus Nouitiatus iam allectos, & conſilij per ætatem inopes, ſibi per vota quædam ſimplicia obligarent.* Quid? An ſenſui totius Eccleſiæ contrarium eſt, quod ſummi Pontifices ſtatuunt & approbant? An corpori contrarium eſt, quod caput decernit? Caput, inquam, hoc eſt Rector, Paſtor, & Gubernator totius corporis? An non iam ante Concilium Tridentinum, Paulus Tertius & Iulius Tertius hæc vota ſimplicia, poſt annos tyrocinij emitti ſolita approbarant? An non Concilium Tridentinum OEcumenicum hanc Societatis conſuetudinem & ſolennem morem repudiaſſet, & in æternum tempus condemnaſſet, ſi vidiſſet, eum, communis Eccleſiæ communi ſenſui eſſe contrarium? At tantum abeſt, vt ita iudicarit, vt etiam verbis honorificentiſſimis ſignificarit, morem Societatis communi Eccleſiæ ſenſui eſſe cõſentaneum, quia vocat *pium inſtitutum*; Quomodo autem *pium inſtitutum* eſt, quod communi Eccleſiæ ſenſui repugnat? Quaſi verò vllum

ſit inſtitutum *pium*, quod Eccleſiæ ſenſui non ſit conuenientiſſimum. Ait Synodus, *hoc inſtitutum à ſancta Sede Apoſtolica fuiſſe approbatum.* An tu putas vllum inſtitutum à ſancta Sede Apoſtolica approbari, quod communi Eccleſiæ ſenſui aduerſetur? Fortè affirmabis. Mirarer, ſi Catholicus eſſes, at quia hæreticus es, non miror, illud miror, te, cùm iudicium Sedis Apoſtolicæ & Concilij Tridentini nihili facias, tam impudentem tamen eſſe, vt videri velis, quaſi Apoſtolicæ Sedis non ſit maior patronus, quàm tu. Ait Synodus Tridentina: *Se nolle impedire, quò minus Clerici Societatis* IESV, *Domino & eius Eccleſiæ inſeruire poſſint, iuxta pium eorum inſtitutum.* An vllum inſtitutum, quod communi Eccleſię ſenſui repugnat, Domino & eius Eccleſiæ inſeruit? An Eccleſiæ Chriſti vllum emolumentum adfert?

Iuuenes, inquis, *ad ſe collectos votis ſimplicibus obligant.* Imo allectos & vocatos à Deo, nec nos illos obligamus, ſed ipſi ſemetipſos obligant: niſi enim vouendo ſeipſum quis obliget, nemo illum obligare poterit. Cur verò *inopes conſilij* vocas, qui ad hæc vota ſimplicia admittuntur? An non omnes admittuntur tum demum ad hæc vota, cum ex præſcripto Concilij Tridentini ad profeſſionem admitti poſſunt, hoc eſt, non ante decimum ſextum annum expletum; Vix enim fit in Societate, vt quis ante hanc ætatem vota ſimplicia Deo nuncupet, cùm ea non emittat, niſi abſoluto biennij tyrocinio. Quare neceſſe eſſet, vt quis anno decimo quarto in Ordinem noſtrum cooptaretur. At inauditum eſt, mihi ſaltem, puto etiam aliis, vt quis hac ætate ad Societatem aggregetur. Cùm ergo, qui vota ſimplicia ſcholaſticorum vel coadiutorum apud nos edunt, minimum decimum ſextum annum

Quando in Societate emittantur vota.

num attigerint, quæ ætas ex Concilij Tridentini decreto ad profeſſionem ſufficit, qua fronte tu *inopes conſilij* nominas, qui in Societate noſtra vota ſimplicia emittunt; cum iudicio OEcumenici Concilij ſat conſilij & prudẽtiæ habeant, ad profeſſionem ſolennem, in aliquo ab Eccleſia approbato Ordine, edendam; cumque iidem, ex legum Eccleſiaſticarum & ciuilium præſcripto, libertate ſua ſeſe abdicare valeant, contracto matrimonio? *Ieſuitæ*, inquis, *quocunque tempore, pro voluntate eoſdem aut retinent aut abiiciunt. Quo effectum videmus frequenter, vt multi poſt multam ætatem & valetudinem per labores deploratam, bonaque vel in ipſos, vel ad ipſorum nutum, in alios expoſita, aut ab ipſis crudeliter eiecti, aut per eorum intolerabiles inſultus abire coacti, in extrema tandem ætate, rebus omnibus imparati, ſibi viuere coacti ſint.* Multa hac tua accuſatione accumulas crimina, quæ ſigillatim inſpicere oportet, ne quis arbitretur non eſſe criminationes, ſed crimina verè obiecta. Ais: *Societatem, arbitratu ſuo, eiicere eos, qui vota ſimplicia vouerint, vel habere poteſtatem arbitratu ſuo illos eiiciendi*; Quod tam falſum eſt, vt ne ipſa quidem falſitas falſior ſit. Quid enim? An quiſquam eſt, qui non ſit Cyclops, & Ætneis in antris ſatus & educatus, qui ſibi perſuadere poſſit; Societatem, Societatem, inquam, tam eſſe immitem; Et quid dico, immitem? Nimis mitis hæc vox eſt, tam eſſe ſæuam, crudelem, & tyrannicam, tam ab omni humanitatis ſenſu derelictam, vt arbitrio ſuo extrudat illum, qui ſe, & omnia ſua Deo in Societate conſecrarat; qui ſe vitam finiturum in Societate ſtatuerat, qui Deo *perpetuam paupertatem, caſtitatem & obedientiam in Societate* IESV *promiſerat, omnia intelligendo, iuxta ipſius Societatis conſtitutiones*? Abſit hæc mens à Societate, quæ in ſpiritu amoris, non in ſpiritu ti-

Quos Societas dimittat, & qua ratione.

moris procedit. Mater eſt, non iniuſta nouerca: Patres ſunt ſuperiores, non vitrici.

Ergo quod interdum aliqui poſt ſimplicia vota edita (nam Nouitiorum nulla hîc habenda ratio, cũ in probatione verſentur) à nobis recedũt; accidere poteſt, primò, quia, omnibus conſideratis, iudicatur ſatius, vt tales propter ingenij vel valetudinis conditionem, vel alias iuſtiſſimas ob cauſas, eò, vnde venerunt, reuertantur; vel ad alias hominum Religioſorũ familias tranſeant; quippe ad illas, quam ad hanc aptiores & firmiores. Vt enim non quiuis ad quamuis artem habilis eſt & idoneus; ita nec quiuis ad has vel illas religioſas functiones, quas hic vel ille Ordo obit, ſat roboris aut indolis habet. Quo tamen caſu, nemo exauctoratur, ſi alioquin virtutis & religioſæ diſciplinæ ſtudioſus ſit & amans: Sed ita res inſtituitur, vt qui abit, volens lubenſq́ue abeat: idq́ue fit, cum inueterato iam Societatis more; tum etiam conſtitutionum noſtrarum præceptione. Secundò; cauſa dimiſſionis eſt aliquando nõ progreſſus in virtutibus, ſed potius regreſſus à virtutibus: non incrementum religioſæ, grauitatis & modeſtiæ, ſed decrementum; quia *ſpiritu incipiunt & carne conſummant.* Incipiunt vt Saul; paruuli ſunt, modeſti, humiles, obedientes, vt erat Saul ſub regni ſui exordium; poſtea mutantur, eo modo, quo Saul mutatus fuit; ex paruulis gigantes fiunt, ex morigeris, immorigeri; Incipiũt vt Salomon, Deo chari & grati: ſed euertuntur, vt Salomon: ſpiritu feruent initio conuerſionis; ſed poſtea primam Charitatem amittunt: Nec aures præbent Deo clamanti: *Memor eſto, vnde excideris, & age pænitentiam, & prima opera fac:* Quid mirum igitur, ſi Deus faciat, quod ſe facturum minatur? Quid mirum, ſi moueat *candelabrum* huiuſcemodi hominis de loco ſuo?

Cauſa dimiſſionis.

Apocal. 4.

Fateor

Fateor ingenuè, tales in Societate non retineri; imo ea de cauſa ad tot annos profeſſio & ſtatus Coadiutorum ſpiritualium & formatorum differtur; vt ſi qui fortè magis deficerent, quàm proficerent, votorum nexibus exſolui & dimitti poſſint. Sed hoc interpretatur Hæreticus *crudelitatem*; At ego interpretor prudentiam & iuſtiſſimam cautelam, ne Societatis corpus tam languidis & morbidis membris grauatum, paulatim eò miſeriarum procedat, vt nulla medicina ſubuenire queat; quippe immedicabili iam vitio. Porrò tantum abeſt, vt Societas eos, qui vota ſimplicia emiſerunt, temerè ſeu pro arbitrio ſuo expellat, vt interdum, non paucis annis, toleret nonnullos, quibus fortè ſatius eſſet, ſi bonum publicum duntaxat ſpectaretur, ſine mora miſſionem dare. Exſpectat tamen Societas patienter, more Dei, vt vinea, quam *plantauit, faciat vuas*; quod ſi *labruſcas* ſubmittere pergat; quid reſtat niſi illud: *Succide illam, vt quid etiam terram occupat?* Aliquando etiam accidit, vt non modò tres anni *Luca* 13. ſint (vt de ſe ait ille, qui arborem fici in ſua vinea plantatam habebat) *ex quo venit quærens fructum* in eiuſmodi homine, & non inueniat, ſed longè plures. *Expelluntur*, inquis, *poſtquam valetudinem amiſerunt*. Nullum vnquam exauctoratum vidi ob amiſſam valetudinem: ſed ob amiſſam primam pietatem & charitatem. *Coguntur*, inquis, *aliquando abire propter intolerabiles eorum inſultus*. Inſultus vocas correctiones & correptiones, quæ medendi cauſa ægris adhibentur; quas non fugerent, ſi ſaperent: ſæuire vt ſerues, paternæ benignitatis eſt, nõ hoſtilis immanitatis. Si nulla Religio, Societas certè omnem vim procul habere conſueuit; nam quos religioſos non ſanat amor, & ſpiritus manſuetudinis, eos rarò ſanat vis & carcer, & id genus alia acerbiora medicamenta.

Probatur expelli poſſe eos, qui Ordinibus ſunt pernicioſi.

Variæ probationes.

A politia.

A natura.

Nec nouum, nec inſolens eſt, vt ex Religione exterminentur, qui religioni plus damni, quàm boni, moribus non bonis adferunt: idquè exemplo naturæ, artis, & omnium rectè conſtitutarum Rerumpublicarum facere iubemur: An non ex corpore humano natura, quidquid noxium eſt, expellere nititur? Et ſi ſat virium non ſuppetat, an nō artis medicæ opem implorat, vt à conſortio eius, quod pernicioſum eſt, liberetur? Ex prima illa, & tam

Ab Angelis.

ordine, quàm ciuium numero pulcherrima Angelorum Republica, ſeditioſos & improbos, vt ſic dixerim, ciues expulſos nouimus, & quidem in ſempiternum tempus:

Ex Scriptura.

Galat. 5.

omni ſpe reditus ſublata. *Vtinam abſcindantur, qui nos conturbant*; clamat Apoſtolus. Quid eſt iſta abſciſſio, niſi turbatorum expulſio? Et excommunicatio, iam ab Apoſtolico æuo vſurpata; nihil aliud eſt, quàm improborum à probis ſegregatio & excluſio: ignis & aquæ interdictio, deportatio, relegatio, exilium, & ſimiles pœnæ, olim factioſis & turbulētis ciuibus decretæ, & hodie etiam partim decerni ſolitæ, expulſiones ſunt ſceleratorū ex Reipublicæ Societate: nec alio conſilio vſurpantur, quàm vt Reſpublica illæſa perſtet; Et vt propius ad propoſitum noſtrum accedam, Ordines Religioſi, Eccleſiaſticam & Politicam Rempublicam imitati ſemper hoc in more habuerunt, vt communitati pernicioſa membra, arrepto

A teſtimoniis Patrum.

S. Baſil. q. fuſ. explicat q. 29.

ferro, amputarent, veriti, ne peſtis paucorum, vt fieri aſſolet, ad plures manaret. Teſtem do inprimis D. Baſilium, quiquid agendum ſit, quidque ipſe cum huiuſmodi hominum genere egerit, his verbis explicat: *Ei, quiſegniter affectus eſt ad obediendum mandatis Domini, primùm omnes condolere oportet, velut morboſo membro, & per proprias ac priuatas cohortationes Præfecti, conari, vt ipſius infirmitatem corrigant. Perſeuerantem verò in inobedientia, & correctio-*

rectionem non admittentem, grauius coarguere coram tota fraternitate, & cum omni exhortatione adhibere ipſi medelas. Vbi verò nihil veretur poſt multam admonitionem, neq; ſeipſum in operibus ſanat, velut ipſum ſuiipſius peſtem, iuxta prouerbium, cum multis quidem lachrymis & lamentis, attamen velut membrum corruptum, & penitus inutile, ad medicorum imitationem, à communi corpore reſecare. Nam & illi, quodcunque membrum repererint, incurabili affectu occupatum, vt ne detrimẽtum amplius diffundatur, & vicinas partes ob continuitatem corrumpat, ſectionibus & vſturis eximere ſolent. Id quod etiam nobis in aduerſantibus mandatis Domini, aut impedientibus ipſa neceſſariò facere licet, iuxta ipſius Domini præceptũ, qui dixit: Si oculus tuus dexter te offenderit, erue ipſum, & proiice à te. Nam humanitas erga tales conſimilis eſt ineruditæ benignitati ipſius Heli, qua erga filios præter voluntatem Dei vſus, reprehenditur. Proditio igitur veritatis eſt, & fraus, quæ tenditur communitati, & aſſuefactio ad id, vt vitia indifferentia eſſe putentur, benignitas erga malignos oſtenſa.

Baſilio Caſſianum adiungo, qui teſtatur apud veteres monachos, *aperta conuicia, manifeſtos contemptus, contradictiones tumidas, liberam & effrænatam proceſſionem, familiaritates apud fœminas, iras, rixas, ſimultates, & iurgia, operis peculiaris præſumptionem, philargyriæ contagionem, affectum atq; poſſeſſionem rerum ſuperfluarum, quæ à cæteris fratribus non habentur, extraordinariam ac furtiuam cibi refectionem, & his ſimilia vel plagis emendata, vel expulſione fuiſſe purgata.* His accedat S. Auguſtinus, qui iubet vt ſi quis pœnas debitas perſoluere pertinaciter nolit, expellatur. *Quam* (emendatoriam vindictam) *ſi ferre recuſauerit*, inquit S. Auguſtinus, *etiamſi ipſe non abſceſſerit, de veſtra Societate proiiciatur: Non enim ei hoc fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne contagione peſtifera plurimos perdat.* Eiecit ex ſuo

Caßianus lib. 4. de Inſtitut. cap. 16.

S. Auguſt. in Reg. cap. 13.

Ab exemplis Sanctorum.

Mona-

Monaſterio S. Benedictus monachum inquietũ, vt ſcribit S. Gregorius. Etſi poſtea eundem ad ſaniorem mentem, obiectu Draconis, reductum, recepit. S. Pachomius celeberrimus in Eccleſia Orientali Abbas; monachum quendam, Syllanum nomine, ex ſuo cœtu expulit, licet viginti annos in Monaſtica profeſſione poſuiſſet. Sanctus Equitius, teſte S. Gregorio, iuſſit, vt ſine mora Baſilius monachus ex ſuo Cœnobio exterminaretur, eò quod diuinitùs inſtructus didiciſſet, quidnam ille pſeudomonachus moliretur. Dices fortè; hunc fuiſſe tum Nouitium: non nego; ſed quod exemplum ſanctus ille vir in tyrone ſtatuit, idem ſtatuiſſet in veterano, ſi quem ſimilis improbitatis inter ſuos degere comperiſſet. Sanctus Bernardus Abbatem quendam monet, vt fratrem, ſi monitis & reprehenſionibus emendari nolit, eiiciat: iuxta illud Apoſtoli: *Auferte malum ex vobiſmetipſis:* qui & his verbis Epiſtolam concludit: *Melius eſt vt pereat vnus, quàm vt vnitas.* Idem docet S. Thomas. Non enim huius auctoritatem repudiabis, quandoquidem Catholicus es, tuo quidem teſtimonio, at non meo, nec vllius rectè ſentientis. *Latitat lupus ore cruento; lacteolam mentitus ouem ſub vellere molli cruda per agninos exercens funera rictus.* S. Thomæ adſtipulatur S. Bonauentura: qui ait; *Nec à ſede Apoſtolica cogi poſſe Religionem, vt retineat homines noxios, quia occaſionem daret corrumpendo & euertendo Ordini.*

S. Gregor. lib. 2. Dialog. c. 28. — *In Vita S. Pachomij Tom. 3. Sury.* — *S. Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 4.* — *S. Bernard. epiſt. 112.* — *1. Corinth. 5.* — *S. Tho. Quodl. Vlt. artic. Vlt.* — *Prudentius.* — *S. Bonauent. quaſt. 14 in Reg. S. Franciſci.*

In eandem ſententiam conſpirant ſacri Canones: nam in cap. vltimo, extra *de Regularibus* agitur de eiectis & fugitiuis, vbi Panormitanus cum Ioanne Andręa dicit: *Fugitiuum* vocari, qui moratur extra proprium Monaſterium, ſuoque Abbati celatur: *Eiectum* verò, qui à ſuperiore ſuo propter admiſſum crimen eiicitur: Et in Cap.

Ex Canonibus & Canonum Interpretibus.

Cap. *Cùm ad Monaſterium*, ext. *de ſtatu monachorum*, ſancitur, *vt monachus proprietarius eiiciatur ex monaſterio, regulari monitione præmiſſa; nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam.* Et eodē tit. cap. *Ea quæ*: mandatur monaſteriorum viſitatoribus, vt non parcant rebellibus ob ſuam pertinaciam, vel potentiam amicorum, *quin ouem morbidam eiiciant ab ouili, ne inficiat oues ſanas.* Quod confirmat Gloſſa, teſtimonio Canonis *Reſecandæ* ca. 23. quæſt. 3. Vbi S. Hieronymus. *Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne tota domus maſſa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcāt, intereant.* Nec eſt iſtud à religioſa manſuetudine alienū; nam *quæ iſta bonitas, quæ iſta miſericordia, vni parcere, & omnes in diſcrimen adducere?* vt dicitur ex Origene, d. 45. c. *ſed illud*; Noſtíne Caluiniſta, illum Gloſſæ verſiculum: *Morbida ſola pecus inficit omne pecus?* At fortè libentius audies Iuſtiniani leges, quàm Eccleſiæ Canones: Gratificabor ergo tibi, & quid Iuſtinianus hac de re decreuerit, non grauatè adſcribam: Etſi enim Iuſtinianum non agnoſco pro eo, qui ſacris religioſorum hominum ordinibus leges præſcribere queat, hoc enim non eſt Imperatorij, ſed Pontificij muneris: Attamen ex eo etiam, quod ſine iure ſtatuit Iuſtinianus, cognoſces, quàm nihil contra ius faciant, ſi Religionum Antiſtites, religioſæ diſciplinæ damnoſos, procul abire iubeant. Ita ergo Iuſtinianus, poſtquam monachis & ſanctimonialibus multas leges, modumque imponendæ & ſubeundæ pœnæ præſcripſerat: *Si delictum*, inquit, *atrocius ſit, quàm quod medela reparari poſſit, tunc prorſus monaſterio ipſum expellito: vt cùm ſeipſum à melioribus ad deteriora contulerit, ipſe ſolus improbitatis ſuæ fructum capiat, neque vitiorum ſuorum cæteris aliquid contagione affricet, quemadmodum peſte laborantia, & incura-*

S. Hieron. in cap. 5. Epiſt. ad Galat.

Orig. Homil. 7. in Ioſue.

Ex Legibus ciuilibus.

Iuſtinia. Nouell. 113. de Monachis & Aſcetriis.

incurabiliter ægrotantia ſolent pecora. Nec hac cauſa contentus eſt Iuſtinianus; Addit inſuper, & verè addit, Deo, Ordines monaſticos fore gratiores, Reipublicæ fructuoſiores, maiorisque auctoritatis & venerationis apud homines, ſi improbi & diſciplinæ religioſæ impatientes excludantur: *Si enim*, inquit, *puris illi mundisq́; manibus pro Republica preces Deo obtulerint; manifeſtum ſanè, quod & res militaris pulchrè ſe habebit, & ciuitates in bono ſtatu erunt: Deo item propitio ac beneuolo conſtituto, quo modo non omnia in ſumma pace & recta legum moderatione vigebunt? Terra quoq; nobis fructum feret, & celerius bona ſua edet per Dei beneuolentiam, precibus illorum vniuerſam Rempublicam in vnum colligentibus, ſed & communis hominum figura venerabilior erit, quærentq́;, quod præſtantius eſt, illorum puritatem reueriti. Vnde vna fiet conſpiratio, omnibus ſimul ad hoc concurrentibus, & (quoad fieri poteſt) exterminata omni malitia, melioribus ſanctioribusq; ſtudiis introductis, & dignitatem habentibus.*

A Religionum fundatoribus. Ad extremum accedant Religionum fundatores, vt ſuo ſuffragio idem confirment. S. Auguſtinum & S. Baſilium ſententiam ſuam dicentes iam audiuimus. In regula S. Benedicti cap. 28. dicitur: *Poſſe aliquos, praua admonitione, ob grauia crimina dimitti.* Hinc Oſtienſis & Archidiaconus colligunt ex duobus capitulis Regulæ S. Benedicti, nempe ex 23. & 28. ſeptem pœnæ modos, quorum vltimus eſt *de monaſterio expulſio.* Ex Ordine S. Dominici poſſe dimitti Profeſſos, teſtatur S. Antoninus, & habetur in eiuſdem Ordinis conſtitutionibus d. 1. cap. 19. Idem de regula S. Franciſci ſatis liquet ex iis, quæ S. Bonauentura ex communi Ordinis illius praxi & conſuetudine diſputat, cùm quærit; *An liceat Ordini Minorum eiicere aliquem pro demeritis, vel egreſſo, pœnitenti & petenti receptionem*

Oſtiens. Ext. cap. final. de regular. Archid. 18. q. 2. c. Abbates, n. 5.

ptionem denuò denegare. Eruditè enim oſtendit, licere, & quidem iure optimo, quamuis redire volenti aditum intercludere: *Si autem allegatur,* inquit S. Bonauētura, *quod miſero eſt miſeratio adhibenda, vt iterum recipiatur in Ordinem: Dici poteſt: Crudelis eſt miſeratio, vnde plures & meliores grauiter offenduntur. ſicut qui furem liberaret, vnde pauperes ſpoliarentur: maximè cùm tales longo vſu tepefacti, rariſſimè verè & perſeueranter emendentur, & facilius remiſſio aliis præbeat audaciam delinquendi. Nec poteſt allegare ſibi iniuriam fieri, ſi non recipiatur, quia ipſe talem ſeſecit ex culpa propria, quod recipi ſit indignus, quin potius Ordo habet cauſam contra eum agendi, quod ſic ſe dehoneſtauit.* Hæc & plura alia in eandem ſententiam S. Bonauentura: qui etiam prima vice, licet pœnitenti receptionem negandam docet, ſi ita criminis atrocitas exigat. Ex regula tamen S. Benedicti, *Si expulſus veniat ad portam pœnitens: iterum recipiendus & reconciliandus eſt, vſq; ad tertiam vicem tantùm; nam ſecundum eandem regulam ter recipitur, & non vltra,* inquit Oſtienſis & Archidiaconus loc. cit. Fuſius iſta perſecutus ſum, vt oſtenderem, quàm iniquus ſit in nos calumniator iſte, dum nobis vitio vertit, quod aliis Religionibus conceſſum eſt, quodque neceſſariò concedi debet, niſi religionem peſſum ire velimus. Quod ſi alij Ordines poteſtatem habent expellendi Profeſſos; cur adeo ringuntur inuidi, ſi Societati idem ius conſtet in non Profeſſos, hoc eſt, in omnes illos, qui vota duntaxat ſimplicia ediderunt: imò & in ipſos profeſſos, ſi quis ex eorum numero vocationis ſuæ oblitus, retrò reſpiciat, & ad anteriora, eo, quo par eſt modo, ſeſe non extendat. Priore illo iure inferior eſt Societas noſtra aliis Deo dicatis familiis, quādoquidem minus ius eſt, poſſe dimittere non Profeſſum, quàm Profeſſum: poſteriore iiſdem par eſt.

S. Bonauent. quæſt. 14. in Reg. S. Franciſci.

Dicet fortaſſis Hæreticus: Ab aliis Ordinibus relegari tantummodo peruicaces, cõtumaces, iamque depoſitos & deſperatos; vno verbo, *incorrigibiles*, ex noſtro autem exterminari aliquando, etiam corrigi paratos; eoſque, qui ob delictum quamuis pœnã exſoluere promittant. Reſpondeo, etiamſi iure communi *incorrigibilitas* & contumacia tantummodo eſſet idonea cauſa expellendi profeſſum: tamen minor cauſa ſufficere poſſet ad eiiciendum non profeſſum, quales in noſtro Ordine omnes illi, qui ſimplicia duntaxat vota Deo nuncuparunt. Deinde olim non tanta habebatur ratio, vtrum aliqua, an nulla correctionis ſpes ſupereſſet, ſed criminis admiſſi grauitas ſpectabatur: quæ, ſi videretur, mereri eiectionem, reus eiiciebatur, ſiue meliorem frugem polliceretur, ſiue ſecus. Liquet id ex verbis Caſſiani ſuprà adductis, vbi recenſet vitia vel *plagis* vel *expulſione* purgari cõſueta. Et Iuſtinianus Imperator, monachum in caupona deprehenſum, ex monaſterio eiici iubet ſimpliciter, ſiue emendationis ſpem faceret, ſiue non: *Illud quoq; modis omnibus obſeruari volumus*, inquit, *vt ſi quis reuerendiſſimorũ monachorum in caupona aliqua verſari videatur, illico is tradatur ciuitatum defenſoribus, aut hîc iudicio excellentiæ tuæ, caſtigeturq; conuictus, certiorq; ea de re reddatur antiſtes, vt eum, qui hæc deliquit, & turpem vitam cum Angelico hoc ſtatu permutauit, expellat monaſterio.* Meritò autem non tolerantur qui enormia crimina perpetrant, licet meliorem mentem induant, quia grauem notam Ordini inurunt, & infamiæ macula innocentes, quantum quidem in ipſis eſt, aſpergunt: & alios ad ſimilia audenda exemplo ſuo incitant: præſertim, vbi veniæ locum vident reliquum; qui longè tardiores ad flagitia efficiuntur, cùm certò ſciant, non eſſe quod indulgentiam expectent, ſi grandiore

Nouell. 113.

aliquo

aliquo delicto ſeſe obſtringant. Quod ſi iure communi vetitum eſſet, profeſſum, de quo ſpes correctionis affulgeret, expellere; attamen, nouo iure, conditor iuris id Religioni alicui concedere poſſet, prout Societati à variis Pontificibus conceſſum eſt; nam ſi, vt ait D. Gregorius Nazianzenus: *Velle Imperatoris lex eſt non ſcripta; imperÿ & potentiæ patrocinio ſubnixa, & quidem ſcriptis legibus, quæ potentia non fulciuntur, longè firmior atq; valentior:* Cur Pontificis, Eccleſiaſtici Legiſlatoris voluntas, nō ſit lex? Cur ſi quid lege iuſtè lata concedat, id non eiuſdem ſit roboris, cuius eſt lex Imperatoris in foro ciuili, apud eos præſertim, qui Pontificem, ea qua par eſt, reuerentia & honore proſequuntur; ex quorum tu quidem numero videri cupis, ſed hiſtrionicam factitas; ſcenæ tuæ ſeruit hæc ſimulatio, dum Ieſuitas inſectaris, vbi in aliud theatrum conſcenderis, aliam perſonam ſumes. Denique, ſi, vt ex S. Bonauentura antea docuimus, Ordo licitè poteſt alicui, qui culpa ſua expulſus eſt, reditum negare, licet ſeſe emendarit, verbiſq; prolixè ſaniorem mentem, & diligentiorē Religioſæ diſciplinæ obſeruantiam ſpondeat, eo quod ob præteritū piaculum recipi ſit indignus, vt ait S. Bonauentura; cur idem Ordo, eundem, idem ob crimen, non queat ex cœtu ſuo extrudere; quamuis correctionis neque ſit impatiens, neque etiam incapax, potiſſimum vbi id boni publici ratio exigit; & quia id boni publici intereſt, Pontifex, eius faciendi ſpeciatim & nominatim poteſtatem tribuit; imò, quæ ratio ſuadet, cur Ordo nolentem regredi repellere queat, eadem oſtēdit, poſſe illum, etiam antequam expulſus eſt, expelli, ſaltem ſpeciali Pontificis priuilegio: *Sedes enim Apoſtolica*, inquit B. Bonauētura, *quæ ius ſuum vnicuiq; ſeruat, & vult ordinem in ſua puritate perſiſtere, non cogit ordinem retinere illos, quo-*

Nazian. orat. 1. contra Iulian.

rum conuerſatio nociua eſſet in ordine, quia tunc puniret innocentes, & reos foueret, & occaſionem daret corruptioni ordinis per tales peſtiferos, ſi eos recipi oporteret. Sicut ergo eius receptio, qui ſemel grauiter deliquit, in ordinis damnum redundare poteſt, licet iam pœnitentiam egerit, & ſaniora conſilia cœperit: ita etiam eiuſdem retentio Ordini detrimētum inſigne adferre poteſt: minimùm enim hoc incommodum inde emergit, quod facilis remiſſio aliis præbet audaciam delinquendi: vt verè ait S. Bonauentura, ſed ſatis de hoc.

Nunc videamus, quid pſeudocatholicus noſter adducat; ait, *Non eſſe mirandum amplius, ſi Eccleſia Ieſuitis conceſſerit hoc priuilegium, vt abſoluto probationis tempore ij, qui tyrones fuerant, non teneantur profeſſionem edere.* Ita eſt, nō valde mirandū, & multò minus criminandum, vt tu criminaris; *Non mirādum eſt*, inquis: quia æqua ab æquis impetrare non admodum ardui negotij eſt; æquiſſimū autem fuit, vt ſicut aliis religioſis familiis ſua priuilegia cōceſſa ſunt, ita & hoc, & alia concederentur huic nouo Ordini. Tu aliâs huius rei cauſas aſſignas, te, qui vaniſſimus es, prope vaniores, ſed tam ambiguè & obſcurè, tanquam alter Loxias, loqueris, vt nec tu teipſum videaris intellexiſſe, nec te Germanicus interpres tuus: Prima cauſa, quam tu non tam exprimis, quàm innuis, *Eccleſiam erraſſe*, cùm hoc priuilegium conceſſit, *nō enim immunem eſſe à periculo erroris, niſi in iis, quæ ad ius diuinum aut naturale pertinent, hoc autem eſſe iuris poſitiui Eccleſiaſtici*: Et vt errorem minuas, addis; Patres Concilij Tridentini, *Ieſuitarum importunitate, in errorem inductos eſſe, vt ſtatuerint id, quod ſatius fuerit non ſtatuiſſe.* Verùm niſi aliam probationem adferas, ægrè lectoribus hanc tuam perſuaſionem perſuadebis. Quis enim credat, inclytum illum orbis

Reuerentia pſeudocatholici in Concilium Tridentinum.

Chri-

Chriſtiani ſenatum, tanta ſanctitate & iudiciorum maturitate prępollentem, videre non potuiſſe, quid è re Eccleſiæ foret: te verò id vidiſſe, te, inquam, qui ſi non cœcus, certè Rex inter cœcos, hoc eſt, luſcioſus es. Nam vt Spiritus ſanctus, numine ſuo patres illos non præſeruaſſet ab errore, etiam in iis ſtatuendis, quę ad praxin & mores ſpectant, neq; aliâs iure naturali vel diuino iuſſa ſunt aut vetita: nemo tamē eſt, qui nō animaduertat, te, longè citius falli & fallere poſſe, quàm florem illum pietatis & eruditionis: quàm tot numero inclytos Antiſtites, quorum ſummam breuiter complexus eſt Caſpar Vilalpandæus his verbis: *Adſunt ſex Cardinales, quatuor Legati, Patriarchæ tres, Archiepiſcopi triginta duo, Epiſcopi ducenti viginti octo, Abbates quinque, Generales ordinum Miniſtri ſeptem, Epiſcoporum procuratores plurimi.* Deinde vt maximè Sacer ille conſeſſus, Ieſuitas, à communi lege excipiendo erraſſet, non debebas tamen, ſi vel micam prudentiæ Chriſtianæ haberes, patres illos erroris accuſare, inſaniſque vocibus flagitare, vt decretum, quod fixerunt, refigant. Nam, vt præclarè docet Ariſtoteles, ſolo naturæ lumine colluſtratus: *Mutare leges videri poſſet multa cautionis. Vbi enim vtilitas, quæ ad mutandas leges adducit, parua eſt, aſſueſcere autem ciues legibus mutandis, malum: proculdubio nonnulla peccata & Legiſlatorum & Magiſtratuum ferenda atq; intacta relinquenda ſunt. non enim tanto erit ei mutaſſe leges emolumento; quanto aſſueuiſſe magiſtratibus non parere detrimento.* Paulò pòſt: *Itaque à legibus receptis & vſitatis ad alias & nouas leges facilè migrare, vim legis infirmare ac debilitare eſt. Lex enim nihil roboris habet, vt ipſi pareatur, præter id, quod accipit à conſuetudine: hoc verò nō contingit ipſi niſi longo temporis ſpatio.* Hæc ille.

Vilalp. diſp. 5. de Concil. Trident.

Quid Ariſtoteles de mutatione legum ſenſerit.

Ariſt. lib. 2. polit. cap. 6.

L. Diſputare C. de crimine ſacrilegij.

Olim Imperatores Gratianus, Valentinianus & Theodoſius *ſacrilegij inſtar* reputabāt, ſi quis de principis iudicio diſputaret, & hoc etiam lege lata vetuerunt; cuius hæc verba: *Diſputare de principali iudicio non oportet, ſacrilegij enim inſtar eſt dubitare, an is dignus ſit, quem elegerit Imperator.* Hæc illi: ſed tu ſuſque deque habes crimen ſacrilegio non abſimile admittere: dum in iudicium vocas, imò dum manifeſti erroris accuſas, iudicium tot principum Eccleſiæ; Ieſuitaſque, priuilegio illo indignos vociferaris, quo tamē digni *à principali iudicio*, hoc eſt, ab OEcumenico Cōcilio iudicati ſunt: Quod Imperator Martianus de Synodo Chalcedonenſi dixit, hoc ego de Tridentina: *Iniuriam facit iudicio reuerendiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata, ac rectè diſpoſita reuoluere & publicè diſputare contenderit.* Sed tu hæc nihil moraris, & quæ Concilium Tridentinum decreuit, non rectè decreta ais. At cuius iudicio? tuo videlicet, tuiq; ſimilium, quorū iudicium, & his, & aliis de rebus tam rectum eſt, quàm linea curua.

L. Nemo C. de ſumma Trinit.

Præterea an non monſtra te loqui vides, cùm ais; Ieſuitas, tres quatuórue (tot enim in Concilio fuiſſe arbitror) *importunitate ſua*, Concilium eò adegiſſe, vt eius, quod bono communi videbatur eſſe conducibile, cōtrarium decerneret. An non ipſa Concilij verba vanitatem tuam perſpicuè redarguunt, cùm dicant Patres; ſe non prohibere, quo minus *Religio Clericorum Societatis* I E S V, *iuxta pium eorum inſtitutum, à ſancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino & Eccleſiæ eius inſeruire poſſit?* Ergo patres agnouerunt inſtitutum hoc; atque adeò morem differendi profeſſionem, quamuis exacto probationis tempore: *Pium* eſſe & *laudabilem*, & quod hinc ſequitur, Eccleſiæ Dei vtilem; nihil enim pium vocari poteſt, quod vergit in Eccleſiæ detrimentum. Ex quo rurſus conficitur, Patres illos,

los, importunitate Ieſuitarum non fuiſſe compulſos, vt illam exceptionem Ordinis noſtri, præter, imo aduerſus animi ſui ſententiam facerent, niſi fortaſſis tam excors es & vecors, vt patres illos tui ſimiles facias, hoc eſt, aliud loquentes, & aliud ſentientes; more tuo, cui mos, nũquam ſeriò loqui, niſi cùm mentiris & calumniaris. Verùm tu ipſe animaduertere tandem videris, quàm inane ſit hoc tuum effugium. Igitur Patres Concilij Tridentini poſt accuſationem admiſſi erroris, iterum ab errore abſoluis, & dum fumũ vitas in flammas manibus pedibuſque irruis; Ais, *Priuilegium illud eſſe ſuppoſititium, & à Ieſuitis, inſcio Concilio, communi omnibus legi affixum, ac proinde tanquam ſpurium veru & obeliſco configẽdum; facile enim fieri potuiſſe, vt Ieſuita quiſpiam irreperet, & autographo, ſeu, vt vocant, protocollo Concilij hanc appendicem aſſueret.* Hæc tua eſt pro Concilio Tridentino defenſio: Cæterùm cùm excuſas, grauiſſimè accuſas; quæ enim maior ſocordia, quæ intolerabilior negligẽtia, quàm ex tot Patribus, nullum exſtitiſſe, qui fraudem hanc crimenq; grauiſſimum *falſi* animaduerteret, præſertim cùm in Conciliis, ea quæ ſemel decreta ſunt, repeti & relegi ſoleant, adhibitis tot notariis & teſtibus, & tot cautelis, ne quid falſi obrepat, vt rerum omnium imperitum, ne dicam inſanum, eſſe oporteat, qui huiuſmodi fallaciam comminiſcatur, aut ſi comminiſcatur, tanquam veriſimilem aliis credẽdam proponat. Deinde, ſi hęc pręter Concilij voluntatem adiecta fuerunt, cur nullus præter te, & ſimiles omnis religioſi inſtituti turbines, huius rei vllum indicium fecit? An putas tot patres Concilij immemores fuiſſe, vt quod de Ieſuitis ſtatutum fuerat, penitus obliuioni mandarẽt? Cur nullus ex Prælatis, quibus ius dicẽdi ſuffragij in Concilio, contradixit? Cur tu ſolus poſt tot annos, ex antro

Vtrum Ieſuita decretum Concilij Tridentini falſarint.

neſcio quo, proſerpens, id in dubium vocas, de quo ha-ctenus nullus ſanę mentis dubitauit: nam ne ipſi quidem hoſtes Ordinis noſtri,& fidei Catholicę, dicere auſi ſunt, hæc verba, quæ in Concilio Tridentino leguntur, à no-ſtris furtiuè fuiſſe inſerta. Non iniuria abs te petimus vel vnum exemplar, quod his verbis careat vel caruerit, vt inde fraudis veſtigia perſequi,& ad ipſa cubilia peruenire liceat. Adhæc, cùm Ieſuitis grauiſſimum *falſi crimen* in-tẽtes, oportet, vt niſi hoc liquidò probes, iiſdem pœnis, quibus falſi criminis rei, ſubiaceas; ſi non noſti illam le-gem Honorij & Theodoſij, vel iam poſt tot mendacia diſcas: *Quiſquis crimen intendit, non impunitam fore nouerit licentiam mentiendi; cùm calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij; quia iuxta formam iuris antiqui* (& legiti-mi) *aut vindicta* (reis) *propoſita ſit aut ſupplicium; ſi* (accuſa-tor) *fefellerit*. Si crimen falſi committunt, atq; adeò gra-uiſſimã pœnam merentur, quicunq; aut teſtamentũ, aut quoduis aliud inſtrumentum ſiue priuatum ſiue publi-cum, ſcribũt, ſubſcribunt, obſignant, effingunt, recitant, auferunt, immutant, corrumpunt; quod ſupplicium nõ mererentur illi, qui publicum ſancti Spiritus, vt ſic vo-cem, inſtrumentum, hoc eſt; OEcumenicum Concilium deprauarent, & vel detractione vel adiectione corrum-perent? Nimis impudens calumniator es; nec ſcio, quæ benignitas tibi opem ferre queat, ſi ex legibus contra ca-lumniatores latis iudicandus ſis. Videntur ad te pertine-re illa Imperatorum: *Fallaciter incuſantibus, maximè poſt accuſationem accuſati, nullus iuris color, veluti deriuata excu-ſatione, proficiat, non publica quidem abolitio, non priuata tali-bus proficiat ſubueniatq́; perſonis, non ſpecialis indulgentia, nec beneficium quidem generale eos ſubducat*. Hæc lex. Si ego abs te percontarer, vnde nam tibi compertum eſſet, Ieſuitas priui-

L. Quiſquis. C. de calumniat. L. Non prius. C. eod.

L. Fallaciter. C. de Calum.

priuilegium illud, inſcio Concilio, attexuiſſe, quodnam, oro, reſponſum dares? An vllum extat Concilij Tridentini exemplar, in quo exceptio illa non extet? An fortè nactus es antiquiſſimum Concilij Tridentini codicem, litteris Longobardicis & planè fugientibus, in vetuſtiſſima membrana, ante annos mille, aut minimùm nongentos exaratum, in quo priuilegium illud, quod tibi bilem tantoperè commouet, non reperiatur? An aliàs tam odora naribus tuis vis ineſt, vt vbi nullus odor falſitatis eſt, ibi tu nihilominus falſitatem odoreris; ſpuriumque eſſe deprehendas id, quod maximè genuinum eſt & germanum? An ex quadam cognatione, vt balbus balbum facilè intelligit; ita tu ſpurius ſpurium nullo negotio agnoſcis; quippe admodum exercitatus in eo Athenienſi gymnaſio, quod Cynoſarges nominabatur, ſoliſque nothorum exercitationibus deſtinatum erat? An vt equiſones ſolent, inſpectis equorum dentibus, de eorum ætate pronunciare, ita tu inſpectis Conciliorum chartis, ſtatim agnoſcis, quidnam domi ſit natum, quid aliunde aſſutum? An; quod verius eſt; imitaris Hæreticos, nominatim Fauſtum Manichæum, qui preſſus teſtimonio loci alicuius ex ſacra ſcriptura deprompti, expeditè excipere ſolebat, & locum illum nō à Spiritu ſancto dictatum, ſed ab aliquo malè feriato intruſum eſſe reſpondebat? Sed ꝙ S. Auguſtinus reſpondit Fauſto de ſcriptura, hoc tu reſponſum à me habeto de Synodo Tridentina: *Vbi ſic manifeſta veritate iſti præfocantur*, inquit præſtantiſſimus ille Doctor, *vt obſeſſi dilucidis verbis ſanctarum ſcripturarū* (Synodorum) *exitum in eis fallaciæ ſuæ reperire non poſſint, id teſtimonium, quod prolatum eſt falſum eſſe reſpōdent. O vocem à veritate fugacem, in amentia pertinacem: vſque adeo inuicta ſunt, quæ aduerſus vos de diuinis codicibus proferuntur, vt non*

Nazian. orat. 1. cōtra Iulian.

S. Auguſt. lib. 11. cōtra Fauſt. cap. 2.

ſit aliud, quod dicatis, niſi eos eſſe falſatos. Quæ auctoritas litterarum aperiri, quis ſacer liber euolui, quod documentum cuiuſlibet ſcripturæ ad conuincendos errores exeri poteſt, ſi hæc vox admittitur; ſi alicuius ponderis æſtimatur? Aliud eſt ipſos libros non accipere, & nullo eorum vinculo detineri, quod pagani de omnibus libris noſtris, quod Iudæi de nouo teſtamento faciunt, & deniq; nos ipſi de veſtris & aliorum hæreticorum, ſi quos ſuos & proprios habent, vel de iis, qui appellantur apocryphi, non quod habendi ſint in aliqua auctoritate ſecreta, ſed quia nulla teſtificationis luce declarati, de neſcio quo ſecreto, neſcio quorum præſumptione prolati ſunt; Aliud eſt ergo auctoritate aliquorũ vel librorum vel hominum non teneri, & aliud eſt dicere, iſte quidem vir ſanctus omnia vera ſcripſit, & iſta epiſtola ipſius eſt, ſed in ea ipſa hoc eius eſt, hoc non eius eſt, vbi cùm ex aduerſo audieris proba, non confugias ad exemplaria veriora, vel plurium codicum, vel antiquorum, vel linguæ præcedentis, vnde hoc in aliam linguam interpretatum eſt, inde probo hoc illius eſſe, illud non eſſe; quia hoc pro me ſonat, illud contra me. Huius ergo regula veritatis quidquid contra te fuerit, non eſt verum, quid ſi alius ſimili infamia, ſed tamen, qua tua duritia confringatur, exiſtat & dicat, imo illud, quod pro te ſonat, falſum eſt, hoc autem quod contra te eſt, verum eſt, quid acturus es? Hæc ex S. Auguſtino exſcribere placuit, vt conſtaret, te Concilium Tridentinum eo modo tractare, quo fratres tui Hæretici tractant ſacras literas, in quibus genuinum & τὸ γνήσιον nõ eſt tale, niſi ipſis ita videatur. Verùm quæ tua ſit de toto Concilio Tridentino ſententia ſatis liquet. Tanti videlicet id facis, quanti Caluinus aut Kemnitius: ſed ſimulas, quaſi maximi à te fiat, vt Ieſuitas conuiciis inſectari queas; etſi dum videri vis, quaſi ſummo loco apud te ſit hoc Conciliũ, ſummo dedecore & probro illud afficis, vt ſatis ſuperque hactenus demonſtratum eſt. Sed progrediamur.

Sunt

Sunt, inquis, *in hoc genere & alia plurima, quæ ab omni Clero tam ſæculari, quàm Regulari obſeruantur, à quibus vt per ſummorum Pontificum indulgentiam liberi fiant, modis omnibus ſatagunt.* Non omnibus, ſed licitis & iuſtis; neque iniuſtum eſt, vt quis priuilegium petat, ſi iuſtæ cauſæ ſuppetant: Quis enim vnquam Ordo in Eccleſia Dei exſtitit, qui non fuerit variis priuilegiis à Sede Apoſtolica exornatus, vel propter preces Pontifici pro impetrandis priuilegiis oblatas, vel ſine precibus propter Ordinis merita in Rempublicam Chriſtianam? Si cares libris, quibus priuilegia variorum Ordinum continentur, inſpice ſaltem titulos de priuilegiis, qui in obuiis iuris voluminibus reperiuntur. At nimis multa tibi vidētur noſtra priuilegia: *Plurima*, inquis, *ſunt*; ſed noui inuidiæ oculos; quidquid intuentur in eo, quem oderunt, id nimium & immodicum iudicant, vel vnum priuilegium, pro innumero priuilegiorum numero, reputant. At non ita Legiſlator, cui ius priuilegia conferendi, & à communi lege excipiendi, cui probè cognitum, quis modus hac in re ſit obſeruandus, & qui pluribus paucioribuſue priuilegiis ſint cohoneſtandi.

Omnes Ordines ſua habent priuilegia.

Cæterùm vt lectori priuilegiorum noſtrorũ guſtum aliquem præbeas, nonnulla ſpeciatim recenſes: *Huiuſmodi*, inquis, *eſt diuinorum officiorum ad Dei gloriam, populi conſolationem, ac Eccleſiæ ædificationem decantatio: & ſupplicationum communium pro ſuo Ordine ingreſſus.* Sæpè à noſtris ratio reddita eſt, cur noſtri choro non vtantur: nec vnquam oſtendũt hoſtes noſtri, rationem illam, vel potius rationes, ratione carere, ſed ſine ratione vt cœperunt, gnauiter calumniari pergunt: quaſi Ieſuitas ſummo amore complecti velint, ſi laudes diuinas publico cantu concelebrent. Cauſæ huius noſtri inſtituti ſunt potiſſi-

Cur Societas non vtatur choro.

mùm iſtæ: Prima, vt noſtri ſtudiis, lectioni & prædicationi inſiſtere queant, quæ ratio redditur à Gregorio XIII. Pontifice Maximo, in peculiari hac de re conſtitutione, & à P. N. Ignatio in Conſtitutionibus Societatis. Quod ſi reliqui Ordines, iis à Choro dant immunitatem, qui vel Concionibus habendis, vel confeſſionibus excipiendis, vel literis diſcendis vel docendis dant operam, aut etiã domeſticis miniſteriis ad totius familiæ emolumentũ diſtinẽtur, cur integer Ordo qui ſe, quãtus, quantus, his functionibus conſecrat, nõ poſſet ab hoc cantãdi munere liberari? Præſertim cùm ipſe S. Thomas ſcripſerit & docuerit, poſſe religionem inſtitui ad opera *actiuæ vitæ*, vt ad militiã, pro fidei & iuſtitiæ patrocinio, ad propagationem fidei Catholicæ, & perfectionis Chriſtianæ per Euangelij prædicationem, per confeſſionum audiẽdarum operam, & per literarum ſtudia: vbi S. Thomas, nullum penitus verbum facit, de obligatione cantandi horas Canonicas: imò tanquam certiſſimum præſupponit, ſine hac obligatione religiones ad prędictos fines inſtitui poſſe: Qualem ergo religionem animo efformauit S. Thomas, talem inſtituit Deus, his nouiſſimis temporibus, per noſtrum Ignatium; conceſſu & conſenſu Sedis Apoſtolicæ, cùm ætas hæc opera ſupradicta *vitæ actiuæ*, nempe; Euangelij prædicationem, & fidei Catholicæ defenſionem, & amplificationem, & iuuentutis inſtitutionem exigere videretur; & quod hinc eſt conſequens, literarum perpetuum & indefinẽs ſtudium; cùm ſine hoc cætera præſtari vel obiri nequeant. Nec eſt de religionis eſſentia, vt horæ Canonicæ decantentur, quod aduerſarij, velint nolint, fateri coguntur; aliàs religioſi literarum & cantus imperiti, non eſſent religioſi; Et ipſi Ordines mendicantes, maximè S. Dominici, nón fuiſſent ſub ſua primordia Ordines Religioſi, quia plerique tradunt, eos,

S. Thom. 22. quæſt. 188. Poſſe Religionem inſtitui ad opera vitæ actiuæ.

ſub primum ortum choro caruiſſe: Et plurimi ex antiquis monachis non fuiſſent Religioſi, nominatim illi quos D. Auguſtinus elegantiſſimis laudibus proſequitur, cùm de moribus Eccleſiæ Catholicæ aduerſus Manichæos diſputat, nam horum quotidiana ſtudia deſcribẽs S. Auguſtinus, ait: *Eos ſimul ætatem agere in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus*, nec vllam fecit mentionem, quaſi cõuenire fuerint ſoliti ad hymnos, Deo, certis horis, decantandos; imò contrarium non modò obſcurè inſinuat, ſed & clarè indicat; cùm ait; eos conuenire ſolitos, extremo diei tempore, ad audiendum Antiſtitem de rebus diuinis diſputantem. Idem ex Philone liquet de Ieſſæis, qui Chriſtiani, & quidem religioſi fuerunt, vt doctiſſimi quique ſentiunt, & alibi à nobis demonſtratum eſt; quorum viuendi ratio à Philone ſcriptis eſt prodita: ſi igitur & iſti, & innumeri alij, ſine choro religioſam vitam duxerunt, cur Societas ſine choro Religioſis Ordinibus annumerari non poſſet, & ſi chorus, volũtate eorum, qui Ordines fundarunt, vel iuſſu Pontificum Ordinibus Religioſis annexus eſt: cur conſenſu noſtri parentis, & approbatione ſummorum Pontificum, non potuiſſet chorus à Societate noſtra iure excludi; cùm tota Societas iis, quas antea diximus, *vitæ actiuæ* functionibus occupetur, cum quibus, hoc munus, quamuis pium & ſanctum, conſiſtere nequit? Non video igitur, cur tu hoc priuilegium noſtrum, vel potius *inſtitutũ*, tanquam iniquum vellices, cùm eius approbatorem, contra tuam futilem improbationẽ, laudare etiam poſſimus ſanctiſſimum Pontificem Gregorium cognomẽto Magnum, qui decreuit, vt Diaconi & Presbyteri ſint à choro liberi, quo ſuo munere rectius fungantur. De quo non vereor dicere; cum, ſi viueret, vel ſi poſt Ordinem noſtrum conditum

S. Auguſt. lib. 1. de moribus Cathol. Eccleſ.

Philo lib. de vita contempl.

S. Gregor. lib. 4. epiſt. 84.

tum

tum vixiſſet, non minus promptè à choro Societatem liberaturum fuiſſe, atque eam liberauit Paulus III. & alij Pontifices, qui Societatis inſtitutum confirmarunt: præſertim Gregorius XIII. & XIV.

Sed ais, *ex hac omiſsione Deum priuari gloria, populũ conſolatione, Eccleſiã ædificatione:* Primũ, ſi ego viciſſim dicerẽ: Deum priuari gloria, populum conſolatione, Eccleſiam ædificatione, eò quod alij Ordines non obeant ea miniſteria, quæ nos obimus, & quorum gratia à choro abſtinemus, quæſo, quodnam reſponſum mihi dares? Ergo, quod mihi daturus eſſes reſponſum ad meam querelam; hoc tibi do ad tuam: nec poſtulabis aliud. Secundò dico, nec proximos conſolatione, nec Eccleſiam ædificatione, nec Deum gloria priuari, quia non deſunt alij plurimi & ſanctiſſimi Ordines, qui hæc omnia abundè præſtent & procurent, cantu indeſinenti, diurno & nocturno: Et vt maximè nos gloriam Dei, & proximi conſolationem, & Eccleſiæ ædificationẽ, hoc cantus medio non promoueamus, at ꝓmouemus, & totis viribus promouere elaboram⁹, aliis mediis, iiſq; plurimis & efficaciſſimis, vt omnibus notũ, quib⁹ Ordo noſter notus eſt, quæ ita ex natura ſua ſunt comparata, vt non minor ad Deum gloria, ad proximum conſolatio, & ad Eccleſiam ædificatio redundet, quàm ex cantandi munere; vt taceam, noſtris in templis, vbi paulò numeroſiora ſunt collegia, ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium à variis ſacerdotibus, ita quotidie immolari, vt auguſtiſſimus ille Dei cultus, quatuor aut quinque integras horas, ſine vlla interruptione, duret: Ex quo certè non modicus honor ad Deum, non exigua conſolatio ad proximum, nec tenuis fructus ad totum Eccleſiæ myſticum corpus manat. Hæc de cantu.

De Supplicationibus. Quod ad ſupplicationes attinet, neſcio quare nos intereſſe

tereſſe velis, præſertim cùm nos adeo oderis; periculum enim eſt, ne ſi cum cæteris conſpiciamur certo loco & ordine, tu & tui ſimiles, quibus Ieſuitarum aſpectus infauſtus eſt, & malè ominatus, à ſupplicationibus abſterreamini; non ſine boni communis detrimento, cui amplificando ardentiſſimus veſter precandi feruor plurimũ ſeruit. Deinde cauſas cur à proceſſionibus exemerit nos Põtifex, ipſemet his verbis exponit: *Nos qui religioſos dicta Societatis à ſtudiis, lectionibus, prædicationib⁹, cõfeſſionibus audiẽdis, & aliis verbi Dei miniſteriis & pietatis operibus, quibus cõtinuè laudabiliter incubuerunt, & incũbere non deſiſtunt, quauis ex cauſa diſtrahi nolumus; conſiderantes in Eccleſia Dei non deeſſe alios Ordines religionum, qui vel ex inſtituto, vel abſq; propriarum functionum impedimento, ſupplicationibus huiuſmodi intereſſe, aliaq; publica diuina officia exercere, ſanctè continenterq; valeant; in præmiſſis opportunè prauidere volentes, perſonas omnes dicta Societatis, vbiq; locorũ exiſtentes, ab intereſſentia ſupplicationum, ſeu precum, aut proceſſionum huiuſmodi, perpetuò eximimus & liberamus.* Hæc Gregorius XIII. Sed tibi diſplicet Pontificis voluntas, quia magno deſiderio teneris, vt Concilium Tridẽtinum obſeruetur; quod iubet, vt *exempti omnes tam Clerici ſaculares, quàm Regulares quicunq; etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur, iis tantùm exceptis, qui in ſtrictiore clauſura perpetuò viuunt.* At non minore deſiderio exequendi, id, quod Concilium ſtatuit, tenebatur Gregorius XIII. & tamen, hoc deſiderio non obſtante, exemit nos ab hoc decreto, tanquam maior Concilio, non ignarus ipſum Concilium hanc exceptionem factu-rum fuiſſe, ſi noſtri, tempore Concilij, ſeſe eximi flagitaſſent. Quod ſi accidiſſet, tu calumniam in promptu haberes: Diceres enim, Concilium aut erraſſe, aut Ieſuitas

Cur Pontifex noſtros à ſupplicationibus exemerit.

Concil. Trident. Seſſ. 25. cap. 13. de Regul.

priuilegium illud per ſummam fraudem, inſcio Concilio, attexuiſſe: ita ſemper conuiciis, vt ſic dicam, cornutis inſtructus incedis, vt ſiue hoc, ſiue contrarium eueniat, tu criminandi materia non deſtituaris.

Concil. Tridēt. Seſſ. 21. cap. 2. de reform.

Nec illud, inquis, *Concilij Tridentini decretum obſeruāt, quo cauetur, ne qui ſacerdotes ſine ſufficienti prouiſione, hinc inde, contra honorem Ordinis, quandoq; diuagari cogātur, quia multos ex ſuis ante profeſſionem ad ſacerdotium promoueri faciunt: quo fit, vt contra Concilij intentionem multi vagabundi ſacerdotes reperiantur*; Primùm, qui tria vota Societatis, Deo in Societate nuncupant, ii verè ſunt religioſi, & in Religione degunt: poterũt ergo titulo religionis, etiam ante profeſſionem, maioribus Ordinibus initiari, quia æquè benè & cõmodè illis, proſpectum eſt atque iis, qui beneficium Eccleſiaſticum, quod ad victum honeſtum ſufficiat, pacificè poſſident, aut aliunde habent, vnde cõmodè poſſint viuere, quod Tridentinum Concilium à Clericis ſæcularibus requirit. Dices, *iſtos expelli, atque adeo excidere poſſe ab hoc ſtatu, hincq; ſequi, vt qui diuino miniſterio adſcripti ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere cogantur; quibus incommodis, vt Concilium Tridentinum obuiam iret, legem hanc tulit.*

De promotione ad ſacros Ordines.

Cæterùm etiam Profeſſi, ſi criminis admiſſi grauitas id poſtulet, eiici poſſunt, non modò ex noſtro, ſed & ex aliis Ordinibus, vt etiam antè oſtendimus; & tamen non obſtante, quod ex ſtatu, in quo degunt, excidere poſſunt, initiantur titulo religionis ſeu paupertatis. Secundò, vt Religioſus ab Ordine exterminari, ita Clericus propter ſcelera, beneficio priuari poteſt, & eiici, vt eat, quò pedes rapiunt & auræ; poteſt etiam variis caſibus, ſeu iure ſeu iniuria, ſpoliari patrimonio, vel aliis quibuſcunque bonis & obligationibus, quibus, tanquam *titulo*, vt vocant,

menſa

menſæ ad ſacros Ordines aſcendit. Ergo ex Concilij Tridentini ſententia, ſatis eſt, vt dum quis initiatur, habeat, vnde debita decentia & honeſtate, vitam ſuſtentare queat, deque eo in poſterum quoque ſit certus & ſecurus, quantum futuris in rebus licet: quæ omnia apud noſtros itidem locum habent. Certiſſimus enim quilibet eſt, poſtquam Deo vouit in Societate IESV perpetuam paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, ſe & vitæ præſidia habiturum, (niſi ſuo merito iis indignum ſeſe reddat) vt periculum non ſit, nequid ſacerdotio minus conſentaneum admittere, aut exercere cogatur. Accedit, quod Concilium Tridentinum, eo loco, tantum de ſæcularibus Clericis, non de religioſis, loquitur: Et quamuis Pius V. Pontifex Maximus, decretum illud poſtea extēdit ad Religioſos non Profeſſos, ex plenitudine poteſtatis Apoſtolicæ: cui ius faſque, aut reſtringere, aut extendere Conciliorū decreta: prout ratio temporum poſtulare videtur: attamen Gregorius XIII. idem decretum, optimis rationibus adductus, iterum contraxit, & vt ante Pium V. ita & in poſterum conceſſit, vt Clerici regulares Ordinis noſtri, licet nō Profeſſi, ſacris Ordinibus initiari queant. Quod ſi tibi placuit Pij V. extenſio, placeat tibi etiam Gregorij XIII. reſtrictio: quia vtraque ab eadem Sede & poteſtate manauit.

Verùm tu fortè Pontifices, vt ſolent Hæretici, incōſtantiæ argues, dum poſterior prioris decreta retractat. Sed quod potentiſsimus ille Rex reſpondit pro ſe, hoc ego tibi aliiſque Hæreticis dictum volo pro Pontificibus. *Nec putare debetis, ſi diuerſa iubeamus, ex animi noſtri venire leuitate, ſed pro qualitate & neceſſitate temporum, vt Reipublicæ poſcit vtilitas, ſententiam ferre.* Huic excuſationi ſimilis eſt illa Pontificis, quæ fortè magis tibi arridebit, tan-

Quare Pontifices cōtrarias aliquādo conſtitutiones edant.

Eſth. 16.

Ioan. 22. Extrauag. Quia. Ext. Ad conditorem.

 quam

quam ſummo Canonum æſtimatori & amatori: *Quia nonnunquam, quod coniectura profuturum credidit, ſubſequẽs experientia nociuum oſtendit: non debet reprehenſibile iudicari, ſi Canonum conditor, Canones, à ſe, vel à ſuis prædeceſſoribus editos, vel aliqua in iiſdem contenta Canonibus reuocare, modificare vel ſuſpendere ſtudeat, ſi ea obeſſe potius videat, quàm prodeſſe:* nam vt idem Pontifex ait; *Ad conditorem Canonum non eſt dubium pertinere, cum ſtatuta à ſe vel prædeceſſoribus ſuis edita obeſſe percipit potius quàm prodeſſe, ne vlterius obeſſe valeant, prouidere.* Accedit tandem, quod Concilium hoc ipſo nos excepiſſe videtur, quod cõceſſit, vt noſtri finito probationis tempore, profeſsionem differrent: hoc ipſo enim, quod hanc conſuetudinem approbauit, videtur etiam approbaſſe illam alteram de ſacerdotio ſine ſolenni votorum profeſsione ſuſcipiendo: nõ enim ignorabat Concilium, Societati hunc morem eſſe, vt ſuos ad ſacros Ordines mitteret, quãuis ſimplicium duntaxat votorum obligatione adſtrictos: imò Concilium Tridentinum, licet potiſſimùm inſtitutum noſtrum commendarit, & ampliſſimis verbis laudauerit occaſione profeſsionis differri & proferri ſolitæ, tamen non obſcurè ſignificat, ſibi propoſitũ non fuiſſe, vt quidquam in noſtro inſtituto innouet, aut etiam prohibeat, quò minus Deo & Eccleſiæ inſeruiamus, eo more & modo generatim, quem Sedes Apoſtolica iam antea confirmarit, & grauiſsimo ſuo ſuffragio ratum habuerit. Fortè hæc ampliatio priuilegij videbitur tibi nimia, vt vt ſit, hæc aliena non eſt ab illa lege, quæ iubet, vt *beneficiũ Imperatoris, quam pleniſſimè interpretemur*: nec ab illa Regula iuris, quæ monet, *fauores ampliandos, & odia reſtringenda.* L. Beneficis ff. de cõſtitut. Sed ais; *Hinc effici, vt multi circumuagentur ſacerdotes rerum omnium penuria preſſi.*

Primùm,

Primùm, vix ſtatuere poſſum, pluréſne Regulares Clerici, an ſæculares vagabundi circumuolitent: Niſi admodum me fallit animus, quocunq; venias, plures errones huius poſterioris, quàm prioris illius claſſis inuenies. Secundò, huiuſmodi hominum mendicabula, ſua culpa in egeſtatem illam incidunt, quia plerunque ſunt Apoſtatæ, nec noſtri duntaxat Ordinis, ſed & aliorum. Quid mirum autem, Apoſtatam circumcurſitare, cùm non modò ſit incõſtans animo, ſed & ſolo; profugus inſtar Cain *à facie Domini.* Quid mirum, Apoſtatam facere, quæ ſacerdotio non conueniunt, cùm ſi ſacerdotij rationem duxiſſet, duxiſſet & Ordinis; ſi & Ordinis, nunquã à Deo & Ordine deſciuiſſet. Addis: *Ieſuitas Mediolanenſes hac de re cum ſanctiſſimo Cardinale Borromæo contentionem habuiſſe, potiuſq; ſuos, ordinum ſuſcipiẽdorum gratia, aliò mittere quàm Concilio Tridentino, & ſancti Prælati zelo acquieſcere voluiſſe.* De Cardinale Borromæo.
Primùm, Concilium Tridentinum de Clericis ſæcularibus, non de religioſis loquitur; vt verba Concilij ſatis ſuperq; docent; & quamuis, vt antè dictum, Pius V. decretum illud extendit etiam ad Clericos Regulares, attamẽ Gregorius XIII. extenſionem illam reſtrinxit in gratiam Ordinis noſtri. Itaque ſub Pio V. nec Mediolani, nec alibi vlli ex noſtris ſacris Ordinibus initiabantur, niſi prius edita profeſſione, idque ob Pontificis conſtitutionem, cui, vt par erat, obtemperandum fuit. Controuerſia ergo hæc inter noſtros & illuſtriſſimum Cardinalem Borromæum exiſtere nõ potuit ſub Pio V. Neceſſe igitur eſt, vt exſtiterit, ſi vnquam exſtitit, ſub Gregorio XIII. At quomodo quæſo probabile eſt, quod ſcribis, cum Gregorius XIII. primo ſtatim ſui Pontificatus anno conſtitutionem illam Pij V. reuocarit, & antiquũ priuilegium Societati reſtituerit? Quis credat Cardinalem verè ſan-

 ctiſſi-

ctiſſimum, & Apoſtolicæ Sedis obſeruantiſſimum, noluiſſe admittere id, quod maturo conſilio prudẽtiſſimus ſimul, & ouilis Chriſtiani amantiſſimus Pontifex Gregorius XIII. conſtituerat? Longè propior ſum exiſtimãti, te conſuetam artem mentiendi factitare, quam præſtantiſſimum illum Cardinalem noſtris quidquam controuerſiæ, quo ad iſtud caput mouiſſe: poſt Gregorij XIII. cõſtitutionem. Quod ſi Cardinalis ille priuilegium agnoſcere noluit, quod nefas credere; mirari non debes, noſtros ea, qua par, modeſtia, ſeſe defendiſſe, quia id à natura omnibus inſitum eſt, vt ſua, quæ legitimo titulo obtinuerunt, tueantur, nec adimi ſibi ſinant, niſi ſupremi præſulis auctoritas interueniat, præſertim, ſi quid eiuſmodi ſit, quod aut à primo parente, tanquam hæreditatem, aut partem hæreditatis, aut à ſummis Põtificibus, tanquam immunitatem ad functiones rectè obeundas neceſſarium acceperunt.

Ais: *Sanctionem quoq; Concilij de denunciationibus ante ſacros ordines, perinde ac ante matrimonium ferre nõ poſſunt, deq; eadem re, poſtquam diu cum ſanctiſſimo Borromæo contendiſſent, elegerunt potius, quos Mediolani ordinandos haberent, aliò pro Ordinibus ablegare, quàm Cõcilij decreto & ſancti Prælati zelo acquieſcere.* Nec eſt, cur ſucccenſeas, quod noſtri hac in re, Cardinalis, quamuis ſanctitate eximij, voluntati ſatisfacere noluerint: cùm enim ipſum Concilium Tridentinum profeſſum fuerit, ſe non obſtare, quò minus Societas IESV, à Sede Apoſtolica comprobata, iuxta pium inſtitutum ſuum, Deo & Eccleſiæ eius inſeruiat; Societati autem à Paulo III. hoc conceſſum fuerit, vt idoneos & comprobatos ab ipſa Societate, *quibuſcunq; mallet Catholicis Antiſtitibus gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus præſentare poſſet, qui illos ſic præ-*

ſentatos,

ſentatos, abſq; vlla promiſſione vel obligatione, ad Ordines huiuſmodi promouerent: Non eſt, quod quis inſolentiam aut peruicaciam, factum illud noſtrorũ interpretetur, quandoquidem ita à natura omnes comparati ſumus, vt priuilegia nobis legitimè à maioribus conceſſa, non patiamur à minoribus adimi aut imminui. Nemo negauerit Cardinalem optima mente impulſum, voluiſſe, vt decretum illud Concilij obſeruaretur, etiam à nobis. At noſtri non minore æquitate nixi, iuri ſuo renunciare noluerunt: *Suus cuiq; mos; ſuus cuiq; ritus eſt*, inquit ille; Quid diſſenſionis inter Barnabam & Paulum exſtiterit, quis ignorat? Barnabas volebat ſecum aſſumere (fratrum viſitandorum gratiâ) Ioannem, qui cognominabatur Marcus: *Paulus autem rogabat eum non debere recipi. Facta eſt autem diſſenſio*, inquit S. Lucas, *ita vt diſcederent ab inuicem; Et Barnabas quidem aſſumpto Marco, nauigaret Cyprum; Paulus verò, electo Sila*, aliò abiret; & tamen conſilij ſui tam Barnabas, quàm Paulus iuſtas & probabiles cauſas adferre poterat. Nec dubito, quin Spiritus ſanctus hæc diuo Lucæ dictauerit, ne poſtea, pro re inaudita & intoleranda, duceremus, ſi quando inter viros Dei, & pietatis amantes, controuerſiæ enaſcerentur. Nec plura de hoc attexam. Tantum quæro; an iſte calumniator ignoret, ſecundum quamnam partem Pontifex poſtea, re intellecta, ſententiam pronunciarit? Nam Gregorius XIII. maior Cardinale, cui optimè perſpectum erat, quanta boni nominis, & famæ ſecundæ, & integritatis cura in Societate haberetur, nobis cauſam adiudicauit, & priuilegiũ vetus litteris Apoſtolicis renouauit: & Antiſtitibus, qui inquiſitionẽ illam & teſtimonium ſuper vita, moribus, ætate, & natalibus noſtrorum requirebãt, in perpetuum, præcepit atq; interdixit: *Ne ab huiuſmodi promouendis, qui*

Actor. 15.

licen-

licentiam à Præpoſito Generali dictæ Societatis, pro tempore exiſtente, vel ab eo delegatis, habuerint, quidquam prædictorum, requirant, vel exigant. Nunc cætera expendamus.

De poteſtate abſoluendi à caſibus reſeruatis.

Similem contentionem, inquis, *habuerũt, cum eodem ſanctiſſimo Cardinale de poteſtate abſoluendi à caſibus, quos, pro diſciplina diœceſis ſuæ, ipſe ſibi reſeruarat.* Lubricæ fidei homo es, quia Caluinianæ, cui falſis criminationibus Ieſuitas grauare, adeo non eſt inſuetum, vt nihil ſit vſitatius. Quocirca ſi aſſenſum ſuſpendam, non erit, cur id mihi vitio vertas. Et quia ſimilem dicis hanc contentionem præcedentibus, túte ipſe tibi ex iis, quæ ad præcedentes calumnias, huic, te iudice, ſimiles, dicta ſunt: reſponſionem ſimilem facilè colliges, videlicet, aut digna fide nõ eſſe quæ narras: aut te, ſi res penitus conficta nõ eſt; nonnulla tamen adieciſſe; quæ non adiecta: aut ſubtraxiſſe, quæ non ſubtracta oportuit: Certè quidem hoc ſanctè teſtari poſſum, quod omnibus, qui Societatem norunt, eſt notiſſimum, non tam noſtræ Societati curæ eſſe, vt multa priuilegia adipiſcatur, quàm vt adeptis ſine cuiuſquam, præſertim Ordinariorum, quibus omnem ſe reuerentiam debere, meritò cognoſcit, offenſione vtatur. Et ſi vllus præſul fuit, qui à noſtris offendendus non fuit, propter abſolutionem caſuum reſeruatorum, is Cardinalis Borromæus fuit, tum propter excellentem viri ſanctitatem, tum propter eius inſignia in Societatem promerita: tum quia hoc eiuſmodi priuilegium eſt, cuius vſus, ſi impediatur, non tollit aliquid Societati noſtræ, quaſi inſitum & cognatum: nec ipſius inſtituti noſtri, vt ſic dicam, eſſentiam violat. Quare cauſæ nihil fuit, quantum ad hoc caput attinet, vt cum tanto Pręſule dimicationem ſuſciperemus, eiuſq; animum in nos concitaremus.

mus, cuius beneuolentia, vel quibuſcunq; officiis mercanda, & quibuſcunque opum theſauris anteponenda fuit.

Nec eſt quod mihi vnum vel alterum nomines, qui fortè zelo indiſcreto ductus, longius quàm conueniebat, ſit prouectus; non nego enim quædam imprudenter committi poſſe; hoc dico, talia errata Ordini non eſſe adſcribenda, nec ſi vnus aut alter modum non tenuit, elata voce vociferandum eſſe; Ieſuitas erga Cardinalem Borromæum parùm reuerētèr ſeſe geſſiſſe, cùm luce clarius liqueat, ſi quid in hoc genere, hoc eſt, in immoderato vſu priuilegij, à caſibus reſeruatis abſoluendi, actum ſit, id non actum eſſe, conſentientibus & approbantibus Societatis moderatoribus, quibus nihil eſt gratius, quã vt volentibus & lubentibus Ordinariis miniſteria noſtra obeamus. Non ignoro quaſdam inter Cardinalem Borromęum & noſtros controuerſias exortas. Sed de his infrà. Hîc tantùm de abſolutione caſuum Epiſcopalium quæſtio eſt, in qua non dubito te verſari fide & ſinceritate conſueta, hoc eſt, Pſeudocatholica; omnis candoris experte: Nec mirum te omni candore deſtitui; Es enim ſicut Chamæleon, qui, vt ait ſanctus Gregorius Nazianzenus: *Omnes colores recipit, præter candorem.* Vt tamen *Nazian. orat. 1. in Iulian.* mendacia nonnihil tegas, non niſi honorifico *ſanctiſſimi* titulo Cardinalem appellas: vbi, ſicut Iulianus ſummæ ſuæ iniquitati laruam Minois prætexebat, vt de eo ſcitè dixit Gregorius Nazianzenus, ita tu mentiendi & calumniandi pruriginem hoc ornatiſſimo cognomento velas: quaſi non loquatur Caluiniſta, ſed Catholicus, & ſummus Cardinalitiæ dignitatis admirator. At nulla vnquam ratione Hęreſin tuam ita occultabis, ne promicet,

ne ſi *Orci quidem*, vt dici ſolet, *galeam* induas, aut *Gygis annulo, & palæ conuerſione*, te ex conſpectu noſtro eripias, niſi fortè Cardinalem Borromæum ridendi cauſſa ſanctiſſimum nominas; vt olim Madaurenſes Ethnici Auguſtinum, *Patrem* & *Dominum*, quem *in Deo & Chriſto eius per multos annos ſemper in clero ſuo gaudere* optabant: cùm & Deum, & Chriſtum; & Auguſtinum, totumque clerum deſpicatui haberent.

S. Auguſt. epiſt. 42.

Verùm nondum ſatis exemplorum tibi attuliſſe viſus es, quibus planum facias, quàm Ieſuitæ ſacros Canones aſpernentur: Vnum aut alterum adhuc addis: quorum primum ſatis arguit, quanto calumniarum deſiderio tenearis. Ais: *Sed & ipſis Miſſæ Canonibus ſatis docent, quàm ſint Canonum amatores; in illis enim, inter cætera, ſtatuitur, vt ad differentiam Prælatorum, ſimplices ſacerdotes ipſi à cornu epiſtolæ librum, ad Euangelium legendum, ad alteram deferant partem: illi verò, veluti ſimplicibus ſacerdotibus maiores, è dignitate ſua hoc non eſſe putant; Itaq; Canonem negligunt, ſtatuuntq; id officij à miniſtris ſibi præſtandum eſſe,* &c. Reuocas mihi in memoriam calumniatores Scribas & Phariſæos, proauos tuos; qui cum grauioribus calumniis deſtituerentur, & tamen ſumma cupiditate calumniandi arderent, minutiſſima quæque Chriſto & diſcipulis Chriſti obiectabant: Itaque modò carpebant quod diſcipuli *panem manducantes non lauarent manus*; imò vt ſanctus Marcus ſcribit: *Cùm vidiſſent quoſdã ex diſcipulis eius, communibus manibus*, id eſt, non lotis, *manducare panes, vituperauerunt.* Interdum carpebant, quòd diſcipuli, ſabbatho per ſata tranſeuntes eſurienteſque, ſpicas vellerẽt, *confricantes manibus*, & manderent. *Phariſæi enim videntes, dixerunt Chriſto: Ecce diſcipuli tui faciunt, quod non licet eis*

De tranſlatione Miſſalis ab vna parte altaris ad alteram.

Matth. 15. Marci 7.

Marci 2.

eis facere ſabbathis. Aliquando vitio dabant, quod eadem menſa, cum publicanis & peccatoribus, vteretur: *Quare cum publicanis & peccatoribus mãducat, & bibit Magiſter veſter?* Modò alias criminationum minutias proferebant: Veriti, opinor, ne ſi minima quæque calumniari omitterent, calumniandi artem deſuetudine dediſcerent. Nam vt ille ait: *Deſuetudo omnibus pigritiam, pigritia veternum parit: Tragœdis adeo* (& conuiciatoribus) *ni quotidie proclament,* (& conuicientur) *claritudo arteriæ obſoleſcit. Igitur identidem boando* (& conuiciando) *purgant raucum.*

Similibus calumniarum puerilibus iaculis, appetiit olim in Concilio Matiſconenſi Agreſtinus Pſeudomonachus, regulam S. Columbani, eiuſdemque diſcipulos, vt ſcribit Ionas: *Superflua,* aiebat, *& Canonicæ inſtitutioni quædam contraria in eorum ſtudiis teneri, Cochleam videlicet, quam lamberent, crucis ſigno crebrò ſignari, & in ingreſſu cuiuſlibet domus intra cœnobium tam introeũtem, quàm egredientem benedictionem poſtulare: Columbanum etiam à cæterorum Eccleſiaſticorum more deſciſcere, & ſacra Miſſarum ſolennia, multiplicatione orationum vel collectarum celebrare.* Hæc accuſator ille; tibi ad omnia gemellus; pſeudomonachus & pſeudocatholicus, deſertorq́; Ordinis & monaſterij Luxouienſis, quem miror S. Columbano nõ obieciſſe grauiſſimum crimen, quod tu nobis obiicis, de libro ab vna parte altaris ad aliam, non ſacerdotis manu, ſed miniſtri opera transferri ſolito, cùm tam enormia alioquin crimina obiecerit; & digna profectò, quæ in Epiſcoporum Concilio diſcuterentur: quàm enim grande ſcelus eſt, cochlear, quo cibum ſumpturus es, ſacroſanctę Crucis ſignaculo conſignare: quàm grande ſcelus eſt, benedictionẽ ſiue ingrediendo ſiue egrediendo poſcere:

Ionas in Vita S. Euſtaſij apud Bedam.

re: quàm grande ſcelus eſt, Miſſam, multiplicatis precibus & collectis, protrahere & longiorem reddere, præſertim, ſi adſint, quibus breuia ſacra, quàm breuia conuiuia gratiora accidant; qualis proculdubio erat Agreſtinus ille, & tu nouus meus Agreſtinus. Sed dic, ore te, vbi exſtat ille Canon, qui mandat, vt ipſemet ſacerdos ſimplex, vt tu *compoſitus* ſacerdos loqueris, librũ ad partem Euangelij tranſponat? An non Miſſale Romanum, quod nos ſequimur, hæc diſertè verba habet: *Celebrans, ſi priuatim celebret, ipſemet, ſeu miniſter, portat librum Miſſalis ad alteram partem altaris, in cornu Euangelij?* An hæc verba non legiſti, odio & liuore in Ieſuitas excæcatus? An fortè, ſi legiſti, non intellexiſti? An non regula hæc celebrantibus præſcripta, arbitrio celebrantis permittit, vt aut ipſe, aut Miniſter librum transferat? Quis tantam *mentiendi cæcitatem dicam an conſuetudinem?* ferat? Nec aliud addo; quàm quod ſanctus Cyrillus de Iuliano Chriſtianorum communi calumniatore dixit: *Tam temerè iſte loquitur, inque eam peruenit vituperandi conſuetudinem, vt quantum in ipſo eſt, nulla pars vitæ noſtræ* (& inſtituti) *crimine vacet*. Euerſo igitur fundamento ſpontè ruũt inanes criminationes, quas ſuperſtruxiſti.

S. Cyrill. lib. 7. contra Iulianum.

Itaque vltimam huius capitis (vtinam totius libri) criminationem examinemus. Ais: *Vbi aliquid in aliorum fortè præiudicium cupiunt, viam illam tritam, perinde à gentilium, quàm Chriſtianorum ſapientibus, veluti legis naturæ documentum obſeruatam, (vt nempe, parte audita, ac ſecũdum allegata & probata, ſemper agatur) rebus ſuis parùm accommodatam vident, ab eoq; modis omnibus diuertere conantur*. Maledicíſne an accuſas? Nam *aliud eſt maledicere, aliud accuſare*, inquit ſummus orator. *Accuſatio crimen deſiderat, rem*

Vtrum Ieſuitæ ordinem iudiciorum peruertant.

vt

vt definiat, hominem vt notet, argumento probet, teſte confirmet; maledictio autem nihil habet propoſitum præter contumeliam: quam tu certè vnicā ſpectas; alioquin vel vnicum tribunal nominaſſes, vbi ſecundū Ieſuitas pronunciata fuerit ſententia, non auditis partibus? hoc eſt, non ſecundum *allegata & probata*, inuito iure naturali, diuino & humano. Nec in ſolos Ieſuitas, ſed & in alios, maledictis tuis iniurioſus es. An nō grauiſsimi criminis reos facis iudices, cùm inſinuas Ieſuitarū fraudibus perſuaſos, à recto iuris tramite abripi, viamque ęquā & planā deſerentes, in inuia & auia iniuſtitiæ præcipitia coniici; niſi enim Ieſuitæ eos, qui iudiciis pręſunt, patronos & conatuū ſuorum adiutores habeant, nunquam efficere poterunt, vt quod tu illos mendaciter ſcribis appetere & eniti; id reipſa cōſequantur. Sed abſit, vt aut nos iſthæc conemur, aut iudices, vt in hunc modum iudicent, inducamus. Nolumus eſſe ſimiles Conſtantij Imperatoris, nec vt alij ſimiles fiant, optamus; cui, cùm hac mente eſſet, meritò Calaritanus Antiſtes iſta occinuit: *An diuinitùs poteris aſſerere permiſſum, abſentem, inauditum, & quod eſt maximum, innocentem damnari? Quomodo enim arbitraris diuinitùs permiſſum puniri inauditos, quando videas Adam & Euam, principes noſtri generis, auditos ſententia percuſſos Dei? Cùm igitur huiuſmodi formam iudicandi dediſſe Deum aduertas, cum è latebris euocatis confeſſiſq́, Deum ſententiam dediſſe de ſacris Scripturarum collegeris fontibus, cuius fuiſti atq́ es impudentiæ, iudicandi Dei ſeruos eam dare formam, qua non fuiſſet de lege veniens Domini?* Hæc ille. *Lucif. lib. 1. pro S. Athanaſio.*

Nec tam ſtupidi ſunt Ieſuitæ, vt non intelligant quāta incommoda in omnes ciuitates & Reſpublicas tam politicas quàm Eccleſiaſticas, quaſi agmine facto, irruptura è veſtigio eſſent, ſi hæc iuris repagula perfringerentur:

tur: inque foro externo iudici, ex priuata, non ex publica ſcientia (quæ ex *allegatis* & *probatis* naſcitur) iudicãdi poteſtas cõcederetur. At fortè tibi diſplicet, quod nos ipſi in Societate dum quis dimittẽdus eſt, hunc ordinarium iuris proceſſum non obſeruamus. Noui & alios, quibus hoc diſplicuerit, ſed tibi ſimilibus; hoc eſt, turbatoribus, & Apoſtatis. At non diſplicuit ſummis Pontificibus, & in primis Paulo III. qui primus Societatis inſtitutum calculo Apoſtolico comprobauit. Nec, vt alios prætercam, diſplicuit Gregorio XIV. qui quemadmodum cętera, ita & hoc caput, ab hoſtibus oppugnatum, denuò ſanxit, & nouo decreto corroborauit. Quod ille de neſcio quo, hoc ego vel de vno Pontifice: *εἷς ἐμοὶ ἄνθρωπος τρισμύριοι, οἱ δ᾽ ἀνάριθμοι, οὐδείς.* Vnius Pontificis iudicium pluris facio, quàm multorum millium peruicaciam, & ſeditioſorum audaciam, ne dicam impudentiam: maximè cùm ſi quis propter culpam dimittendus ſit, non dimittatur; niſi de culpa euidenter conſtet. Et ſi vlla in re cautio adhibetur, ne quid temerè & præcipitãter ſtatuatur, hîc profectò vel maximè adhibetur; vt omnibus cõpertum eſt, quibus res Societatis compertæ ſunt.

CAPVT III.

De Ieſuitarum cum ſummis Pontificibus agendi ratione.

QVEMADMODVM citharœdi proludere ſolent, vt mox ſecuturæ harmoniæ ſpecimen edant, & auditoribus, vt ſic dixerim, guſtum quendam præbeant: ita & tu, hactenus mendaciorum tuorum fabulæ, prologum duntaxat præmiſiſſe vide-

ſe videris; nunc tandem, duce eo, qui omnis mendacij genitor eſt, rem ipſam aggrederis, & impudentiæ ora laxas, & quàm benigna tibi ſit fandi an fabulandi? facultas, ipſa commentorum multitudine & immanitate abundè doces: non enim tam noſtrum cum Pontificibus agendi, quàm tuum mentiendi modum luculentiſſimis coloribus depingis, & ſi quis tibi vllam fidem commodaret, is ſuſpicari poſſet, Pontificem Romanum, vt olim Athenienſes, *ad nihil aliud vacare*, quam vt aut noui aliquid à Ieſuitis audiat; aut ipſe iiſdem narret. Ais: *Quò ſe magis à Pontificibus pendere intelligũt, eò ſollicitius eorundem fauorem captant.* Remoue *captandi* vocabulum, ſub quo tegis conuicium, & non inuitus fatebor, nos operam dare, vt Pontificis beneuolentiam nobis cõciliemus; quod non mirum; cùm Chriſti ſit vicarius, Petri ſucceſſor, Eccleſiæ militantis princeps; cœli claudendi & recludendi arbiter; namque, vt verè canit ille poëta; quamuis præter mentem ſuam, etiam in *ſtygios ius habet ille lacus.*

Inculcant, inquis, *ſedulo, in illorum gubernatione nihil aliud eſſe, quam legem charitatis; ſtudia verò & omnia ipſorum exercitia eò tendere, vt quiſq; ſuæ inprimis perfectioni ſtudeat, deinde ſaluti proximorum intendat.* Quid opus hæc Pontifici percenſere, cum in formula inſtituti, Paulo III. & aliis Pontificibus oblata, ea diſertè perſcripta contineantur? poſſet Pontifex cuiuis talia memoranti dicere illud; *Non ignota refers.* Deinde, vt maximè verũ eſſet, noſtros Pontificibus hæc, vt tu loqueris, *ſedulò inculcare*, quiuis tamen cuiuis id ſibi vitio vertenti, Paulinum illud iure opponeret: *Nã etſi voluero gloriari, non ero inſipiens, veritatem enim dicã.* Adiungis: *Feliciſſimos ſucceſſus apud ſanctiſſimos, omni occaſione, nunc ſuprà, nũc præter verum decantãt; aduerſa verò tegere omninò, & occultare ſatagunt.* Quaſi Pontifici *2. Corinth. 12.*

tifici

tifici nihil aliud ſit negotij, quàm vt Ieſuitas, proſperos ſucceſſus Ordinis ſui decantãtes perpetuò auſcultet. Quod verò Pontificibus aduerſa, ſi quæ patitur Societas, non pandant, id & ſupra, & præter, & cõtra verum eſt: cui enim filij potius, opis implorandæ cauſa, ærumnas ſuas reuelent, quam parenti; & quidem filiorum amantiſſimo parenti? Eadem ratione, qua filij parentibus fauſta nunciant, vt eos lætitiæ participes reddant: nunciant quoque infauſta, vel ſubſidij vel conſilij gratia: Eſt enim veri amoris, cum eo, quem ames, non modò læta, ſed & triſtia cõmunicare, inque eius ſinum, omnia, quæcunque tibi eueniant, expromere: Perge iam:

Ita ex lege charitatis euenire aiunt, vt ſuperiores ſubditos ſuos ament, foueant atq; educent, perinde vt filios, & vt viciſſim ſubditi ſuperiores ſuos obſeruent ac colant, veluti Patres, ac ſe mutuò perfectiſſimo fratrum amore complectantur, vt ſuperiores cauti ſint in imperando, ac ad opus exemplo ſuo, potius, quàm imperio ſuo prouocent; inferiores verò ſint ad obſequendum & imitandum perfectiſſimi, mutuiſq; officiis totis diebus certent, ita vt in ipſorum monaſteriis, nil niſi perpetua pax & tranquillitas viſatur. Aduerſus hæc ꝙ dicã, nihil habeo, quia vera ſunt, & ſi à noſtris prædicarẽtur; verè prædicarẽtur licet tu tam inſulsè & inſcitè ſcribas & loquaris, vt pulcherrimæ virtutes videri poſſent vitia, ob ſordidam, qua à te amiciuntur, veſtẽ. Amor amorẽ gignit, ex veteri dicto; Nil ergo mirũ, ſi ſubditi, cùm ſe amari à ſuperioribus animaduertunt, eoſdem pari affectu redament: Nec ſolùm parit amor amorem, ſed & obſeruantiam & obedientiam. Eius enim iuſſa, quem amamus, facile & libenter capeſſimus; *Nam leuiora facit iuſſa iubentis amor.* Adhæc, cum exemplo ſuperiores præeunt, quis tam ſocors eſt, qui in prçeuntium veſtigiis veſtigia ſua nolit ponere?

Amor mutuus in Societate.

Quales veri ſuperiores.

Opus

Opus ſermone fortius eſt, inquit, & verè, S. Gregorius Nazianzenus. Quocirca Apoſtolus cùm multa documenta Tito tradidiſſet, quibus ſibi commiſſum gregem ad perfectionis ſtudium excitaret, tandem ſubiecit: *In omnibus prabe teipſum exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in ſanctitate*, non ignarus, exemplum longè efficacius eſſe, quàm exhortationes, longis verborum ambagibus, ſine exemplo, contextas. Ex quo fit, vt qui in omnibus ſe præbent exemplum, *non ſolùm ſanctiſſimi moribus* (vtar enim verbis S. Auguſtini) *ſed etiam diuina doctrina excellentiſſimi, omnibus rebus excelſi, nulla ſuperbia conſulant his, quos filios vocant, magna ſua in iubendo auctoritate, magna illorum in obtemperando voluntate*: nam vt Philo de Ieſſæis ait; *Hi tanquam germani filij libenter ac certatim miniſtrant* (& obediunt) *haud ſecus ac parentibus; hanc coniunctionem arctiorem ducentes, quàm ſanguinis; quandoquidem rectè ſapientibus virtute nihil eſt antiquius*. Ex quo rurſus ſequitur, vt quod idem S. Auguſtinus ait; *In communem vitam caſtiſſimam, ſanctiſſimamq; congregati; ſimul ætatem agant, viuentes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, nulla ſuperbia tumidi, nulla inuidentia liuidi; ſed modeſti, verecundi, pacati.*

Nazianzenus orat. de ca. thed. Conſtantinop.

Tit. 2.

S. Auguſt. lib. 1. de mor. cath. Eccleſ.

Verùm tu iſta negas eſſe vera; *Vix*, inquis, *monaſterium inuenies, quo Rectores eorum & miniſtri, vt vocant, ſibi ipſis, præter ſingularem neceſſitatem, melius non proſpiciant, quàm cæteris, qui magis indigerent, & meliori ac proprio potus, & reliqui victus ac veſtitus ratione vtantur*. Hæc tu: homo, qui *pro arte procacitatem & contumeliam habes*; nam ego, qui geminam annorum decadem in Societate, Dei beneficio, iam exegi, nihil huius vnquam vidi; Et ne putes me meam cauſam agere; noueris me nec Rectorem nec Miniſtrum vnquam fuiſſe: quin potius ſemper vidi

Superiores Societ. communi cum ſubditis victu & veſtitu vtuntur.

ſuperiores noſtros, non modò communi victus & veſtitus ratione contentos viuere, ſed & ſeſe neceſſariis aliquando defraudare, vt eſſet, vnde imbecilliorẽ aliquem ex Collegij incolis recrearent, & reficerent: Et tamen Apoſtolus tantam beneficentiam non requirit, vt *aliis ſit remiſſio*, benefacienti autem *tribulatio, ſed ex æqualitate*, inquit. Illud etiam notiſſimum eſt, multos ex ſuperioribus, ne tum quidem diuerſum quid à communi conſuetudine admittere, cùm valetudinis ratio, perſpicuè id exigit, neque vt conſentiant adigi poſſe; donec vel medico ita præcipienti, vel alterius ſuperioris mandato obtemperare cogantur. Nam ſi vllam regulam, eam profectò, quæ iubet, vt communem viuendi rationem ſequantur, quam diligentiſſimè cuſtodiunt; vtpote, in qua magnum præſidium ad vitæ religioſæ diſciplinam conſeruandam, collocatum probè norint. Quod olim Samuel coram vniuerſo Iſraele liberrimè aiebat: hoc quiuis ſuperior, memor ſui muneris, vſurpare poteſt, ad ſuos ſubditos. *Conuerſatus coram vobis vſq; ad hunc diem, ecce præſto ſum, loquimini de me coram Deo, & Chriſto eius, ſi de manu cuiuſquam munus tuli:* ſi vſitata & quotidiana victus & veſtitus ratione contentus non vixi: non dubito, vt Samuelem, ita & Rectorem illum, communi omnium ſuffragio immunem ab omni tranſgreſſione proclamatum iri. Quod ſi vnus aut alter turbidior & cerebroſior proſiliat, (poſſent enim fortaſſis enaſci tui ſimiles, quorum iudicio, *fertilior ſeges eſt alienis ſemper in aruis; vicinumq; pecus grandius vber habet*) qui contrarium afferat, eius certè non maior habenda eſſet ratio, quàm eius, qui aduerſus communem Iſraëlitarum conſenſum Samuelem iniuſtitiæ inſimulaſſet.

2. Corinth. 8.

1. Corinth. 12.

Pergis mentiri: *Si ipſi infirmentur, nulli ſumptui parcendum*;

dum; ſi ſubditorum aliquis, opportunè monendus eſt medicus, vt à medicinis, & cibo ſumptuoſiore abſtineat. Nihil à veritate alienius; quod teſtabuntur omnes illi medici, qui noſtris, dum ægrotant, medentur. Nam quod beatus Iob de ſe verè prædicabat; *Ab infantia ſua creuiſſe ſecum miſerationem:* hoc & Societas noſtra verè gloriari poteſt, quæ à primo ſuo ortu ſingularem ęgrorum curã habere conſueuit, edocta cùm à ſuo parente Ignatio, cui hic ſemper animus; tum ab ipſa vnctione ſancti Spiritus. Nec hîc habetur vlla perſonarum ratio, ſed neceſſitatis & ęgritudinis: nec quidquam, quod opis & facultatis noſtræ ſit, intermittitur, vt infirm⁹ priſtinas vires recipiat, licet infimæ ſit conditionis; imò; vix mihi tempero, quo minus illud Apoſtoli vſurpem: *Quæ putamus ignobiliora membra eſſe corporis, his honorem,* (& curam,) *abundantiorem circundamus. Qui valetudinarij ſunt,* inquit de Ieſſæis Philo, *nō negliguntur, paratum habentes è publico infirmitati ſubſidium, quam ſecurè ſuſtentant ex communi copia.* Idem ego verè aduerſus commenta tua dixerim; quia vt illis, ita & nobis omnibus vnum eſt *promptuarium, vnde veſtitus & menſa,* (& medicina) *communis ſumitur.* 1. Corinth. 12. Philo lib. Quod omnis probus ſit liber.

In laboribus, inquis, *ſuſtinendis aliis imponunt, quæ ipſi, ne digito quidem, attingere volunt.* Falſum: Nam ſuperiores noſtri illud ſibi dictum exiſtimant: *Exemplum eſto fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate,* vno verbo, in omni opere. Apud Religioſos locum non habet illud: *Princeps non eſt ſubiectus legibus:* Sed illud: *Digna vox maieſtate regnantis, legibus alligatum ſe principem profiteri. Adeo de auctoritate iuris noſtra pendet auctoritas; & reuera maius imperio eſt, ſubmittere legibus principatum.* Et illud Pontificis: *Quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, ipſe eodem iure vti debet.* Etſi hæc non ita accipienda ſunt, 1. Timoth. 4. L. princeps. ff. de legibus. L. digna. C. de legibus. C. omnes, ext. de Conſtitut.

da ſunt, quaſi is qui præeſt, omnia illa ſubire aut poſſit aut debeat; quæ ſubditus, nam paſtoris eſt paſcere, ſubditi paſci, Rectoris regere & imperare, ſubditi regi & imperata capeſſere; quæ vtique diſtincta munia ſunt: ſed ſenſus eſt; vt quantum licet per officium ſuperioris, ſeſe cum ſubditis conformet, neque ſe omni legum metu & obſeruatione ſolutum exiſtimet: præſertim quādo materia legis aut præcepti ad ipſum etiam pertinere poteſt; tunc enim culpa non caret, id oneris imponere ſubditis, quod Rector ſuſcipere nolit: aut velit quidem, ſed verbo, non re: nam tunc in illos quadrat illud Domini: *Dicunt & non faciunt*: Quales erant non modò Phariſæi olim, ſed & Manichæi, qui ſuis præcipiebant, *ne æs in zonis ferrent*, ipſi autem vaniſsimæ ſectæ Antiſtites auro & argento abundabant: Etſi fortè ideo hoc præceptum ſuum ſanctè cuſtodiuiſſe credendi ſunt, quia *non æs in zonis, ſed*, vt inquit S. Auguſtinus, *aurum in arcellis & in ſacculis poſſidebant & circumferebant*. *Hinc*, inquis *perpetua ſubditorum erga ſuperiores amaritudo, hinc murmurationes, hinc perſecutiones, hinc frequenter tandem diſceſſiones*. Primùm; ſi quæ ex prædictis vitiis apud nos exiſtunt, ea certè non ex eo, quo tu ais, fonte exiſtunt, quod ſcilicet ſuperiores alligent onera ſubditis *importabilia*, ipſi verò ea, *ne digito quidem attingant*; ſed aliunde naſcuntur, inde videlicet, vnde omnia zizania prodeunt, ab *inimico* nimirum *homine*; qui in id vnum incumbit; vt Moyſi & Aaroni, æquiſsimo imperio populum gubernantibus, excitet aliquem Core, Dathan & Abiron; qui, vt illi Moyſi, ita iſti ſuis Antiſtitibus impudēter verbis illis inſultent: *Sufficiat vobis, quia omnis multitudo Sanctorum eſt, & in ipſis eſt Dominus. Cur eleuamini ſuper populum Domini?* Qui ſi vocentur à Moyſe: reſpondeant; *Non venimus: nunquid parum eſt tibi*

S. Auguſt. lib. 5. contra Fauſtum, cap. 5.

De diſsidiis.

Num. 16.

tibi, quod eduxiſti nos de terra, qua lacte & melle manabat (ex Ægypto ſcilicet) *vt occideres in deſerto, niſi & dominatus fueris noſtri? Reuera induxiſti nos in terram, qua fluit riuis lactis & mellis, & dediſti nobis poſſeſſiones agrorum & vinearũ; An & oculos noſtros vis eruere? Non venimus.* Quæro ex te, vnde iſti murmillones murmurandi contra Moyſen & Aaron occaſionem ſumpſerint? Anne inde, quod Moyſes & Aaron præciperent nimis aſpera & dura? ita fortè ipſis videbatur; At non Domino; qui fecit ſeruo ſuo Moyſi *iudicium & iuſtitiam*; ſatiſque, notiſſimo illo ſeditioſorum nebulonum interitu, declarauit, quàm chari & grati ſibi ſint, qui aduerſus magiſtratũ inſurgunt, iugumque parendi à ceruice ſua excutiunt.

Cæterùm ſi in illa Eccleſia Dei, in illo Electo populo, quem ſibi Deus, tanquam peculium, ex tot totius orbis nationibus, ſecreuerat, totque miraculis & portentis illuſtrẽ reddiderat, tales exortæ ſunt amaritudines, murmurationes, impudentiæ & irreuerentiæ ſtolones; quid mirum, reperiri in religioſis familiis, qui ſimilia audeãt, & vetera ſcelera nouis exemplis innouẽt? Ne prima quidem Angelorum congregatio his mõſtris carere potuit, quid enim Apoſtatæ illi ante Apoſtaſiam aliud fuerunt, quàm amaræ mentis murmuratores, & diuinæ maieſtatis detractores: pleni rancore aduerſus Deum & inuidia? Nec Corinthiorum Eccleſia ab his immunis fuit. *Timeo,* inquit Apoſtolus, *ne fortè cùm venero, non quales volo, inueniam: ne fortè contentiones, æmulationes, animoſitates, diſſenſiones, detractiones, ſuſurrationes, inflationes, ſeditiones ſint inter vos: Sed quàm* parum tulit Moyſes illos ſuſurrones: quàm parum *Michael & Angeli eius præliãtes cum dracone,* tulerũt ſeditioſos ſpiritus; quàm parum Apoſtolus inter Chriſtianos hæc vitia ferre cõſueuerat: tam parum

2. Corinth. 12.

Diſſidia non tolerantur in Societate.

toleranturiſti in Societate. Cum Caſſiano dicam: *Aut plagis aut expulſione purgantur.* Tu *perſecutiones* nominas. At perſecutio non eſt, vbi culpa eſt, quia perſecutio innocentiam deſignat: caſtigatio eſt, & quidem meritiſſima caſtigatio: Eodem iure nominares *perſecutionem* prælium illud, quo Michael & Angeli eius, Luciferum & copias eius perſecuti ſunt, & de cœlo deturbarunt in tartara; vbi, velut in ſpeculo, clarè contemplari potes, qui exitus maneat turbatores, murmuratores & detractores; *Neq; locus amplius eorum inuentus eſt in cælo,* inquit S. Ioannes, *& proiectus eſt Draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui vocatur Diabolus & Satanas* (hoc eſt calumniator & aduerſarius) *qui ſeducit vniuerſum orbem,* ſi non effectu, certè conatu; *Et proiectus eſt in terram, & Angeli eius cum illo miſſi,* vt quos culpa iunxerat, pœna quoque non diſiungeret.

Apoc.12.

Hinc, inquis, *frequenter diſceſſiones*; omnino hinc, hoc eſt, ex murmurationibus, detractionibus & ſeditionibus aduerſus præſules excitatis, quia hæ & ſimiles noxæ, via certiſſima, ad defectionem ducunt. At iſtæ diſceſſiones, vel potius eiectiones & abiectiones, non magis obſunt Religioſo Ordini, quàm cœlo proſcriptio obfuit Luciferi & ſociorum. Nam tunc primùm, velut victoria adepta lætis vocibus clamamus: *Nunc facta eſt ſalus, & virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum* (& ſuperiorum) *qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri die ac nocte*; Sed eo iure, quo Core, Dathon & Abiron accuſarũt Moyſen & Aaronem in conſpectu Domini. Porro ſi huiuſmodi turbines non expectent, donec eiiciantur, ſed vltrò abeant, tunc idem dico quod olim S. Bonauentura, cùm ſimile argumẽtum tractaret: *Quod ſi Deo permittente,* inquit, *talis ſeipſum eiiceret, gratia ſunt Deo referenda, non quia ille peccauit, ſed quod*

S. Bonauent. q.14. in Reg. S. Franciſci.

oues

oues ſuas à peſtifera contagione liberauit; Vtinam & abſcindantur, qui vos conturbant, ſcilicet puritatem veſtram, pacem, & famam. Hæc S. Bonauentura. At quod ita loqueris, quaſi huiuſmodi amaritudines & exulcerationes animorum erga ſuperiores ſint apud nos perpetuæ & quotidianæ, id ideo facis, quia ex eorum es numero, quorum non modò os, ſed & calamus *maledictione & amaritudine* ſcatet; ſi enim vllus eſt ordo, qui operā dat, ne qua *radix amaritudinis ſurſum germinans* impediat ſubditorum cum ſuperiore nexum & coniunctionem, & *per illam inquinentur multi*; in eo certè Societas quoq; noſtra nomen ſuū profiteri poteſt: Et meritò nihil loci amaritudini relinquit; quia, vt verè ait Eccleſiaſticus, *non eſt ſenſus, vbi eſt amaritudo:* Quare & Apoſtolus ſeriò monet, vt omnis *amaritudo* è medio tollatur: Deinde tantum abeſt, vt hæc amaritudo ſubditorum aduerſus Antiſtites ſit aut frequēs, aut apud multos, aut etiā pleroſq; vſitata, vt verè teſtari poſſim, tot annorū experientia edoctus, ſubditos erga ſuos Rectores non aliter affectos eſſe, atq; olim erant Galatæ in Apoſtolum; quorum incredili amori hoc ipſemet teſtimonium dedit: ſicut Angelum Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtum Ieſum: *Teſtimonium præbeo vobis, quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis & dediſſetis mihi.*

Hebr. 12. Eccleſ. 21. Epheſ. 4. *Amor erga Superiores.* Galat. 4.

Ipſi quoq; ſubditi, inquis, *inter ſe dimicant, dum vnus alterum, alter eundem ſuperbum prædicat, omnia inter ipſos in ſuis congreſſibus obtrectatione, ſcommatibus, irriſione & rixis plena eſſe ſolent.* Non nego reperiri poſſe, qui vt pacem cū ſuperiore ſcindunt, ita eandem cum proximo violent; & qui prius illud peccatum admittunt, iis admodum procliue eſt, & in hoc alterum incurrere; Quomodo enim pacificè viueret cum membris, cui nulla pax cum capite? Sed nec hoc nouum & inſolens videri debet, in quauis familia, quamuis ſanctiſſima, exſiſtere tales, qui pa-

cem & concordiam in poſtremis ducant. Quid ſanctius Eccleſia & Chriſtiana profeſſione? Et tamen quanta in hoc tam ſancto inſtituto diſſenſiones, quantæ rixæ, ſceleratorum improbitate ſuſcitatę? *Audio ſciſſuras eſſe inter*
1. Corinth. 11. *vos*, ait Apoſtolus, de prima illa Corinthiorum Eccleſia; *& ex parte credo; nam oportet hæreſes*, hoc eſt, diſſenſiones, non modò in quæſtionibus fidei, ſed & in quotidiano conuictu eſſe; *Vt & qui probati ſunt, manifeſti fiant in vobis.*
S. Auguſt. in Pſalm. 54. Nam vt verè ait S. Auguſtinus: *Omnis malus aut ideo viuit vt corrigatur, aut ideo viuit, vt per illum bonus exerceatur:* Cæterùm licet nullus ordo ſit, in quo ſimilia peccata, aliquando imbecillitate, aliquando improbitate hominum exoriri non conſuerint; Rectores tamen diligentiſſimè aduigilant, vt quoad licet, non oriantur; vel orta, è veſtigio, ne vlterius ſerpant, compeſcantur; Illud enim Apoſtoli monitũ in corde & in ore indeſinenter ferunt;
1. Theſſal. 5. *Corripite inquietos.* Quod ſi correptionibus nihil proficiant, faciunt id, quod fieri optat idem Apoſtolus: *Vtinam abſcindantur, qui vos conturbant.* Nec parcimus vlli, quiſquis ſit, quia, vt ſuprà cum ſancto Bernardo dicebam,
Tertull. Apolog. cap. 39. *Melius eſt vt pereat vnus, quàm vt vnio. Iudicatur*, inquit Tertullianus, de veteri Eccleſia, *magno cum pondere, vt apud certos de Dei conſpectu; ſummumq́; futuri iudicij præiudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, vt à communicatione orationis, & conuentus, & omnis ſancti commercij relegetur.* At quod omnia apud nos *rixis circumſonare* ſcribis, nil præter ſolitum facis, ſemel mentiri ingreſſus, cœptum curſum tenes. Sed commentis tuis oppono inprimis iudicium ipſorum etiam hoſtium noſtrorum, qui perſuaſi ſunt, nos coniunctiſſimè viuere; planeq́ue fraternè inter nos amare, quodque vni aut lætum aut aduerſum accidit; id ſingulos pro ſuo ducere: Et quod olim Ethnici, mutuo

Chri-

Chriſtianorum amore obſtupefacti, vſurpare ſolebant, *Vide vt inuicem ſe diligant?* Id etiam aduerſarij noſtri, hodie, noſtram concordiam intuiti, vſurpant. Deinde ſi tanta diſcordia inter nos regnaret, quomodo Societas noſtra conſiſteret? An neſcis illud veritatis: *Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur*. Quomodo Societas indies magis atque magis propagaretur, non ſine tuo, tuiq; ſimilium fremitu & gemitu? Nihil profectò ad amplificationem alicuius familiæ ineptius eſt rixis, diſſenſionibus, mutuiſque obtrectationibus.

Sed probas mendacium tuum exemplo Italorum & Hiſpanorum, quos ais, *Capitali odio inter ſe diſſidere*. Item: *Chartas famoſas (paſquillos* vocant) *in collegio Romano, aduerſus ſuperiores aliquando diſſeminatas fuiſſe*. Verum Hiſpani illi & Itali fortè tui fuerunt ſimiles, hoc eſt, turbatores, & ſeditioſi; Vocationis ſuæ aut im̃emores aut ignari; nam verus Religioſus nationum diſcrimina non nouit: quippe apud quem, vt & apud Deum, non ſit diſtinctio *Barbari & Græci*, quia *non eſt Iudæus, neq; Græcus, non eſt ſeruus, neq; liber: Non eſt maſculus neq; fœmina: omnes enim vos vnum eſtis in Chriſto Ieſu*, inquit Apoſtolus: Et vt maximè ſint à natura affectus ſiniſtri nationis in nationem; attamen gratia, quàm natura potentior eſt, eiuſdemque vitia corrigit; Et à primis Religioſæ vitæ rudimentis, inſtillatur nobis illud P.N. Ignatij mandatum; quo iubetur, *Vt omnes ſibi caueant ab illo affectu, quo aliæ de aliis nationibus ſiniſtrè ſentire, aut loqui ſolent*, quin *potius & benè ſentiant*, inquit Regula: *Et peculiari affectu diuerſas à ſua nationes proſequantur. Non vbi prognatus, ſed vt moratus quiſque ſit, ſpectandum*, ait quidam Philoſophus, *nec qua regione, ſed qua ratione viuere inierit, conſiderandum eſt*. Quod Religioſi vel inprimis conſiderãt; Hinc Germanus cum Italo, Ita-

Rom. 10. Galat. 3.

lus cum Hiſpano, Hiſpanus cum vtroq; coniunctiſſimè degit, vno eodemque Religionis iugo deuinctus; impleturque denuo illud Iſaiæ oraculum; *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit, vitulus & leo & ouis ſimul morabitur; Vitulus & vrſus paſcentur, ſimul requieſcent catuli eorum, & leo quaſi bos comedet paleas.* Hæc nimirum gratia Religionis eſt, & Euangelicæ perfectionis, quæ diuerſas & naturas & nationes in vnum quaſi cōflat, quam vnitatem, qui diſcindere nititur, is tanquam communitati pernicioſus, exterminatur: *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neq; Eccleſia Dei,* inquit Apoſtolus; qui & alibi clamat; *Auferte malum ex vobis ipſis.* Et ad hanc animorum coniunctionem viam nobis præiuerunt primi patres noſtri; qui arctiſſimo charitatis vinculo colligati fuerunt; licet oriundi eſſent, ex diuerſis admodum regionibus.

Iſaia 11. *1.Cor. 11.* *1.Cor. 5.*

Ille, qui ſchedas dētatas, dentati animi indices, ſparſit, talis proculdubio exſtitit, qualis tu; qui publicè facis, quod ille priuatim egit, niſi quod publicus conuiciator tanto deterior eſt priuato, quanto publicum crimen cōſpectius eſt in ſe; quàm priuatum. Quamuis autem, qua ſorte & conditione ille fuerit, ignorem; hoc ipſo tamen, quod eiuſmodi chartas conſcripſit, liquidò liquet, quo ingenio fuerit: Nullus enim probæ notæ, nedum Religioſus, hoc committit, quod etiam legibus politicis grauiſſimè interdicitur: *Si quis*, inquit lex, *famoſum libellum ſiue domi, ſiue in publico, vel quocunq; loco ignarus repererit, aut corrumpat, priuſquam alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum, ſi verò non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperit vel igni conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtauerit; ſciat ſe quaſi auctorem huiuſmodi delicti, capitali ſententiæ ſubiugandum.* En quid mereantur huiuſmodi libellorū non modò auctores, ſed & lectores & propagatores. Quam legem tu

De chartis & libellis famoſis. L. Si quis. C. de fam. libell.

ſaltem

ſaltem eò religioſius obſeruare debueras, quo maior vindex & aſſertor ſacrorum Canonum aduerſus Ieſuitas videri cupis. *Eſt enim*, vt inquit Gloſſa quædam, *hæc lex canonizata*, hoc eſt, in corpus iuris Canonici tranſlata. Exſtat namque apud Gratianum 5.q. 1. c. *Si quis*. Quod ſi pœna hæc nimis tibi dura videtur, accipe mitiorem ex Canonibus. *Qui in alterius famam publicè ſcripturam, aut verba contumelioſa confinxerint, & repertus ſcripta non probauerit, flagelletur; & qui ea prius inuenerit, rumpat, ſi nõ vult auctoris facti cauſam incurrere*. Alius Canon hoc prẹmium his decernit: *Si qui inuenti fuerint famoſos libellos in Eccleſia ponere; anathematizẽtur*. Sed tu, & frater ille tuus, nec verbera, nec anathematum fulmina, nec capitis diſcrimina metuitis, dulcedine calumniandi in præceps abrepti. Ex quibus cuiuis manifeſtũ euadit, quam exiſtimationem, canonum & legum conditores, de huius farinæ hominibus habuerint, cùm eos, tanquam nocentiſſimos & mẽdaciſſimos, grauiſſimis pœnis addicant: hoc ipſo quod ſuppreſſo ſuo nomine, illicita via & ratione, aliorum famam proſcindunt. *Quia quiſquis veraciter loquitur*, inquit S. Gregorius, *ſemetipſum innoteſcere non debet formidare; oportet, vt publicè exeat, & quæcunq; in conteſtatione ſua loqui præſumpſit, oſtendat*. Quæ verba S. Gregorius dixit & ſcripſit tũc, cum ſimili audacia & impudentia, quidam anonymus contra Caſtorium Notariũ & Reſponſalem eius, & cõtra ipſam S. Gregorij perſonam, famoſum libellum diſſeminaſſet; quem etiam ſanctiſſimus Põtifex, iuſtiſſima indignatione cõmotus (vt & illos, qui *in tanta iniquitatis conſilio conſenſum præbuerant) participatione corporis & ſanguinis Chriſti priuauit*. Cæterùm ſi tanti Pontificis ſanctiſſima & planè Angelica vita, huiuſmodi infames chartas vitare non potuit, q̃d mirum, Religionũ Antiſtites ſimilibus aliquãdo improborũ ſchedis exagitari? Nũc gra-

5.q.1.c.quis.

S.Greg.lib.5. epiſt.30.

5.q.1.c.quidam.

dum ad alia faciamus: nam quid præterea Pontificibus de noſtro viuendi inſtituto percenſere ſoleamus, ſolitis tibiis decantare pergis.

Simile omnino eſt, quod apud ſanctiſſimos adeo glorioſè buccinant, ex propriæ perfectionis ſtudio, tantam in ſuis etiam iuuenibus puritatem ſequi prædicant, vt vel Angelicæ ſit comparanda: tantum orandi, ſeq́; mortificandi deſiderium naſci, vt fræno, non calcari ſit opus. Quoſdam verò adeo in oratione eleuari, vt vel ad viſiones quãdoq; ventum fuerit. Quæſo, interfuiſtine cùm hęc aliquis ex noſtris Pontifici commemoraret? Si non interfuiſti, quod, meo iudicio, extra controuerſiam eſſe debet, vnde hæc tam accuratè noſti? Nã ne te ſcriptorem Canonicum eſſe credam, qui à Spiritu ſancto ducatur, & non tam agat, quàm agatur, obſtant mendacia, quæ hactenus effudiſti plurima; quæq; in poſterum copioſè, ſine more modoq́ue, effundes. Si autem intellexiſti ex alio hæc & ſimilia Pontifici à noſtris percenſeri, cognoſcere aueo, quis ille ſit: Ede nomen, vt q̃d de homine ſtatuendum ſit, ſtatuere liceat. Produces forſan illum, qui chartas criminatrices, de quibus paulò antè dictum, ſparſit. At huius tanta eſt, eritq́ue apud me fides, quantam meretur. Quis enim tam leuis eſt, vt quidquam credendum exiſtimet calumniatori, frontis & pudoris tam prodigo? *Si quis librum ad infamiam alicuius pertinentem ſcripſerit, ait lex, compoſuerit, ediderit, dolóue malo fecerit, quo quid eorum fieret, etiamſi alterius nomine ediderit, vel ſine nomine; vti de ea re agere liceret, & ſi condemnatus ſit, qui id fecit, inteſtabilis ex lege eſſe iubetur.*

L. Lex Cornelia. ff. de iniuriis.

Dices fortè, illum *tuum* nondum eſſe condemnatum; At vt ab aliis non fuerit condemnatus, certè à ſe, & à propria conſcientia condemnatus fuit, qua non video, cur maior condemnatio expectanda ſit. Deinde, ſi rem

ſine

ſine exaggeratione & hyperbolis exponeres; fortè inuenires, quibus fidem faceres; nunc cùm nullos penitus tibi mentiendi terminos figas, neſcio quis tam credulus ſit futurus, vt tibi talia blateranti, fidem ſit accommodaturus. Qualis enim hyperbole noſtros de noſtris prædicare, quaſi ea puritate clareſcant, quæ vel *Angelica* ſit comparanda? Monet quidē P. Ignatius, vt omnes enitantur *Angelicam puritatem* imitari, & corporis & mentis noſtræ munditia: vnde opinor calumniæ tuæ anſam arripuiſti: ſed aliud eſt ad Angelicā puritatē exhortari vel etiā eniti: aliud eſt, quaſi ad Angelicā puritatē perueneris, gloriari: Primum cuiuſuis religioſi eſt, qui carni & mundo valedixit: alterū thraſonis, & vbi viuat, & qua lege viuat, ignorantis. Sed tibi; vt & aliis nimium videtur, quod parens noſter Ignatius, nos ad Angelicam puritatem ſectandam commonefacit. At niſi fallor, maius quiddam eſt, quod Chriſtus ad perfectionem ſui cœleſtis patris nos cohortatur, & ipſe Deus in veteri teſtamento hoc præceptum populo ſuo dedit: *Sancti eſtote; quoniam & ego ſanctus ſum*; *Matth. 5.*
Dic mihi Caluinopapiſta, vtrum difficilius creaturæ aſſequi, diuinamne perfectionem & ſanctitatem Dei increatam, infinitā & nullis limitibus circumſcriptam: an puritatem Angelicam creatam, finitam, finitiſque terminis comprehenſam? Et tamen non obſtante illa perfectionis & ſanctitatis immenſitate, ad illam pro modulo noſtro æmulandam diuinis vocibus incitamur: Cur igitur non incitaremur, humano ſaltem parentis noſtri celeuſmate, ad laudem & decus Angelicæ caſtitatis perſequendum: præſertim cùm vita cælibum, ſit vita cælitū? *Matth. 11.*
Angelorum vitam elegiſti, inquit S. Gregorius Nazianzenus, virginem alloquens, *in eorum ordinem te aggregaſti, qui iugum neſciunt.* Et infrà: *An non planè Angelicum, eam,* *Nazianzenus orat. in dict. Euang. Matth. 19.*

quæ carnis vinculis alligata ſit, non ſecundum carnẽ viuere, ſed natura ipſa excellentiorem eſſe? Alibi idem ſanctus pater, his ad virginem verbis vtitur: *Spirituales virtutes imitata, Angelicam vitæ rationem in terra conſectata es:* Sciens prætereo alios patres, qui eodem præconio vitam cælibem condecorant, quia ad te propero, vt audiam, quonam pacto hæc & id genus alia falſa eſſe demõſtres. Nec multum repugnarem, ſi falſa eſſe doceres, prout à te proponuntur & exponuntur: quia reuera falſa ſunt; ſed quoniam eò tendis, vt calumniarum tuarum cuniculis, quidquid apud nos laude dignum reperitur, ſubuertas: ideo conatibus tuis occurrendum eſt.

Naz*ian. Exhort. ad virg.*

De caſtitate.

Ais; *Quod ad Angelicam illorum puritatem attinet: notiſſimum eſt, plurimos ex illis, dum in illorum monaſteriis viuerent, cum puellis matrimonium de præſenti contraxiſſe. Multos quoque, qui ab illis diſcedunt, primo etiam die, ad ſcorta impudentiſſimè ſe conferre.* Subit memoriæ illud Tertulliani: *Piget iam cum talibus congredi, pudet & iam de eis altercari, quorum nec defenſio verecunda eſt.* Citat & laudat S. Cyrillus hunc veteris poëtæ verſum: χαλεπὸν παμφίλη ἐλευθέρα γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχη. *Grauis & moleſta res eſt, honeſtæ & pudibundæ matronæ pugna & concertatio cũ effronte ſcorto: nam cùm non poſſit,* inquit S. Cyrillus, *iuſtè ſanctam, & honeſtam, ac ingenuam illius vitam arguere, ſuorum criminum ſordes in illam emungit, dicaciq; & abominabili lingua inuadit.* Quam verè hæc & à poëta, & à S. Cyrillo dicta ſint, cùm aliàs ſæpe expertus ſum, tum maximè cum hoc impuro & impudente conuiciatore experior. Sed tamen vel cum iactura verecundiæ in hanc arenam pertrahor. Ac primum grauiſsimam, & planè diuinam S. Auguſtini orationem calumniatoribus noſtris oppono: nam cùm de Venereo flagitio, quaſi ſua in familia perpetrato S. Auguſti-

Tertullian. lib. de ieiun.

S. Cyrill. lib. 7. contra Iulian.

guſtinus ageret, ita præter cætera ad Clerum & plebem Hipponenſem ſcribit: *Quantumlibet enim vigilet diſciplina domus mea, homo ſum; & inter homines viuo, nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior ſit, quàm arca Noë, vbi tamen inter octo homines reprobus vnus inuentus eſt; aut melior ſit, quàm domus Abrahæ, vbi dictum eſt: Eiice ancillam & filiam eius; aut melior ſit, quàm domus Iſaac, cui de duobus geminis dictum eſt: Iacob dilexi, Eſau autem odio habui: aut melior ſit, quàm domus ipſius Iacob, vbi lectum patris, filius inceſtauit; aut melior ſit, quàm domus ipſius Dauid, cuius filius cum ſorore concubuit; cuius alter filius contra patris tam ſanctam manſuetudinem rebellauit: aut melior, quàm cohabitatio Pauli Apoſtoli, qui tamen, ſi inter omnes bonos habitaret, non diceret, quod ſuperius commemoraui, foris pugnæ, intus timores; nec diceret, cùm de ſanctitate & fide Timothei loqueretur, neminẽ habeo, qui germanè de vobis ſollicitus ſit, omnes enim ſua quærunt, non quæ ſunt* IESV *Chriſti: Aut melior, quàm ipſius cohabitatio Domini Chriſti, in qua vndecim boni, perfidum & furem Iudam tolerauerunt, aut melior ſit poſtremò, quàm cælum, vnde Angeli ceciderunt.* Hæc Auguſtinus pro ſua & noſtra familia.

S. Auguſtinus epiſt. 137. ad Clerum & plebem Hipp.

Addo ego; non eſt ſanctior domus noſtra; quàm locus, in quo Saluator noſter natus eſt, & tamen in hac ipſa ſpelunca ad flagitium Sabinianus Diaconus, virginem ſacram ſollicitauit, & cum ea quaſi matrimonium *de præſenti*, vt tu loqueris, contraxit. Quod ſcelus D. Hieronymus his verbis deplorat, vel potius deteſtatur: *Infeliciſſime mortalium, tu ſpeluncam illam, in qua Dei filius puer natus eſt, & veritas de terra orta eſt, & terra dedit fructum ſuum, de ſtupro condicturus ingrederis? Non times ne de præſepi infans vagiat, ne puerpera virgo te videat, ne mater Domini contempletur? Angeli clamant, paſtores currunt,*

S. Hieron epiſt. ad Sabinianū.

ſtella deſuper rutilat, Magi adorant, Herodes terretur, Hieroſolyma conturbatur, & tu cubiculum virginis decepturus virginem irrepis? paueo ô miſer, & tam mente, quàm corpore perhorreſco, ponere tibi volẽs ante oculos tuos opus tuum. Tota Eccleſia nocturnis vigiliis Christum Dominum perſonabat, & in diuerſarum gentium linguis, vnus in laudibus Dei ſpiritus concinebat, tu inter oſtia quondam præſepis Domini, nunc altaris, amatorias epiſtolas fulciebas, quas poſtea illa miſerabilis, quaſi flexo adoratura genu, inueniret & legeret, & ſtabas deinceps in choro pſallentium, & impudicis nutibus loquebaris. Prô nefas, non poſſum vltra progredi, prorumpunt lachrymæ; antequam verba; & indignatione pariter ac dolore in ipſo meatu fauciũ, ſpiritus coarctatur. Vbi mare illud eloquentiæ Tullianæ? vbi torrens fluuius Demoſthenis? nunc profectò muti eſſetis ambo, & veſtra lingua torpeſceret: inuenta eſt res, quam nulla eloquentia explicare queat: repertum eſt facinus, quod nec Mimus fingere, nec ſcurra ludere, nec Attellanus poſsit effari. Moris eſt in Aegypti & Syriæ monaſteriis, vt tam virgo, quàm vidua, quæ ſe Deo vouerint, & ſæculo renunciãtes, omnes delitias ſæculi cõculcarint, crinem monaſteriorũ matribus offerant deſecandũ, non intecto poſtea contra Apoſtoli voluntatem inceſſuræ capite, ſed ligato pariter ac velato orent. Nec hoc quiſpiam præter tondentes nouit & tonſas, niſi quia quod ab omnibus fit, pænè ſcitur ab omnibus. Hoc autem duplicem ob cauſam de conſuetudine verſum eſt in naturam, vel quia lauacrum non adeunt, vel quia oleum nec capite, nec ore norant, ne à paruis animalibus, quæ inter cutem & crinem gigni ſolent, & cõcretis ſordibus opprimantur. Videamus igitur tu, vir bone, inter iſta, quid feceris. Futuro matrimonio, in ſpelunca illa venerabili, quaſi quoſdam obſides, accipis capillos, ſudariola infelicis, & cingulum dotale pignus deportas: iurans ei, te nullam ſimiliter amaturum: deinde curris ad paſtorum locum, & Angelorum deſuper ſtrepitu con-

tu concinente in eadem verba teſtaris. Nihil dico amplius quod in oſcula rueris, quod amplexatus ſis. Totum quidem de te credi poteſt, ſed veneratio præſepis, & campi non me ſinunt plus credere, quàm te voluntate tantum & animo corruiſſe. Miſer, nonne quando in ſpelunca cum virgine ſtare cœpiſti, caligauerunt oculi tui, lingua torpuit, cõciderunt brachia, pectus intremuit, nutauit inceſſus? Poſt Apoſtoli Petri Baſilicam, in qua Chriſti flammeo conſecrata eſt, poſt Crucis & Reſurrectionis & Aſcenſionis Dominicæ ſacramenta, in quibus rurſum ſe in monaſterio victuram ſpoponderat: audes crinem eius accipere, tecum noctibus dormituræ, quem Chriſto meſſuerat in ſpelunca? Deinde à veſpere vſq; mane feneſtræ illius aſsides, & quia propter altitudinem hærere vobis comminus non licebat, per funiculum, vel accipis aliquid, vel remittis. Vide quanta diligentia Domini fuerit, vt nunquam domi virginem, niſi in Eccleſia videris: & cum talem vterq; veſtrum habuerit voluntatem, niſi per feneſtram nocte facultas vobis non fuerit colloquendi. Oriebatur tibi, vt poſtea didici, ſol inuito, exanguis, marcidus, pallidus, vt ſuſpicione omni careres, Euangelium Chriſti, quaſi Diaconus lectitabas. Nos pallorem ieiunij: exangue os, contra inſtitutum ac morem tuum, quaſi confectum vigiliis mirabamur. Iam tibi & ſcalæ, per quas deponeres miſeram, parabãtur: iam iter diſpoſitum, decreta nauigia, condicta dies, fuga animo pertractata, & ecce Angelus ille cubiculi Mariæ ianitor, cunarum Domini cuſtos, & infantis Chriſti gerulus, curam, qua tanta faciebas, prodidit. O funeſtos oculos meos, ô diem illum omni maledictione digniſſimum, in quo epiſtolas tuas, quas huc vſq; retinemus, conſternata mente legi. Quæ ibi turpitudines, quæ blanditiæ, quanta de condicto ſtupro exultatio? Haccine Diaconum non dicam loqui, ſed ſcire potuiſſe? Vbi miſer iſta didiciſti? qui in Eccleſia te nutritum eſſe iactabas? Niſi quod in eiſdẽ epiſtolis iuras, te nunquam pudicum, nunquã fuiſſe Diaconum.

Hæc S. Hieronymus de ſcelere, ſuo in cætu, ſi non perpetrato, certè deſtinato & concepto.

1. Corinth. 5. Apoſtolus de Corinthiis ita ſcribit: *Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris aliquis habeat.* Et alibi metuens, ne in

2. Corinth. 12. Corinthiorum Eccleſia reperiret, qui libidinis labes pœnitentiæ lachrymis non eluiſſent. *Timeo*, inquit, *ne iterum, cùm venero, humiliet me Deus apud vos, & lugeam multos ex iis, qui antè peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immunditia: & fornicatione, & impudicitia, quam geſſerũt.* Hęc eo conſilio adduxi, vt demonſtrem, extra beatorum Ordinem, nullũ ſtatum eſſe tam ſanctum & immaculatum, cuius Profeſſoribus hoſtes noſtri, Diabolus, caro & mũdus nequeant inſidias ſtruere; & pedicas tendere, incautosque in interitum præcipitare: nec eſſe mirandum, ſi homo, quamuis profeſſione religioſus, ruat, & qui prius Angelorum eſca veſcebatur, nunc porcorum ſiliquis ingurgitetur. Scio eſſe, qui iſthæc mirentur, quibus quid

Tertullian. lib. de præſcript. aliud dicam, quàm illud Tertulliani: *Solent iſti miriones etiam de quibuſdam perſonis ab Hæreſi* (& Venere) *captis, ædificari in ruinam. Quare illa vel ille fideliſſimi, prudentiſſimi & vſitatiſſimi in Eccleſia in illam partem tranſierunt? Quis hoc dicens, non ipſe ſibi reſpondet; neq; prudentes, neq; fideles, neq; vſitatos æſtimandos, quos hæreſes* (& carnis flagitia) *potuerint demutare? Et hoc mirum opiner, vt probatus aliquis retrò poſtea excidat? Saul bonus præ cæteris, liuore poſtea euertitur: Dauid, vir bonus, ſecundum cor Domini, poſtea cædis & ſtupri reus eſt. Salomon omni gratia & ſapientia donatus à Domino, ad idololatriam à mulieribus inducitur. Soli enim Dei filio ſeruabatur ſine delicto permanere.* Ita Tertullianus.

Ergo Ordini non eſt dandum vitio, ſi qui fraude dæmonis in vitia prolabantur: illud vitio daretur non immeri-

meritò ſi Ordo tales toleraret, ſi non ſeueriſſimè talia piacula expiaret: ſi non omnem, quæ humanæ induſtriæ poſſibilis eſt, induſtriam adhiberet, vt huiuſmodi vitiis aditum intercludat. Qua de cauſa S. Apoſtolus vehementer Corinthios increpat, quod promeritas pœnas in libidinoſum illum nō è veſtigio ſtatuiſſent, etiam expulſione ab Eccleſia; *Et vos inflati eſtis*, inquit, *& non magis luctum habuiſtis, vt tollatur de medio veſtrûm, qui hoc opus fecit*. Et infrà, quid cum his agendum ſit; præſcribit in hunc modum: *Si is, qui frater nominatur, eſt fornicator aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec cibum ſumere*: Præterea nemo prudens neſcit, quid & quantum credendum ſit hæreticis; cùm in hoc argumento verſantur: Nam ſi vſquam mendaciis habenas laxant, hic vel maximè laxant, præſertim cùm Ieſuitas ſibi delegerunt; quos hac infamiæ macula aſpergant. *Ad quid enim aliud ſedent iſti*, (vtor verbis S. Auguſtini) *& quid aliud captant, niſi vt quiſquis Epiſcopus, vel Clericus, vel monachus vel ſanctimonialis ceciderit, omnes tales eſſe credant, ſed non omnes poſſe manifeſtari? Et tamen etiam ipſi, cum aliqua maritata inuenitur adultera, nec proiiciunt vxores ſuas, nec accuſant matres ſuas. Cùm autem de aliquibus, qui ſanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falſitatis ſonuerit, vel veri patuerit, inſtant, ſatagũt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur. Hos ergo de noſtris doloribus ſuauitatem ſua lingua captantes, facilè eſt, vt illis canibus comparemus ſi fortè in malo intelligendi ſunt, qui lingebant vulnera pauperis illius, qui ante ianuam diuitis iacebat, & quouſque veniret ad requiem ſinus Abrahæ, laborioſa & indigna omnia tolerabat*. Imò quod idem Auguſtinus rectè ſcripſit: *Hæretici non habendo quod in cauſa ſua diuiſionis defendant, & ea ipſa plura falſiſſimè iactant, vt quia ipſam diuinam*

Epiſt. 137.

ſcriptura veritatem, qua vbiq; diffuſa Chriſti Eccleſia cõmendatur, criminari & obſcurare non poſſunt, homines per quos prædicatur, adducant in odium, de quibus & fingere, quidquid in mentem venerit, poſſunt. Hæc S. Auguſtinus, quæ quàm vera ſint, docent cùm alij ſectarij, tum iſte noſter, qui quod pauciſſimi fecerunt, plurimos feciſſe ait; ſed quales iſti, ipſemet deſcribit: non opus eſt deſcriptione noſtra: Apoſtatæ videlicet, vel qui iam Apoſtaſiæ proximi. Hos, qui miratur, talia flagitia committere; is genium & ingenium Apoſtatarum ignorat. Apoſtatas eſſe impuros, non eſt magis nouum, quàm excrementa corporis eſſe impura; nam ſi pura eſſent, excrementa non eſſent. Quid mirum, Apoſtatas eſſe vinoſos & luxurioſos, cùm

Eccleſiaſt. 19. *vinum & mulieres apoſtatare faciant etiam ſapientes*, quanto magis truncos & ſtipites? Mirandum magis eſſet, ſi Apoſtata templum, quam popinam & proſtibulum magis amaret. *Homo Apoſtata vir inutilis*, Salomone teſte. *Simpli-*

Prouerb. 6. *citer fateor charitati veſtræ, coram Domino Deo noſtro*, inquit

S. Auguſt. Epiſt. 137. S. Auguſtinus, *qui teſtis eſt ſuper animam meam, ex quo Deo ſeruire cœpi, quo modo difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in monaſteriis profecerunt, ita non ſum expertus peiores, quàm qui in monaſteriis ceciderunt. Ita vt hinc arbitrer ſcriptũ in Apocalypſi: Iuſtus iuſtior fiat, & ſordidus ſordeſcat adhuc.* Hæc S. Auguſtinus veriſſimè. Sed audiamus quid inſtructionis cauſa ſubiungat. Etſi, inquit, *contriſtamur de aliquibus purgamentis, conſolemur tamen etiam de pluribus ornamentis. Nolite ergo propter amurcã, qua oculi veſtri offenduntur, torcularia deteſtari, vnde apothecæ Dominicæ fructu olei luminoſioris implentur.* Hæc in præſentia de hoc argumento ſatis: nam infrà dabit nobis calumniator occaſionem plura dicendi, addendique ſi quid hîc prætermiſſum videtur.

Nec

Nec tantus eſt, inquis, *orationis feruor, vix enim dies datur, quin aliquem caſtigent, vel quod ad orationẽ tardius ſurrexerit, vel in ipſa oratione dormierit.* Si caſtigantur, qui ſeriùs ad preces ſurgunt, aut inter orandum obdormiunt, ſignum igitur eſt, orationis ſtudium feruere: cùm nullus toleretur tepidus, nullus ſocors & ſomnolentus, nam ſi orationis nulla cura eſſet, ſuperiores profectò à negligẽtibus pœnas non repoſcerent. Interim acumen tuum ſatis mirari nequeo; nam ſi pœna à delinquentibus exacta, argumentum eſt negligentiæ, tum ſequitur, in ea ciuitate, non florere iuſtitiam & æquitatem, vbi iniuſti & iniqui puniuntur, nec temperantiam, vbi temulenti merita ſupplicia expendunt: Et vt ad propoſitum noſtrum paulò accommodatius exemplum adducam; apud veteres illos Monachos orationis ſtudium non feruebat, quia deſides, pœnitentiis ad ardentiùs precandum, excitabãt. Ita enim Caſſianus, cuius auctoritatem non deſpicies, ſi non modò ore, ſed & corde Catholicus es: At ſi ore tantùm fidem orthodoxam profiteris, ſaltem ore auctorem hunc non repudiabis: *Is verò*, inquit Caſſianus, *qui in tertia, ſexta, vel nona, priuſquam pſalmus ceptus finiatur, ad orationem non occurrerit, vlterius Oratorium introire non audet, nec ſemetipſum admiſcere pſallentibus: ſed congregationis Miſſam, ſtans pro foribus, præſtolatur, donec egredientibus cunctis, ſubmiſſa in terram pœnitentia, negligentiæ ſuæ vel tarditatis impetret veniam, ſciens, nequaquam ſe poſſe deſidiæ ſuæ noxam aliter expiare; ſed ne in ea quidem, quæ poſt tres horas erit ſecutura ſolennitas, admittendũ, niſi pro negligentia præſenti, confeſtim vera humilitate ſubnixius ſatisfacere feſtinauerit. In nocturnis verò conuenticulis vſque ad ſecundum Pſalmum præbetur tardanti dilatio: ita dũtaxat, vt antequam, finito eodem Pſalmo fratres in oratione procumbant, ſemetipſum congrega-*

De oratione.

Caſſian. lib. 3. de Inſti. c. 7.

tioni inſerere, atq; admiſcere feſtinet, eidem proculdubio increpationi ac pœnitentiæ, quam prædiximus, ſubiiciendus, ſi vltra præſtitutam dilationis horam vel modicum tardauerit. Inter pœnas delinquētibus Religioſis decretas à S. Baſilio hæc primo loco legitur; *Si quis ſanus corpore neglexerit orationes, excommunicetur, aut vnam hebdomadem ieiunet.* Num & apud S. Baſiliū orationis feruorem refrixiſſe dices; eò quod in frigidos hanc pœnam ſtatuerit? Quod autē ais; quoſdam *ſerius ſurgere*, id ita eſt, quādo vel ætatis vel valetudinis ratio hoc efflagitat. At quod iſtos *liberos eſſe ab oratione* ſcribis; falſum ſcribis: nemo enim à re, omnibus tam neceſſaria, liberatur: ſed tempus certum & præfinitum precandi habent, æque ac alij, qui vna hora citius rerum cœleſtium meditationi vacant, nec ab inſpectore eximuntur, niſi vel ratio officij, vel conditionis, & perſpectæ virtutis hanc immunitatem concedat. Nec id tibi tam paradoxum videri debet: in nulla enim Republica pari ſorte viuit is, qui præeſt & qui ſubeſt, nec eadem prorſus onera portat Antiſtes, quæ ſubditus, ſed cum ſubdito quædam habet cōmunia, quædam ſibi propria: ſicut & ſubditus viciſſim peculiaria habet, quorum pondere ſuperior non vrgetur.

De ipſorum viſionibus, inquit, *donec rationem aliquam probabilem adferant, ad prudentiam potius dubitare, quam ad pietatem credere pertinere videtur.* Ergo quamdiu tu non credes, alicui ex noſtris precanti cœleſtem viſionem oblatam eſſe, tamdiu non offeretur: & quam primùm credes, tum offeretur: Crede igitur, obſecro, id fieri poſſe, aut factum eſſe, ne eos, qui ardentiores preces fundunt, tanto fructu, ob tuam incredulitatem, priues: crede, inquam, & tunc ego in gratiam tuam libenter, & niſi fallor, prudenter credam; te, cùm oras, ſomnia ſomniare, & viſiones

ſiones videre; nō quidem illas à Ioële Propheta promiſ- *Actor.2.*
ſas,& à S.Petro, Pentecoſtes feſto,repetitas:ſed illas,quę naſcuntur in domo Somni ab Ouidio in Metamorphoſeωn libris pulcherrimè depicta, quas formare & menti obiicere ſolet Phantaſus,aut Morpheus, aut Icelus,& ſimiles tibi non ignoti de ſoporis aula aulici. Etſi fortè tibi iniuriam non facio, ſi te ſimilem dicam Æmyliano apud Apuleium, qui nulli vnquam Deo ſupplicauit; aut Faſelo Catulli,qui *licet veniret à mari nouiſsimo,hunc ad vſque limpidum lacum,*gloriabatur tamen,*nulla vota littoralibus Diis ſibi eſſe facta. Iactant*, inquis, *apud Pontificem, quaſi* *De Eccleſia*
Italiam & Hiſpaniam ab hæreſi præſeruarent; *imo prædicant*, *fundamento.*
*quod niſi ipſi fuiſſent, iam portæ inferi præualuiſſent aduerſus Eccleſiam.*Ait veterum quidam: *Mendacium eſſe tenue,& facilè perlucere.*Hoc ſanè,meo iudicio, tenue non eſt, ſed craſſiſſimo filo contextum; perlucet tamen inſigniter:& primo ſtatim aſpectu ſe prodit. Quis enim non animaduertat,te per quam ſplendidè, quamuis craſsè, mentiri, cùm Ieſuitas,eò impudentię progreſſos ſcribis,vt ſibi ſalutem totius Italiæ & Hiſpaniæ, imo totius Eccleſiæ adſcribant? An neſcire cenſes Ieſuitas, ſupra quem Eccleſia ædificata ſit? An etiam tam excordes credis, vt non percipiant, quænam vis ſubiiciatur verbis illis: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram* (ſeu ſuper hunc Petrum) *ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eum.* Stupidum profectò te eſſe oportet; tum quia non attendis,quàm indoctè & incautè mentiaris,tum quia non vides,quidnam ſequeretur, ſi quis Ieſuitarum apud Pontificem gloriaretur, quaſi Eccleſia ſupra Ieſuitas ædificata eſſet. An non enim talis ad Inquiſitorum tribunal curriculò raperetur, tanquam peregrinæ & hæreticæ doctrinæ auctor? An non tam ſtolida iactantia, ſine

mora

mora debitum præmium acciperet? Neminem tamen fugit, vnde tam tu, quàm tui ſimiles hæretici occaſionẽ arripueritis, ad hanc calumniam excogitandam. Quia enim Ieſuitæ profitentur, & præſeferunt, ſuæ vocationis eſſe; laboranti, & ab hæreticis oppugnatæ Eccleſiæ opem ferre: ideo ſcilicet iactant, ſupra ſuam Societatem Eccleſiam exſtructam eſſe: ideo ipſi ſeipſos *fundamenta* Eccleſiæ prædicant. At falleris, mi homo; aliud eſt eſſe arcis alicuius defenſorem & propugnatorẽ; aliud baſin & fundamentum: prius, vt, Deo adiuuante, ſimus, enitimur: poſterius Chriſto; ſancto Petro, eiuſque ſucceſſoribus relinquimus, niſi fundamentum eo ſenſu accipias, quo omnes, qui Chriſtianam fidem docent & amplificare ſtudent, *fundamenta* Eccleſiæ dici ſolent; ſed, vt quis ſit hac notione *fundamentum*, frons tamen & modeſtia non permittit, vt ſe huiuſmodi fundamentum eſſe magnificè prædicet: quia iure optimo, multa quis & eſſe & habere poteſt, de quibus nõ niſi iure peſſimo gloriari poteſt; nec vllum huius generis fundamentum gloriari valet, abſq; ſe fuiſſet, futurum fuiſſe, vt *inferorum portæ aduerſus Eccleſiam* præualerẽt: nam licet Eccleſia doctoribus & defenſoribus egeat, non eget tamen his vel illis determinatè; quia quamuis iſti non exſtitiſſent, nihilominus Eccleſia robore ſuo ſecura perſtitiſſet; Deus enim alios ſubmiſiſſet, qui fortè vtiliorem operam Eccleſiæ nauaſſent: hoc ipſo enim, quod Deus Eccleſiæ ſtabilitatem vſq; ad *conſummationem ſæculi* promiſit, ſimul etiam promiſit ea, ſine quibus Eccleſia non perſeueraret, iugem videlicet idoneorum paſtorum & doctorum prouentum.

Ais: *Iuuant quidem Ieſuitæ nonnihil ad Eccleſiæ Catholicæ propagationem, Alij tamẽ etiam iuuant*; Quis negat? *Et plus illis efficiunt.* Nec de hoc tecum contendimus; dummodo no-

do nobis quoque in hac vinea excolenda ſtationem aſſignatam relinquas. Non enim quæritur, quis plus altero labore ſuo proficiat; ſed quis proficiat; liceat illis dicere cum Apoſtolo: *Abundantius illis omnibus laboraui:* nobis, 1.Cor.15. vbi omnia quæ officij noſtri ſunt, præſtitimus, ſufficiat dicere; *ſerui inutiles ſumus, quod debuimus facere, fecimus.* Inter Duces, milites, & propugnatores Regis Dauidis & Luca 17. regni eius, varij fuerunt gradus: nam vt non ſimus inter tres primos, quorum excellentiam, ne excellentiſſimi quidem adæquare poterãt; at fas ſit nobis, bona tua cum venia, eſſe inter illos, qui ſaltem trigeſimum ſeptimum locum obtinent; *Nam omnes*, inquit ſacra ſcriptura, *triginta ſeptem*. Fateor tamen me neſcire, quando nam tibi 2.Reg.23. 1.Par.11. hæc prouincia ſit demandata, vt lance accepta, ſicut ille apud Homerum hominum fata: ita tu Religioſorũ merita, & exantlatos labores trutines; & cuiuis pro operum dignitate aut magnitudine, locũ aſſignes; nam iudicium hoc, ſi ritè recordor, hactenus ſemper ad Deũ pertinuit: aut ſi & ad homines, non niſi ad illum, qui Chriſti in terris vices gerit. *Ieſuitæ*, inquis, *omnia, quæ faciunt, etiam minutiſſima, omnibus in angulis prædicant, & plus quàm res eſt frequenter decantant: At alij religioſi rectè factorum conſcientia contenti, aut facta ſua retinent, aut minus fortè præ modeſtia ſua, quàm res eſt, prædicant.* An liceat Ordinis præclarè facta prædicare. Nihil de Ieſuitis ſine figmẽtis & maledictis proferre potes. Vt mihi proinde, cùm de nobis loqueris; ſacra Herculis cum Lindiis celebrare videaris. *Lindiis*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *Herculem diris deuouere pium habetur; ac Deum illum non alio, quàm conuiciorum & maledictorum honore afficiunt.* Ita & tu, niſi Nazian. orat. 1. cõtra Iulian. conuicia conuiciis iungàs, cùm de Ieſuitis ſcribis, ſtatim ſcrupulus, quaſi violatæ religionis mentem tuam angit: alioſque laudas, non vt laudes, ſed vt Ieſuitas deprimas,

quibus, fateor, mos, ſi quid ad gloriam Dei illuſtre, & ad Eccleſiæ emolumentum proximiq; conſolationem cōmemorabile, geſtum eſt; id cum ſociis eiuſdem inſtituti, aut etiam publicè cum omnibus Chriſtianis communicare, ſed ſine thraſonica exaggeratione; nec alio conſilio, quàm vt Catholica fides confirmetur & amplificetur, Deoq; ob benefacta gratiæ debitæ ab omnibus perſoluantur. Neq; hoc vetitum eſt, aut fœtidum, alioquin contra modeſtiæ leges peccaſſet Apoſtolus, qui cùm alibi, tum ad Corinthios, labores ſuos & fructus, ex Euan-
1.Cor.11 & 12. gelij prædicatione à ſe relatos, copioſiſſimè, ne dicam minutiſſimè, proſequitur: cùm aliquis Celſus aut Iulianus, liuore cæcus, facilè id obiecisset, quod tu Ieſuitis obiectas: niſi forte eò impudentiæ proceſſiſti, vt tu ipſe Apoſtolo id vitio vertere audeas, quod, vt de fronte tua
1.Reg.17. mihi perſuadeam, ſatis argumentorum habeo. Dauid ingreſſurus ſingulare certamen cum Gigante Goliath, *κατορθώματα* ſua, longa oratione, coram Saule, percenſet; quia vt percenſeret, gloria Dei, & inſtans neceſſitas perurgebat: *Paſcebat*, inquit, *ſeruus tuus patris ſui gregem, & veniebat leo vel vrſus, & tollebat arietem de medio gregis, & perſequebar eos, & percutiebam, eruebamq́; de ore eorum, & illi conſurgebant aduerſum me, & apprehendebam mētum eorum, & ſuffocabam, interficiebamq́; eos; nam & leonem & vrſum interfeci.* Quid tibi de hac Dauidis oratione videtur? An & hîc tuum illud adduces: *Alij ſilent: iſte facta ſua effert, &*
Actor.15. *accuratiſſimè enumerat.* Nunquam legiſti, quid Paulus & Barnabas Apoſtoli egerint, cùm ab Antiochenis Hieroſolymam ad Apoſtolos mitterentur? *Illi*, inquit S.Lucas, *deducti ab Eccleſia pertranſibant Phœnicen & Samariam, narrantes conuerſionem gentium* (nota hoc Caluiniſta) ſubdit S.Lucas, *Cùm autem veniſſent Hieroſolymam, ſuſcepti ſunt ab Eccle-*

Eccleſia, & ab Apoſtolis, & ſenioribus, annunciantes, quanta Deus feciſſet cum illis. Tacuit autem omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum narrantes, quanta Deus feciſſet ſigna & prodigia in gentibus per eos. Ecce vbique memorant, quid effecerint, quidque Deus, ipſorum miniſterio, patrârit; imo iidem, cùm Antiochiam perueniſſent, & *congregaſſent Eccleſiam, retulerunt, quanta feciſſet Deus cum illis, & quia aperuiſſet gentibus oſtium fidei.* Ergo nihil à Religioſa modeſtia alienum Ieſuitæ faciunt, cùm ſimilia, eodem fine, quo Apoſtoli, Chriſtiano orbi annũciant: præſertim, ſi quid ſit de conuerſione gentium ex India vel Iaponia, aut ex Europa, de hæreticorum ad Eccleſiæ vnitatem regreſſione. *Actor.14.*

Sed ais: *Alios Religioſos id non facere.* Primùm: noſtra nihil refert, idémne faciant an ſecus: nobis iuſtæ cauſæ ſuppetunt, faciendi, ipſis, ſi non faciunt, non faciendi. Deinde, aliud teſtantur diuerſorum Ordinum Annales; quibus enucleatè conſignãtur fructus, quos ex agro Dominico in Eccleſiæ horreum, & vt ſic dicam, granarium, inuexerunt. Quidam ſanctiſſimi Ordinis Generalis Miniſter verè hæc in præfatione operis cuiuſdam. *Et quis, quæſo, quantos in Eccleſia Dei fructus noſtri faciant fratres, vlla oratione ſatis explicarit? nam non ſolùm, quæ Chriſto parta ſunt, ſuo labore tuentur, verùm etiam noua quotidie regna, nouas prouincias eius imperio ſubiiciunt & acquirunt.* Et infrà: *Sed quid facio? ingens enim ſcribendus eſſet liber, ſi ea, quæ per fratres noſtros ab octoginta annis in conuertendis gentibus, facta ſunt, deſcribere velint.* Tandemq; ſubiungit: *Dolet certè mihi, quod nullus ex fratribus noſtris conuerſionis vtriuſque Indiæ Eccleſiaſticam ſcripſerit hiſtoriam.* Hæc ille, quæ eo animo adduxi, vt appareat Caluinopapiſtam iſtum in aliis

commendare, quod in Ieſuitis carpit. Dices fortaſſe; *Alios ſua modeſtè commemorare: Ieſuitas modeſtiæ leges tranſgredi.* Sed cuius iudicio? Eius nimirũ, qui ab omni modeſtia tam procul diſtat, vt eam, ne eminus quidem, vnquam aſpexerit: tantum abeſt, vt propius cognorit, cognitamque ſibi ſtabili nexu deſpondendam putarit.

De Anglia. Sed iam traiiciamus in Angliam. Negat noſtros in Anglia vllos Hæreticos ad profeſſionem Catholicę Religionis reduxiſſe. *Negare factum*, inquit ille, *facilis res eſt, & nullo patrono indiget*, præſertim, ſi quis ferrei ſit oris, & plumbei pectoris: & quo iure negat, noſtrorum operâ, aliquos in Anglia ad Catholicæ religionis communionem reuocatos; eodem inficiaretur: ſi ita luberet, (& cur non luberet?) olim ab Auguſtino, adiunctiſque ſociis, in eadem Anglia, vllos incolas, ab Ethnica ſuperſtitione, ad Chriſtiana ſacra traductos: nam hoc longè magis à memoria noſtra abeſt, quã illud alterũ, ac proinde ad probationẽ magis arduũ & difficile: cùm id quod iſte, odio Ieſuitarũ, abnuit, grauiſſimis eorũ teſtimoniis. qui adhuc inter viuos viuunt, cõfirmari queat. Nec in re clariſſima immorari lubet; lector euoluat librum, qui inſcribitur; *Cõcertatio Eccleſiæ Catholicæ in Anglia aduerſus Caluinopapiſtas, & Puritanos, ſub Elizabetha Regina, quorundam hominũ doctrina & ſanctitate illuſtriũ renouata:* Et nullo negotio intelliget, quid de huius impuri Caluinopapiſtæ criminationibus ſtatuendũ ſit. Placet tamen verba Campiani adſcribere, quæ eò cuiuis veriora & fideliora videri iure optimo debent, quòd non tantum atramento, ſed & ſanguine effuſo conſignata, & vt Tertulliani vocabulo vtar, *ruſſata* ſunt. Ita ergo ille: *Londinum attigi. Duxit me bonus Angelus neſcientem in eandem domum, quæ P. antea Robertum exceperat. Accurrunt nobiliſſimi iuuenes, ſalutant, veſti-*

Impreſſ. Treuiris 1588.

Camp. Epiſt. ad P. Generalem Societatis Ieſu.

veſtiunt, ornant, armant, emittunt ex vrbe: Partem aliquam regionis obequito penè quotidie. Ingens omnino meſſis eſt. Sub finem epiſtolæ: *Etiam nunc plurimi reſtituuntur Eccleſiæ, nouitij milites dant nomina; veterani ſanguinem profundunt.* Hęc Martyr Campianus: cui nunc veſtrûm lector aſſenſum præbebit? *Tibíne* an Campiano? vſurpabo enim verba Calaritani Antiſtitis, etſi paululum ad propoſitum noſtrum immutata: *Tibîne Apoſtatæ ſacrilego; an illi*, qui iam fudiſſe ſanguinem, *propter vnicum Dei filium, inueniatur? Tibi, qui operibus tuis, te aut Iudæum, aut Ethnicum eſſe declaras, an illi, qui iam conſecutus ſit, per hanc, quam execraris fidem, regna cœleſtia?* *Lucif. lib. 1. pro S. Athanaſio.*

Sed probas tuum mendacium: *Nam cùm ſe, mutato habitu, ac incogniti eò contulerint, fieri non potuit, vt ſine ſui manifeſtatione cum hæreticis, de ipſorum conuerſatione, verba facerent; quo facto, neceſſe erat, re infecta, eos intercipi.* Hoc argumento conficies, ne alios quidem ſacerdotes, qui Roma, Rhemis, & aliūde in Angliā abierunt, vllos ſectarios cū Eccleſia Catholica reconciliaſſe, quia *mutato habitu* & *incogniti* in illam inſulam traiecerunt. Quare neceſſariū fuit, vt ſi vel vnicum verbulum apud Hæreticos de fide facerent, confeſtim proderentur, caperentur, & in carceres compingerentur. Si ergo hoc plus quàm falſum eſt, quod ad alios ſacerdotes attinet; ſi tot monumenta, Latina, Anglicana, Gallica, Germanica teſtantur, & ſæculis futuris teſtabuntur, innumerabiles ab hæreſeos laqueis expeditos, ad Eccleſiæ Catholicæ gremium aggregatos eſſe, operâ ſacerdotum, eruditione & virtute præſtantium: licet habitum, ob periculum, commutaſſent: cur tam liuidus es, vt Ieſuitas, qui eorundem ſacerdotum, in eadem vinea adiutores erant, idem præſtare potuiſſe abnuas, præſertim, cùm, æquè ac illi, fuerint Angli: rerum

Anglicanarum, linguæ, regionis & Reipublicæ æquè periti? Ex eadem mendaciorum officina manat & illud, quod ſcribere non verecundaris; *Ieſuitas in Anglia aliud operæpretium non feciſſe, quàm quod pacem Catholicorum turbarint; effecerintq́, vt qui prius liberè, etſi priuatim, rei diuinæ operam dabant, poſtea, ne id facerent, ſeueriſſimis edictis & ſuppliciis prohibiti fuerint. Frons Hæreticorum, non eſt frons,* inquit alicubi S. Auguſtinus, *ſi hoc vocabulum non corporis membrum, ſed pudorem intelligamus*: ſi antea dicti huius veritatem ignoraſſem, tu eam mihi planam teſtatamque reddidiſſes. Quis enim neſcit, multis annis, antequã Ieſuitæ in Angliam proficiſcerẽtur, Anglos ob ſacrificium Miſſæ auditum, ob ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum perceptum; ob peccata ſacerdoti per confeſſionem expoſita, ob alia id generis pietatis exercitamenta; immaniſſimè & crudeliſſimè acceptos, fortunis, libertate, patria, imò & vita ſpoliatos? Prouoco ad librum, quem ſupra teſtem, contra perfrictum tuum vultum, laudabã. Item ad illum Andreæ Philopatri, qui inſcribitur: *Reſponſio ad edictum Elizabethæ Reginæ Angliæ, promulgatum Londini, 29. Nouembris: Anno Domini M. D. XCI.* Prouoco ad ipſos Hæreticos, Angliæ chronographos, quorum vnus Holinſedus, Anno 1574. ſuorum chronicorum hæc habet verba. *Anno Reginæ 16. Aprilis 4. Dominica Palmarum, Londini comprehenſæ fuerunt tres illuſtres fœminæ, (dum in ædibus ſuis Miſſæ celebrandæ intereſſent) Baronis nimirum Morlæi vxor, cum liberis ſuis, & multis aliis; & in altera ciuitatis parte, eadem ipſa hora deprehenſa eſt equitis aurati vidua Guiltorda, cum aliis multis fœminis inſignioribus: eodemq́ momento capta eſt, in parte diuerſa, alterius equitis vxor (Bruna nomine) cum aliis item in eius domo permultis. Quæ omnes propter hoc idem delictum, carceri traditæ fuerunt, & inde accuſatæ,*

cuſatæ, conuictæ, & iuxta formam legis condemnatæ. Hæc *perditiſſimus* ille ſectarius, hoc enim elogio decoratur ab Andręa Philopatro. An tunc Campianus, aut Perſonius, aut alius Ieſuita in Anglia degebat? & tamen nobilibus iſtis fœminis per impios nō licuit eſſe piis. In vincula abreptę ſunt, quaſi veneficium, aut ſimile maleficiū commiſiſſent; & quod iſtis euenit, id innumerabilibus aliis ante Ieſuitarum aduentum euenit.

Cæterùm cùm ſemel verecundiæ, & veritatis fines tranſcenderis, mirum non eſt, ſi ad lineam reuocari nequeas; & ex mendaciis ſemper ad alia luculētiora & turpiora deuoluaris. *Namq; peccatum ſemel, vt bonus quiſq; poſtea ſollicitius cauet, ita qui ingenio malo eſt, confidentius integrat, & iam de cætero, quo ſæpius, eò apertius delinquit: pudor enim veluti veſtis, quanto obſoletior eſt, tanto incurioſius habetur*: Negas verum eſſe, quod quidā ex noſtris in Anglia in cataſta tortus ſit religionis gratia; Sed ne ambiguitate mentis & vocis tuæ nos fallas; quæro ex te, quid inficieris: an negas quendam ex noſtris ſacerdotibus prius equuleo immaniter cruciatum & excarnificatum, poſtea ex patibulo ſuſpenſum, moxque in quatuor partes, plus quàm Turcica & Ethnica feritate diſſectum eſſe? Si hoc negas, tunc totus Chriſtianus orbis conſono clamore te condemnabit. Quis enim ignorat, quanta tormenta in Britannia inuictus ille pugil Edmundus Campianus, Societatis noſtræ ſacerdos, ſubierit? Quis neſcit, quàm crudeliter à nefariis Caluiniſtis ſit in carcere habitus, & extra carcerē trucidatus? Quæ lingua Chriſtiani orbis Campiani Martyrium non decantat? Nam quod ais; *Omnes, quos ex Anglia venientes videris, contrarium aſſeuerare*; id penitus nihil moror: aut enim more tuo mentiris, aut alij tecū mentiti ſunt; quia fratres tui erant,

rant, eodem patre Tartareo progenerati. Si autem negas Campianum excruciatum & interfectum, Catholicæ Religionis ergò, tunc te nouum Iulianum ſaluere iubeo, quippe, qui, vt ille Martyribus ſui æui, ita tu Martyribus noſtri ſæculi, nomen & decus Martyris inuides. Deinde, cedò; ſi non fidei Orthodoxæ cauſa Campianus tam barbarè peremptus eſt, cuius gratia peremptus eſt? Dices fortaſſis, *proditionis & læſæ Maieſtatis gratia:* At dices tantùm, & quia tantùm dices, neminem tui diſſimilem, qui tibi aſſentiatur, inuenies: quia idem olim de priſcis Martyribus dicebant Ethnici; Idem Iulianus: idem Caluiniſtæ de omnibus Orthodoxis, quos in Britannia iugularunt: ſed dicunt hoc fide Ethnica, & Caluiniſtica, omnis perfidiæ genitrice. Nec plura, quia præclariſſimi Martyres mea defenſione non egent. Defenſi ſunt ab aliis; defenderunt ipſi olim ſe, cùm viuerent, & etiamnum ſanguine ſuo ſeſe defendunt: & contra quoſuis obtrectatores, etiam labentibus annis, ſeſe defendent: & quidem elegantiſſimè, quia vt Statium Cæcilium dicere ſolitum accepimus; *Innocentia eſt elegantia*; & ſumma innocentia, ſumma elegantia: Nec tacemus & ſupprimimus, vt fabularis, ſi qui vel in tormentis deficiant, & ad aduerſarias partes tranſeant; aut ſi ouem mentiti, rapaces lupi fuerint: eoque ſolùm conſilio Romæ aut Rhemis vixerint, vt poſtmodum in Angliam reuerſi, ſacerdotes prodant, & ad Magiſtratum deferant. An non enim aliquot huius generis exempla exſtant, cùm alibi, tum in libellis, quos Auctor concertationis Eccleſiæ Anglicanæ collegit, & vno volumine concluſos publicauit?

Nazian. orat. 1. in Iulianum.

Nec Collegium Anglicanum intactum præteris, placeret tibi inſtitutum, ſi tria Ieſuitæ obſeruarent; Primum eſt:

De Collegio Anglicano.

eſt: *Si emolumenta ſua ex collegio illo non quærerent.* Secundùm: *Si non immaturos in Angliam mitterent.* Tertium: *Si dum iuuenum cauſas ſuſcipiunt, exules Anglos, qui ſponte ſua ex patria excedunt, neceſſariis vitæ ſubſidiis non priuarent*; Si ergo Ieſuitæ hæc tria præſtent, num cōtentus eris cum Collegio Anglicano? num calumniandi artem factitare deſines? Nam quod ad primum attinet: quodnam, oro, noſtri temporale commodum ex adminiſtratione cùm aliorum, tum Collegij Anglicani percipiunt, præter labores immenſos, & moleſtias infinitas: quas vel ex hoc vno capite æſtimare licet, quod, vt rectè inquit S. Gregorius Nazianzenus: *Ars quædam artium & ſcientiarum ſit, hominem regere, animal maximè varium, & multiplex, quia,* vt idem ait, *fit interdū, vt qui reguntur cupiditatibus, animiq; impetu magis inter ſe differāt, quàm corporum figuris & lineamentis, aut ſi mauis, elementorum, ex quibus conſtant, mixturis & temperamentis, ac proinde nec facilè regi gubernarique poſſunt. Alios mouet oratio, alij Antiſtitis exemplo componuntur: alij calcaribus opus habent; alij fræno. Nam qui lentè & ſegniter ad virtutem mouentur, hi verborum ſtimulis excitandi ſunt: qui verò ſpiritu plus quàm par ſit, incaleſcunt, ac præcipiti animorum impetu feruntur, velut equulei generoſi, procul à meta curſitantes, hos vtiq; orationis fræno coërcere, ac velut obſtricto collo retardare præſtiterit. Aliis laus prodeſt, aliis reprehenſio: modo vtraq; tempeſtiuè adhibeatur: nam intempeſtiuè & ſtultè adhibita nocumentum attulerit. Alios cohortatio ad officium ducit, alios obiurgatio. Atq; hæc rurſus alios, ſi palam arguantur: Alios, ſi remotis arbitris, increpētur. ſunt enim, qui nihil curent priuatas caſtigationes, publica autem reprehenſione emendentur: ſunt rurſus qui liberius reprehenſi, pudorem omnem abſtergant, contraq; priuatis caſtigationibus meliores fiant; iiſque, quos vicem ſuam dolere perſpiciunt, hoc*

Nazian. Apolog. 1.

Quàm difficile ſit regere alios.

muneris viciſſim rependant, vt eorum admonitionibus pareant. Quidam ita ſtudioſè accurateq́; obſeruandi ſunt, vt ne minima quidem & leuiſſima eorum errata diſſimulentur; nimirum qui eo, quod peccata ſua nemini cognita fore putant, (quandoquidem id moliuntur) prudentiæ calliditatisq́; laudem ſibi inſolenter arrogant: contra in aliis ad nonnulla conniuere ſatius fuerit (ita vt videntes non videamus, & audientes non audiamus, quemadmodum dici ſolet) ne alioqui ipſi crebris nimium obiurgationum aculeis confixi, & obruti, ad deſperationem incitentur: tandemq́; proiecto pudore, quod ad inflectendos alliciendosq́; homines mirè efficax medicamentum eſt, ad quoduis nefas perpetrandum audaciores reddantur. Quin etiã, cum nonnullis ita agendum eſt, vt irati hominis & contemnẽtis, ac de ſalute eorum deſperantis, ſpeciem præ te feras, cùm tamen reuera nec ipſis iraſcaris, nec cõtemnas, aut pro perditis ac deploratis habeas, quorũ videlicet natura id requirit: alij rurſus lenitate & humilitate curandi, coniunctaq́; animi alacritate & promptitudine ad meliorem ſpem reuocandi. Alios vincere, aliis cedere plerunq́; vtilius fuerit. Hæc S. Gregorius. Quæ omnia præſtare, quanti oneris res ſit, is demũ probè intelligit, qui aut benè præfuit, aut benè ſubfuit, aut qui ſaltem ſcit, quid ſit benè præeſſe, & benè ſubeſſe.

At quod queritaris Collegij Anglicani alumnos, immaturos in Angliam ablegari, libenter profectò ex te cognoſcerem, quamnã tu tandem maturitatem requiras. An non ſatis maturus vineæ Britannicæ excolendæ, ille, qui Philoſophiæ & Theologiæ ſpatia emenſus, ſolidos & in doctrina & in virtute progreſſus fecit; æſque collegit, quod exſtruendæ turri, quam ædificare ſtatuit, ſufficiat? nam Ieſuitæ minimè omnium ſolent vel ſocios ſuos, vel alumnos implumes ex nido extrudere, certoque ruinæ diſcrimini exponere; Hæreticorum iſte mos eſt, quibus,

vt præclarè ait S. Gregorius Nazianzenus; *Nullus docendi diſcendiq́ſtatutus eſt terminus, qui prius ferè docent, quàm lanuginem ingreßi ſint, prius quàm ſacra volumina vel de nomine nouerint, priuſquam noui veteriſq; teſtamenti ſigna notaſq; cognouerint; non enim dico, priuſquã impuræ flagitioſæq; vitæ canum abſterſerint, eaſq; animæ fœditates, quas peccatum aſperſit*; (quia his immoriuntur.) *Si duas aut tres pias voces edidicerint, ac ne id quidem ex lectione, ſed ex auditione, aut Dauidi nonnihil operæ dederint, aut pallium* (Prædicantium & Miniſtrorum) *ſcitè contrahant, ſtatim ad cathedram & pulpitum proſiliunt.* Cæterùm ne quid te celem, valde ſuſpicor, nullum Catholici Angli in Angliam reditum, ſatis maturum tibi videri, quia improbitati nunquam, niſi immaturè, venit probitas; hæreſi, veritas; vitio, virtus; tenebris; lumẽ. De tertio, neſcio quid tibi velis. Quæ eſt enim iſta conſecutio? Ieſuitæ curam & adminiſtrationem habent Seminarij, in quo Angli literarũ ſtudioſi aluntur, erudiuntur, literiſque & pietate informantur: ergo alios exules Anglos ſubſidio ad vitam ſuſtentandã neceſſario priuant. Quod ſi Pontifex his iuuenibus, literarum ſtudioſis, attribuit aliquid, quod olim pro peregrinis Anglis fundatum & conſtitutum erat, nemini profectò vllam iniuriam irrogauit, quia iſti etiam iuuenes peregrini ſunt & exules, neque aliis, ſi Romam adeant, ſua deſunt adiumenta; & relictæ patriæ ſolatia. Hactenus de Anglia.

Nazian. Apolog. 1.

Nunc Oceano tranſmiſſo, nauigandum eſt mihi vel reluctanti in Luſitaniam, quia eò te impetus venti, vel potius furor mentis rapit: *Multorum*, inquis, *opinio eſt, cladem illam Luſitanicam à Ieſuitis initium habuiſſe.* Verùm non multorum, ſed omnium rectè ſentientium ſententia eſt, te ab ingenio tuo ne latum quidem vnguẽ diſce-

De Luſitania.

dere:& quod ab exordio libri facere occæpiſti, id hoc itidem loco facere; hoc eſt, mentiri, vt ſine verborum anfractibus me explicem. Nam primùm ab hac calumnia tota nos Luſitania liberat, hoc ipſo, quod poſt illam verè miſerandam ſtragem, Luſitani Societatis Religioſos ſuis in ditionibus retinuerunt, & nõ minori beneuolentia, quàm antea fouerunt: quod nunquam feciſſent, ſi Africanæ illius calamitatis auctores exſtitiſſent. Deinde, quis Regem Sebaſtianum impulerit ad illam expeditionem, longè verius, quàm tu, explicat Petrus Fonſeca Luſitanus, in epiſtola ad Regem Hiſpaniarum Philippum, qua ſecundum commentariorum in Metaphyſicam tomum eidem dedicat Regi: cuius exordio hunc in modum ſcribit: *Primam huius noſtræ commentationis partem, Rex potentiſſime, Sebaſtiano Regi, ſororis tuæ filio, iuſtis de cauſis, ac pœnè neceſſariis, ante decem annos dicaui. Sed vix ad eius manus volumen illud peruenerat: cùm Romæ, vbi tum degêbam, renunciatum eſt, illi cum tota pœne regni nobilitate, luctuoſam illam & infelicem Africanam expeditionem, interitũ attuliſſe. Quam expeditionem ille ſuſceperat, non eorum, quos parentum loco habebat, hoc eſt, tuo, & Henrici Patrui maturo conſilio, quod propter iuuenilem ardorem, & fallacem, ac periculoſam, in illa præſertim ætate, gloriæ cupiditatem ſuſpectum habebat: Non ſalutari familiarium hortatu, à quibus fuerat diligentiſſimè inſtitutus & educatus, quos iam à ſe remouerat, atque ablegauerat; ſed arte & induſtria eorum, quibus incautus ſe penitus addixerat; quod blandiendo ſpem eius alerent gerendi res maximas, quique magnitudinem & celſitudinem animi, quæ certè fuit in eo ſingularis, intempeſtiuè extollebant, vt eius gratiam aucuparentur.* Obiicies fortaſſe, Fonſecam eſſe teſtem domeſticum. Quid tum? An propterea minus fidei apud prudentem lectorem merebitur, quàm Natalis Comes,

mes, aut tu, aut neſcio qui alij Gallicani & Anglicani, ſeu logographi, ſeu mythologi? non verſamur hîc in foro, extra quod neceſſarium non eſt, vt veritatem legibus ciuilibus metiamur. Certè cauſa nulla erat, cur Fonſeca, ad tantum Regem ſcribens, quidquam vanitatis orationi admiſceret: quin potius cauſæ plurimum erat, cur rei veritatem ſine fuco panderet. Adhæc, ſi expeditio illa tam feliciter ceſſiſſet, quam illa olim Iuſtiniani, duce Beliſario, in eãdem Africam, aut Heraclij in Perſidem; an cauſam adeo ꝓſperi ſucceſſus Ieſuitis adſcripſiſſes? Sat ſcio, etiam te tacente, quid videas te reſponſurum, ſi reſponſurus eſſes. Quæ igitur improbitas eſt, iam, cùm res malè ceſſit, infortunatum euentum in Ieſuitas referre: felicem verò exitum, ſi eueniſſet, iiſdem abiudicare? His adde, quod licet Ieſuitæ interrogati, num ad gloriam Dei & Eccleſiæ amplificationem expeditio illa pertineret, ſententiam ſuam Regi fideliter expoſuiſſent, non deberent tamen aut à te, aut ab alio quoquam in crimen vocari: quia quidquid aut tu, aut alij ſentiatis: ſi victoria à Luſitanis ſtetiſſet, ingens vtilitas & ad Luſitaniæ regnum, & ad totam Chriſtianam Rempublicam redundaſſet. Qui ergo in hanc vtilitatem intentus, ſuaſiſſet Regi, ne tantam rei bene gerendæ occaſionem abire ſineret, is nihil ab homine alienum feciſſet: non enim ſcimus futura; ſed de futuris coniectamus: & ſi futurorum incertitudo obſtaret, quo minus bellum ſuſciperetur; nullum vtique bellum ſuſcipiendum eſſet, niſi quis diuina reuelatione certus victorię redderetur. Non debebat Iuſtinianus ducere in Orientem contra Perſas: nec in Africam contra Vandalos: nec in Italiam contra Gothos: vno verbo: arma ponenda, & in vomeres conflanda eſſent, & totus Chriſtianus orbis Barbarorum rapacitati obiiciendus.

Quàm infeliciter ceſſerunt multæ expeditiones in Syriam, & Palæſtinam, ab Imperatoribus, Regibus, tot populis & nationibus inſtitutæ; nominatim gemina illa Chriſtianiſſimi & ſanctiſſimi Francorum Regis Ludouici? Et quis, niſi improbi Hæretici, Pontificibus, & aliis, etiam viris Religioſis, vitio vertit, quod principes, conſilio & adhortationibus ſuis induxerint, vt prælia illa Domini præliarentur? Improbi, inquam, Hæretici, ſugillant Pontifices, & alios Religioſos, quia malunt, vt Saraceni terras illas occupent, quàm Chriſtiani. Sanctus Ludouicus ſuo in exercitu multos Religioſos habebat, nominatim ex Ordinibus ſancti Dominici & ſancti Frãciſci, quibus ille erat addictiſſimus. An non putas credibile, eoſdem Regi ſæpius ſuaſiſſe, vt bona ſpe plenus pergeret cum Deo, & Eccleſiæ laboranti opem ferret? Quos labores in hoc ipſo negotio, non ſubiit ſanctus Bernardus, & tamen alius finis omnia hæc bella non excepit, quàm ꝙ tandem poſt immanes acceptas clades, poſt infinitas Chriſtianorum ſtrages editas, poſt captum à Saracenis ſanctum Ludouicum, & tandem etiam peſte extinctum; Chriſtiani, tota Syria & Palæſtina pulſi ſunt, ita vt ne veſtigium quidem proprium iis in locis poſſideant, in quo veſtigia ponere queant. Num propterea nemo amplius cohortabitur, vt *militemus* & *laboremus?* Nemo prudens ita ſentiat. *Quis enim ſapiens*, inquit ſanctus Ambroſius, *non in orbe quodam atque circuitu locata humanarum rerum nouit negotia, quia non eoſdem ſemper habent ſucceſſus, ſed variant ſtatus, & mutant vices. Quem beatiorem Cneo Pompeio Romana templa miſerunt? At is, cùm tribus triumphis terrarum cinxiſſet orbem, pulſus acie, bello profugus, & ſui terminis exul imperij, Spadonis Canopei manu occubuit. Quem nobiliorem Cyro Perſarum totius Orientis terræ Regem dederunt? is*

S. Ambroſ. contra Symmach.

quo-

quoque cùm principes potentiſsimos aduerſantes viciſſet, victos reſeruaſſet, muliebribus armis fuſus interiit. Et ille Rex etiam, qui ſuperatos conſeſſus honore donauerat, exſecto capite, & inter vtrem plenum cruoris ſatiari iuſſus incluſo, fœmineis imperiis ludibrio fuit. Adeo in iſtius vitæ curriculo non paria paribus, ſed longè diuerſa referuntur. Quem etiam magis ſacrificiis deditum quam Carthaginenſem ducem Hamilcarem reperimus? qui cùm, toto prælij tempore, inter acies poſitus dimicantes, ſacrificium faceret, vbi partem ſuorum victam eſſe cognouit, in ipſos, quos adolebat ignes, ſe præcipitauit, vt eos vel cruore ſuo reſtingueret, quos ſibi nihil profuiſſe cognouerat. Hæc ſanctus Ambroſius. Iudicia tua abyſſus multa. exclamat ſanctus ille Rex ad Dominum. Quis ſanctior Oſvvaldo Anglorum Rege? Quis laude dignior Oſvvaldi anteceſſore Eduino, qui primus gentis illius Regum, ſalutari baptiſmatis vnda tinctus eſt? Et tamen vterque ab impiis & paganis, miſerandum in modum, trucidatus eſt, cæſo & profligato, toto, quem ducebant, exercitu.

Pſalm. 35.

Vide Bed. lib. 2. hiſt. Angl. c. 14. & ſeq. & lib. 3. cap. 3. 6. 9.

Geneſ. 25.

Necdum ex Luſitania abis. *Dum*, inquis, *Regem Sebaſtianum caſtimoniam docerent, à coniugio abhorrere fecerunt, quo factum, vt hæredem nullum relinqueret.* A coniugio ſcilicet abhorruit, quia diutius, quàm tibi placeat, vxorem ducere diſtulit. Fortè accuſas itidem Patriarcham Iſaac, qui cùm quadraginta eſſet annorum, duxit vxorem *Rebeccam, filiam Bathuelis*, exemplo non tantum Prædicantibus, ſed & omnibus Lutheranis & Caluinianis magis admirando, quàm imitando, quibus neque Ariſtotelis decretum illud arridet; cum tradit, puellas circa decimum octauum annum matrimonio iungendas; maſculos aũt circa trigeſimum ſeptimum. Heu nimis longa eſt hæc Euangelicis noſtris mora; niſi enim, primo pubertatis exordio, nuptiis ſeſe illigent, mundum ruitu-

Ariſt. lib. 7. polit. cap. 16.

rum

rum formidant, quin prius *robuſti ſunt ſcelere* & libidine, quàm tempore: *ante nocentes, quàm potentes, viridi pueritia, cana malitia:* ſemper metuunt, ne ſi cælibem vitam ducant, in pœnas Papiæ ſiue Popeæ, ſiue vt alij vocant, Papiæ Popeæ, legis incurrant; à quo tamen pauore iam dudum liberati ſunt, ſi modò vellent, lege quadam Conſtantini, Conſtantij, & Conſtantis Imperatorum: quæ his

L. Qui iure. C. de infer. pæn. calib. verbis concepta eſt: *Qui iure veteri cælibes habebantur, imminentibus legum terroribus liberentur, atque ita viuant, ac ſi numero maritorum matrimonij fœdere fulcirentur; ſitque omnibus æqua conditio capeſſendi, quod quiſq; mereatur.* At nullum reliquit hæredem. Quæſo te, ſi ante triſtiſſimam illam cladem, matrimonium iniiſſet; an certus fuiſſet de hærede? An non hoc æquè in fortuna, vel vt rectius loquar, *in manu Dei* ſitum eſt, atque victoria? Et vt loco victoriæ parari poteſt, ἧττα, ſic loco hæredis, Orbitas. Sed tu præſcius nimirum futurorum, Regi illi, ſi duxiſſet vxorem, dicere potuiſſes, quod Dominus dixit Abraha-

Geneſ.18. mo: *Reuertens veniam ad te tempore iſto, vita comite, & habebit filium vxor tua.*

De Fulda. Nunc ex Luſitania, imò ex Africa, volas in Germaniam & quidem Fuldam, per immenſos marium terrarumque tractus, quouis velocior Euro, ita vt Pegaſus prę tua pernicitate, ſit teſtudo tardigrada. Ais, *In Ieſuitis culpam hærere: cur princeps Fuldenſis ditione ſua exciderit.* At Ieſuitas omni culpa carere, teque impudenter mentiri, teſtabitur libenter ipſe reuerendiſſimus & illuſtriſſimus Princeps; qui cauſam in noſtros nunquam retulit. imò idem iam teſtatur hoc ipſo, quod poſt aduerſitatem illam, Societatis patronus & defenſor eſſe nunquam deſiit. Adeamus ſimul ad illius tribunal, eiuſque iudicio ſtemus, aut cadamus. Quid tergiuerſaris calumniator?

Nemo

Nemo melius ſcit, quo auctore quidquam acciderit, quã is, cui accidit. Certius hoc multò teſtimonium erit, quã quod tu ex leuis vulgi rumore captas. *Vanæ voces populi non ſunt audiendæ, nec enim vocibus eorum credi oportet, quãdo aut noxium crimine abſolui, aut innocentem condemnari deſiderant.* *L. Decurionũ. C. de Pœnis.*

Porrò qua velocitate ex Luſitania veniſti Fuldam; eadem inde proficiſceris in Pruſſiam. *Elbingæ*, inquis, *occuparunt Hæretici templum quoddam Catholicum, eiectis ex eo Ieſuitis.* O grande Ieſuitarum piaculum. Quis non obſtupeſcat ad tantam Ieſuitarum nequitiam. At Ieſuitæ dederunt Hæreticis occaſionem templum illud inuadendi; quia ſi Ieſuitis traditum non fuiſſet, Hæretici manus abſtinuiſſent. Neſcio certè num abſtinuiſſent. Quàm enim prompti ſint & expediti, ad inuadenda & profananda Catholicorum templa, quotidiè non ex relatione aliorum audimus; ſed noſtris oculis intuemur: vbi vel minima occaſio datur, rapaces vngues iniiciunt. Nonne Elbingenſes iam templum primarium illius vrbis, ſordibus perfidiæ ſuæ conſpurcarãt, antequam Ieſuitæ, miſſu magni illius Cardinalis Hoſij, eò accederent? Nonne Sigiſmundus Rex Poloniæ auctoritatem ſuam interponere debuit, vt ex Hæreticorum ſacrilega poſſeſſione eriperetur? quod vt lector videat & ſimul de candore tuo iudicet, clareque perſpiciat, quales Elbingenſes in Ieſuitas aduenas, ab Hoſio, legitimo loci illius paſtore, eò deſtinatos, ſeſe exhibuerint; exſcribere, & huc transferre operæpretium duxi: quæ Staniſlaus Reſcius, de hoc toto Elbingenſi negotio litteris prodidit, cuius relatio eò fide dignior videri debet, quia in Pruſſia vixit, & Cardinalis Hoſij familiaris fuit: ita igitur ille, de indefeſſo Hoſij Epi- *De Pruſſia.*

Reſcius lib. 2. de vita Hoſij, cap. 20.

ſcopi ſtudio loquens: *Ad Elbingenſium quoque ciuium ſalutem, omne ſuum ſtudium conuertit, qui Lutheri verbum, pro Dei verbo receptum, palam in templis profitebantur, & aliquot Eccleſias, cæteraq́ loca ſacra & religioſa, Auguſtanæ confeßionis & doctrinæ fœditate, prophanisq́ ritibus audaciſſimè contaminauerant, nullam occaſionem prætermiſit, nullum finem fecit, & publicè in prouincialibus comitiis, & priuatim in omni congreſſu docendi, monendi, rogandi, obſecrandi, vt Eccleſiam matrem agnoſcerēt, eiq́ dicto audientes eſſent in terris, ſi Deum vellent habere Patrem in cœlis. Sed cum Elbingenſes paſtoris & Epiſcopi ſui vocē, minimè audiendam exiſtimarent, minorq́ in dies fieret ad fouendas hæreſes, & ad quiduis audendum apud illos verecundia, cùm nil in ſpiritu lenitatis proficeret, poteſtatis legitimæ à Deo conſtitutæ, vindicis, vt ait Paulus, in iram ei, qui malè agit, auxilium implorauit, ac obtinuit etiam ab optimo Rege Sigiſmundo, vt miſsis aliquot ſenatorij Ordinis viris, Commiſſariis, vt vocant, ſuis, grauibusq́ pœnis propoſitis, Eccleſiæ parochialis poſſeßio legitimo Epiſcopo, ad primæuum vſum conuertēda redderetur: in qua ſtatim, inſigni pietate & doctrina viros, ex Societate* IESV *collocauit: qui populum errantem tum priuatis ſermonibus, tum publicis concionibus ab errore ſuæ viæ reuocare non ceſſarent, verboq́ veritatis paſcerent, & exemplis Chriſtianæ vitæ, & Angelicæ conuerſationis inſtitutis, ad omnem pietatem informarent. Cæterùm, vt vberiorem fructum faceret Euangelij prædicatio, neceſſarium quoque fuit nutantem, vt ait Cyprianus, multorum fidem martyrij veritate, & perſecutionum tolerantia ſolidare. Vox enim prædicantium, Chriſtianæ fidei confeßione illuſtrata, tolerantiaq́ laude probata, ad Dei aures facilius penetrat, & aperto ſibi cœlo, de Domini bonitate, errantium conuerſionem celerius impetrat. Sæpe igitur accidit, cùm quidam ex Societate vir, totus Deo deditus, Petrus Phaë Germanus, ex ſuperiori loco verbum Dei, iuxta ſenſum*

ſum & conſenſum Eccleſiæ Catholicæ prædicaret, vt turmatim irruerent Catholicæ veritatis inimici, ac prægrandia ſaxa, toto impetu, in faciem Euangelizantis intorquerent, omnibuſq́; modis riſu, cantu, cachinnis, vlulatu, plauſu, ſtrepitu, ne à quoquam poſſet exaudiri, obſtreperent. Sed vna præcipuè die, facinus aggreſſi ſunt memorabile, & ei, quod profitentur Euangelio valde conſentaneum: cùm enim tremendum illud Miſſæ ſacrificium pater Petrus celebraret, irruentes in Eccleſiam Hæretici, actionē vniuerſam ſacerdotis, omnibus cachinnis irridebant. cū autem ad Euchariſtiæ eleuationē ventū eſſet, dū ſacerdos precium illud redemptionis noſtræ ſuper caput eleuatum, Deo Patri immolat, & aſtanti populo videndū & adorandū exhibet, aliquot ponderoſos lapides in dorſum celebrantis impegerunt, & alios præterea, quibus ſacra myſteria diſſiparent, in altare proiecerunt: neq; tamen vel ſacerdotē impedire potuerunt, quo minus inſtitutam actionē expediret; vel ſacra illa myſteria diſiecerūt.

Alio præterea tempore, eodem illo patre, in eodem loco, celebrante, & ſacram itidem Euchariſtiam eleuante, auſus eſt homo quidam, depoſitis in medio templi caligis (ô mores Lutheri Cacangelio digniſſimos) obſcæniſſimas corporis ſui partes, quod apud homines honeſtos, etiam in occulto turpe ducitur, altare verſus exponere: niſi quod audaciam hominis ſecuta eſt vltio diuinitus irrogata. Nam ilico in eodem loco concidit, cùm pes vnus ignem concepiſſet, ſociorumq́; manibus in proprias ædes deportatus, graues pœnas ſuæ in Deum contumeliæ perſoluit. Quadam etiam nocte, ex eodem Lutheranorum cætu, ſodales aliquot congregati, facta inter ſe conſpiratione, multos itidem & ponderoſos lapides in cubiculum eiuſdem patris, multo conatu, refractis omnibus repagulis, per feneſtras iniecerūt; Sed eum tamen, & alios præterea ſocios, diuina ab omni læſione bonitas mirabiliter conſeruauit. Poſtea verò, in cellam vinariā ingreſſi, in dolium, de quo bibere ſolitus erat, fœdiſſima ſtercora

inieceruntac tandem etiam, oblato veneno, egregij Satanæ milites perfecerunt, vt vſum vtriuſque manus pater ille venerandus amitteret: quem tamen poſt menſes aliquot magna adhibita diligentia, & exquiſitiſſima cura, ac etiam ſumptibus, optimi & innocentiſſimi viri D. Ioannis Hoſij de Bezdanus, eius, de quo nunc agimus, fratris germani, & in omnibus vitæ ſtudiis tanto fratre digniſſimi (Baſilium & Gregorium diceres) ſumma cum omnium gratulatione in villa Smolanenſi recuperauit; Nec vllam morbi vehementiam, aut perſecutionis acerbitatem minus moderatè tulit, quàm quod eum Dominus tantoperè expetito Martyrij honore dignari noluerit.

Ioannes quoque Aſſermanus, eiuſdem Societatis ſacerdos, ad prædicandum in ea ciuitate Euangelium legitimè deputatus, cùm in templo ſuburbano, verba ad populum faceret, multis & ipſe lapidibus petitus, coactus eſt in cathedra, ictus illos vehementes, capite in pallium inuoluto declinare: cumque præterea furibundi homines, mortem illi certiſſimam minarentur, ſtatim vt extra Eccleſiam prodiiſſet, ſeque ad deſignandum facinus, quod animo conceperant, & animis & telis armauiſſent, admonitus ea de re Aſſermanus, abſoluta concione, poſitis in terram genibus, ipſe quoque ſeſe ad certam mortem, Chriſti cauſa, oppetēdam, & animo & voluntate armauit: Deoque gratias agit, quod tandem expetitum calicem, pro eius Euangelio bibiturus eſſet, & ſigno ſanctiſſimæ & viuificæ Crucis fronti ſuæ pectoriue impreſſo, in confertam illam homicidarum aciem eſt ingreſſus. Verum illi (ô Dei prouidentiam) tantum abeſt, vt conceptum animo flagitium perpetrarint, vt ne verbo quidem læſerint per medium tranſeuntem. Paſſi ſunt venerandi patres iſta, & alia multa, quæ longum eſſet ſingula recenſere. Hucuſque Reſcius. I nunc Caluiniſta, & cum hac Elbingenſi tragœdia triumpha.

Sed

Sed vt video triumphare non vacat, nam ex Pruſſia ſolita leuitate, Romam aduolas, modumque tractandi & verſandi Pontificis animum pluribus coloribus depingere pergis, at non veris ſed imaginariis; quia in cerebro tuo factis & paratis. Ais ergò: *Vbi beatiſsimos Patres, opinione hac de ſe, rerumq; ſuarum huiuſmodi felicibus ſucceſsibus imbuerunt, ad gratias ab iiſdem impetrandas pergunt.* Dixi iam ſuprà: nullum eſſe Ordinem, cui non ſint ſua priuilegia. Si non credis, Excute titulos Iuris Canonici, de priuilegiis; Non igitur adeo mirandum, ſi & noſter Ordo à Sede Apoſtolica ſit nonnullis inſignitus: quæ petimus à Pontifice tunc, cùm indigere videmur; & non tam rebus proſperis, quàm aduerſis, cum inſtitutum & hæreditas à B. P. noſtro Ignatio nobis relicta, & à Paulo III. approbata, oppugnatur. Argumento ſint bullæ Gregorij XIII. & XIV. quibus Societatem denuò Apoſtolica auctoritate confirmant: Prioris initium eſt: *Aſcendente Domino & Saluatore noſtro in nauiculam:* Exſtat apud Ribadeneiram. Poſterioris; *Eccleſiæ Catholicæ, cui, Deo auctore præſumus*; Quæcunq; verò priuilegia exorantur, ea, vt par eſt, ſine vllo dolo exorãtur. Non enim fugit nos illud Pelagij Pontificis: *Ea, quæ ſurreptione, vel falſis precib⁹ forſan impetrantur, nullum ſupplicantibus ferre remedium*; *Mendax enim precator debet carere impetratis*, inquit ille; *& quibus ſcripta diriguntur, ſunt puniendi; ſi precum mendacia vetuerint argui.* Adiungis. *Primò inſtitutum ipſorum, eiuſq; formam ſimul & priuilegia ſæpè ab iiſdem approbari petunt.* Non mirum; quia nihil potius & charius ipſo inſtituto habemus. Iure igitur, eius, quo nihil nobis antiquius, confirmationem, à poſterioribus Pontificibus poſtulamus, à quibus proinde tanquam àb humaniſſimis Patribus illud reſponſum ferimus: quod Arcadius & Honorius dederunt.

Ex Pruſſia Romam migrat calumniator.

De priuilegiis Societatis.

22. quæſt. 2. c. dicentes.

Gratianus loc. cit.

16. q. 1. c. quacunq; lib. 16. Cod. Theod. tit. 2. leg. 29. & 30.

derunt. *Quæcunq; à parentibus noſtris* (& prędeceſſoribus) *diuerſis ſunt ſtatuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa ſacroſanctas Eccleſias* (ſocietatem IESV) *præcipimus. Nihil igitur à priuilegiis immutetur, omnibuſque, qui Eccleſiis* (& Societati) *deſeruiunt, tuitio deferatur: quin temporibus noſtris addi potius reuerentiæ cupimus, quam ex his, quæ olim præſtita ſunt, immutari: nec tam nouum aliquid præſenti ſanctione præcipimus, quā illa, quæ olim indulta videntur; firmamus. Priuilegia igitur, quā olim reuerentia religionis obtinuit, mutilari, ſub pœnæ etiam interminatione prohibemus.*

Dicuntur, inquis, *his Pontificum approbationibus non parum abuti; dum multa deinde infarciunt, quæ probabile eſt, ſanctiſſimos, ſi rectè exponerentur, nunquā probaturos.* Iterū audaciſſimè crimē falſi nobis obiectas: ſi enim crimē falſi eſt, *ſi quis Imperatorum & magiſtratuum edicta propoſita, dolo malo, corrumpat, & ſi alienum chirographum imitetur, aut libellum, vel rationes intercidat vel deſcribat*; Si crimen falſi admittit, *qui in rationibus, tabulis cerisue, vel alia quare etiam ſine conſignatione, falſum fecerint, vel rem amouerint*; quanto magis crimine falſi teneretur ille, qui ſummi Pontificis, Chriſti Vicarij, Eccleſiaſticæ Hierarchiæ principis Conſtitutiones corrumperet, & aliquid menti Legiſlatoris aduerſum, per ſummā impoſturam intruderet. Cùm autem falſi crimē nobis duntaxat obiicias, non autem vllo, vel in ſpeciem veriſimili argumento probes; oportet, vt ex legibus, pęnas illas ſubeas, quas ſubire coguntur, qui crimen falſi admiſerunt. Eſt autem *pœna falſi* vel *quaſi falſi*, vt ait Iureconſultus, *deportatio, & omnium bonorum publicatio: Et ſi ſeruus eorum quid admiſerit, extremo ſupplicio affici iubetur.* Hoc poſterius ad te pertinet, quia ſeruus peccati es; *à quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt:* inquit Apoſtolus. Quod ſi pœna tibi nimis

L. Hodie. L. Quid ſit. L. Pœna ff. ad leg. Corn.

L. Pœna legis ff. ad leg. Corn.

2. Petr. 2.

nimis ſeuera videtur, facile patiemur, vt exſoluas veterem illam, quæ iubebat, vt falſi conuictus de ſaxo deiiceretur; quæ & in illum ſtatuta eſt, qui alterum huius criminis accuſat, nec tamen idoneo argumento probat, vt tibi accidit; qua enim ratione probas, nos Pontificum Cõſtitutiones additione vel detractione deprauare? An non eadẽ formula eſt Inſtituti noſtri, quæ oblata eſt Paulo III. & quæ hodie adhuc in Societate teritur & legitur, quæque poſterioribus Pontificibus oblata eſt? An non ſunt hodie quoque eædem Conſtitutiones, à Patre noſtro Ignatio conſcriptæ, & Apoſtolico ſuffragio approbatæ? An non priuilegia nobis conceſſa, in curia & archiuo Romano aſſeruantur, ſicut & priuilegia aliorum Ordinum, vt temporis ſucceſſu, cõſtare poſſit, quid huic vel illi Ordini Sedes Apoſtolica indulſerit, vt ſi controuerſiæ exſiſtant, recurrere liceat ad autographũ; & inde veritatem diſcere? An Pontifices negligentiores exiſtimas, quàm priſcos illos Romanos, qui acta in archiuis diligentiſſimè cuſtodiebant, vt ex Tertulliano liquet: aut quam Reges Perſicos & Babylonicos, qui rerum geſtarum commentarios ſuis in Bibliothecis, magna cura, aſſeruabãt, ne quis fraudi relinqueretur locus? Et illi ipſi cõmentarij tum Iudæis generatim, tum ſpeciatim Mardochęo ſaluti fuerunt, vt ſacra Eſdræ & Eſtheris hiſtoria docet. Quid igitur facilius eſſet, quàm Ieſuitas manifeſtę corruptelæ conuincere ſi vel vnum iota literis & priuilegiis Apoſtolicis adiicerent?

Alexand. lib. 6. dierum genial. cap. 10.

Tertull. in Apolog.

Præterea anno tertio Sixti V. Pontificis, priuilegia omnia, quæ eouſque Pontifices ſcriptis diplomatis conceſſerant, viſa reuiſa, & cum autographis comparata ſunt operâ Auguſtini Cuſani Curiæ cauſarũ Cameræ Apoſtolicæ generalis Auditoris, Romanæque Curiæ iudicis ordina-

dinarij: qui inſtrumento publico ſuper hac re confecto; *Dictas*, inquit, *literas Apoſtolicas, ad noſtras manus recepimus, vidimus, legimus, tenuimus, & diligenter inſpeximus, illasq; ſanas, & integras, & illæſas, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua earum parte ſuſpectas, & aliâs, more ſolito debitè & legitimè expeditas, omniq; prorſus vitio & ſuſpicione carere inuenimus*. Quid igitur tu de fraude & ſuſpicione garris? Dices; iudicem iſtum à noſtris fuiſſe corruptùm. At hîc iterum nõ nobis, ſed tibi pœnam criminis falſi conſciſces; nam *qui duobus in ſolidum eandem rem diuerſis contractibus vendidit: pœna falſi coërcetur*: cui adiungitur & is, *qui iudicem corrumpit*. Quæ pœna te manebit, ſi iudicem hunc à nobis corruptum dicas: quia, quod dices, nullo vnquam idoneo argumento, ſatis ſcio, teſtatum facies.

L. qui duobus. ff. ad leg. Cornel.

Ad extremum, non animaduertis, quanta iniuria Pontifices afficias, dum eos talia priuilegia concedere blateras, quorum vim & pondus non intelligant? Hæc nimirum reuerentia eſt, quam Sedi Apoſtolicæ exhibes. Interea veneno mel miſces, & *ſanctiſſimos Patres* intonas, ingenti cordis & oris diſſidio: Sed fortaſſis iniuriam tibi facio, dum te iniurioſum in Pontifices eſſe aſſero: Es enim ex numero furioſorum, quos negat Vlpianus; *Iniuriam facere poſſe, ſiue pulſent, ſiue conuicium dicant*, non ſunt enim rationis compotes. At nunc ordine percenſere ingrederis, quænam, tuo iudicio, Pontifices non videantur approbare. *Prohibent*, inquis, *in forma inſtituti, ne quis ad profeſſionem aſpiret*. Non hoc tantùm, mi homo, ſed & hoc generatim, vt poſtquam quis in corpus Societatis cooptatus *fuerit in aliquo gradu, ad alium progredi non curet, ſed in ſuo perficiatur, & obſequio Dei & gloriæ ſeſe impendat*. Nam veri religioſi eſt, *vt iactet cogitatum ſuum in Dominum*; illudque Dauidis ſemper vſurpet: *Dominus regit me*,

L. illud. ſi. de iniuriis.

me, & nihil mihi deerit. At profeſſio, inquis, *perfectionis ſtatus eſt, licet ergo illam appetere*: Etiam Epiſcopatus; plus dicam etiam ſummus Pontificatus ſtatus eſt perfectionis, ergo Religioſus licitè Epiſcopatum, aut ſummũ Pontificatum appetet, vtque eum aſſequatur, enixè elaborabit, ſuosq; ſuperiores, vt ad aſſecutionẽ ſubſidio veniãt, perpetuis precibus fatigabit? Ais: *Dicuntur etiam in eadem forma habere, vt qui vota ſimplicia edunt, obligent ſe illis in Societatis ingreſſum.* Omnino, quia formula votorum ſimplicium hanc etiam promiſſionem continet; *Promitto me Societatem ingreſſurum, vt vitam in ea perpetuò degam*: non quod iam nõ ſit abſolutè in Societate: ſed quia nondum ad altiorem Societatis gradum aſcendit, qualis eſt Profeſſorum: & eorũ, quos *Coadiutores formatos ſpirituales* & *temporales*, appellamus & reſpectu horũ, vouet ingreſſum in Societatẽ. *At*, inquis, *ſi poſtea talis iure ſuo petat pfeſſionẽ, aiunt, quòd non teneantur illum admittere, neq; tamen illum à voto ſuo liberum manere: Et hæc dicunt à Pontificibus probari.* Planè iſta à Pontificibus probata ſunt; à Paulo III. à Iulio III. & denuò confirmata à duobus Gregoriis XIII. & XIV. Conſtitutionẽ XIII. habes apud Ribadeneirã. Deinde iſta ipſa probat quiuis, qui vota ſimplicia Deo nuncupat; vouet enim Deo perpetuam paupertatem, caſtitatem & obedientiam in Societate IESV, & ingreſſum in eandem Societatem: ſed cum hac clauſula: *Omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis conſtitutiones.* At Societatis Conſtitutiones hoc vel inprimis à Religioſo noſtri Ordinis exigunt, vt ſuo in gradu Domino Deo in *ſanctitate & iuſtitia* ſeruiat, neque ſollicitus ſit de vlteriore, ſed totam huius rei curam ſuperioribus demandet.

Si, inquis, *iure profeſſionem petat.* Neſcio profectò, num quis apud nos iure petere poſſit, cùm vouerit ſe cõ-

tentum fore ſtatione ſua, donec ab his, qui præſunt, ad aliam euocetur. Hæc enim illorum verborum vis eſt, *omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis Conſtitutiones*, quæ, vt antè dicebam; hoc iterum atque iterum præcipiunt, vt quis omnem hanc ſollicitudinẽ procul abs ſe arceat. Aut enim quis dignus eſt profeſſione aut non; ſi dignus, ratio eius habebitur; maximè, ſi dignus ſit ſuperiorum iudicio: Nam ſi ſuo tantùm iudicio dignus ſit, iam hoc ipſo indignus erit, etiamſi alioquin dignus ſit: ſi autem reuera ſit indignus, tunc quo iure tantum gradum ambiet? Accedit, quod noſtri, qui domeſticis miniſteriis non addicuntur, dum vouent ingreſſum in Societatem; non vouent definitè profeſſionem faciendam: ſed aut profeſſionem, aut Coadiutorum formatorum vota publica. Igitur neque ex hoc capite petet quis iure profeſſionẽ, & hoc ipſo, quod potius cupit eſſe profeſſus, *quam Coadiutor formatus*; ſatis oſtendit, quo ſpiritu agatur. Nec inſolens tibi videri debet; eos, ſi petita profeſſione non exaudiantur; non exſolui votorum ſimplicium obligatione: quia ea vota nuncuparunt Deo, cum hac appendice; *Omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis Conſtitutiones:* quibus nihil magis eſt aduerſum, quàm vt ſi quis ad profeſſionem poſtulatam non admittatur, derepentè liber ab omni ſimplicium votorum religione fiat. *Hæc dicunt*, inquis, *à Pontificibus confirmari*. Dicimus & dicemus, hæc & plura huius generis nõ ab vno, ſed à pluribus Pontificibus, & ab vniuerſali Eccleſia, & à ſacroſanɛto Concilio Tridentino approbari & approbata eſſe: hoc ipſo enim quod Concilium Tridentinum, nihil voluit innouare, nec prohibere, quo minus Clerici Societatis IESV, Deo, & Eccleſiæ iuxta pium ſuum inſtitutum, à Sede Apoſtolica approbatum, inſeruirent; Societatis mores, & in his

in his etiam hunc, de quo agimus, grauiſſima ſua ſententia confirmauit.

Res, inquis, *dubitatione non caret*; Sed apud quos? videlicet apud illos, qui dubitant, vtrum meridie ſol luceat, vtrum nix alba, & ignis calidus; *Cùm nemo*, inquis, *teneatur ſtatum vitæ plus ſatis ſuſpenſum ducere: iure Canonico, in his caſibus, iam olim prouiſum eſt*: Qui in noſtra Societate degunt, votis ſimplicibus obſtricti, illi non fluctuant, incerti de ſtatu vitæ: iam enim in ſtatu religionis verſantur; iam verè & propriè dicti religioſi & ſunt & nominātur: & vt tales ab Eccleſia habētur & coluntur: iam perpetuam vouerunt paupertatem, caſtitatem & obedientiam in Societate IESV: Quo modo ergo ancipites, quaſi ſalo agitati, & nondum in religionis portum ſubducti, fluctuant? At progredi poſſunt ad altiorem ſtatum. Ita eſt, ſed in eodem religionis ſtatu, non in diuerſo: & tum, cùm ab eo, qui præeſt, audiunt illud. *Amice, aſcende ſuperius.* Quod ſi fluctuent: quia retrò reſpicere incipiunt, id non fit vitio ſtatus, ſed culpa animi inconſtantis: neque hæc fluctuatio his eſt peculiaris: quia etiam profeſſi, cuiuſcunque Ordinis, ita fluctuare poſſunt: niſi à diuina gratia præſeruentur. Quod ſi quis fluctuet eò, quod ſuo gradu contentus non viuat, id ſimiliter non prouenit ex ſtatu; ſed aut ex ambitione, aut ex paruo in virtutibus profectu: aut ex obliuione eius, quod quis promiſit, dum vota ſimplicia emiſit: promiſit enim ſua ſorte ſe cōtentum fore, neque aliter ſe vota ſua interpretari velle, quàm omnia *intelligendo iuxta ipſius Societatis Conſtitutiones*. Licet autem in aliis Ordinibus, ratione gradus altioris, hæc fluctuatio non habeat locum, quādoquidem omnes votis ſolennibus obligati ſunt: attamē aliis modis fluctuare quis poteſt. Quid enim, ſi quis appetat di-

gnitates vel extra vel intra Ordinem? quid ſi ſummo conatu enitatur, vt Doctor creetur, Profeſſor, aut Antiſtes Ordinis; aut vt ad Epiſcopatum, aut aliam dignitatem Eccleſiaſticam euehatur, huiuſque cupiditatis æſtu accenſus, nihil non tentet, nihil non turbet & audeat? Quæſo te, vnde nam huius fluctuatio proficiſcetur? Indéne quod dubius animi de ſtatu vitæ hæreat, an ex corde parum religioſo, cui arrogantiæ multum, humilitatis nihil aut parum?

De votis ſimplicibus.

Si quis, inquis, *votum ſimplex religionis ingrediendæ fecerit, & à ſuperioribus non admittatur, vbi per annum expectauerit, iure ipſo à voto ſit liber: oportet ergo vt & apud iſtos idem ius obtineat.* Reſpondeo, aliud eſſe votum ſimplex eius, qui adhuc extra religionis ſtatum manens, vouet ſe religionem ingreſſurum, qualia vota facere poſſunt ſæculares, & Nouitij Ordinum, quatenus nondum ſunt in ipſum Religionis corpus cooptati: Et aliud eſſe, religionis votum ſimplex, eius, qui per ipſum votum ſimplex in corpus religionis cooptatur; eique, tanquam membrum propriè vnitur: ita vt verum ſit dicere, talem nõ eſſe amplius ſæcularem: ſed veri nominis religioſum. A voto ſimplici prioris generis, non nego liberari tunc áliquem, cùm à ſuperioribus Ordinis, aditus ad Ordinem ei non reſeratur: At per vota poſterioris generis, ita quis obligatur, vt licet ad gradum altiorem tunc cùm petit, non admittatur, reſilire nullo pacto liceat, quaſi iam à votis ſit expeditus; Quia per hæc vota verè in Societatis corpus adſcriptus eſt, & cùm vouet, ſe Societatem ingreſſurum, non vouet ingreſſum in religionem, ſicut aliquis ſæcularis, ſed vouet ſe in ea religione, cuius iam per vota ſimplicia membrũ factus eſt, ad alium gradum progreſſurum: ita vt cum religione, cuius iam pars eſt, excellentiore

tiore adhuc modo coniungi velit: *Sed omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis*, hoc eſt, tunc, cum à Præpoſito Generali ad hunc gradum euocabitur: Et hunc excellentiorem, & vt ſic dicam, interiorem coniunctionis cum Societate modum, vocamus in formula votorum ſimplicium, *ingreſſum in Societatem.* Itaq; tantum abeſt, vt quis, ſi non admittatur tunc, cùm petit, ad altiorem gradum, à votorum nexibus abſoluatur; vt obligatio votorum nũquam ceſſatura ſit, licet tota vita ſua nunquam ad maiorem gradum admitteretur.

Non videtur, inquis, *credibile, Pontifices ius hoc per ipſorum priuilegia immutaſſe.* Non opus fuit vlla mutatione: quia ius illud de voto ſimplici ingrediendi religionem emiſſo, durat adhuc, & in poſterum etiam durabit. At vota noſtra ſimplicia non ſunt de Societate ingredienda, niſi eo ſenſu, quẽ paulò antè explicauimus: ſed dum quis hæc vota, exacto probationis tempore, facit; hoc ipſo Societatem ingreditur: hoc ipſo pars & membrum religionis efficitur; nec obſtat veræ & intrinſecæ notioni partis, vt alia pars fieri poſſit; nam & ſanguis pars corporis humani eſt, & tamen fieri poteſt in eodẽ corpore pars alia longè nobilior, quippe viuens, vt ſi fiat caro. Quod autem ais, *multos doctos & pios viros dubitare: vtrum Pontifices Ordini noſtro hoc conceſſerint, vt qui vota ſimplicia emittunt, verè ſint religioſi, detineriq́; poſſint vel inuiti, licet ad profeſſionem non admittantur.* Suſpicionem mihi moues, tuos illos doctos & pios viros, vix eſſe ſemidoctos & ſemipios, dum de re clariſſima dubitant: Nam vt vel vnicam Gregorij XIII. conſtitutionem nominem, cuius initium, *Aſcendente Domino*, quid planius; quid dilucidius, quam Pontificem illum, hæc & plura alia nobis concedere, vel, vt rectius dicam, pleraque iam olim à Pontifi-

cibus conceſſa, denuò confirmare? Sed tui *pij* & *docti viri* audent etiam Pontificis diplomati gloſſas addere. At quid non audeat homo effrons, in quo ignorantia cum temeritate certat? *Ex hoc*, inquis, *multa in Eccleſia Dei offenſionis materies generatur, dum quidam ſine profeſſione, iam progreſſu ætatis prudentiores, diutius apud ipſos viuere recuſant; illi verò eoſdem nec ad profeſſionem admittere, nec dimittere in animum inducant.* Vereor ne ſcriba, qui tuum commentarium tumultuariè deſcripſit, per oſcitantiam, errorem commiſerit: nam quos progreſſu ætatis *prudentiores*, eos progreſſu ætatis deteriores factos eſſe, ſcribere debuit; idque nihil dubito ex tua etiam ſententia. Nam & tu vnus es ex tribu Iudæ, cuius contribules non eunt, progreſſu ætatis, *de virtute in virtutem*; ſed de virtute in vitium, more Galatarum, quibus proinde meritò illud

Galat. 2. 4 & 5. occinitur: *Currebatis benè, quis vos impediuit veritati non obedire? ſic ſtulti eſtis, vt cum ſpiritu caperitis, nunc carne conſummemini. Et cùm cognoueritis Deum, imo cogniti ſitis à Deo, quomodo conuertimini iterum ad infima & egena elementa, quibus iterum ſeruire vultis? Prudentiores*, inquis, *facti*: ni-

Rom. 8. mirum prudentia carnis, *quæ*, vt ait Apoſtolus, *mors eſt*: non prudentia ſpiritus: quæ *vita* & *pax*; Et quænam materies offenſionis inde naſcitur, ſi liber abire non ſinatur ille, qui ſui voti & vocationis immemor, curſum in Ægyptum reflectit? imò non exigua offenſionis materia exſiſteret, ſi contrarium fieret. Dices fortè: *Iſtos initio non intellexiſſe obligationis magnitudinem, progreſſu autem temporis prudentiores & intelligentiores eſſe factos.* At quî non intellexerunt, cum formula inſtituti, regulæ, diplomata pontificia omnibus legenda, perpendenda; imo & ediſcenda tradantur, cumque toto tyrocinij tempore, cùm in aliis ad religioſam vitam pertinentibus, tum in his,

quæ vniuſcuiuſque vocationem concernunt, ſedulo informentur, ita vt licet quis rationem inſtituti & obligationem ignoraret, rebellio eius inde non minueretur, quia regula eſt, *iuris quidem Ignorantiam cuiq; nocere, maximè, ſi ſit deperditi & nimium ſecuri hominis.* *L. Regula. L. Plurium. ff de Iuris & facti ignor.*

Pergis: *Ferunt etiam in forma inſtituti, naturalem parentum & conſanguineorum amorem prohiberi.* Prohibetur noſtris ille amor; quem Dominus vetuit his verbis: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* *Luca 14.* Nonne videtur tibi etiam Chriſtus in formula ſui inſtituti prohibuiſſe naturalem erga parẽtes & conſanguineos affectum? Sed probas hoc exemplo cuiuſdam Angli, cuius frater cùm Romam veniſſet, fratriſque opem imploraret, hoc mandatum à Rectore accepit; vt ne rebus fratris ſe immiſceret. O exemplũ pietatis in conſanguineos neglectę inauditũ; ſed Caluiniſtis, non nobis: nos enim in Eccleſiaſtica antiquitate tam rudes non ſumus, vt ſimilia, & his maiora præcepta, ſubditis crebrò data ignoremus. Tã peregrini in veterũ monumẽtis non ſumus, vt quomodo plurimi Religioſi erga parentes & cognatos ſeſe geſſerint, æterna nominis ſui gloria, nobis ſit inexploratũ: Vel vnicum factũ Abbatis Apollo, viri ſanctiſſimi, abſterrere te poterat, ne hanc accuſationem texeres, ſi, ꝙ ſimulas, Catholicę ꝓfeſſionis eſſes: Non exſcribo, lector ipſemet apud Caſſianũ legat. *Caſſian. Collat. 24. cap. 6.*

At iam ex calumniatore confeſtim in Achitophelem commutaris, totiuſq; Eccleſiæ conſiliarius effectus, quid cum Ieſuitis agẽdum ſit, ornatiſſimis profectò verbis, declaras: Sed caue, ne ſi fortè acclametur: *Melius eſt conſilium Chuſai Arachitæ, quàm Achitophel,* *2. Reg. 17.* tu idem facias, quod Achitophel, qui videns *quod non fuiſſet factum conſilium*

ſilium ſuum, ſtrauit aſinum, ſurrexitq́, & abiit in domū ſuam, & in ciuitatem ſuam, & diſpoſita domo ſua, ſuſpendio interiit. Sed quidquid eueturum ſit, audiamus conſilium tuum. *Quod ſi fortè ſummorum Pontificum gratia, & rerum ſuarum approbatione abutantur, ſanctiſſimum eſſet, ne vllus hoc in genere artificiis locus relinqueretur; omnia expreſſe reuideri & examinari, ac tandem, quæ probant, in protocolla ad ſacrum archiuum referri, ad cuius exempla omnia deinde approbari poſſent.* Sapientiſſimus ſanè conſiliarius es, nec mirarer, ſi Pontifex votum illud Agamemnonis de Neſtore vſurparet: αἲ γάρ τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν ἀχαιῶν. Τῷ κε τάχ' ἠμύσειε πόλις πριάμοιο ἄνακτος: aut illud Darij, qui optabat *tot Zopyros, quot ſunt mali punici grana.* Videris talis Conſiliarius, qualis Epimenides Propheta, vt enim iſte de præteritis vaticinabatur, ita tu de præteritis, quæ dudum facta, & de præſentibus, quæ quotidie fiunt, nouus πολύμητις Vlyſſes, conſilia fundis. Auguſtinus Cuſanus, de quo ſuprà, anno Domini 1587. 26. Auguſti, Anno tertio Pontificatus Sixti V. Priuilegia Societatis vidit, reuidit, recognouit, *ſana, integra, illæſa, non vitiata, non cancellata, nec in aliqua parte ſuſpecta reperit.* Num acquieſcis? Et quis dubitet priuilegia à Pontificibus conceſſa aſſeruari in archiuis? vt ſi quid olim controuerſiæ exſiſtat, inde eius deciſio peti queat.

Hom. Iliad. 2.

De oraculis viuæ vocis.

Sed habent, inquis, *Ieſuitæ, multa viuæ vocis oracula.* Nō abnuo, ſed habēt etiam alij Ordines: & forte plura, q̄ nos; Porrò in rebus leuioris duntaxat momēti; nam quæ primaria ſunt alicuius Ordinis, ea prudentiæ eſt, vt quis Pōtificum editis ſanctionibus muniri & roborari curet. *At periculum eſt, ne iſtis viuæ vocis*, vt vocant, *Oraculis Ieſuitæ abutantur.* Periculum eſt apud tui ſimiles; non apud diſſimiles, quales religioſi. Hoc ipſo quod vbique fraudes & impo-

impoſturas ſomnias, oſtendis, quomodo animus tuus comparatus ſit. Præclarè enim S. Gregorius Nazianzenus: *Minimè is malitiam fraudemq́ſuſpicatur, cuius animus à malitia liber eſt & immunis.* Crimen falſi eſt non modò Pontificum conſtitutiones, ſed & reſponſa, abſque ſcripto data, addendo aut demendo deprauare. Et ſi is qui falſis conſtitutionibus, *nullo auctore habito, vtitur*, lege Cornelia, aqua & igni interdicitur: certè non minorem pœnam mereretur ille, qui falſa Pontificum reſponſa vſurparet, idque fingeret, quod ſummo ſacerdoti nunquã in mentem veniſſet. Reuerentiores ſunt viri religioſi & Dei & hominum, quàm vt huiuſmodi criminibus ſeſe reddant obnoxios.

Nazian. orat. 1. cõtra Iulian.

L. Si quis ff. ad Leg. Cornel.

Cæterùm iam explicare aggrederis, quid per Pontificem efficere conemur, apud principes politicos: poſtquam videlicet Pontificis mentem rerum ſecundarum narratione occuparunt: *Petũt*, inquit, *litteras ad principes, præſertim tranſmontanos.* Puto aliquot centenos Ieſuitas ex vrbe cum aliò, tum in partes ſeptentrionales profectos, qui ne verbulum quidem commendatitium attulerint: ſatis vbique commendatus eſt, quem virtus & eruditio commendat: quæ commendatio, ſi deſit, parum prodeſt Pontificis commẽdatio. Quod ſi interdum Pontifices dederunt litteras ad principes, eaſque per noſtros miſerunt, id non niſi publica, eâque grauiſſimâ causâ, factum eſt; Et verò adhuc fit, cùm ſcilicet Pontifex, noſtrorum opera, in legatione aut miſſione quapiam vtitur: Ne tu cogites Pontificem, quaſi Ludimagiſtrũ aliquem, nihil aliud agere, quàm vt Ieſuitis, ex vrbe abeuntibus, teſtimonia ſcribat, vt eò gratiores principib⁹ adueniant: *Mirificè*, inquit, *prædicant apud Principes, Pontificis in Principes*

De litteris cõmendatitiis.

vacua. Secundò, quod ais, nos *monaſteria occupare, Pontificis conſenſu*; iam non tantùm nos Lutheranis & Caluinianis diſſimillimos, ſed ab iis toto cœlo, & quod vulgò dici ſolet, *totis prædicamentis* diuerſos eſſe confiteris: nam ex tot monaſteriorum chiliadibus, & beneficiorum myriadibus, ne vnum quidem iuſto titulo poſſident; ſed omnia, more prædonum, diuinis & humanis legibus inuitis, in ſuam poteſtatem redegerunt & rapaciſſimis vnguli sexpilarunt & diripuerunt. At Ieſuitæ ne vnum quidem monaſterium, aut ſacerdotium obtinent, quod non aſſentiente legitimo magiſtratu obtineant. Et quia hac de re non ita pridem ſcripſi aduerſus Gabrielem Lermæum Caluiniſtam, non grauabor eadem hîc repetere: præſertim cùm ad ſycophantæ huius impoſturas refellendas ſint cumprimis neceſſaria. Ita igitur tunc Lermæo, eandem querelam de monaſteriis proferenti reſpondebam: Mirum dictu Caluinianos & Lutheranos, tam effrontes eſſe, vt obiiciant Ieſuitis occupata Monaſteria & Sacerdotia, cùm ipſi tot millia monaſteriorum & beneficiorum Eccleſiaſticorum, diuinis humaniſque legibus inuitis & reclamantibus occuparint, & profanarint, & innumera Monaſteria funditus euerterint; ita, vt præter ruinas, vix quidquam amplius ſuperſit: Ieſuitæ autem nullum Monaſterium aut Sacerdotium poſſideant, quod non legitimo titulo, Principum videlicet & Pontificum voluntate & auctoritate poſſideant. Vt taceam illud alterum diſcrimen, quod cùm hæretici Monachis aut Sacerdotibus per ſummam iniuriam ſuccedunt, impii ſuccedunt piis, impuri, puris; hirci, ouibus: ſacrilegi, ſacris: At cùm Ieſuitæ ſuccedunt: ſuccedunt Catholici Catholicis; Religioſi, Religioſis: & ita

ſuccedunt, vt cultum diuinum non aboleant, ſed conſeruent: Vel, ſi, vt interdum fit, collapſus fuerit, diligenter inſtaurent: nec contra mentem & voluntatem fundatorum ſuccedunt, ſicut hæretici, quia quiſquis aut beneficium Eccleſiaſticum fundauit; is eo conſilio fundauit, vt Catholica religio ſarta tecta cuſtodiatur & propagetur, & vt diuina gloria ſemper magis atque magis amplificetur. Hunc finem conſequuntur etiam tunc fundatores, cum Eccleſiaſtici Magiſtratus ſententia, ab Ordine ad alium Ordinem Ædes religioſæ & facultates transferuntur; quandoquidem talis tranſlatio nunquam fit, niſi maioris boni ad Rempublicam & Eccleſiam inde redundantis intuitu. Cum autem Fundatores non ſint immortales, ſed ſæpè ante aliquot centenos annos ex hac vita migrauerint, nec ipſi iam iudicium ferre poſſint, vtrum magis è re Chriſtiana futurum ſit, ſi hoc vel illud beneficium aliis tranſſcribatur: ideo reliquerunt hoc iudicium ſummo Eccleſiæ præſidi; qui, tanquam *fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*; maturo iudicio definit, quid pro variis temporibus & neceſſitatibus; item pro variis hominum locorumque circumſtantiis; hac in re facto ſit opus, ne munifica fundatorum liberalitas ſuo fine priuetur, & expectationi tam piæ non ſatiſfiat.

De hæreticis in Monaſteria intrudendis, nemo vnquam fundator, ne per ſomnium quidem cogitauit, cùm hæretici conſilio fundatorum directè repugnent, cumque ex tot millenis cœnobiorũ & redituum Eccleſiaſticorum fundatoribus, nullus Lutheranus aut Caluinianus fuerit, quia fundare Monaſteria non eſt huius

Euan-

Euangelij: ſed diripere & expilare. At de Ieſuitis cogitarunt fundatores, hoc ipſo, quod dotationes ſuas vel diſertis verbis, vel tacitè & interpretatiuè ita inſtituerunt, vt rem totam Eccleſiæ arbitrio permiſerint & commiſerint, vt diſpiceret, quidnam magis ad gloriam Dei expediat. Quod iudicium ſibi à fundatoribus delatum, Eccleſia, hoc eſt, Pontifex, qui Eccleſiæ præeſt; ſæpius, multò antè quàm Ieſuitarum nomen in orbe audiretur, exercuit, dum monaſteria & reditus ab hoc vel illo Ordine, ad alias familias religioſas tranſtulit; quod interdum neceſſariò eſſe faciendum, etiam ex ipſa fundatoris intentione & propoſito, inde manifeſtũ eſt, quia alioquin monaſteria ſæpè omnino fuiſſent deſerta, eò quod huic vel illi Ordini, hoc vel illo loco nõ ſuppeterẽt homines, quibus familiam ſuam conſeruaret & perpetuaret. Deinde, quia accidere potuit, vt diſciplina religioſa hoc vel illo loco penitus diſſolueretur & laxaretur, nihilque minus, quàm Dei laus & gloria celebraretur & amplificaretur, quia vt ille ait: *Ingenium eſt omnium hominum ab labore procliue ad libidinem.* Vtroque caſu neceſſarium eſt, vt quod pio & laudabili propoſito maiores inſtituerunt, mutetur à poſteris, alioque transferatur; alioquin maiorum voluntati non modò nõ ſatisfieret, ſed & quiddam penitus aduerſum fieret. Hæc ego Lermæo Caluiniſtæ quæ tibi etiam Caluinopapiſtæ dicta exiſtimes velim.

Quis verò neſcit, translationem iſtam Monaſteriorum & bonorum Eccleſiaſticorum ab Ordine vno ad alterum, vel ab hoc hominum genere ad alterum; ſemper in Eccleſia fuiſſe vſitatiſſimam? Quot templa & reditus iam Canonicorum, olim erant monachorũ? Quot Monaſteria olim diuerſos ab hodiernis incolas habebant? Contexuerunt Monaſteriorũ catalogos Bruſchius, Germaniæ;

Quæ Monaſteria ad diuerſos Ordines ſint tranſlata.

Bruſch. Cent. 1. de Monaſt. Germania.

Hundius in Metropol. Saliſburgenſ. maniæ; & clariſſimus Hundius Bauariæ. Hos euolue, ſi diſcere delectat monaſteriorum mutationes & translationes. ſed quia monenti non obtemperabis, operæpretium erit hoc loco ſingula enotare, & ex catalogis illis catalogum texere: ne ſaltem æquus, ſi non iniquus lector, arbitretur, nunquam factum eſſe, vt vllum Monaſterium ab vno Ordine, Pontificum Principumque iuſſu & voluntate, ad alium transferretur; Igitur celebre Monaſterium eſt in Bauaria, *Inferior Altha ſeu Althaich*: ad ripam Danubij. Hoc pro patribus Benedictinis primo fundatum, poſteà ad Canonicos Regulares peruenit, & ab his rurſus ad primos poſſeſſores Benedictinos. *Alerſpachium* incolebant primo Clerici ſæculares. (hos enim Auentinus affectato, vt ſolet, vocabulo *populares myſtas* vocare videtur) his expulſis, ibidem Ordo Ciſtercienſis inſtitutus eſt, agente id D. Bernardo. *Althonis Monaſterium* incoluerunt, ſaltem poſtquam reparatum eſt à Guelphone Benedictini. His alio migrare iuſſis, ſucceſſerunt eiuſdem Ordinis ſanctimoniales: in horum locũ ſubiit Ordo Saluatoris, ſeu S. Brigithæ, qui adhuc Cænobium illud tenet. Mõnaſterium *Andecenſe*, ſeu *Montis ſancti*, incolit nunc Ordo S. Benedicti, prius ſeptem ſæcularium Canonicorum Collegiũ erat. *Beihartinga cænobium*, primò virgines Deo dicatę habitabant, nunc Canonici Regulares Ordinis S. Auguſtini. *Beurenſe*, ditionis Saliſburgenſis, nõ procul à Salza flumine, tenuerunt quondã Auguſtiniani; poſt Benedictini; Monaſteriũ *Chiemſeenſe* ab initio D. Benedicto dedicatũ fuit, poſtea ceſſit Canonicis Regularibus S. Auguſtini. Contrarium euenit *Eberſpergenſi* Monaſterio. locum, quẽ nunc Ratisbonæ tenẽt Auguſtiniani Eremitæ, tenebãt primitus duo ſacerdotes ſæculares. *Metenſe* Monaſteriũ à fundatore Benedictinis ædi-

ficatũ eſt;ſucceſſerunt Canonici;pulſis iſtis,reſtituti ſunt Benedictini. *Moſpurgum*, olim erat Monaſterium,nunc Canonicorum Collegium. Idem de veteri *Ötinga* conſtat. Idem tradunt nonnulli de Collegio Canonicorum *Matiſcouenſium*. Contrarium accidit *Oſterhouio*: nam ex Collegio Canonicorum ſæcularium, commutatum eſt in Monaſterium Præmonſtratenſe, quamuis Auentinus ſcribat,à Benedictinis primò tranſiſſe ad Auguſtinianos. *Päringenſe* Monaſterium Canonicorum Regularium S. Auguſtini poſſident nunc,Pontificis & Principis voluntate,Patres Benedictini, qui in Monte ſancto rem diuinam curant. *Monaſterium S. Petri* in Matrona monte,olim erat Benedictinorum,poſtea in Præpoſituram abiit, *quam princeps plerunq; alicui ex aulicis ſacerdotibus confert*, inquit Hundius. Eandem aleam, vel certè ſimilem, ſubiit Cœnobium *Pfaffenminſterienſe* Ordinis S. Benedicti: nam in Collegium Canonicorum ſæcularium deſiit. *Pollinga*,prima inſtitutione, ſacrarum virginum erat domicilium; nunc Canonicorum Regularium S. Auguſtini, vt & *Schlechdorffium*. *Brielium*,iuxta Ratisbonam, hodie Carthuſia,ſuperiori ſæculo Benedictinorum cęnobium. *Reicherſperga* iam ad Canonicos Regulares S. Auguſtini pertinet,olim ſæcularium ſacerdotum erat. *Monaſteriũ S. Saluatoris*,quot mutationes ſubiit,donec tandem cum *Oſterhouenſi* in perpetuum tempus coniunctũ eſt? *Scheffſarienſe* olim erat Benedictinorum, hodie Præmonſtratenſium,vt & *Schlierſenſe*, quod hoc tempore pro Benedictinis Canonicos Regulares habet. Sic *Veltenburgum* à Benedictinis ad Canonicos Regulares: & ab his rurſus ad Benedictinos venit; vt & *Veſſenbrunnium*, niſi quod hoc à ſacerdotibus ſæcularibus occupatũ fuerat, eiectis Benedictinis. *Monaſterium Biburgenſe, Münſterienſe, Päringen-*

ringenſe, *Schamhaptenſe*: *Mallerſtorphenſe* cùm vacarent, vel certè pauciſſimos incolas haberent, tradidit ſummus Pontifex Sereniſſimo Bauariæ Duci, vt eorum reditus in pios vſus conuerteret: prout præſens Eccleſiæ ſtatus exigere videbatur.

Quot monaſteria in ſola Bauaria ab Ordine ad Ordinem tranſlata.

Habes ergo ex ſola Bauaria ſupra triginta Monaſteria, quæ variis temporibus, auctoritate Pontificum, & Principum, ad alios Ordines aut ſtatus tranſlata fuerunt: videſque ſucceſſiſſe Monialibus monachos; & his, Moniales: Monachos diuerſi Ordinis; monachis alterius Ordinis; monachos, ſacerdotibus ſæcularibus; & ſacerdotes, monaſticæ vitæ Profeſſoribus: vt proinde inſolitum videri nequeat, niſi inuidis & imperitis, ſi eiuſdem Pontificis & Principum, ſeu aliorum Magiſtratuum nutu, ad Ieſuitas quoque Monaſteria deuoluantur: præſertim, ſi alioquin incolis ſint deſtituta: aut ſi religioſa diſciplina adeo conciderit, vt ſpectato præſenti Eccleſiæ ſtatu, Pontifices & Principes ſatius eſſe iudicent, nouos colonos in veterem coloniam inducere, quàm priſcorum ſocordiam tolerare. Semper hoc in Eccleſia Dei vſitatum fuit, ſemperque vſurpabitur, nec vnquam ſuis obtrectationibus, Hæretici, & alij Ordinum hoſtes efficient, vt Monaſteria & bona Eccleſiaſtica ab Ordinibus ad alios Ordines non transferantur; quando id è re Chriſtianæ Reipublicæ eſſe crediderint, ij, qui ad Reipublicæ Chriſtianæ gubernacula ſedent: nullus eſt Ordo, qui huiuſmodi beneuolentiam, & liberalitatem Pontificum & Principum, ipſemet non ſit expertus, ſaltem ſub ſua primordia. Quod ſi ſint eiuſmodi Ordines, qui nec in communi quidem bona ſtabilia & certos reditus admittant; vt eſt Ordo S. Franciſci de Obſeruantia; ij ſaltem, beneficio Sedis Apoſtolicæ, liberaliumque fundatorum, Mo-

naſte-

naſteria aliorum Ordinum & templa, & quæ aliâs ad quotidianam & commodam habitationem neceſſaria erant, ſæpius acceperunt. Teſtem do, vt alios prætercam, Seraphicum S. Franciſci Ordinem, qui cum propterea malè vulgò apud imperitos & obtrectatores audiret, hiſque etiam verbis & ſimilibus Patres illos exagitarent; *Quid dicitis ad hoc, quod in pluribus locis dicuntur Fratres veſtri, alios Religioſos, vel Clericos eieciſſe, violenter de propriis Eccleſiis, vel Monaſteriis, & ibidem, eis inuitis, ſibi manſionem feciſſe; quomodo poteſt hoc excuſari ab iniuria & violentia?* Reſpondit loco omnium D. Bonauentura: *Vbicunq; hoc factum eſt, non eſt per fratrum violentiam factum; ſed vel per Epiſcopum loci, vel ex iuſſu Domini Papæ, qui intelligens Clericos illos, vel Religioſos, ibi minus honeſtè ſe gerere, vel ad tantam paupertatem redactos eſſe, quod diuinum ſeruitium ibi eſſet delapſum; quod per ipſos non erat ſpes reſtaurationis; auctoritate Apoſtolica mandauit, illos alibi locari, aſſignatis ſibi certis reditibus, vnde poſſent congruè ſuſtentari, & fratres noſtros ibi habitare, & diuina officia ibi celebrare, cum ad ipſum ſpectet de omnibus locis religioſis ordinare, vt ſacra ibi religio reſtauretur, ſiue per illius Ordinis perſonas, ſiue per alias alterius Ordinis, ſicut viderit expedire.* Hæc S. Bonauentura pro ſuo & noſtro ordine.

S. Bonauent. in Apolog.

Quamuis autem cuiuis candido rerum æſtimatori ſatis eſſe queant, hæc quæ ex Hundij Metropoli adduximus; lubet tamen Monaſteriorum tranſlatorum ex Bruſchio, octo alia exempla addere: ne in ſola Bauaria hoc accidiſſe cenſeatur. Igitur vt à celeberrima & antiquiſſima S. Benedicti Abbatia *Eluacenſi* incipiam, quis neſcit Monaſterium illud in *Præpoſituram*, & monachos in *Canonicos ſæculares* verſos eſſe? vt ait Bruſchius; quod & *Hieredenſi* Abbatiæ & *VVeiſſenburgenſi*, earumque incolis

Exempla Monaſteriorum tranſlatorum ex Bruſchio.

S. accidit.

accidit. *Martalenſe* Canonicorum Collegium in Præmonſtratenſe Cænobium mutatum eſt, vt & *Oeningenſe* Benedictinorum in Canonicorum Regularium S. Auguſtini domicilium: & *Monaſterium S. Lucij* in Rhetia olim Benedictinorum; poſtea Præmonſtratenſibus traditum eſt; tandem in Xenodochium deſiit: *S. Maximini Monaſterium* iuxta Treuiros: Benedictini inſtituti profeſſoribus aſſignatum eſt: cùm antea Regulam & Ordinem Orientalium monachorum ſequeretur; quippe S. Benedicto longè antiquius. Monaſterium, quod *Auguſtæ Vindelicorum* viſitur ampliſſimum, & à *S. Vdalrico* cognominatur, primùm Canonicos Regulares indigenas habuit, poſtea ad hunc vſque diem Patres, qui S. Benedicti regulam profitentur; Nec opus eſt plura exempla accumulare: ſi enim hęc non ſufficiant ad meliorem mentem huic calumniatori iniiciendam, non improbabiliter ſuſpicari licebit, nullum omninò, quamuis grandem, mutatorum Monaſteriorum numerum, ſatis ad hoc fore, vt à criminationibus deſiſtat, noſq; cōuiciis inceſſere ceſſet: *Eò quod,* vt inquit, *Ieſuitæ Viennæ incolant & poſſideant cænobiū Carmelitarū, Moguntiæ, Treuiris, & Braunſpergæ Franciſcanorum: & Romæ itidem ex Abbatia quadā annuos reditus capiant:* Sed quæſo te, cur adeo doles vicem Monaſteriorum paucorum, quæ Ieſuitæ tenent; conſenſu & approbatione ſummi Pontificis, & aliorum Principum, quibus ius & poteſtas in illa Religioſorum domicilia erat? Cur non deriuas partem doloris tui, ad tot Centurias Monaſteriorū, quæ Britanni, populares tui, in Anglia, Scotia, & Hibernia, per ſummum ſcelus, inuaſerunt, & per inaudita ſacrilegia diripuerunt? Cur tam durus es & ferreus, vt nulla te cura tangat aliquot millium Monaſteriorum, quæ fratres tui Lutherani & Caluiniani, per vtran-

vtranque Germaniam & Galliam, perfidia ſua contaminarunt; & indies adhuc contaminant? Quot centena Franciſcanorum, Dominicanorum, & Benedictinorum cænobia euerterunt, aut in profanos vſus conuerterunt? Verùm tu hæc omnia nihili pendis, nec vnius aſſis æſtimas, ſola illa paucula Monaſteria, quæ Ieſuitę, fidei Catholicæ profeſſores & propugnatores, iuſtiſſimo titulo tenent, animum tuum cruciāt & peſſimè afficiunt. Quæ cauſa, ô pſeudocatholice? in promptu cauſa eſt, *Rumperis inuidia.* Cauſa liquet, *lupus es, vellere tectus ouis.*

Moguntiæ, inquis, *fregerunt Sanctorum ſtatuas.* Non dubito, quin antiquum hoc loco teneas, hoc eſt, mentiaris. Ieſuitæne Sanctorum imagines frangant aut deturbent? quibus vbique terrarum hoc in primis curę & cordi, vt templa, quàm fieri poteſt maximè, Diuorum picturis & imaginibus condecorent? Quęſo, quis vel ex ipſis Sectariis talia tibi narranti aut aures aut fidem adhibebit? Deinde cur non doles vicem tot imaginum deiectarum, conculcatarum, flammisque voracibus tandem exuſtarum à tuis contribulibus, in iis Religioſorum domiciliis, quę ipſi, vt ante dicebam, ſceleratiſſimè inceſtarunt? non enim habeo mitius verbum, quo tantum facinus exprimam. *Omnia*, inquis, *prioris religionis monumēta deleuerunt, inuerſis ſepulchrorum lapidibus. Res quædam conſiderationis expers eſt malitia*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *nec vlla ratio iniri poteſt, qua homines nequam & flagitioſos quiſquam meliores efficiat.* Id adeo iam ſępius, quàm optem, experior. Túne ais noſtros prioris Religionis, omnia monumenta oblitteraſſe? Atqui, niſi ex ipſis fundamentis Monaſterium aliquod euertatur, inque eius ſtationē noua prorſus ædes ſubſtituatur (quod Moguntiæ non factum, eo tempore, quo tu has calum-

Nazian. orat. 1. contra Iulianum.

nias effudiſti, mihi certò conſtat) fieri profectò nequit, vt omnia monumenta Ordinis alicuius expungantur. At noſtri; quod nouis inquilinis in more poſitum, domum illam & templum ſibi à legitimo magiſtratu, legitima ratione, traditum & tranſcriptum, fortè renouarunt; & ad vſus ſuos accommodarunt. Cæterùm, quę hęc in priorem Religionem iniuria, quæ contumelia? An non quiuis, cum domicilij alicuius dominium accipit; illud, quoad fieri poteſt, quotidianis vſibus & functionibus adornat? cuius rei gratia, oportet, vt aliquando moueãtur loco monumenta ſepulchralia, quo templum elegãtius vel capacius, vel lucidius reddatur, vel de integro, nouo & æquabili pauimento ſternatur, vel aliam ob cauſam, quæ rem architectonicam tractantibus non paucæ occurrere poſſunt. An verò, mi Caluinopapiſta, vllum locum noſti, vbi Ieſuitæ, etiam cum abiectiſſimi homuncionis tumulo, egerint, eo modo, quo fratres tui Caluinopapiſtæ, & Puritani in Britannia, & Hugonoti in Gallia, & Geuſij in Belgio egerunt cum ſepulchris plurimorum Cælitum, cum ſepulchris maximorum Regum & Principum? Si exemplum proferre potes, non inuiti feremus, vt omnibus illis pœnis mulctemur, quas iam olim leges, ſepulchrorum violatoribus & perfoſſoribus ſtatuerunt. niſi fortè vnum aut alterum Hæreticum, loco conſecrato ſacrilegè defoſſum, & poſtea piè refoſſum, adducturus es. At quid ad te Catholicum Hæretici? Cur ægrè feras exhumationem, quam ſacri Canones quorũ tu tantus æſtimator, & obſeruator, non modò laudant, ſed etiã mandant? *Extorquẽt*, inquis, *à Pontificibus & Principib⁹ iſta Monaſteria.* At tu ꝑfectò non extorques, neque, velut trochleis quibuſdã, mendacia ex pectore extrahis, ſpõte ſua profluunt: ſponte ſua numeros ad aptos veniunt.

Nec

Nec puto Naſonem tanta facilitate ſcripſiſſe libros Metamorphoſeon, (etſi quidquid conabatur ſcribere verſus erat) quanta agilitate & promptitudine tu calumnias fingis. Tantum abeſt, vt à Pontifice, aut à principibus Monaſteria extorqueamus, vt certò ſciam, aliquando, cum vltrò, non petentibus offerrentur, conſtanter repudiata eſſe. Tantum abeſt, vt extorqueamus Monaſteria, vt aliquando Principes & Mœcenates noſtri prius rem cum Pontifice tranſigant, quàm aſſenſum noſtrũ requirãt. Tantum abeſt, vt extorqueamus Monaſteria, vt Monaſticam diſciplinam in omnibus Monaſteriis florere & vigere peroptemus: eaque propter Prælatos etiam, quibuſcunque modis poſſumus, exhortemur & incitemus, vt ad Academias, bonarũ litterarum gratia, ſuis ex conuentibus aliquot ablegent, qui domum poſtea reuerſi, variis diſciplinis exculti, monaſticæ profeſſionis dignitatem tueantur, & antiquum decus ſanctiſſimi inſtituti, aut conſeruent, aut ſi intercidit, reparent.

Sed iam in ſpecie commemoras, quę nam Monaſteria per vim extorquere & occupare conati ſimus: Etſi irrito conatu. Ais: *Auguſtæ Dominicanorum, & aliud ſanctæ Crucis Canonicorũ Regularium ſancti Auguſtini monaſterium, adeo improbè acquirere tentarunt, vt cõmuni voce populi quæreretur, an boni iſti viri in octauo, nono & decimo decalogi præcepto, à Domino Deo diſpenſationem obtinuiſſent, adeo mendacibus obiectis calumniis res alienas concupiſcere videbantur.* *De Monaſteriis Dominicanorum & ſanctæ Crucis Auguſtæ.* Grauis accuſatio, ac proinde diligenti ſtudio amolienda. Ac primùm quæro ex te, ſi illi, qui Auguſtanam Confeſſionem ſequuntur, duo iſta Monaſteria occupaſſent, ſuique iuris feciſſent; mutireſne, & vel vnicum verbulum contrà proferres? Si te id iniqua mẽte laturum affirmes, ſtatim quæro, cur ergo iam tam æquo animo feras, eadẽ

in Vrbe, ab iiſdem, duo Monaſteria occupata; alterum Carmelitarum, alterum Franciſcanorum? Cur non doles Monaſteria illa priſcis inquilinis fuiſſe à Lutheraniſmo reipſa erepta; ſicut iam doles & excandeſcis, cùm audis, tentatum duntaxat eſſe, vt in hæc Monaſteria Dominicanorum & S. Crucis, pulſis veteribus incolis, Ieſuitæ, noui indigenę, introducerētur? Quæ eſt iſta tua æquitas? vt aliis, & quidem à Catholica Religione alienis, factum ipſum in laude ponas: vel certè nō in vitio: Nobis autem Orthodoxis & Religioſis, ipſum conatum ſine effectu, tam malignè interpreteris, vt totius propemodum Decalogi violati reos nos eſſe proclames? Aliis profectò oculis nos intueris, & aliis Caluinianos & Lutheranos. Ais: *Communem fuiſſe populi vocem noſtros hoc tentaſſe.* Venit in mentem eius, quod ſapienter dixit & ſcriptum reliquit S. Gregorius Nazianzenus, cùm accuſaretur, quaſi cathedram Conſtantinopolitanam affectaſſet & ambiuiſſet. *In gratiam*, inquit, *cum veritate redeant, qui me alienæ vxoris cupiditate flagraſſe dicunt, cùm ne propriam quidem habere voluerim: ſint etiam Gabaonitæ meliori conditione, quos tamē, ne ad id quidem munus Spiritus ſanctus admiſſurus eſt, vt ligna atque aquam portent, quamdiu cum huiuſmodi & ſermonis & vitæ maculis ad ſacra acceſſerint. Atqui multis ſecus videtur, inquies; Quid verò mea intereſt, qui rei veritatem magis curo, imo ſolum curo? hoc enim vel me condemnauerit, vel abſoluerit, hoc miſerum vel beatum reddiderit. At quid aliis videatur, nihil ad nos, quemadmodum nec alienū ſomnium. Non ita aliis videtur, ais: Quid verò? An iis, qui vertigine correpti ſunt, terra fixa & ſtabilis eſſe videtur? An ebriis, qui ſobrij ſunt, integra mente eſſe, ac non potius in caput incedere, ac ſurſum deorſumq́ moueri? An non quibuſdam interdum hominibus*

S. Greg. Naz. orat. de cathed. Conſtant.

minibus mel amarum eſt? nempe morbo laborantibus, maleq́ affectis? At non propterea res ita ſe habent, vt, qui hoc ſtatu ſunt, arbitrantur. Quocirca fac prius fidem ſanos eſſe eos, qui de nobis ita ſentiunt, ac tum nos admone, vt meliorem mentem induamus: aut condemna, niſi conſilio tuo pareamus, ſed in eadem ſententia perſtemus. Non ita multis videor? at Deo ita: imò non videor, ſed perſpicuus & manifeſtus ſum ei, qui omnia priuſquam oriantur, nouit, qui corda noſtra ſigillatim fingit, qui intelligit omnia opera noſtra, omnes motus & cogitationes, cum quibus res à nobis geruntur, intelligit, quem nihil eorum quæ ſunt, latet, aut latere poteſt, qui aliter res noſtras intuetur atque mortales ſolent (Homo enim, ſi ſcripturæ fides habenda eſt, videt in faciem; Deus autem cor intuetur) cuius iudicium cordatis hominibus pluris faciendum, magiſque curandum eſt, quàm omnium aliorum in vnum coactorum. Hæc præclarè Nazianzenus.

Cæterùm vt totam rem candido lectori candidè patefaciam, idque ex relatione P. Gregorij Roſeffij Auguſtæ in primario templo aliquot ſupra triginta annos Concionatoris, qui toto illo tempore, quo de collegio erigendo conſultabatur, Auguſtæ vixit; nouerit inprimis lector, iſtum ab ingenio ſuo ne latum quidem vnguem abire, ſed omnia dolis & figmentis implicare; & tamen nõ ſine leuiſſimorum quorundam applauſu: quia *his*, vt Comicus ait, *nunc præmium eſt, qui recta praua faciũt.* Ampliſſimus enim Cardinalis Otho Truchſeſſius; Auguſtanus pariter Epiſcopus, & alij nobiliſſimi & clariſſimi viri, cũ id vnũ in optatis haberent, vt Auguſtæ, bono Catholicæ fidei & iuuentutis, Collegium Societatis Iesv conderetur, petierunt à Pontifice Pio V. non ipſum Cænobium Dominicanorum, vt iſte mẽtitur, ſed aream

quan-

quandam Dominicano Cœnobio contiguam, & ad ipſum cœnobium pertinentem, vt in ea Collegium ædificarent: nec gratis petierunt, ſed eam pecuniæ ſummam obtulerunt, quæ cuiuſuis prudentis & periti æſtimatoris iudicio ſufficeret. Hoc conſilium eò felicius & facilius ſucceſſurũ videbatur, quod ipſis patribus Dominicanis, id loci ſpatium nõ eſſet vſui, quippe extra ambitum Monaſterij ſitum, ſed vnà cum ædibus & ſtabulis, quæ in eo exſtructa viſuntur, ciuibus & aliis locari conſueuiſſet, conſtituto annuo cenſu, à ſingulis inquilinis pendendo, quem Religioſi illi Patres, æquè quotannis percepturi erant, ex ea pecunia, quæ ad ipſos, venditâ areâ, perueniſſet, ac capiãt ex locatione ipſius fundi & domiciliorum. Sed cum inceptum hoc in irritum caderet, Deo aliquid opportunius reſeruante illis (quos iſte, quaſi metam & ſcopum ſibi delegit, in quos conuiciorum ſuorum ſpicula vibret) tum iidem patroni & fautores Ordinis noſtri & fidei auitæ, præſertim illuſtriſſimus Cardinalis Otho, tanquã loci Ordinarius, inſtare cœperũt apud Pontificẽ, vt Canonici Regulares S. Auguſtini, qui ad S. Crucis degunt, transferrentur ad S. Georgiũ, eiuſdẽ Ordinis, in eadẽ ciuitate, Monaſteriũ, cum omnibus bonis tam mobilibus, quàm immobilibus. Cætera enim ſe curaturos ſpondebant, dũmodo locus iſte Societati tranſcriberetur, auctoritate Põtificis, qui tum erat Pius hoc nomine Quintus. Non diſplicuit Põtifici conſiliũ, & res iam inibi erat, vt decretũ de tranſlatione facienda ederet; noſtris interea negotij huius curſum neque adiuuantibus, neque etiã præpedientibus; non enim par erat, vt Cardinali Othoni, Auguſtanæ Diæceſeos Ordinario præſcriberent, quid facto opus videretur. Verum poſtquam Pater Gregorius Roſeffius intellexiſſet, in quonam ſtatu res verſa-

verſaretur, è veſtigio prolixas litteras ad P. Euerhardum Mercurianum Societatis IESV tunc Præpoſitum Generalem, dedit, quibus fuſiſſimè, tanquam Superiori ſuo, explicabat, cur neque è re Eccleſiæ, neque etiam è re Societatis tranſlatio illa foret, multiſq; precibus ab eodem Patre contendebat, vt ſine mora Pontificem adiret, eiq; id, quod facere inſtituerat, diſſuaderet. Nec incaſſum miſſæ litteræ, aut preces ſuſceptæ. P. Generalis Pontificem acceſſit; rationes à P. Roſeſſio perſcriptas expoſuit: Quid multis opus? Pontificis animum aliò deflexit, & ita inflexit, vt quod iam propemodum confectum erat, infectum redderet.

Nec tamen Pontifex, de inſtituendo Auguſtæ Collegio, cogitationem ſimul cum hac mutata ſentẽtia, poſuit, ſed Nuncium Apoſtolicum Reuerendiſſimum Dominum Bartholomæum Comitem Parliliarum Auguſtam deſtinauit, vt cum *venerabili & nobili primaria Aedis Canonicorũ capitulo*, diſquireret, num quæ alia ratio condendi Collegij ab Ordinario, aliiſque ſummis viris tantoperè expetiti occurreret. At cùm poſt multas deliberationes, nihil proficeretur, ceſſatum eſt, cum ab illis, tũ à Pontifice: donec tandem Deo viſum, ardentiſſimo ampliſſimi Cardinalis iam in cœlum recepti, aliorumque procerum deſiderio ſatisfacere, noſtrorumque in Hæreticorum & inuidorum tolerandis calumniis & ſcommatis patientiam remunerare, oblata eiuſmodi exſtruendi Collegij occaſione, qualem non dico ante nemo ſperare, ſed nec per ſomnium optare potuiſſet: quo manifeſtè eluxit, non eſſe famulis Dei deſperandum, ſi quis Semei *per iugum montis ex latere contra illos gradiatur, maledicens* 2. Reg. 16.
& mittens lapides aduerſus eos, terramq́ʒ ſpargens, & hoc funeſtum carmen accinens: *Egredere, Egredere vir Belial,*

T *Reddi-*

Reddidit tibi Dominus vniuerſum ſanguinem domus Saul, quoniam inuaſiſti regnum pro eo, & ecce premunt te mala tua. Dimitte, vt maledicat, aiebat Dauid, *ſi fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac, die hodierna.* Quis ſcit, an non Deus pro maledictis & tuis & omnium aliorum, qui vociferabantur, & adhuc vociferantur, Ieſuitas *nec octauum, nec nonum, nec decimum Decalogi præceptum ſeruare:* miſerit inſignem illam benedictionem, quæ omnium Caluinianorum & Lutheranorum oculos & animos cruciat. Hunc in modum, beneuole lector, res acta eſt; quod attinet ad duo illa Monaſteria Auguſtana, S. Dominici & S. Crucis; vt proinde Societas, & in primis P. Gregorius Roſeffius ob litteras à ſe Romam ſcriptas iure vſurpare poſſit illud Dauidis: *Feci iudicium & iuſtitiam, ne tradas me calumniantibus me: ſuſcipe ſeruum tuum in bonum, non calumnientur me ſuperbi.* Iſte autem conuiciator noſter, qui veritatis lucem vbique mendaciorum ſuorum caligine obnubilat, ἀμετροεπὴς, ὅσῤ ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν ἄκοσμά τε πολλά τε ᾔδη, quam mercedem promeruit, ob has & ſimiles criminationes, niſi illam, quæ promiſſa & prædicta eſt Therſitæ ab Ithaco, cùm fidem ſuam teſtatus eſt:

Pſalm. 118.

Quam pœnam mereatur iſte impoſtor.

Iliad. 2.

> μήτ᾽ ἔτι τηλεμάχοιο πατὴρ κεκλήμενος εἴην,
> εἰ μὴ ἐγώ σε λαβὼν, ἀπὸ μὲν φίλα εἵματα δύσω
> χλαινάντ᾽ ἠδὲ χιτῶνα.
> αὐτὸν δὲ κλαίοντα θοὰς ἐπὶ νῆας ἀφήσω.
> πεπληγὼς ἀγορῆθεν ἀεικέσσι πληγῇσι.

Si eum denuò in optimos quoſque, calumnias, ore petulanti, fundentem deprehenderet. Hanc, inquam, pœnam promeruit; quam ſi expendere cogeretur Auguſtæ à Monaſterio S. Crucis, vſque ad Cœnobium Dominicanum, vel, ſi mallet, vice verſa: vix opinor, cum his com-

commentis & ſycophantiis iterum in medium prodiret, imitatus ſui ſimilem Homericum Therſiten; qui poſt pœnæ illius comminationem conticuit, modeſtiorque factus non induxit animum amplius; *νεικείειν βασιλῆας ὀνειδίοις ἐπέεσσιν.*

Nunc Auguſta Romam abis, quo longè citius venis, quàm Mulciber in Lemnum, cùm ab irato Ioue è cœlo eiectus eſſet: *Pontifex*, inquis, *Ieſuitis Romanis opulentam Abbatiam donauit.* Iure igitur illam poſſident; cùm eius beneficio eam poſſideant, cui in hæc Eccleſiaſtica bona ius eſt & poteſtas, tanquam fideli ſeruo & prudenti diſpenſatori, *quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Dic, oro, cuius nutu & iuſſu Britanni tui tot ditiſſimas Abbatias poſſident? cuius auctoritate, non pauciores; Germani, qui à germana fide deſciuerunt? Illud etiam ſcire velim, an ſoli Ieſuitæ Romani in Italia poſſideant Monaſterium diuerſi Ordinis? *Poſuerunt*, inquis, *inſignia Pontificis pro Collegij foribus.* Mirum profectò, in veſtibulo Collegij illius non eſſe depicta gentilitia ſtemmata tua, tanquam de Societate noſtra calumniis tuis optimè meriti, aut Reginæ Anglicanæ, aut Quabacondoni Iaponici. Vix vllus eſt tam exiguæ conditionis homo, qui ſi vel imaginem pingi aut fingi, aut altare; & quid dico altare? imò ſi vel vnicam feneſtram renouari, aut refici curet, qui non generis aut artis ſuæ, ſeu vera ſeu vſurpata ſtemmata & digmata appēdi aut appingi iubeat: Et nobis exprobrabis, ſi inſignia Pontificis, qui tam multa beneficia cùm in vniuerſam Eccleſiam, tum in Societatem noſtram contulit, primus aditus Collegij Romani præferat, & gratam mentem erga optimè meritum teſtetur? An non leges præcipiunt, vt operi publico nomen *principis, aut eius, cuius pecunia id opus factum ſit, inſcribatur?* Sed diſpli-

De Abbatia Romano Collegio tradita.

L. Opus ff. de Operibus publ.

diſplicet tibi magnificentia Collegij Romani. Vtinam magis diſpliceret; magis autem diſpliceret, ſi Pontifex ille, memoriæ nunquam intermorituræ, cæpto operi extremam manum imponere potuiſſet. Non ægrè ferrem, etiamſi tibi ob ſplendorem ædificij illius ægrè eſſet, qui ita comparatus es, vt ne humilem quidem caſam, quæ Ieſuitas incolas habeat, non limis oculis intueri queas. Quidquid noſtrum eſt, id nimis ſumptuoſum arbitraris, & ad nos, tuo iudicio, non ad Megarenſes pertinet illud Diogenis dictum: *Obſonant quaſi craſtina die morituri, ædificant verò quaſi nunquam morituri.* At verò, vt ſcomma in ſerium cõuertam, ingenuè fateor, nos ædificare quaſi nunquam morituros, non enim tantùm pro nobis, ſed & pro poſteritate noſtra ædificamus: quã fore, ope Dei, perpetuam confidimus. Opinionem nimij ſumptus minuet tibi dictum illud Tertullianicũ, ſi non modò ad aures admittas, ſed & in pectus demittas. *Quantiſcunq; ſumptibus conſtet, lucrum eſt pietatis nomine ſumptus facere.* Hac exiſtimatione imbutus Gregorius XIII. gymnaſium magnificentius, quàm pro tuo guſtu, condidit, Collegiumque & ſe & ſua maieſtate dignum inchoauit, quod tamẽ, morte interueniente, inchoatum remanſit.

Tertull. Apol. cap. 39.

De Collegiis Germanico & Anglicano.

Nec probas Collegia Germanicum & Anglicanum ab eodem Pontifice liberaliter fundata & dotata. At mirum non facis, quia religio tua magis gaudet ſi expilentur, quàm ſi dotentur collegia: gaudet, ſi quis in Monaſterium vacuas manus inferat, plenas efferat; gaudet, ſi potius exportet, quàm importet; nec ambiuimus adminiſtrationem horum Collegiorum, vt tu fabularis, ſed delatam ad nos à Pontifice non inuiti ſuſcepimus: nam quid vtilitatis ex hac prouincia potiſſimùm capiamus, iam ſuprà tibi expoſui; ab ipſo munere, infinitas curas & mole-

moleſtias; ab inuidis, obtrectationes; ab Hæreticis & pſeudocatholicis, criminationes; ab Alumnis ipſis aliquando, admodum exiguas gratias. *ſed in his omnibus ſuperamus; propter eum qui dilexit nos.* Cur autem Pontifex collegia hæc annuis prouentibus munificè inſtruxerit, & multis priuilegiis exornarit, & qua de cauſa nobis potius eorum gubernationem quàm aliis commiſerit; ipſum interroga & examina, nam noſtrum nõ eſt huius rei cauſas exquirere. Quia verò ſuſpicor, valde arduum tibi fore aſcenſum ad ſuperos, cum quibus iam beatiſſimus ille Pontifex ęuum agitat immortale: expeditiorẽ tibi monſtrabo viam, qua, quod aues, cognoſcas. conſule literas Pontificias, de vtriuſque Collegij erectione & dotatione editas. Exſtant in *Bullario*, inter bullas Gregorij XIII. Adiungere inſuper licebit orationem popularis tui Roberti Turneri, viri diſertiſſimi, quam Romæ habuit ad Euerhardum Mercurianum, Præpoſitum Generalem Societatis IESV, cùm ei, Pontificis voluntate, adminiſtratio Seminarij Anglicani traderetur. Nec adeo inuidere debes cõmodis Germanorum, aut tuorum Anglorum: vt doleas collegiis illis ampliſsima priuilegia eſſe conceſſa. Non modò Pontifices, ſed & Imperatores, & Principes id in more habent, vt collegia vel templa à ſe erecta, priuilegiis & immunitatibus cohoneſtent: quod te docebit liber primus Codicis & Nouellę Iuſtiniani; vbi Eccleſiis & Eccleſiaſticis, Gerontocomiis; Ptochotrophiis; Brephotrophiis, Orphanotrophiis, Noſocomiis, Xenonibus, ſeu Xenodochiis, Parthenonibus, & id genus aliis domiciliis, eorumque curatoribus & œconomis ampliſsima priuilegia conceduntur.

Rom. 8.

Inter orat. Roberti Turneri Denonij.

Ais, *inueniri collegia, quæ fortaſsis ſine Ieſuitis, ſolidiore virtute conſeruentur & gubernentur.* Non negamus; quin

vt ita ſit, ex animo optamus. Interim neque nos noſtris partibus deſumus, vbi nobis iuuentus commiſſa: Quo etiam non obſtante, ſapientiſsimus Pontifex hoc elogio Collegij Germanici adminiſtrationem Societati iam olim traditam,& confirmauit,& de integro tradidit: *Cùm Societatis presbyterorum Ieſu in hoc educendorum, inſtituendorumq́ puerorum munere diligentia,fides,integritas,& in alijs huiuſmodi Collegiis,& in hoc ipſo ſatis cognita ſit atque perſpecta,volumus idem Collegium atq; ſcholares, ſub ipſorum, ſicut adhuc fuit regimine, inſtitutione, doctrina atque obedientia eſſe.* Hæc Pontifex. Quæ ſi ſtomacho tuo minus ſunt iucunda,offer libellum ſupplicem Sedi Apoſtolicę, vt expungantur ex Gregoriana conſtitutione, ne te cruciént.

In bulla de erect. & fund. Colleg. Germ.

Ais: *A Ieſuitis falſum obtrudi Pontificibus, quando gloriantur Societati ſuæ à Principibus varia Collegia erigi & fundari.* At te falſum ſcribere, luce clarius liquet; Vnde enim tot Collegia, ſi non à Principibus viris & Rebuspublicis? An conflari putas noſtras domos ex fortuito atomorum cōcurſu, ſicut mundum Epicuri? An naſci ex arboribus, vt vermes quoſdam, quos nonnullæ *regiones Venetiæ comedunt*, vt inquit ſanctus Auguſtinus. An ex pluuia, vt ranas? quas quia terra repentè ex vna pluuia progignit, eleganter S. Auguſtinus *cæli terraque filias* nuncupat. *Principes*, inquis, *non tantum otij à grauiſſimis negotiis habent, vt de Ieſuitarum Collegiis condendis, ditandis & dotandis cogitare queant.* Si Principes vobis Hæreticis & pſeudocatholicis ſimiles eſſent, tum lubēs concederē, tantū vacui temporis non reperturos, vt de ædificandis Collegiis cogitationem ſuſciperent: Nullus enim hæreticus, iam à ſexaginta annis, ſat otij inuenit, vt de religioſo aliquo domicilio extruendo, & annuis vectigalibus inſtruendo deliberaret. Quamuis ſatis ſuperque

De Collegiis Societatis.

S. Auguſt. lib. 6. contra Fauſtum, cap. 8.

que temporis ſuppetat ad hoc vt expilent & diripiant: ſed quia Principes & Reſpublicæ Catholicæ conſeruationem Orthodoxæ fidei & antiquæ pietatis ad ſuam itidem curam pertinere credunt, facilè ab aliis negotiis exemptum tempus reperiunt, quo ſeriò & de nouis Religioſorum hominum Collegiis condendis, & de veteribus tuendis cogitent. *Pauciſſimi*, inquis, *ſunt, qui ſine bonis Eccleſiaſticis, à Pontifice conceſſis, Collegia illis erexerunt.* Non refert: vnde, dummodo licitè & iure; iure autem ex bonis Eccleſiaſticis erexerunt, ſi id ſummo Pontificis conceſſu fecerunt, quem bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatorem eſſe, tibi iam ſuprà oſtendi. Deinde non eſt apud me dubium, quin hoc loco agas, quod iam veteri conſuetudine in naturam abiit, hoc eſt, mentiaris. Etſi enim ego nō inſpexi literas, quibus ſingula Societatis Collegia fundata ſunt, tamen nec tu inſpexiſti, vt tam aſſeuerāter pronunciare poſſis pauciſſima collegia eſſe, quæ non capiāt annuos reditus ex bonis Eccleſiaſticis, mihique certò compertū eſt, pro plurimis illuſtriſſimis fundatoribus, more Societatis, preces fundi & fuſas eſſe, qui ex propriis fortunis, vel hæreditate, vel alio iuſto titulo comparatis, collegia ſatis ampla ædificarint, & anniuerſarijs prouentibus munificè inſtruxerint, & in hac noſtra prouincia minimum quinq; collegia noui, quorum incolæ nihil penitus ex bonis Eccleſiaſticis percipiunt.

Addis. *Illud quoq; aſtu non caret; ſi captato quandoq; à ſanctiſſimo, verbulo, Officiales eò impellant; (illos enim habēt de ſe ſollicitos) quo nunquam Sanctiſſimi intentio ferebatur, qui tamen, re facta, diſſimulare cogitur.* Tres vno pugno verberas, vel potius pulſas, (non enim dolemus, nam inter *verberationem & pulſationem* hoc intereſt, vt Ofilius ſcribit: *Verberare eſt cum dolore cadere; pulſare ſine dolore:*) Pontificem,

Calumnia in Pontificem & Curiam Romanam.

L. lex Cornelia ff. de iniuriis.

tificem, miniſtros Curię Pontificiæ, & Ieſuitas. Pontificem, imprudentiæ & ſtupiditatis & iniuſtitiæ condemnas, dum eum tam facile circũueniri, & in impoſtorum telas coniici poſſe ais: & quod plus eſt, tam pauidum & iniquum eſſe, vt, animaduerſo dolo, mutire non audeat, ſed volens nolens diſsimulet. Macte Caluinopapiſta, Hic honos eſt, quem Pontifici defers. Hæc reuerentia, quam tegis ſub *Sanctiſsimi* cognomento, quod toties hypocriticè vſurpas. Officialibus Pontificis perfidiæ crimen impingis; Quid enim magis perfidum, quàm nomine Principis literas ſcribere & tradere aliis, quarum ſenſus ſententiæ Principis aduerſetur? ſi hoc fidelitatis ſacramento, quo huiuſmodi adminiſtri Pontificibus obligati ſunt, non repugnat; tum à te diſcere aueo, quidnam prę ſtito fidei & candoris iuramento repugnet. Præterea, an tam fatuos cenſes iſtos, vt ſe in capitis, omniumque fortunarum diſcrimen coniiciant propter Ieſuitas? An nunquam legiſti vel audiſti, in quas, variis locis, calamitates incurrerint illi, qui ſimile quid tentare auſi? vt enim quis Deum & ſalutem æternam in poſtremis ducat, quæ tamen in primis habenda ſunt, profecto non facilè inuenies vitæ tam prodigum, qui eam, nulla ſpe quęſtus, certiſsimo & propemodum ineuitabili periculo exponat; ſed *plerique alios homines affectibus ſuis metiuntur*, inquit S. Gregorius Nazianzenus. Perfidi Caluinopapiſtæ, & Puritani, quibus hoc ſymbolum quod olim Priſcillianiſtis; *Iura, periura, ſecretum prodere noli:* alios itidem eodem crimine teneri cupiunt, quaſi mundus nõ ſatis perfidorũ habeat, dum Caluiniſtas habet. At quod Ieſuitas, & perfidiæ, & fraudis, & impoſturæ intolerandæ ſimul accuſas, id mihi inſolitũ non accidit; magis inſolitum eſſet, ſi vel ſemel frõtis & ingenuitatis aliquid in te cõſpicarer.

Nazian. orat. 1. contra Iulian.

Quid

Quidquid criminũ lubet id arripis, moxque in Ieſuitas euomis. *Tu pueri puſilli ſimilis es*, inqt vetus Poëta, *quia ad os fers quicquid nactus es, & mox iterum expuis*, ne præfoceris: Sed iã ſuprà ſatis reſpõdi de hoc perfidiæ crimine: An tu Ieſuitas eò impudentiæ progredi cenſes, vt ludant cum Pontifice, vel potius ei illudant, inque chartas & bullas ea referri ſtudeant, de quorum expreſſa conceſſione expreſsè non conſtet? Nę tu Ieſuitas de ſua Societate nimis parum ſollicitos eſſe credis. Quæ enim certior via ad interitum Societatem duceret, quàm ſi noſtri, Pontifices eo, quo comminiſceris modo circumuenirent: ementitisque priuilegiis Rempublicam ſuam ſtabilire niterentur?

Sed iam ex Italia migras in Morauiam, & exemplo Epiſcopi Olomucenſis decepti probas, quomodo Pontificem decipere, & in fraudem illicere ſoleamus; *Cùm enim Antiſtes ille optimus*, inquis tu peſsimus Poëta, *iam in ædificio multum progreſſus fuiſſet, ac ob nõnulla Reipublica negotia peregrè proficiſceretur, rem totã Ieſuitarum cuidam commiſit; Is verò rem gerendi occaſionem nactus, eam ſibi futuri effinxit Collegij ideam, vt quæ prius ædificata eſſent, funditus demoliretur, totamq; ædificandi rationem inuerteret, ita quidem, vt optimus ille Epiſcopus conquereretur, viginti florenorum millia plus quàm voluiſſet, aut neceſſarium iudicaret; hæc ipſorum factiuncula inſumpta fuiſſe: rè tamen facta, diſsimulare cogebatur.* Si conqueſtus eſt, quomodo diſſimulauit? Si diſſimulare coactus eſt, quomodo conqueſtus eſt? apud te fortaſſe quem poſuerat *ad auriculã ſuam*, ſicut Dauid Banaiam. Secundò, immenſitas expenſæ pecuniæ ſatis arguit, qua fide hæc ſcribas: Qualem enim mutationem fuiſſe oportuiſſet, ſi viginti millibus aureorum conſtitiſſet, quandoquidem hac ipſa æris ſumma Collegium

De Collegio Olomucenſi.

2. Paralip. 11.

integrum,& quidem ſatis amplum à fundamentis exędificari poſſet. Tertiò, ſi vnus ex imprudentia tale quid cõmiſiſſet,num cæteros adſcripturos fuiſſe credis, & acclamaturos illud ſolenne: *Bonum factum?* Et poſito, non conceſſo, nullum repertum eſſe in Collegio Olomucenſi,qui reclamaret, num Ieſuitas,qui alibi degunt,tale cõſilium approbaturos fuiſſe arbitraris, poſtquam id intellexiſſent? Igitur licet,in hac narratione,mendax non eſſes, iniuſtè tamen culpam vnius aut paucorum, ad omnes Ieſuitas deriuares. Quartò,quis obſecro,rerum tam imperitus eſt, qui ſibi perſuadeat, vllum Ieſuitam auſum eſſe,ſine patroni conſenſu aggredi, rem tanti momenti, vt ſupra viginti millia aureorum à nihil cogitante, imò &ab inuito extorqueret? Et quî ſcit,quod nullus Aulicorum aut Conſiliariorum tantis conatibus obſtitit? Ais: *Epiſcopum mandaſſe,vt omnes, ſe abſente, morem gererent illi Ieſuitæ, neque quidquam vlla in re repugnarent.* Quo plura dicis,eò magis te intricas &inuoluis. An putas taciturος fuiſſe,cum tanto Epiſcopalis ærarij detrimento? Perſpicuè profectò ſciebant,hoc velle Epiſcopum,vt ſi concepta iam & conſtituta ratio ædificij mutaretur, ipſi non conniuerent, ſed pro ea, quam domino ſuo debebant, fidelitate & obſeruantia,ſine mora,vt nihil innouaretur, edicerent; aut etiam miſſis nunciis, Epiſcopum certiorem redderent:non enim,opinor,Pręſul ille ad Sinas aut Iaponas abierat, vt tempeſtiuè moneri non poſſet, nec vno die tanta mutatio ſuſcipi aut peragi, duplexque aureorum chilias abſumi potuit. Quintò, qui morem veſtrum, & inexplebilem illam Ieſuitas carpendi libidinem nouit, is minimè mirabitur, hanc calumniam à vobis,ex tenui principio excogitatam & fabręfactam eſſe: Quod Ariſtoteles ait de legibus, *vetuſtiores eſſe rudiores,*

res, idem de exemplaribus & typis ædificiorum meritiſſimò dicitur, vbi etiam veriſſimè vſurpare licet illud: *Poſteriorem diem eſſe prioris diſcipulum; Nihil enim omnino eſt*; inquit ille, *quod poſſit in primordio ſui perfici: ſed in omnibus fermè antè eſt ſpei rudimentum; quàm rei experimentum.* Egregiè Comicus: *Nunquam ita quiſquam benè ſubducta ratione ad vitam fuit, quin res, ætas, vſq; ſemper aliquid apportet noui, aliquid moneat, vt illa quæ te ſcire credas, neſcias; & quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies.* Ergo cùm is, qui fabricæ Collegij præerat, fortaſsis nonnihil à prima delineatione receſsiſſet: idque iuſtiſsimis de cauſis: tu quando per Olomucium in Poloniam, profugus iam, iter habebas, aliquid fortaſſe hac de re à tui ſimilibus accepiſti: & ne ſine auctario fabulam venderes, aliquot millia aureorum adieciſti, ita vt tota fabella, quam vitioſa nuce nō emerim, ad viginti millia aureorum peruenerit. Sed cur quæſo, niſi quia improbus es, criminationes iſtas tam cupida aure bibis, & cupidius adhuc aliis propinas? *Difficilem oportet aurem habere ad crimina*, inquit Syrus, & longè difficiliorem mentem ad credēdum, & difficiliorem adhuc manum, quæ audita & credita crimina chartis illinat, per mundum ſpargat, & bibliothecas tot mendaciorum fœtore contaminet. Non malè ille poëta, meo quidem iudicio, neſcio num tuo: *Homines, qui geſtant, quiq; auſcultant crimina, ſi meo arbitratu liceat, omnes pendeant; geſtores linguis, auditores auribus*, niſi fortè tu malis collo, de quo nō contendam tecum, præſertim ſi agatur de tuo. Pergis, & quod Heraclitus aiebat de Epheſiis; τὰ ὅπλα ἐν ταῖς γλώτταις ἔχων, *arma in lingua geſtans*, pugnas. *Illud inſolens omnibus iudicatur, quod cùm duo illa profiteantur, vt nempe velint ſimplicium ſacerdotum officia ſedulò præſtare, ac iuuentutem cum virtute educare,*

ſimplicium ſacerdotum ac pædagogorum honore, ædificiis, ac prouiſione non ſunt contenti. Neſcio, vbi in noſtris Conſtitutionibus legeris, nos profiteri ſtatum *ſimplicium* ſacerdotũ & *pædagogorum*, vt proinde deſciſcere videri queamus à noſtra profeſsione. Quæro enim: quidnam intelligas *ſimplicium* ſacerdotum nomine? ſi ſacerdotes non *curatos*, ſed ſimplicibus, vt vocãt, beneficiis inſtructos, aut Curionum cooperatores, aut his maioris notæ Canonicos: tum non video, quidnam profeſsioni noſtræ aduerſum committamus, neque enim in ſacerdotibus *ſimplicibus* hac notione nomen noſtrum profitemur. Si *ſimplicium* ſacerdotum nomine intelligis indoctos, ineptos & ſtupidos, neque horum Ordini noſtri Ordinis profeſſio accenſeri poteſt, profitemur enim nos, omnem liberalem eruditionem, viro religioſo dignam; ſequi: quam vt ſinguli non aſſequantur, conantur tamen aſſequi. *Sicut autem ad pœnam,* inquit ille, *ſufficit meditari punienda; ſic ad laudem ſatis eſt conari prædicanda*: At ſi per *ſimplices* ſacerdotes intelligis non compoſitos, & conſutos ex dolis & fraudibus, tum fatemur nos eniti, vt monito Chriſti, ſimus ſacerdotes *ſimplices* ſicut columbæ, ſed ſimul *prudẽtes*, ſicut ſerpentes: Et ſi ab hac ſacerdotũ, imò omnium Chriſtianorũ, mixta cum prudentia ſimplicitate excidimus, cupimus vt in integrum nos reſtituas, tanquam is, qui claues & ad ſimplicitatem & ad prudentiam poſſideas. Si autem *ſimplicium* ſacerdotum nomine intelligis ſacerdotes nõ Epiſcopos, non ſummates & primates, nulla Eccleſiaſtica dignitate aut functione, prҿter ſacerdotiũ, conſpicuos; tum nec ſic quidem video, cur nos quaſi ſtationis deſertæ accuſes. An non enim profitemur nos eſſe Clericos? An non habitu, victu & conuictu Clericorum vitam ſequimur, & quidem Clericorũ Regularium?

An Epiſcoporũ honores & prærogatiuas ambimus; aut nobis deferri appetimus? *Non ſunt*, inquis, *contenti prouiſione ſimplicium ſacerdotum.* Quid tandem hac tua *prouiſione* ſignificare inſtituis? An non contenti ſumus reditibus iis, qui clericos, nulla Eccleſiaſtica dignitate eminentes decent? Atqui nihil facilius eſſet, quàm plurimos *ſimplices ſacerdotes* nominare, quorum quiuis plures reditus annuos habet, quàm decem vel duodecim ſacerdotes Ieſuitæ, ſi reditus aliquorum collegiorum in ſingula capita diſtribuere velis.

Palatia, inquis, *ædificant*; Multa videlicet in Italia, & Gallia Collegia cum palatiis, pulchritudine & amænitate certantia, vidiſti. Si quæ alicubi magnificentiora ſunt, quàm mens tua liuida probet, ita tecum ratiocinari debes. Principes viros non nobis, ſed ſibi, ſuæque amplitudini & magnificentiæ conſentaneum monumẽtum ſtatuere voluiſſe: cumque tot elegantiſſima & ampliſſima Monaſteria hæreſis veſtra, his in locis, vel deſtruxerit, vel profanauerit, priuatiſque vſibus ſacrilegè deſtinarit, meritò excitauit Deus alios, qui contrariis factis oſtenderent, priſcam illam in Religioſos Ordines Germanorum pietatem & reuerentiam, nondum penitus eſſe ex Germanorum finibus proſcriptam, etſi inferorũ portæ iam dudum totis viribus in id incubuerint.

Cæterùm ferè mihi excidiſſent *pædagogi* & *pædagogia*, quam nobis aſſignas, Obſecro te, nullum ne honeſtius vocabulum reperiebas, quo munus iuuentutis inſtituendæ deſignares? ne dum odio excæcatus, ingenti conuicio Ieſuitas percellere niteris, ad alios quoq; conuicium à te miſſum penetret. Sunt ne Profeſſores Academici, Philoſophiæ & Theologiæ, itemque Eloquen-

tiæ, Græcæ & Latinæ litteraturæ, poëſeos & ſimilium diſciplinarum Doctores, Pædagogi? Non vrgerem vim nominis, niſi ſcirem, te hoc nomine, calumniandi cauſa, pædagogicè vſum. Nec compertum habeo; vbinam vel in formula inſtituti, vel in Pontificiis diplomatis videris, nos aut *Pædagogos* nominari, aut nominari velle, niſi ex omnibus Gymnaſiorum & Academiarum Profeſſoribus *Pædagogos* facere velis; eo ſenſu, quo tu accipis hanc vocem, & quo hodie vulgò vſurpatur, pro priuato puerorum inſtitutore & Magiſtro, licet olim honeſtior notio huic nomini ſubiecta fuerit: ſed vt folia in ſyluis, ſic cadunt non modò vocabula, ſed & vocabulorum ſignificata: Ne tamen *Pædagogi* appellationem penitus repudiare videar, æquo animo feremus, vt à te, Hæreticorum Pædagogi nominemur, eo modo, quo Clemens Alexandrinus Pædagogus fuit, & ne cum Clemente Pædagogi officium interiret, librum hoc titulo inſignitum ad omnem poſteritatis memoriam tranſmiſit.

Nec victus noſter à te intactus præteritur, aduolas tãquam dira Celæno, vt ſordiſſima oris tui ingluuie, eum contamines: *Victus*, inquis, *ratione pleriſque Ordinibus antecellere dicuntur. Verbo victus*, inquit Iuriſconſultus, *continentur, quæ eſui potuique, cultuique corporis, quæque ad viuendum homini neceſſaria ſunt. Veſtem quoque victus habere vicem Labeo ait.* In his nos pleriſque Ordinibus antecellere tam falſum eſt, vt vix quidquam veritati magis aduerſum ſcribi potuerit: nam veſtitus noſter non latet, ſed omnium conſpectui patet. Iudicent oculi, num mentiaris, hocque iudicio, aut ſtes aut cadas. De victu menſæ, res quidem eſt occultior, & ab externorum notitia remotior. At ſi de rebus tam apertis & in propatulo poſitis

l. Verbo. ff. de verb. ſignif.

tis tam proiectè fabularis, quis credat te vlla veritatis cura tangi, cùm de ignotioribus loqueris? De nobis videlicet, vt & Ethnicorum iudicio de veteribus Chriſtianis dictum eſt illud Diogenis: *Obſonant Megarenſes, quaſi craſtina die morituri.* Sed de hoc argumento fusè iam egi contra Miſenum, quem adi. Lautitias epulorum nemo nobis obiicit: præter illos, quorum vita, vt inquit Clemens Alexandrinus, nihil aliud eſt, quàm *comeſſatio, crapula, balnea, temetum, matula, otium, potus.* Quod Philo de Ieſſæis, hoc ego de Ieſuitis: *Remittunt paululum illam Laconicam diſciplinæ duriciem, ſemper & vbique probantes liberalem frugalitatem, totis viribus auerſando corporis illecebram.*

Clem. lib. 2. Pædag. cap. 2.

Philo lib. de vita contemplatiua.

Cæterùm, cùm notius ſit, quàm vt inficias ire queas, Ordinem noſtrum à Pontificibus & Principibus defendi, foueri & ornari; tuoq; iudicio, hoc reprehenſione nō careat; vt Principes excuſes, in eorum occupationes, & in Ieſuitarum importunitatem culpam refers: *Si quid,* inquis, *minus rectum hoc in genere contigerit, ipſorum factionibus potius, quàm principum aliò diſtractorum ac reſpicientium inconſiderationi eſt imputandum.* At verò, dum Principes ab omni labe purgare niteris, eoſdem fœdiſſima calumniæ macula aſpergis: An non enim grauiſſima eos criminatione feris, cùm ita aliis rebus immerſos nugaris, vt ab hac, quæ ex potiſſimis non infima, mentem prorſus abducant; vbi vel præcipuè aduigilare debent: ne quid ſtatuant, quod publico obſit, néue aliquibus ſuas in ditiones aditum patefaciant, quos excluſiſſe longè ſatius fuerit? Quis enim nō reprehendat Principem, rerū ſuarū & publicarū tam negligētem & incurium, vt collegia vel ipſe conderet, vel ab aliis condi ſineret, ſi erga Ieſuitas

tuum

tuum animum gereret, hoc eſt, ſi ſibi perſuaderet, Ieſuitas plus damni, quàm commodi Reipublicæ allaturos. Adhæc, nimis malè de Orthodoxis Principibus ſentis; nam ſi tui Proceres, qui Lutheranam & Caluinianam ſectam ſequuntur, adeo non diſtrahuntur publicis negotiis, vt euertendis Monaſteriis, Monachiſque exterminandis ſedulam operam dare poſſint, mirari non debes, ſi Principes Catholici partem aliquam ſuæ ſollicitudinis deriuare queant, ad vetera Religioſorum hominum domicilia cuſtodienda, & ad noua itidem, ſi ita vſus ferat, ex fundamentis ædificanda; idque ſponte ſua, nulla vllarum precum importunitate adacti. Quis enim tam validus ſit, qui Principes, ſi nolint, cogat? quin hoc ipſo, quod importunè cogi aſſeueras, ex principibus nō Principes nobis cudis, quæ qualis calumnia ſit, tute cogita: ſi tamen tantum tibi lucis, vt calumnias intueri poſſis; apud quem principibus maledicere *haud pluma intereſt:* facis fortè hoc fretus veteri lege, qua iam olim Principes calumniatoribus ſuis veniam clementer tribuerunt: *Si quis*, inquiunt, *modeſtiæ neſcius, & pudoris ignarus* (nota encomia tua) *improbo petulantique maledicto nomina noſtra crediderit eſſe laceſſenda, ac temulentia turbulentus* (nota Caluiniane) *obtrectator temporum noſtrorum fuerit, eum pœna nolumus ſubiugari, nec durum aliquid, nec aſperum volumus ſuſtinere, quoniam ſi id ex leuitate proceſſerit, contemnendum eſt; ſi ex inſania, commiſeratione digniſſimum.* Hîc tibi Caluiniſta datur optio, vt vel *leuis*, vel *inſanus* eſſe velis. Sed fortè terret te illa clauſula: *Si ab iniuria, remittendum*; hoc eſt, vt gloſſa explicat, *ad nos:* ne putes *remittere* hoc loco eſſe *condonare*: ſubditur enim in lege: *Vnde integris omnibus, hoc ad noſtram ſcientiam referatur, vt ex perſonis*

L. Si quis. C. Si quis Imp. maled.

ſonis hominum dicta penſemus. Sed non eſt, quod expalleſcas; pars hæc legis nihil ad te, quia inſanus es, inſani autem iniuriam non faciunt, vt ſuprà dicebam: *Cùm enim iniuria ex affectu facientis conſiſtat*, inquit Iureconſultus, *conſequens erit dicere, hac lege furioſos, ſiue pulſent ſiue conuicium dicant, iniuriam feciſſe non videri, quia nemo poteſt facere iniuriam, niſi qui ſcit ſe iniuriam facere: Inſanus es*, inquit ille apud Comicum, *iube te piari.* L. *Illud. ff. de Iniuriis.*

At non obtemperas, pergis inſanire: *Etſi*, inquis, *à Pontificibus multa beneficia acceperunt: vbi tamen ob Vniuerſalem Eccleſiæ ordinem bonum, ipſorum inſtituto contrarium decreuerint, mille artibus repugnant, perſtringunt, atque eludunt.* Pontificibus, ea, qua par, reuerentia & ſubmiſſione, paremus, & quam ſuperiores noſtri obſecundandi alacritatem à ſubditis exigunt; eandem præſtant Pontifici, tanquam omnium ſuperiorum ſupremo: & hoc etiam iuſſu & præſcripto B. P. N. Ignatij, in aurea illa de obedientia epiſtola. Sed vt nos ex ipſis tabulis conuincas, exempla aliquot animi noſtri Pontificibus parum morigeri profers; *Cùm Paulus IV.* inquis, *ad certum Religioſorum habitum eos redigere vellet, mox ſanctiſſimo reſtiterunt.* Nihil vnquam de hac inter noſtros & Paulum IV. controuerſia audiui: cur enim Paulus IV. nobis alium, quàm clericorum habitum præſcribere tentaſſet; cùm Theatini, ex quorum Ordine ipſe fuit, non gerant habitum, ab aliorum Clericorum habitu diuerſum, niſi quod candida tibialia ferunt: quæ perparua ſanè eſt diſtinctio à reliquorum Clericorum cœtu: Et quæ tandem ineſt veriſimilitudo in hoc tuo commento; cùm ais: *Pontificem, ad hoc decernendum, inductum eſſe; quod iudicaret nos Caluinizare, ſeu Caluiniſtas Puritanos imitari, vt enim illi Miniſtros ſuos, habitu à Laicis non ſecernunt, ita nec* *De Paulo IV. Pontif. Max.* *De habitu Societatis.*

nos habitu à ſæcularibus internoſci. Quæſo te, cui hæc tua figmenta probabis? Tempore Pauli IV. vix Caluiniſtarum nomen innotuerat, nedum illa nominum portenta; *Puritanorum & Caluinopapiſtarum*, quæ in Anglia poſt Pauli IV. mortem nata ſunt, vt ex hiſtoriis Anglicanis liquet: Adhæc nonne habitu diſtinguimur à ſæcularibus? Nam habitus Clericorum, proprius vtique habitus eſt, & diſtinctus ab habitu ſæcularium. *At non eſt diſtinctus,* inquis, *ab habitu Clericorum ſæcularium.* Ita eſt; Interim tamẽ neſcio quo fato; accidit in his Septentrionalibus regionibus, vt quocunque Ieſuitarum aliquis venit, ſtatim ex habitu agnoſcatur non tantùm Clericus, ſed & Ieſuita Clericus; ita vt in noſtro habitu ſat notæ eluceſcat, quo & à Laicis ſæcularibus, & à Clericis, nullam regulam profitentibus, internoſcamur. Accedit, quod de ratione religioſi Ordinis non eſt, vt habitu à Clericis ſęcularibus diſtinguatur, quia habitus non eſt de eſſentia Ordinis, & vt non facit hominem religioſum, ita nec Ordinem religioſum; quamuis non abnuo decens eſſe, vt religioſi decenti habitu vtantur; At niſi fallor, Clericorum habitus, quem ex decreto Canonum & Conciliorum ferre debent, non poteſt indecens cenſeri. Verùm, vt non tantũ nos, ſed & Puritanos tuos à tuis calumniis vindicem, & vt, vel hoſti preſſo opem feram, iniuria à te Puritanos (vel ſi alio nomine monſtroſo, ipſorum tamen moribus magis conſentaneo, *Impuritanos* appellare libeat) affici conſtanter affirmo: Cur enim crimini das, quod ſummæ laudi dandum? Nam cùm Popæ & Præcones iſti ſint puri & impuri Laici, nec *ſale ſaliti*, nec aqua tincti, nec chriſmate vncti, cauſæ nihil eſt, cur ſe à reliqua Laicorum turba, habitus diuerſitate, ſeparent: Repugnat naturæ, vt pardus, leo, vrſus, lupus, & aper aliam pellem induat, quã

naturæ

naturæ ſuæ conformem. Adde, quod à ſcriptura, Puritano more intellecta; haud quidquam alienum hac in re Puritani faciunt. Cùm enim nihil recipiant, niſi quod puro Dei Verbo eſt traditum; in eo autem nihil præceptum ſit de veſtimentorum differentia inter Clericum & Laicum; meritò nullam admittunt.

Sed vt ad lineam reuertar; cauſa diſſenſionis inter Paulum IV. & Societatem, non fuit hæc, quam tu ex cerebro tuo extundis, ſed alia; volebat enim Paulus IV. Theatinos cum noſtris coniungere, ita vt vterque Ordo in vnum coaleſceret, iiſdem legibus viuendique inſtitutis deuinctus. Tu ais, *cauſam hanc eſſe commentitiam*. At te, dum alios commenti arguis, egregium commẽtatorem eſſe, teſtari poterunt plurimi ex antiquioribus Societatis noſtræ: qui adhuc ſuperſunt: & tempore Pauli IV. vel in vrbe, vel alibi vixerunt, non ignari omnium eorum, quæ vltro citroque, in hoc negotio, geſta ſunt. Deinde teſtem do tibi, auctorem hiſtoriæ Ieſuiticæ: cui non grauatè, vt ſpero, aſſentieris. Nam vt *balbus balbum* facilè intelligit, ita mendax mendaci facilè fidem adhibet, etiam tunc cùm verum dicit: *At iſtud ipſum*, inquies, *crimine non vacat, quod Pontificis voluntati non acquieuiſtis*. Primùm, Pontifex non mandauit abſolutè, vt Ordo ille cum noſtro iungeretur, ſed voluntatem & propenſionem ad illam coniunctionem faciendam expoſuit: ſi abſolutè, edito mandato vel edicto, id fieri iuſſiſſet; ne dubites, noſtri multò promptius morem geſſiſſent, quàm ſoleant Lutherani & Caluiniani Regũ, Principum & Magiſtratuum ſuorũ pręceptis morem gerere; ſi quid præcipiant, ꝙ ad eorum palatum minus facit. Secundò, quod noſtri, re nondum à Pontifice conſtituta & definita, ſed

deliberata tantùm, mutationem hanc deprecati ſunt: non adeò inſolens tibi videri debet, quia ne Deum quidem precari nefas eſt, vt ſi quid circa nos vel noſtros velle videatur, quod fortè nobis minus acceptum ſit, clementer id auertat, conſiliumque, vt de diuinis humano modo loquar, mutet. Non opus eſt exemplis, obuia ſunt & quotidiana. Tertiò, neminem fugit, quàm graue cuiuis ſtatus ſui amanti & tenaci accidat, ſi quæ innouatio tentetur, aut terminos, quos progenitores fixerint, aliquis transferre conetur. Quoties tentata eſt coniunctio duorum Ordinum S. Franciſci *Conuentualium*, inquam, & eorum, qui de *Obſeruantia?* At res necdum confecta eſt: & tamen ambo eundem parentem agnoſcunt, & venerantur, nec moribus, inſtitutis, & natalibus tam diuerſi ſunt, quàm nos & Theatini. Si ergo duæ familiæ tam ſimiles & cognatæ in vnam non conuenerunt; & ſi ipſæ familiæ ad Pontificis voluntatem, quoad licuit & decuit, voluntatem ſuam non adiunxerunt, (quandoquidem licet ſemperque licebit, in re tanti momenti, contrarium optare & vrgere, quoad vltimam & definitiuam ſententiam Pontifex proferat) nemo iure factum noſtrorum in malam partem interpretabitur, quod inſtituti ſui retinentes, ſub ipſa quaſi incunabula, operam dederunt, ne quid præter morem in Societatis mores induceretur. Neſcis, quàm grata Deo fuerit conſtantia Rechabitarum, qua ita obfirmati fuerunt, vt ne culmum quidem à mandatis paternis diſcedere voluerint: ceſſuri proculdubio, ſi abſolutum à Deo mandatum accepiſſent, quod quamdiu datum non eſt, Hieremiæ monenti, vt vinum biberent, intrepidè reſponderunt: *Non bibemus vinum, quia Ionadab, filius Rechab, pater noſter, præcepit nobis dicens: Non bibetis vinum*

Hier. 35. Conſtantia Rechabitarũ.

vinũ vos, & filij veſtri vſq; in ſempiternum. Obediuimus ergo voci Ionadab in omnibus, quæ præcepit nobis. Hæc conſtantia adeo Deo placuit, vt eã toti populo Iudaico ad imitationem propoſuerit, ipſisq; Rechabitis ampliſſima præmia promiſerit. Quanto magis igitur Deo gratũ erit ſi familię Religioſæ, mutationis expertes, conſeruentur; prout ab auctoribus diuino inſtinctu inſtitutæ, poſterisq; traditæ fuerunt: cùm Ordines iſti ſine vlla dubitatione longè excellẽtiores ſint, & perfectioris rationis, quàm illa Rechabitarum viuendi ratio; vt quod de paratura ſacerdotali Aaronica dixit Eccleſiaſticus, etiam poſſit de Societate dici: *Non eſt indutus illa alienigena aliquis, ſed tantùm filij ipſius ſoli: & nepotes eius per omne tempus.* Nec Pontifex hanc noſtrorum in propoſito perſeuerãtiam immotam ægrè ferre viſus eſt; cùm Ignatium animam agentem, Apoſtolica benedictione & indulgentia humaniter dignatus ſit, non ſine ſignificatione paternæ beneuolentiæ & doloris ex obitu Societati immaturo cõcepti: vt ſcribunt Ribadeneira & Maffeius. *Eccleſiaſt. 45.*

Ais: *Paulum IV. noſtros ad chorum ſeu horas Canonicas adegiſſe: Pium IV. ab iiſdem liberaſſe: Pium V. rurſum ad chorum noſ amandaſſe & alligaſſe.* De Paulo IV. quod Societati negotium faceſſiuerit propter cantum, nihil mihi vnquam auditũ: neque de Pij IV. exemptione, & in integrum reſtitutione: nec, opinor, me præteriiſſet, ſi quid ſimile actum, & ſaltem diploma aliquod Pij IV. exſtaret, vt exſtat Gregorij XIII. qui nobis horas priuatim extra chorum dicendi facultatem reſtituit, ademptam à Pio V. cuius præcepto de precibus Canonicis publicè & communiter perſoluendis, nonne Societas paruit, vt debuit? Tu, more tuo, à criminandi arte non diſcedens; *ita eluſerunt*, inquis, *Pontificem: vt per ſolos Nouitios, qui ex ipſis non* *De Pio V. Pontif. Max.*

De cantu in choro.

ſunt, rem peragerent: Primò: Pontifex non præcepit, per quos diuinæ laudes perſoluendæ eſſent, ſed vt in choro perſoluerentur iuſſit: quod ſanctè factum. Secundò, falſum eſt ſolos Nouitios muneri huic vacaſſe, vacarunt enim & alij Romæ, quibus otium & cantus peritia. Tertiò, non omnes ad chorum veniſſe, non eſt quod queraris, quia plerique aliis occupationibus detinebãtur: cùm ne in aliis quidem Ordinibus, Concionatores, Profeſſores & alij, qui publicis functionibus addicuntur, horas in choro pariter cum aliis canere aut recitare cogantur. Quartò, cum choro & cantu adeò delecteris, mirari ſubit, cur Anglis, popularibus tuis, auctor nõ ſis, vt cantum diuinarum laudum, tot locis ſublatum, reſtituant, & cur à Ieſuitis exigas, quod tu & tui ſuperſtitioni deputatis? Pari modo, eidem Pontifici morem geſſimus, cùm imperauit, vt profeſſionem facerent, qui ſacros Ordines erant ſuſcepturi. Tu hanc obedientiam noſtram vocas *eluſionem.* Et qua tandem ratione? *Nouum*, inquis, *Profeſſorum Ordinem inſtituerunt, quos vocabant Quintinos.* Si nouus fuit, non noſtra culpa, ſed Pontificis conſtitutione nouus fuit: Etſi nouus ſimpliciter non fuit, niſi quoad modum, tempus, & auctoritatem, profeſſionem hanc mandantis. Nam profeſsio trium votorum ſolennium, non eſt Societati inuſitata: ſed tamen abſque certi temporis præfinitione: Itaque profeſsio illa noua fuit, quatenus non ex formula inſtituti noſtri, ſed ex Pontificis præſcripto fiebat. Hos autem profeſſos aliquando appellatos eſſe à nonnullis, compendij gratia, vt fieri ſolet, *Quintinos*, tam grande ſcelus non eſt, vt propterea Ieſuitis omnibus diem dicere, & quaſi Maieſtatis Pontificiæ reis dicam ſcribere debeas: Quis loquentium conſuetudini vitio vertit, quãdo audit Cardinales à Pio V. creatos *Quintinos*;

tinos; à Gregorio, *Gregorianos*; à Sixto, *Sixtinos*; à Clemẽte, *Clementinos*, appellari? Quis conſtitutiones & bullas ab iiſdem editas, nõ indigitat nominibus ab eorum nomine formatis?

Eiuſdem, inquis, *Pontificis tempore, cùm contentio illis eſſet cum Dominicanis Toleti de Collegio in Hiſpania intrà limites erigendo, & vtriq; ſua priuilegia obiicerent, tandemque ad Pontificem ventum eſſet; is verò pro Dominicanis decreuiſſet, & Ieſuitas cedere iuberet, ita ſe oppoſuerunt, vt per Officiales literarum miſſio & traditio differretur, donec ſanctiſſimus diem ſuum obiret: illi verò perinde, ac ſi nihil de Pontificis voluntate ſciuiſſent, poſſeſſione loci interea fruebantur, defuncto verò Pontifice, omnia à ſucceſſore retractari fecerunt.* Hæc tu: Cæterùm quod noſtri domum illam Toleti à *Comite de Orgaz* Societati donatam acceperunt, & incoluerunt; id fecerũt freti & muniti priuilegiis Pauli III. & Iulij III. & Pij IV. quorum duo priores ſpeciali priuilegio conceſſerunt, vt noſtri quaſcunque domos, Eccleſias & collegia ædificare, vel ędificata iam recipere & inhabitare poſſent, & Pius IV. id ampliauit, vt etiam intra centum quadraginta *cannas Ordinum Mendicantium* liceret; vbi ſimilis controuerſia cum Fratribus Minoribus in vrbe Palentina exſtitiſſet; Et ne, vt tuus eſt mos, dicas, Pontificem à Ieſuitis blandis ſermonibus in fraudem inductum, audi Pontificis verba: *Motu proprio, non ad veſtram vel alicuius pro vobis, nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex noſtra certa ſcientia, & ſpontanea voluntate, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine.* Cùm ergo noſtri tot & tanta priuilegia haberent, meritò cedere noluerunt, nam priuilegia non dantur alio fine, quàm vt quis iis fruatur, aliâs inania & otioſa forent. At Pius V. contrarium decreuerat. Vereor ne mentiaris: nam ſi contra nos decreuiſſet,

De controuerſia quadam Toletana.

uiſſet,Officiales vix ſibi tantum licentiæ, an cõfidentiæ? ſumpſiſſent, vt literas retinerent, & non quàm primum in Hiſpaniã tranſmitterent: non enim is erat Pius V. qui fraudulentas dilationes toleraret, & ſatis conſtabat, non ſatis tutum fore, ſi quis tale quid machinaretur; maximè impulſus eorum precibus, contra quos ſententia eſſet pronunciata. Itaque longè probabilius eſt, aut lite adhuc pendente, aut dato quidem reſponſo à Pontifice, nondum autem expeditis, & in Hiſpaniam tranſmiſſis literis, Pium V. è vita exceſſiſſe. Quocirca nil mirum, aliter poſteà à ſucceſſore Gregorio XIII. iudicatum, aut etiam prius decretum; reſciſſum eſſe. Cùm autem tantus Pontifex ſtet à noſtris partibus, non eſt quod impreſſionem tuam, quam conſuetis tuis calumniis inſtructus facis, multum reformidemus: Nam ſi obiicias: *Gregorium Pontificem à nobis de recto iuris tramite abreptum:* cernes inprimis tu ipſe, vt arbitror, quo ſtultitiæ proceſſeris. At ego vſurpabo illud cuiuſdam Afri: *non eſt in accuſando verſutia, ac ne impudentia quidem: Quid igitur? furor infelix acerbi animi, & miſera inſania* (Caluinianæ perfidiæ.) cùm enim videri velis Catholicus, admodum ſtolidè agis, dum tantis in optimum & ſanctiſſimum Pontificem conuiciis, hæreticam tuam mentem prodis. Deinde ipſemet Pontifex commentum tuum redarguet. Nam cùm lis illa Toletana necdum quieuiſſet, quamuis Pontifex literas Apoſtolicas confeciſſet, ſeuereque mandaſſet, vt nos priuilegiis iam dudum conceſsis frui pacificè ſinerent; denuò aliam generalem conſtitutionem promulgauit, & poteſtatem, etiam intra *cannas* aliorum Ordinum, ædificandi benignè denuo conceſsit; Ad cuius priuilegij conceſsionem, à quo inductus ſit, iiſdem pœnè verbis, quibus Pius IV. teſtatum facit. *Motuproprio*, inquit, *ac de*

Apoſto-

Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam; ſed de noſtra mera deliberatione. Si ergo ſine illius rogatu hanc generalem legem in noſtram gratiam tulit, potuit ſimiliter particularem illam de cauſa Toletana controuerſiam, nō rogatus à nobis, ſed ſponte ſua definire. Et quamuis à nobis rogatus fuiſſet, num propterea criminis aliquid aut à Pontifice, aut à nobis admiſſum eſſet? An non licet rogare iuſta? *Non ambigitur ſenatum ius facere poſſe*, inquit Iureconſultus, & tu ſi Orthodoxus es, ambiges, nū Gregorius XIII. Pontifex Opt. Max. potuerit ius hoc ſiue particulare ſiue generale condere? Quod Vlpianus de Imperatore, hoc ego de Pontifice, etſi iam ſupra à me dictum: *Quodcunq; Imperator* (Pontifex) *per epiſtolam & ſubſcriptionem ſtatuit, vel cognoſcens decreuit; vel de plano interlocutus eſt:* (nota pro oraculis viuæ vocis) *vel edicto præcepit, legem eſſe conſtat. Hæc ſunt quas vulgò Conſtitutiones appellamus.*

L. non ambigitur. ff. de legibus.

L. Quod principi. ff. de Conſtitut.

Concludis tandem hoc caput his verbis: *Mirum certè illud eſt, quod cùm quidam Pontificum diſsimulare non potuerint, quid ipſis in illorum inſtituto diſplicuerit: mundo tamen illi occlamant, omnia ipſorum ſemper Pontificibus fuiſſe probatiſsima.* Hæc maximè dicis propter Pium V. qui vt circa vota & chorum; ſuas rationes, eaſque, vt à ſancto viro profectas, non improbabiles ſecutus: aliud, quàm prædeceſſores, aut etiā ſucceſſores ipſius ſtatuerit: ipſum tamen Societatis inſtitutum mirificè, velis nolis; probauit, commendauit, & prædicauit: amplisſima enim Societati priuilegia dedit, aduerſus *Apoſtatas, de contractibus capitulariter non celebrandis: de prælectionibus habendis in Collegiis, etiam illis in vrbibus, vbi ſunt Academiæ*, & alia multa conceſsit in fauorem ſcholaſticorum, qui noſtras ſcholas adeunt. Ipſe Societatem *mendicantium Ordinibus*

Qualis Pius V. in Societatem.

accenſuit: præmiſſo hoc elogio: quod ſine bile vt legas, oro: *Cùm indefeſſa cōſiderationis intuitu perſcrutamur, quā-tam Chriſtianæ Reipublicæ vtilitatē attulerint, dilecti filij presbyteri Societatis* IESV, *ac planè conſpicimus, eos, verè mūdi huius relictis illecebris, adeo ſeruatori ſuo ſe dedicare, vt conculcatis theſauris, quos erugo & tinea comedit, lumbiſq; paupertate & humilitate præcinctis, non contenti terrarum finibus vſque ad Orientales & Occidentales Indias penetrauerint, ac eorum aliquos ita amor Domini perſtrinxerit, vt etiam proprij ſanguinis prodigi, vt verbum Dei inibi efficacius plantarent, martyrio voluntario ſe ſuppoſuerint, perq; eorum ſpiritualia exercitia etiam regna ipſa fidē Chriſti agnouerint, vt tam inibi, quàm vbiq; terrarum, charitatis & miſericordiæ opera exercere ſtudeant, facere nullo modo poſſumus, quin eos tanquam veros palmites, in Chriſto per charitatem coniunctos, & benignè amplectamur, & ea ſibi ſpecialiter concedamus, quæ & paupertatis per eos emiſſæ voto, & eorum inſtituto, ac commoditati credimus profutura.* Hæc & alia in eandem ſententiam Pius V. Pontifex: Similibus præconiis celebrat idem Pontifex Societatem in bulla de contractibus *capitulariter* non celebrandis. Quæ num ab eo proficiſci potuerint, qui noſtrum inſtitutum non probarit, æqui lectoris iudicium eſto. Taceo inſignem illam Pij V. in Societatem, beneuolentiam; ſeu potius de Societatis hominibus præclaram æſtimationem: qua impulſus officium Pœnitentiariorum in S. Petri templo commiſit noſtris, ſubſtitutis in locum Patrum Dominicanorum, ex qua familia ipſe ad Cardinalatū & Pontificatum aſcenderat. Et tu adhuc garrire & gannire audes, quaſi Pio V. Societatis inſtitutum diſplicuerit? Sed abiungo, & capiti huic finem impono; *Fortaſſis autem paulò prolixior iſta reſponſio, ſic aduerſus* (calumnias tuas) *lectorem inſtruet, vt in cæteris reſponſionibus, non à nobis tam multa verba requirantur.*

S. Auguſt. lib. 6. contra Fauſtum, cap. 8.

CAPVT

CAPVT IV.

De Ieſuitarum agendi ratione cum Prælatis.

REFERT S. Gregorius Nazianzenus ex veterum monumentis, conſultum Apollinem, quænam rerum genera palmam inter cætera ferrent: reſpondiſſe, *equam Theſſalicam: mulierem Lacænam, & viros Arethuſæ aquam bibentes*, hoc eſt, Siculos inter omnia, quæ ſunt eiuſdem generis, primum locum tenere. Non improbo hoc oraculum, nam nec S. Gregorius Nazianzenus improbat. Tantum addo: Pythium, ſi rogatus fuiſſet, quiſnam primas teneret inter calumniatores, proculdubio delaturum fuiſſe, tibi aut primas, aut certè ſecundas; aut ſummum tertias, adeo vbique criminationibus abundas, vt nullum ſenticetum tot horreat & rigeat aculeis, quot tu impoſturis & ſycophãtiis: vt proinde ſimillim' videaris ſpinis, quas ſi quis tangere voluerit, *armabitur ferro & ligno lanceato*, vt B. Dauid canit, qui etiam præuaricatores, hoc eſt, Apoſtatas, qualis tu es, comparat cum his ſpinis, ſed addit ſimul, quis eos exitus maneat: *Præuaricatores quaſi ſpinæ euellentur vniuerſi, quæ non tolluntur manibus*, quia *ferro & ligno lanceato* opus eſt. *igneq; ſuccenſæ comburentur* iſtę ſpinæ, *vſq; ad nihilum*. Cùm ergo tam aſper & horridus ſis, vt manu leni tractari nequeas, quin vulnerer, pergam, vt hactenus, *ferro & ligno lanceato* te putare, imò fraudes, ſutelas, & conuicia tua amputare: ſi ſeuerior & aſperior videbitur tractatio: tu naturæ tuæ id imputa, aliter cum dumis & vepribus vbique pungentibus, non agitur: placet autem quod calumnias tuas in hoc capite conaris ſaltem

Orat. 1. contra Iulianum.

2. Reg. 23.

ordinatè proferre: nam primùm, quę noſtra ſit cum Cardinalibus agendi ratio exponis: poſtea, quæ cum Epiſcopis locorumque Ordinariis. Vbi ſimul perquam ingenioſè Cardinales in duas Claſſes diuidis: nam alios, ais, *ſua ſorte contẽtos viuere*, ſine ſpe maioris dignitatis: alios, *ad celſiores honoris gradus aſpirare*; & quoquo poſſunt modo eniti. Mirabilis Cardinalium diſtributio: quam puto Cardinalium nemo hactenus aut legit aut audiuit. Hactenus enim exiſtimatum eſt, Cardinalatum eſſe proximam à Pontificatu dignitatem; vt proinde Cardinalis non habeat, quò vlterius progrediatur: niſi Pontificiam maieſtatem. *De hac ipſa*, inquies, *loquor*, & *ſanè hanc ipſam ſperant & procurant aliqui Cardinales: alij ſpem iam poſuerũt.* Nimirum, tu Romæ oſtiatim circuiſti, ſingulosque Cardinales ſigillatim examinaſti, num ſpem Pontificatus cõceperint an abiecerint. & fortè, nonnulli ſpem tibi pretio vendiderunt: alioqui vix tam perſpicuè ſcires: quibus ſpei aliquid affulgeat, quibus nihil.

De modo Ieſuitarum agendi cum Cardinalibus.

Ais: *Cardinales primi generis, Ieſuitas nec ad familiaritatem admittunt.* Qua de cauſa vero? *quia non ſperant Pontificatum.* Qui cauſæ huius vanitatem non videt, is tantum videt, quantũ tu & ſimiles Cæcilij. *Si tamen*, inquis, *Cardinales illi faciliores fuerint, ſe primò inſinuant*; *deinde ſi quid ad rem ſuam animaduertunt, illud ſedulò proſequuntur:* Et vt totam fabulam oculis ſubiicias: exempla ſubnectis: *Si quem de ſui poſt mortem celebranda memoria, de ſubditorum bono regimine, aut de aura populari ſollicitum videant; in eo ſe occupant, cui eundem deditum exiſtimant. Quod ſi in hoc genere non multum affici aliquem obſeruent, inculcant ſedulò, ſuadentq́; donec ad huiuſmodi aliquid impulerint: vbi id effecerint, obſeruatis interim tempore & occaſione, eò rem paulatim adducunt, vt ipſos quoq; ad rem propoſitam conſequẽdam pluri-*

plurimum prodeſſe & obeſſe, credat. Tum verò ad rem ſuam quidlibet animoſius aggrediuntur, ac iis, quos, hiſce artibus acquiſiuerunt ad plurima vtuntur, ad amplas nimirum eleemoſynas, ad ſcribendum, loquendum, agendum: ac prout opus fuerit ſatagendum, quæ ad ipſorum fauorem ac vtilitatem ſpectare credunt. Hæc tam inſulſa & inſcita recitare ad verbum libuit, vt oſtenderem, ne Mæãdrum quidem fluuium, per tot anfractus delabi, per quot mendaciorum & calumniarum gyros balbutiens iſte impoſtor, ad ruinam nomini noſtro ſtruendam, tendit. Primùm enim, ſi quis nominis ſui memoriam apud poſteros celebrari velit palatiis, Mauſoleis, ludis, ſpectaculis, pyramidibus, & id genus aliis ruituris & perituris monumentis, tantum abeſt, vt aut Ieſuita; aut quiuis alius Religioſus, nominis & vocationis ſuæ memor, quempiam ad hæc cohortetur; vt etiam, quacunque licet ratione, dehortetur: non enim hæc eſt legitima celebrandæ memoriæ ratio, cùm quidquid caduca manu factum eſt, tandem ruat, & tempore ita oblíteretur, vt vix veſtigium, aut tenuis fama illius ſuperet. *In memoria æterna erit iuſtus*, clamat B. Dauid. Iuſtitia illa, quæ *eſt declinare à malo, & facere bonũ*, genuina via eſt ad æternitatem nominis. Ad hanc Ieſuitæ excitant & inuitãt, ſi quos Cardinalium, deſiderio memoriæ ſuæ celebrandæ teneri, animaduertunt, ſuadentque, vt liberali eleemoſynarum in pauperes erogatione, Eccleſiarum, monaſteriorũ, xenodochiorum, ptochotrophiorum, & ſimilium contuberniorum erectione noua, aut veteris dotatione, aut dotationis iam factæ incremẽto adiecto, fiant *viri miſericordiæ*, quorũ quidem *corpora in pace ſepeliuntur*: at *nomen eorum viuit in generationẽ & generationẽ.* *Eccleſ. 44.*

Ad quam perennitatem multum etiam facit, iuſtum & æquabile, in ſubditos, ſi qui ſint, imperium. Quare ſi

ad hanc imperij moderationem, Ieſuitæ Cardinales cō-
monefaciant, neſcio cur boni ſuaſoris aut conſultoris
officio fungi non videantur, niſi fortè magis tibi arridēt
3. Reg. 12. illi, & mente & ætate iuuenes, qui Roboamo, Salomonis
filio, auctores immitis & duræ dominationis exſtiterūt:
quā illi prudentia & æuo cani conſiliarij, qui monebant,
vt benignè cum populo ageret, nimiaſque exactiones à
parente impoſitas, minueret. Conuicium de leui aura,
ipſa aura leuius eſt. Quid enim? An tu Cardinales gloriæ
mancipia; & vt ille ait, *animalia* reputas? An Ieſuitas tam
immemores Dei, ſuiq; cenſes, vt tantæ dignitatis virum,
quantæ Cardinalis, ducant & dirigant ad rem tam futi-
lem, incertam, quouis Euro mobiliorē, & ab ipſis etiam
Ethnicis irriſam; & ſæpe conſtanter contemptam: tan-
quam omnis virtutis & liberalis animi certiſſimam pe-
ſtem? Apage agyrta, cum aura populari: non noſtrum eſt
auræ huius captandæ leges præſcribere, imo ne Ethnici
quidē Philoſophi, à vera Religione alieni, ſi paulò mo-
deſtiorem frontem habeat. Eius auram & fauorē capta-
re, & ſtudioſiſſimè aucupari docemus, & iterum iterum-
que monemus, in cuiꝰ domo *gloria & diuitiæ*; cuius fauor
non abit in fumum, vel potius in nihilum, ſed in fulgo-
rem, eumque ſolis fulgori æquiparandum, nullaq; tem-
poris diuturnitate terminandum. Neque amicitias ſum-
matum compendij noſtri gratia expetimus, vt tu conui-
ciaris, ſed bonum publicum ſpectamus. Quis autem ne-
ſcit, quātum viri Principes meritorum in Rempublicam
Chriſtianam conferre poſſint, ſi ſint, qui ad talia præcla-
rè facta viam monſtrent? Multis enim deeſt benefacien-
di voluntas, quia vt ille hominem non habebat, à quo,
motis vndis, deferretur in piſcinam; ita iſti aliquando
carent duntaxat monitore, ad opera miſericordiæ ſuſci-
pienda:

pienda: virtutiſque actiones exercendas. Talis conſiliarius Herodis Regis, erat Ioannes Baptiſta, quem Rex ille, licet impius & mœchus, *libẽter audiebat*, vt inquit ſanctus Marcus, *& audito eo multa faciebat*. Apoſtoli monitũ eſt, *nemo quod ſuum eſt, quærat, ſed quod alterius*; Dei videlicet, aut proximi: cui adhortationi ipſemet obtẽperauit; *Non quærens, quod mihi vtile eſt*, inquit, *ſed quod multis, vt ſalui fiant*. Alibi: *Non enim quæro, quæ veſtra ſunt, ſed vos*. Interim fatemur, nos itidem opulentiorum beneficẽtiam non repudiare, ſi manum munificam & miſericordem ad nos quoque extendere velint. Nec quiſquam, niſi cui cor liuore tabet, hoc carpit. Nam & ipſe S. Paulus, *qui quærebat, non quæ ſua, ſed quæ Ieſu Chriſti*, non reſpuebat, ſi quid ſuum in vſum, à piis contribueretur: id cùm aliunde, tum ex epiſtola ad Philippenſes manifeſtum euadit, vbi Philippenſes, ob ſubſidium ſibi præſtitum commendans ita ſcribit: *Veruntamen benefeciſtis communicantes tribulationi meæ, ſcitis autem & vos Philippenſes quod in principio Euangelij, quando profectus ſum à Macedonia, nulla mihi Eccleſia communicauit in ratione dati & accepti, niſi vos ſoli, quia & Theſſalonicam ſemel & bis in vſum mihi miſiſtis. Non quia quæro datum, ſed requiro fructum abundantem in rationem veſtram. Habeo autem omnia & abundo, repletus ſum, acceptis ab Epaphrodito, quæ miſiſtis in odorẽ ſuauitatis, hoſtiam acceptam, placentem Deo.*

Marci 6. *1. Cor. 10.* *2. Cor. 12.* *Philip. 4.*

Nec amicitias Principum virorum & Cardinalium reſpuimus; etſi enim Religioſi, Deo potiſſimum nituntur, oportet tamen, idq; Deo ita inſtituente, vt humana etiam præſidia accedant: quæ potiſſimùm ex eorum, qui in Republica Chriſtiana primas tenent, beneuolẽtia exiſtunt. Neq; enim αὐτάρκεις ſumus, & vt maximè quis ſibi ſufficiens eſſet, non immeritò tamen ſtatuit Ariſtoteles,

cum

Ariſt. lib. 2. Magn. Mor. cap. 12.

cum nihilominus egere amicitia. Adiũgit nugator. *Cum alijs Cardinalibus, & Curiæ Romanæ miniſtris aliter agunt; cum illis videlicet Cardinalibus, qui Pontificatum ſperant: enituntur enim, vt eos ad conſecutionem dignitatis, quam animo informarunt, adiuuent; tum prædicatione virtutis apud imperitam multitudinem, tum commendatione apud Reges & Principes: vbi verò volunt aliquem deprimere, deteriora decantãt.* Æſopus interrogatus quid agat Iupiter, reſpondit, τὰ ὑψηλὰ ταπεινοῖ, καὶ τὰ ταπεινὰ ὑψοῖ. *Alta deprimit, & depreſſa exaltat.* Idem videris reſponſum daturus, interrogatus de noſtris negotiis: quandoquidem in manu noſtra & ope poſitum eſt; Pontifices & Præſules creare, vel ne creentur præpedire: hoſque ad celſiſſimum illud honoris culmen ſubducere; aliis, ne euehantur, obicem opponere, aut euectos iam deturbare: Stolide nugator: an ineptias tuas tam craſſo filo contextas ipſe non ſentis? Eliguntne Ieſuitæ Pontificem? Habentne ius ſuffragij? Ingrediunturne conclaue cum Cardinalibus? Mittuntne Cardinales ad Ieſuitas, vt ſignificent, quis ipſorum iudicio, potiſſimùm ſit eligendus? Præterea cùm plures ſint ex numero Cardinalium, qui fortè Pontificatum ſperent, Ieſuitę autem eos, qui hunc honoris gradum appetunt, adiuuent; vt tu fabularis, neceſſe erit, vt omnes Ieſuitæ vel vnum adiuuent: & hoc non; quia *omnes adiuuantur*, vt tu ais; aut alij hunc; alij, alium; alij rurſus tertium; & ſic ſtudia in cõtraria tendent, & grauiora bella inter ipſos Ieſuitas exorientur, quàm inter Homericos Deos propter Troiam & Helenam, cùm fieri nequeat, vt plures vno, vno tempore, ad Pontificatum aſcendãt. Et quamuis Regum fauor & gratia, & populi communis ſenſus, aliquando multum conferant; vt quis dignitatem illam adipiſcatur: oportet tamẽ, vt fauor ille exſiſtat ex opinione virtutis & ſanctitatis,

tatis, ad tam graue & diuinum munus neceſſariæ. Ieſuitarũ munus eſt, cùm Pontifex eligitur, ieiuniis & precibus vacare, vt Deus Eccleſiæ ſuæ paſtorem mittat, *qui,* vt Propheta ait, *quod perierat, requirat; & ꝙ abiectum erat, reducat, & quod confractum fuerat, alliget; & quod infirmum fuerat, conſolidet, & quod pingue & forte, cuſtodiat, oueſque in iudicio paſcat.* Quod olim D. Gregorius præceptũ Ariminenſibus dedit, hoc & nobis dedit. *Vos autẽ vnanimes orate, fideliter, vt quicunq; fuerit ordinandus, & vobis vtilis poſſit exſiſtere, & dignum Deo noſtro ſacerdotale exhibere ſeruitium.* *Ezech. 34.* *S. Greg. lib. 1. epiſt. 56.*

Ais: *Ieſuitas OEnipontanos olim obſtitiſſe, ne F. Ioannes Naſus Franciſcanus, Suffraganeus Brixinenſis fieret.* Et tamen factus eſt Suffraganeus Brixinenſis. Falſum eſt ergo Ieſuitas poſſe deprimere illos, quos deprimere ſtudent; quia hunc Religioſum & celebrem Eccleſiaſten impedire nequiuerunt, (licet, vt tu ais, *conarentur;*) quo minus ad pedũ & infulam, perueniret. Sed more tuo calumniaris Hæretice. Nullum Ieſuitæ ab Epiſcopatu conſequendo dignum impedire conantur. Sed animaduerto quid agas, nempe ꝙ hactenus actitaſti ſæpius: Hoc ſcilicet, vt quem peſſimi quiq; ſimiles tui peſſimè oderũt Ordinem, optimis quoque inuiſum reddas, & inter ipſos Religioſorum Ordines diſſidia excites. Sed meminiſti credo, quo loco tales à Deo habeantur. *Sex ſunt,* inquit Salomon, *quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima eius, Oculos ſublimes, Linguã mendacem, Manus effundentes innoxium ſanguinem, Cor machinans cogitationes peſſimas, Pedes veloces ad currendum in malum, Proferentem mẽdacia teſtem fallacem. Et eum, qui ſeminat inter fratres diſcordias.* In ſex illis egregiè tuam operam nauaſti, ſed in ſeptimo palmam ſanè reportare videris, vt non ſolum exoſus, ſed etiam deteſtabilis Deo factus fueris. Verũ nihil proficis Charitatis impugnator, *De Suffraganeo Brixinenſi.* *Prouerb. 6.*

[illegible] Z [illegible] hoſtis

hoſtis amicitiæ, nihil apud pios efficit impietas. Non indiget, nec clarus ille Eccleſiaſtes, nec ſanctiſſimus Ordo, hæretico procuratore vel propugnatore, præſertim vbi nullus eſt Actor, nullus Impugnator. Ad hæc quid ad Ieſuitas OEnipontanos quis Proëpiſcopus Brixinenſis cõſtituatur? Quicunq; enim ſit, is Ieſuitis OEnipontanis, qui in illa diœceſi verſantur, nihil incommodi adferet, ſi, quæ ſui muneris ſunt, præſtent, vt viros Religioſos decet, quibus D. Gregorij conſuetudo q̃ commendatiſſima eſſe debet, qui, licet ſummus eſſet Pontifex, hunc tamen morem tenebat, vt de nullius perſona ad Epiſcopatum euehenda, vel non euehẽda ſententiam diceret, ſed electionem precibus ad Deum fuſis adiuuaret: Ita enim ad presbyteros, diaconos & clerum Mediolanenſis Eccleſiæ, cum de Epiſcopo deſignando conſultarent. *Quia antiqua mea deliberationis intentio eſt, ad ſuſcipienda paſtoralis curæ onera, pro nullius vnq̃ miſceri perſona, orationibus proſequor electionem veſtram: vt omnipotẽs Deus, qui futurorum actuum noſtrorũ ſemper eſt præſcius, talem vobis paſtorem præbeat, in cuius lingua & moribus, exhortationis diuinæ paſcua valeatis inuenire: in cuius mente & humilitas cum rectitudine fulgeat, & ſeueritas cum pietate, qui vobis viam vitæ nõ ſolùm legendo vel loquendo, ſed etiam viuendo poſsit oſtendere, quatenus exemplo illius diſcat veſtra dilectio ad æternæ patriæ deſiderium ſuſpirare.* Hæc S. Gregorius. Addis: *Ieſuitas ideo F. Naſo fuiſſe infeſtos, ꝙ coacti fuerint, ipſo annitente, partem Monaſterij, q̃ occupauerant, reſtituere.* Atqui nos non occupaueramus, ſed traditam partem ampliſſimi Monaſterij à Principe, & legitimo Magiſtratu; pro vſu, non noſtro, ſed publico ſcholarum, accepimus, retinuimuſque, quoad à patribus illis repeti cæpta: tum enim ceſſimus, pacis & concordiæ amore; licet gymnaſium iam pridem promiſſum, nec dum eſſet exſtructũ: ſcholaſque, in anguſtiis

S. Greg. lib. 2. epiſt. 29.

Col-

Collegij noſtri, ſummo cum incolarum incõmodo, adornauimus, moderationem patriarchæ Abrahæ imitati; qui commemorabili ad oẽm poſteritatem exemplo, cũ propter tabernacula & fines contentio eſſet orta, *Ne quæſo*, aiebat ad Lot; *ſit iurgium inter me, & te, & inter paſtores meos, & paſtores tuos; fratres enim ſumus; ſi ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo; ſi tu dexteram elegeris, ego ad ſiniſtram pergam*. ita Abraham. *Geneſ. 13.*

At tu OEniponto & Brixina Romam iterum pergis, ꝙ iter Romanum toties, iſq; rediſque, vt ne Caſtor quidem & Pollux, videantur toties emenſi & remenſi viam ab inferis ad ſuperos. *Curiales*, inquis, *de ſe ſollicitos habent, quibus proinde, vt volunt, vtuntur & abutuntur.* Hoc q̃ verum ſit, norunt qui forum & Curiam Romanam norũt: Nihil Curia ad nos, niſi cùm neceſſitas iuris noſtri defendendi, aut id, ꝙ æquum eſt, impetrandi, ad Curiam nos pertrahit: quo caſu, ſicut aliis ius dicunt, ita & nobis cauſâ cognitâ. Quæ verò hæc linguæ tuæ rabies, nemini parcere conſueta; cùm mentiris, *Curiales* eſſe Ieſuitarũ mancipia, & quaſi ex veteri Comœdia *Dauos*; *Cùm ſe*, inquis, *Curiales veluti captos & obſtrictos animaduertunt, non minus eoſdem oderunt, quàm metuunt, ſeq; in ſeruitutem quandam à pauperibus iſtis ſcholaribus abductos mirantur.* Propter hoc conuicium in Curiam Romanam Prætor nõ inuitus iudicium in te dabit, etiam in ipſa Curia Romana, ſi Romam venias. *Ait Prætor: Qui aduerſus bonos mores, cui feciſſe, cuiuſue operâ factum eſſe dicetur, quo aduerſus bonos mores conuicium fieret, in eum iudicium dabo*; Dices fortè, Hoc tuum conuicium non eſſe aduerſus *bonos mores*. At eſſe, oſtendit Vlpianus, qui omne illud conuicium aduerſus bonos mores fieri tradit, *Quod ad infamiam, vel inuidiam, vel iniuriam alterius ſpectat*. Quid autem maiorem parit infamiam Curiæ Romanæ, quàm vociferari;

De Officialibus Curiæ Romanæ.

L. Item apud. ff. de iniuriis.

L. eit.

Curiæ illius præſides & adminiſtros, ſub Ieſuitarum dominatu, & duriſſima ſeruitute captiuos teneri? Et adhuc Catholicus, & Curiæ Romanæ reuerentiſſimus ſalutari cupis?

De modo agendi cum Epiſcopis.

Sed ad locorum Ordinarios veniamus iam, inquis; ſequamur igitur, quando ita iubes. *Cum his, ſubactâ iam curiâ, liberius agunt.* At tu nec dum mentem ſubigere potes, vt ori tuo procaci præcipiat, ne in Curiam Romanam conuicia fundat, & conuiciis ſuis alios itidem ad vociferandum aduerſus Romanam Curiam conuocet & concitet: *Conuicium enim dicitur*, vt inquit Vlpianus, *vel à concitatione, vel à conuentu, hoc eſt, à collatione vocum: cùm enim in vnum plures voces conferuntur, conuicium eſt, quaſi conuocium.*

L. Item apud. ff. de iniuriis.

Quid aũt Hæretici conuiciando aliud moliuntur, quàm vt alios ſui ſimiles, ad ſimilem effrænatæ linguæ procacitatem exſuſcitent? *Habitis*, inquis, *ſubinde ex Curia ad Ordinarios litteris, quales ad rem ſuam ipſi exiſtimant, nihil non audent*; Nimirum, Pontifex alios non habet nuncios, quã Ieſuitas, per quos litteras & Breuia Apoſtolica ad Epiſcopos tranſmittat, nec Ieſuitas, aliud quod agant, vrget, quã vt ſummi Pontificis epiſtolas circumferant, præſertim proprij quæſtus & compendij gratia. Addis: *Si quis Ordinarius eis benè faciat, & honoribus, fortuniſq́; augeat, laudant, ad ſydera extollunt, & omnia illius ſcelera tegunt; ſin ſecus, ſecus & ipſi agunt, & quidquid in vita indecens aduertunt, id plenis buccis amplificant.* Præclare Gregorius: *In omni, quod agimus, vel quod extra de nobis dicitur, recurrere ad arcana mentis debemus: Et ſi omnes vituperent, liber eſt tamen, quem conſcientia non accuſat.* Ergo cum cor noſtrum de his, quæ nobis obiectas, nos non arguat, cumque ipſi locorum Ordinarij, præſertim in Germania, innocentiæ noſtræ libenter ſint daturi teſtimonium, non multum nos criminationes tuæ angunt. Operam noſtram nulli

S. Greg. lib. 9. epiſt. 39.

nulli inuito obtrudimus, multò minus vẽdimus, vt Lutherani & Caluiniani miniſtri *multibarbi*, qui *linguam habent venditariã*, quia ſatis multi, Dei gratia, ſunt, qui noſtros labores, tanquam Diœceſi ſuæ fructuoſos, multis precibus expetant; nec opus eſt, vt Ieſuitæ labores admodum ſtudioſè conquirant & mercentur, etiam non quæſiti, turmatim offeruntur. Ea quæ minus rectè aguntur, nihil ad nos; Alij ſunt, quorum munus, iſta curare: Malè commiſſa tegimus: ſiue nobis benefaciant, ſiue ſecus, non enim ſumus ex ſanguine Chami, hoc eſt, Lutheri & Caluini, qui, vt verè ait ſanctus Gregorius Nazianzenus, *rerum ſuarum tardi ſunt iudices, in alienis tamen cenſoriam notam celerrimè arripiunt. Citius aliis* (hoc eſt ſuis) *grauiſſima errata, quàm nobis* (Ieſuitis, imò & locorum Ordinariis) *leuiſſima conceſſerint. Et licet ipſi rudiores atq; indoctiores ſint, citius tamen aliis impietatis crimen impegerint, quàm vt ignorantiam ſuam accuſent: Qui*, vt S. Gregorius alibi ait, *quemadmodum muſcæ vulneribus*, ita Epiſcoporum & Ieſuitarum *calamitatibus, aut ſi mauis, erratis, inſident.*

Nazian. orat. de moderat. in diſput.

Nazian. orat. citat.

Ad extremum, neque ſumus, neque videri volumus, Ordinariorum inſpectores & viſitatores. Tanto nos non dignamur honore: nec vllus Pontificum munus hoc nobis commiſit, nec nobis non commiſſum vltrò vendicamus: Nec tu Pontifex es, vt committere poſſis per tua mendacia, qui *falſum pro vero inſimulas, infectum pro facto criminaris, & quos innocentes liquidò ſcis, accuſas vt nocentes*, & ſine more modoque conuicia iacere pergis: vt cùm ais: *Nos conqueri de Ordinariorum negligentia & incuria, vt nobis Monaſteriorum viſitatio credatur.* Item: *Non eſſe vllum genus hominum, qui Ordinariis minus honoris & reuerentiæ habeant, quàm Ieſuitas:* Quis neget hæc nimia eſſe mendacia?

dacia? Nomina enim vel vnum in tota Germania Monaſterium, cuius viſitatio à Sede Apoſtolica noſtris ſit demandata, poſthabito loci *Ordinario?* Ad honorem quod attinet, minuſne colunt Ieſuitæ *Ordinarios*, quàm Lutherani & Caluiniani? non enim comparabo eos cum Catholicis. Certè, quo honore hoc hominum genus *Ordinarios* proſequatur, id tam manifeſtũ eſt, vt optandum ſit, ne tam manifeſtum eſſet. Rectè S. Cyrillus: *Nihil eſt facilius ſcurræ, quàm mentiri, & temerè vituperare*: quod ſi neſciuiſſem antea, tua in hac arte facilitas, verum id eſſe, mihi comprobaſſet. Non exciderũt nobis, ô calumniator, exempla & præcepta reuerentiæ erga Epiſcopos, quæ omnibus Societatis hominibus olim pręſcripſit eximius ille Indorum & Iaponum Apoſtolus Franciſcus Xauerius; cuius monitis eò promptius paremus, quò certius eſt, quidquid in hoc genere Xauerius aut fecit aut ſcripſit; id non niſi Spiritus ſancti impulſu factum & ſcriptum eſſe. *Id ſanctiſſimè obſeruant*, inquis, *ne Ordinarij ipſorum priuilegia videant*. Quid opus videre? Etiam non viſa probant; neq; enim fidem in oculis duntaxat habent, more tuo. Affirmantibus nobis libentius credunt, quàm vobis iurantibus; memores illius: *Inter bonos*, quales ipſi; & omnes Ordines Religioſi, *benè agier oportet*. Deinde, ſi qua controuerſia de hac vel illa re naſceretur, haud grauaremur Ordinario, priuilegij illius authenticum exemplar demonſtrare. Præterea multa de noſtris priuilegiis, & immunitatibus reperire eſt in bullis Pontificum Pauli III. & Gregorij XIII. quæ publicè exſtant, tum apud Ribadeneiram, in hiſtoria de vita & rebus geſtis B. P. N. Ignatij, tum in Bullario Pontificum. Et nuper Hæretici Caluiniſtæ publicarunt compendium priuilegiorum Ieſuiticorum, & libello, cui titulus; *Speculum Ieſuiticum*, attexue-

S. Cyrill. lib. 10. contra Iulianum.

Vide Vitam Xauerij lib. 2. cap. 2. & lib. 6. cap. 12.

texuerunt, qui liber nihil aliud eſt, quàm verſio in Germanicam linguam Inuectiuæ Antonij Arnoldi, clamatoris an declamatoris? cauſidici an maledici? Pariſienſis, veriſſimum Caluiniſticæ impudentiæ ſpeculum: Etſi compendium illud non ſit tam noſtrorum priuilegiorum epitome, quàm mendaciorum Caluiniſticorum Ilias.

Occultant, inquis, *priuilegia, vt ſub priuilegiorũ prætextu, faciant, quidquid lubet.* Nihilminus, mi homo: cauſa non publicandi eſt, quia nec Societatis, nec Eccleſiæ, nec Hæreticorum intereſt, vt omnia paſſim euulgentur; nam multa, quæ ad ipſum inſtitutum pertinent, iam in vulgus manarunt. Quæ, oro, Reſpublica tam exigua eſt, quæ ſua priuilegia lippis & tonſoribus, peregrinis & aduenis notificet? Nec eſt periculum fraudis apud eos, quibus veritas amori; falſitas odio; quales Religioſi. nam vt iſte aut iſte fallat: at integrum Ordinem, Ordinario, per ementitum priuilegium, imponere velle, id non ſolitis fallere & mentiri, nunquam probabile accidet. *Ipſo iure*, inquis, *conſtitutum eſt ad exemptionis iura oſtendenda requiſitos teneri.* Benè addis: *requiſitos:* at vtrum exempti ſimus à Iuriſdictione Ordinariorũ, Ordinariis certò iam conſtat, tum ipſa temporis diuturnitate, tum ex literis Apoſtolicis hac de re editis. Quid opus priuilegium ab eo requirere, de cuius priuilegio nemo dubitat? Quod autem addis, *iure conſtitutum eſſe, vt priuilegia prius ab Ordinariis examinentur, quàm executioni mandentur:* id ſuſpicor non à iure ſancitum, ſed à tuo cerebro excogitatum eſſe. Quæ enim iſthæc foret Ordinariorum erga Sedem Apoſtolicam reuerentia, ſi immunitates, ab eo conceſſas, in iudicium & examen vocarent? Miraris, *Ordinarios ab hoc examine hactenus abſtinuiſſe.* Mirarer & ego, ſi mihi cor tuum

eſſet,

eſſet, & animus: ipſi etiam Ordinarij mirarentur hanc ſuam prætermiſſionem, ſi pſeudocatholicam & Caluinopapiſticam mentem, ſub Papiſtica & Catholica infula gererent.

De Cardinale Borromæo. Nunc ad Borromæum te recipis, de quo ſuprà: His addo, vt fidem ibi datam liberẽ hoc loco, Borromæum, ſanctiſſimæ vitę Antiſtitẽ, à Societate non fuiſſe alienũ, vt iſte, vel inuito lectori perſuadere conatur. Eius enim beneuolum in Societatem animũ ex multis, iiſque perſpicuis argumentis colligere licet; Ampliſſimum enim Ordini noſtro Mediolani Collegium, & domum probationis Aronæ erexit, dotauit, & annuis prouentibus inſtruxit: & noſtrorum operâ, grauiſſimis in rebus crebrò & libenter vſus eſt: & ex Ordine noſtro Confeſſarium habuit vſque ad finem vitę, teſtemque vitæ ſumma aſperitate tranſactæ, cui etiam non diu poſt ſuum ex hac vita diſceſſum, apparuit, foreque prædixit, vt non longo pòſt tempore ſubſequeretur, quod & factum, vt teſtatur auctor ille, qui res geſtas Caroli Borromæi literis conſignauit. *Lib. 7. de vita Borromæi, cap. 24.* Idem Cardinalis in Meſaucis Societati Collegium inſtituere cæpit: Et ſi poſtea inceptum, improbis renitentibus, & Cardinale, præter opinionem, ex hac vita abrepto, in irritum cecidit; vt idem Auctor teſtatur. *Lib. 6. cap. 4.*

Quod autem inter Borromęum, & quoſdam ex noſtris, quædam controuerſiæ exortæ ſunt; quid mirum? Quis neſcit diſſenſionem inter Paulum & Barnabam; inter Chryſoſtomum & Theophilum Alexandrinum: inter Chryſoſtomum & Epiphanium: inter Auguſtinum & Hieronymum, inter Hieronymum & alios multos, alioquin ſanctitate & eruditione præſtantes viros; quia vt ſuprà dicebã, *ſuus cuiq; mos. Diuerſa ſunt, eorum qui religioſè viuunt inſtituta*, vt rectè ait de hoc ipſo argumento tractans

ctans auctor, qui vitã Cardinalis Borromæi conſcripſit; *Lib. 5. cap. 1.*
Imò diuerſa ipſius ſanctitatis via. hic ad ſeueritatẽ duritiemq́;
ille ad comitatem, ſuauitatemq́, procliuior. Intra fortitudinis,
temperãtiæ, omnium deniq́, virtutum gradus, alius ad ſummos
nititur, alius inferioribus contẽtus eſt. Et vt vſurpẽ in vera &
bona cauſa, quod Symmachus dicebat in mala; *Vno iti-* *Symmach. e-*
nere non poteſt (vel ſaltem non ſolet) *perueniri ad tam grã-* *piſt. ad Valent.*
de ſecretum (perfectionis) & regni cœleſtis. *Imperat.*

Vt autem os tibi magis obſtruam, placet hoc loco adſcribere pulcherrimam, ſi non, quoad verba, certè quoad ſententiam D. Bonauenturæ orationem; quæ rem, de *S. Bonauent.* qua agimus, mirificè illuſtratam dabit. *Boni,* inquit, *ſi ali-* *quæſt. 20. in* *quando diſſentire videntur, hoc his de cauſis fieri conſueuit:* *Reg. S. Franciſci.* *nam cùm nõ omnes agnoſcant æqualiter veritatẽ, in omnibus, contingit, quod aliquis intelligit illud in aliqua parte non fore expediens, vel aliud magis fore expediens, quàm illud. Et dum vterq́, hoc, quod ipſe melius iudicat, vult promouere, & quod nociuum credit, vult impedire: ſic diſſenſio fit inter eos, hoc eſt, diuerſa ſenſio: non peruerſa; cùm vterq́, benè intendit. Sicut inter Paulum & Barnabã pro Ioanne diſcipulo, quem voluit Barnabas aſſumere in ſociũ prædicationis ſuæ; ſed Paulus prohibuit, timens, ne non perſeueraret, in continuatione laboris: & ſic per eum impediretur: & ſic diſſentiebant. Et Barnabas Ioannem ſecum ſumpſit, vbi minores haberet labores. Paulus verò Silam ſumpſit pro fortioribus laboribus magis aptum, vt diuerſis partibus diuiſi, pluribus prædicando prodeſſent. Sic in expoſitione B. Gregorij, orante Daniele Dominum pro populi liberatione de captiuitate Babylonica, Angelus dixit, quod eius oratio eſſet iam dudum exaudita, ſed princeps Perſarum, id eſt, Angelus illius gentis cuſtodiæ deputatus, reſiſteret ſibi viginti vno diebus, ne ſtatim liberarentur, ſed diutius afflicti plenius à peccato purgarentur. Quid ergò mirum ſi boni aliquando diſſentire videntur,*

dentur, ratione diuerſarum conſiderationum, ſi Apoſtoli & Angeli eadem ratione diſſentire inuenti ſunt. Nam iuxta hunc ſenſum, ſancti, quandoque rationabiliter à Deo diſſentiunt, vt cùm Deus vult aliquem mori, quem ipſi diutius deſiderant viuere pro aliorum profectu; vel cùm ipſi putant citius mori, quos Deus vult pro eorum ſalute adhuc diutius in corpore laborare: Vnde Apoſtolus dicit: Deſiderium habens diſſolui, &c. Alia cauſa eſt, quando vnus non videt intentionem alterius, quæ bona eſt, putat eum alia intentione aliquid facere, & diſplicet ſibi, & diſſentit ab eo; qui ſi ſciret, non diſpliceret ſibi, quod facit, & eſſet pacatus cum eo. Num. 32. *Sic Moyſes iratus eſt filiis Ruben, & dimidiæ tribui Manaſſe, cùm peterent terram Baſan, & Heſebon in poſſeſſionem.* Ioſue 22. *Et Ioſue iratus eſt eiſdem pro conſtructione altaris ſuper ripam Iordanis, antequam agnoſceretur, intentionem vtrobique fuiſſe bonam: talis autem ignorantia nõ eſt ſemper culpabilis, dum tamen non ſit iudicium nimis præceps.* Hęc S. Bonauentura.

Quod ſi quis aduerſus Borromæum imprudentius quid, ex loco ſuperiore effudit, vt fecit fortaſſis concionator ille, de quo tu hîc tragicè declamas, & quem notat etiam Auctor vitæ Borromæi; is nec ſuperioribus Societatis rem gratam fecit & acceptam; neque etiam Eccleſiæ vtilem, neque nos eum defendẽdum, aut à culpa purgandum ſuſcipimus, *quia*, vt rectè ait S. Bonauentura, S. Bonauent. loc. citat. *de his, quæ irrationabiliter fiunt, reddi non poteſt ratio congrua. Vnde ſi aliqui ſub habitu Religionis tales aliquando videntur, non eſt alia ratio, niſi eorũ imperfectio, & quia habitus mentis non habet interius, quod oſtendit habitus veſtis exterius, & tonſura capitis.*

CAPVT

CAPVT V.

De rationibus Ieſuitarum agendi cum Clero.

NOVVM caput auſpicaris, & cum nouo capite noua mendacia, niſi quod hucuſq; tam multa effutiuiſti, vt non tam noua videaris adferre, quàm vetera renouare. *Vniuerſum*, inquis, *Clerum in odium adducere conantur.* Quæſo te, cùm ſub exordium ſectionis huius tam luculenter mentiri incipias, cur non præfaris honorem? cur non beneuolentiā & fauentiam lectorum tibi concilias? An non *ſumma contumelia*, ô lectores, *vobis imponit, qui vos arbitratur maledictis optimi cuiuſq; gaudere, qui vos exiſtimat mala & vitioſa verba non intelligere, aut ſi intelligatis boni conſulere? Vniuerſum*, inquis, *Clerum in odium adducere conātur.* Mendacium hoc refellunt tot ſcholæ, & tot ſeminaria, in quibus iuuentutem literis & moribus informamus, eo etiam conſilio, vt Clero ſuppetias inde mittamus, ſicut & mittimus: innumerabiles enim Clerici ex noſtra diſciplina prodeunt; & quis Magiſter tam improbus eſt, vt alumnos inſtitutionis & educationis ſuæ, in odium vocare nitatur? Quis nō omni ope contendit, vt omnibus potius ſint amori & venerationi, quàm odio & deteſtationi? Nec cauſa ſuppetit, cur vniuerſo Clero odium creare velimus, licet tu cauſas tres aſſignes, ſed ipſa aſſertione tua vaniores. Vna eſt, *quod ſacra miniſteria non obeunt gratis, ſed pacto ſtipendio:* At quis Ieſuitarum priuatim & publicè, in ſcholis & in templis, non docet & fatetur cum Apoſtolo: *Operarium ſua mercede eſſe dignum?* Quis neſcit illud Apoſtoli: *Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui altari deſeruiunt, de altari*

Apuleius.

Mendacia calumniatoris.

1. Corinth. 9.

participant: ita & Dominus ordinauit iis, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere? Altera: *Quod impuram ducant vitam.* At certiſſimum eſt, etiam Ieſuitarum iudicio & prædicatione, plurimos ex Clero, caſtiſſimam & integerrimã vitam agere; Et hoc Ieſuitas longè certius noſſe, quàm norint Caluiniani ſycophantæ, *quorum oculum maleuolus error, in ſolam paleam noſtræ ſegetis ducit, nam & triticũ ibi viderent, ſi & eſſe vellent*, vt quod de Manichęis dixit S. Auguſtinus, ego ad iſtos accommodem.

S. Auguſt. lib. 5. contra Fauſtum, cap. 11.

Porrò quod addis: *Ieſuitas Phariſaico ſupercilio impudentiſſimè effutire, reliquum Clerum, ipſis ſolis exceptis, in ſtatu peccati mortalis viuere.* Sciſcitari primùm ex te lubet, vtrum Ieſuitę cum Phariſæo preces ſuas ita concipere ſoleant; *Deus gratias tibi ago, quia non ſum ſicut cæteri hominum; raptores, iniuſti, adulteri;* & num aliquem Ieſuitarum hac precandi formula vtentem tuis oculis videris, tuiſque auribus audiueris? Deinde quomodo Ieſuitæ affirmare poſſunt vel audent, quod ſoli Deo compertum? quomodo gloriabuntur, alios omnes peccatis mortalibus obſtrictos, ſe verò ſolos ab hac tanta labe immunes; cum ſine peculiari reuelatione diuinitùs miſſa, nulli de ſeipſo perſpicuè & certo conſtet, vtrum gratia Dei præditam vitam ducat? Et vt quis, quantum ad ſe attinet, huius rei euidentiam haberet, quomodo haberet euidẽtiam de aliis, quorum ipſe abdita ſenſa neſcit, nec pectoris receſſus intuetur? ſi *prauum & inſcrutabile cor noſtrum*, quanto magis impenetrabile nobis erit cor alienũ, cùm in id oculos inſerere nulli mortaliũ ſit conceſſum? Gloriari de propria ſanctitate, & de munditie ab omni mortalis culpæ macula, non eſt noſtrum, ſed ſectariorũ Lutheranorum & Caluinianorum cum ſua *ſpeciali fide* iuſtificante: qua in re imitantur vt ſolent, veſtigia veterum,

Luc. 18.

ſed

ſed Hæreticorum, præſertim Manichæorum, qui ſuauiſſimis verbis ſibi de iuſtitia & ſanctimonia, morumq; integritate blandiebantur; *Vides*, aiebant, *in me Chriſti beatitudines illas, quæ Euangelium faciunt, & interrogas, vtrum illud accipiam? Vides pauperem, vides mitem, vides pacificum, puro corde, lugentem, eſurientem, ſitientem, perſecutionem, & odia ſuſtinentem propter iuſtitiam, & dubitas vtrum accipiam Euangelium? Si hoc eſſet iuſtum eſſe, iuſtificare ſeipſum*, inquit S. Auguſtinus, *verbis ſuis volaſſet in cælum homo iſte, cùm hæc loqueretur.* *S. Auguſt. lib. 5. contra Fauſt. cap. 7.*

Ad hæc Ieſuitis, vt paulò antè dicebam, certò exploratum eſt, ea certitudine, qua in hac mortalis vitæ caligine, arcana cordis noſtri & alieni cognoſci queunt; plurimos ex clero eſſe, inſtar illius Iob, *viros ſimplices & rectos, & timentes Deum, & recedentes à malo.* Deniq; Ieſuitæ immemores non ſunt illius Apoſtolici moniti. *Nolite ante tempus iudicare, quoad vſq; veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, & tunc laus erit vniuſcuiuſq; à Deo.* Tertia cauſa eſt, vt ais: *Ignorantia rerum, quæ ad res ſacras ritè tractandas pertinent.* At neque hæc eſt idonea cauſa, cur Ieſuitę vniuerſo Clericorum Ordini, odium conciliare velint. Quia non omnes Clerici ſunt indocti; imò, quę Dei benignitas, multis in locis reperire eſt ſacerdotes, litteris & eruditione inſigniter excultos: ad quod, ſi ſcholas noſtras itidem & attuliſſe aliquid ſubſidij, & adhuc quotidie adferre dicerem, falſitatis meritò argui non poſſem. Secundò, ſtultiſſimū eſſet Clericos propter ignorantiam apud leue vulgus traducere: Quo enim fine id fieret? An ideo doctiores & rerum diuinarum intelligentiores fient, ſi eorum inſcitia omnium conſpectui exponatur, an potius nihil aliud inde exiſtet quàm contemptus Cleri, & ex hoc cō- *Iob 1.* *1. Cor. 4.*

temptu propenſio vel impulſio ad hæreſin? Prudentis Medici non eſt multum de morbis vociferari, ſed diſpicere, quomodo quàm primùm opem ferat; quod præſtare licebit, licet mali grauitatem in triuiis & circulis otioſorum non proclamet. Cùm S. Bonauentura rationem redderet, cur Ordinis ſui Concionatores, Clericorum vitia è ſuperiore loco non æquè tangant, & carpant, ac vitia Laicorum: præter cæteras etiam hanc cauſam attulit: *Ne ſi populus perderet omnino fidem in Clericis, Hæretici inſurgerent, & attraherent ſibi populum, quaſi oues deſtitutas paſtoribus, & facerent eos Hæreticos, gloriantes, quod noſtro quaſi teſtimonio tam viles eſſent Clerici, quod nullus eis obedire deberet: nec doctrinam eorum curare; omnis enim Hæreticorum intentio ad hoc tendit, quod ſpreto Clero eis credatur, & ad hoc non conuenit nos ipſorũ eſſe cooperatores, quin potius debemus contra eos, quaſi lupos rapaces, Clero & Eccleſiæ eſſe propugnatores, contra eorum verſutias populum præmuniendo, errores ipſorum veritatis teſtimoniis ex ſcripturis authenticis confutando.* Ita S. Bonauentura.

S. Bonauent. Apol. q. 1.

Hæc, inquis, *capita dilatant copioſè, omniq; occaſione repetunt, ea fortè intentione, vt ipſi tandem nouam Hierarchiam Eccleſiaſticam inſtituant.* Tam verum eſt nos hæc capita in odium Cleri amplificare, quàm verum eſt, nos, de noua Hierarchia Eccleſiaſtica introducenda cogitare: quis enim niſi Hæreſiarcha de noua Hierarchia ſomniat? quæ ſi noua eſt, Hierarchia non eſt, ſed anarchia, aut Hæreſiarchia, non Ordo, ſed confuſio; non corpus ſed chaos; Vna enim eſt in Eccleſia Hierarchia, à Chriſto inſtituta, & ab Apoſtolis poſteritati tradita: præter hanc, quiſquis aliam fabricare molitur, is turrim Babylonicam molitur. Ais: *Reliquos Religioſorum Ordines ita ſibi ſubiiciunt, vt ferãtur ſcriptis quibuſdam publicis atteſtari, Eccleſiam aliquando*

in

in deliberationem vocare voluiſſe, an expediret alios omnes ordines ad vnam Ieſuitarum Religionem redigi. At quis hoc fert? Ede nomen eius. *Feruntur,* inquis, *à quibuſdam.* A te videlicet, & ab aliis calumniatoribus noſtris. Et quę ſunt illa publica ſcripta, vbi hoc à noſtris ſcribitur? Cur tu, vel illi, qui hoc *ferunt,* & circumferunt, ſcriptum illud nomine ſuo non deſignant? Olim Prætor edixit: *Qui agit iniuriarum, certum dicat, quid iniuria factum ſit, quia qui famoſam actionem intendit, non debet vagari cum diſcrimine alienæ exiſtimationis: ſed deſignare, & certum ſpecialiter dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit.* Idem, & multò magis, ab accuſatore poſtulari poteſt. Deinde ea, quæ fieri nequeant, non cadunt in deliberationem; at vt omnes Eccleſiæ Ordines conſlentur in vnum Ordinem Ieſuiticum, nō magis fieri poteſt, quàm vt ex omnibus nationibus & prouinciis fiat & conſtituatur vna prouincia & natio: qua ergo fronte ſcribis, *Publicis ſcriptis à Ieſuitis vulgatum eſſe: Eccleſiam voluiſſe hac de re deliberationem ſuſcipere, & diſpicere, num ipſa ſeipſam ſpoliare poſſit polymita & variegata illa veſte,* qua à Chriſto, tanquam dilectiſſima ſponſa, circundata eſt & circumornata? Non opus, vt exquirat, qua ratione ipſa ſuum decorem perdere queat, vos Caluiniſtæ & Lutherani, ſatis de hoc funditus abolendo ſolliciti eſtis. *L. Prætor. ff. de iniuriis.*

Prædictis criminationibus dignam imponis coronidem. *Cum plebanis,* inquis, *ita agunt, vt ſibi non ſecus à Ieſuitis, quàm vt à Cacodæmone cauendum ducant.* Ita tu quidem, Cacodæmonis, non dubito, impulſu, qui & menti tuæ hanc calumniam iniecit, & manum, vt chartæ illineres, mouit, rexit & direxit: nam & plurimi Parochi noſtrorũ operâ libentiſſimè vtuntur, noſq; amant & tuentur, viciſſimq́; à nobis amantur, & licet nonnulli ex Clero nos

odiſſent, id inauditum non eſſet; vſque ad noſtra tempora, ſemper hoc Religioſis Ordinibus accidit: *Quamuis nonnulli de Clero*, inquit S. Bonauentura, *plus oderint Religioſos, quàm Iudæos, Chriſti aduerſarios; tamen ſi ſaperent, potius diligerent nos pluribus de cauſis, tam pro temporali vtilitate, quàm etiam pro ſpirituali vtilitate ſua.* Quod S. Bonauentura pluribus deinceps oſtendit, allatis ad hoc probandum octo rationibus: Et ſi qui ſunt à nobis alieniores, id fit, vel quia nos & noſtra ignorant, vel fama Hæreticorum, inuidorum & æmulorum præoccupati, tales nos eſſe animo & cogitatione informant, quales ſi eſſemus, merito à nobis abhorrerent. Sed finio, huncq; primum librum cum his verbis Galaritani præſulis concludo: *Non miramur, ſi vos* (ô Caluiniani & Lutherani calumniatores) *ex quo receditis à Dei voluntate, & facere non deſinitis deſiderium Diaboli, benè vobis fieri poſcentibus Deum atq; cupientibus, repræſentatis mala: quandoquidem ſit vobis inſitum malè agere: quippe qui à bono ad malum feceritis tranſitum: hoc eſt, ad Diabolum.*

S. Bonauent. Apol. q 22.

Lucif. lib. de non parcendo delinquētibus.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER

LIBER SECVNDVS DE MODO AGENDI IESVITARVM CVM PONTIFICIBVS, PRAELATIS, PRINCIPIBVS, &c.

CAPVT I.

De ratione Ieſuitarum agendi cum Principibus.

NEſcio vndénam librum hunc aptius auſpicaturus ſim, quã à verbis ſancti Auguſtini: cùm libro ſecundo de ciuitate Dei capite primo, in hunc modum ſcribit: *Si rationi perſpicuæ veritatis infirmus humanæ conſuetudinis ſenſus non auderet obſiſtere: ſed doctrinæ ſalubri languorem ſuum, tanquam medicinæ ſubderet, donec diuino adiutorio, fide pietatis impetrante, ſanaretur; non multo ſermone opus eſſet ad conuincendum, quemlibet vanæ opinationis errorem, his, qui rectè ſentiunt, & ſenſa verbis ſufficientibus explicant. Nunc verò, quoniam ille eſt maior & tetrior inſipientium morbus animorum: quo irrationabiles motus ſuos, etiam poſt rationem plenè redditam, quanta homini ab homine debetur, ſiue nimia cæcitate, qua nec aperta cernuntur; ſiue obſtinatiſſima peruicacia, qua & ea, quæ cernuntur, nõ feruntur, tanquam ipſam rationem veritatemq́ue defendunt; fit neceſſitas*

copioſius dicendi plerunque res claras; velut eas, non ſpectantibus intuendas, ſed quodammodo tangendas palpantibus & conniuentibus offeramus. Et tamen, quis diſceptandi finis erit, & loquendi modus, ſi reſpondendum eſſe, reſpondentibus ſemper exiſtimemus? Nam qui vel nõ poſſunt intelligere quod dicitur: vel tam duri ſunt aduerſitate mentis, vt etiamſi intellexerint, non obediant: Reſpondent vt ſcriptum eſt: & loquuntur iniquitatem; atq; infatigabiliter vani ſunt. Quorum dicta contraria, ſi toties velim refellere, quoties obnixa fronte ſtatuerunt, non curare quid dicant, dum quocunq; modo noſtris diſputationibus contradicant, quam ſit infinitum, & ærumnoſum, & infructuoſum vides. Hæc præclarè S. Auguſtinus. Quæ & ego vſurpare poſſum, tam multa enim ſuperiore libro pro Societatis defenſione dicta ſunt à me, & tam multa criminatoris huius patefacta mendacia, vt cæcum eſſe oporteat, qui Ordinis noſtri innocentiam, & impoſtoris huius nocentiam non videat, vt proinde cæteras criminatoris calumnias deſpicere, & ſilentio refellere meritò potuerim: præcipuè cùm vix nouas adferat, ſed veteres, iamq; profligatas identidem repetat: pergam tamẽ, ne fortè, *ſi quid ex friuolis quoq; præteriero, videar id cuipiam ignouiſſe potius quàm contempſiſſe. Eſt enim pudentis animi & verecundi, vel falſa vituperatione grauari, cùm etiam hi, qui ſibi delicti alicuius conſcij ſunt, tamen cùm malè audiunt, impendio commoueantur & obiraſcantur: quãquam exinde, vbi malefacere cœperunt, conſueuerint malè audire:* Nunc ad rem.

Apuleius.

Principes ſæculares, inquit calumniator, *iiſdem ferè artibus aggrediuntur, quibus Pontifices ac præcipuos Cardinales.* Et tu nos iiſdem hîc figmẽtis oneras, quibus ſuprà, cùm de Pontificibus & Cardinalibus ſermo eſſet; quæ ego iiſdem etiam argumentis, quibus ſuprà vſus ſum, refutata dabo. *A Principibus,* inquis, *ad Pontifices, alioſque Principes com-*

De litteris cõmendatitiis.

commendationem impetrant. Quid in hoc culpæ? licet hæc tua commentatio vera eſſet? Cũ enim Principes prudentia admodum valeant, hominumq́; prudentiſſimorum conſilio vtantur, non facilè adduci poterunt, vt Pontifici aut aliis Principibus commendent immerentes, præſertim cum magnis viris indignos commendare, ſit opus periculoſę plenum aleę. Minimùm enim ſubit quis apud iſtos, iacturam exiſtimationis de iudicio & prudentia, ſi commendet eos, quos ſatius fuerat amandaſſe, q̃ commendaſſe: *Has commendationes,* inquis, *ſolent aut ipſi dictare, aut ad vim ſuam meliore modo accommodare.* Nimis malè de Principibus & ſentis & ſcribis, Calumopapiſta. An putas Principibus nõ eſſe alios Secretarios & Cancellarios, quàm Ieſuitas? An putas Ieſuitis in aulicis *Cancellariis* licere, quidquid libet? vt arbitratu ſuo componant, dictẽt, ſcribant & reſcribant epiſtolas commendatitias, principeſque tam fatuos eſſe, vt litteras mitti patiantur, ſi quid veritati diſſentaneum contineant? Et quia tam ſagax es ad inueſtigandum, quænam litteræ commendatitiæ ſcribantur à commendatis, & quæ à commẽdantibus: ſuſpicari ſubit, te, eadem ſagacitate, facilè aſſequi, epiſtolam, quam tulit Naaman Syrus, à Rege Syriæ, ad Regem Iſraëlis, fuiſſe ab ipſo Naamane dictatam, & eo vſque interpolatam, donec ad Naamanis ſtomachum faceret: Et ſi interfuiſſes, quando Nehemias venit in Palæſtinam, cum litteris commendatitiis, ab Artaxerxe Perſarum Rege: tu ſtatim dixiſſes: Nehemiam, litteras illas dictaſſe, doloremque tuum & querelas iunxiſſes cum Sanaballat Horonite, & Tobia ſeruo Ammanite, egregiis calumniatoribus, qui allatis illis commendatitiis, contriſtati ſunt *afflictione magna*, quod veniſſet homo, *qui quæreret proſperitatem filiorum Iſraël. Ex litteris,* inquis, *occaſione arrepta, qua volunt Principum reſponſa*

4. Reg. 5.

2. Eſdræ 2.

eſſet, & animus: ipſi etiam Ordinarij mirarentur hanc ſuam prætermiſſionem, ſi pſeudocatholicam & Caluinopapiſticam mentem, ſub Papiſtica & Catholica infula gererent.

De Cardinale Borromæo. Nunc ad Borromæum te recipis, de quo ſuprà: His addo, vt fidem ibi datam liberē hoc loco, Borromæum, ſanctiſſimæ vitę Antiſtitē, à Societate non fuiſſe alienū, vt iſte, vel inuito lectori perſuadere conatur. Eius enim beneuolum in Societatem animū ex multis, iiſque perſpicuis argumentis colligere licet; Ampliſſimum enim Ordini noſtro Mediolani Collegium, & domum probationis Aronæ erexit, dotauit, & annuis prouentibus inſtruxit: & noſtrorum operâ, grauiſſimis in rebus crebrò & libenter vſus eſt: & ex Ordine noſtro Confeſſarium habuit vſque ad finem vitę, teſtemque vitæ ſummâ aſperitate tranſactæ, cui etiam non diu poſt ſuum ex hac vita diſceſſum, apparuit, foreque prædixit, vt non longo pòſt tempore ſubſequeretur, quod & factum, vt teſtatur au-*Lib. 7. de Vita Borromæi, cap. 24.* ctor ille, qui res geſtas Caroli Borromæi literis conſignauit. Idem Cardinalis in Meſaucis Societati Collegium inſtituere cæpit: Et ſi poſtea inceptum, improbis renitentibus, & Cardinale, præter opinionem, ex hac vita ab-*Lib. 6. cap. 4.* repto, in irritum cecidit; vt idem Auctor teſtatur.

Quod autem inter Borromęum, & quoſdam ex noſtris, quædam controuerſiæ exortæ ſunt; quid mirum? Quis neſcit diſſenſionem inter Paulum & Barnabam; inter Chryſoſtomum & Theophilum Alexandrinum: inter Chryſoſtomum & Epiphanium: inter Auguſtinum & Hieronymum, inter Hieronymum & alios multos, alioquin ſanctitate & eruditione præſtantes viros; quia vt ſuprà dicebā, *ſuus cuiq; mos. Diuerſa ſunt, eorum qui religioſè viuunt inſtituta*, vt rectè ait de hoc ipſo argumento tra-

ctans auctor, qui vitã Cardinalis Borromæi conſcripſit; *Lib. 5. cap. 1.* *Imò diuerſa ipſius ſanctitatis via. hic ad ſeueritatẽ duritiemq́; ille ad comitatem, ſuauitatemq́, procliuior. Intra fortitudinis, temperãtiæ, omnium deniq́, virtutum gradus, alius ad ſummos nititur, alius inferioribus contẽtus eſt.* Et vt vſurpẽ in vera & bona cauſa, quod Symmachus dicebat in mala; *Vno itinere non poteſt* (vel ſaltem non ſolet) *perueniri ad tam grãde ſecretum* (perfectionis) & regni cœleſtis. *Symmach. epiſt. ad Valent. Imperat.*

Vt autem os tibi magis obſtruam, placet hoc loco adſcribere pulcherrimam, ſi non, quoad verba, certè quoad ſententiam D. Bonauenturæ orationem; quæ rem, de qua agimus, mirificè illuſtratam dabit. *Boni,* inquit, *ſi aliquando diſſentire videntur, hoc his de cauſis fieri conſueuit: nam cùm nõ omnes agnoſcant æqualiter veritatẽ, in omnibus, contingit, quod aliquis intelligit illud in aliqua parte non fore expediens, vel aliud magis fore expediens, quàm illud. Et dum vterq́, hoc, quod ipſe melius iudicat, vult promouere, & quod nociuum credit, vult impedire: ſic diſſenſio fit inter eos, hoc eſt, diuerſa ſenſio: non peruerſa; cùm vterq́, benè intendit. Sicut inter Paulum & Barnabã pro Ioanne diſcipulo, quem voluit Barnabas aſſumere in ſociũ prædicationis ſuæ; ſed Paulus prohibuit, timens, ne non perſeueraret, in continuatione laboris: & ſic per eum impediretur: & ſic diſſentiebant. Et Barnabas Ioannem ſecum ſumpſit, vbi minores haberet labores. Paulus verò Silam ſumpſit pro fortioribus laboribus magis aptum, vt diuerſis partibus diuiſi, pluribus prædicando prodeſſent. Sic in expoſitione B. Gregorij, orante Daniele Dominum pro populi liberatione de captiuitate Babylonica, Angelus dixit, quod eius oratio eſſet iam dudum exaudita, ſed princeps Perſarum, id eſt, Angelus illius gentis cuſtodiæ deputatus, reſiſteret ſibi viginti vno diebus, ne ſtatim liberarentur, ſed diutius afflicti plenius à peccato purgarentur. Quid ergò mirum ſi boni aliquando diſſentire videntur,* *S. Bonauent. quæſt. 20. in Reg. S. Franciſci.*

dentur, ratione diuerſarum conſiderationum, ſi Apoſtoli & Angeli eadem ratione diſſentire inuenti ſunt. Nam iuxta hunc ſenſum, ſancti, quandoque rationabiliter à Deo diſſentiunt, vt cùm Deus vult aliquem mori, quem ipſi diutius deſiderant viuere pro aliorum profectu; vel cùm ipſi putant citius mori, quos Deus vult pro eorum ſalute adhuc diutius in corpore laborare: Vnde Apoſtolus dicit: Deſiderium habens diſſolui, &c. Alia cauſa eſt, quando vnus non videt intentionem alterius, qua bonũ eſt, putat eum alia intentione aliquid facere, & diſplicet ſibi, & diſſentit ab eo; qui ſi ſciret, non diſpliceret ſibi, quod facit, & eſſet pacatus cum eo. Num. 32. *Sic Moyſes iratus eſt filiis Ruben, & dimidiæ tribui Manaſſe, cùm peterent terram Baſan, & Heſebon in poſſeſſionem.* Ioſue 22. *Et Ioſue iratus eſt eiſdem pro conſtructione altaris ſuper ripam Iordanis, antequam agnoſceretur, intentionem vtrobique fuiſſe bonam: talis autem ignorantia nõ eſt ſemper culpabilis, dum tamen non ſit iudicium nimis præceps.* Hęc S. Bonauentura.

Quod ſi quis aduerſus Borromæum imprudentius quid, ex loco ſuperiore effudit, vt fecit fortaſſis concionator ille, de quo tu hîc tragicè declamas, & quem notat etiam Auctor vitæ Borromæi; is nec ſuperioribus Societatis rem gratam fecit & acceptam; neque etiam Eccleſiæ vtilem, neque nos eum defendēdum, aut à culpa purgandum ſuſcipimus, *quia*, vt rectè ait S. Bonauentura, *de his, quæ irrationabiliter fiunt, reddi non poteſt ratio congrua.* S. Bonauent. loc. citat. *Vnde ſi aliqui ſub habitu Religionis tales aliquando videntur, non eſt alia ratio, niſi eorũ imperfectio, & quia habitus mentis non habet interius, quod oſtendit habitus veſtis exterius, & tonſuræ capitis.*

CAPVT

CAPVT V.

De rationibus Ieſuitarum agendi cum Clero.

NOVVM caput auſpicaris, & cum nouo capite noua mendacia, niſi quod hucuſq; tam multa effutiuiſti, vt non tam noua videaris adferre, quàm vetera renouare. *Vniuerſum*, inquis, *Clerum in odium adducere conantur.* Quæſo te, cùm ſub exordium ſectionis huius tam luculenter mentiri incipias, cur non præfaris honorem? cur non beneuolentiã & fauentiam lectorum tibi concilias? An non *ſumma contumelia*, ô lectores, *vobis imponit, qui vos arbitratur maledictis optimi cuiuſq; gaudere, qui vos exiſtimat mala & vitioſa verba non intelligere, aut ſi intelligatis boni conſulere?* Apuleius. *Vniuerſum*, inquis, *Clerum in odium adducere conãtur.* Mendacium hoc refellunt tot ſcholæ, & tot ſeminaria, in quibus iuuentutem literis & moribus informamus, eo etiam conſilio, vt Clero ſuppetias inde mittamus, ſicut & mittimus: innumerabiles enim Clerici ex noſtra diſciplina prodeunt; & quis Magiſter tam improbus eſt, vt alumnos inſtitutionis & educationis ſuæ, in odium vocare nitatur? Quis nõ omni ope contendit, vt omnibus potius ſint amori & venerationi, quàm odio & deteſtationi? Nec cauſa ſuppetit, cur vniuerſo Clero odium creare velimus, licet tu cauſas tres aſſignes, ſed ipſa aſſertione tua vaniores. Vna eſt, *quod ſacra miniſteria non obeunt gratis, ſed pacto ſtipendio:* At quis Ieſuitarum priuatim & publicè, in ſcholis & in templis, non docet & fatetur cum Apoſtolo: *Operarium ſua mercede eſſe dignum?* Quis neſcit illud Apoſtoli: *Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui altari deſeruiunt, de altari*

Mendacia calumniatoris.

1. Corinth. 9.

participant: ita & Dominus ordinauit iis, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere? Altera: *Quod impuram ducant vitam.* At certiſſimum eſt, etiam Ieſuitarum iudicio & prædicatione, plurimos ex Clero, caſtiſſimam & integerrimã vitam agere; Et hoc Ieſuitas longè certius noſſe, quàm norint Caluiniani ſycophantæ, *quorum oculum maleuolus error, in ſolam paleam noſtræ ſegetis ducit, nam & triticũ ibi viderent, ſi & eſſe vellent*, vt quod de Manichæis dixit S. Auguſtinus, ego ad iſtos accommodem.

S. Auguſt. lib. 5. contra Fauſtum, cap. 11.

Porrò quod addis: *Ieſuitas Phariſaico ſupercilio impudentiſſimè effutire, reliquum Clerum, ipſis ſolis exceptis, in ſtatu peccati mortalis viuere.* Sciſcitari primùm ex te lubet, vtrum Ieſuitæ cum Phariſæo preces ſuas ita concipere ſoleant; *Deus gratias tibi ago, quia non ſum ſicut cæteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri;* & num aliquem Ieſuitarum hac precandi formula vtentem tuis oculis videris, tuiſque auribus audiueris? Deinde quomodo Ieſuitæ affirmare poſſunt vel audent, quod ſoli Deo compertum? quomodo gloriabuntur, alios omnes peccatis mortalibus obſtrictos, ſe verò ſolos ab hac tanta labe immunes; cum ſine peculiari reuelatione diuinitùs miſſa, nulli de ſeipſo perſpicuè & certo conſtet, vtrum gratia Dei prædĭtam vitam ducat? Et vt quis, quantum ad ſe attinet, huius rei euidentiam haberet, quomodo haberet euidẽtiam de aliis, quorum ipſe abdita ſenſa neſcit, nec pectoris receſſus intuetur? ſi *prauum & inſcrutabile cor noſtrum*, quanto magis impenetrabile nobis erit cor alienũ, cùm in id oculos inſerere nulli mortaliũ ſit conceſſum? Gloriari de propria ſanctitate, & de munditie ab omni mortalis culpæ macula, non eſt noſtrum, ſed ſectariorũ Lutheranorum & Caluinianorum cum ſua *ſpeciali fide* iuſtificante: qua in re imitantur vt ſolent, veſtigia veterum,

Lucæ 18.

ſed Hæreticorum, præſertim Manichæorum, qui ſuauiſſimis verbis ſibi de iuſtitia & ſanctimonia, morumq; integritate blandiebantur; *Vides*, aiebant, *in me Chriſti beatitudines illas, quæ Euangelium faciunt, & interrogas, vtrum illud accipiam? Vides pauperem, vides mitem, vides pacificum, puro corde, lugentem, eſurientem, ſitientem, perſecutionem, & odia ſuſtinentem propter iuſtitiam, & dubitas vtrum accipiam Euangelium? Si hoc eſſet iuſtum eſſe, iuſtificare ſeipſum*, inquit S. Auguſtinus, *verbis ſuis volaſſet in cœlum homo iſte, cùm hæc loqueretur.* S. Auguſt. lib. 5. contra Fauſt. cap. 7.

Ad hæc Ieſuitis, vt paulò antè dicebam, certò exploratum eſt, ea certitudine, qua in hac mortalis vitæ caligine, arcana cordis noſtri & alieni cognoſci queunt; plurimos ex clero eſſe, inſtar illius Iob, *viros ſimplices & rectos, & timentes Deum, & recedentes à malo.* Deniq; Ieſuitæ immemores non ſunt illius Apoſtolici moniti, *Nolite ante tempus iudicare, quoad vſq; veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, & tunc laus erit vniuſcuiuſq; à Deo.* Tertia cauſa eſt, vt ais: *Ignorantia rerum, quæ ad res ſacras ritè tractandas pertinent.* At neque hæc eſt idonea cauſa, cur Ieſuitę vniuerſo Clericorum Ordini, odium conciliare velint. Quia non omnes Clerici ſunt indocti; imò, quę Dei benignitas, multis in locis reperire eſt ſacerdotes, litteris & eruditione inſigniter excultos: ad quod, ſi ſcholas noſtras itidem & attuliſſe aliquid ſubſidij, & adhuc quotidie adferre dicerem, falſitatis meritò argui non poſſem. Secundò, ſtultiſſimũ eſſet Clericos propter ignorantiam apud leue vulgus traducere: Quo enim fine id fieret? An ideo doctiores & rerum diuinarum intelligentiores fient, ſi eorum inſcitia omnium conſpectui exponatur, an potius nihil aliud inde exiſtet quàm contemptus Cleri, & ex hoc contemptu Iob 1. 1. Cor. 4.

temptu propenſio vel impulſio ad hæreſin? Prudentis Medici non eſt multum de morbis vociferari, ſed diſpicere, quomodo quàm primùm opem ferat; quod præſtare licebit, licet mali grauitatem in triuiis & circulis otioſorum non proclamet. Cùm S. Bonauentura rationem redderet, cur Ordinis ſui Concionatores, Clericorum vitia è ſuperiore loco non æquè tangant, & carpant, ac vitia Laicorum: præter cæteras etiam hanc cauſam attulit: *Ne ſi populus perderet omnino fidem in Clericis, Hæretici inſurgerent, & attraherent ſibi populum, quaſi oues deſtitutas paſtoribus, & facerent eos Hæreticos, glorianteſ, quod noſtro quaſi teſtimonio tam viles eſſent Clerici, quod nullus eis obedire deberet: nec doctrinam eorum curare; omnis enim Hæreticorum intentio ad hoc tendit, quod ſpreto Clero eis credatur, & ad hoc non conuenit nos ipſorũ eſſe cooperatores, quin potius debemus contra eos, quaſi lupos rapaces, Clero & Eccleſiæ eſſe propugnatores, contra eorum verſutias populum præmuniendo, errores ipſorum veritatis teſtimoniis ex ſcripturis authenticis confutando.* Ita S. Bonauentura.

S. Bonauent. Apol. q. 1.

Hæc, inquis, *capita dilatant copioſè, omniq; occaſione repetunt, ea fortè intentione, vt ipſi tandem nouam Hierarchiam Eccleſiaſticam inſtituant.* Tam verum eſt nos hæc capita in odium Cleri amplificare, quàm verum eſt, nos, de noua Hierarchia Eccleſiaſtica introducenda cogitare: quis enim niſi Hæreſiarcha de noua Hierarchia ſomniat? quæ ſi noua eſt, Hierarchia non eſt, ſed anarchia, aut Hæreſiarchia, non Ordo, ſed confuſio; non corpus ſed chaos; Vna enim eſt in Eccleſia Hierarchia, à Chriſto inſtituta, & ab Apoſtolis poſteritati tradita: præter hanc, quiſquis aliam fabricare molitur, is turrim Babylonicam molitur. Ais: *Reliquos Religioſorum Ordines ita ſibi ſubiiciunt, vt feratur ſcriptis quibuſdam publicis atteſtari, Eccleſiam aliquando*

in deliberationem vocare voluiſſe, an expediret alios omnes ordines ad vnam Ieſuitarum Religionem redigi. At quis hoc fert? Ede nomen eius. *Feruntur*, inquis, *à quibuſdam.* A te videlicet, & ab aliis calumniatoribus noſtris. Et quę ſunt illa publica ſcripta, vbi hoc à noſtris ſcribitur? Cur tu, vel illi, qui hoc *ferunt*, & circumferunt, ſcriptum illud nomine ſuo non deſignant? Olim Prætor edixit: *Qui agit iniuriarum, certum dicat, quid iniuria factum ſit, quia qui famoſam actionem intendit, non debet vagari cum diſcrimine alienæ exiſtimationis: ſed deſignare, & certum ſpecialiter dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit.* Idem, & multò magis, ab accuſatore poſtulari poteſt. Deinde ea, quæ fieri nequeant, non cadunt in deliberationem; at vt omnes Eccleſiæ Ordines conſlentur in vnum Ordinem Ieſuiticum, nō magis fieri poteſt, quàm vt ex omnibus nationibus & prouinciis fiat & conſtituatur vna prouincia & natio: qua ergo fronte ſcribis, *Publicis ſcriptis à Ieſuitis vulgatum eſſe: Eccleſiam voluiſſe hac de re deliberationem ſuſcipere, & diſpicere, num ipſa ſeipſam ſpoliare poſſit polymita & variegata illa veſte*, qua à Chriſto, tanquam dilectiſſima ſponſa, circundata eſt & circumornata? Non opus, vt exquirat, qua ratione ipſa ſuum decorem perdere queat, vos Caluiniſtæ & Lutherani, ſatis de hoc funditus abolendo ſolliciti eſtis. *L. Prætor. ff. de iniuriis.*

Prædictis criminationibus dignam imponis coronidem. *Cum plebanis*, inquis, *ita agunt, vt ſibi non ſecus à Ieſuitis, quàm vt à Cacodæmone cauendum ducant.* Ita tu quidem, Cacodæmonis, non dubito, impulſu, qui & menti tuæ hanc calumniam iniecit, & manum, vt chartæ illineres, mouit, rexit & direxit: nam & plurimi Parochi noſtrorũ operâ libentiſſimè vtuntur, noſq; amant & tuentur, viciſſimq; à nobis amantur, & licet nonnulli ex Clero nos

odiſſent, id inauditum non eſſet; vſque ad noſtra tempora, ſemper hoc Religioſis Ordinibus accidit: *Quamuis nonnulli de Clero*, inquit S. Bonauentura, *plus oderint Religioſos, quàm Iudæos, Chriſti aduerſarios; tamen ſi ſaperent, potius diligerent nos pluribus de cauſis, tam pro temporali vtilitate, quàm etiam pro ſpirituali vtilitate ſua.* Quod S. Bonauentura pluribus deinceps oſtendit, allatis ad hoc probandum octo rationibus: Et ſi qui ſunt à nobis alieniores, id fit, vel quia nos & noſtra ignorant, vel fama Hæreticorum, inuidorum & æmulorum præoccupati, tales nos eſſe animo & cogitatione informant, quales ſi eſſemus, merito à nobis abhorrerent. Sed finio, huncq; primum librum cum his verbis Galaritani præſulis concludo: *Non miramur, ſi vos* (ô Caluiniani & Lutherani calumniatores) *ex quo receditis à Dei voluntate, & facere non deſinitis deſiderium Diaboli, benè vobis fieri poſcentibus Deum atq; cupientibus, repræſentatis mala: quandoquidem ſit vobis inſitum malè agere: quippe qui à bono ad malum feceritis tranſitum: hoc eſt, ad Diabolum.*

S. Bonauent. Apol. q 22.

Lucif. lib. de non parcendo delinquētibus.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER

LIBER SECVNDVS DE MODO AGENDI IESVITARVM CVM PONTIFICIBVS, PRAELATIS, PRINCIPIBVS, &c.

CAPVT I.

De ratione Ieſuitarum agendi cum Principibus.

NEſcio vndénam librum hunc aptius auſpicaturus ſim, quã à verbis ſancti Auguſtini: cùm libro ſecundo de ciuitate Dei capite primo, in hunc modum ſcribit: *Si rationi perſpicuæ veritatis infirmus humanæ conſuetudinis ſenſus non auderet obſiſtere: ſed doctrinæ ſalubri languorem ſuum, tanquam medicinæ ſubderet, donec diuino adiutorio, fide pietatis impetrante, ſanaretur; non multo ſermone opus eſſet ad conuincendum, quemlibet vanæ opinationis errorem, his, qui rectè ſentiunt, & ſenſa verbis ſufficientibus explicant. Nunc verò, quoniam ille eſt maior & tetrior inſipientium morbus animorum: quo irrationabiles motus ſuos, etiam poſt rationem plenè redditam, quanta homini ab homine debetur, ſiue nimia cæcitate, qua nec aperta cernuntur; ſiue obſtinatiſſima peruicacia, qua & ea, quæ cernuntur, nõ feruntur, tanquam ipſam rationem veritatemq́; defendunt; fit neceſſitas*

copioſius dicendi plerunque res claras; velut eas, non ſpectantibus intuendas, ſed quodammodo tangendas palpantibus & conniuentibus offeramus. Et tamen, quis diſceptandi finis erit, & loquendi modus, ſi reſpondendum eſſe, reſpondentibus ſemper exiſtimemus? Nam qui vel nō poſſunt intelligere quod dicitur: vel tam duri ſunt aduerſitate mentis, vt etiamſi intellexerint, non obediant: Reſpondent vt ſcriptum eſt: & loquuntur iniquitatem; atq; infatigabiliter vani ſunt. Quorum dicta contraria, ſi toties velim refellere, quoties obnixa fronte ſtatuerunt non curare quid dicant, dum quocunq; modo noſtris diſputationibus contradicant, quam ſit infinitum, & ærumnoſum, & infructuoſum vides. Hæc præclarè S. Auguſtinus. Quæ & ego vſurpare poſſum, tam multa enim ſuperiore libro pro Societatis defenſione dicta ſunt à me, & tam multa criminatoris huius patefacta mendacia, vt cæcum eſſe oporteat, qui Ordinis noſtri innocentiam, & impoſtoris huius nocentiam non videat, vt proinde cæteras criminatoris calumnias deſpicere, & ſilentio refellere meritò potuerim: præcipuè cùm vix nouas adferat, ſed veteres, iamq; profligatas identidem repetat: pergam tamē, ne fortè, *ſi quid ex friuolis quoq; præteriero, videar id cuipiam ignouiſſe potius quàm contempſiſſe. Eſt enim pudentis animi & verecundi, vel falſa vituperatione grauari, cùm etiam hi, qui ſibi delicti alicuius conſcij ſunt, tamen cùm malè audiunt, impendio commoueantur & obiraſcantur: quāquam exinde, vbi malefacere cœperunt, conſueuerint malè audire:* Nunc ad rem.

Apuleius.

Principes ſæculares, inquit calumniator, *iiſdem ferè artibus aggrediuntur, quibus Pontifices ac præcipuos Cardinales.* Et tu nos iiſdem hîc figmētis oneras, quibus ſuprà, cùm de Pontificibus & Cardinalibus ſermo eſſet; quæ ego iiſdem etiam argumentis, quibus ſuprà vſus ſum, refutata dabo. *A Principibus*, inquis, *ad Pontifices, alioſque Principes* com-

De litteris cōmendatitiis.

commendationem impetrant. Quid in hoc culpæ? licet hæc tua commentatio vera eſſet? Cũ enim Principes prudentia admodum valeant, hominumq; prudentiſſimorum conſilio vtantur, non facilè adduci poterunt, vt Pontifici aut aliis Principibus commendent immerentes, præſertim cum magnis viris indignos commendare, ſit opus periculoſę plenum aleę. Minimùm enim ſubit quis apud iſtos, iacturam exiſtimationis de iudicio & prudentia, ſi commendet eos, quos ſatius fuerat amandaſſe, q̃ commendaſſe: *Has commendationes,* inquis, *ſolent aut ipſi dictare, aut ad vim ſuam meliore modo accommodare.* Nimis malè de Principibus & ſentis & ſcribis, Calumopapiſta. An putas Principibus nõ eſſe alios Secretarios & Cancellarios, quàm Ieſuitas? An putas Ieſuitis in aulicis *Cancellariis* licere, quidquid libet? vt arbitratu ſuo componant, dictẽt, ſcribant & reſcribant epiſtolas commendatitias, principeſque tam fatuos eſſe, vt litteras mitti patiantur, ſi quid veritati diſſentaneum contineant? Et quia tam ſagax es ad inueſtigandum, quænam litteræ commendatitiæ ſcribantur à commendatis, & quæ à commẽdantibus: ſuſpicari ſubit, te, eadem ſagacitate, facilè aſſequi, epiſtolam, quam tulit Naaman Syrus, à Rege Syriæ, ad Regem Iſraëlis, fuiſſe ab ipſo Naamane dictatam, & eo vſque interpolatam, donec ad Naamanis ſtomachum faceret: Et ſi interfuiſſes, quando Nehemias venit in Palæſtinam, cum litteris commendatitiis, ab Artaxerxe Perſarum Rege: tu ſtatim dixiſſes: Nehemiam, litteras illas dictaſſe, doloremque tuum & querelas iunxiſſes cum Sanaballat Horonite, & Tobia ſeruo Ammanite, egregiis calumniatoribus, qui allatis illis commendatitiis, contriſtati ſunt *afflictione magna*, quod veniſſet homo, *qui quæreret proſperitatem filiorum Iſraël.* *Ex litteris,* inquis, *occaſione arrepta, quæ volunt Principum reſponſa*

4. Reg. 5.

2. Eſdræ 2.

effingunt, & in Principum familiaritates facilè, velut principum interlocutores, admittuntur. Calumniaris. Nam, vt ille ait, *calumniari eſt falſa crimina intendere*; quid autem falſius, quàm nos reſponſa, Principũ nomine, ad alios Principes effingere? *Nemo poteſt hoc credere, niſi qui poſſit audere.* Quid enim minus tutum, quàm his technis aditum ad gratiam Principum ſibi patefacere velle? Crimen falſi nõ modò committitur, cùm Principum conſtitutiones falſantur, ſed & cùm, eorum nomine, reſponſa ad alios feruntur, de quibus ipſi nihil vnquam cogitarunt. Neque nos ſumus Principum *interlocutores,* vt tu loqueris. Nihil enim nobis negotij cum negotiis politicis, neque Principes tam à miniſterio fido deſtituti ſunt, vt Ieſuitas pro rerum ſuarũ internunciis adhibere cogantur: quod ſi id quãdoq; aut fit aut factũ eſt, id videlicet grauibus de cauſis factum eſt, nec tam in iis, quæ ad politiam externam, quàm in iis, quæ ad Eccleſię emolumentũ ſpectant. Nam quod ais, *nos quaſi Principum iureconſultos, aut conſiliarios eſſe*, id nimirum ex eodem, quo cætera mendacia, fonte prodit: Et Iureconſulti, & Conſiliarij aulici munus cum munere Ordinis noſtri pugnat; & ſi controuerſiæ de imperio oriantur, inter Prælatos Eccleſiaſticos & Principes Politicos, nos nec Prælatis nec Principibus operam noſtram addicimus: Nihil enim ad profeſſionem noſtram tales diſceptationes; ſed aliis harum controuerſiarum notionem libentiſſimè relinquimus: tantum abeſt, vt, quod tu nugaris, *contemptis Eccleſiæ præſulibus, à parte ſæcularium Principum ſtemus.* Quid Religioſo cũ foro externo, & litibus, quibus forum illud perpetuò perſtrepit?

L. Accuſatorum. ff. ad S. c. Turpill.

Minut. in Octauio.

Conſtat, inquis, *illos Auguſtæ & Monachij ob principum virorum fauorem, turpiter à iuſtitiæ tramite, in materia vſurarum deuiaſſe, ita quidẽ, vt opus fuerit Pontificis auctoritate,* quid

De cenſu quinque pro centũ.

quid in ea re verum eſſet, contra ipſos declarari. Quæſtio Auguſtæ & Monachij potiſſimùm erat *de quinque pro cẽtum,* hoc eſt, de annuo cenſu in Germania valde vſitato, quo quinque aurei pro centũ mutuo datis, ſalua ſorte, quotannis accipi ſolent. Quæſtio, inquam, erat, vtrum contractus iſte ſimpliciter damnandus eſſet, tanquam vſurarius; an verò modi & rationes iniri poſſent, & inueniri, quæ illum à crimine vſuræ vindicarent; & legibus iuſtitiæ non contrarium eſſe demonſtrarent. Aliqui, abſque vlla diſtinctione, hunc contractum damnabãt, tanquam fœneratitiũ, iurique & æquo ex diametro repugnãtem, ducti ſuis quibuſdam rationibus. Alij mitiùs ſentiebant, & mitius etiam iis, qui conſilium ſuper hac re exquirebant, reſpondendum arbitrabantur, rationeſque multas, eaſque bonas & ſolidas excogitarunt, quibus contractus ille honeſtari & licitus fieri poſſet; quas lector videat apud Gregorium de Valentiã, qui præ cęteris in hoc argumento vſurarum & contractuum explanando verſatus eſt, tum in ſchola publicè docens, tum priuatim à principibus viris conſultus, quas ſuas commentationes poſtea magna ex parte publici iuris fecit, in tertio tomo diſputationum Theologicarum in Secundam Secundæ S. Thomæ: vbi iuſtitiam variorũ contractuũ, vt Cenſuum, Cambiorum, Societatis, & huius ipſius, de quo agimus, eruditè oſtendit; Nec quidquam definiuit Pontifex pro hac vel illa parte, vt tu fingis. Nam ſi quid conſtituit, vbi tandem eſt illa conſtitutio? Quî fit, quod à nemine ex noſtris viſa? & ſi quid definiuit, quid tandem definiuit? An contractum illum eſſe ſimpliciter illicitum, ita vt nulla conditione licitus fiat? At certo certius eſt, Pontificem hoc non definiuiſſe, alioquin Gregorius de Valentia in Commentariis publicis nunquam diſceſſiſ-

ſet à definitione Pontificis; nec alij prouinciæ huius noſtræ Doctores, cum curſu prælectionum Theologicarum ad illam materiam deferuntur, eandem auditoribus explanarent, & ſequendam proponerent, ſed potius omni contentione refellerent. An definiuit cõtractum iſtum poſſe fieri licitum, prout ſtatuit ſententia, quæ, vt iam dicebam, apud Theologos in ſcholis horum locorum, & apud Confeſſarios in templis obtinuit & inualuit? Atqui, ſi Pontifex hoc definiuiſſet, ſciuiſſet id etiam Gregorius de Valentia, qui ſemel ſub Gregorio XIII. hac potiſſimùm de cauſa Romam profectus eſt, vt ſuper hac diſceptatione Romanorum Theologorum iudicium & ſententiam exquireret, & exquiſiuit quoque: nec à ſua ſententia Theologos illos diſſidentes reperit: quod ipſemet ſæpius teſtatur in diſputatione de contractibus: nec omiſiſſet grauiſſimo Pontificis teſtimonio ſuam opinionem confirmare, ſi talis definitio Pontificis extaret, nec nos omitteremus, quando in ſcholis Theologicis idem argumentum auditoribus explicamus.

Cæterùm ſiue quis damnet ſimpliciter illum contractum, ſiue dicat eum iniri poſſe certis modis & conditionibus: quid, obſecro, contra iuſtitiã delinquit? Nam ſi prius facias, tunc omni iniuſtitiæ & vſuræ, quod ad hoc caput attinet, viam obſtruis; quandoquidẽ ſublato ſimpliciter contractu, nulla inde vſura exiſtere poteſt. At ſi ſecundam ſententiam quis amplectatur, tum, tuo fortè iudicio à iuſtitiæ tramite deuiat, quatenus probat contractum, ex quo, tuo iudicio, ſequitur poſtmodũ in praxi & vſu vſura: cumque ita comparatus ſis, *vt tam turpiũ oderis præceptores, quàm ipſa præcepta*, quod de ſe olim profitebatur Fauſtus Manichæus: hinc fit, vt Ieſuitas, tanquam à iuſtitiæ tramite aberrantes, traducas. Sed mi homo,

S. Auguſt. lib. 6. contra Fauſtum, cap. 1.

mo, aliis tibicinibus opus erit, vt perſuadeas, hanc ſententiam, vſurarum patronam & propugnatricem eſſe: ſoluenda tibi erunt firmamenta & argumēta, quibus fulcitur, quod tum opinor facies, cùm *dura quercus ſudabunt roſcida mella.*

Progrediamur iam: *Poſtquam,* inquis, *Principum animos occuparunt, ad bonorum acquiſitionem pergunt, & interpoſita auctoritate Pontificum, Monaſteria, ſi quæ vacant, aut quaſi vacant, inuadunt, & ex Epiſcoporum manibus eripiunt, diuiſis aliquando cum Principibus ſpoliis.* De translatione Monaſteriorum actum iam eſt ſuprà ſatis ſuperque. Si Ieſuitæ non carent apud te culpa, quod Monaſteria quædam poſſident, cum ſummi Pontificis & Principum, in quorum ditione ſunt, conſenſu, quò loco apud te erunt ſectarij, qui tot Monaſteria per ſummam iniuriam, Deo & hominibus inuitis, diripuerunt, & ſub iugum ſuū miſerunt? Deinde nomina quæſo aliquod Monaſterium, ab incolis deſertum, quod Ieſuitæ ex Epiſcoporum manibus eripuerint, ipſo Epiſcopo reluctante. Sed quid ego queror, quòd nos maledictis inceſſis, cùm ipſos Principes lingua petulanti verberes? *Diuidunt,* inquis, *Ieſuitæ aliquando ſpolia Monaſteriorum cum principibus. Si,* vt inquit Iureconſultus, *calumniæ cauſa puniuntur, qui in fraudem alicuius librū vel teſtimoniū, aliudue quid conquiſiſſe vel ſcripſiſſe, vel in iudicium protuliſſe dicuntur,* quanto magis pœna legis ſeu Rhemmiæ ſeu Memmiæ de calumniatoribus affici debet, qui Catholicos Principes *raptores & prædones monaſteriorum eſſe,* publicè vociferatur. Quod ſi quos alicubi reditus ex Monaſteriis Principes percipiunt, faciunt id, approbāte ſummo Pontifice, nec proprij quæſtus cauſa, ſed vt vel alumnos in bonum Eccleſiæ alant, idoneoſque rerum diuinarum adminiſtros educent; vel vt ex illo ve-

De monaſteriis & reditibus.

L. ab accuſatione. ff. ad S. C. Turpill. L. Accuſatorum. ff. eod.

lo vectigali alia expediant, quæ ad gloriam Dei potius, quàm ad aulæ magnificentiam ſpectant. At cur, obſecro, non vertis oculos ad tuos Miniſtros? qui, vt canit Poëta: *Hæc habent conſilia, vbi data occaſio eſt, rape, clepe, tene, harpaga, bibe, es, fuge, hoc eſt eorum opus.* Idem tibi reſpōſum volo de decimis & aliis reditibus: vbicunque enim tales reditus poſſidemus, eos, & Principum & Rerumpublicarum conſenſu, poſſidemus, non ſine Pontificis ſummi approbatione. Edite vos ſimiles titulos, libēterque non inter raptores, ſed inter legitimos poſſeſſores à nobis numerabimini.

Verùm quòd indignaris ex *Cameris*, vt vocant, ſeu ex ærario Principum, pendi aliquando noſtris Collegiis annuū reditum: id mihi neq; mirum neque inſolitum accidit, quia quorum perniciem & interitum optas, eorundem vitæ tolerandæ rationem aliquam probare nōn potes. Vnde enim tandem vis, vt reditus noſtros capiamus? Non placet ſi ex prædiis Monaſteriorum, aut ſacerdotiorum aut decimis, & id genus aliis penſionibus, nec vt ex ærario Principum, ipſo Principe aut Republica id ita iubente & decernente. Explica ergo tandem, quos reditus nobis, & vnde aſſignare velis: Fortè mandabis vt precariò victitemus: Atqui domus Profeſſæ Societatis noſtræ precariò victitant. Num tibi propterea placent? ſed quid verbis opus? Eo modo erga nos affectus es, quo Nicephorus Phocas, monſtrum illud hominis in omnes monachos & monaſteria, qui lege edita ſanciuit, ne quis vllum Monaſterium conſtrueret aut dotaret, néue quis hæredem ſcriberet Monaſterium: aut etiam Xenodochium, aut Gerontocomium, aut Metropolim, aut Epiſcopium. οὐδὲν γὰρ οὐδὲν ἐκείναις λυσιτελές. *Nihil enim hoc, nihil penitus eis expedit*, aiebat ille impius. Hanc legem tu, & tui

Nouell. 2. Extat poſt Eclogas iuris.

tui ſimiles renouabitis nimirum, exorſi à Ieſuitis, tum ad alios quoque paulatim progrediemini: imitati videlicet Manuelem Comnenum, qui cùm iam conſtitutio Nicephori antiquata videretur, eandem renouauit; monachis tam parũ propitius, quàm Nicephorus, vt ex Niceta Choniate liquet. At noſſe debes, hãc ipſam legem, à Baſilio Porphyrogenito Imperatore Græco, abrogatam, & tanquam malorum omnium cauſam perpetua ignominia notatam. *Nam ex quo lex iſta robur habuit*, inquit inter cętera Baſilius, *nihil boni penitus in hodiernum vſque diem, vitæ noſtræ contigit, ſed potius è contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit.* Ad extremũ ægrè fers, quod Principes aliquando Societatem ciuitatibus & Rebuſpublicis cõmendant; & hortatur, vt eius opera ad iuuentutis & populi inſtitutionem vtantur. At non eſt, quod ſuccenſeas, ſi enim poſſunt Lutherani aut Caluiniani Principes, pace tua, ciuitatibus & Rebuſpublicis cõmendare, quos credunt valere ad euerſionem Catholicę religionis, liceat itidem noſtris Principibus, bona cum tua venia, commendare ciuitatibus & Rebuſpublicis illos, quos credunt fidei auitæ conſeruandæ & propagandæ prodeſſe poſſe. Nam ad ignotos potiſſimùm eget quis commendatione: vbi virtus & eruditio iam ciuibus probata eſt & perſpecta, tum licet cum Apoſtolo dicere: *Nunquid egemus commendatitiis epiſtolis ad vos, aut ex vobis? Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta in cordibus noſtris.*

Nicet. lib. 7. de rebus Manuelis.

Baſil. Imp. in propria Nouella.

2. Corinth. 3.

CAPVT II.

De rationibus agendi Ieſuitarum cum populo.

S. Auguſt. lib. 10. contra Fauſtum, cap. 1.

QVOD S. Auguſtinus dixit de Fauſto Manichęo, hoc ego pari iure dicere poſſum de iſto pſeudocatholico. *Eadem ſæpè vana repetere iſtum non pudet; ſed eadem ſæpe quamuis vera reſpondere me piget. Nobiliores populi captant*, inquis, *eo modo, quo Curiales*. Tu verò, eo modo, quo antea, mendacia captas. Nec illud Salomonis reputas: qui *nititur mendaciis, hic paſcit ventos. Idem autem ipſe, ſequitur aues volantes.* ſimile quiddam dixit de mendaci alicubi Ariſtoteles.

Prouerb. 10.

Vt ſibi, inquis, *nobiles deuinciant, promittunt fauorẽ Principum, & promotionem in aulis. Noli amare mendacium aduerſus fratrem tuũ*, monet Eccleſiaſticus, *neq; in amicum ſimiliter facias*. Aliter inſtituti ſumus à Patre noſtro Ignatio, de quo hęc Ribadeneira: *Religioſi hominis officium affirmabat eſſe, ab aulica vita (ad quam, tanquam ad Sirenum ſcopulos quidam adhæreſcunt) homines, ad Chriſtum potius abducere, quàm in illam quenquam inducere; Ipſe verò operam ſuam ad Principum gratiam aucupandam, vel in eorum aulas intrandum petentibus, reſpondebat; Ego quidem præſtantiorem Dominum nullum ſcio, quàm eum, quem mihi ipſe elegi: ad hunc vos ſi applicare cupitis, libentiſſimè meum omne ſtudium præſtabo.*

Eccleſiaſt. 7.

Ribad. lib. 5. cap. 11.

Eoſdem, inquis, *compellunt ad ſua templa adeunda & frequentanda:* Monet Eccleſiaſticus: vtinam monenti obedires: *noli velle mentiri omne mendacium, aſſiduitas enim eius, non eſt bona.* Nomina vel vnum, nobili ſtirpe progenitum, qui coactus fuerit ſacra, noſtris in templis, obire.

Addis:

Addis: *Iiſdē vtuntur adiutoribus & adminiſtris, ſi qua in ciuitate nidificare velint.* Nō eſt opus anxiè nidos quæritare: etiā non quærentibus, plures offeruntur, & exſtruuntur, quā Hæretici, aut pſeudocatholici, aut inuidi ferre queant: Non tātùm ad Abrahamū pertinet illa ꝓmiſſio Dei, etiam iureiurando firmata: *Benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo te*: ſed & ad Religioſos, qui ſecundum fidem filij ſunt Abrahæ. *Nolunt ſe*, inquis, *vbi degunt, obligare cuiquam: vt omnia pro ſua libidine agant.* Quid tum? licet nos non obligemus, attamen non minus omnia fideliter præſtamus, quam ſi omnium obligationum vinculis ad hoc eſſemus adſtricti: ſat obligationis arbitror eſt ipſa religionis, & gratitudinis, & charitatis in Deum & proximum obligatio, quæ tam firmis nexibus nos ligant, vt nihil eorum intermittamus, quæ inſtituti noſtri ratio, & grata mens in fundatores exigunt. Deinde hîc etiam doces, quam *ſuauis tibi ſit panis mēdacij*, quo infarciris, licet poſtea *os tuum impleatur calculo.* Non enim omnes obligationes vetant noſtræ Conſtitutiones; nam obligationes dandi cōcionatoris, confeſſarij, profeſſoris, Generali conſentiente & approbante, ſuſcipi poſſunt, vt norūt, qui Cōſtitutiones & conſuetudines Societatis norunt. Grauior eſt accuſatio, quæ ſequitur, ſed non minus à veritate abhorrens: *Si ob certarum rerum penuriam, communi edicto caueatur, ne quis in eo genere, quantum voluerit, ſed ad certam menſuram, perſonarum habita proportione, coemat; eaque ratione, ad maius incommodum vitandum, minus ſinguli libenter ſubeant, nolunt omnino illi his legibus teneri, tandemq; per fas & nefas, nobilium & Principum interuentu, eaſdem excutiunt, ac contra ipſorum priuilegia eſſe decantant. Qui loquitur mendacia, peribit,* inquit Salomon. Eundem ſinē verearis oportet, niſi cum vero in gratiā reuertaris.

Hebr. 6.

De obligationibus Societatis.

Prouerb. 20.

Prouerb. 19.

Sed ipſam accuſationem excutiamus; primùm, ſi à Principe aut Legislatore, à lege illa excipimur, immeritò igitur nos arguis, quod legem illam non obſeruemus. Nam diſpenſatio tollit obligationem. *At iniuſtè*, inquis, vos eximit Princeps. Iam ergo tibi non tam nobiſcum, quàm cum Principe contentio eſt, quem ab omni prauo affectu liberũ, credibile eſt, melius perſpicere, quoſnam à lege lata excipere meritò queat, quàm te, qui liuore excæcatus es, ſicut Polyphemus ab Vlyſſeo ſtipite. At *Ieſuitæ blandis precibus Principes à recto dimouent*. Rurſus cum Legislatore pugnas; An tu tam mobilem cenſes, vt patiatur, ſe toties tranſuerſum abripi, diſpẽſationeſque toti cõmunitati noxias aut imperet, aut ipſemet impertiat? Secundò, eſtné contra priuilegia noſtra, ſi Princeps aut Magiſtratus quiſpiam, boni publici cauſa, legem ferat? Anne priuilegia noſtra bonum commune impediunt? Nullum certè noui priuilegium, quod nos eximat ab obſeruatione legis in publicum commodum euidẽter rogatæ, & ad res emendas vel vendendas in foro rerum venalium pertinentis. Tertiò, ſi lex permittat, vt quis tantum emat, quantum familiæ neceſſitas poſtulat, conſiderato perſonarum numero, igitur nihil in legem committimus, quia in foro nihil emimus, quod amplius ſit, quàm incolarum multitudo poſcat. *Etſi animas*, inquis, *ſe quærere profiteantur, in locis obſcuris & pauperculis, ſit quantauis animarum multitudo; habitare nolunt.* Si locus ſit accommodatus noſtris miniſteriis Scholaſticis & Eccleſiaſticis, nullum locum, quantumuis obſcurum & ignobilem, refugimus, quod teſtantur multa collegia non admodũ claris & magnis in vrbibus exædificata; Cùm verò in celebrioribus oppidis maior functionum noſtrarum obeundarum occaſio ſubminiſtretur; mirum non

eſt,

eſt, ſi in his potius, quàm in aliis noſtri ſedes figant. Nullus tamen locus, nulluſque pagus tam abiectus eſt, quo noſtri promptè ſe non conferant, ſi vel concionum, vel confeſſionum, vel alterius pij miniſterij gratia aduocentur. Nam quod ais: *Nos Religionis & pietatis opera, pauperculis non ita facilè exhibere, neq; ipſos ad nos admittere:* doleo inprimis, te vnum, vel potius duo eſſe ex illis ſex, quæ odit Dominus: *Linguam* videlicet *mendacem*, & proferentem mēdacia teſtem fallacem; Vt & paulò pòſt, cùm teſtaris, *pauperiores ex ſcholis noſtris excludi, vel ita tractari, vt cogantur abire:* Secundò; quotidianus Societatis vſus, & omnia Gymnaſia, quæ per Germaniam aperuimus, falſitatis te coarguunt. Tertiò, quod ſine arrogantia dictum volo, ſi audes, huc venito, & è veſtigio efficiam, vt plures egeni te circunſtent, qui Societatis beneficētiam prædicent, teque mendacij conuincant, quàm circumſteterūt ſanctum Petrum; vt Tabithæ liberalitatem, & eleemoſynas extollerent. Quartò, idem quod tu hîc nobis; obiecerunt iam olim calumniatores Religioſis Ordinis Minorum, quibus his verbis ſatisfacit eiuſdem Ordinis eximius Doctor S. Bonauentura; *Reſpondeo, Deus puſillum fecit æqualiter & magnum, & æqualiter eſt illi cura de omnibus, in quantum factura eius ſunt, ac ad ſalutem pertinent ſempiternam. Ideo igitur nos omnes diligere debemus in Domino, & tam diuitum, quàm pauperum ſalutem deſiderare, & pro poſſe noſtro promouere, ſicut expedit his & illis; Vnde ſi pauper melior eſt diuite, plus debemus eum diligere, tamen diuitem plus honorare quadruplici ratione. Vna, quia cùm Deus in hoc ſæculo diuites & potentes prætulit pauperibus, quoad mundi gloriā, vbi eſt neceſſe alios aliis ſubeſſe vel præeſſe, nos honorando potentes, eius ordinationi concordamus, quos & ipſe Deus honorauit in hac parte. Alia ratio, propter infirmitatem ipſorum ...illum,*

Prouerb. 6.

Societas non negligit egenos.

Act. 9.

odiſſent, id inauditum non eſſet; vſque ad noſtra tempora, ſemper hoc Religioſis Ordinibus accidit: *Quamuis nonnulli de Clero*, inquit S. Bonauentura, *plus oderint Religioſos, quàm Iudæos, Chriſti aduerſarios; tamen ſi ſaperent, potius diligerent nos pluribus de cauſis, tam pro temporali vtilitate, quàm etiam pro ſpirituali vtilitate ſua.* Quod S. Bonauentura pluribus deinceps oſtendit, allatis ad hoc probandum octo rationibus: Et ſi qui ſunt à nobis alieniores, id fit, vel quia nos & noſtra ignorant, vel fama Hæreticorum, inuidorum & æmulorum præoccupati, tales nos eſſe animo & cogitatione informant, quales ſi eſſemus, merito à nobis abhorrerent. Sed finio, huncq; primum librum cum his verbis Galaritani præſulis concludo: *Non miramur, ſi vos* (ô Caluiniani & Lutherani calumniatores) *ex quo receditis à Dei voluntate, & facere non deſinitis deſiderium Diaboli, benè vobis fieri poſcentibus Deum atq; cupientibus, repræſentatis mala: quandoquidem ſit vobis inſitum malè agere: quippe qui à bono ad malum feceritis tranſitum: hoc eſt, ad Diabolum.*

S. Bonauent. Apol. q 22.

Lucif. lib. de non parcendo delinquẽtibus.

Finis Libri Primi.

LIBER

LIBER SECVNDVS DE MODO AGENDI IESVITARVM CVM PONTIFICIBVS, PRAELATIS, PRINCIPIBVS, &c.

CAPVT I.

De ratione Jeſuitarum agendi cum Principibus.

NEſcio vndénam librum hunc aptius auſpicaturus ſim, quã à verbis ſancti Auguſtini: cùm libro ſecundo de ciuitate Dei capite primo, in hunc modum ſcribit: *Si rationi perſpicuæ veritatis infirmus humanæ conſuetudinis ſenſus non auderet obſiſtere: ſed doctrinæ ſalubri languorem ſuum, tanquam medicinæ ſubderet, donec diuino adiutorio, fide pietatis impetrante, ſanaretur; non multo ſermone opus eſſet ad conuincendum, quemlibet vanæ opinationis errorem, his, qui rectè ſentiunt, & ſenſa verbis ſufficientibus explicant. Nunc verò, quoniam ille eſt maior & tetrior inſipientium morbus animorum: quo irrationabiles motus ſuos, etiam poſt rationem plenè redditam, quanta homini ab homine debetur, ſiue nimia cæcitate, qua nec aperta cernuntur; ſiue obſtinatiſſima peruicacia, qua & ea, quæ cernuntur, nõ feruntur, tanquam ipſam rationem veritatemq́ defendunt; ſit neceſſitas copio-*

copioſius dicendi plerunque res claras; velut eas, non ſpectantibus intuendas, ſed quodammodo tangendas palpantibus & conniuentibus offeramus. Et tamen, quis diſceptandi finis erit, & loquendi modus, ſi reſpondendum eſſe, reſpondentibus ſemper exiſtimemus? Nam qui vel nō poſſunt intelligere quod dicitur: vel tam duri ſunt aduerſitate mentis, vt etiamſi intellexerint, non obediant: Reſpondent vt ſcriptum eſt: & loquuntur iniquitatem; atq; infatigabiliter vani ſunt. Quorum dicta contraria, ſi toties velim refellere, quoties obnixa fronte ſtatuerunt non curare quid dicant, dum quocunq; modo noſtris diſputationibus contradicant, quam ſit infinitum, & ærumnoſum, & infructuoſum vides. Hæc præclarè S. Auguſtinus. Quæ & ego vſurpare poſſum, tam multa enim ſuperiore libro pro Societatis defenſione dicta ſunt à me, & tam multa criminatoris huius patefacta mendacia, vt cæcum eſſe oporteat, qui Ordinis noſtri innocentiam, & impoſtoris huius nocentiam non videat, vt proinde cæteras criminatoris calumnias deſpicere, & ſilentio refellere meritò potuerim: præcipuè cùm vix nouas adferat, ſed veteres, iamq; profligatas identidem repetat: pergam tamē, ne fortè, *ſi quid ex friuolis quoq; præteriero, videar id cuipiam ignouiſſe potius quàm contempſiſſe. Eſt enim pudentis animi & verecundi, vel falſa vituperatione grauari, cùm etiam hi, qui ſibi delicti alicuius conſcij ſunt, tamen cùm malè audiunt, impendio commoueantur & obiraſcantur: quāquam exinde, vbi maleſacere cœperunt, conſueuerint malè audire:* Nunc ad rem.

Apuleius.

Principes ſæculares, inquit calumniator, *iiſdem ferè artibus aggrediuntur, quibus Pontifices ac præcipuos Cardinales.* Et tu nos iiſdem hîc figmētis oneras, quibus ſuprà, cùm de Pontificibus & Cardinalibus ſermo eſſet; quæ ego iiſdem etiam argumentis, quibus ſuprà vſus ſum, refutata dabo. *A Principibus*, inquis, *ad Pontifices, alioſque Principes com-*

De litteris cōmendatitiis.

commendationem impetrant. Quid in hoc culpæ? licet hæc tua commentatio vera eſſet? Cũ enim Principes pruden-tia admodum valeant, hominumq́; prudentiſſimorum conſilio vtantur, non facilè adduci poterunt, vt Pontifi-ci aut aliis Principibus commendent immerentes, præ-ſertim cum magnis viris indignos commendare, ſit opus periculoſę plenum aleę. Minimùm enim ſubit quis apud iſtos, iacturam exiſtimationis de iudicio & prudentia, ſi commendet eos, quos ſatius fuerat amandaſſe, q̃ com-mendaſſe: *Has commendationes*, inquis, *ſolent aut ipſi dicta-re, aut ad vim ſuam meliore modo accommodare.* Nimis malè de Principibus & ſentis & ſcribis, Calumopapiſta. An pu-tas Principibus nõ eſſe alios Secretarios & Cancellarios, quàm Ieſuitas? An putas Ieſuitis in aulicis *Cancellariis* li-cere, quidquid libet? vt arbitratu ſuo componant, dictẽt, ſcribant & reſcribant epiſtolas commendatitias, princi-peſq́ue tam fatuos eſſe, vt litteras mitti patiantur, ſi quid veritati diſſentaneum contineant? Et quia tam ſagax es ad inueſtigandum, quænam litteræ commendatitiæ ſcri-bantur à commendatis, & quæ à commẽdantibus: ſuſpi- *4. Reg. 5.*
cari ſubit, te, eadem ſagacitate, facilè aſſequi, epiſtolam, quam tulit Naaman Syrus, à Rege Syriæ, ad Regem Iſraëlis, fuiſſe ab ipſo Naamane dictatam, & eo vſque in-terpolatam, donec ad Naamanis ſtomachum faceret: Et ſi interfuiſſes, quando Nehemias venit in Palæſtinam, *2. Eſdræ 2.*
cum litteris commendatitiis, ab Attaxerxe Perſarum Rege: tu ſtatim dixiſſes: Nehemiam, litteras illas di-ctaſſe, doloremq́ue tuum & querelas iunxiſſes cum Sa-naballat Horonite, & Tobia ſeruo Ammanite, egre-giis calumniatoribus, qui allatis illis commendatitiis, contriſtati ſunt *afflictione magna*, quod veniſſet homo, *qui quæreret proſperitatem filiorum Iſraël. Ex litteris*, in-quis, *occaſione arrepta, qua volunt Principum reſponſa*

effingunt, & in Principum familiaritates facilè, velut principum interlocutores, admittuntur. Calumniaris. Nam, vt ille ait, *calumniari eſt falſa crimina intendere*; quid autem falſius, quàm nos reſponſa, Principũ nomine, ad alios Principes effingere? *Nemo poteſt hoc credere, niſi qui poſſit audere.* Quid enim minus tutum, quàm his technis aditum ad gratiam Principum ſibi patefacere velle? Crimen falſi nõ modò committitur, cùm Principum conſtitutiones falſantur, ſed & cùm, eorum nomine, reſponſa ad alios feruntur, de quibus ipſi nihil vnquam cogitarunt. Neque nos ſumus Principum *interlocutores,* vt tu loqueris. Nihil enim nobis negotij cum negotiis politicis, neque Principes tam à miniſterio fido deſtituti ſunt, vt Ieſuitas pro rerum ſuarũ internunciis adhibere cogantur: quod ſi id quãdoq; aut fit aut factũ eſt, id videlicet grauibus de cauſis factum eſt, nec tam in iis, quæ ad politiam externam, quàm in iis, quæ ad Eccleſię emolumentũ ſpectant. Nam quod ais, *nos quaſi Principum iureconſultos, aut conſiliarios eſſe*, id nimirum ex eodem, quo cætera mendacia, fonte prodit: Et Iureconſulti, & Conſiliarij aulici munus cùm munere Ordinis noſtri pugnat; & ſi controuerſiæ de imperio oriantur, inter Prælatos Eccleſiaſticos & Principes Politicos, nos nec Prælatis nec Principibus operam noſtram addicimus: Nihil enim ad profeſſionem noſtram tales diſceptationes; ſed aliis harum controuerſiarum notionem libentiſſimè relinquimus: tantum abeſt, vt, quod tu nugaris, *contemptis Eccleſiæ præſulibus, à parte ſæcularium Principum ſtemus.* Quid Religioſo cũ foro externo, & litibus, quibus forum illud perpetuò perſtrepit?

L. Accuſatorum. ff. ad S.C. Turpill.

Minut. in Octauio.

De cenſu quinque pro centũ.

Conſtat, inquis, *illos Auguſtæ & Monachij ob principum virorum fauorem, turpiter à iuſtitiæ tramite, in materia vſurarum deuiaſſe, ita quidẽ, vt opus fuerit Pontificis auctoritate,*

quid

quid in ea re verum eſſet, contra ipſos declarari. Quæſtio Auguſtæ & Monachij potiſſimùm erat *de quinque pro cētum*, hoc eſt, de annuo cenſu in Germania valde vſitato, quo quinque aurei pro centū mutuo datis, ſalua ſorte, quotannis accipi ſolent. Quæſtio, inquam, erat, vtrum contractus iſte ſimpliciter damnandus eſſet, tanquam vſurarius; an verò modi & rationes iniri poſſent, & inueniri, quæ illum à crimine vſuræ vindicarent; & legibus iuſtitiæ non contrarium eſſe demonſtrarent. Aliqui, abſque vlla diſtinctione, hunc contractum damnabāt, tanquam fœneratitiū, iuſtique & æquo ex diametro repugnātem, ducti ſuis quibuſdam rationibus. Alij mitiùs ſentiebant, & mitius etiam iis, qui conſilium ſuper hac re exquirebant, reſpondendum arbitrabantur, rationeſque multas, eaſque bonas & ſolidas excogitarunt, quibus contractus ille honeſtari & licitus fieri poſſet; quas lector videat apud Gregorium de Valentiā, qui præ cęteris in hoc argumento vſurarum & contractuum explanando verſatus eſt, tum in ſchola publicè docens, tum priuatim à principibus viris conſultus, quas ſuas commentationes poſtea magna ex parte publici iuris fecit, in tertio tomo diſputationum Theologicarum in Secundam Secundæ S. Thomæ: vbi iuſtitiam variorū contractuū, vt Cenſuum, Cambiorum, Societatis, & huius ipſius, de quo agimus, eruditè oſtendit; Nec quidquam definiuit Pontifex pro hac vel illa parte, vt tu fingis. Nam ſi quid conſtituit, vbi tandem eſt illa conſtitutio? Qui fit, quod à nemine ex noſtris viſa? & ſi quid definiuit, quid tandem definiuit? An contractum illum eſſe ſimpliciter illicitum, ita vt nulla conditione licitus fiat? At certo certius eſt, Pontificem hoc non definiuiſſe, alioquin Gregorius de Valentia in Commentariis publicis nunquam diſceſſiſſet

ſet à definitione Pontificis; nec alij prouinciæ huius noſtræ Doctores, cum curſu prælectionum Theologicarum ad illam materiam deferuntur, eandem auditoribus explanarent, & ſequendam proponerent, ſed potius omni contentione refellerent. An definiuit cõtractum iſtum poſſe fieri licitum, prout ſtatuit ſententia, quæ, vt iam dicebam, apud Theologos in ſcholis horum locorum, & apud Confeſſarios in templis obtinuit & inualuit? Atqui, ſi Pontifex hoc definiuiſſet, ſciuiſſet id etiam Gregorius de Valentia, qui ſemel ſub Gregorio XIII. hac potiſſimùm de cauſa Romam profectus eſt, vt ſuper hac diſceptatione Romanorum Theologorum iudicium & ſententiam exquireret, & exquiſiuit quoque: nec à ſua ſententia Theologos illos diſſidentes reperit: quod ipſemet ſæpius teſtatur in diſputatione de contractibus: nec omiſiſſet grauiſſimo Pontificis teſtimonio ſuam opinionem confirmare, ſi talis definitio Pontificis extaret, nec nos omitteremus, quando in ſcholis Theologicis idem argumentum auditoribus explicamus.

Cæterùm ſiue quis damnet ſimpliciter illum contractum, ſiue dicat eum iniri poſſe certis modis & conditionibus: quid, obſecro, contra iuſtitiã delinquit? Nam ſi prius facias, tunc omni iniuſtitiæ & vſuræ, quod ad hoc caput attinet, viam obſtruis; quandoquidẽ ſublato ſimpliciter contractu, nulla inde vſura exiſtere poteſt. At ſi ſecundam ſententiam quis amplectatur, tum, tuo fortè iudicio à iuſtitiæ tramite deuiat, quatenus probat contractum, ex quo, tuo iudicio, ſequitur poſtmodũ in praxi & vſu vſura: cumque ita comparatus ſis, *vt tam turpiũ oderis præceptores, quàm ipſa præcepta*, quod de ſe olim profitebatur Fauſtus Manichæus: hinc fit, vt Ieſuitas, tanquam à iuſtitiæ tramite aberrantes, traducas. Sed mi homo,

S. Auguſt. lib. 6. contra Fauſtum, cap. 1.

mo,aliis tibicinibus opus erit, vt perſuadeas, hanc ſententiam, vſurarum patronam & propugnatricem eſſe: ſoluenda tibi erunt firmamenta & argumēta, quibus fulcitur,quod tum opinor facies, cùm *duræ quercus ſudabunt roſcida mella.*

Progrediamur iam: *Poſtquam*, inquis, *Principum animos occuparunt, ad bonorum acquiſitionem pergunt, & interpoſita auctoritate Pontificum, Monaſteria, ſi quæ vacant, aut quaſi vacant, inuadunt, & ex Epiſcoporum manibus eripiunt, diuiſis aliquando cum Principibus ſpoliis.* De translatione Monaſteriorum actum iam eſt ſuprà ſatis ſuperque. Si Ieſuitæ non carent apud te culpa, quòd Monaſteria quædam poſſident, cum ſummi Pontificis & Principum, in quorum ditione ſunt; conſenſu, quò loco apud te erunt ſectarij, qui tot Monaſteria per ſummam iniuriam, Deo & hominibus inuitis, diripuerunt, & ſub iugum ſuū miſerunt? Deinde nomina quæſo aliquod Monaſterium, ab incolis deſertum, quod Ieſuitæ ex Epiſcoporum manibus eripuerint, ipſo Epiſcopo reluctante. Sed quid ego queror, quòd nos maledictis inceſſis, cùm ipſos Principes lingua petulanti verberes? *Diuidunt*, inquis, *Ieſuitæ aliquando ſpolia Monaſteriorum cum principibus. Si*, vt inquit Iureconſultus, *calumniæ cauſa puniuntur, qui in fraudem alicuius librū vel teſtimoniū, aliudue quid conquiſiſſe vel ſcripſiſſe, vel in iudicium protuliſſe dicuntur*, quanto magis pœna legis ſeu Rhemmiæ ſeu Memmiæ de calumniatoribus affici debet, qui Catholicos Principes *raptores & prædones monaſteriorum eſſe*, publicè vociferatur. Quod ſi quos alicubi reditus ex Monaſteriis Principes percipiunt, faciunt id, approbāte ſummo Pontifice, nec proprij quæſtus cauſa, ſed vt vel alumnos in bonum Eccleſiæ alant, idoneoſque rerum diuinarum adminiſtros educent; vel vt ex illo ve-

De monaſteriis & reditibus.

L. ab accuſatione. ff. ad S. C. Turpill. L. Accuſatorum. ff. eod.

lo vectigali alia expediant, quæ ad gloriam Dei potius, quàm ad aulæ magnificentiam ſpectant. At cur, obſecro, non vertis oculos ad tuos Miniſtros? qui, vt canit Poëta: *Hæc habent conſilia, vbi data occaſio eſt, rape, clepe, tene, harpaga, bibe, es, fuge, hoc eſt eorum opus.* Idem tibi reſpõſum volo de decimis & aliis reditibus: vbicunque enim tales reditus poſſidemus, eos, & Principum & Rerumpublicarum conſenſu, poſſidemus, non ſine Pontificis ſummi approbatione. Edite vos ſimiles titulos, libẽterque non inter raptores, ſed inter legitimos poſſeſſores à nobis numerabimini.

Verùm quòd indignaris ex *Cameris*, vt vocant, ſeu ex ærario Principum, pendi aliquando noſtris Collegiis annuũ reditum: id mihi neq; mirum neque inſolitum accidit, quia quorum perniciem & interitum optas, eorundem vitæ tolerandæ rationem aliquam probare non potes. Vnde enim tandem vis, vt reditus noſtros capiamus? Non placet ſi ex prædiis Monaſteriorum, aut ſacerdotiorum aut decimis, & id genus aliis penſionibus, nec vt ex ærario Principum, ipſo Principe aut Republica id ita iubente & decernẽte. Explica ergo tandem, quos reditus nobis, & vnde aſſignare velis: Fortè mandabis vt precariò victitemus: Atqui domus Profeſſæ Societatis noſtræ precariò victitant. Num tibi propterea placent? ſed quid verbis opus? Eo modo erga nos affectus es, quo Nicephorus Phocas, monſtrum illud hominis in omnes monachos & monaſteria, qui lege edita ſanciuit, ne quis vllum Monaſterium conſtrueret aut dotaret, néue quis hæredem ſcriberet Monaſterium: aut etiam Xenodochium, aut Gerontocomium, aut Metropolim, aut Epiſcopium. οὐδὲν γὰρ οὐδὲν ἐκείναις λυσιτελές: *Nihil enim hoc, nihil penitus eis expedit*, aiebat ille impius. Hanc legem tu, & tui

Nouell. 2. Extat poſt Eclogas iuris.

tui ſimiles renouabitis nimirum, exorſi à Ieſuitis, tum ad alios quoque paulatim progrediemini: imitati videlicet Manuelem Comnenum, qui cùm iam conſtitutio Nicephori antiquata videretur, eandem renouauit; monachis tam parũ propitius, quàm Nicephorus, vt ex Niceta Choniate liquet. At noſſe debes, hãc ipſam legem, à Baſilio Porphyrogenito Imperatore Græco, abrogatam, & tanquam malorum omnium cauſam perpetua ignominia notatam. *Nam ex quo lex iſta robur habuit*, inquit inter cętera Baſilius, *nihil boni penitus in hodiernum vſque diem, vitæ noſtræ contigit, ſed potius è contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit.* Ad extremũ ægrè fers, quod Principes aliquando Societatem ciuitatibus & Rebuſpublicis cõmendant; & hortãtur, vt eius opera ad iuuentutis & populi inſtitutionem vtantur. At non eſt, quod ſuccenſeas, ſi enim poſſunt Lutherani aut Caluiniani Principes, pace tua, ciuitatibus & Rebuſpublicis cõmendare, quos credunt valere ad euerſionem Catholicę religionis, liceat itidem noſtris Principibus, bona cum tua venia, commendare ciuitatibus & Rebuſpublicis illos, quos credunt fidei auitæ conſeruandæ & propagandæ prodeſſe poſſe. Nam ad ignotos potiſſimùm eget quis commendatione: vbi virtus & eruditio iam ciuibus probata eſt & perſpecta, tum licet cum Apoſtolo dicere: *Nunquid egemus commendatitiis epiſtolis ad vos, aut ex vobis? Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta in cordibus noſtris.*

Nicet. lib. 7. de rebus Manuelis.

Baſil. Imp. in propria Nouella.

2. Corinth. 3.

CAPVT II.

De rationibus agendi Ieſuitarum cum populo.

S. Auguſt. lib. 10. contra Fauſtum, cap. 1.

QVOD S. Auguſtinus dixit de Fauſto Manichęo, hoc ego pari iure dicere poſſum de iſto pſeudocatholico. *Eadem ſæpè vana repetere iſtum non pudet; ſed eadem ſæpe quamuis vera reſpondere me piget. Nobiliores populi captant*, inquis, *eo modo, quo Curiales.* Tu verò, eo modo, quo antea, mendacia captas. Nec illud Salomonis reputas: qui *nititur mendaciis, hic paſcit ventos. Idem autem ipſe, ſequitur aues volantes.* ſimile quiddam dixit de mendaci alicubi Ariſtoteles.

Prouerb. 10.

Vt ſibi, inquis, *nobiles deuinciant, promittunt fauorẽ Principum, & promotionem in aulis. Noli amare mendacium aduerſus fratrem tuũ*, monet Eccleſiaſticus, *neq; in amicum ſimiliter facias.* Aliter inſtituti ſumus à Patre noſtro Ignatio, de quo hęc Ribadeneira: *Religioſi hominis officium affirmabat eſſe, ab aulica vita (ad quam, tanquam ad Sirenum ſcopulos quidam adhæreſcunt) homines, ad Chriſtum potius abducere, quàm in illam quenquam inducere; Ipſe verò operam ſuam ad Principum gratiam aucupandam, vel in eorum aulas intrandum petentibus, reſpondebat; Ego quidem præſtantiorem Dominum nullum ſcio, quàm eum, quem mihi ipſe elegi: ad hunc vos ſi applicare cupitis, libentiſſimè meum omne ſtudium præſtabo.*

Eccleſiaſt. 7.

Ribad. lib. 5. cap. 11.

Eoſdem, inquis, *compellunt ad ſua templa adeunda & frequentanda:* Monet Eccleſiaſticus: vtinam monenti obedires: *noli velle mentiri omne mendacium, aſſiduitas enim eius, non eſt bona.* Nomina vel vnum, nobili ſtirpe progenitum, qui coactus fuerit ſacra, noſtris in templis, obire.

Addis:

Addis: *Iiſdẽ vtuntur adiutoribus & adminiſtris, ſi qua in ciuitate nidificare velint.* Nõ eſt opus anxiè nidos quæritare: etiã non quærentibus, plures offeruntur, & exſtruuntur, quã Hæretici, aut pſeudocatholici, aut inuidi ferre queant: Non tãtùm ad Abrahamũ pertinet illa ꝓmiſſio Dei, etiam iureiurando firmata: *Benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo te*: ſed & ad Religioſos, qui ſecundum fidem filij ſunt Abrahæ. *Nolunt ſe*, inquis, *vbi degunt, obligare cuiquam: vt omnia pro ſua libidine agant.* Quid tum? licet nos non obligemus, attamen non minus omnia fideliter præſtamus, quam ſi omnium obligationum vinculis ad hoc eſſemus adſtricti: ſat obligationis arbitror eſt ipſa religionis, & gratitudinis, & charitatis in Deum & proximum obligatio, quæ tam firmis nexibus nos ligant, vt nihil eorum intermittamus, quæ inſtituti noſtri ratio, & grata mens in fundatores exigunt. Deinde hîc etiam doces, quàm *ſuauis tibi ſit panis mẽdacij*, quo infarciris, licet poſtea *os tuum impleatur calculo.* Non enim omnes obligationes vetant noſtræ Conſtitutiones; nam obligationes dandi cõcionatoris, confeſſarij, profeſſoris, Generali conſentiente & approbante, ſuſcipi poſſunt, vt norũt, qui Cõſtitutiones & conſuetudines Societatis norunt. Grauior eſt accuſatio, quæ ſequitur, ſed non minus à veritate abhorrens: *Si ob certarum rerum penuriam, communi edicto caueatur, ne quis in eo genere, quantum voluerit, ſed ad certam menſuram, perſonarum habita proportione, coemat; eaque ratione, ad maius incommodum vitandum, minus ſinguli libenter ſubeant, nolunt omnino illi his legibus teneri, tandemq; per fas & nefas, nobilium & Principum interuentu, eaſdem excutiunt, ac contra ipſorum priuilegia eſſe decantant.* *Qui loquitur mendacia, peribit*, inquit Salomon; Eundem ſinẽ verearis oportet, niſi cum vero in gratiã reuertaris.

Hebr. 6.

De obligationibus Societatis.

Prouerb. 20.

Prouerb. 19.

Sed ipſam accuſationem excutiamus; primùm, ſi à Principe aut Legislatore, à lege illa excipimur, immeritò igitur nos arguis, quod legem illam non obſeruemus. Nam diſpenſatio tollit obligationem. *At iniuſtè*, inquis, vos eximit Princeps. Iam ergo tibi non tam nobiſcum, quàm cum Principe contentio eſt, quem ab omni prauo affectu liberũ, credibile eſt, melius perſpicere, quoſnam à lege lata excipere meritò queat, quàm te, qui liuore excæcatus es, ſicut Polyphemus ab Vlyſſeo ſtipite. At *Ieſuitæ blandis precibus Principes à recto dimouent*. Rurſus cum Legislatore pugnas; An tu tam mobilem cenſes, vt patiatur, ſe toties tranſuerſum abripi, diſpẽſationeſque toti cõmunitati noxias aut imperet, aut ipſemet impertiat? Secundò, eſtné contra priuilegia noſtra, ſi Princeps aut Magiſtratus quiſpiam, boni publici cauſa, legem ferat? Anne priuilegia noſtra bonum commune impediunt? Nullum certè noui priuilegium, quod nos eximat ab obſeruatione legis in publicum commodum euidẽter rogatæ, & ad res emendas vel vendendas in foro rerum venalium pertinentis. Tertiò, ſi lex permittat, vt quis tantum emat, quantum familiæ neceſſitas poſtulat, conſiderato perſonarum numero, igitur nihil in legem committimus, quia in foro nihil emimus, quod amplius ſit, quàm incolarum multitudo poſcat. *Etſi animas*, inquis, *ſe quærere profiteantur, in locis obſcuris & pauperculis, ſit quantauis animarum multitudo; habitare nolunt*. Si locus ſit accommodatus noſtris miniſteriis Scholaſticis & Eccleſiaſticis, nullum locum, quantumuis obſcurum & ignobilem, refugimus, quod teſtantur multa collegia non admodũ claris & magnis in vrbibus exædificata; Cùm verò in celebrioribus oppidis maior functionum noſtrarum obeundarum occaſio ſubminiſtretur; mirum non

eſt,

eſt, ſi in his potius, quàm in aliis noſtri ſedes figant. Nullus tamen locus, nulluſque pagus tam abiectus eſt, quo noſtri promptè ſe non conferant, ſi vel concionum, vel confeſſionum, vel alterius pij miniſterij gratia aduocentur. Nam quod ais: *Nos Religionis & pietatis opera, pauperculis non ita facilè exhibere, neq; ipſos ad nos admittere:* doleo inprimis, te vnum, vel potius duo eſſe ex illis ſex, quæ odit Dominus: *Linguam* videlicet *mendacem*, & proferentem mẽdacia teſtem fallacem; Vt & paulò pòſt, cùm teſtaris, *pauperiores ex ſcholis noſtris excludi, vel ita tractari, vt cogantur abire*: Secundò; quotidianus Societatis vſus, & omnia Gymnaſia, quæ per Germaniam aperuimus, falſitatis te coarguunt. Tertiò, quod ſine arrogantia dictum volo, ſi audes, huc venito, & è veſtigio efficiam, vt plures egeni te circunſtent, qui Societatis beneficẽtiam prædicent, teque mendacij conuincant, quàm circumſteterũt ſanctum Petrum; vt Tabithæ liberalitatem, & eleemoſynas extollerent. Quartò, idem quod tu hîc nobis; obiecerunt iam olim calumniatores Religioſis Ordinis Minorum, quibus his verbis ſatisfacit eiuſdem Ordinis eximius Doctor S. Bonauentura; *Reſpondeo, Deus puſillum fecit æqualiter & magnum, & æqualiter eſt illi cura de omnibus, in quantum factura eius ſunt, ac ad ſalutem pertinent ſempiternam. Ideo igitur nos omnes diligere debemus in Domino, & tam diuitum, quàm pauperum ſalutem deſiderare, & pro poſſe noſtro promouere, ſicut expedit his & illis; Vnde ſi pauper melior eſt diuite, plus debemus eum diligere, tamen diuitem plus honorare quadruplici ratione. Vna, quia cùm Deus in hoc ſæculo diuites & potentes prætulit pauperibus, quoad mundi gloriã, vbi eſt neceſſe alios aliis ſubeſſe vel præeſſe, nos honorando potentes, eius ordinationi concordamus, quos & ipſe Deus honorauit in hac parte. Alia ratio, propter infirmitatem ipſorum di-*

Prouerb. 6.

Societas non negligit egenos.

Act. 9.

uitum, qui ſi non honorarentur, indignando magis infirmarentur, & deteriores efficerentur, & grauamen nobis, & aliis pauperibus, inferrent, ne quod offendiculum demus infirmis, ne per nos deteriores fiant, qui omnes debemus potius ad meliora trahere & prouocare. Tertia: quia maior vtilitas prouenit ex correctione vnius diuitis, quàm plurium pauperum. Pauperis enim ſalus ſibimet prodeſt, diues autem emẽdatus multis prodeſt, tam propter exemplum aliorum, qui inde ædificantur & prouocantur ad bonum, quam propter alia bona, quæ per eum promouentur in aliis, & mala impediuntur. Qualis rector ciuitatis, tales habitantes in ea. Conuerſio Conſtantini Imperatoris ad fidem, plus profuit Eccleſiæ in pluribus, q̃ multorum aliorum. Quarta: Cum à diuitibus plus recipiamus de corporali ſubſidio, eò quod magis abundant in talibus, iuſtum eſt, vt & eis vicem rependamus, & proniores ſimus eis ad obſequia ſpecialia impendenda: pauperes etiam facilius expediuntur, quia tantis perplexitatibus non ligantur, diuites verò pluribus laqueis irretiti, frequẽtioribus & diligentioribus indigẽt conſiliis, ideo neceſſe eſt, nos circa illos ſtudioſius occupari, ne profundius in peccato mergantur; Nam vt dictum eſt iam, qui potentem in bono promouet, multos iuuat: ſic è conuerſo, ipſius ſubuerſio multorum eſt detrimentum. Hæc ſanctus ille Doctor.

In concionibus dicuntur, inquis, *ſingulare aliquid in populo obſeruare, quod carpant, idq; egregiè dilatare, vbi populum ad voluntatem ſuam compoſitum non habeant: vbi verò omnia pro voluntate conſequuntur, omnia, vt integra, probare.* Primùm, neſcio quid ſibi velit iſtud tuum *dicuntur, ferũtur, fertur*, & ſimilia, quæ antea parcius vſurpans, nunc tertio quoq; verbo inculcas. An nullum Ieſuitam, ex ſuperiore loco, ad circumfuſam coronam verba facere audiuiſti in Italia aut Germania? An conuicia, quæ fundis ex auditu ſolo fundis? An iſto tuo *dicũtur* & *fertur*, putas te impro-

bitatem tuam celare poſſe, vt ſuſpicemur, te minimè eſſe eum, qui es; cùm de Ieſuitis ita ſcribas & loquaris, quaſi nullum vnquam Ieſuitam in cathedra ſcholæ aut templi videris? Ita nimirum agere conſueuerunt improbi. Ita vxor Hieroboam commutat habitum, hortatu mariti ſui, ne cognoſcatur, *quod ſit vxor Hieroboam:* ſed deprehēſa à viro Dei audit illud: *Quare aliam te eſſe ſimulas?* ſic Spatharius Regis Totilæ, dum Totilam ſe mentitur, à S. Benedicto proditur his vocibus: *Pone fili, pone hoc, quod portas, non eſt tuum.* Pari modo & tu, pone laruā, qua vultum obnubis. Scimus primùm quis ſis; ſcimus item te Hæreticum, non Catholicum eſſe, quare alium te eſſe ſimulas? Verùm vt ad commenta tua regrediar: quæ, oro, hæc populi conciliandi ratio, populum, eiuſq; vitia pro concione exagitare? An criminū enumeratio aut exprobratio beneuolētiam parit; præſertim apud imperitam multitudinē, quæ ſi vllius rei eſt impatiens, huius quàm maximè impatiens eſſe ſolet? Quæ item leuitas dicentis eſſet, ſi quod prius ſumma vocis & laterum contentione improbaſſet, poſtea comprobaret, & eiſdē auditoribus amplectendum proponeret? Nunquid *fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam?* ait S. Iacobus.

3. Reg. 14. *S. Greg. lib. 2. Dial. cap. 14.* *Iacob 3.*

Sed probat commentitiam ſuam aſſertionem exemplo cuiuſdam Concionatoris Mediolanenſis, qui primū acriter in mundum & comptum fœminarum inuectus, poſtea vela vertit, eundemque ſummoperè extulit, & vt mulieres ſeſe eximiè ornarent hortatus eſt; Et ſi percontèris, vnde hoc norit; expeditè reſpondet: *Fertur:* Occurrunt hîc verba S. Hieronymi, in Ioannem Hieroſolymitanum: *Sycophantam iactitat, & ne probare cogatur, audiſſe ſe dicit* (fertur, inquit) *ô ſi & mihi liberet dicere, quæ multi clamitant, & aliorum maledictis acquieſcerem, iam & nos intelligeret*

Calumnia de mundo muliebri. *S. Hier. epiſt. 62. ad Theoph.*

geret ſcire, quæ omnes ſciunt, & me quoq; audire, quæ nullus ignorat. Acrius opinor, Eccleſiaſtes ille inuectus non eſt
Eccleſ.25. in mulieres, earumque ornatum, quàm Eccleſiaſticus; &
Iſaia 3. Iſaias, & in multis Homiliis S. Ioannes Chryſoſtomus, &
Clem. lib. 3. c. 2. in ſuo Pædagogo Clemens Alexandrinus; vbi inter cætera ait; per cultum & mũdum *exfœminis effici meretrices, & ex viris androgynos, & adulteros.* At quod poſtea ad luxum ornamentorum exhortatus ſit, à quo prius fuerat dehortatus, quis credat, qui te cauponem calumniarum eſſe norit? *Difficile exuitur negotians à negligentia*, inquit
Eccleſ.26. Eccleſiaſticus, *& non iuſtificabitur caupo à peccatis labiorum.* Quid per *peccata labiorum* intelligat, intelligis, niſi fallor, quia, vt dicebam, *cauponaris.* Quis ſibi perſuadeat publicum concionatorem, tali loco, tam celebri & frequenti, vbi tot eruditione præſtantes viri, ſingula etiam dicentis verba ponderant, commendare aliquid, quod Apoſtolo aduerſa frõte aduerſetur? Iſte enim Spiritu ſancto inſtinctus, ornatum mediocrem mulierum non modò laudat, ſed & mandat: nimium non modò non probat, ſed &
1. Tim. 2. damnat: *Similiter & mulieres*, inquit, *in habitu ornato, cum verecundia & ſobrietate ornantes ſe, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa; ſed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona.* Hoc præceptum Apoſtolicum, quia obſeruauit concionator ille, primũque ab immodico comptu fœminas abſterruit; & poſtea ad modicum & honeſtum commouit, hinc tibi viſus eſt, ex eodem pulpito contraria ſparſiſſe, & vituperationem vitij in prædicationem commutaſſe; & quidem *ob miſſa*
Apoc. 22. *munera.* Non te terret terribilis illa in Apocalypſi vox, quæ à cœleſti ciuitate, ſceleſtos, & in his etiam mẽdaces, excludit? *Foris canes & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat, aut facit mẽdacium.* Quid

enim

enim à vero alienius, quàm vllum virũ probum, nedum Religioſum, muneribus eò abduci poſſe, vt, quod Apoſtolus diſſuaſit, ipſe ſuadeat; quod reprehẽdit, ipſe commendet? Fortè à S. Paulo donis impetratum fuit, vt mulieribus ornatum habitum præſcriberet. Lupus Cappucinus, quem teſtem laudas, acriter morderet te, nihil dubito, ſi viueret; Et Cardinalis Borromæus à te citatus, teſtimonio ſuo te non iuuaret, ſed legem illam Valentiniani & Martiani aduerſus te imploraret. *Eos, qui Eccleſiarum Catholicarũ Clerici, vel Orthodoxæ fidei Monachi, relicto vero Orthodoxæ religionis cultu, Apollinaris vel Eutychetis* (Lutheri vel Caluini) *hæreſin & dogmata abominanda ſecuti fuerint, omnibus pœnis, quæ prioribus legibus aduerſus Hæreticos conſtitutæ ſunt, iubemus teneri, & extra ipſum quoq; Romani imperij ſolum repelli, ſicut de Manichæis præcedentium legum ſtatuta ſanxerunt.* *L. Eos. C. de Apoſtatis.*

Addis: *Illud quoq; dicuntur in concionibus opportunè iniicere, nec nobiles apud Principes, nec fœminas apud viros, nec ſeruos apud Dominos, bonæ fidei opinionem melius acquiſituros & conſeruaturos, quàm ſi frequẽter confiteantur, apud eos, præſertim, qui hoc ſacramentum accuratè tractant, ſeipſos intelligunt. Perdes omnes qui loquuntur mendacium*, ait B. Dauid, Deum alloquens; Quis vnquã talia ex vllo Ieſuita ad auditores ſuos verba faciente audiuit? quaſi verò confeſſio obeunda ſit, vt quis Principes ſibi addictos & fauentes habeat? quaſi hunc duntaxat in vſum hoc ſalutis remedium ſit paratum & inſtitutum? *Dicuntur*, inquis: Ergo ex aliis dũtaxat hoc audiuiſti, ſed iam dixi, quid ſub hoc tuo *dicuntur* deliteſcat. *Poteram & ego*, inquit S. Hieronymus in Ruffinum, *in te falſa congerere, & dicere me vel audiuiſſe vel vidiſſe, quæ nullus norat, vt apud ignorantes impudentia, veritas; & furor, conſtantia diceretur.* Quibus de rebus potiſſimum noſtri concionatores verba facere debeant, ita

De concionibus noſtrorum. *Pſalm. 5.* *S. Hier. lib. 3. contra Ruffin.*

præcipitur iiſdem ex inſtitutione noſtri P. Ignatij, *Ea populo proponant, quæ ad captum & vtilitatem auditorum erunt accommodata, iiſque inſiſtant, quæ ad Chriſtianam inſtitutionem, atq; ad extirpanda vitia & inſerendas virtutes valent: & à rerum ſubtilium curioſa tractatione ſe abſtineant. Commẽdare debent Confeſsionis & Euchariſtiæ frequentem vſum, in bonis operibus profectum & perſeuerantiam: Eccleſiaſticarum cæremoniarum obſeruationem, & cætera, quæ ad cultum diuinum pertinent.* Hæc regula. Vbi nihil de illo confeſſionis fine, quem tu comminiſceris.

Porrò, quæ adiungis de modo, quem teneamus cum confitentibus, & de expilatione vetularum, & de aucupatione bonorum; ſi quæ fortè ſint reſtituenda legitimis dominis, meræ criminationes ſunt, cõtra illud Domini, *Non eris criminator, nec ſuſurro in populo:* quibus refutandis non immorabor, quia eaſdem à Lermæo Caluiniſta allatas non pridem fusè refelli, lector inde petat. Illud tamen, quod in ſpecie adiungit de Caſparo Lambertengo, non eſt prætereundum ſilentio. Mortua coniuge dicauerat is ſe, ſuaſque fortunas, quæ ſatis copioſæ, Deo, in Societate Mediolani; vnica filiola, quam ex matrimonio ſuſceperat in Monaſterio quodam collocata, vt ibi educaretur, donec grãdior natu deliberare poſſet, quodnam genus vitæ amplecti vellet, deſtinata etiam eum in finẽ, vt par erat, ſatis grandi pecuniæ ſumma. Hoc factum iſte concoquere nequit, duplici de cauſa: tum quia Caſpar ille Societatis inſtitutũ ſibi delegit, tum quia eidem res ſuas conſecrauit. Ait: *Fuiſſe à Ieſuitis deceptum & dementatum.* Hæc vetus cantilena eſt omnium Hæreticorum, & hoſtium religioſi nominis, qui vitæ in melius commutationem inſaniæ deputant; & quidquid opum in Religioſas ædes infertur, perditum cenſent. Non ita veteres, quibus pietas & religio cordi. Hinc Iuſtinianus res Mona-

Leuit. 19.

In Apolog. contra Lermaum.

Hiſtoria de Caſparo Lambertengo.

Monachorum & Monialium ita Monaſteriorũ eſſe voluit, vt licet poſtea inde diſcederent, facultates tamen ſemel illatæ, exeuntes minimè ſequerentur. *Si quis autem ſemel dedicatus habituq; potitus, deinde à monaſterio diſcedere voluerit,* inquit Imperator, *& priuatam fortaßis eligere vitam; ipſe quidem ſciet, quam pro hoc dabit Deo ſatisfactionem: Res autem, quaſcunq; habuerit, dum in Monaſterium intrabat, ea dominij ſint Monaſterij, & nihil inde penitus efferat. Illud quoq; decernimus, eum, qui in Monaſterium introire voluerit, antequam Monaſterium ingrediatur, licẽtiam habere ſuis vti, quo voluerit modo: Ingredientem namq; ſimul ſequuntur omnino res, licet non expreßim, cùm introduceret eas, dixerit; & non erit Dominus earum vlterius vllo modo. Si verò filios habuerit, ſi quidem contigerit iam eum res aliquas donaſſe eis, aut per antenuptialem donationem, aut per dotis occaſionem contuliſſe, & faciant hæc quartam ab inteſtato eius ſubſtãtiæ partem, nullum in reliquis rebus habeant participium filij. ſin autem nihil eis donauerit, aut minus quarta, & poſtquam abrenuncians conuerſatus fuerit inter Monachos, nihilominus quarta debetur filiis, vt aut in totum eis detur; aut ſi contingat eos iam aliquam accepiſſe, ſuppleatur. Si autem vxorem habens, deinde eam relinquens, in Monaſterium ingrediatur, & dos mulieri ſeruetur, & ex morte pactum. vt in alia noſtra ſanciuimus conſtitutione. Omnibus, quæ ſuper Monachis dicta ſunt, & in mulieribus Monaſterium ingredientibus valituris. Si verò relinquens monaſterium ad quandam veniat militiam, aut ad aliam vitæ rationem: ſubſtantia eius etiam ſic in monaſterio, ſecundũ quod à nobis prius dictum eſt, remanente; ipſe inter officiales clariſſimi prouinciæ iudicis ſtatuetur, & hunc habebit mutationis fructum, quod pro ſacro miniſterio deſpecto, tribunalis terreni obſeruet ſeruitium. Si verò relinquens Monaſterium, in quo conuerſationem habuerit, ad aliud tranſeat Monaſterium: etiam ſic quidem eius ſubſtantia maneat, & vindicetur à priori*

Iuſtin. Nouell. 5. Similia in legibus Franciscis, lib 5. cap. 226. & ſeq.

 mona-

20.q.3.c.Si qua. *monaſterio, vbi abrenuncians hanc reliquit*. Ita Iuſtinianus. Similia decreuit Nouell.123. & exſtant apud Gratianum.

Hæc eo conſilio adſcripſi, vt calumniatores videant, olim non tantùm bona eorũ, qui Monachi fiebant, tunc fuiſſe monaſterij, cum ipſi ea liberè donarent, ſed eo ipſo pertinuiſſe ad ius Monaſterij, quod qs monaſterium ingrederetur, quod longè maius eſt: quàm id, quod conuiciator iſte tanto ſtudio, in nobis, & aliis quibuſdam Religioſis carpit. Quaſi verò nouum ſit, vt ij, qui religionem amplectuntur, eidem ſua bona, ſi quæ habent, vel liberè donent, vel etiam dare debeant, ſi in ordinem velint recipi. D. Benedictus, vt in vita S. Placidi legitur, bona quæ fuerant Monachorum ſuorum, *non ſinebat alio deriuari, q̃ ad ſua monaſteria, vt inde multos alios Dei ſeruos alere poſſet*: Quàm opulentum patrimonium idem Placidus ad monaſterium ſecum attulerit, docebit te vita illius, ſi euolS. Bern. epiſt. 1. ad Robert. uere velis. *Oſtenditur*, inquit S. Bernardus, *terra, quæ cum illo & pro illo dicitur data fuiſſe*. Perſpicuum itidẽ eſt, ex variis S. Auguſtini teſtimoniis, priſcis monaſteriis vſitatũ fuiſſe, vt acciperent, ſi quid ij in commune date volebãt, qui Monachi fiebant. Hinc epiſt. 109. ad Sanctimoniales ita ſcribit: *Quæ aliquid habebant in ſæculo, quando ingreſſæ*

S. Aug. Serm. 2. de comm. vita Clericorum. Lib. de opere Monach. c. 25. *ſunt Monaſterium, libenter velint illud eſſe commune*. Alibi: *Viuunt*, inquit, *in Societate nobiſcum communi, & nemo eos diſtinguit ab iis, qui aliquid attulerunt*. Alibi ait: *Diuites non teneri ad opus manuum, quia monaſterio bona ſua contulerunt*. Similia in Regula. Cæterùm hos oẽs tu in numero *dementium, & dementatorũ & faſcinatorũ* pones; vt & illos, qui in primæua Eccleſia res ſuas vendebant, & pretia in cõmune conferebant, & *ad pedes Apoſtolorum ponebant*. Solus tu cũ Iuda, Anania & Saphira, aliiſq; ex eadem tribu, ſapis, quibus maior eſt voluptas ex monaſteriis manibus vel propriis vel alienis clepere, quàm aliquid inuehere.

At quod ais, noſtros tentaſſe, vt *reluctantem quoque filiam Caſpari in Monaſterio detinerent, & ad profeſsionē adigerent*, quò hæreditate illius potirentur: id cæteris tuis figmentis accenſeatur: Nec effutiuiſſes hoc, ſi illud Salomonis perpendiſſes: *Abominatio eſt Domino labia mendacia.* Aut illud Sapientis: *Os quod mentitur, occidit animam.* Quis enim non dicam Religioſus, ſed vel modicè Chriſtiana Religione tinctus, neſcit fas non eſſe, vt quis repugnās & inuitus cogatur ad monaſtici ſtatus profeſſionem: quæ cùm totius vitæ decurſum amplectatur, & ſub alterius nutum, & quaſi ditionem redigat, non niſi ſumma deliberatione & voluntate ſuſcipi debet. Et ſi vſquā locum habet illud: *Voluntariè ſacrificabo tibi*, hîc maximè locum habet. De S. Auguſtino memoriæ prodidit Poſſidonius, eum, *nunquam cuiquam vxorem poſcere, aut in militiam nomen ſuum dare volenti, commendationem dare ſolitum*, cuius hanc reddebat cauſam: *ne dum inter ſe coniugati caſu iurgarent*, inquit Poſſidonius, *& eum maledicerēt, per quem coniuncti eſſent. Et ne militia commendatus ſuam culpam malè agens ſuffragatori tribueret.* Si S. Auguſtinus tantam cautionem adhibuit in temporali matrimonio & militia concilianda, quanta adhibenda erit, in ſpirituali: quæ longè grauior, nec miſſionem ſperare poteſt propter perpetuitatem; nec quietem propter ſacramentum, quo quis ſeſe ad labores adſtrinxit, quoad vita durat. *Nullus per vim tondeatur*, inquit ius Canonicum, *niſi in legitima ætate, & ſpontanea voluntate*: quia, vt rectè ait Nicolaus Pontifex, de hoc ipſo argumento tractans: *Quod quis non eligit, non diligit; quod autem non diligit, facilè contemnit: nullum quippe bonum, niſi voluntarium. Idcirco Dominus non ferendam in via virgam, per quam violentia vlli inferatur, præcipit.* Hæc & id genus alia non ignorant noſtri:

Prouerb. 12.

Sapient. 1.

Poſſid. in vita S. Auguſt.

C. Nullus. de Regul. vide ca. Cum ſimus, eo. tit.

20 quaſt. 3 ca. Præſens Clericus.

ſtri:quare credibile eſt,te hîc eſſe eundem,qui es vbíque: hoc eſt doloſum, calumnioſum, & mendacem, præſertim cùm noſtros non latuerit, quid Concilium Tridentinum de hac re decreuerit: *Anathemati ſancta Synodus ſubiicit omnes & ſingulas perſonas, cuiuſcunque qualitatis vel conditionis fuerint, tam Clericos quàm laicos, ſæculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, ſi quomodocunq; coëgerint aliquam virginem, aut viduam, aut aliã quamcunque mulierem inuitam, præterquam in caſibus in iure expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunq; Religionis, vel ad emittendam profeſſionem: quique conſilium, auxilium, vel fauorem dederint: quiq; ſcientes eam non ſponte ingredi Monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere: quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint.* Hæc Concilium Tridentinum.

Concil: Tridẽt. Seſſ: 25 de Reg. cap. 18.

Nunc ad ſcholas noſtras conuiciis tuis infamandas progrederis: *Omnem*, inquis, *dant operam, vt ditiorum filÿ ad ipſos mittantur: eos mirificè apud parentes laudant, & ſingulari ingenio præditos eſſe decantant: E contrà pauperiores, niſi corporis forma excellant, mox ingenio carere, & tempus inutiliter perdere decantant, meliuſq; eſſe, vt arti alicui addiſcendæ tradantur. Sapientibus & inſipientibus debitor ſum*, inquit Apoſtolus, noſter item Ordo opulentis & egenis: à quo, debitum hoc fideliter exſolui, teſtantur ipſę noſtrę ſcholæ: adeat, qui volet, & videat, num inopes excludantur; vel an illis minus amoris, diligentiæ & operę impendatur, ac iis, quos ſanguis opeſque decorant. Non opus eſt mea defenſione: non eſt neceſſe rem planam *argumentando* & conuicia amoliendo *dubiam facere*: Societas Iesv, illud Iesv vſurpat tam in ſcholis, cùm literas, quàm extra ſcholas, cùm Chriſtianæ fidei rudimenta tradit; *Sinite*

De ſcholis Societatis.

Rom. 1.

nite paruulos, hoc eſt, deſpectos & ignobiles, *venire ad me, talium eſt enim regnum cælorum.* Nec magis prædicamus ingenia diuitum apud parentes, quàm pauperũ, ſi ęqualem laudem mereantur: parique induſtria ad literas & decus virtutis tendant: nec multum curamus, ſiue quis ſit Nireus forma, ſiue Therſites: dummodo moribus & ingenio non ſit Therſites: quandoquidem, vt ſub agreſti forma corporis aliquando ſumma ingenia latent; ita ſub pulchella ſpecie nonnunquam vel nihil vel parum cerebri reperitur; Apud te, tuique ſimiles Terentianos Chęreas, *formoſa facies muta commendatio eſt*; apud religioſum; commendatio eſt formoſus, & ad diſciplinas capeſſendas facilis, & idoneus animus: ſed conuicium, & quidem atrox Ieſuitis facere debuiſti, quaſi eſſent *ſpectatores formarum.* Verùm nihil præter conſuetudinem tuam actitas, quia, *iſthic eſt theſaurus ſtultis in lingua ſitus, vt quæſtui habeant malè loqui melioribus.* Ex quo theſauro mox largiter rurſus maledicta depromis, cùm de collegiis Conuictorum, & de Seminariis loqueris.

Ais enim, nos contraria facere iis, quæ profitemur. *Profitentur*, inquis, *ſe nihil emolumenti inde accepturos.* Ita eſt, profitemur hoc, &, niſi fallor, quod profitemur, præſtamus: *Alunt*, inquis, *in iis Rectores, Miniſtros, Viceminiſtros, Repetitores & Præfectos.* Quid tum? An propterea violamus id, quod promittimus? An propterea ad Societatem redit vllum ex huiuſmodi domiciliis emolumentum? Nam quod illi, qui iuuentuti præſunt, ex eiuſmodi ſumptibus ſuſtentantur, id tam æquum eſt, quàm quod æquiſſimum. Cuius enim Collegij aut Rector aut Regens aut Præſidens, in vlla Academia, non viuit ex collegij, quod adminiſtrat, prouentibus; ſiue illi ſint fixi & ſtabiles, ſiue incerti, & pro numero incolarum, creſcere aut

De Collegiis Conuictorum.

re aut minui conſueti; vt ferè fit in domibus Conuictorum in his vltramontanis regionibus? Quis non ex iiſdem prouentibus, tot ſibi adiutores adſciſcit, quot ſibi ad rectam gubernationem neceſſarios eſſe videt? Cur ergo crimini nobis das, quod in aliis laudas: vel potius non laudas, dum enim nos reprehendis, illos etiam, vel inſcius, reprehendis, imitatus Celſum Epicureum, qui & ipſe reprehendendo Chriſtianos, eò, furore ebrius, procedebat, vt non animaduerteret, ſe ſuos etiam eadem reprehenſione ferire: nam cùm calumniator ille accuſaret Chriſtianos quod dicerent; *Omnia facta à Deo propter hominem.* Reſpondit Origenes: *Videtur mihi perinde loqui, atq; hi, qui odio inimicorum vituperant etiam, quæ in amicis ipſorum ſunt laudatiſſima; nam ſicut hos excæcat odium, ne videant interim à ſe accuſari homines amiciſſimos, dum putant ſe inimicis malè loqui: Eodem modo Celſus, confuſus ratione, non vidit ſe obtrectare Stoicis, rectè præponentibus hominem, & in totum rationalem naturam, brutis omnibus: quandoquidem propter hanc aiunt à prouidentia omnia condita.*

Orig. lib. 4. contra Celſum.

Dices fortè; *Alios non profiteri, ſe nihil emolumenti inde capere, at hoc nos profiteri*; Vtique profitemur hoc, at profeſſionem non violamus: quæ enim ad domos, quæ Societatis ſunt, inde vtilitas redundat? imò potius magna incommoda hinc Societati exiſtunt: cùm alias ob cauſas, tum quia non rarò, eorum operâ, quos huic adminiſtrationi addicit, alibi, & quidem fructuoſiùs, vti poſſet. Nam quod inſinuas, noſtros, qui Philoſophiæ & Theologiæ ſtudent, in his Seminariis educari, ne Collegiis noſtris ſint oneri; id falſum eſt. Nullus enim vnquam ad ædes Conuictorum aut Seminaria habitandi cauſa ablegatur, niſi eius ope Rector aut Regens egeat, ita, vt quod Sapiens ait de forti illa muliere: hoc quiuis de ſe verè

prædi-

iu [illegible]

Et deo [illegible]

veniunt,niſi cra [illegible]

iure à ſolutione excuſat. Optabat [illegible]

lor, potius artem *obliuiſcendi*, quàm *reminiſcendi*: quaſi illa ſit longè difficilior,quàm iſta. Quod ſi ex te ſciſcitarer, vtrum nominare poſſis locum, vbi noſtri ex Conuictorum collegiis aut ſeminariis, tam grandem ſummam pecuniæ,aut mutui nunquam reddendi aut eleemoſynæ nomine acceperint,ſatis ſcio, nullum locum ſignatè exprimere poſſes,niſi ea fronte,hoc eſt, perfricta, mendaci & impudenti,qua ipſum factum aſſeris: licet;ſi locum& perſonas denotares, nullius negotij eſſet, ad fraudis & ſycophantiæ tuæ cubilia peruenire: propterea diligenter das operam, vt in theſi verſeris, relicta hypotheſi, tanquam tibi valde aduerſa, & inſtituto mentiendi non ad-

 modum

s

..uno-

ieruamus;

..umnum, quem pa-

..ono inuito & inuicente, noſtri in noſtrum Ordinem cooptarint, ſi patrono peculiari aliqua obligatione obſtrictus fuerit: tales enim in noſtrum album referre, repugnat directè noſtris Conſtitutionibus, quarum longè rigidiores cuſtodes ſumus, præſertim hoc caſu, quàm tu arbitreris. Inter cætera enim, quæ proponuntur eis, qui Societatem petunt, etiam hoc vnum caput eſt, *num aliquas obligationes habeant*. Reliquos conuictores non facilè admittimus, niſi impetrato eorũ conſenſu, quorum id intereſt. Cæterùm non nego, eas loci, temporis, perſonarum circumſtantias incidere & concurrere poſſe, vt etiam, inſciis parentibus; aut aliis, ſub quorum cura degunt, voti compotes fiant: & ex ſæculi huius tempeſtatibus,

bus,ad quietũ Religionis portũ ſubducantur: At tu hoc in crimine ponis. Ita videlicet ſolent Hęretici. Ita & illi, quibus mund⁹cum ſuis cõcupiſcentiis potior &charior, quãDeus. Aliterqui nõ carne,ſed ſpiritu ducuntur;Nam filijs licitum eſſe, parẽtibus inuitis,religionẽ ingredi,res certa eſt,ex ſacris literis, ex Canonibus, ex doctrina ſanctorũ Patrum,&partim quoq; exẽplo,ac ex ratione:nam poteſt quis,inuitis parentibus,nõ modò validè,ſed &nõ rarò licitè contrahere matrimonium: quod nec ore,nec mente inficiaberis, ſi Catholicam fidem ſincero corde ſequeris: ſi autem, vt es,pſeudocatholicus es,ſaltem verbis non prodes,quod animo tegis. Cur igitur inuitis parentibus nequeat quis, mundo multa ſalute dicta, religioſum habitum induere? Poteſt alter coniugum matrimonio rato,non conſummato, conditioni renunciare, & ſtatum ſæcularem in Religioſum commutare, quantumuis altera pars reclamet, & obluctetur: id quod ſacrorum Canonum decretis firmatum eſt,& vſu fidelium comprobatum. Cur igitur alicui, ſi nullo adhuc vinculo irretitus eſt,non ſit poteſtas amplectendi ſtatum religionis,quantũuis parentes obſiſtant; ſi ad eum ſe transferre poteſt,quantumuis coniunx obſiſtat; cui vt adhæreat, non iniuria (quippe iure diuinitùs conceſſo) *relinquere poteſt homo patrẽ ſuum & matrẽ ſuam*, etiãſi deſertionem illam ægrè ferant? Sed ne actum agam, ſuperſedeo de hoc argumento plura dicere: quia copioſè à Bellarmino tractatum eſt,quem conſulat, qui ſecus ſentit, & fortaſſis in ſententiam ſaniorem concedet.

Geneſ. 2.

Bellarm. lib. de monach.

Quod autem annectis,pauperes excludi à noſtroOrdine,vel certè non habere tam facilem aditum, quàm opulentos,hoc nimirum ſolita fide dicis. Nam ſi inops, honeſtis tamen natalibus ortus,probitate,& ingenio, &

cæteris dotibus ad inſtitutum noſtrum idoneis polleat; æquè promptè ac benignè ſuſcipitur, ac diues opum, & claro ſtemmate conſpicuus. Cui rei probandæ luculentius argumentum non ſuppetit, quàm ipſe Societatis vſus; Quotidie enim tales in militiam noſtram adlegimus, vt norunt omnes, qui res noſtras non intuentur calumniatorum oculis. Pergis. *Alumnos ſe ita educaturos profitentur, vt vtiliter deinde Eccleſiæ inſeruiant: Neque id præſtant.* Quid ita verò? *Nam ſcientiis ad rem Eccleſiaſticam parùm vtilibus plus ſatis detinent, eoſque erga Prælatos parum reuerentes, & erga curam animarum parum affectos reddere dicuntur.* Quænam ſunt iſtæ ſcientiæ ad rem Eccleſiaſticam parum vtiles? An literæ humaniores, Philoſophia & Theologia? his enim noſtri alumnos ſibi creditos erudiunt: Cęterùm, vt tu ita iudices, aliter tamen iudicat Concilium Tridentinum, quod rationem alumnos Epiſcopalium ſeminariorum inſtituendi præſcribens, hæc tradit: *Grammatices, cantus, computi Eccleſiaſtici, aliarumq; bonarum artium diſciplinā diſcent, ſacram Scripturam, libros Eccleſiaſticos, homilias Sanctorum, atque Sacramentorum tradendorum, maximè, quæ ad Confeſſiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac cæremoniarum formas ediſcent.* Hæc Concilium. In his omnibus alumni fidei noſtræ commiſſi informantur. Nam omnes, poſtquam ex ſcholis politioris literaturæ emerſerūt, aut morali Theologiæ, ſedulam nauant operam, aut ſcholaſticæ, poſt emenſum philoſophię curriculum, adiuncta crebra ſacrę Scripturæ, & veterum Patrum lectione. Quibus quidem ſtudiis, qui exercetur; ſi ad Eccleſiaſticum miniſterium idoneus non fiat, quibus tandem idoneus fiet? Verùm & hoc, & duo alia conuicia, in nos & alumnos coniecta, refellunt vita, virtute, moribus, eruditione, obſeruantia erga

Concil. Tridēt. Seſſ. 23. cap. 18.

erga Præſules; zelo animarũ, & ardentiſſimo ſalutis proximorum promouendæ deſiderio, tot præſtãtes viri, qui ex ſeminariis Italicis, Germanicis, & aliarum nationum prodierunt, & indies adhuc prodeunt: qui omnes & pro ſe, & pro inſtitutione & fide noſtra, aduerſus inuidiam tuam teſtimonium publicè reddũt: & in poſterum quoque reddent.

Cùm ſanctus Gregorius Nazianzenus ab æmulis variè exagitaretur, & quaſi parum ſedulus & induſtrius paſtor eſſet, accuſaretur; non alios diligentiæ teſtes citauit, quàm ipſum gregem, quem paſcebat. *Iam ad vos*, inquit, hoc eſt, *gregem meum ſe conuertit oratio: Facite, vt quemadmodum ait Paulus, gloria mihi ſitis, & gaudium, & gloriationis corona, & defenſio ad eos, qui me interrogant & diiudicant: vt quemadmodum iis, qui fabricandi aut pingendi artem profitentur, cùm artis rationem expoſcuntur, fabrile aut pictorium opus oſtendere ſufficit, vt negotio omni ac moleſtia liberentur; ſic ipſe quoq; vobis in medium productis, obtrectatorum meorũ maledicta ſuperem.* Idem & nos, ſi faciamus, nullo negotio omnes criminationes, quas iſti odio & liuore excæcati, euomunt, depellemus, vt & Apoſtolus fecit, qui ipſo ſuo opere ſe defendit: *Nonne opus meum vos eſtis in Domino? nam ſignaculum Apoſtolatus mei vos eſtis in Domino, mea defenſio apud eos, qui interrogant hæc eſt.*

Nazian orat. de Cathedra Conſtantinop.

1. Cor. 9.

Fertur, inquis, *Cardinalis Borromæus dicere ſolitus, alumnos ſe Ieſuitis tradidiſſe, vt in rebus Eccleſiaſticis inſtructos haberet, accipere verò ab illis poſt multos annos Rhetores, Dialecticos & Poëtas.* Iterum ades cum tuo *fertur*, ſub quo tegis, vt ſoles, anguem. Non eſt credibile hoc ſapientiſſimum Cardinalem vel ſemel dixiſſe, nedum ſæpius dicere conſueuiſſe: vter enim aptior eſt ad miniſteria Eccleſiaſtica; illéne qui præceptis & inſtitutis Eloquentiæ, Poëſeos &

De Cardinale Borromæo.

 Dialec-

Dialecticæ probè excultus eſt; an qui his omnibus præſidiis caret? nam qui priora callet, is nullo negotio, & tempore exiguo non modò diſcet, ſed & perdiſcet, quæ Canones à ſacerdote requirunt. Et quænam illa? Audi Canonem: *Quæ ſacerdotibus neceſſaria ſunt ad diſcendum, id eſt, liber Sacramentorum, Lectionarius, Antiphonarius, Baptiſterium, Computus, Canon pœnitentialis, Pſalterium, Homiliæ per circulum anni dominicis diebus, & ſingulis feſtiuitatibus aptæ.* Hæc Canon: Vt taceam, Cardinali Borromæo, ignotum non fuiſſe noſtra in diſciplina alumnos non tantùm informari in Dialectica, verùm etiam in reliqua Philoſophia; ſiquidem ingenio valeant, item in Theologia ſcholaſtica: aut in quæſtionibus, quæ ad officium Chriſtiani hominis, & veri paſtoris potiſſimùm pertinent: quibus, qui probè excultus eſt, ille etiam ſine Magiſtro, ſuopte ſtudio diſcet, quę citatus Canon, aut Concilium quoque Tridentinum à futuris ſacerdotibus poſtulat. At fortè tu tam rigidus Canonum cuſtos es & obſeruator, vt cupias ſacerdotes prorſus imperitos eſſe omnis humanioris & elegantioris doctrinæ, ita vt eam nec diſcere, nec ex iis libris, quibus traditur, lectitando haurire queant. *At turbat acumen legentium* (& diſcentium) inquit Canon, *& deficere cogit: qui eos* (Clericos) *à legendis* (& diſcendis) *ſæcularibus litteris omnimodo æſtimat prohibendos, in quibus, ſi quæ inuenta ſunt vtilia, quaſi ſua ſumere licet, alioquin nec Moyſes, nec Daniel ſapientia vel litteris Ægyptiorum paterentur erudiri, nec ipſe Magiſter gentium aliquot verſus poëtarum ſuis vel ſcriptis indidiſſet, vel dictis. Si quis artem Grammaticam nouerit vel Dialecticam*, inquit alius Canon, *vt rationem rectè loquendi habeat, & inter falſa & vera diiudicet, non improbamus.* Et paulò pòſt: *Grammaticorum doctrina etiam poteſt proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vſus aſſum-*

C. Quæ ipſis. d. 38.

C. Turbat. d. 37. Ex Beda in lib. 2. Reg. c. 9.

C. Si quis. d. 37. ex S. Hieron. cap. 1. ad Titū. Et Iſidoro lib. 3. de ſum. bono. cap. 3.

aſſumpta. Non ſcis, quanta vehementia & contentione S. Gregorius Nazianzenus Iulianum exagitet, quod conatus eſſet, Chriſtianis adimere facultatem legēdi libros oratorum, poëtarum & philoſophorum? Arcuit ne Gregorius Nazianzenus vllum Clericum à ſtudio eloquentiæ, Poëſeos aut Dialecticces? Quod autem Cardinalis Borromæus, curam ſui ſeminarij aliis tradidit, id noſtris libentibus, imo exoptantibus, & procurantibus factum eſt, nō autem ob eam cauſam, quam tu fingis, quaſi Cardinalis ille noſtros nō habuerit pro idoneis alumnorum ſuorum inſtitutoribus: nam & poſtquam adminiſtratione illa abierunt noſtri, non deſierunt alumni ſcholas noſtras adire; & variarum diſciplinarum Profeſſoribus operam dare. Hæc de calumniis huius capitis, quod cum inſcripſeris *de modo Ieſuitarum agendi cum populo*, explicandum tibi fuit, quomodo agant cum ſcholaſticis & alumnis; & hoc non obſtante ſequenti capite doces, quem modum agendi teneamus cum iuuētute, quaſi qui ſcholas noſtras adeunt, quique in ædibus conuictorum vel ſeminariis degunt, ſint extra Iuuentutis cenſum. Sed furor & odium, quo vbique debaccharis, nil ordinatum habent: & ſi quis te in ordinem redigere tentet, nihilo plus agat, quàm ſi det operam: *vt cum ratione inſanias.*

Nazian. orat. 1. & 2. contra Iulian.

CAPVT

CAPVT III.

De rationibus Ieſuitarum agendi cum Iuuentute.

VBI iuuentutem, inquis, *ad ſeminaria, conuictum aut ad ſcholas admittunt: primò polliceri illos oportet, ſe ipſorum legibus ac correctioni ſubiici velle: leges verò vbique ferè eaſdem habent.* Quæ Reſpublica tam exigua eſt, & quæ Academia vnquam exſtitit, quæ legibus careat, & quæ à ciuibus ſuis obſeruantiam & obedientiam non exigat? imo ne vna quidem familia ſine legum præſidio rectè adminiſtratur: Hinc Philoſophi, nominatim Ariſtoteles, fusè explicant *leges mariti erga vxorem*; *leges Domini erga ſeruos*; *leges œconomi*, *leges probæ & pudicæ mulieris*, & id genus alias. At quod iiſdem ferè legibus vbiq; vtimur, id concordiæ & conſenſionis ſummæ argumentum eſt; ac proinde, non culpandum, ſed laudibus potius proſequendum: *Alumnis*, inquis, *plus imponunt.* Nos non imponimus; ſed enitimur, vt id, quod fundatores Seminariorum imponunt, alumni ferant. Quocirca ſi leges alicuius ſeminarij obligent ſubditos ad ſacros Ordines: operam damus, vt legibus ſatisfiat; & initio cuique denunciamus, quid promittendum, & quæ onera ſubeunda ſint, ſi in album ſeminarij referri velit. *Obligant*, inquis, *Anglos, vt in Angliam abeāt.* Nos non obligamus; ſed Pontifex, qui Anglicanum Collegium erexit; qui iſto, & non alio fine Anglos in id Collegium recipi voluit, quàm vt confecto ſtudiorum curriculo, in patriam reuertantur, opem Eccleſiæ Britannorum afflictæ laturi: quemadmodum Germanos quoque ſimili conſilio educat in Collegio Germanico; & Græcos in

Ariſt. in lib. OEconom.

De alumnis Collegij Anglicani.

in Græco; & Maronitas in Maronitico; vt ſinguli nimirum nationi ſuæ tandem emolumento eſſe queant.

At hoc tuo iudicio eſt ridiculum. Qua de cauſa verò? *Quia*, inquis, *ipſi Ieſuitæ nō ſunt obligati, nec obligari volunt, vt eant in Angliam.* Primùm, Ieſuitæ nō ſunt alumni Collegij Anglicani, nec omnes Ieſuitæ ſunt Angli; quare nō mirum, ſi ab illa obligatione ſint immunes. Secundò, Ieſuitæ Pontifici obſtricti ſunt, vt quocunque illos miſerit eant; Itaq; ſi mittere velit in Angliam, nullus erit, etiam non Anglus, qui *in auditu auris non obediat*, quique corde & ore nō ſit dicturus: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Et quęnam dic, oro, maior eſt obligatio, illáne quę totum terrarū orbem reſpicit, qualis noſtra: an illa, quæ ſolam Britanniam; qualis illa alumnorum? Tertiò: iam ſuprà dixi, nouitq; totus mundus, noſtros ſæpius in Angliam traieciſſe, & Catholicis ſolatio, & adiumento fuiſſe, non modò Sacramentorum adminiſtratione, piiſque adhortationibus, ſed etiam carcere carceriſque moleſtiis ſubitis conſtanterq; toleratis, & tandem vita cum ſanguine profuſa. Nec in Angliam tantùm noſtri, ſed & in Scotiam crebrò penetrarunt, non ſine ſummo diſcrimine, quod à Caluiniſticis prædonibus imminebat. Quocirca inane eſt, quod tu hîc comminiſceris, ideo Ieſuitas nolle obligari, vt in Angliam proficiſcantur, *q Simoniacū ſit, cum obligatione & pacto, alicui operas ſpirituales locare ſeu addicere:* non eſt iſta ratio, ſed ea, quam dixi: quia nos non ſumus Collegij Anglicani alumni, nec omnes Ieſuitæ ſunt Angli, vt ad ſolam Angliam adſtringi debeant; & hoc ipſo ad Angliam obligati ſunt, quod vt dicebam, ad totum mundum obligati ſunt; Eſt autem Anglia quoque pars mundi, niſi fallor. Cæterùm quis vnquam Theolo-

gorum,aut Canoniſtarum aſſeruit *Simoniam eſſe*;ſi quis alumnum,eo fine educet,inſtituat & erudiat,vt ſacerdotium tandem ſuſcipiat; Hæreticis viriliter obſiſtat, & ad certam aliquam regionem,quæ talium adiutorum & defenſorum opera præ cæteris eget,ſeſe, cùm miſſus fuerit, conferat, hocq; ipſum etiam alter promittat, & ſi ita neceſſe ſit, maioris cautionis cauſa, iureiurando interpoſito:quæ hîc emptio,quæ venditio?

De iuuentutis gubernatione. *Iuuentutem*, inquis, *quantum volunt,vexant,affligunt, caſtigant,flagellant.* Non quantum volunt, mi homo, ſed quantum decet & licet. In omni Republica præmia & pœnæ ſunt propoſitæ:nil ergo nouum,ſi & in Republica litteraria.quæ tamẽ ad lenitatem ſemper pronior, quàm ad ſeueritatem:Bene ille:*Pudore & liberalitate liberos retinere ſatius eſſe credo, quàm metu; quia malo coactus, qui ſuum officium facit,dum id reſcitum iri credit,tantiſper cauet: ſi ſperat fore clam,rurſum ad ingenium redit.Ille,quem beneficio adiungas,ex animo facit,ſtudet par referre,præſens abſenſq; idem erit; Hoc patrium eſt potius aſſuefacere filium, ſua ſponte rectè facere,quàm alieno metu. Hoc Pater & Dominus intereſt, hoc qui nequit,fateatur neſcire imperare liberis.*Hunc certè modum patres noſtros in iuuẽtutis informatione & inſtructione tenere, non inficiabuntur tot clariſſimi viri, qui vbique terrarum noſtra ex diſciplina exſtiterunt. Hinc, qui liberali, &, vt ſic appellem, *filiali* erga magiſtros & Antiſtites ſuos eſt animo, is, ſi quando *effectus ſocordior, ſcutica vapulauerit* (vtar enim verbis ſancti Gregorij Nyſſeni) *non propter verbera audacior redditur & inſolentior, neque fractis præceptori tabulis recedit,ſed cùm parumper præ dolore amaram effuderit lachrymam; diſciplinarum ſtudia inſequitur, in iiſque meditandis intentior redditur, non negligentior.*

S.Greg.Nyſſ. orat. ad eos, qui ægrè ferunt reprehenſ.

tior. Rurſus cùm aliquando, vt iuuenis, fuerit negligens; iubetur manere ieiunus, fameq́; damnatur eius negligentia, manet autem ſolus in ludo litterario, cùm alij pueri receſſerint ad prandium, præceptum obſeruans, ſumma cum reuerentia. Hæc ſanctus Gregorius Nyſſenus. Quibus ſimiles ferè pœnæ & apud nos receptæ, quas qui ſpernit, is ſeruiliori eſt indole, quàm Muſæ & liberales diſciplinæ ferant. Potius igitur talem aliò ablegamus, quàm ſeruilem in modum caſtigemus, quia eiuſmodi modus & à religioſa vita, & à ſacerdotum manſuetudine, & à paterna Magiſtri in diſcipulum beneuolentia, planè eſt alienus.

Ais: *Romæ Ieſuitam quendam letale vulnus accepiſſe, inflictum cultello ſcriptorio ſeu graphio à puero grādiuſculo, quem ad pœnam depoſcebat & pertrahebat.* Non video, quid culpæ pater hic admiſerit, totum crimen, & quidem capitale, in adoleſcente hærere video. Quid ergo? An nullus vnquam præceptor, aut inſtitutor, aut paterfamilias à procaci iuuene pœnas repetet ob commiſſa piacula; eò quod verendum ſit, ne ſicam ſub veſte tegat, qua homicidium perpetret: & ſi tale quid eueniat, quis iure accuſabitur, occiſor an occiſus? Et ſi puer ira inflammatus, minetur alicui interitum, num propterea ſtatim arma ponenda ſunt, & noxa condonanda? An non pœnæ magis ſe reddit obnoxium, hoc ipſo quod in tales minas erumpit? Si Arcadius filius Theodoſij Imperatoris, punitus à ſanctiſſimo viro Arſenio, ipſum, vt ſtatuerat, interemiſſet; quis grauiſſimi ſceleris reus fuiſſet, Arcadiuſne an Arſenius? *Non paruum aliquod delictum commiſerat Arcadius, Imperatoris filius*, inquit auctor, qui vitam Arſenij conſcripſit, *& quod non merebatur veniam, flagris eum cecidit,* *Apud Sur. Tom. 4.*

dit, caſtigans diuinus Arſenius. Ille non tulit hoc leuiter, iniuriam potius, quàm caſtigationem arbitratus. Ipſe certè indignabatur, iram apud ſe alens, & præceptori ſuo mortem moliens; Cùm itaque haberet quendam Spatharium, qui ei miniſtrabat, quiq; ei videbatur benè velle, dignuſq; eſſe, cui ſua ſecreta communicaret; ei aperit, quæ in animo habebat, incitatque, vt quibus mediis poſſet, de medio tollat Arſenium. Sed immane conſilium diuinitus impeditum fuit: ſi tamen impeditum nonfuiſſet, tu pœnam in Arſenium, non in Arcadium contuliſſes: dixiſſeſque, Arſenium debuiſſe cedere Arcadio, nec tam inclementer cum regio, imo cum feroci, iuuene agere.

Alij, inquis, *conſtituũtur, qui cum iuuenibus blandè, molliter & familiariſſimè agant.* Si alij adeò ſæui ſunt in eos, ſi *vexant, affligunt, caſtigant, flagellant* ſine more & modo, vt ais, nullis certè vnquam blandimentis adduci poterũt iuuenes, vt erga Ieſuitas benè afficiantur: cui enim fidãt, ſi tam inclementer accipiantur & habeantur, & quid ipſi etiam Ieſuitæ efficerent? *Vnus ædificans & vnus deſtruens;* Eccleſ. 34. *quid prodeſt illis, niſi labor?* Nimium verò blãdè tu modum agendi cum iuuentute deſcribis. Religioſus religioſè & grauiter agit, memor perſonæ, quam ſuſtinet; & ſtatus, quem profitetur. Blanditias Plautinis adoleſcentibus relinquit. Ipſe Apoſtoli exemplo *paruulis lac præbet*, ſed ſalua religioſa modeſtia, & ſi quæ diligentiæ pręmia tribuit, id non alio conſilio fit, quàm vt magis atq; magis ad virtutis & litterarũ decus excitẽtur; & hæc ſunt *cruſtula*, quæ Horat. dant doctores pueris, *elementa velint vt diſcere prima. Ieſuitæ*, inquis, *iuuenibus nihil magis inculcant, quàm Ordinis ſui admirationem, excellentiam, & exiſtimationem.* Verum ſcripſiſſes, ſi ſcripſiſſes Ieſuitas iuuentuti nihil magis inculcare, quàm litterarum & virtutis pulchritudinem, vitiorum-

tiorumque fœditatem & turpitudinem. Deinde nil reprehenſione dignum facit, ſi quis religionem, etiam illam, in qua viuit, cõmendet, bonamque apud alios exiſtimationem de ea conciliet: quandoquidem *profeſſio religioſa resplanè ſacra eſt*, vt ait Imperator, *& quæ ſuapte natura animas ad Deum adducat, neque iis tantùm, qui eam colunt, commodet, ſed etiam omnibus aliis puritate ſua, & apud Deum interpellatione competentem de ſe vtilitatem præbeat.* Et alibi idem Imperator: *Conuerſationis monaſticæ vita ſic honeſta eſt, ſic commendare nouit Deo ad hanc venientem hominem, vt omnem humanam eius maculam detergat; & purum ac rationali naturæ decentem, & plurima ſecundum mentem operantem, & humanis cogitationibus celſiorem reddat.* Quid ni igitur talis profeſſio laudibus extollatur, vbicunque data fuerit occaſio?

Poteſt quis ſtatũ religionis commendare.

Iuſtin. Nouell. 113.

Nouell. 5.

Cùm olim patribus Ordinis S. Dominici & S. Franciſci obiectũ eſſet à maleuolis, quod Ordines ſuos commendarẽt, fusè refellit S. Thomas hanc obtrectatorum obiectionem, licitumque eſſe oſtendit, aliquando, & ſe & ſtatum, in quo quis verſatur, prædicare & efferre: nam præter cætera, quæ doctè, vt ſolet, diſſerit, adducit etiam exemplum S. Pauli, qui, vt ait S. Thomas, *ſtatum, quem profitebatur, commendauit 2. Corinth. 3. qui & idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamenti, non litera, ſed ſpiritu, & ibi multa alia ſubiungit ad commendationem Apoſtolicæ dignitatis; & ita patet, quod Religioſo licet religionem ſuam commendare, & per hoc alios ad ſuam Religionem adducere. Item Apoſt. 1. Corinth. 7. Virginitatis perfectionem commendans, & alios ad virginitatis ſtatum, in quo erat ipſe, hortabatur; dicens, volo omnes homines eſſe, ſicut me ipſum; ergo & religioſi in ſtatu perfectionis, poſſunt ſuam religionem commendare:* & poſt alia in eandem ſententiam ſubdit S. Thomas: *Præcipuè autem*

S. Thom. opuſc. 19. *cap.* 13.

licet perfecto viro perfectionis ſtatum cõmendare, vt alij ad perfectionẽ inſequendam inflãmentur, ſicut Chriſtiano, licet Chriſtianã religionem cõmendare apud infideles, vt ad fidem cõuertantur, & quantò ſunt magis perfecti, tanto hunc zelum cõuertendi alios ad ſtatum perfectionis, magis habẽt. Vnde Paulus dicebat Actor. 26. Opto apud Deum, & in modico & in magno, nõ tantũ te, ſed etiam omnes, qui audiũt, hodie tales fieri, qualis & ego ſum. Hæc S. Thomas iam dudum ad tuas *nouantiquas* calũnias. Ex quibus etiã vna; quod ais; *Alios Ordines à nobis vituperari, iuueneſq; odio aliorum Ordinum imbui.* Contrarium enim manifeſtè docent ſcripta noſtrorum pro Religioſorum Ordinum auctoritate & exiſtimatione apud omnes tuenda & aſſerenda: Ex quorum numero in præſenti ſatis erit nominaſſe, tres illos pulcherrimos libros Hieronymi Plati, *de bono ſtatus Religioſi*, in quibus accuratè diſputat, non de præſtantia Ordinis noſtri, ſed de excellentia omnium in communi, nullo penitus excepto. Item, iuuenibus inſtillari à nobis amorem & debitam exiſtimationem erga alios Ordines, teſtati ſunt plurimi, & adhuc indies teſtantur, qui ex noſtra diſciplina progreſſi, varios Ordines, diuini ſeruitij cauſã, ingreſſi ſunt. Quod autem Ordo interdum Ordini præfertur, & proprius Ordo alieno, id non eſt illicitum; *Sicut Sancti non* *S. Thom. loc. citat.* *commendant ſeipſos,* inquit S. Thomas, *vt gloriam propriam habeant, ſed propter vtilitatem aliorum, ita & quandoque ſe aliis præferunt, ſic enim quandoq; Sancti ſe præferunt malis, vt mali euitentur à populo qui Sanctos imitatur: Sicut Apoſtolus 2. Corinth. 11. Miniſtri Chriſti ſunt & ego, vt minus ſapiens dico, plus ego. Quandoq; etiam bonis præferunt ſe, vt in auctoritate apud homines habeãtur, à quibus ſi contemnuntur, proficere in eis non poſſunt, & ſic Apoſtolus ſeipſum prætulit etiam veris Apoſtolis, quantum ad aliquid 1. Corinth. 15. Gra-*

tia eius in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboraui. Sed adhuc magis ſine reprehenſione, præferunt ſtatum ſuum ſtatui aliorum minus perfecto, in quantum talis comparatio minus ſapit priuatam gloriam. Et hoc modo Apoſtolus 2. Corinth. 3. prætulit miniſtros noui teſtamenti, miniſtris veteris. Hoc etiam modo, 1. Timoth. 5. ſtatum Doctorum, de quorum numero erat, aliis ſtatibus Eccleſiæ præfert: dicens; Qui benè præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant verbo & doctrina. Hæc S. Thomas.

Tu ſequentia: *Creditur à multis excellentiori perſpicacia præditis, iuuentutem non tam à Ieſuitis ad virtutem & literas ſolidas educari, ac illi hoc ipſum vendicant, & de eodē mundo fucum faciunt.* Nimirum iſti tui *excellentiori perſpicacia præditi*, aut ſunt Hæretici; aut pſeudocatholici; aut maleuoli & inuidi, qui maleuolentiæ & liuoris affectus, tantum conducunt ad veritatem perſpicacius ſcilicet introſpiciendam, quantum conducit nox offuſa oculis ad accuratam colorum inſpectionem & contemplationem. *Vtinam ex hominū vita ſublata atque extincta eſſet hominum inuidia*, inquit S. Gregorius Nazianzenus: *tabes poſſeſſorū, virus ac rubigo eorum, qui ea exagitantur, ſola ex omnibus animi perturbationibus æquiſſima ſimul & iniquiſſima: illud, quia bonis omnibus infeſta eſt; hoc, quia Dominos ſuos exedit & cōficit.* Sed his, qui ὀξυδερκείᾳ ſua vel talpam in certamē vocare audeant, opponimus iudicia omnium eorum, qui filios ſuos in noſtram diſciplinam tradunt, qui neque pauci, neq; vulgares ſunt, quod tibi ipſi longè quàm veliſ, liquidius liquet, quos ſanè hactenus conſilij ſui non pœnituiſſe, illud eſt indicio: quia ab incepto non deſiſtunt; deſiſterent autem, ſi liberos, quibus nihil habent charius; æs & otium fruſtra in noſtris Gymnaſiis contexere viderent.

Nazian. orat. de cathed. Conſtantinop.

Nulli,

Nulli,inquis,*diſſolutiores ſunt,quàm qui inter Conuicto-res apud Ieſuitas degerunt:* Hæc tu ſatis *diſſolutè*, quia mendaciter; nam ſi diſſolutorum iuuenum, qui in Academia, aut alio publico Gymnaſio verſantur, rationē ſubducere velimus, ſemper dabo tibi malè moratorum & perditorum ſemidecadē, cui tu vix vnum, moribus tam corruptum Conuictorem reponere queas: quia ſi quis ingenio ſit tam deprauato, vt nullam culturam admittat; nullamque ſpem profectus præbeat, eum, noſtris in Collegiis nō toleramus, ſed exterminamus; ne exemplo ſuo aliis noceat. At quod, vbi ex noſtra diſciplina euaſerunt, in vitia aliquando proni ruunt: id noſtræ inſtitutioni non poteſt eſſe fraudi. Primò, quia plurimi virtutis & doctrinæ ſemina apud nos concepta fouent, & conſeruant, & eo vſque tuentur, quoad *vberrimam & latiſſimam meſſem adferant*. Secundò, quia hoc omnibus accidit, quibus iuuentutis erudiendæ cura; non tantùm noſtris. Nemo enim eſt, qui diſcipulum ſuum præceptis ita firmare & obfirmare poſſit, vt, ſi velit, nequeat à virtutis tramite decidere, & vitiorum abrupta perſequi, *Cuiuis homini*, ait Comicus, *vel optimo vel peſſimo, quamuis deſubito, facile eſt facere nequiter.* Vbique contingit, vt aliquando *imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto*, qui antea gaudebat virtutis & literarum exercitationibus, gaudeat poſtea *equis, canibusq́, & aprici gramine campi. Cereus in vitiū flecti, moni-*
Horat. *toribus aſper, Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris, Sublimis cupidusq́, & amata relinquere pernix.* Multi de ſe dicere poſſunt, quod Plautinus ille adoleſcens, qui ſe cum nouo ædificio, & poſtea neglecto comparans; *Ego*, inquit, *ad id frugi vsq́, & probus fui, in fabrorum poteſtate dum fui: poſteaquam immigraui in ingeniū meum, perdidi operam fabrorum illicò, oppidoq́, venit ignauia, ea mihi tempeſtas fuit; ea mihi*

aduentu

aduentu ſuo quàm primùm grandinem imbremq́; attulit. Hæc verecundiam & virtutis modum deturbauit, texit, detexitq́; me illico, poſt illa obtegere negligens fui, nunc ſimul res, fides, fama, decuſque ac virtus deſeruerunt, ego ſum in vſu factus nimio nequior. Hæc ille Comicus iuuenis; Ignoraſne quid ex Clemente Alexandrino referat Euſebius, de iuuene, iuſſu Apoſtoli Ioannis, optimè educato & inſtructo, à quodam Epiſcopo, quem poſtea non ſolùm liberior poteſtas viuendi, *quam fuerat paulò ante tempus adeptus: verum etiam quidam adoleſcentes, eius æquales, otio languidi, inertia diſſoluti, & omni malorum generi aſſuefacti corruperunt: ac primùm exquiſitis conuiuiorum opiparorum delicius illum alliciunt, inuitantq́;: noctu deinde educentes ad furti ſocietatem coëundam abſtrahunt: tum maiora moliri flagitia hortantur; Iſte pedetentim aſſueſcit; & propter generoſam animi magnitudinem, tanquam equus effrænatus, & nimium ſibi ſuiſque viribus præfidens, extra rectam viam impetu fertur, frænaq́; acriter præmordens, procliuius in profundum vitiorum gurgitem ſe præcipitat. Atque cùm omnino iam in deſperationem ſalutis in Deo ſitæ veniret, deinceps non de exiguis noxis cogitauit: ſed magnis quibuſdam ac nefariis facinoribus admiſſis, vbi ſemel omni improbitate & nequitia perditus euaſerat, nullam non ſceleris labem, ex æquo cum aliis contrahere ſecum ſtatuit. Iſtis igitur in familiaritatem adſcitis, & magna latronum turba collecta, animo prompto paratoq́;, ſe ducem manu violentiſſimum, ſanguinis effuſione crudeliſſimum, ſeueritate denią; acerbiſſimum præbuit;* Hæc Euſebius ex Clemente. An tu hîc diſciplinā Ioannis Apoſtoli & Epiſcopi, quem *curatorem* inſtituerat, culpabis, eò, quod ex illa tam diſſolutus iuuenis exſtiterit?

Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccleſ. cap. 17.

Ais: *Diſcipulos noſtros eſſe ineptos ad Reipublicā gubernationem: nec vlla re magis pollere, quàm arrogantia & faſtu.*

Caue ne iambos Hipponactęos, mordaceſque ſatyras in te concites, iam enim tibi non cum Ieſuitis, ſed cum tot ornatiſſimis, lectiſſimis & nobiliſſimis adoleſcentibus, qui ſcholas noſtras obeunt, certamen eſt; nec cum adoleſcentibus tantùm, ſed cum ſummis viris, iiſque innumerabilibus, & cum Principibus Eccleſiaſtici & Politici Ordinis, qui Ieſuitis Magiſtris vſi ſunt, & nunc ad Reipublicæ clauum feliciter ſedent. Nimis perfricti capitis calumniator es, cùm tot millia, omnis conditionis, tantis conuiciis proſcindere, & in te irritare audes. Sed Ieſuitici diſcipuli videntur arrogantes, præſertim Philoſophi & Theologi, quia clariùs cognoſcunt; quàm illis, qui Hæreticis & pſeudocatholicis dant operam, ſit curta ſupellex; quàm exiguus ſolidæ doctrinæ apparatus; quàm ſæpe ſint craſſi ſine pectore trunci, ac proinde cùm laruam vobis detrahant, & veris pretiis vos æſtiment, faſtu turgere videntur, vt taceam rudes & ignaros, quales plerique tui Ordinis; ſi non omnes; à natura ita conſtitutos eſſe, vt putent ſe à Ieſuiticis auditoribus deſpicatui haberi; verè Poëta: *Omnes, quibus res ſunt minus ſecundæ, magis ſunt neſcio quomodo ſuſpicioſi, ad contumeliam omnia accipiunt, magis propter ſuam impotentiam, ſe ſemper credunt negligi.*

Addis: *Auditores noſtros diu in humanioribus & Rhetoricis detineri, in Philoſophia verò & Theologia, violenta quadam celeritate protrudi, ita vt in his ſtudiis biennio, aut triennio expleto, facile Magiſtri aut Doctores creentur. Hinc omnia Magiſtellis & Doctorculis redundare.* Pleriſq; in Academiis noſtris, qui triennium in Philoſophia poſuit, is, ſi velit, & aptus ſit, ſubito prius accurato examine, Philoſophici Magiſterij honore inſignitur: Quod tempus doctiſſimorum hominum iudicio ſatis eſſe viſum eſt, ad hoc, vt aliquis

Quales Magiſtri & Doctores creentur in Academiis Catholicis.

quis gradus philoſophicos conſequatur? cum aliquot nominare liceat Academias, vbi Ieſuitæ Philoſophiam non docent; quæ tempus hoc intra biennij ſpatium concluſerunt; ſed iſti cum ſuo biennio nō videntur tibi properare: ſoli Ieſuitæ cum ſuo triennio properant. Et ſi olim aliquibus in locis biennio contenti erant, ipſi, non alij, tuo iudicio, citis quadrigis curriculum illud decurrebant; quia fortè Ieſuiticum biennium breuius eſt, quàm biennium aliorum Profeſſorum; fortè noſtrum eſt *lunare*; illorum, *ſolare*. An vis, vt ſtudioſi viginti integros annos ſcholas Philoſophicas terant, vt imitentur Ariſtotelem, quem totidem annis in Platonis ſchola ſeſſitaſſe ferunt? Theologiæ curſus quadriennio cōficitur; Quo abſoluto; omnes Italiæ Academiæ Doctores creant eos, qui hunc honorem petunt; & quidem illæ Academiæ, in quibus docendi munus noſtris non eſt commiſſum: ne fortè culpam huius rei in Ieſuitas conferas. Et vt de noſtra Ingolſtadienſi Academia loquar, etiam expleto quadriennio, vix quiſquam ſuprema in Theologia laurea ornatur, niſi prius aliquot annis proximo & Eccleſiæ, in aliqua functione Eccleſiaſtica, fidelē operam nauet: & quę intra scholę ambitum audierat, eo tempore recolat & repetat. Certè tot annis, quibus in hac Ingolſtadienſi Academia viuo, non memini me videre vllum creari Doctorem, qui nō vel quinque integros annos in ſtudio Theologico conſumpſiſſet, vel poſt confecta Theologici ſtudij ſpatia, prius aliquot annos, alibi, in ſacris concionibus, & id genus aliis miniſteriis non poſuiſſet: tantum abeſt, vt immaturi, prudentiaque & ætate iuuenes, ad hanc tantam dignitatem euehantur. Cæterùm niſi *ſcirem ſtipulam in alieno oculo facilius perſpici, quam in proprio trabem*; valdè mirarer, te tam curioſè in res Ieſuitarum *Tertullian.*

inquirere,& tuorũ adeò obliuiſci, vt neque vel alterum oculum eò vertere poſſis. Quæſo enim te, qui & quales Doctores & Magiſtri in Academiis Lutheranis & Caluinianis creantur? Qui vbi compendium aliquod Logices aut Phyſices, pſittacorum inſtar, edidicerunt, & memoriter deblaterant, iam Magiſterio maturi habentur; ſi vlterius progrediantur, & aut examen Philippi, aut Corpus doctrinæ, aut Herbrandinum compendium teneant, & in Iſaia aliquot radices Hebraicas; aut in S. Paulo græcè ſcripto aliquot vocabulorum themata inueſtigare norint, iam Doctores ſalutari auent, imò tanquam Doctores Doctorum, mirifico, ne dicam Thraſonico, vultu ſeſe circumſpiciunt: Et illud Dauidicum intonant: *Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt?*

Quales Magiſtri & Doctores Hæretici.

CAPVT IV.

De rationibus Ieſuitarum agendi inter ſe.

INITIO huius capitis exponit calumniator officia & ſtatus ſeu gradus Societatis: at non ſine admixtis calumniis & mẽdaciis, quæ boni ominis cauſa præmittit, vt deinceps ori habenas ad conuiciandum non laxet: ſed penitus tollat: quo ſine fræno liberè, feratur quocunque rapit furoris impetus. Prætereo errores, quos committit, dum gradus Societatis diſtinguere & deſcribere conatur: Lector Ribadeneiram conſulat, qui hæc accuratius perſpecta habuit, quàm iſte impoſtor, ac proinde fidelius etiam literis mandare potuit: Quid autem criminis, ſi in Ordine ſit Ordo officiorum & diſtinctio, cùm quod anima

Ribad. lib. 3. cap. 22. & 23.

præſtat corpori, id Ordo præſtet Religioni; nempe ornatum, pulchritudinem, aptamq́; ſingularum partium inter ſe cum diuerſitate conſenſionem? *Ordo in Eccleſiis conſtituit, vt alij oues ſint*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *alij paſtores, alij præſint, alij ſubſint, atq; imperia accipiant, alius caput ſit; alius pedes; alius manus; alius oculi; alius, aliud quoddam corporis membrum ad totius Eccleſiæ concinnitatem & ornatũ, vtilitatemq́; vel ſubditorum vel præfectorũ. Et quemadmodum in corporibus, licet membra inter ſe abrupta atq; diſtracta non ſint, verùm tota illa congeries vnum corpus ſit, ex diuerſis membris conflatum: non tamen eſt eadem omnium vis & facultas, tametſi alioqui ad beneuolentiæ concordiæq́; neceſſitatem, honoriſq́; parem in diſparibus rationem, alia aliorum opera ex æquo indigeant. Neq; enim oculus incedit, ſed viam cõmonſtrat, nec pes proſpicit, ſed ingreditur, ac loca permutat; nec lingua voces accipit, id enim aurium munus eſt, nec rurſus auris loquitur, quod linguæ officium. Et naris quidem eorum, quæ olfactu ſentiuntur, organum eſt, guttur autem, ſicut Iob ait, cibos deguſtat, manus porrò dandi & accipiendi inſtrumentum eſt: mens deniq; omnibus præeſt atq; imperat, nimirũ à qua vis ſentiendi proficiſcitur, & ad quam ſenſus omnes tendunt & referuntur. Ad hunc quoq; modum apud nos, hoc eſt, in communi Chriſti corpore, res ſe habent; omnes enim corpus vnũ in Chriſto ſumus, ſinguli autem Chriſti, atq; alij aliorum membra. Alij enim dominantur & præſunt; alij parent ac reguntur. Et quanquam non eadem ſit vtrorumq; actio; niſi quis idem eſſe contendat præeſſe, quod parere, ſunt tamen vtriq; in vnum Chriſtum ab eodem ſpiritu conſtructi atq; compacti. Ac rurſus, quemadmodum inter eos, qui ſubſunt, permagnum diſcrimẽ reperitur, vt qui & doctrina, & vſu, atque exercitatione, & ætate inter ſe diſtent: Eodem modo inter præfectos quoq; non parua differentia eſt.* Hæc elegantiſſimè Nazianzenus.

Nazian. orat. de moder. in diſp. habenda.

De ædificiis Societatis.

Nunc te audiamus. *Ad habitationem*, inquis, *dicuntur loca commodiſſima quærere: omnia volunt ſalubria, & quātum fieri poteſt, non modò elegantia, ſed & magnifica.* Commoditatem collegiorum non tantum noſtra cauſa quærimus: ſed & cauſa proximi, vt qui ſcholas noſtras, aut Eccleſias adire volunt, id cum ſuo commodo facere poſſint; quod non liceret, ſi locis incommodis collegia noſtra cōderētur. Quod Ariſtoteles ſpectandum docet, cùm ciuitas ædificatur, id in exſtructione domiciliorum noſtrorū non negligimus: *Poſituram autem vrbis*, inquit Ariſtoteles, *ſi oportet cōdere illam ex ſententia, ad mare conuenit ſitam eſſe, rectè & ad agrum. Vnus quidem finis eſt, qui dictus eſt, oportet enim ad auxilia mittenda communem eſſe omnibus locis, reliquus autem ad exportationes fructuum, qui ibi naſcuntur. Adhuc autem materia lignorum, & ſi quam aliam rem, opera hominum factam, regio poſſidet, vt ſit facilis exportatu.* Hæc Ariſtoteles, de vrbe, in qua temporalia peraguntur. Eadem ad ædes illas accommodari poſſunt, quæ ſunt vel litterarum ſimul & pietatis quaſi emporia, vel ſolius pietatis & virtutis; debent enim ita eſſe cōnſtitutæ, vt omnibus facilis ſit ad eas acceſſus, faciliſque commoratio & habitatio, & facilis aditus ad importandas & exportādas ſpirituales merces, quæ ad vitam benè beateque inſtituendam & decorādam ſunt neceſſariæ. Præterea Ariſtoteles docet, Ædibus ſacris locum aptum attribuendum eſſe, *Ea, quæ rebus diuinis*, inquit, *attributa & conſecrata ſunt domicilia, conuenit locum idoneum habere.* Quid ergo à ratione alienum Ieſuitæ faciunt, ſi & collegiis & templis non ineptos locos eligant? Nam de cura ſalubritatis, quod addis, mirum certè eſt, ni nos iubeas, cum antiquis quibuſdam Philoſophis, corporis magis affligendi & macerandi cauſa, habitare in locis inſalubribus, & quę breuem vitam,

Ariſt. lib. 7. Polit. cap. 5.

Ariſt. lib. 7. cap. 12.

tam, citamque necem adferant & nobis, & iis, qui nobis dant operam, ſiue in ſcholis, ſiue in templis. Si Eremitæ & Anachoretæ eſſemus, fortè non grauatè conſilio tuo obſequeremur: nunc quoniam viuimus inter homines, hominum cauſa, & homines inter nos, magis auſcultamus Ariſtoteli, qui ex quatuor conditionibus, quas cùm vrbs ædificatur, conſiderandas eſſe monet: primo loco ponit, *vt ſit apta ad corporis ſanitatem.* Hinc iubet, *vt ſit ad Orientem, & ad Aquilonem, nam quæ ad Orientem vergunt, & ad ventos, qui flant ab ortu, ſalubriores ſunt,* inquit Ariſtoteles, *deinde ad Aquilonem, hæ namq; hyeme commodiores ſunt.* Quod Ariſtoteles vniuerſim tradit de ciuitatibus, id in OEconomicis ſpeciatim accommodat ad ædes priuatas. *Ædes ita parandæ ſunt,* inquit, *vt & rerum poſſeſſarum, & ſalubritatis, commoditatiſq; rationem habeamus, vt æſtate quidem ventorum afflatum, hyeme vero ſolem recipiant.* *Ariſt.7.Polit. cap.11.* *Ariſt.lib.1. OEcon.cap.6.*

Ad alia quæ addis, de elegãtia, magnificentia, & amplitudine collegiorum noſtrorum, reſpondebo tibi non meis ſed S. Bonauenturæ verbis; cùm enim calumniatores hanc quæſtionem Ordini Minorum ponerent: *Cùm ſancti Patres laudentur in caſellis & vilibus habitaculis habitaſſe, quid eſt quod vos altas & magnas domos erigitis, & oratoria ſumptuoſa, & areas latas, magno pretio comparatis, cùm ſitis pauperes & mendici, & contemptores mundanorum eſſe debeatis.* Reſpondit S. Bonauentura: *Cùm inter homines nos manere oporteat, aut ergo extra muros ciuitatis aut intra;* Et cùm fusè oſtendiſſet, cur in ſolitudine extra hominum Societatem nõ viuant Ordinis S. Franciſci Patres, addit: *Quod ſi intra muros habitamus, vbi propter frequentiam populi areæ cariores ſunt, oportet & nos areas carius emere, quantum ſufficiant pro clauſtro, oratorio, & officinis congruis, pro conuentu, hoſpitibus, & infirmis, & horto herbarum, tam pro* *S.Bonauent. q.6. Reg.S. Franciſci.*

pulmen-

pulmentario, quàm pro aëris recreatione, vt infirmi refocillentur, & ſani conſeruentur, & laßi in ſpiritualibus recreentur. Sæculares enim, qui frequenter vagantur, domi non indigent recreatione aëris. Religioſi verò, qui in cellarum recluſoriis religantur, niſi aliquam intus habeant aëris recreationem, citò languеſcentes tabeſcunt, & ad ſtudia ſpiritualia inhabiles efficiuntur, ita quod nec ſibi, nec aliis proficiunt in deuotionis internæ profectu, in ſapientiæ intellectu, in virtutum exemplis, & in doctrina ſalutis. Et quamuis perfectis omnis locus aptus ſit pro diſciplina interna exercitiis, imperfectis tamen, & adhuc egentibus eruditione virtutis, opus eſt etiam exteriori diſtinctione officinarum clauſtralium, vt ſciant, vbi tacere debeant, vbi loqui liceat, vbi orare, vbi laborare, vbi legere, ſcribere, vel comedere; vbi ſit requies infirmantium, vbi repauſatio de labore itineris venientium, & aliorum, quæ in collegiis ſunt neceſſaria, ne ſi confuſè indifferenter omnia fierent pro libitu, iam nec diſciplina, nec quies, nec deuotio, nec ordo inter fratres, ſicut expedit, ſeruaretur, quod eſſet in magnum detrimentum Religionis, & in ſcandalum alienis, & in deſtructionem ſalutis, quia nec minores diſcerent, à quo proficerent, nec perfecti alios ædificarent. Ita S. Bonauentura pro Ordine ſuo & noſtro. Quod libro primo dicebam, id hîc itero, te, ſi Collegia noſtra obire velis, mente tamen non liuida, ſed candida, longè plura reperturum, quæ ſint magalia, quàm quæ palatia.

In Refut. cap. 6. pag. 97. Sed de hac re pluribus contra Auctorem hiſtoriæ Ieſuiticæ; vt & de querelis ob ædes multis locis emptas & dirutas: nā ſi emptæ ſunt, iuſto igitur titulo acquiſitæ ſunt; nunquam enim emuntur, vel à nobis vel à noſtris patronis, eo modo; quo Iezabel emit *vineam Naboth:* Et meritò etiam dirutæ ſunt, cū Domino licitum ſit ædes ſuas, arbitratu ſuo, vel demoliri, vt nouas ſubſtituat; vel antiquas renouare & concinnare, vt functionibus publicis & priuatis accommodet. Ad-

Adiungis: *Quăquam collegia & ædificia ſua in bona communia referri velint, cauent tamen diligenter, ne Reſpublica, iiſdem bonis communibus; imo ne & priuatis ſubditorum bonis vtatur.* Non ſcio, vbi vnquam Ieſuitæ collegia, templa & gymnaſia ſua inter bona communia retulerint, ea notione, qua bona, quæ ſunt totius Reipublicæ, vulgò communia bona appellamus. Etſi non negamus, collegia, ſcholas & templa noſtra pertinere ad bona communia, quatenus ad commune bonum exſtruuntur: ſcholæ præſertim, quibus vtendi & fruendi omnes poteſtatem habẽt: ſunt enim *vniuerſitatis* non minus *ac theatra & ſtadia.* Et quamuis Iureconſulti dicant, *res ſacras & religioſas & ſanctas nullius in bonis eſſe,* nos tamen Eccleſias noſtras in omnium bonis eſſe cupimus, ita vt omnibus ſint bono & ſaluti. *Si de Principe,* inquis, *aut legato, aliiſq́ perſonis publicis in domos ſuas recipiendis agatur, manibus pedibuſq́ contendunt, ne id fiat, & priuilegia obiiciunt.* Omnibus à natura ſua inſitum eſt, vt priuilegia ſua defendãt. ſi ergo immunes ſumus ab hoc onere, & legitimè excepti, vt certè ſumus, quia Pontificis benignitate excepti ſumus, mirandum non eſt, ſi ius noſtrum tueamur. Iuſtè enim agit, qui à iure ſuo non diſcedit. Nec nouum eſt hoc priuilegium. Idem iam olim Clericis conceſſerat Conſtantinus Magnus, *Iuxta ſanctionem,* inquit, *quam dudum meruiſtis, & vos & mancipia veſtra, nullus nouis collationibus obligabit, ſed vacatione gaudebitis, præterea neq́ hoſpites ſuſcipietis.* Et ante Conſtantinum eadem immunitas Profeſſoribus litterarum conceſſa eſt. *Magiſtris,* inquit Iureconſultus, *qui ciuilium munerum vacationem habent, item Grammaticis & Oratoribus, & Medicis, & Philoſophis, ne hoſpitem reciperent, à Principibus fuiſſe immunitatem indultam, & D. Veſpaſianus, & D. Hadrianus reſcripſerunt.* Et hanc immunitatem Me-

Inſtit. de rerum diuis.

De legatis hoſpitio recipiendis.

L. Iuxta. C. de Epiſc. & Cler.

L. Munerum. ff. de munerib.

Dio lib. 53.
L. Medicos. C. de Profeſſorib.
L. Grammaticos. C. eod.

dicis primus conceſſit Auguſtus, liberatus graui periculoſoque morbo, vt ſcribit Dio. Eandem Medicis, & maximè Archiatris, Grammaticis, & aliis litterarum Profeſſoribus, & Doctoribus legum contulit Conſtantinus Magnus: Confirmarunt eandem prædictis, & ad Oratores præterea, & Philoſophiæ Præceptores extenderunt Honorius & Theodoſius. Nihil ergo præter ius fecerunt illi, qui hoc priuilegio Ieſuitas quoque ornarunt, cùm & ipſi politioris litteraturę, Philoſophię & Theologię ſint Profeſſores.

De Ioāne Bonhomio, Epiſcopo Vercellenſi.
3. Reg. 21.

Addis: *Lucernæ in Heluetia noluerunt recipere Reuerendiſſimum, Vercellenſem, Nuncium Apoſtolicum, qui proinde ad arma ſpiritualia confugere cogitabat.* Calumniatores illos, qui impulſu impiæ Iezabelis, innocentē Naboth de crimine impietatis & læſæ maieſtatis poſtularunt, vocat ſacra ſcriptura *filios Belial, filios Diaboli*, & *viros diabolicos*, eò quod nihil propemodum magis ſit Diaboli proprium, quàm innocuos variis criminationibus & calumniis infamare, & in diſcrimen nō modò exiſtimationis, verùm etiam capitis adducere. Hos tam egregios viros cum toto tuo libro ſtrenuè & impigrè imitatus fueris; eos, neq; iā deſerendos eſſe ducis, quia impigrè mentiris. Et quamuis pauculis illis Nehemiæ verbis; *Non eſt factum ſecūdum verba hæc, de corde enim tuo componis hæc:* rem totam tranſigere liceret, alium tamen mendacio tuo expugnando arietem admouebo, aliiſque ſpiculis te conficiam. Anno Domini 1579. menſe Iunio, miſſus eſt Ioānes Franciſcus Bonhomius, Epiſcopus Vercellenſis, à Gregorio XIII. Pontifice Maximo, Nuncij Apoſtolici titulo & nomine, ad Catholicos Heluetiæ Ordines, qui recta Badam contendit, vbi tum Ordines conuenerant; hinc Lucernam petiit:

petiit: Quem cùm Lucernenſes, pro eximia ſua in Sedem Apoſtolicam reuerentia & obſeruantia, debito cum honore ſalutare & excipere ſtatuiſſent; iamq; Clerus & pars Senatorũ domi, quæ ad ingreſſum neceſſaria erant, præpararent; pars autem, ſub veſperum, vt ferebatur, aduenturo, obuiam longius ab vrbe proceſſiſſet, derepentè fama vulgatur, Reuerendiſſimum in Monaſterio Murenſi, proximam noctem acturum, & poſtridie demùm Lucernam peruenturum. Quo rumore, à non falſo, vt videbatur, auctore accepto, ſinguli domum ſeſe receperunt, dilato ſalutationis officio in craſtinum, cumque nihil minus, quàm de aduetu Nuncij Apoſtolici cogitaretur, ecce tibi ſub crepuſculum, tenebris ſe iam intendentibus, cum quietis tempus adeſſet, aduolauit Reuerendiſſimus cum ſuo comitatu, rectaq; ad Collegium Societatis IESV perrexit; cumq; noſtri precibus, vt fit, priuſquam cubitum itur, intenti, nihil penitus de hac re compertũ haberent, & Ianitor Rectori, pro more, claues collegij tradidiſſet: paulò diutius extra portam Nuncio expectandum fuit, vt cuique contingit, quacunque ſit dignitate, ſi intromitti velit tunc, cùm is, qui foribus pręeſt, clauibus caret. Quam moram ęgrè ferens Reuerendiſſimus Rectori excommunicationem minitarí cępit: qui cùm cauſas tarditatis attuliſſet, & humi itidẽ poſitis genibus veniam petiiſſet; nec tamen Reuerendiſſimi animum inflectere poſſet, manauit res, vt euenire ſolet, ad aures ciuium & Senatorum; qui cùm poſtridie ad collegium veniſſent, Nuncium ſalutaturi, aduentumque gratulaturi, ſimul etiam rogarunt, vt Rectori ignoſceret, cumque ab excommunicationis timore liberaret; non enim contemptu factam illam moram, ſed caſu; nec tam

culpam, ſi qua ſit, hærere in Rectore, quàm in tempore: vix enim aliter contingere, ſi quis aditum poſtulet, abſente Ianitore & clauibus Rectori redditis: Nec hoc tantùm illi; ſed & adiecerunt, niſi à conſilio deſiſtat, ſe proprium tabellarium ad Pontificem miſſuros, qui Rectorem excuſet, abſoluatq; ab excommunicatione, ſi eam, vt minabatur, infligat. Motus Reuerendiſſimus tātorum virorum interceſſione, ipſiuſque rei æquitate, ad lenitatem ſeſe dedit, & Rectorem in gratiam recepit. Ita res acta eſt, mi pſeudocatholice, & ita actam eſſe, teſtem do eum, qui interfuit, nobilem & eximium virum Dominū Renvvardum Cyſat, Equitem auratum & Comitem Palatinum; inclytę Reipublicę Lucernenſi à Cancellis, qui teſtimonium, manu ſua ſcriptum, & ſigillo ſuo ſubſignatum, hoc ipſo anno M.DC. de hac re, XIII. Februarij noſtris tradidit, quod ſeruo, & cuique id inſpicere volenti, libens volenſq; monſtrabo; cuius fides cuiuis prudenti potior erit, quàm tua futilis mendacitas, præſertim, cùm etiam ſine hoc teſtimonio narratio tua vanitatem oleat; quis enim credat, vllum Rectorem tam eſſe inhumanū, & erga Sedem Apoſtolicam tam parum reuerentem, qui Nuncium Apoſtolicū, ſub ipſam noctem, excludat; præcipuè talem, qualis erat Vercellēſis. Fuit enim cùm publicè de Eccleſia, tum priuatim de Societatę noſtra optimè meritus, non modò in Italia, ſed & in variis Germaniæ locis, & eius ferè ſolius impulſu & hortatu Collegiū Friburgenſe in Heluetia conditum eſt, & fundatum: qui & ex ſingulari amore, quo noſtros complectebatur, ad noſtros plerunque diuertere ſolebat, miſſa famulorum turba ad hoſpitium, quem & ego, ſemel atque iterum, in hoc Ingolſtadienſi Collegio hoſpitem vidi. Hactenus de Vercellenſi.

Iam tu perge. *Eccleſias habere procurant, quantum fieri poteſt, contra pia antiquitatis morem, luciduſſimas.* Reprehēdis, vt video, hunc morem, quia *pia antiquitati* repugnat, ſi vlla te piæ antiquitatis cura tangeret, Caluinianus aut Caluinopapiſta non eſſes. Adeóne depuduiſti, vt Ieſuitis, *piam antiquitatem* obiicias, de qua tu ne micam quidem habes? Deinde ſi lucida templa piæ antiquitati repugnāt, cur ergo Iuſtinianus Imperator, Sanctis Coſmę & Damiano templum valde lucidum condidit; *Veterem ſtructuram permutans,* ait Procopius, *impolitam planè & indignam tantis cælitibus, elegantia, magnitudine, & fulgore luminis templum illuſtrauit.* Idem Imperator, auctore Procopio, *Michaelis Archangeli* templum, paruum admodum & tenebricoſum, *in eam formā, qua nunc apparet,* hoc eſt, *in ſplendidam & lucidam tranſtulit.* Duo itidem templa, quorum alterum fuit Diuis Petro & Paulo Apoſtolis; alterum Diuis Sergio & Baccho Martyribus ſacrum, non obſcura eſſe oportuit, *quia vtrumq;*, vt ait Procopius, *fulgore lapillorum ſolem vincit.* Et templum S. Acacij, *eiuſmodi erat ſplendore, vt eam de ſe opinionem præberet, quaſi totum niuibus perflueret.* De principe templo Conſtantinopoli, quod Sophia appellatur, ita Procopius. *Lumine & ſplendoribus ſolis mirificè abundat. Diceres locum illum, non externo ſole illuminari, ſed fulgorem in ipſo templo enaſci, tanta copia luminis templo affunditur.*

De Eccleſiis Societatis.

Procopius lib. 1. de ædif. Iuſtiniani.

Cæteris minus, inquis, *luce indigere videntur, cùm diuina officia in illis Eccleſiis non celebrentur.* Quid? non celebrantur diuina officia in noſtris Eccleſiis? Quid ergo eſt ſacroſanctum Miſſę ſacrificium, ſi non eſt diuinū officium, quod in templis noſtris quotidie à non paucis ſacerdotibus immolatur, vt ſuo loco dictum? Quaſi verò templa propter ſolos cantores oporteat eſſe lucida; *Multorum,*

inquis, *peccatorum, vt fama eſt, occaſionem præbent:* At tu paſſim multorum mendaciorum & conuiciorum occaſionem, etſi non præbitam, arripis. Secundò, quæ iſthæc tua eſt ratiocinatio; *templa Ieſuitica ſunt lucidiſſima, ergo Ieſuitæ multis flagitiis patrandis occaſionem ſubminiſtrant?* Dic mihi, quęnam loca aptiora ſunt flagitiis, obſcura an lucida? Lucemne magis ſectantur, qui malè agunt, quàm tenebras? Vereor ne ex Euangelio expungas illud pronun-

Ioan 3. ciatum: *Qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. Pulcherrimas quaſque fœminas*, inquis, *ad ſuas Eccleſias allicere dicuntur, illas vna, in medio Eccleſiæ, parte omnino lucidiſſima, ſcamnis ad id diſpoſitis, includunt, ita quidem, vt puellarum formâ iuuenum oculis depaſcendis, nullibi maior quàm in Eccleſiis Ieſuitarum, præſtetur commoditas.* Nos ad templa noſtra neminem allicimus, patent omnibus, omnibus vel veniendi vel emanendi eſt æqua poteſtas; ſiue ſint viri, ſiue fœminæ, ſiue ſenes, ſiue iuuenes, ſiue opulēti, ſiue egeni. Nec obſtare poſſumus, quò minus tu aut tui ſimiles, laſciuum oculum alicui adiiciatis, quia oculi alieni non ſunt in noſtra poteſtate; Effode, tibi, ſi placet, oculos, vt habeamus nouum Democritum: fortè alij, quibus tam petulans viſus, exemplum tuum imitabuntur. Neq; hæc eſt culpa lucidi templi, ſed impuri animi. Quid ſole lucidius, & aëre à ſole illuſtrato? num propter improbos, ſoli & cælo tenebras inducemus, ne oculus impudicus peccet? Et dum oculis paucorum libidine æſtuantium, conſulimus auferendo lucem; maiorem opportunitatem flagitia conſciſcēdi ſuppeditabimus inducendo caliginem. Præterea ſi, vt fit in quibuſdam prouinciis, locus proprius, & à virorum ſtatione, ſepto ſegregatus, fœminis deputatur; iam ergo, quantum licet, malo huic remedium adhibetur; cùm

mutui

mutui conſpectus nulla ſit facultas;& qui hoc modo fœminas à viris ſeiungunt, veteris Eccleſiæ ritum obſeruãt, cui in more poſitum, mares à fœminis muro ſeu tabulato intermedio diſtinguere, id quod ex hiſtoria Eccleſiaſtica liquet, & ex Philone de Ieſſęis, & ex Procopio de ædificiis Iuſtiniani: quanquam huius conſuetudinis nullus eſt in Germania, quod ſciam, vſus, nec apud Catholicos, nec apud Hæreticos, quia nationis genius tantã cautelam requirere non videtur: Nec templa ſcenæ ſunt, aut theatra, vt eò homines, turpitudinis cauſa, confluãt, ſed ſunt orationis & diuini cultus domicilia. Quocirca licet Satan aliquis ſtet inter filios Dei, hoc eſt, nebulo impudicus, inter pios; qui quæ ad ſalutem deſtinata ſunt, ſibi vertat ad exitium: is non magis eſt morãdus, quàm Chriſtus morabatur illos, de quibus dicebat; *ſinite eos, cæci ſunt*; nam nemo propter iſtos templa occludet, ſicut etiã in Bethleem, ad pręſepe Domini, non eſt intermiſſus cultus diuinus, eò quod in ſacratiſſimo illo loco, Diaconus quidam, ſanctimonialẽ nutibus & nictibus ad illicitum congreſſum incitaſſet, vt ſuprà ex S. Hieronymo retulimus. Nullus locus tam ſanctus eſt, quem flagitioſi contaminare nequeant, & nulla perſona tam caſta, integra & innocens, quam Venereis oculis luxurioſus furcifer aſpicere non poſſit.

Viennæ, inquis, *res eò deuenit, vt meretrices, quæ videri cupiũt, ad Eccleſias Ieſuitarum libenter ſe conferant; abuſu verò deprehenſo, honeſtiores fœminæ vel ſpõſæ, maritorum iuſſu, abſtineant.* Libenter quærerem ex te, an nouiſſes & numeraſſes illa ſcorta: nam ſi nouiſti; vnde tibi tanta meretricum notitia, niſi ex familiaritate? & vnde familiaritas, niſi ex conſuetudine? At ſi tu non nouiſti, ſed ex aliorum relatione cognouiſti, tum de illis itidẽ ſciſcitabor,

vnde

vnde tam accuratè, tanta in turba, meretrices nouerint, niſi ex familiaritate; quæ familiaritas, vnde, niſi ex conſuetudine? & iam vel hinc eluceſcit, quantæ fidei ſit tota illa narratio. Nam meretriciis Porciis tanti eſt mentiri, quanti tuſſire; tanti calumniari, quanti ſcreare; tanti puris & caſtis maledicere, quanti manum vertere: quod enim ipſi fieri, aut factum optãt, id quaſi fieret, aut factum eſſet, commemorant. Scorta profectò, vt ſpectent & ſpectentur, templa non eligunt. Fornicem & popinas, & ſimilia tibi non ignota tecta, petunt, quaſi ad hoc propoſitum longè accommodatiora. Qui cum conſule Conſtantinopolitano quintum illum progreſſum ſeu proceſſum agunt: quem, vt inquit Iuſtinianus, *pornas* quaſi *Floralia* appellant, ij non adeunt templum *Sophiæ*, aut *Irenes*, aut *Anaſtaſeos*, aut D. Virginis *Blachernium*, aut illud ad *Fontes*; ſed ad theatra properant, *vbi & his, qui in ſcena riſum concitant, locus eſt, & tragœdis pariter, & Thymelicis ſaltationibus, & id genus aliis*, quibus paſcuntur ſpectatores pulchrarum formarum. Præterea, licet, quæ ſcribis, veritas tibi dictaſſet, quę, obſecro, noſtrorũ culpa eſt? Num ad fores publicæ Eccleſiæ adſtare, & ſingulos ingreſſuros & egreſſuros examinare licet, eo modo, quo olim Abſalon ſtabat ad portas Regiæ, & ex ſingulis, quid cuperent, percontabatur; vt intelligamus, qui genus, vnde domo, qua mente in templum concedant; quibus moribus vitam agant; Virgines ne ſint, an matronæ, an adulteræ, an proſtibula? vt taceam, non rarò euenire, vt quæ in templum venerat peccatrix, abeat iam non Thais aut Lais, aut Phryne; ſed aut Magdalena, aut Maria Ægyptiaca; & (quod S. Auguſtinus ait de muliere illa, quæ erat in ciuitate peccatrix) *accedat ad templum immunda, vt redeat munda: accedat ægra, vt redeat ſana; accedat confeſſa, vt redeat*

Nouell. 105.

S. Aug. lib. 50. Homil. Homil. 23.

deat profeſſa. Si quis in templo Hieroſolymitano, ipſo feſto exaltatæ S. Crucis, Mariam Ægyptiacã, aut Mariam Magdalenam in domo Simonis, impuris oculis aſpexiſſet, quonam iure culpam adſcriberes iis, quorum in cura templum illud, aut domus erat? Nonne etiam ille ipſe impurus, deceptus fuiſſet, aſpiciendo, vt impuras illas, quæ iam per pœnitentiæ lauacrum contractas maculas eluerant, & ex ſeruitute Diaboli ad iugum Chriſti tranſierant, ſicut deceptus eſt ille Phariſæus, qui iniquis oculis publicanum intuens, eundem in prioris adhuc vitæ ſordibus hærere exiſtimabat? Nimis impotens & impudens ſycophãta es, dum calumnias ex iis rebus texis, quæ num accidant, certò non ſcis; & ſi accidant, non tantum noſtris in templis accidere poſſunt, ſed in omnibus, imò vbique locorum, & quidem longè facilius ac frequentius.

At nunc propius ad ſingulos gradus noſtri Ordinis exagitandos accedis. *Alumni*, inquis, *ſiue in Nouitiatu, ſiue etiam illo exacto, maiore ſollicitudine cæteris inſtituuntur.* Neſcio vnde tibi *alumni* nomen, quod noſtræ Conſtitutiones nulli ex noſtris, quod ſciam, tribuunt. Nam qui in probatione verſantur, ij tyrones aut Nouitij audiunt: qui finito tyrocinio vota ſimplicia nuncupant; ij appellantur *ſcholares* aut *ſcholaſtici*, ſi aut iam docti ſunt; aut literarum ſtudiis addicuntur, vt docti fiant. At qui domeſticis miniſteriis deſtinantur, & Marthæ ſortem ſectantur; ij Coadiutores temporales non *Formati* nominantur. *Alumni* nomen tu tibi retine, quod cùm olim quidam non profeſſis, & nondum in Coadiutorum Formatorum catalogum adſcriptis tribuerent, tolerandum erat; quia bona mente id faciebant. A te nomẽ hoc non accepto; quia mala mente id vſurpas, nobiſq; attribuis,

De gradibus Societatis.

vt materiam calumniandi habeas. *Ex vniuerſa*, inquis, *Quales in Societatem adſcribantur.* *iuuentute alliciunt ad ſe pulcherrimos, ditiſſimos, nobiliſſimos, præſtantiſſimos, ac donis excellentiſſimos*. Non modò Caluinianus es, vt video, ſed & hyperbolicus Caluinianus, cui nihil niſi *ſuperlatiuum* placet. Dixi iam ſuprà, quales conditiones exigamus ab iis, qui in Societatem alleguntur: nec mirum, cautionem adhiberi; quanta enim cura olim legebantur tyrones ad arma illa Martia; cur non & ad noſtra ſpiritualia, vbi amiſſio victoriæ eò periculoſior, quò maior eſt ſalus animæ, quàm corporis? *Qui delectum acturus eſt*, inquit ille, *Veget. lib. 1. cap. 6.* *vehementer intendat, vt ex vultu, ex oculis, ex omni conformatione membrorum eos eligat, qui implere valeant officium bellatoris*. Et nos ſine diſcrimine, *Tros Rutuluſue fuat*, quoſuis in Societatem noſtram adſciſcemus? *Exod. 13. & 34.* Vetuit olim Deus ſibi immolari *aſinum*, ouem loco eius poſtulauit. *Primogenitum*, inquit, *aſini oue redimes*, nec ferre voluit hoſtiam, quæ haberet maculam, quæque clauda eſſet, vel cæca, aut aliqua parte deformis, aut debilis; *non immolabitur Domino* DEO *tuo*, inquit. Cur igitur quiuis, Deo, in religione dedicarentur & conſecrarentur? Delectu itaque opus eſt, &, vt rectè monet doctor ille militaris diſciplinæ, *à magnis viris magna diligentia eligi idoneos conuenit iuniores*. *Veget. lib. 1. cap. 7.* Nec Chriſtus quoſuis ſuum in Collegium adſciuit; nominatim excluſit quendam, quem à ſpiritu immundo liberarat; licet magnis precibus flagitantem, vt reciperetur. *Marc. 5.* *Cumq́ue adſcenderet nauim*, inquit S. Marcus, *cœpit illum deprecari, qui à Dæmonio vexatus fuerat, vt eſſet cum illo, & non admiſit eum; ſed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos. Pulcherrimi*, inquis, *alliciuntur*. Corporis dotes non negligimus, quia nec Deus in poſtremis eas habuit, cùm quinam ſacerdotio fungi deberēt, præſcripſit his verbis:

Homo

Homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculam non offeret panes Deo ſuo, nec accedet ad miniſterium eius, ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel grandi, vel paruo, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, ſi herniosus, omnis qui habuerit maculam de ſemine Aaron ſacerdotis, non accedet offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo. Non quærimus tamen Aglaiæ filios, Parides, Narciſſos, Adonides, aut Abſalones, quia *vana eſt gratia, & fallax pulchritudo: iuuenis timens Dominum,* ipſe *laudabitur:* ſatis eſt corporis totius conſtitutio & conformatio talis, qualem olim Deus deſiderabat in iis, qui templo & altari miniſtraturi erant. νοῦν χρὴ θεάσασθαι, ait ille, οὐδὲν τι τῆς εὐμορφίας ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας ἔχῃ. *Animus ſpectandus eſt, nihil pulchritudo iuuat, cùm quis mente caret. Longè arbitror pellendos à caſtris;* inquit Vegetius, *piſcatores, aucupes, dulciarios, linteones, omneſq; qui aliquid tractaſſe videbuntur, ad gynæcea pertinens.* A noſtris item caſtris, tui illi *pulcherrimi* meritò excluduntur, ſi pulchritudo ingenij externæ ſpeciei non reſpondeat; quia imbelles ſunt. Hinc & Homerus, cùm dixiſſet Nireum, poſt Achillem, fuiſſe omnium formoſiſſimum eorum, qui ad Troiam venerãt; mox addidit; ἀλλ᾽ ἀλαπαδνὸς ἔην, *ſed erat imbellis,* & effæminatus ad prælia.

Leuit. 21.

Eurip. Oedip.

Veget. lib. 1. cap. 7.

Iliad. 2.

Ditiſſimi, inquis, *alliciuntur & nobiliſſimi.* Nec diuitias, nec nobilitatem cupimus, aut captamus, ſatis nobis eſt ſi candidatus ſit cæteris animi & corporis ornamẽtis exornatus, diues & nobilis probitate & moribus. Nobis placet de nobilitate ſententia S. Gregorij Nazianzeni, quam his verbis explicat. *Magnis omnibus & excelſis viris, vna patria eſt Hieruſalem, in quam municipatum noſtrum, vitæq; functionem recondimus. Omnibus genus vnum, ſi infe-*

S. Gregor. Nazian. orat. ad Arianos.

riora hac ſpectare velis, puluis & limus: ſi ſuperiora, ſpiraculum illud, cuius participes facti ſumus, quodq; incorruptum ſeruare iubemur, & cū quo inibi ad tribunal ſiſti neceſſe eſt, vt diuinitùs indita nobilitatis imaginisq; rationem reddamus. Quiſquis igitur recta ratione viuēdi, animique ad exemplar ſuum inclinatione ac defixione ſpiraculum illud conſeruauerit: huic demum nobilitatis ratio conſtabit. Contrà, qui vitiis illud ſceleribusq; fœdauerit, formamq; alteram, hoc eſt, ſerpentis ſibi induxerit, ille verè ignobilis & obſcurus erit exiſtimandus. At terrena hæ patria, atque hæc generum diſcrimina, breuis huius & caduca vita noſtra & ſcenæ ſunt ludibria. Quam enim quiſque terram, ſiue per tyrannidem, ſiue per calamitatem antè occupauerit, ea patria dicitur, cuius omnes æquè hoſpites & aduenæ ſumus, quantumlibet vocum appellatione ludamus. Iam genus illud nobile cenſetur, quod vel olim opibus & copiis excelluit, vel quod nunc ſuperbè intumeſcit; ſordidum contrà & ignobile, quod à parētibus pauperibus ducitur, vel propter calamitatem, vel propter animi probitatem. Quid enim afferri queat, cur ſuperna hæc nobilitas eſſe poſſit, quæ partim nunc incipit, partim extinguitur, aliis quidem negatur, aliis autem reſcripto conceditur? Hæc mea de his rebus eſt ſententia: eamq; ob cauſam tibi quidem per me licet, vt ſepulchris & fabulis inſoleſcas, magnificeq; de te ſentias. Ipſe verò meipſum pro viribus ab errore & impoſtura repurgare nitor, vt vel incolumem nobilitatem tuear, vel amiſſam recuperem. Hæc ſanctus Gregorius Nazianzenus.

Iam perge. *Docentur ex inſtituto meditari & contemplari diuina, & vitia odiſſe, virtutes amare.* Nihil dum video, quod reprehenſione dignum; pergamus ergo; *Capitibus illorum Magiſtri infarciunt captiuationem, præcipuè intellectus, in obſequium ſuperiorum, tanquam Societatis propriam, & religionis fundamentum, quam & mortificationem*

excel-

excellentiſſimam, & *voluntatis reſignationem Deo gratiſſimã vocant*. Loqueris de his rebus ſicut ſurdus de ſuauitate Muſices & harmoniæ. Religioſæ vitæ fundamenta, ſunt *abrenũciatio* ſeu *renunciatio*, ſeu *abnegatio*, ſeu *abdicatio*, ſeu *reſignatio*, & *abiectio* omniũ, quæ qs poſſidet, vt ad ꝓpoſitũ finẽ liber ab omni impedimẽto contendere queat. Et quia non modò externa bona poſſidemus, ſed & interna, in quibus principem locum tenent voluntas & intellectus, ideo & his itidem *renunciandum* ſiue *abrenunciandum* eſt, vt velimus id, quod vult Deus; & bonum eſſe iudicemus, quod bonum eſſe iudicat Deus, & is, qui Dei loco nobis præeſt; vtque nolimus, quod Deus non vult, & expedire non iudicat, & is, qui nobis Dei loco præeſt, tanquam diuinæ voluntatis interpres, ita vt noſtrũ *velle* & *nolle* & *iudicium*, cum Dei & Antiſtitis *velle* & *nolle* & *iudicio* concordet: Vt quiuis veriſſimè dicere poſſit Deo: *Tuus ſum ego, ſaluum me fac*. Nihil mihi reſeruaui, omnia tibi tranſcripſi & reſignaui. Et hæc omnium rerum *abdicatio* & *abnegatio*, omnis Religioſæ vitæ & familiæ fundamentum eſt, non tantùm noſtræ, vt tu nos docere fingis, Etſi B.P.N. Ignatius ſpeciatim nobis, tanquam obedientiæ filiis, præcepit, vt in abnegatione intellectus & proprij iudicij excellere ſtudeamus. At nunquam dixit, hanc *abrenũnciationem* non pertinere etiam, ad alios Religioſos. Vtinam omnes tam ſedulò eam ſequerentur & amplecterentur, quàm omnibus Religioſis, vel propter vnicum obedientiæ votum, neceſſaria eſt. Chriſti monitum eſt; *Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Inter hæc omnia etiam iudicium proprium, & quidem præcipuè, numeratur, non enim fruſtra appellatur *proprium*. Nec requirunt ſuperiores hanc intellectus & voluntatis reſignationem ſuâ causâ, vt tu

Quomodo inſtruantur tirones Societatis.

Pſalm. 118.

Luca 14.

hîc nugaris, ſed cauſa Dei, cuius vices gerũt; & cauſa ſubditi, cuius ſalutem, & ſpiritualem profectum procurant. ſi ſubditus proprij iudicij & voluntatis adhuc tenax aliquando calcitret & refragetur, in promptu eſt Antiſtitibus cum Moyſe & Aarone dicere: *Nos verò quid ſumus, quia muſſitaſtis contra nos? Nec contra nos eſt murmur veſtrũ, ſed contra Dominum.*

Exod. 16.

Ais: *Noſtros cum hac ſua intellectus captiuatione, nihil aliud ſpectare, quàm quod quantum reuerentiæ erga ſuos ſuperiores habent, tantum cõtemptus erga alios omnes ordines præſeferant.* Benè vetus vates; οὐκ ἔσθ' ἀναιδοῦς ζῶον εὐθαρσέστερον. *Nulla beſtia eſt homine impudente audacior.* Quæ enim audacia, tam falſa chartis illinere, & mundo obtrudere? *O hominem*, ait S. Auguſtinus ad Fauſtum, & ego ad te, *ſe cogitantem dictorem, & alium non cogitantem contradictorem. Vbi eſt acumen tuum? An in mala cauſa non poſſes aliter? Sed mala cauſa, te vana loqui coëgit, malam verò te habere cauſam nemo coëgit.* Quid enim à Religioſa modeſtia, & ſubmiſſione alienius, quàm ſe vel vni anteferre; nedum verbo, vel facto alios in eandem militiam, etſi non ſub iiſdem ſignis, adſcriptos, arroganter aſpernari; quaſi tu doctior aut melior, Deoque ſis acceptior? Profectò, qui ita comparatus eſſet, is ne fundamentum quidem religioſæ vitæ ieciſſet: tantum abeſt, vt omnibus renunciaſſe ex Chriſti præſcripto cenſeri poſſet. Sed tu & tui ſimiles impoſtores id vnũ ſtudetis, vt apud alios Ordines in odium nos adducatis atque adeò efficiatis, vt non ſolum à vobis iniuria nobis inferatur, ſed & ab aliis. Nam vt Herodotus ait: *In calumnia, quæ res eſt grauiſſima, duo ſemper ſunt, qui iniuriam faciunt, is nimirum, qui calumniatur, & qui calumnianti fidem habet, antequam verè rem cognoſcat. Alter autem*

S. Auguſt. lib. 16 contra Fauſtum, cap. 26.

Herodot. lib. 7. Refert Stobæus ſerm. 40.

iniuriam patitur tum à calumniatore, tum ab illo, qui ipſum, aures calumnianti præbens, pro malo reputat. Sed tam craſſo filo contexis mendacia, vt ſperandum ſit paucos fore, præſertim ex Religioſis familiis, quibus oculos perſtringere & fucum facere queant.

Nunc conuicia ex lupanaribus haurire incipis: *Fama eſt*, inquis, *per alienorũ pulchritudinem, aliorum verò iuuentutem, otium, & rerum abundantiam, obſcæna frequenter omnium ordinum inter ipſos interuenire.* Etſi de hoc argumento ſatis fusè ſuprà ſcripſi, hîc tamen neceſſariò addenda ſunt nonnulla; vt lector honeſtatis amans, clarè perſpiciat, quàm intolerandi ſint iſti calumniatores, quibus nulla religio; tam infanda flagitia religioſis affingere. Ac primùm nec priuatim nec publicè profitemur, vt iſte mentitur, nullum ex noſtris, peccato, quod caſtimoniæ aduerſetur, inquinari poſſe, ſcimus enim, quos inter hoſtes degamus; ſcimus quàm cautè agendum & ambulandum ſit, vt qui ſtat, ne cadat: ſed hoc profitemur publicè & priuatim; & quidem veriſſimè, nos non modò in Societate nullam impuritatem, ſed nec vllum impuritatis indicium ferre: ac proinde, ſi quis quid in hoc genere committeret, etiam profeſſus, etiam doctiſſimus, nobiliſſimus, multiſque præclarè geſtis celeberrimus, non toleraretur, ſed eis, quas tam turpe Religioſo nomini flagitium meretur, pœnis ſubiiceretur, tandemque penitus ex Ordine exturbaretur: Nec mirum, exſiſtere poſſe, qui vocationis ſuæ immemores, retrò reſpiciant, & ad ollas Ægyptiacas ſuſpirent. Nullus cœtus tam ſanctus eſt, in quem ſe non inſinuare queat aut Iudas aut Nicolaus Antiochenus, aut, ſi talis non veniat; in quo talis effici nequeat.

De caſtitate.

Hæc

Hæc enim mortalis huius vitæ ſors eſt & ratio. Hæc cuiuſcunque ſtatus conditio. *Etiam de oliua nucleo*, inquit Tertullianus, *mitis & opima, & neceſſaria, aſper oleaſter exoritur. Etiam de papauere fici gratiſſima & ſuauiſſima, ventoſa & vana caprificus exſurgit.* *Luſtraui monaſteria Nitriæ*, inquit S. Hieronymus, *& inter Sanctorũ choros aſpides latere perſpexi.* *Neque in bona ſegete nullum eſt ſpicum nequam*, ait Varro, *neq; in mala, non aliquod bonum.* Cuius dicti partem priorem probo, poſteriorem non item, propter Hæreticos, quia, vt Propheta canit, *Qui optimus in eis eſt, quaſi Paliurus; & qui rectus, quaſi ſpina de ſepe.*

Tertull lib. de Præſcript.

S. Hier. lib. 3. contra Ruffin.

Mich. 7.

Sed iſti, quod rariſſimè contingit, id frequenter contingere clamant; & quod vnus aut alter admiſit, id ab omnibus aut admitti aut admiſſum eſſe vociferantur, fraude calumniatoribus Religioſorum iam dudum vſitata, & à S. Thoma itidem notata, *Extendunt*, inquit, *crimina religioſorum quoad perſonas, vt ſcilicet, quod ab vno vel duobus geritur, toti Religioni imponere præſumant, quæ etiamſi ab aliquibus aliquãdo fiant, nullatenus ſunt totali collegio imponenda; Non ergo propter hoc infamandum eſt Religioſorum collegium, ſi aliqui ex eorũ numero, grauia etiam peccata, committunt; aliâs ſimili modo & Apoſtolorum collegium vituperabile fuit, propter hoc, quod dicitur Ioannis 6. Nonne duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus eſt? Vnde etiam Canticorum ſecũdo dicitur; ſicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.* Hæc S. Thomas.

S. Thom. opuſc. 19. cap. 20.

Cæterùm, ſi quis accuratius inueſtigare velit cauſas, quibus Hæretici calumniatores adducti, nobis & aliis Religioſis flagitia Venerea tam libenter & cupidè obiectant, is neque paucas, neque improbabiles reperiet. Primùm namque, cùm ipſi ſibi perſuadeant, caſtitatem *ob-*

ſeruatu

ſeruatu eſſe impoſsibilem; facilè fit, vt alios ſuo pede metiẽtes, *alienoſq́ animos ex propriis æſtimantes*, Religioſos caſtè viuere negent, deque iis ea ſuſpicentur, imò & euulgent crimina, quæ ipſi conſciſcunt; & ſi quos videant, quibus melior ætas dat meliores vires & ſanguinem; à ſe impetrare nequeunt; vt tales vitam pudicam agere credant; probè enim ſciunt, quam ipſimet impudicam vitam viuant. Qua in re impuriſſimũ illud humani generis monſtrum imitãtur, *Neronem*, inquam, qui putabat neminem poſſe eſſe pudicum, neminem caſtum, quia ipſe flagitioſiſſimus & impuriſſimus erat. Idem de Magis & Philoſophis Ethnicis ſcribit S. Athanaſius. Idẽ S. Hieronymus, de Epiſcopis quibuſdam Vigilantianis, qui non ordinabant Diaconos, niſi prius vxores duxiſſent, *Nulli cælibum credentes pudicitiam*, inquit, *imò, oſtẽdentes, quàm ſanctè viuant, qui malè de omnibus ſuſpicantur, & niſi prægnantes vxores viderint Clericorum, infanteſq́ de vlnis matrum vagiẽtes, Chriſti Sacramenta non tribuunt.* *Sueton. in Nerone.* *S. Athanaſ. orat. de paſſ. Domini.* *S. Hieron. contra Vigilant.*

Secundò, quia natura ita comparatum eſt, vt vitium oderit & accuſet virtutem; libido, caſtitatem; impuritas, puritatem; impurus, purum; & libidinoſus, caſtum. Quocirca nil inſuetũ, ſi illud, quod ſolent, conſilium capiant: *Circumueniamus ergo iuſtum* (& caſtum) *quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris, factus eſt nobis in traductionem cogitationum noſtrarum: grauis eſt etiam nobis ad videndum, quoniam diſsimilis eſt aliis vita illius, & immutatæ ſunt viæ eius. Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris, tanquam ab immunditiis.* Sit ergo *fortitudo noſtra aduerſus illum lex iniuſtitiæ*, & calumniæ & mendacij. Senſit hoc olim, & claro experimento didicit ſanctus Gregorius, qui ob magnitudinem miraculorum, *Sap. 2.*

k quæ

quæ patrabat, *Thaumaturgi* cognomentum tulit; de quo iſta ſanctus Gregorius Nyſſenus: *Cùm degeret in AEgypto, in magna Alexandri vrbe, in quam ex omnibus partibus Philoſophiæ & Medicinæ ſtudioſa iuuentus confluebat: moleſtum ſpectaculum æqualibus erat adoleſcens, ſuper ætatem ſobrietate temperantiaque ornatus. Eius enim vitæ puritatis & integritatis laus, impurorum probrum ac dedecus erat. Vt igitur aliquam excuſationem intemperantes ac libidinoſi haberent, ſi ipſi non ſoli tales eſſe viderentur; inſidias comminiſcuntur, & vafrum quoddam conſilium excogitant, vt aliquam notam & maculam magni illius viri vitæ inurerent. Ac producitur ab eis, quæ illum calumniaretur muliercula meretrix, quæ corpore quæſtum faceret, infamia irrogata, ex carcere dimiſſa. Cumque ille, pro conſuetudine cum viris doctis atque delectis, in habitu graui & honeſto, de quadam quæſtione Philoſophica diſpiceret, vnáque, ſe cum illis exerceret, muliercula accedit, ineptis geſtibus formam oſtentans, & mollitiem, luxumque præſe ferens, & per omnia, quæ & dicebat & faciebat, ſeſe conſueſcere cum eo ſimulans: tãdem dicebat: ſe mercedibus fraudatam eſſe, adiiciens etiam cauſas, præ impudentia, pro quibus querebatur, ſe mercedibus eſſe fraudatam. At cùm illi, qui eius vitæ puritatem & continentiam non ignorabant, indignarentur, & ira aduerſus mulierculam commouerentur: neque vnà perturbatus eſt cum iis, qui ipſius nomine ſtomachabantur: neque quidquam eiuſmodi dixit, cùm calumniis premeretur, quale pronunciare par eſſet eum, qui grauiter moleſteque rem ferret; non teſtes vitæ aduocauit, non iureiurando probrum ab ſe reiecit; non malitiam eorum, qui hæc aduerſus eum machinati erant, conuicit; ſed ſubmiſſa atque ſedata voce, conuerſus ad quendam familiarem; Heus tu,* inquit, *numera ei pecuniam, ne diutius importunitate ſua propoſitæ quæſtionis tractatum perturbet. Cùm autem*

Nyſſ. in vita S. Gregorij.

tem is, cui hoc iniungebatur, à meretricula ſciſcitatus, quantam pecuniam ab illo poſceret, ſine mora omnem adnumeraſſet: atque ab laſciuis & proteruis aduerſus ſobrium & continentem inſidia peracta eſſent: & iam in manibus illius infamis lucrum eſſet, tunc diuinitus & continentia adoleſcentis probatur, & calumnia æqualium pateſit. Simul enim atque manu pecuniam accepit, ſpiritu infelici atque maligno correpta, fremituque immani atque ferali, diuerſo à voce humana ſono, ingemiſcens, collabitur prona, in medio cætu congregatorum, ſpectaculum horrendum atq; terribile præſentibus repentè facta, cùm & capillus, quem ſuis manibus vellebat, dilaceratus atque diſiectus, & oculi inuerſi eſſent, & os ſpumam emitteret. Ac non prius à dæmonio ſuffocari deſiit, quàm magnus ille Deum pro ea inuocaſſet atque placaſſet.

Tertiò, non latet Hæreticos, nullſum propemodum vitium excogitari poſſe, quod Religioſis maiorem notam inurat, inſignioremque apud pleroſque contemptum pariat, quàm ſit libido. Quocirca, cùm Religioſorum exiſtimationem, quibuſcunque modis poſſunt, labefactare conentur, hanc potiſſimùm machinam adhibent, fandaque & infanda comminiſcuntur ſeu verè ſeu falsò, parum morantur; *Dolus an virtus, quis in hoſte,* & in calumniatore, *requirat? Non ſunt contenti*, inquit ſanctus Thomas, *qualibet mala confingere, ſed grauiſſima, quibus eos ſuſpectos reddant & hominum Societate indignos, & omnibus odioſos, &, vt eos ſua detractione plenius opprimant, eis imponunt mala illa, quæ in Eccleſia, peſſima inueniri poſſunt.* S. Thom. opuſc. 19. cap. 22.

Quartò, cùm vt in aliis, ita & in calumniis hodierni Hæretici & calumniatores ſequantur veſtigia veterum Ethnicorum, hæreticorum, & calumniatorum, nihil ab

ingenio ſuo alienum faciunt, ſi eoſdem etiam impigrè imitandos ſibi proponant, Venerea probra, & dedecora Orthodoxis, Religioſiſque obiectando: quæ enim flagitia Ethnici olim Christianis obiecerint, teſtes locupletes habemus, Iuſtinum Martyrem, Athenagoram, Origenem, Minutium Felicem, Tertullianum & alios. *Dicimur*, inquit Tertullianus, *ſceleratiſſimi, de ſacramento infanticidij, & pabulo inde: & poſt conuiuium inceſto, quod euerſores luminum canes, lenones ſcilicet tenebrarum & libidinum impiarum, inuerecundia procurent*; Quos refutans, præter cætera, ita ſcribit: *Dicimur tamen ſemper; nec vos quod tam diu dicimur, eruere curatis: aut ergo eruite, ſi creditis, aut nolite credere, qui non eruiſtis: de veſtra vobis diſſimulatione præſcribitur, non eſſe, quod nec ipſi audetis eruere*. Paulò pòſt: *Diſcumbens dinumera loca, vbi mater, vbi ſoror, nota diligenter, vt cùm tenebræ ceciderint caninæ, non erres, piaculum enim admiſeris, niſi inceſtum feceris. Talia initiatus & conſignatus viuis in æuum. Cupio reſpondeas, ſit tanti æternitas, aut ſi non, ideóne credenda? etiamſi credideris, nego te velle; etiamſi volueris, nego te poſſe: Cur ergo alij poſſunt, ſi vos non poteſtis? Cur non poſſitis, ſi alij poſſunt? Alia nos, opinor, natura Cynophanes aut Sciapodes, alij ordines dentium, alij ad inceſtam libidinem nerui. Qui iſta credis de homine, potes & facere, cum homo es & ipſe, quod & Chriſtianus: qui non potes facere, non debes credere, homo eſt enim & Chriſtianus, & quod & tu.* Hæc Tertullianus pro defenſione Chriſtianæ innocentiæ. Quantum autem hic de Chriſtianorum impudicitia ſparſus rumor, & ex eo in mentibus multorum progenerata ſiniſtra exiſtimatio, rei Chriſtianæ obfuerit, his verbis docet Origenes: *Hæc falſa & iniqua opinio dudum valdè multos à religione noſtra*

Orig. lib. 6. contra Celſum. Tertull. Apolog. cap. 7. & 8.

noſtra alienos tenuit, perſuaſos, quod tales ſint Chriſtiani: nec deſunt hodieq; impoſtores, qui hoc pacto deceptos à ſe non ſinant vel ſimplex colloquium habere cum Chriſtiano homine. Quid alius Ethnicus, & quidem dux exercitus, ſub Maximino Tyranno, contra Chriſtianos commentus ſit, in hunc modum refert Euſebius: *Alius dux exercituum apud Damaſcum Phœniciæ, mulierculas quaſdam infames, impuraſq;, è medio foro arripit, illiſque adeo grauia ſe tormenta inflicturum interminatur, vt eas aſſeueranter dicere cogat, cùm quod olim fuiſſent Chriſtianæ; tum quod nefandi ſceleris cum Chriſtianis conſciæ exſtitiſſent, tum quod in ſuis ipſorum templis, quæ Græci κυριακὰ vocant: res obſcœnas & libidinoſas geſſiſſent: & alia etiam, quæ eas in noſtræ religionis reprehenſionem & ignominiam falsò effutire voluit. Quarum voces in commentarios relatas, Imperatori etiam oſtendendas curauit.* Euſebius lib. 6. cap. 7.

Sed veniamus ad Hæreticos: *Quid Ariani* contra diuum Athanaſium hoc in genere finxerint; quid contra Euſtathium, Epiſcopũ Antiochenum; quid contra Euphraten & Vincentium, Orthodoxos Epiſcopos, dixi alibi. Lector Theodoretum cõſulat, & S. Hieronymum. Quantas Gregorius Patriarcha Antiochenus, vir ſanctus, perpeſſus eſt ab Hæreticis criminationes? & inter cæteras etiam hanc, quod *cum propria ſorore alteri viro in matrimonium data*, rem habuerit: quæ calumnia, ne euaneſceret, libello conſignata eſt, & oblata ab argẽtario quodam, ipſi Orientis præfecto. Stephani, quem Græci Iuniorem vocant, exiſtimationem & famam ſanctitate celebrem, Iconomachi calumniatores, eadem arte euerſum ierunt; namque libello, quem peſſimi impoſtores contra ſanctiſſimum virum ſcripſerant, hoc itidem flagitium inſeruerunt, *quod mulierem quandam nobili loco natam* (Annam nomine) *fraude circumuentam, monaſticis inſtitu-*

In Refut. Hiſt. Ord. Ieſuitici. *Theod. lib. 2. hiſt. cap. 9.* *S. Hieron. lib. 3. contra Ruff.* *Euagr. lib. 6. cap. 7.* *In Vita S. Stephani inter opera Damaſceni.*

ſtitutis initiaſſet, atq; in inferiore monaſterio teneret, cumque ea noctu ad ipſum aſcendente conſuetudinem haberet. Adhac, ipſius ancillam pecunia corrumpunt, inquit Auctor, *eiq; tum libertatem, tum aulici cuiuſdam connubium pollicentes, perſuadent, vt aduerſus eam, ſimul ac ſanctum virum, conſentanea iis diceret: qua illi in illo calumniis pleno libello contexuerant:* Similibus calumniis exercuerunt iidem impuri Hęretici Methodium, Patriarcham Conſtantinopolitanũ morum integritate, & animi conſtantia præcellentem: *Nam mulierculam quãdam,* vt ait Zonaras, *multo auro corruptam ſubornarunt, qua ſe corruptam eſſe ab inclyto illo viro quereretur.* Hæc de Hæreticis è plurimis pauca.

Zonaras in Michaële & Theodora.

Nonnulla promamus de Catholicis ſeu potius pſeudocatholicis, ad calumniandum nimio plus propenſis, qui inuidiæ flammis ſuccenſi, ipſum S. Hieronymum, infamare ceperunt, quaſi nobiles & diuites matronas, Paulam & Melaniam, lucri & amoris inhoneſti cauſa, ſanctioris vitæ prætextu, decepiſſet, & Hieroſolymam, explendæ libidinis gratia, duxiſſet. Subornatus eſt, quò facilius res crederetur, nugigerulus, qui ſe neſcio quid inhoneſti de Hieronymo cum Paula vel vidiſſe, vel audiuiſſe aſſereret; eoque factum proceſſit, vt calumniator ille captus, quęſtionibus ſubiiceretur. Negauit ille, quod prius affirmarat: & inſontem clamauit in tormentis, quem antea tanquam ſceleſtum infamauerat. Inter Epiſcopos Galliæ ſanctitate admodum claruit Arnulphus, Epiſcopus Metenſis, quem tãti faciebat Rex Clotharius & Regina, vt eo incõſulto, nihil agerent: hinc calũniatores, viri ſancti traducendi occaſionem arripuerunt: Nam quidã *ſceleſtus homo, nomine Notto,* inquit Ionas Abbas, *auſus eſt irrogare cum complicibus ſuis viro ſancto iniuriã, aſſerens ſcilicet, eum non eſſe cultorem Dei, ſed potius hominem* dedi-

In Vita S. Hieron. Ex epiſt. 99. Eiuſdem.

Ion. Abb. in actis Arnulphi Ep. Met.

deditum voluptati, ad cuius lectum nocturnis horis non ſolùm Rex, verùm etiam Regina, tanquam conſilium flagitantes, interdum properarent. Qualis autem iſte calumniator vita & moribus fuerit, declarat paulò pòſt ille idem Ionas: *Nec multò poſt auctor huius detractionis, præfatus videlicet Notto, in huiuſmodi criminibus diffamatur apud Regem, vt ſcelera eius vnà cum vita regalis gladius amputaret, nec non & filius eius eidem ſententiæ ſubiaceret.* Hæc Ionas.

Cùm igitur & Ethnici, & Hæretici, inuidique & æmuli, ſpecioſo Religionis nomine tecti, ſemper conſueuerint viros Religioſos, libidinis macula adſpergere, inſolens videri non debet, ſi idem ſcelus noſtri Hæretici & ſycophantæ audeant. Cùm de S. Cornelio Pontifice & Martyre, fidei deſertores ſiniſtra quædam diſſeminaſſent; his verbis eum ſanctus Cyprianus defendit: *Quod quædam de illo inhoneſta & maligna iactantur, nolo mireris; cùm ſcias hoc eſſe opus ſemper Diaboli, vt ſeruos Dei mendacio laceret, & opinionibus falſis glorioſum nomen infamet; vt qui conſcientiæ ſuæ luce clareſcunt; alienis rumoribus ſordidentur:* Qualia non finxerunt de Ieſuitis in hoc genere? Qualia nõ fingit iſte impuriſſimus calumniator? quæ, ſi tormẽtis ſubiiceretur, vt ille S. Hieronymi impoſtor, falſa eſſe tam aſſeueranter pronunciaret, quàm impudenter nunc eadem vera eſſe aſſeuerat. *S. Cyprian. Epiſt. 52.*

Artificioſè, inquit, *tegere & occultare ſatagunt, ſi quid exiſtat.* Primùm, nõ opus magna occultatione, quia vos talia, multò ſæpius, quàm contingant, mentimini contingere, idque non ſine gaudio, quo ipſo ſatis oſtenditis, cuius ſpiritus ſitis: Verè enim S. Auguſtinus: *Qui de talibus gaudent, abundat in eis iniquitas Diaboli.* Secundò, occultantur, ne ſi vos poſteà reſciſcatis aliquem Religioſum in libidinẽ lapſum, vobis ruinæ exaggerandæ & ampliſi- *S. Auguſt. epiſt. 137.*

pliſicandæ occaſio detur, quodque vnus fecit, id ſolito multiplicandi ſtudio, aut omnes, aut pleroſque facere aut feciſſe clamitetis. Proculdubio propter vnum Iudam, omnes itidem Apoſtolos proditionis accuſaturi fuiſſetis, ſi eo tempore vita vobis obtigiſſet. Ad extremum, quando Religioſi hæc & ſimilia celant, non faciũt deterius, quàm S. Auguſtinus, qui, cùm quidam ex ſua familia turpitudinis admiſſæ inſimularetur, tegere illud ſtuduit, ne in vulgus manaret. *Nam hoc eſt*, inquit, *quod præcauere conatus ſum, vt, ſi fieri poſſet, hoc malum nec vitandum negligeretur, nec in veſtram notitiam proferretur, vbi infructuoſè cruciarentur firmi, & periculosè turbarentur infirmi*: atque adeò *ædificarentur in ruinam*, vt Tertullianus loquitur. Sed ſatis de hoc argumento: præſertim, ſi adiungantur ea, quæ libro primo copiosè aduerſus tuas calumnias diſſerui.

S. Auguſtinus loc. cit.

Alumni, inquis, *diu à profeſſione retardantur*: Tamdiu videlicet, quoad Societati ſe, ſuámque virtutem & eruditionem ſatis probent. Calumniare hanc moram, quãtum voles, propter te nihil innouabitur, ſed Societas poteſtate ſibi à Pontificibus, & Concilio Tridentino conceſſa vti perget, licet tu ad rauim vſque reclames. *Abhorrent*, inquis, *alumni à ſtatu Coadiutorum ſpiritualium. Alumni* fortaſſis non benè aliti, non Societatis culpa, ſed ſua. Nam verus Societatis alumnus, totum huius rei arbitrium ſuperioribus committit; nec profeſſionem, nec vllum alium ſtatum ambit, ſed indifferens eſt; quocunque vocatur, eò ſe alacriter confert, vt proinde Antiſtites vſurpare queant illud Centurionis: *Habeo ſub me milites, & dico huic vade, & vadit; & alij, veni, & venit; & ſeruo meo, fac hoc, & facit*. ſi refractarius ſit, aut ambitioſus, idque temerè appetat, quod patienter exſpectandum, non

De Profeſſione Societatis.

Matth. 8.

non procurandum aut extorquendum eſt, audeo dicere, talem, eo, quem petit, gradu indignũ eſſe. Vſurpabo hîc verba S. Bonauenturæ, quibus ille inſigniter depingit Religioſos, qui ſua ſorte non contẽti, altiora quæritant. *Qui ſe ad hæc officia impudenter ingerunt, indignantes, ſi ad ea tardius promouentur; quàm ſint imprudentes perpendere nolunt aut neſciunt, & eo ipſo ſe ad hoc oſtendunt & reddunt indignos. Nam ſi digni fuerint & idonei, non debent ſe ad hoc ingerere, ſed modeſtè expectare, quo uſq; per inſpirationem Dei à Prælatis ſuis & fratribus, ad hoc ſuo tempore aſſumantur. Si autem indigni vel nondum idonei, tum ſi ſe ingerunt, primo quidem temerarij ſunt, quod antequam vocentur, ad tantum officium currere præſumunt. Vnde Hieremias: Ipſi currebant, cùm ego non mitterẽ eos,* ſcilicet prædicare. *Et Paulus: Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Idem alibi: Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron, &c. Et Chriſtus dicit in Ioanne: Neque enim à meipſo veni, ſed ille me miſit, ſcilicet Pater. Secundò, ſuperbi, qui ſeipſos reputant dignos & idoneos, ad quod fortè nec Deus, nec fratres, vel Prælati ſui iudicant eos idoneos, ſicut Chore, qui voluit ſibi ſacerdotium vendicare. Tertiò, Stulti, quia cùm talia officia ſint occaſio tentationis per inanem gloriam, auaritiam, luxuriam, noxiam libertatem, & internæ deuotionis exſtinctionẽ, & alia plura pericula, quod ipſimet ſe talibus incautè ingerunt, nimis ſtultè ſe tantis periculis ſine neceſſitate exponunt, cùm fugere magis deberent à periculo, quàm illud appetere, neſcientes, quo exitu bellum, quod ſibi concitant, finiatur. Quartò, non carent rancore inuidiæ, vel contra eos, qui ad hæc officia eos promouere poſſunt, & non faciunt; vel qui fortè impediuerunt, imputantes illorum maleuolentiæ magis, quàm ſuæ inſufficientiæ, quod non promouentur, cùm ipſi ſibi videantur ad hæc digniores, quàm illi, quos vident iam promotos eſſe, quibus in ſcientia, & alijs ſe*

reputant aptiores. Hæc præclarè ſanctus Bonauentura.

At profeſſio, inquis, *eſt ſtatus perfectionis, licet ergo illam appetere.* Non nego, ſed ita appetenda eſt, vt acceptetur, ſi ab iis, qui poteſtatem habẽt, offeratur: non autem ita, vt quis eam ſiue per fas, ſiue per nefas, ſibi procuret, contra Ordinis, in quo viuit, Ordinem, & conſuetudinem, & contra ſua ipſius promiſſa; nam cùm quis in Societate vouet Deo paupertatem, caſtitatem & obedientiam, ſimul etiam addit: *Omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis conſtitutiones*, quorum ſenſus iſte eſt: vt quis reſpectu celſiorum graduum non ſuo, ſed Superiorum ducatur & regatur iudicio, vtque eam ſtationem accipiat & tueatur, non quam ſibi elegerit, ſed quam Antiſtes aſſignarit, nec quando ſibi videbitur, ſed quando Superiori. Hæc ſunt promiſſa & pacta, contra quæ qui agit, is initũ cum Deo & Societate pactum violat. Deinde, ſi, quia ſtatus profeſſi perfectior eſt, quàm ſit ſtatus eius, qui ſimplicibus duntaxat votis Deo eſt obſtrictus, licet eum ſtatum procurare *importunè* & *opportunè*, ita enim tu intelligis, tum poſſet profeſſus etiam appetere *Epiſcopatum*, aut *ſummum Pontificatum*, quia eſt perfectior ſtatus. Illi, qui erant ex ſeptuaginta duobus Chriſti diſcipulis, potuiſſent ambire Apoſtolatum, tanquam ſtatum perfectiorem, & ipſi vndecim Apoſtoli potuiſſent appetere ſimilitudinem cum Petro, vt ſcilicet eſſent Paſtores vniuerſales à Petri Iuriſdictione excepti, cũ priuilegio tranſmittendi hanc ſuam poteſtatem ad ſucceſſores: quia hoc eſt quiddam longè perfectius, Si iſtæ tuæ appetitiones licitæ ſunt & honeſtę, appetat miles gregarius eſſe Centurio: Centurio, Chiliarcha: hic, tribunus; tribunus, ſummus Imperator; ciuis petat eſſe conſul; conſul, dictator; pes, oculus: manus, caput: ſenſus, intellectus: appetitus ſenſitiuus, volun-

tas:

tas: Quod chaos; quæ confuſio ex his perfectionis maioris cupiditatibus exſiſtet? Ordo Religioſus nihil minus, quàm Ordo erit; præſertim ſi talis ſit Ordo, qui pluribus, iiſque diſtinctis gradibus conſtet. Vbi cæteri erunt gradus, ſi omnes velint eſſe vel ſummus, vel in ſummo? *Agitur*, inquis, *fauore & gratiâ in his gradibus conferẽdis*. At cuius iudicio? tuo videlicet & tui ſimilium, qui fauore & gratia agi credunt, quidquid in fauorem & gratiam ſuam non cernunt agi, qui ſemper credunt ſe negligi, & infimo loco reponi; quæ eſt natura ambitioſorum, ſibique quiduis deberi exiſtimantium. Verus Religioſus, etiam infima, ſumma putat. Hoc animo qui non eſt, neſcio qua ratione Religioſi nomen & exiſtimationem tueri queat. *Profeſſi*, inquis, *opprimunt alumnos, & varia à Pontifice impetrant, quæ alumnis ſunt fraudi*. At te mentiri fatebuntur omnes alumni, (vocemus enim hoc nomine, quandoquidem ita vocas) qui verè ſunt alumni, hoc eſt, qui nec turbati, nec turbatores. Quàm parum enim membra ſuperiora opprimunt ſubdita, tam parum opprimunt profeſſi alumnos, nec vlla priuilegia aduerſus illos impetrãt, quia quidnam profeſſis debeatur, & quid ſcholaſticis, iam definitum eſt, à P. N. Ignatio: vt proinde Pontificiis diplomatibus nihil ſit opus. Imò multis in locis profeſſi ſubſunt iis, quos tu *alumnos* vocas, hoc eſt, non profeſſis, & libentiſſimè ſubſunt, Chriſtumque in ipſis præcipientem & prohibentem agnoſcunt. Ais: *Quoſdam fuiſſe, qui conqueſti ſint apud Pontificẽ libello eidem oblato de Profeſſionis dilatione, & quod viderẽt ſe ita eſſe circũuentos, vt nullam ſibi rem ſuam benè agendi viam permitti animaduerterent*, addis tamen, *imprudenter* id eos aggreſſos: in quo pleno tibi aſſenſu aſſentior. Talia enim non niſi *imprudentiſſimè* tentantur, præſertim cùm tentantur

contra Ordinem à Sede Apoſtolica, & vniuerſa Eccleſia approbatũ. At quod huiuſcemodi conatus nominatim duos accuſas; Ioannem Maffeium, & Benedictum Iuſtinianum, quorum alterum dicis *miſſum in Luſitaniam*, alterum, *in Siciliam*, *quaſi exilij nomine*; id qua fide ſcribas, mihi incompertum eſt, vel potius compertum; poſtquã enim tot mendacia tam craſſa & turpia effutiuiſti, neſcio cur mihi perſuadere debeam, te hoc loco nihil falſitatis narrationi admiſcuiſſe: præſertim cùm ſciam, vtrunque horum, quos tu traducis, adhuc ſuperſtitem eſſe; Deoq; in Societate ſeruire: & Iuſtinianum quidem ab eo tempore etiam aliis præfuiſſe, quem Carolus Tapia Iureconſultus tractatu de Religionis rebus, hoc elogio exornat: *Benedictus Iuſtinianus Ianuenſis Theologicæ diſciplinæ periti ſſimus explanator, in Romano Collegio, vir ſuauiſſimus ac politiſſimus, verbiq; Dei prædicatione inſignis.* Maffeium autem, cùm ob alia elegãtiſſima ingenij monumenta, tum ob vitam Parentis noſtri Ignatij ab eo literis commendatam, vbique celebrari; qui cur in Luſitaniam profectus ſit, ipſemet exponit in Epiſtola ad Regem Catholicum Philippum, quã hiſtoriis Indicis præfixit. At quod aliquando quidam ſunt, qui res nouas moliuntur, terminoſque à Patribus fixos transferre, & immota loco mouere nituntur; id non eſt mirum; accidit hoc in ipſa Eccleſia, quæ *tota pulchra*, & omnis maculæ expers. Accidit hoc populo Iſraëlitico, cùm aliâs, tum temporibus Oniæ Pontificis. *Nam cùm ſancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optimè cuſtodirentur propter Oniæ Pontificis pietatem, & animos odio habentes mala; Simon præpoſitus templi conſtitutus, contendebat iniquum aliquid in ciuitate moliri:* Et vt turbas, quas parturiebat, pareret; ad Apollonium ſeſe contulit, *pecuniarum & patriæ delator*, neque Oniam

2. Machab. 3. & 4.

Oniam ſummum ſacerdotem maledictis inſectari deſtitit. Accidit hoc aliis Religioſis familiis. Quantæ enim diſputationes exortæ ſunt circa regulam & inſtitutum S. Frãciſci, vt hunc Ordinem multorum loco nominem, excitatæ non modò ab his, qui foris erãt, ſed etiam à domeſticis fidei? Nec immeritò inter eos, à quibus multa perpeſſus ſit; numerat S. Paulus *falſos fratres*. Nec de nihilo clamat: *Corripite inquietos: Rogo vos fratres, vt obſeruetis eos, qui diſſenſiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt, & declinate ab illis. Huiuſmodi enim Chriſto Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo ventri: & per dulces ſermones & benedictiones ſeducũt corda innocentium.* Qui quidquid machinentur; nihil efficiunt, niſi apud *inquietos*. Nã quod Tertullianus ait de hæreſi, id, mutatis paululis vocibus, ad noſtrũ propoſitum accommodari poteſt. *Hæreſes de quorundam infirmitatibus habent, quod valent; nihil valentes, ſi in benè valentem fidem incurrant.* Talis enim, quidquid alij ſtatuant, fidenter cum Ioſue clamat: *Ego autem & domus mea ſeruiemus Domino.* Cùm Ionathas ſummus ſacerdos & dux populi Iſraëlitici veniſſet Ptolomaidem ad Alexandrum Regem, *conuenerunt aduerſus eum viri peſtilentes ex Iſrael, viri iniqui interpellantes aduerſus eum:* At quo profectu? *Et non intendit ad eos Rex. Et iuſſit ſpoliari Ionathan veſtibus ſuis, & indui eum purpura: & ita fecerunt. Et collocauit eum Rex ſedere ſecum. Dixitque Principibus ſuis: exite cum eo in medium ciuitatis, & prædicate, vt nemo aduerſus eum interpellet de vllo negotio, nec quiſquam ei moleſtus ſit de vlla ratione. Et factum eſt vt viderunt qui interpellabant, gloriam eius quæ prædicabatur, & opertum purpura, fugerunt omnes.* Ecce quid effecerint ſeditioſi iſti cum ſuis criminationibus aduerſus populi Ducem & Antiſtitem.

1 Theſſal. 5. *Rom. 16.* *Tertull. de Præſcript.* *Ioſue 24.* *1. Machab. 10.*

Ais: *Ex hoc ordine alumnorum, quos volunt, etiam poſt multorum annorum labores, dimittendi poteſtatem ſibi reſeruant, atque etiam quandoque infirmitatis inter ipſos acquiſita, aut aliorum quorumlibet nulla habita ratione, liberrimè non ſine graui ſcandalo dimittunt.* Primò, non tantùm ſcholaſtici & ſimplicibus votis obſtricti; ſed & Coadiutores formati & Profeſſi dimittuntur, ſi cauſa dimiſſionis legitima ſuppetat, vt libro primo fuſius dictum: & hanc miſſionis dandæ poteſtatem habet Societas ab iis, qui eam dare poſſunt, hoc eſt, à ſummis Pontificibus. Deinde hoc tibi ſanctè affirmo, nullum præter fas & æquum dimitti, cauſa iuſtiſſima ſuppetat oportet. nam quod ais, *propter morbum* in Societate contractum aliquos inuitos & reluctantes expelli; id à vero tam remotum eſt, quàm quod maximè, niſi fortè loquaris de incurabili, morbo animi, aut morum: talem ęgrum, vt antea profeſſus ſum, non retinemus; ſi medicinæ ſit impatiens. Non enim patimur, vt in ſchola Chriſtianæ diſciplinæ aliquis potius deficiat, quàm proficiat, potius regrediatur, quàm progrediatur.

De poteſtate dimittendi.

Sed ais: *Iſtos tranſacta iam meliore ætatis parte, incidere poſtea in multas miſerias ſub extremam vitæ partem, quippe imparatos à rebus ad vitæ ſuſtentationem neceſſariis.* At ſi incidunt, ſua culpa incidunt. Cur enim vitam religiosè nõ inſtituunt? Cur mores ſuos ad eam normam, quã ſpontè ſibi delegerunt, non componunt? Cur non ambulant dignè vocatione, qua ſunt vocati? ſi officium faciant, nihil periculi imminet. *Non vidi iuſtum derelictum*, ait Propheta, *nec ſemen eius quærens panem.* Quod ſi Deum & vocationem deſerant, & in religione parùm religiosè viuant, iuſto Dei iudicio fit, vt aliquando in graues calamitates incurrant, vt quos benignitas Dei retinere intra honeſti

terminos non potuit, caſtiget iam, tãquam prævaricatores, ſeueritas. Benedictiones, quas olim Deus promiſit *Deut. 28.* obſeruatoribus legis;& maledictiones, quas minatus eſt transgreſſoribus legis; pertinent quoq; ſuo modo ad religioſos, qui promiſſa faciunt; & ad eos, qui fidei immemores, reſiliunt & excedunt. Illis acclamatur: *Benedictus tu in ciuitate,& benedictus in agro:* His, *maledictus eris in ciuitate,& maledictus in agro.* Illis; *Benedicta horrea tua,& benedicta reliquiæ tua.* His, *Maledicta reliquiæ tuæ,& maledictũ horreum tuum.* Illis: *Benedictus eris ingrediens & egrediens:* His, *Maledictus eris ingrediens,& maledictus egrediens. Mittet Dominus ſuper te famem,& eſuriem,& increpationem in omnia opera tua,quæ tu facies, donec conterat te, & perdat propter adinuentiones tuas peſſimas, inquibus reliquiſti me.*

Eſt & aliud, inquis, *ex hoc in Republica graue incommodum, vbi qui iuuenes Societatem ingrediuntur, ac aliquandiu ibi morantur, ſolent familiæ ita de bonis diſponere, ac ſi mortui illi eſſent, vbi verò denuò extruduntur aut egrediuntur, facta noua rerum partitione omnia confunduntur, graui familiarum incommodo: Nam ſi ab initio aliter res partiti fuiſſent, quilibet, rerũ proportione habita, longè aliter ſibi prouidiſſent.* Reſpondeo, aut familiæ illæ diuidunt hæreditatem ſeu patrimonium conſcio, volente & conſentiente illo, qui Societatem amplectitur, aut inſcio; aut ſi conſcio; certò inuito & reclamante: ſi primùm; tunc ſi talis nõ perſeueret in Ordine, immeritò poſtea conqueritur de partitione facta; quandoquidem facta eſt legitimè, iubente & conſentiente illo: pono enim eius eſſe ætatis & conditionis, cuius conſenſus faciat partitionem illam legitimam. Si ſecundum; tunc dico, partitionem illam fuiſſe iniquam; nemo enim ius habet in bona alterius Domino nolente & inſcio: at ille, qui Societatem amplectitur, adhuc Dominus eſt ſui patrimonij, tum tempore tyrocinij, *De Hæreditatibus.*

tum exacto iam tyrocinio, quãdo votis ſimplicibus obligatus eſt. Nam ingreſſus in noſtram religionem, non priuat aliquem Dominio ſuarum rerum, etſi priuat profeſſio, aut cooptatio in numerum Coadiutorum formatorum; quo caſu, ſi de bonis ſuis non diſpoſuerit, poterunt ea cognati & hæredes, arbitratu ſuo diuidere, nec quiſquam illis litem intendet; licet in aliis nonnullis Ordinibus, ipſum etiam patrimonium profitentis non ad cognatos, ſed potius ad Monaſterium deuoluatur. Ergo, ſi quis poſtea ex Ordine excedat, cuius bona inter cognatos, ipſo non approbante, fuerint diſtributa; meritò, quæ ſua ſunt, repetet; nec maior inde naſcetur perturbatio, quàm oriri ſoleat, cùm quod iniuſtè detinetur, legitimo Domino reſtituitur. Quo enim iure, iſti, in non ſua inuolarunt, niſi quod iam eò ventum eſt, vt quàm primum quis religionem ingreditur, pleriq; bona illius prædam Myſorum reputent; miluiniſque & aquilinis vngulis diripiant; & hoc ipſo etiam ſe obſequium Deo præſtare putent; ſi diligenter caueãt, ne qua portio ad Monaſterium perueniat?

Pergis: *Qui in alumnorum gradu viuunt, præ cæteris omnibus exagitantur, exercentur, vexantur, affliguntur, publica depreſſione caſtigantur, ſi telæ araneæ in feneſtra, aut cubili cõſpiciantur; ſi omnia non ſint exactè curata; ſi in temporis puncto non ſint in locis, ad quæ ſigno campanæ vocantur; ſi lectum ſtato tempore non ſtrauerint; ſi ſcultellas non rectè lauerint, ſi celerius comederint; aut inter comedendum circumſpexerint; ſi celerius aut liberius incedant; ſi cum extraneis ſine facultate loquantur; cibum quandoque vel potum in pœnam detrahunt, diſciplinas, aliaſque, quas volunt, pœnas imponunt.* Eheu quales *exagitationes*, quales *exercitationes*, quales *vexationes*, quales *afflictiones*, quales *depreſſiones*, quales & quam a-

troces

troces *caſtigationes*, quales *latomiæ*. Mirum ni cum Tyndaro dicas: *Vidi ego multa ſæpe picta, quæ Acheronte fierent cruciamenta, verumenimuero nullus adæque eſt Acheruns, atque vbi ego fui in lapicidinis, illic demum eſt locus, vbi labore laſſitudo omnis exigunda ex corpore. Etiam cibum*, inquis, *& potum ſubtrahunt.* O intolerandam carnificinam, præſertim ſi quis fameat aut ſitiat, aut patre bibulo ſit progenitus. Sed tamen ne has pœnas in ſolis Ieſuitarum collegiis vſitatas arbitreris, non te mittam ad variorum religioſorum Ordines, neque ad Baſilium, Caſſianum, & alios, qui de diſciplina religioſa ſcripſerũt; neq; ad quamlibet benè conſtitutam Rempublicam, quæ præmia rectè factis, & mulctas iis, quæ ſecus fiunt, decernit: neque ad priuatam quamque domum aut familiam, quæ ſine animaduerſione in delinquentes, rectè adminiſtrari & gubernari nequit: tãtum rogabo, vt ad externam illam militiam, qua pro perituris bonis certatur & diſceptatur, oculos flectas: & poſtea, vbi omnia inſpexeris, oculos ad hanc noſtram ſpiritualem militiam, & ad hæc caſtra Dei reflectas. Vix vllam pœnam reperies in militia ſpirituali, cuius ſimilem: vel potius, qua longè grauiorem non ſis reperturus in illa Martia. Nam ſi quid milites deliquiſſent; aut *hordeo paſcebantur*: teſtes Liuius, Suetonius, Plutarchus, Dio, Vegetius; aut *ſtantes cibum capere iubebãtur:* Auctor Liuius: aut *foſſam fodere*, teſtis Plutarchus in Lucullo; aut *in itinere cum impedimentis iter facere*; vt ex Ammiano liquet, aut *tendendi locum mutare*, teſtis Liuius libro vigeſimo quinto, aut *extra oppidum aut caſtra hybernare*; teſtis idem Liuius, libro trigeſimo quinto, & Valerius Maximus libro ſecũdo, capite ſeptimo, aut *ſtare per totum diem ante prætorium, interdum tunicati diſcinctique*,

De pœnitẽtiis.

Vide Refut. hiſt. Ieſuit. fol. 83. & ſeq.

Liuius lib. 37. Suet. Auguſt. Plutarch. Marcell. Dio lib. 49. Veget. lib. 1. cap. 14. Liuius lib. 34.

nonnunquam cum decempedis, vel etiam ceſpitem portantes, vt Liuius tradit libro vigeſimo ſeptimo, aut *à caſtris ſegregari*, quod manifeſtum ex Vegetio libro tertio, capite quarto, aut *militiam mutare*, vt cùm eques in peditum numerum redigebatur: Mittebãtur præterea cum ignominia, vt notum omnibus. Fuit hæc quoque antiquitus *militaris animaduerſio*, inquit Gellius, *iubere ignominiæ cauſa militi venam ſolui, & ſanguinem mitti*. Loco huius, ſi placet, accipere potes religioſam illam pœnam, quæ *diſciplina* dicitur; licet huic aliæ, etiam militares, longè ſint ſimiliores, vt *virgis cædi, vite aut fuſte verberari*. Si igitur hæ, & id genus aliç pœnę delinquentibus ſtatutæ ſunt in militia illa temporali; cur in hac ſpirituali nullæ pœnæ eſſent, cum *pœnis & præmiis*, vt ille ait, *omnia optimè regãtur*: aut ſi ſunt, cur tanquam tyrannicæ, & quaſi ex Phalaridis officina profectæ eſſent, traducuntur, cùm ſint mitiſſimæ & planè paternæ? Non enim apud Religioſos locum habet *decimatio*, nõ *manuum amputatio*, nõ *ad beſtias damnatio*; non *in crucem ſublatio*, non *capitis pœna*, nõ *viuocomburium*, non *lapidatio*, non cætera de genere eodem necis genera. ſed omnes, apud Religioſos, præſertim in Societate, vſitatæ correctiones, planè clementes ſunt & paternæ; quarum, qui impatiens eſt, & negligens, is ſatis prodit, quo ſpiritu agatur, *Si extra diſciplinam eſtis*, inquit Apoſtolus, *ergo adulteri, & non filij eſtis*. Nec ſoli alumni puniuntur, ſi quid errati admittant, vt tu fabularis, ſed omnes ſimpliciter, ſine vlla exceptione: omnes enim ſeſe filios Societatis profitentur, & ſibi dictum exiſtimant illud: *Fili mi, noli negligere diſciplinam Domini, neq; fatigeris, dum ab eo argueris*, per Superiores videlicet, quibus Chriſti loco pares. *Quem enim diligit Dominus, caſtigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit: in diſciplina perſeuerate*:

Gell. lib. 10.

Hebr. 12.

Tan-

Tanquam filiis offert ſe Deus. Quis enim filius, quem non corripit pater?

His, inquis, *pœnis adigunt quoſdam, vt fugam meditentur, & data occaſione arripiant:* Nempe tui ſimiles, de *generatione mala & adultera*, qui *remiſſas manus*, & *ſoluta genua non erigunt*, nec *greſſus rectos pedibus ſuis faciunt*, vt non *claudicantes errent: qui exoſam* habent *diſciplinam, & timorem Domini non ſuſcipiunt; nec acquieſcunt conſilio Dei, & detrahunt vniuerſæ correptioni eius.* Qui vocem illam ſpernunt; *Diſciplinam Domini, fili mi, ne abiicias; nec deficias cùm ab eo corriperis, quem enim diligit Dominus, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi. Quoſdam*, inquis, *his pœnis ad inſaniam redigunt.* Niſi inſanus eſſes, nunquam conuicium tam inſanũ effutiuiſſes. Sed probas calumniam tuam exemplo eius, qui mente captus, Coloniæ tres ex noſtris peremit. Profectò ſatis mirari nequeo frontem tuam, qui auſis in medium proferre hanc tragœdiam: cũ toti mundo conſtet, hominem illum redactum ad inſaniam, nõ vexationibus & afflictionibus, quæ nullæ erant, ſed nimia animi in ſtudiorum laboribus contentione, & præterea inſita quadam, vt contingit quibuſdam ingeniis, ad maniam inclinatione. vt enim aliqui ad ſtultitiam quædam ſemina à natura habent inſperſa ita & ad inſaniam; quibus facili negotio rationis vſus intercludi, & vel in amentiam, vel in furorem degenerare poteſt. Ex quorum numero & iſte vnus erat. Quid mirum autem, ſi furioſus obuios trucidet? Non ſolus exſtitit, qui furiis actus tale facinus conſciuerit: nec inauditum, licet familiariſſimos furioſus perimat, non enim diſtinguit furor notos ab ignotis, nec neceſſarios à non neceſſariis. Obi quæſo hiſtorias, & circũſpice, vtrũ nulla exẽpla occurrant, vbi parens furiis impulſus, etiã proprios liberos trucidarit, & miſerãdũ in

Prouerb. 3.

Hiſtoria Colonienſis de inſano.

Vega lib. 3. de arte Medendi, cap. 15.

modum diſcerpſerit? Conſule Medicos; an non inter proprietates furioſorum has etiam enumerant, *quod ſint temerarÿ & iniurioſi, ita vt familiaribus inſidias parēt, & eos vulnerent, & quandoq; occidant?* Qui & monent, non facilè illis fidem adhibendam, *licet ſapere videantur, eſſe enim hūc maniacorum dolum, vt à vinculis & flagellis euadere poſſint.* Quod Medicorum monitum ſi noſtri obſeruaſſent, melius fortè vitæ ſuæ conſuluiſſent, ſed dum miſericordia religioſa moti, potius furibundi illius, quàm ſui rationem habent, in manus eius incurrerunt, quod tu ſceleribus illorum adſcribendum ſuſpicaris. At ego eò ſceleratiorem hanc tuam ſuſpicionem duco, quò certius eſt, illos, qui perempti ſunt, fuiſſe viros innocentiſſimos, & religioſiſſimos, & toti Colonienſi ciuitati ob virtutem venerandos. Mirum dictu, te tam atrocem calumniatorem eſſe, vt ne à mortuis quidem petulantem & maledicam linguam abſtineas: quod illis accidit, id & tibi improbo, & cuiuis probo euenire poteſt: nam ab huiuſmodi incertis caſibus, & improuiſis periculis nemo mortalium exceptus eſt.

Quis ſit finis pœnitentiarū.

Addis: *Tota hæc affligendi ratio, eò maximè tendere videtur, vt alumni magis ad Profeſſorum obſequia, quàm ad virtutem inſtituantur.* Falſum: quia finis huiuſmodi pœnarū alius non eſt, quàm vt diſciplina religioſa conſeruetur, & omnia ordine & decenter fiant, vitiiſque, etiam minutis, aditus ſtudioſè intercludatur, vt quidquid virum religioſum deformat, corrigatur & amputetur. *Plura*, inquis, *faciunt alumni, quàm Profeſſi.* Fortè ideò, quia ſunt plures; Item, quia ætate & viribus plerunque validiores: *Opera*, ait ille, *& haſtæ iuuenum ſunt, conſilia & preces ſenum.* Neſcis fuiſſe Rempublicam in qua triplex, certis temporibus, conſtituebatur chorus: primi canebant: *ſe ſtrenuos & in-*

De laboribus Societatu.

& inuictos viros fore: Alteri, *ſe eſſe:* Tertij, *ſe fuiſſe.* Etſi nemo apud nos otioſus; nam & ipſis profeſſis ſua ſunt & in ſcholis, & in templis munera, publica & priuata. In hac Domini vinea, non auditur illud: *Nos portauimus pondus diei & æſtus*, quia hoc murmuratorum eſt; quibus non omnia communią, ſiue labor, ſiue quies.

Retrahuntur, inquis, *alumni ab iis exercitiis, quibus rerum exactior acquiri poſſet experientia, ne ſcilicet plures ad gubernandum fiant idonei.* Nihil minus, mi homo, imò Societati nihil eſſet gratius, quàm vt omnes, iis dotibus ornati eſſent, quæ ad gubernacula requiruntur: eò felicior Ordo eſſet; ſicut eò inſtructior & fortior eſt exercitus, cuius etiam ſinguli gregarij milites, virtute & belli peritia, ita excellũt, vt Ducum & Capitaneorum officiis cum laude fungi queant.

Subiungis: *Profeſſorum quidam ingenuè fatentur, quàm pauciſſimos deinceps ad profeſſionem admittendos, ne videlicet nimia multitudine vileſcant.* Tot admittentur, quot apti fuerint, iudicio Superiorum: ſi autem apti fuerint, periculum non eſt, ne vileſcant, quia multitudo aptorũ non parit contemptum, ſed ineptorum. Neque multitudo idoneorum ea *turba* eſt, quam à profeſſione remouet noſter P. Ignatius, ſed eſt *caſtrorũ acies ordinata, & gens electa.*

Plurima, inquis, *ex his Ieſuitæ incommoda* incurrunt. Quæ illa? percenſe: *Poſtquam alumni aliquot annis cum ipſis vixerint, ac poſt diſcedunt, iam conſcij eorum, quæ inter ipſos fiunt; in vulgus, non ſine graui ſcandalo ac Ordinis infamia, ſpargendi facultatem acquirunt. Quod ſi mox, abſoluto Nouitiatus tempore, quo nihil ſiniſtri aduertere ſolent, vel profeſſi fierent, vel dimitterentur, nihil huiuſmodi euenire poſſet.* Prudentiſſima, ita me Deus amet, ratio: quam ſi in Concilio Tridentino propoſuiſſes; perſuaſiſſes proculdubio Patribus, *De Apoſtatis.*

tribus, vt Ieſuitis ſtatim à Tyrocinio profeſſionem imperarent: Sed tamen quærere ex te lubet, an non etiam Profeſſi ab Ordine deficere poſſint, ita vt vel ad alium Ordinem tranſeant; vel quod interdum contingit, ad ipſos Hęreticos transfugiant? An non & iſti infanda euulgandi copiam tunc haberent, ſi nefanda in Ordine perpetrarentur? Deinde, quantum fidei mereatur Apoſtata, cùm Ordini, quem deſeruit, maledicit; probatione non eget. Notus eſt transfugarum genius, quod ipſi agunt, aut agere cogitant, id per ſummam impudentiam Ordini affingunt, vt Apoſtaſiam ſuam & flagitia excuſent & velent. Cùm de S. Cornelio Pontifice à deſertoribus fidei ſparſum eſſet; eum paſſim *communicare ſacrificatis*, reſpondit S. Cyprianus: *Hoc de Apoſtatarum fictis rumoribus naſcitur. Neque enim poſſunt laudare nos, qui recedunt: aut exſpectare debemus vt placeamus illis, qui nobis diſplicentes, & contra Eccleſiam rebelles ſollicitandis de Eccleſia fratribus violenter inſiſtunt?* Præterea quod Hæretici de Ordine ſuſpicantur & comminiſcuntur, id iſti refugæ, graues ſcilicet teſtes, confirmant: in gratiam nimirum Hæreticorum, quibus falſos teſtes aduerſus religioſas familias ſubornare, tanti eſt, quāti fuit Iezabeli, cùm innocuum Naboth damnare meditaretur. Calumniabantur olim Ethnici, Chriſtianos, ſuis in conuentibus, *infantem trucidare, ſanguinemq́; eius excipere & epotare*, & poſt conuiuium *promiſcuè miſceri* ſine vllo conſanguinitatis reſpectu. Hæc paſſim in triuiis iactabantur ab improbis, & hoſtibus Chriſtiani nominis. Ergo ſi deſertor ad Ethnicos transfugiens, hæc tam horribilia facinora à Chriſtianis perpetrari dixiſſet; cuiuſnam rei teſtis fuiſſet, ſuęne impudētiæ, an Chriſtianorum nequitiæ? Certè, quàm parum primi illi Chriſtiani verè inſimulari poterant horum

S. Cyprian. epiſt. 25.

rum criminum: & quàm parum etiam de huiuſmodi Apoſtatarum criminationibus ſolliciti erant; tam parum itidem Ordo noſter (quod diuinæ bonitati acceptum referimus) accuſari poteſt nefariorum ſcelerum; Et æquè parum moramur; quid Apoſtatæ ſpargant, non enim viderunt apud nos *Eleuſinia* aut *Samothracia ſacra*. *Multi*, inquis, *creſcente iudicij maturitate, iugum hoc pertæſi, illud excutere conantur, & de facto etiam excutiunt*. Scribere debuiſſes, *creſcente iudicij malitia & peruerſitate*. Creſcit nimirum in his iudicij maturitas, ſicut creuerat in eo populo cui dicitur: *A ſæculo confregiſti iugum meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti; non ſeruiam*; ſcilicet, iudicij maturitas eſt: *derelinquere fontem aquæ viuæ, & fodere ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere nō valent aquas*. At, quod multi ſunt, quid mirum? quàm multi deficiunt à fide Chriſtiana? oraculum Chriſti eſt: *Multi vocati, pauci verò electi*. *Auolent*, inquit Tertullianus, *quantum volent, paleæ leuis fidei, quocunque afflatu tentationum, eo purior maſſa frumenti reponetur in horrea Domini. Nonnè ab ipſo Domino quidam diſcentium diuerterunt? nec tamen propterea cæteri quoque diſcedendum à veſtigiis eius putauerunt: ſed qui ſciuerunt illum vitæ eſſe verbum, & à Deo veniſſe, perſeuerauerunt in comitatu eius. vſque ad finem, cum illis, ſi vellent & ipſi diſcedere, placidè obtuliſſet. Minus eſt, ſi & Apoſtolum eius, aliqui, Phygellus, & Hermogenes, & Philetus, & Hymenæus reliquerunt. Ipſe traditor Chriſti de Apoſtolis fuit. Miramur de Eccleſiis eius*, (& religioſis Ordinibus) *ſi à quibuſdam deſeruntur; cùm ea nos oſtendunt Chriſtianos, quæ patimur ad exemplum ipſius Chriſti. Ex nobis, inquit, prodierunt; ſed non fuerunt ex nobis: ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum.*

Hierem. 2.

Tertullian. lib. de præſcript.

Perſequuntur, inquis, *eos qui diſcedunt tanquam Apoſtatas*:

tas. Meritò, ſi abſque Superiorum permiſſu abeant, quia veriſſimi ſunt Apoſtatæ: ex declaratione cùm aliorum Pontificũ; tum nominatim Pij V. cuius tu iudicio, quaſi multum tribuas, videri cupis. Noſti autem, quæ pœnæ in iure Canonico Ordinum deſertoribus ſint conſtitutę. *Graue crimen reputant*, inquis, *ſi quis ab ipſis diſcedat*. Meritò, quia Apoſtaſia ab Ordine, non eſt leue crimen, niſi apud ipſos Apoſtatas: ſicut furtum apud fures, & latrocinium, apud latrones. Pythagorici, Apoſtatas à Philoſophia pro mortuis habebant; & ideo iiſdem Cenotaphia ſeu columnas erigebant: vt teſtãtur Origenes & Clemẽs Alexandrinus: qui addit: *Etiam in barbara Philoſophia vocant mortuos, eos, qui exciderunt à dogmatibus, & mentem ſubiecerũt animæ perturbationibus*. Quanto meliore iure mortuis annumerãtur, qui reflexo curſu à diuina & religioſa vita, ad vanã & mundanam deſciſcunt. Ais: *Non deſunt, qui exiſtiment alumnos ipſorum, ne ſimplicia quidem vota emittere, de illorum ſuſcipienda religione, & profeſſione, ſed ſimplici tantùm promiſſione ſeſe adſtringere, ſicut in ſponſalibus contingit: à qua promittendi ratione dubium non eſt, quin certis de cauſis poſſit ſe quis excutere, ſiue ob expectatæ partis moram, ſiue ob alia, quæ iudicio bonorum virorum ad id ſufficientia interuenire contingit.* Egregium ſcilicet deſertorum defenſorem agis, cùm ſuper euidenter falſum fundamẽtum, totam commenti tui fabricam, ſtruis. Quid enim inanius, quàm noſtros, ne ſimplicia quidem vota nuncupare? An non enim formula, qua ſeſe obligant in hunc modum concipitur? *Voueo paupertatem, caſtitatem, & obedientiam perpetuam?* non dicitur, *vouebo*, ſicut in ſponſalibus illud vſurpatur: *Ducam*; vel *habebo te*: ſed vt in matrimonio de præſenti dicitur, *Duco te, accipio te*, ita & hìc; *voueo*, cum animo ſeſe obligandi, Deoque in perpetuum conſe-

Orig. lib. 2. & 3. contra Celſum.

Clemens lib. 5. Stromatum.

De Votis ſimplicibus Societatis.

conſecrandi. Quæro ex te, an non veri nominis votum ſimplex edat, ſi quis extra religionem voueat Deo perpetuam caſtitatem verbis de præſenti: dicendo videlicet: *Voueo tibi Deus perpetuam caſtitatem?* ſi is verum votum ſimplex emittit, cur non & noſtri, cùm iiſdem verbis vtantur; eundemque animum ſeſe perpetuò obſtringendi habeant? Licetne illi, qui tale votum ſimplex caſtitatis fecit, reſilire, aut matrimonium contrahere, quamuis lõgiſſimo tẽpore viuat? ſi huic nõ licet, cur noſtris liceret votum ſimplex retractare, pedemq; referre? Et quod de voto caſtitatis aſſero, intellectũ itidẽ volo de paupertate & obedientia, ſi quis hæc Deo voueret extra religionem.

Secundò, vota noſtra non modò ſimplicia vota ſunt de *præſenti*, & non promiſſio de votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, aliquando nuncupandis; ſed prætere a hominem verè religioſum efficiunt, & in Religionis ſtatu conſtituunt, eumque & Deo, & Societatis ſuperioribus actu tradunt; ita vt iam non ipſe: ſed Superiores in ipſum poteſtatem habeant: & in hoc non modò differunt à voto, quo quis ſe obligat ad ingreſſum Religionis, ſed differũt etiam à votis ſimplicibus caſtitatis, aut paupertatis, aut obedientiæ, quæ quis extra Religionis ſtatum vouere poſſet; per hæc enim non fit aliquis religioſus, nec tradit Dominium ſui alteri homini, licet reuera de præſenti tradat, & conſecret ſe Deo; at per noſtra fit veri nominis Religioſus, & exuit ſe iure ſuo; illudque Superiori volens lubensque tranſcribit; cùm in Religione à Sede Apoſtolica approbata emittantur. Etſi conueniunt etiam in hoc, quod nõ tantùm ſint *promiſſoria*, ſed etiam de præſenti, alicuius rei *exhibitoria*: nam qui in ſæculo vouet caſtitatem, v. g. is de præſenti abdicat ſe vſu ſui corporis, & totum Deo dedicat; quod multò magis in noſtra religione contingit, dum quis caſtitatem, pau-

pertatem & obedientiam vouet: quo ipſo deſinit iam eſſe ſuus, & alterius eſſe incipit, & alterius itidem eſt; quàm primum vota vouit: Dei videlicet, & ſuperiorum: noſtra enim ſimplicia vota præter exhibitionem, quæ fit Deo: complectuntur etiam exhibitionem; qua quis ſe Superioribus, loco Dei, exhibet, & de præſenti tradit. Quamuis illud quartum votum, quod formulæ adiungitur his verbis, *& promitto eandem* (Societatem) *me ingreſſurum, vt vitam in ea perpetuò degam*, tantum ſit *promiſſorium, & de futuro*, cùm ſit obligatio ad futuram profeſſionem, vel ſtatum Coadiutorum formatorum, iudicio Superiorum; ſed tamen etiam in præſenti obligare incipit, quatenus ſcilicet ſtatim obſtrictus ſum, vt alterutrũ gradum acceptem, tunc quando mihi à Superioribus offeretur; ſicut qui in ſæculo vouet ſe ingreſſurum Religionem poſt annum, aut continentiam poſt obitum vxoris; is ſtatim obligatus eſt, vt elapſo anno Religionem ingrediatur, & mortua coniuge, ab alio matrimonio abſtineat. Verùm in Societate noſtra cum hoc voto ſimplici de futuro, & promiſſorio, tria coniunguntur de præſenti: etſi, vt dicebam, ſimplicia; quibus homo ita adſtringitur, vt Deo & Societati iam totus ſit conſecratus, nec ſine Apoſtaſiæ nota reſilire, nec etiam matrimonium licitè & validè contrahere queat: idque ex peculiari conſtitutione Gregorij XIII. & hanc conditionem, nempe vt vota ſimplicia irritum reddant matrimonium, poſſet etiam Eccleſia addere voto ſimplici caſtitatis à ſæculari emiſſo, cùm hæc ab Eccleſiæ auctoritate pendeant. Verùm ſatis de his ad retundendas calumnias tuas, qui temerè ſimul & imperitè blateras, vota noſtra, ne ꝓpriè quidẽ eſſe *vota ſimplicia*; adeo liuor cor tuũ exedit, & aduerſus nos facib' ſuis exſtimulat. Nũc reliqua videamus.

Ais: *Hoc etiam nomine alumnis licitum eſſe diſceſſum, quia apud*

apud Ieſuitas nõ inueniatur, quod à Religioſo vel inprimis quærendum: & cuius adipiſcendi gratia, quiuis religionis iugum ſubit: quod genus, ſtudium perfectionis, amor virtutum, fuga vitiorum, cultus diuinus. Ita ſcilicet dictare ſolent Apoſtatæ, aut Apoſtaſiam meditantes, *ad excuſandas excuſationes in peccatis*: qui tum putant ſe meliores fore, ſi defectionẽ ſuam mendaciis tueantur: & quod minimè quærebant aut deſiderabant; id ſe non potuiſſe reperire fingant; eo planè modo, quo Lutherus & alij huius ætatis Apoſtatæ dicebant, ſe pietatem nullam ſuo in Ordine inueniſſe. Quàm autem pietatis cupidi fuerint, quis ignorat? Vita, quam viuunt, ſatis ſuperque docet cùm iſtis, tum aliis transfugis Venerem & ventrem magis fuiſſe curæ & cordi, quam virtutem. Deinde fieri non poteſt: vt in Ordine ab Apoſtolica Sede approbato, & quẽ Conciliũ Tridentinũ *pij inſtituti* nomine cohoneſtat, nihil aliud reperiatur, quam officina improbitatis & vitiorum: aliâs Eccleſia approbaret Ordinẽ Eccleſię pernicioſum; ꝙ tu, ſi es, qui videri cupis, Catholic⁹, nunquã affirmabis: ergo hęc deſertorũ defenſio nulla eſt: & licet alicubi religioſa diſciplina collabi queat, aliorũ tamen improbitas & diſſolutio non facit, vt tibi itidẽ liceat eſſe improbũ & diſſolutum; ita vt vota, quæ *diſtinxerunt labia tua*, non perſoluas, & in Ægyptum, vnde veneras, denuò reuertaris.

Quod tantoperè, inquis, *cum pulchellis agere, eoſque ad ſe, aliis reiectis, allicere ſatagunt, non tàm animarum religioſo Zelo curam illos exercere, quàm aliud aliquid captare indicium eſt.* Cùm toties *pulchellos* inculces, neſcio quæ meum animum de candore tuo & integritate ſuſpicio pulſet. Quid tibi, Ballio, cum *pulchellis*? Nobis pulcher eſt, quiſquis virtute & ingenio ornatus eſt, & qualem corporis conſtitutionem ab iis exigamus, quos in noſtrum Ordinem adſcribimus, iam alibi expoſui. *Iſta, quæ paulò pòſt*

laudem omnem amittent, inquit ille, *defloreſcente forma, minimè curanda ſunt vero Laconi*, & multò adhuc minus vero Religioſo; Alioquin eidem occineretur illud eiuſdẽ; *Videris mihi neq́; Laconicum* (Religioſum) *habere animum, neque animatus eſſe, vt decet virum modeſtum: neque veram & iuſtam laudem reſpicere*. *Si de animabus ageretur*, inquis, *omnium animas habentium, eadem, Apoſtolorum more & exemplo, eſſet habenda ratio*. Etiam vbi de animabus agitur, non omnium habetur eadem ratio, ex ipſo prudentiæ & charitatis præſcripto, vt notum eſt: quin aliquibus iuſtiſſimas ob cauſas maius ſtudium, quàm aliis impendere licet, more & exemplo non modò Apoſtolorum, & omnium rectè ſentientiũ, ſed etiam ipſius Dei, qui licet omnium ſalutem ſedulò procuret, aliis tamen maiora, quàm aliis adiumenta ad ſalutem ſubminiſtrat: ita vt veriſſimè cum Propheta canere poſſint; *Non fecit taliter omni nationi*. Ergo licet Ieſuitæ his, quàm illis, excolendis, & inſtituendis diligentiorem operam, iuſtas ob cauſas, nauarent, nihil alienum à recta ratione facerent.

Religioſi, inquis, *vt præclara quædam in veſtibus, vt byſſum & purpuram Regum domibus relinquunt, ita etiam collectis miſellis, qui facilè ſolent à cæteris deſpici, contenti eſſe debent, pulchellosq́; aulis & palatiis relinquere*. Video te ita comparatum eſſe, vt feces tribui velis Deo, vinum mundo; paleas Deo; triticum mundo; putamina Deo, nucleum mundo: quia ſolos *miſellos* ad Religionem deſtinas; miſellos, inquam, non modò corpore & fortunis, ſed & ingenij dotibus. Miſellos, hoc eſt, ſtupidos, ſtipites & plumbeos. Horum nulla, quod ſciam, religio ſe profitetur aſylum & receptaculum, & omnium minimè noſtra, cuius functionibus obeundis nemo ineptus eſt idoneus: Etſi his etiam miſellis Societas ſuam operam nõ neget, ſed extra Ordinem, eo modo, quo quoſcũq; alios,

extra

extra religioſam profeſſionē degentes, ope ſua adiuuare ſtudet: *Pulchellos* illos tuos, ſi ſub externa ſpecie parū indolis ad litteras & virtutes gerant, nec tibi nec aliis inuidemus, nec vt Ordinis noſtri candidati fiant, optamus; tantum abeſt, vt ambiamus. δύσμορφος εἴην μᾶλλον ἢ καλὸς κακός. ait neſcio quis veterum Tragicorum. *Cincinnatulos pueros*, inquit S. Hieronymus, *& calamiſtratos, & peregrini* *S. Hier. ad Demetriad.* *muris olentes pelliculas, quaſi quaſdam peſtes & venena pudicitiæ, virgo deuitet.*

Nunc iterum vicem Apoſtatarum doles: *Puniuntur*, inquis, *& exagitātur innumeris modis.* Tuam cauſam agis, cùm transfugis vis parci, ita & olim Iulianus, teſte S. Cyrillo, deſertores veræ religionis debitis ſuppliciis affici, concoquere nequibat, quia & ipſe Apoſtata erat. *Fortaſſis abſonum videtur Iuliano*, inquit S. Cyrillus, *quod Apoſtatæ* *S. Cyrill. lib 5.* *ſupplicia luere debeant, benè enim in illorū numero ſeipſum eſſe* *contra Iulian.* *nouit, eò quod non ſit extra pœnam ſummam, abiecto ſcuto, & reipſa habitus à virtute alienus & transfuga, & in via errorū, in impietatis barathrum deuolutus. Conantur*, inquis, *eos omnibus exoſos reddere.* Nemo Apoſtatam magis exoſum facit, quàm ipſe ſeipſum, & cùm Deus habeat illos exoſos, non mirandum, ſi & homines. *Omnes nequitia eorū in Gal-* *Oſee 9.* *gal*, ait Dominus ore vatis, *quia ibi exoſos habui eos, propter malitiam adinuentionum eorum, de domo mea eiiciam eos, non addam, vt diligam eos, Radix eorum exſiccata eſt, fructum nequaquam facient, abiiciet eos Deus meus, quia non audiuerunt eum, & erūt vagi in nationibus.* Quare quod ais, *iſtos incertis ſedibus vagari:* id non eſt Ieſuitarum culpa, ſed Apoſtatarum natura; Iam enim audiſti, eos eſſe *vagos in nationibus.*

Coadiutores temporales, inquis, *etiam poſt profeſſionē dimitti poſſunt.* Volebas, opinor, dicere, poſt vota ſimplicia publicè edita. Non abnuo. Verū hoc non proprium Coadiutorum temporalium: ſed & ſpiritualium (qui & ipſi

votis ſimplicibus, ſed publicis, obligati ſunt) imò & profeſſorum; vt libro primo oſtendi. Noſſe tamen debes, quod iam alibi teſtatus ſum, nullum ſine iuſtiſſima cauſſa dimitti: quæ ſi tibi, aliiſq; non ſit explorata, at illis explorata eſt, qui ius miſſionis dandæ habent: id quod tibi perſuadeas velim, etiam de illo coadiutore temporali, qui poſt multos annos ſub *P. Generali Conrado*, vt tu dicis, vel vt dicere fortè volebas; *Eberhardo*, dimiſſus eſt, cuius tu ſortem flebilibus modis deploras, non vt illius miſerearis, ſed vt Ieſuitas inhumanitatis & ſæuitiæ inſimules. Sed criminare, vt lubet, & quãtum lubet, propter criminationes tuas nũquam adducemur, vt eos, qui moribus ſuis plus obſunt Ordini, quàm proſunt, feramus, vtque erga *murmuratores querulosos* (ſic enim Iudas Apoſtolus nominat) *& ſecundum deſideria ſua ambulantes*, non vtatur Societas iure ſuo.

Mendacia Pſeudocatholici.

L. Semper. ff. de iure immunitatis.

Cætera, quæ adiungis, mera ſunt mendacia & conuicia; Ordine numerabo quædam. I. *Senibus nullũ honorem, nullamq; reuerentiam haberi:* Licet enim & verè licet vſurpare illud Iuriſcõſulti: *Semper in ciuitate noſtra ſenectus venerabilis fuit, namq; maiores noſtri pœnè eundem honorem ſenibus, quẽ magiſtratibus tribuebant.* II. *Profeſſos vbiq; regnare & gubernare*, nam plurimis locis præſunt Collegiis non profeſſi: profeſſique, reliquorum inſtar, ſubſunt. III. *Profeſſos otioſos eſſe*, Si otioſi ſunt, vt tu ais, quomodo vbique regnant & gubernãt? An regnare & gubernare, eſt otiari? Deinde, plurimis locis profeſſi docent in ſcholis & templis, vt notum eſt. IV. *Profeſſos obſtare, ne alij rebus adminiſtrandis præficiantur*: falſum: quia ipſi profeſſi, hoc eſt, Generales & Prouinciales creant ſæpe Rectores & Superiores non profeſſos, & ſæpe etiam tales, qui nunquam ſunt futuri profeſſi. V. *Profeſſos reditibus collegiorum magis frui, quàm cæteros*, Profeſſi, ne facultatem quidem habent de-

gendi

gendi in Collegiis, niſi munus aliquod obeant: quo caſu, aliter non habentur & tractantur, quàm alij non profeſſi, niſi valetudinis ratio aliud poſtulet: quæ indulgentia nemini negatur: nam & non profeſſis, ſi afflictæ vires peculiare quid deſiderent, Superiorum paterna ſollicitudo debitum ſubſidium non ſubtrahit. VI. *Iuniores Rectores diligenter operam dare, vt qui antea fuère Rectores, aliò amandentur, propter importunitatem; nolle enim eos ſubeſſe.* Cæterùm ſi tales ſunt, qui nolint ſubeſſe: tunc non fit illis iniuria, ſi aliò mittantur, vbi nihilominus ceruix iugo ſubdenda erit. Sed abſit à viro Religioſo, vt præeſſe tantùm velit, ſubeſſe nolit. Qui non benè ſubeſt, nec benè preeſt, & qui illud alterum benè non didicit, is nec hoc benè didicit; inſeparabili enim nexu cohærent; & quomodo alios exemplo ſuo ad ſubiectionem incitaret, ſi ſubiici nõ didiciſſet? *Quem inuenias*, inquit ille, *qui docere poſſit, quod ipſe non didicit?* VII. *Alumnos abhorrere à gradu Coadiutorũ, ſpiritualium.* Falſum; nam cùm vota ſimplicia Deo nuncupant, ad hunc gradum, vel ad profeſſionem indefinitè, voto ſeſe obligant. An autẽ voto ſe quis adſtringit ad id, à quo abhorret? nec magis ſeſe ad profeſſionẽ obligant, quam ad hunc ſtatum, quia indifferentes ſunt; tam ad illam q̃ ad hunc, iudicio Superiorum. VIII. *Multos ad maxima quæq; gerenda aptiſſimos opprimi, ne emergant.* Videlicet tuo, & fortè eorum iudicio, qui ſe aptiſſimos iudicãt: plerunque autem fit, adeo amor proprius facile fallit, vt non niſi inepti, ſe iudicẽt eſſe aptos; & ineptiſſimi, aptiſſimos: id videlicet in omni propemodum ſtatu, rerumq; genere vſuuenire ſolet. Quod autẽ optas hæc tua conuicia *cedere ad noſtrã vtilitatẽ*, tecum etiam id opto: & ſpero futurũ; *quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*; ſæpe prodeſt hoſtis, ſi non ex propoſito ſuo, certè ex propoſito patientis. At ꝙ eadem commenta tua redũdatura

Veget. lib. 1. c. 8.

putas

putas ad Eccleſiæ ædificationẽ, maioremq́; gloriam Dei, de eo ego vehementer dubito: Nā Eccleſia non ædificatur calumniis & mendaciis, neq; his inſtrumentis gloria Dei creſcit, niſi fortè & hoc plane per accidẽs, & ad hāc, & ad illam aliquid conferas, cùm videlicet æquus lector videns, quàm perfricti ſis oris, & profligati cordis, magis ſibi à tam pernitioſo impoſtore cauebit, & alios, vt caueant, monebit, Deumq́; laudabit, qui malitiæ quidem tuę permiſit, vt tot calumnias ſcriberes, non aũt permiſit, vt quod ſcribẽdo ſpectaueras, obtineres. *Bene ꝙ malitia non* S. Hier. in Ruff. *habet tantas vires, quantos conatus*, inquit S. Hieronymus, *perierat innocentia, ſi ſemper nequitia iuncta eſſet potentia, & totum, q̃dq̃d cupit, calumnia praualeret. Sic igitur diuina auxiliante gratia* (vtar enim Epilogo quo S. Thomas opuſculum pro Religioſis, aduerſus impugnatores Religionũ, concludit) *malignorũ detractionibus repreſſis, euidenter apparet, ꝙ nihil damnationis eſt his, qui ſunt in Chriſto Ieſu: qui non ſecundũ carnem ambulant: ſed crucem Domini baiulantes operibus ſpiritualibus inſiſtunt, carnalia deſideria contemnentes. Pateret ſiquidẽ locus multa replicandi contra prædictos detractores: ſed eos diuino iudicio reſeruamus; cùm eorũ nequitia poſſit eſſe omnibus manifeſta ex his, quæ corde ſuo nequiſſimè ꝓtulerunt, ſecundum ſententiam Domini dicentis;* Matth. 12. *Quomodo poteſtis bona loqui, cùm ſitis mali? Ex ābundantia enim cordis os loquitur. Si quis ergo emũdauerit ſe ab iſtis, vt habetur* 2. Timoth. 2. *eorum iniquitati nõ conſentiens, erit vas in honorem ſanctificatum, & vtile Domino, ad omne opus bonum paratum. Qui verò eis conſentiunt, cæci cæcos ſequentes ſimul cum eis in foueam cadent. A qua, vt liberemur, hæc dicta ſufficiant, Domino adiuuante, cui ſit honor, & gratiarum actio in ſæcula ſæculorum, Amen.*

FINIS LIBRI SECVNDI.

VINDI-

VINDICATIO

LOCORVM QVORVNDAM TERTVLLIANI-CORVM

A

FRANCISCI IVNII CALVINISTÆ DE-PRAVATIONIBVS.

INDEX CAPITVM.

Cap. I. De ſigno ſanctæ Crucis.
II. De imaginibus.
III. De Sacrificio Miſſæ.
IV. De precibus pro defunctis.
V. De Euchariſtia.
VI. De oleo benedicto.
VII. De Exorciſmo.
VIII. De Inferis.
IX. De Eccleſia Romana & ſummo Pontifice.
X. De traditionibus nonnullis.
XI. De proceſſionibus & ſtationibus.
XII. Miſcellanea.

ANIMAD-

ANIMADVERSIONES IN FRANCISCI IVNII CALVINISTÆ NOTAS TERTVLLIANEAS.

EDIDIT, amice lector, Franciſcus Junius, ſecta Caluinianus, notas in Tertullianum, anno Domini 1597. quibus loca aliquot Tertulliani pro ritibus Catholicis, & Primatu Eccleſiæ Romanæ audacter deprauat, & vel inuito Tertulliano mentem & ſententiam Caluinianam affingit. Id vt lector videat, primùm omnium verba Tertulliani adſcribam; tum Junij explicationem, vel potius deprauationem: ad extremũ, eiuſdem refutationem.

CAPVT I.

De ſigno Crucis.

Tertullianus libro de corona Militis cap. 3.

AD omnem progreſſum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum & calceatũ; ad lauacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia, quæcunq; nos conuerſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus.

IVNIVS.

Id eſt, vbicunq; exercemur Ethnicorum ſiue Gentilium conuerſatione, adeò, vt ſit omnino neceſſarium à nobis Chriſtianum nomen ex impietate & impuritate gentium vindicari aperta aliqua ſignificatione: quam ad rem expeditiſſimum fuit olim, quauis occaſione, hoc Crucis ſignaculum.

REFVTATIO.

Agnoſco explicationem ex ſchola Caluini & Bezæ petitam, quaſi antiquiſſimi Chriſtiani Crucis ſignum nō vſurpauerint, niſi cùm agendum eſſet cum Ethnicis, nec alio conſilio, quàm vt ab infidelibus diſcriminarētur, & Chriſtianum nomen ab impuritate gentilium aſſererēt. At reclamat Tertullianus: qui ait; *Frontem Crucis ſignaculo* prænotari ad omnem *progreſſum*, atq; *promotum*, hoc eſt, quocunque quis procederet; quocunq; quis ſeſe moueret, vtique non omni progreſſu & promotu ad Ethnicos ſeſe conferebant. Ad *omnem aditum & exitum:* Ad *omnem*, inquit, non ad illum tantùm, quo quis adibat Ethnicos; nec ad illum duntaxat, quo domo exibat, Ethnici conueniendi gratia. *Ad veſtitum & calceatum:* Quid clarius? An & Ethnicos adeſſe oportebat, cùm Chriſtiani veſtes & calceos induerent? Et tamen induendis his ſignaculum Crucis adhibebant. *Ad lauacra*; An niſi cum Ethnicis non lauabant? *Ad menſas*. An niſi cum Ethnicis non comedebant? *Ad cubilia*. An cubitum non ibant, niſi cum Ethnicis? *Ad lumina*. An lumen non inferebatur, niſi Ethnico præſente? *Ad ſedilia*. An nunquam conſidebant, niſi inter Ethnicos? Vno verbo: *quacunq; nos conuerſatio exercet*, hoc eſt, quidquid agimus, cruce frontem munimus. An nulla veterum Chriſtianorum actio erat, niſi conuerſatio cum Ethnicis? Valeat ergo Caluiniana hæc commentatio: multoque magis valeat finis, ob quem Crucis ſignaculum vſurpatum ſcribit: *Vt nomen Chriſtianum ab impuritate gentium aperta aliqua ſignificatione vindicaretur*.

Quid

Quid opus erat vindicare nomen Chriſtianum ab impuritate gentilium tunc, cùm quis veſtes aut calceos, abſq; arbitris Ethnicis, indueret; cum lauaret; cùm inter Chriſtianos manducaret; cùm tenebris ſe intendentibus lumen inferretur; cùm alia, quæ Tertullianus commemorat, fierent? Non nego, veteres Chriſtianos vſos itidem ſigno crucis, quando cum Ethnicis conuerſandum erat, id enim planum faciunt illa Tertulliani verba, *quacunque nos conuerſatio exercet:* ſed nego id tum tantùm fieri ſolitum; vt aduerſus clariſsima Tertulliani verba Iunius contendit: aut eo tantum fine fieri ſolitum, vt ab impuritate gentilium Chriſtianum nomen aſſereretur: nam & alios plurimos fines propoſitos habebant, & etiamnũ habent Orthodoxi, cùm crucem fronti, ori & pectori imprimunt, de quibus copioſè diſſerui libro 4. de S. Cruce. Quò lectorem remitto.

Cæterùm ſi veteres illi Chriſtiani vſi ſunt cruce, & eo etiam fine vſi ſunt, quem Iunius ſtatuit, mirari ſubit, cur Caluiniſtæ non vtantur cruce, eo ſaltem cõſilio, quo veteres Chriſtianos aiunt crucem vſurpaſſe. An iam opus non eſt nomen Chriſtianum ab impuritate gentilium aſſerere? Atqui, vt Caluiniſtæ inter Ethnicos nõ verſentur, deberent tamẽ hac externa teſtificatione ſeſe diſcriminare ab illis, quos pro Hæreticis habent, hoc eſt, ab omnibus illis, qui Caluinum deteſtantur. Deberẽt præterea hoc ſigno vti, cùm Conſtantinopolim proficiſcũtur, & inter Turcas viuunt, aut cùm nauigant in Americã, & cum Idololatris conuerſantur. Vehementer autem dubito, num Caluinianus Douſa, cùm Conſtantinopoli vixit, vnquam, ab impuritate Turcarum nomen Chriſtianũ, hoc ſigno fronti publicè impreſſo vindicarit. Vehementius adhuc dubito, vtrum id fecerint Miniſtri Caluiniani

niani, qui cum Villagagnone in Galliam Antarcticam, infelicibus ventis, peruenerunt. Dicent fortaſſis, ſe ideo cruce non vti, quod nos, quos pro Hæreticis & idololatris habent, crucis ſigno frequentiſſimè vtamur: periculum enim eſſe, ne Papiſtæ videantur, ſi crucis ſignaculo, dum nobiſcum conuerſantur, frontem muniant. Sed eſto, propter nos à ſalutaris rei vſu abſtineant: Cur abſtinent tunc, cùm degunt inter infideles, quibus nullus crucis vſus? Nam hoc ſigno Caluiniſtas vti cum degunt inter Turcas, Ethnicos, Lutheranos, Anabaptiſtas, ne cùm audiero quidem credam, ſed cùm videro. Cæterùm ſi, vt Iunius fatetur; hoc ſigno olim Chriſtiani fidem Chriſti profeſſi ſunt, eamque ab impuritate gentilium vindicarunt; ſequitur ergo ſignum S. Crucis eſſe cęremoniam religioſam, non ſuperſtitioſam, vt calumniantur hæretici. Deinde eam meritò à nobis hodieque frequentari, vt fidem Catholicam, ab eorum, qui crucem oderunt, perfidia, aſſeramus.

Sunt, inquit Iunius, *hæ traditiones omnes in ritibus poſitæ, quarum pars deſiit apud ipſos traditionum defenſores.* Ita eſt: quædam ex traditionibus, quas eo loco commemorat Tertullianus, deſierunt apud Orthodoxos, vt poſtea dicemus: at vſus ſigni crucis non deſiit, ſed ab Apoſtolorum temporibus vſque ad hæc noſtra tempora perſeuerauit, vt ex quarto libro de S. Cruce manifeſtum euadit: nec deſinet; quoad Antichriſtus id abolere tentabit: tentabit; ſed non præualebit. Cur igitur vos hoc ſignum contra communem totius Eccleſiæ veteris & hodiernæ morem abolere & obliterare conamini? Cur? niſi quia prænuncij & prodromi eius eſtis, qui ſuos non ſignabit ſignaculo Chriſti, ſed ſtigmatibus beſtiæ inuret. At quia hoc argumentum tractamus, audire lubet, quid hac de re ſcri-

re ſcribat Lauaterus Tigurinus, in libro de ſpectris. *Vſitatus*, inquit, *mos fuit, ad occurſum ſpectrorum ſe cruce munire.* Nemo iure inficias ierit: & hoc ipſum multis exemplis demonſtraui libro 4. de S. Cruce cap. 27. Perge. *Idem hodie quoque multi ſolent facere.* Imò omnes Orthodoxi. Et ne ſine teſte loquatur Lauaterus, teſtimonia veterum adfert. *Tertullianus ſcribit in libro ſuo de corona militis, veteres Chriſtianos frontem ſuam ſæpè ſignaſſe cruce. D. Hieronymus Demetriadem adhortatur, vt crebro ſignaculo crucis frontem muniat. Origenes quoque, Epiphanius, Chryſoſtomus & Auguſtinus multa ſcribũt de virtute ſanctæ Crucis. Lactantius ſcribit diuinarum Inſtitutionum lib. 4. cap. 26. & per integrum caput 27. de hac re dicit, ad illos qui frontem cruce ſignant, Diabolum non habere acceſſum, nec lædere eos poſſe. Addit, Chriſtianos hac cæremonia antiquitus in expellendis dæmonibus & ſanandis morbis vſos eſſe.* Hactenus Lauaterus, & rectè: quia ex Patribus. Audiamus iam, quæ ipſe de ſuo pectore promit. *Non quod*, inquit, *externo crucis ſigno tantam vim & efficaciam tribuerint (ſuperſtitioſum enim hoc eſſet) ſed Cruci, hoc eſt, merito Chriſti: Cuius dignitatem ſimul in mentem reuocarunt.* At quocunque te vertas, Hæretice, externo crucis ſigno, vt eſt imago crucis, in qua Chriſtus paſſus, & vt eſt inſtrumẽtum Crucifixi, hanc tantam vim Patres & omnes veteres Chriſtiani tribuerunt. Non profero eorum teſtimonia: Protuli libro 4. de S. Cruce plurima, grauiſſima, teſtatiſſima, antiquiſsima. *Sed hoc eſt ſuperſtitioſum*, inquit. At cuius iudicio? Hæretici Zvuingliani. *De ſanctis*, inquit, *Apoſtolis, & Apoſtolicis Eccleſiis non legitur, quod cæremonia Crucis in expellendis dæmonibus, vel morbis curandis, aut aliâs quoque vſi ſint. Non legitur*, inquit, ſed à quo? A Lauatero & ſimilibus Miniſtris Hæreticis, qui verſatiores ſunt in Zvuinglio, Caluino & Beza, quàm

in

in Eccleſiaſtica hiſtoria. At Apoſtolicas Eccleſias & Apoſtolos ſigno crucis vſos eſſe, tum alias ob cauſas, tum dæmonum expellendorum, & morborum curandorum gratia, abundè iam demonſtratum eſt libro 4. de S. Cruce, cap. 6. & ſequent. Videat lector, & de inſcitia huius ſectarij iudicet. Quam verò lepida illa interpretatio. *Vim illam adſcripſerunt cruci, hoc eſt merito Chriſti.* Ergò cum Tertullianus ait, Chriſtianos ad omnem actionem crucis ſignaculo frontem terere: ſenſus eſt; Chriſtianos ad omnem actionem meritum Chriſti fronti inſcribere. Et S. Hieronymus, cùm monet Demetriadem, vt crebro crucis ſignaculo frontẽ muniat, iubet, eam meritũ Chriſti fronti inſcribere, ita vt *crux* ſeu *ſignaculum crucis* & *meritum* Chriſti ſint ſynonyma. Quo vanitatis non prolabũtur hoſtes crucis, vt vim crucis elidãt? Quis neſcit, crucem efficacitatem ſuam & vim à Chriſto & meritis Chriſti accepiſſe, tanquam inſtrumentum à cauſa primaria? Interim licet vim à Chriſto acceperit, ipſa tamen, iam vt organum Chriſti agit, & ſemper egit, non modò tum, quando eſt à fidelibus vſurpata, ſed & tum, cùm ab infidelibus eſt adhibita; vt planum feci aliquot exemplis libro 4. de S. Cruce, cap. 43. Itaque vis hæc & energia, verè adſcribitur etiã ipſi externo ſigno, quod exterius manu in fronte, aut alibi formatur, eandemque vim eidem externo ſigno, etiam illi Auctores, quos Lauaterus citauit, & plurimi alij, quos ego lib. 4. de S. Cruce adduxi, adſcripſerunt. *Sancti Patres*, inquit, *illa ceremonia, quod cruce ſe ſignarunt, ſuam fiduciam in cruce, hoc eſt, in morte Chriſti teſtari voluerunt.* Etiam nos, dum cruce frontem terimus, noſtram ſpem, & fiduciã, & fidem erga mortem Chriſti teſtamur: At cum hac conteſtatione, profitemur ſimul vnà cum priſcis Patribus Chriſtianis ſpem, & fiduciam,

ciam, & fidem noſtram in crucem Chriſti, tanquam in imaginem crucifixi, & in inſtrumentũ ſanctiſſimæ illius mortis,& hac ratione crucem miranda olim patraſſe, & etiamnum patrare ſcimus. *Diabolus*, inquit, *neque crucem, qua nos ſignamus, neq; fruſta illa crucis Chriſti, quæ pro reliquiis oſtenduntur, timet:* At crucem, crucem inquam, externum hoc ſignum, metui à Dæmonibus: teſtantur veteres Orthodoxi omnes, vno ore, vt copioſiſſimè lib. 4. de cruce demonſtrauimus, maximè cap. 36. & ſequentib. & cap. 64. Sed iam ad Tertullianum reuertamur.

Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap. 5.

Latebiſne tu, cùm lectulum, cùm corpuſculum tuum ſignas, cùm aliquid immũdum flatu expuis, cùm etiam per noctem exſurgis oratum, & non magiæ aliquid videberis operari?

IVNIVS.

Corpuſculum tuum ſignas, id eſt, crucis ſignaculo, vt idem loquitur libro de corona militis, cap. 3. quo ſe Chriſto crucifixo pro nobis ſanctificatos eſſe pij Martyres oſtendebant, & fideles abhorrere ſe à Gentilium ſignis. χωρίζει γὰρ τοὺς πιστοὺς τῶν ἀπίστων. *vt eſt in Theodoti* ἐπιτομαῖς, *nam alioquin Chriſtiani viſi fuiſſent, cùm apud Gentiles agerent, ſignis eorum adquieſcere, niſi aperuiſſent aliquo ſigno diuerſo, aut ſignificatione mentem ſuam; non quidem imagine (nam imagines Chriſtianis non erant) ſed actu ſignificante.*

REFVTATIO.

I. Non tantum Martyres vtebantur hoc ſignaculo, ſed omnes Chriſtiani. Neque hoc libro ſcribit Tertullianus ad Martyres, ſed ad vxorem. II. Martyres iſto fine crucem vſurpabant, vt docui lib. 4. de Cruce, ſed non tantum iſto fine; vt ex eodem libro liquet. III. Tertullian' planè hîc nihil agit, & ait de ſignaculo crucis in eum finem adhibendo, vt ſeparet Chriſtianos ab Ethnicis:

diſſuadens enim fœminæ fideli, ne nubat Ethnico: præter cætera incommoda etiam hoc adfert: quia cùm cubitum concedens lectulum & corpuſculum tuum ſigno ſanctæ Crucis ſignaueris, inquit, haud clam id facere licebit; ſed deprehenderis. Et infrà cap. 9. ſub finem, inter commoda matrimonij, quo fidelis cum fideli iungitur, ponit *non furtiuam ſignationem*; hoc eſt, liberum crucis vſum; Ergo alio fine lectulum & corpuſculum dormituri ſignabant; & tantum abeſt, vt mulier fidelis à marito infideli aperta aliqua ſignificatione, tunc ſe ſecernere, aut mentem ſuam Chriſtianam, teſtari publicè voluerit; vt etiam furtiuè duntaxat lectum & corpus munire debuerit; nec tam clanculum id potuerit facere, quin periculum eſſet, ne à coniuge Ethnico deprehenderetur, & aliquid magicum exercere crederetur; illud enim: *& non magiæ aliquid videberis operari:* non tantùm referendum eſt ad illa verba: *cùm etiam per noctem exurgis oratū:* ſed etiam ad illa: *cùm lectulum, vel corpuſculum tuum ſignas*; quia Ethnici vſum crucis & miracula patrata magiæ adſcribebant, vt nunc faciunt Hæretici. IV. Theodotus vnum crucis vſum indicauit, non omnes. Deinde non tam loquitur de cruce Chriſti Theodotus, vel is, qui ex Theodoto Epitomas confecit, quàm de cruce Valentinianorum, quam & *Lytroten*, *&* *Carpiſten* nominabant. Verba illius hæc ſunt: *ὁ σταυρὸς τοῦ ἐν πληρώματι ὅρου σημεῖόν ἐστιν: χωρίζει γὰρ τοὺς ἀπίστους τῶν πιστῶν, ὡς ἐκεῖνος τὸν κόσμον τοῦ πληρώματος. Crux, termini, qui in pleromate, ſignum eſt, ſeparat enim fideles ab infidelibus, ſicut ille mundum à pleromate.* V. Falſum eſt, quod ait, Chriſtianos tempore Tertulliani non habuiſſe imagines. Nā habuiſſe imagines crucifixi, oſtendimus lib. 2. de S. Cruce, cap. 2. & 3. ex ipſo Tertulliano, & infrà tam de imaginibus crucifixis, quàm de aliis copioſius oſtendemus.

Ter-

Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap 9.

Vnde ſufficiam ad enarrandum felicitatem eius matrimonij, quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio, & obſignatum Angeli renunciant, pater ratò habet?

I V N I V S.

Quatuor hic ponuntur coniugij inter fideles elogia. Primum eſt, quod non à natura, ſed ab Eccleſia conciliatur Sanctorum coniugium, id eſt, vera fidei & doctrina, qua in Eccleſia perſonat, conſcientia, conſenſu & conſponſione mutua ſecundum Deum auctorem. Secundum eſt, quod confirmat eam conciliationem oblatio, qua ſe noui coniuges offerunt & ſiſtunt in Eccleſia, conſenſum ſuum teſtantes, & communibus Eccleſiæ precibus benedici poſtulantes. Tertium, quod obſignatum illud precibus Eccleſiæ & benedictione diuina renunciant Angeli, id eſt, Dei & Eccleſiæ miniſtri, & gratiæ diuinæ internuncij. Quartum, quod pater, qui in cœlis eſt, ratò habet rem in terris hoc modo procuratam. De aliis interpretationibus, nihil dico. Meam adfero, quam pius quiſque, ſpero, videbit eſſe ſimpliciſſimam.

R E F V T A T I O.

Ego certè, licet non ſim pius, hoc eſt, Caluinianus; (hunc enim pij nomine intelligit) libentiſſimè fateor hanc interpretationem eſſe ſimpliciſſimam, hoc eſt, inaniſſimã, & non tam quatuor elogia coniugij, quàm quatuor figmenta Iunij complectentem. Nam primùm Tertullianus non dicit Matrimonium Chriſtianorum non eſſe à natura: Eſt enim contractus æque naturalis ac aliorum gentilium, licet ſimul ſit etiam ſacramentum, qua præſtantia ſuperat matrimonia infidelium baptiſmatis expertium; ſed laudat hoc matrimonium, quod publicè, & vt loquuntur, in facie Eccleſiæ, celebretur, eſtque locus inſignis contra matrimonia clandeſtina, vt rectè notauit Pamelius, quæ iam olim ſacris Canonibus vetita fuêre, & nouiſſimè à Concilio Tridentino denuò interdicta.

Apud Grat. 30. quæſt. 5.

Concil. Tridẽt. Seſſ. 24. cap. 1. de Reform.

dicta. Itaque Eccleſia conciliat hoc matrimonium; quia Eccleſia matrimonij huius ſpectatrix eſt & teſtis, & approbatrix. Item Eccleſia hoc matrimoniū cōciliat, quia noui coniuges, *ſuo tempore, ſacerdotaliter, vt mos eſt, cum precibus, & oblationibus à ſacerdotibus benedicuntur*, vt loquitur vetuſtiſſimus & ſanctiſſimus Pontifex Euariſtus, ad cuius epiſtolam, ad Africæ Epiſcopos datam, hoc loco alludere Tertullianum, non immeritò cenſet Pamelius. Et quæ eſt iſta interpretandi ratio, *Eccleſia*, id eſt, *veræ fidei & doctrinæ, quæ in Eccleſia perſonat, conſcientia*. Quis vnquam audiuit cognitionem doctrinæ, quæ in Eccleſia perſonat, vocari Eccleſiam? Secundum elogium Matrimonij Chriſtiani eſt, non illud, quod fingit Iunius; ſed quod confirmetur oblatione. At qua oblatione? *Quâ ſe noui cōiuges offerūt & ſiſtunt in Eccleſia*, inquit Iunius. Nihil vanius; oblationem enim apud Tertullianum ſignificare & eſſe *ſacrificiū corporis & ſanguinis Chriſti* ſeu *ſacrificium Miſſæ*, infrà oſtendemus, & liquet ex libro de corona militis, vbi oblationes pro defunctis commemorantur; Etſi Iunius hunc locum eodem modo deprauat. ſed de hoc infrà. Nunc quod ad rem, de qua agimus, attinet; Tertullianus non aliter vſurpat vocabulum oblationis, ac Euariſtus Pontifex, verbis paulò antè adductis, cùm iubet, vt matrimonium cum precibus & oblationibus à ſacerdote benedicatur. Valeat ergo Iunius cum *ſimpliciſſima ſua interpretatione*; quid enim ſimplicius, vel potius ſtultius, quàm confirmationē matrimonij per oblationem nihil eſſe aliud, præter *repræſentationem: qua noui coniuges ſeſe in Eccleſia ſiſtunt*. Nihil profectò diuerſum à primo elogio tribuiſſet Tertullianus Matrimonio Chriſtiano, ſi hoc duntaxat tribuiſſet: Hoc ipſo enim quod Eccleſia Matrimonium Chriſtianum conciliat, vt habet primum

elogium,

elogium, oportet, vt coniuges ſe Eccleſiæ offerant, hoc eſt, ſiſtant, & conſenſum ſuum teſtentur: niſi enim conſenſum teſtarentur, Eccleſia matrimonium illud nunquam approbaret. Vanum eſt & illud, cùm ait, *eos dum ita ſe in Eccleſia offerunt, poſtulare, vt Communibus Eccleſia precibus benedicantur*: licet enim dubium non ſit, quin coniuges, communes Eccleſiæ, hoc eſt, omnium fidelium, preces expetant: at in his precibus non conſiſtit propriè benedictio coniugum; ſed in aliis, quæ à ſacerdotibus ſuper nouos coniuges fundebantur, vt ex epiſtola Euariſti Pontificis, & ex aliis vetuſtiſſimis ſcriptoribus, & ex hodierno etiam Orthodoxæ Eccleſiæ vſu liquet.

Tertium elogium eſt, quod Matrimonium obſignatum Angeli renunciant. Appellat Tertullianus *matrimonium obſignatum*, quod in benedictione coniugum & cōiunctione ſignaculum ſanctę Crucis adhiberetur; omnia enim Sacramēta conficiebantur & adminiſtrabantur olim interuentu ſanctæ Crucis, vt fusè probauimus libro quarto de ſancta Cruce, capite vndecimo & ſequētibus. Deinde ſignare apud Tertullianum eſt ſignaculo Crucis vti. Hinc illud ſupra: *Latebiſne cùm lectulum, cùm corpuſculum tuum ſignas?* Et paulò pòſt: *Non furtiua ſignatio*. Vt alia teſtimonia prætercam: At *ſignare* & *obſignare* idem ſignificant, nec aliter probo, niſi ipſius Iunij confeſſione, qui in indice Tertullianeo verbo, *ſignum*, hæc habet: *Signare corpuſculum, lectulum 176. 24. quod & obſignare. N. 266. 2.* quibus verbis citat notas ſuas in cap. 1. Scorpiaci, vbi tamē Tertullianus non vtitur verbo *obſignandi*, ſed *ſignādi*. Sed eadem eſt vtriuſque notio. Nam, vt inquit Iunius, *ſignare accipitur pro eo quod eſt, ſub ſigillo includere & tenere clauſum*. Si igitur *ſignare* & *obſignare* eſt ſignaculo ſanctæ Crucis vti, vt ait Iunius, ſequitur Matrimonium *ſignatū*

aut *obſignatum* dici illud, quod ſignaculo ſanctæ Crucis eſt munitum, & quaſi clauſum. Accedit quod credibile non eſt, Chriſtianos in re tanti momenti Crucis ſignaculum prætermiſiſſe: ſi, vt ait Tertullianus, ad omnem *progreſſum*, & *promotum*, & *quacunq;* eos *conuerſatio exercebat*, Crucis ſignaculo frontem tererent. Per Angelos, intelligit Iunius *Miniſtros Eccleſiæ*, non repugno: dummodo excludat Miniſtros Caluinianos, niſi fortè hi ſunt Angeli, quibus; vt ait alicubi Tertullianus, *in lauacro renunciamus:* ſed nomine patris deinceps patrem quoque ſponſi aut ſponſæ intelligat oportet. Verùm melius & Tertulliano conuenientius de Angelis propriè, & de cœleſti Patre locus capitur. Nam matrimonium publicè & coram Eccleſia initum, & celebratum, & ſacroſanctæ Miſſæ ſacrificio cõfirmatum, & ſanctæ Crucis ſignaculo obſignatum; Angeli ad cœleſtem Patrem, tanquam internuncij deferunt, eo modo quo Angelus Raphael preces Tobiæ Deo offerebat, & Pater tale coniugium gratum & ratum habet.

Tertullianus cap. 1. Scorpiaci.

Magnum de modico malum ſcorpium terra ſuppurat: tot venena, quot ingenia; tot pernicies, quot ſpecies; tot dolores, quot & colores. Et poſtq̃ Tertullianus deſcripſiſſet, quàm venenatus ſit ictus ſcorpij, quidque remedij adhibere ſoleant ij, qui icti ſunt, ſubiungit: *Nobis fides præſidium, ſi non & ipſa percutitur diffidentia ſignandi ſtatim, & adiurandi, & vngendi beſtia calcem. Hoc denique modo etiam Ethnicis ſæpe ſubuenimus, donati à Deo ea poteſtate, quam Apoſtolus dedicauit, cũ vipera morſum ſpreuit.* Vbi Tertullianus tria remedia aduerſus morſum ſcorpionis cõmemorat, ſignaculum ſeu ſignationem, adiurationem & vnctionem. Non

enim

enim loquitur hoc loco de baptiſmo aut cæremoniis baptiſmi, vt Pamelio viſum; ſed de medicamẽtis aduerſus ictum ſcorpij, non ſpiritalis, de hoc enim poſtea agit, Gnoſticos cum ſcorpiis comparans, ſed veri ſcorpij, & qui propriè hoc nomẽ ſortitur. Videamus, quid hic Caluiniſta de ſignando: nam quidde adiurando & vngendo adferat, ſuo loco audiemus.

IVNIVS.

Signare, pro eo, quod eſt, ſub ſigillo includere & tenere clauſum, latinis notum eſt; quemadmodum abſentis debitoris domum ſignare dicit Modeſtinus L. ſi iniuriæ 20. ff. de iniuriis: & pudicæ Virgines olim ſignatæ dicebantur, vt Græcis παρθένοι, Lucilius lib. 20. primum Chryſi negat ſignatam reddere, apud Nonium.

REFVTATIO.

Rectè explicat Iunius notionem vocabuli ſignandi: ſed quare taces, quale hoc ſignaculum fuerit, qua beſtiæ ictum ſignandũ eſſe Tertullianus monet? An neſcis, quo ſigno Tertullianus ſignet? Annon ipſemet illud: *Cùm ſignas lectum, cùm corpuſculum*, de ſignaculo S. Crucis exponis? Ergo cùm à ſcorpione vulneramur, inquit Tertullianus: partem læſam, ſigno Crucis, medicamenti vice, ſignamus. Et hac ratione non modò nobis, ſed & Ethnicis ſæpe opem ferimus. Alij, inquit, naturalia remedia adhibent, aliquid & Magia circumligat, medicina cum ferro & poculo occurrit. Nobis fides præſidium; fides nõ diffidens, non titubans, ſed ſtatim ad ſignaculum Crucis, ad Exorciſmum & Oleum benedictum confugiens.

Tertullianus lib. de ſpectaculis, cap. 24.

Nihil non diaboli eſt, quidquid Dei non eſt, vel Deo diſplicet, hoc erit pompa Diaboli, aduerſus quam in ſignaculo fidei eieramus. Quod autem eieramus, neque facto, neque dicto, neque

viſu

viſu, neque proſpectu participare debemus. Cæterùm nonne eieramus & reſcindimus ſignaculum, reſcindẽdo teſtationem eius? Hîc nihil Iunius, non ſine aſtu: Nam cauſa reddenda erat non ex Caluini, ſed ex Tertulliani mente, cur baptiſmus appelletur ſignaculum; videlicet ob Crucis ſignaculum adhiberi ſolitum. Vide librũ quartũ, de ſancta Cruce, capite decimo quarto. Eandem ob cauſam obmuteſcit Iunius ad illud libri primi, contra Marcionem, capite 28. *Signat hominem, nunquam apud ſe reſignatum.* Et libro de baptiſmo, capite ſexto & decimo tertio, idem loquendi modus occurrit: Sed non facit ad Caluinianum ſtomachum, propter Crucis ſignaculum, quod ſub illò latet. Cæterùm illud Tertulliani, capite vigeſimo primo Apolog. *Neq; de ipſo ſignaculo corporis*; Rhenanus; Zephyrus & Pamelius rectè referunt ad circumciſionem; non rectè Iunius in Indice, Verbo *ſignum*, ad baptiſmum: Etſi in notis id videatur referre ad circumciſionẽ; ait enim: *Chriſtianos non modò feſtis & ſolennitatibus à Iudæis differre, ſed etiam ſignaculo corporis, quod Iudæi ſuo in corpore ferunt, Chriſtiani autem non ferũt*: ſed loco circumciſionis in carne gerunt ſanctam Crucem, vt docet S. Auguſtinus.

Tertullianus Apolog. aduerſus gentes, cap. 16.

Sed & qui crucis nos religioſos putat, conſecraneus erit noſter, cùm lignum aliquod propitiatur. Viderit habitus dum materia qualitas eadem ſit: viderit forma, dum idipſum Dei corpus ſit: Et tamen quanto diſtinguitur à crucis ſtipite Pallas Attica, & Ceres farrea, quæ ſine effigie rudi palo & informi ligno proſtant? pars Crucis eſt omne robur, quod erecta ſtatione defigitur; nos ſi fortè integrum & totum Deum colimus.

IVNIVS.

Nos ſi fortè religioſi putamur Crucis, non partem, non Crucem, ſed ipſum integrum & totum Deum colimus. Exponit Minutius dicens. Cruces etiam nec colimus, nec optamus: vos planè, qui ligneos Deos conſecratis, Cruces ligneas, vt Deorum noſtrorum partes forſitan, adoratis.

REFVTATIO.

Primùm Tertullianus non dicit, *nos ſi fortè religioſi Crucis:* Verùm; *Sed & qui Crucis nos religioſos putat:* quo ſignificat, cõmunem fuiſſe apud Ethnicos perſuaſionem, Crucem à Chriſtianis coli. Nec negat hoc Tertullianus; ſed potius oſtendit variis exemplis, ipſos etiam Ethnicos, Cruces colere, ac proinde minimè par eſſe, vt cultũ illum Chriſtianis vitio vertant. Secũdò, vbi, quæſo, apud Tertullianum ſunt illa verba; *Non partem, non Crucem colimus.* Hæc non ſapiunt Tertullianum, ſed Caluinum. *At exponit mentem Tertulliani Minutius, qui negat Chriſtianos colere cruces.* Cęterùm, qua mente verba illa ſcripſerit Minutius, explicatum eſt cum ab aliis, tum à nobis lib. 1. de S. Cruce, cap. 60.

Occaſione huius loci dicendum eſt aliquid de Labaris & Cantabris, vndenam vocabula hæc originem ſuam trahant. Scripſi hac de re quædam libro ſecũdo, de ſancta Cruce, cap. 39. quibus nunc aliorum ſententias adiiciam. Iunius ex Perſia horum nominum ſtirpem petit. *Eſt enim Cantabrum*, inquit, *Perſica origine ad verbum, conto deſcendens: nam contum appellant Kanath: quod deſcẽdit, deponiturque, Baron ſiue Boron. Quare prudenter tria hæc ad hoc argumentnm pertinentia diſtingui debent apud auctores: Candys ſiue Candyes, Labarum ſiue Laborum, & Cantabrum. Candys ſiue Candyes fuſtis eſt, haſta, vel contus, cui appenditur militare ſignum. Perſæ Kanath, Hebræi Kendes, Græci κοντός. Labarum fuit regium vel imperiale Siparum, & ſtola candyis, vel ſignum*

 penſile:

penſile: Cantabrum eſt inſtrumentũ illud totum, ex Candye ſeu Conto Labaroque conſtans. Hæc Iunius: Ex cuius ſententia appellatur Cantabrum quaſi Contobarũ, ſeu Cantabarum; ex Conto, ſeu Perſico *Kanath*, ſeu *Candye*ـو; & *Boron*, ſeu *Baron*; quæ opinio parum differt à ſententia Turnebi, qui & ipſe Contabrum à Conto dictum putat; Etſi non ex Perſia originem repetit, ſed à Græco & Latino *Contus*. Sed quod contra Turnebi ſententiam adfert illuſtriſſimus Baronius, id & in iſtam valet; omnia enim vexilla, ex hac notione nominari poſſent Cõtabra; quia omnia habent Sipara, hoc eſt, vela pendentia; atq; adeò *Boron* ſeu *Baron*; hoc eſt, aliquid dependens; omnia item habẽt *Kanath*, ſeu *Contum*: omnia ergo dicentur Contabra ſeu Cãtabra, ſi minus Labara; quamuis cur non & Labara; nomine partis ad totum ſignificandũ tranſlata; ſicut & iam vocantur Labara, niſi quod Iunius effugium reperit; ait enim; Labarum non eſſe quoduis ſiparum ſeu velum; ſed Regium & Imperatorium. Quod ſi ita eſſet, tum non omne vexillum poſſet dici Labarum; ſed illud duntaxat, quod velo Regio ſeu Imperatorio inſigniretur. At cùm *Baron* ſeu *Borõ*, ſit, vt Iunius ait, lingua Perſica, generatim, *quod deſcendit, deponiturque*; non video, cur labarum tantummodo ſiparum regium ſeu imperatorium debeat ſignificare: niſi fortè *La* lingua Perſica Regem aut Imperatorem ſignificat, aut certè Regium ſeu Imperatorium. Fortè erit aliquando, qui ſiparum, contabrum, labarum ex Germanica lingua deducat, maiore veriſimilitudinis ſpecie, quàm iſte ex Perſica. Cur enim ſiparum, non ſit ſichtbar/ contabrum, kontbar/ labarum, lautbar/ quæ vocabula Germanis non magis ignota ſunt, ac illud offenbar/ cuius alteram partem deriuant à *parere*, quod eſt liquere ſeu lucere; ablata media & vltima ſyllaba, ſuperſtite

Turneb. lib. 15. Aduerſ. c. 16.

ſtite prima. Nimirum, fingendi nullus finis eſt; poſtq̃ quis fingendi prurigini habenas laxat. Quia verò editiones quædam Tertulliani hoc loco, nec *labarorum* nec *cantabrorum*, ſed vitio typographico, *candelabrorum* repræſentabant; ideo ſtatim exſtitit, qui emendaret *ſipara illa vexillorum, & Candyes ſeu Candes labarorum*: quod ex antenna labarorum penderet Candys; quod, vt docet Heſychius, eſt militaris & honoràta haſtatorum veſtis, & genus quoddam paludamenti barbarici: Quæ coniectura, inquit Pamelius, plauſibilior eſſet; ſi aut excuſi veteres, aut manuſcripti legerent, *Candelabrorum*: Sed cùm in omnibus, aut *cantabrorum* aut *labarorum*, appareat, improbabilis prorſus efficitur coniectura, quæ ſolo illo candelabrorum firmamento nititur, vt ipſemet tandem Scaliger agnoſcit. Plura lib. 2. de S. Cruce: vbi etiam diximus, quænam originatio cantabri & labari nobis maximè arrideat. Probauimus etiam in eodem opere lib. 2. cap. 2. ex hoc ipſo Tertulliani loco, tempore Tertulliani imagines Crucifixi vſitatas. Vtrum autem imago Crucifixi fuerit tum cruci ſuperaddita, quæſitum eſt ibidem cap. 3.

CAPVT II.

De Imaginibus.

Tertullianus lib. de Pudicitia, cap. 7.

A PARABOLIS licebit incipias, vbi eſt ouis perdita, à Domino requiſita; & humeris eius reuecta. Procedant ipſæ picturæ calicum veſtrorum, ſi vel in illis perlucebit interpretatio pecudis illius, vtrumne Chriſtiano an Ethnico peccatori conlineet.

Idem eodem libro cap. 10.

Cederem tibi, ſi ſcriptura Paſtoris, quæ ſola Mœchos amat, diuino inſtrumento meruiſſet incidi; ſi non ab omni Concilio Eccleſiarum, etiam noſtrarum, inter Apocrypha & falſa iudicaretur: adultera & ipſa, & inde patrona ſociorum. A qua & aliâs initiaris: cui ille, ſi fortè patrocinabitur paſtor, quem in calice depingis (proſtitutorem & ipſum) Chriſtiani Sacramenti, meri- to & ebrietatis idolum, & mœchiæ aſylum poſt calicem ſubſecuturæ; de quo nihil libentius bibas, quam ouem pœnitentiæ ſecundæ.

Locus clariſſimus pro vſu imaginum aſſerẽdo. Cùm enim Tertullianus, eum, qui fornicationis aut adulterij flagitio ſeſe inquinaſſet, negaret ad pœnitentiam recipiendum: Orthodoxi autem; quos ipſe contumelioſo nomine *pſychicos*, hoc eſt, *animales*, appellat: contenderent, neminem ab Eccleſia excludendum eſſe, ſi dignos pœnitentiæ fructus agat, quantumuis magnis ſceleribus ſeſe obſtrinxiſſet: idque præter cætera confirmarent exemplo paſtoris nonaginta nouem oues in deſerto relinquẽtis, & centeſimam, à grege aberrantem, quærentis, repertamque propriis humeris ad ouile referentis: occurrit Tertullianus, hanc parabolam non eſſe intelligendam, de quauis oue, hoc eſt, fornicatore aut adultero Chriſtiano; ſed de Ethnico; & vt hoc euincat, prouocat ad ipſos Eccleſiæ Orthodoxæ calices, in quibus imago boni paſtoris ouem perditam humeris ſuis reportantis, depicta viſebatur. Et infrà ait; ſe libenter conceſſurum ſcortatoribus & adulteris locum pœnitentiæ, ſi liber ille, qui Paſtor inſcribitur, in numero diuinorum librorum, atque adeò Canonicus eſſet. Quia verò extra

cætum

cætum ſacrorum voluminum liber ille vagatur; ideo ait, ſe nihil eorum, quę inde pro ſententia Orthodoxorum afferuntur, admittere velle; moxque Hæreticorum more, dentes in Catholicos exſerens: Fortè, inquit, paſtor ille, quem in calicibus pingitis, patrocinabitur paſtori illi, hoc eſt, libro, qui Paſtor inſcribitur: & ſcortatoribus mœchiſque aditum pœnitentiæ aperiet: & ſic fiet, Paſtor ille, in calicibus depictus, proſtitutor Chriſtiani Sacramenti, ſimulque idolum ebrietatis & aſylum mœchiæ, eò quod homines picturam illam intuiti, ſibi veniam promitterent, acta pœnitentia, poſt admiſſum libidinis flagitium. Hæc Tertulliani miſerè iam in hæreſeos voraginem præcipitati mens: hæc ſententia. Ex cuius mala, imò peſſima doctrina; bonum, imò optimum & ſaluberrimum imaginum vſum colligimus. Nunc Iunium audiamus.

IVNIVS.

Quod dicit, procedant ipſæ picturæ calicum veſtrorum, auctoris obiectio eſt, exprobrantis, quod nonnulli pictos calices habere audeant: in quibus figura paſtoris, peccatoris ad ſe recipientis, haberetur. Quæ res, cùm ab Ethnicis, non à Chriſtianis ſit, ex eo ipſo confirmari ſtatuit; parabolas de Ethnicis, non de Chriſtianis à Domino enunciatas eſſe, vel confeſſione ipſorum.

REFVTATIO.

Admiranda huius Caluiniſtæ improbitas eſt, & proiecta ad quiduis comminiſcendum audacia. Vbi enim reprehendit Tertullianus vllos, quòd calices paſtoris pictura inſignitos habeant? Nuſquam vllum reprehenſionis veſtigium apparet: Nuſquã exprobrationis vlla ſpecies: Sed aduerſus Orthodoxos diſputans, ad eorum calices paſtoris imagine cõſpicuos prouocat; vt inde euincat picturam illam non de Chriſtiano, aut ſi de Chriſtia-

no, certè non de adultero intelligendam eſſe: An hoc eſt exprobrare, quod nonnulli picturam habere audeant? Nec de nonnullis, ſed de omnibus omnino Orthodoxis (quos *Pſychicos* vocat) loquitur. An neſcit Iunius, contra quos liber de pudicitia, vt & liber de ieiuniis, ſit ſcriptus? An contra nonnullos tantùm? an non contra omnes *Pſychicos*, hoc eſt, Orthodoxos, vniuerſim? Cur ergo iſte nugatur Tertullianum exprobrare quibuſdam; quod apud omnes, communi vſu & more, receptum erat? Et cur dicit exprobrare, quod minimè exprobrat; ſed potius tanquam legitimè factū aſſumit, vt inde propoſitum ſuum conficiat? Deinde; vbi, oro, Tertullianus dicit, picturam illam ab Ethnicis eſſe? An Ethnici Seruatorem noſtrum pingebant habitu paſtoris, ouem errabundam ad gregem reuehentis; ita vt poſtea, Ethnicorum exemplo, Orthodoxi eandē picturam ſuis in calicibus expreſſerint? An non pictura illa ex parabola Domini, à S. Luca cap. 15. ſcriptis conſignata manauit? legat, obſecro, lector ipſa Tertulliani verba, & de fronte huius Caluiniſtæ iudicet. Tertullianus aliud probare non inſtituit, quàm per ouem perditam non eſſe intelligendum Chriſtianum, ſed Ethnicum; vt & per drachmam amiſſam, quæ parabola priori ſubiungitur: aut ſi & Chriſtianum; at non ſcortatorem & mœchum; ne minimo quidem verbo indicat, morem picturarum aut imaginum ab Ethnicis profectum eſſe; multoque minus morem illum pingendi in calicibus Seruatorem, paſtoris ſpecie. Quo igitur ore comminiſcitur iſte veritatis hoſtis, Tertullianum affirmare; hanc picturam ab Ethnicis eſſe, cùm ex Euangelio à Chriſtianis, & quidem Orthodoxis, contra quos Tertullianus diſputabat, deprompta fuerit? Magna vis veritatis eſt, quæ aduerſarios

in

in tam abſurdas, ineptas, & commentitias aſſertiones adigit: niſi enim huc confugiat imaginum hoſtis & oſor, manus dandas eſſe videt: ſed mauult anima, quàm de ſententia cedere.

Cæterùm, quia de imaginibus ſermo eſt, operæpretium erit paucis annotare errores, qui continẽtur in præfatione in Miſcellam, quæ erudito & de literis optimè merito viro adſcribitur, verénc an falsò, neſcio. Baſileæ certè ſcripta eſt; quare mirum non eſſet, ſi Baſiliſcus ille veneni aliquid Catholico alioquin, vt opinor, animo afflaſſet. *Non adeo*, inquit, *obuium eſt volumen illud Synodi Conſtantinopolitanæ; in cuius præfatione memini Anaſtaſium ſeriò & grauiter conqueri, necdum ſuo tempore imaginum cultum à Francis ſiue Gallis fuiſſe receptum.* At huic Anaſtaſij querelę opponimus primò ſanctum Gregorium Magnum, plurimis annis Anaſtaſio antiquiorem, qui ſuo tempore in Gallia imagines vſitatas fuiſſe teſtatur, ſeuerè enim reprehendit Serenum Epiſcopum Maſſilienſem, quod imperito zelo ductus, imagines in Gallia confregiſſet. At frangere non potuiſſet, niſi in Gallicanis Eccleſiis imagines fuiſſent vſitatæ. Deinde Claudius Taurinenſis ſub Ludouico Pio, Caroli Magni filio, imagines in Gallia, Iconomachorum more, comminuit. Et Ionas Aurelianenſis, ſub eodem Principe, imagines publicis ſcriptis, aduerſus Claudij veſaniam defendit: Oportet igitur tum in Gallia fuiſſe imagines, & quod hinc eſt conſequens; longè ante tempora Anaſtaſij, qui vt hæc ipſa præfatio oſtendit, ſub Baſilio Imperatore floruit, tempore octauæ Generalis Synodi in cauſa Photij. Falſum eſt ergo quod præfatio ſubiungit. *Et ſanè ſi verum ſeriò volumus: nuper admodum noſtri homines imaginoſi eſſe cæperũt.* Quomodo *nuper*, ſi tempore Gregorij Magni imagines Eccle-

S. Gregor. lib. 7. epiſt. 111. & lib. 9. epiſt. 9.

Eccleſiæ Gallicanæ habebant? Quomodo *nuper*; ſi de Imaginibus in Eccleſiis Gallicis depingi ſolitis; loquitur S. Gregorius; tanquam de re planè vetuſta? *Et quia in locis venerabilibus Sanctorum*, inquit S. Gregorius, *depingi historias non ſine ratione vetuſtas admiſit, ſi zelum diſcretione condiiſſes, ſine dubio & ea, quæ intendebas, ſalubriter obtinere, & collectum gregem non diſpergere, ſed potius diſperſum poteras congregare*. Quomodo *nuper*, ſi Maſſilienſes hoc factum ſui Epiſcopi, tam indignè tulerunt, vt maxima eorum pars ab eius ſe communione ſuſpenderet? Quomodo *nuper*, ſi ſub Ludouico Pio, Claudio laborandum erat, vt imagines confringeret, Ionæ Aurelianenſi, vt defenderet? Ergo cùm Anaſtaſius dixit, ſuo tempore, à Gallis imagines non fuiſſe receptas, non locutus eſt de omnibus Gallis, aut de Gallis antiquioribus; ſed de illis, qui Claudij Taurinenſis, & aliorum Iconomachorum fermento infecti erant, perindeac ſi quis iam conquereretur, imagines nec dum à Germanis eſſe receptas: id certè intelligi non poſſet, niſi de Hæreticis Germanis, non autem de Orthodoxis hodiernis aut antiquioribus. *Teſtatur id*, inquit, *ſatis ſuperq́, vt vetera illa omittam, de Claudio Taurinenſi, aliiſq́ prouincialibus Epiſcopis; ipſius Imperatoris Caroli contra Synodum Conſtantinopolitanam liber; cuius fides vel vnius Hincmari Rhemenſis teſtimonio, extra omnem ſuſpicionis aleam eſſe poteſt.* Sed iam oſtendimus, factum Claudij teſtari antiquitatem imaginum in Gallia, niſi enim in Gallia fuiſſent imagines, Claudius cum ſuis ſatellitibus, non potuiſſet aduerſus eas bellum ſuſcipere. Libros illos Carolinos, eſſe ſuppoſititios perſpicuis argumentis demonſtrat Bellarminus libro de imaginibus, cap. 15. & lib. 2. de Concil. cap. 8. Hincmarum deceptum eſſe, cùm hos libros Carolo adſcripſit, quid mirum? Addit

S. Gregor. lib. 9. epiſt. 9.

dit præfatio ex vetuſtis annalibus, *in Synodo Francofordienſi damnatam hæreſin Felicianam. Item pſeudoſynodum Græcorum pro adorãdis imaginibus habitã, & falsò ſeptimã vocatam.* Cæterùm & hunc nodum expedit Bellarminus libro de imag. cap, 14. & libro 2. de Concil. cap. 8. Summa eſt, in Concilio Francofordienſi damnatam fuiſſe Synodum Nicænam ſecundam, per errorem & *materialiter*. Auctorem enim librorum Carolinorum impoſuiſſe Synodo, & duo mendacia obtruſiſſe; alterum in Synodo Nicæna definitum fuiſſe, vt imagines adorarentur cultu latriæ: alterum, decretũ illud factum ſine auctoritate Papæ. Quib' mẽdaciis pro veritate habitis, dãnata eſt ſine culpa Synodus; quę ſine culpa dãnata non fuiſſet, ſi, vt auctor ille fingebat, duo illa in Nicæna Synodo accidiſſent: nã ſi imagines decreto illius Cõcilij fuiſſent reiectæ, cur Claudius Taurinẽſis, ſub Carolo Magno: nihil aduerſus imagines moliri fuiſſet auſus, vt teſtatur Ionas? Cur vbi poſtea in apertũ ſcelus erupit, ab omnib' Orthodoxis eſt exploſus, vnâ cũ ſuis gregalibus, vt ex Ionę libris aduerſus Claudiũ liquet? Taceo, non deeſſe auctores, qui negent in Concilio Francofordienſi aliquid aut pro imaginibus, aut contra imagines decretum eſſe; ſed totum hoc illi Synodo falsò imponi. At de his ſatis, ne agamus actum, cùm necdum acta ſuperſint. *Soarez. 3. p. d. 54. Sect. 3.*

Pergit præfatio. *Auctor, qui annales Francorum proſecutus eſt, quorum pleraq; ad Aimoinum adiecta, teſtatur in octaua Synodo Generali, in qua Photius depoſitus, & Ignatius reſtitutus eſt, de imaginibus adorandis aliter, quàm Orthodoxi Doctores antea definierant, ſtatutum eſſe; & quædam etiam pro fauore Romani Pontificis, qui eorum votis de adorandis imaginibus annuerat, decreta.* Verùm claritatis cauſa, quæramus ex hoc Auctore, quidnam ſibi velit. Aut enim vult, in illa

Synodo damnatas imagines contra veterum conſenſionem: & hoc nullo vel in ſpeciem probabili argumento oſtendi poteſt; Nam eo tempore, hoc eſt, Adriani ſecundi, & Baſilij Imperatoris, nulla de imaginibus controuerſia erat, & Græci tum imagines religioſè colebant, oppreſſis iam Iconomachis. Aut vult auctor ille, de imaginibus, in eo Concilio, aliter fuiſſe ſtatutum, quàm docuerat Claudius Taurinenſis olim in Gallia, & alij Iconoclaſtæ in Oriente; & tum parum conducit hic Auctor ad inſtitutum eius, qui hanc præfationem fecit, probandū; Inſtituit enim demonſtrare, in Gallia; non fuiſſe veterem imaginum vſum: at hoc inde non euincitur, quo enim antiquiores ſunt Iconomachi, eò vetuſtiorē fuiſſe imaginum vſum oportet; cùm Iconomachi eſſe non potuerint, niſi eſſent imagines; priores ergo & antiquiores extiterunt imagines, quam imaginum euerſores. *In quantum falſum corruptio eſt veri*, inquit Tertullianus, *in tantum præcedat neceſſe eſt veritas falſum; prior erit res paſſione; & materia, æmulatione. Ita ex ipſo Ordine*. ait alibi Tertullianus, *manifeſtatur; id eſſe Dominicū & verum; quod ſit prius traditum: id autem extraneum & falſum; quod ſit poſterius immiſſum. Sed illud*, inquit, *fortaſſe non omnibus vſquequaq; probabitur, ne ſub Friderico quidem Primo, à Germanis εἰκόνων προσκύνησιν receptam fuiſſe*. Quis verò hoc ꝓbaret, cùm cōtrarium manifeſtè conſtet, cùm aliunde, tum ex plurimis Germaniæ templis variarum imaginum ornatu inſignitis, longè antiquioribus, quàm ſit Fridericus Primus Imperator? nec erant memoriæ duntaxat cauſa in templis, ſed cultus etiam & venerationis. At probat ſuum commentum ex Niceta. *Nicetas auctor eſt, cùm Fridericus, eluſis Græcorum inſidiis, Philippopolim occupaſſet, Alemannos, ab Armeniis, qui ſoli in vrbe remanſerant, non vt hoſtes, ſed vt amicos*

Tertull. lib. 4. contra Marcion. cap. 4.

Tertullian. de praſcript. c. 31.

Nicet. lib. 2. de Imp. Iſaaci Angeli.

amicos exceptos, ob religionis inter ipſos conuenientiam, quod vtrique & imaginum venerationem deteſtarentur, & azymo in ſacris vterentur. Ita quidem Nicetas. Sed quis credat hoſti Germanici nominis, & rituum nationis Germanicæ penitus ignaro? Quid enim illo tempore à Græcis non ferebatur de Germanorum religione? Quia verò Nicetas Præſes tunc Philippopoleos, Armenos & Germanos æquè odiſſet, deteſtatione imaginum eos pares facit, vt eos ſuis Græcis magis execrabiles & inuiſos redderet. Hactenus de iſtis.

CAPVT III.

De ſacrificio Miſſæ.

Tertullianus lib. de corona militis, cap. 3.

OBLATIONES pro defunctis, pro natalitiis, annua die facimus.

IVNIVS.

Oblationes pro defunctis, id eſt, fundationes anniuerſarias, vt vocãt, quas defuncti preſtari anniuerſariè Eccleſia aut pauperibus erogari iubebant pro ſe, id eſt, loco ſuo, tanquam ſi ipſi præſentes præſentibus largirentur. Hæc igitur legata ſunt teſtamentaria: quemadmodum & oblationes pro natalitiis, dicuntur inſtitutiones à viuentibus facta in diem natalem ipſorum, vt pauperibus egentibusq́; daretur aliquid refrigerij, pro eo, quod Ethnici celebrabãt Natales ſuos, profuſo luxu, & dabant natalitia, γενέθλια, vt de Antonio dicebat Tullius Philipp. 2.

REFVTATIO.

Ecce lector, quàm multa Diaboli negotia, vt cum Tertulliano loquar, ſpiritus Caluinianus, ſimul agat. Aliquot dogmata & ritus Eccleſiæ Catholicæ ex hoc loco Tertulliani

liani ſtabiliuntur; I. Sacrificium Miſſæ, & quidem pro defunctis. II. Anniuerſaria defunctorum memoria. III. Preces & pia opera in ſubſidium defunctorum fieri ſolita, ſi quis fortè *oblationis* nomen generatim accipere velit, prout ſignificat etiam Eleemoſynas pro ſalute defunctorum erogatas. IV. Purgatorium. V. Annua commemoratio ſanctorum Martyrum, & in ea oblationes, hoc eſt, *ſacrificium Miſſæ.* Hæc omnia iſte obſcurare, imò & abolere nititur. *Oblationes*, inquit, *pro defunctis, id eſt, fundationes anniuerſaria, quas quotannus pro ſe, id eſt, ſuo loco, erogari iubebant.* Quid à mente Tertulliani alienius? Nam Tertullianus eo loco recenſet traditiones Apoſtolicas non paucas, vt *die Dominico non ieiunare, de geniculis non adorare, ter in Baptiſmo mergi, lactis & mellis cōcordiam præguſtare, Crucis ſignaculo frontem terere,* quibus addit *annuas oblationes pro defunctis, & natalitiis.* Addit, inquam; tanquam traditiones Apoſtolicas, *quarum ſi legem expoſtules ſcripturarum, nullam inuenies; ſed traditio tibi prætendetur auctrix; conſuetudo confirmatrix, & fides obſeruatrix;* Fides videlicet Chriſtiana. At annuæ oblationes pro defunctis, hoc eſt, *legata teſtamentaria*, vt vel omnibus, vel alicui hominum generi, *pro defunctis*, id eſt, *loco defunctorum, quaſi ipſi præſentes adeſſent*, aliquid vel pecuniæ, vel alterius ſubſidij quotannis diſtribuatur: Item vt fideles natales ſuos celebrent erogatione ſtipis in egenos, non ſunt traditiones Apoſtolicæ; quandoquidem & gentes hoc fecerunt; & faciunt adhuc, ſemperque liberum fuit cuiuis, vt teſtamento ſuis ex rebus, quidquid, & quandocunque, & cuicunque luberet, deſtinaret. At Tertullianus loquitur de conſuetudine quadam ab ipſis Apoſtolis, non ſcripto, ſed verbo tradita, apud ſolos fideles vigente; qualis eſt, nō illa ficticia Iunij, *oblatio pro defunctis*,

ſed oblatio Catholicorum, hoc eſt, *ſacrificium Miſſæ*, & preces pro defunctis. Nam *oblatio* & *offerre* apud Tertullianum idem ſunt, quod *ſacrificium* & *ſacrificare*: item *preces* & *precari*: quod primò patet ex hoc ipſo loco, ſi non legatur oculis Hæreticis. Secundò, ex libro ſecundo ad vxorem, vbi ait: *matrimonium confirmari oblatione*: nam commentitiam oblationem, quam ibidem adfert Iunius, iam ſuprà profligauimus. Tertiò: Ex libro de Monogamia; Vbi hæc Tertullianus: *Pro anima eius* (nempe mariti) *oret, & refrigerium interim adpoſtulet ei, & in prima reſurrectione conſortium, & offerat annuis diebus dormitionis eius.* Ita legunt aliqui. Alij aliter; ſed eodem ſenſu. Offerat: Quid? preces videlicet & ſacrificium corporis & ſanguinis, ſed hoc non per ſe: ſed per ſacerdotem, nō enim hoc eſt munus Laici. Idem Tertullianus libro de exhortatione ad caſtitatem: *Etiam repete apud Deum, pro cuius ſpiritu poſtules: pro qua oblationes annuas reddas: ſtabis ergo ad Deum cum tot vxoribus, quot illa oratione commemoras, & offeres pro duabus, & commemorabis illas duas per ſacerdotem de monogamia, & aſcendet ſacrificium tuum libera fronte.* Quod priore loco monet, vt faciat vxor pro marito, idem hoc poſteriore ſcribit fieri ſolitum pro vxore, & quidem miniſterio ſacerdotis, & vt eò commodius fiat, inſtat Tertullianus, vt maritus à ſecundis nuptiis abſtineat; ſitq; monogamus, (iam enim tranſierat Tertullianus ad caſtra Montani) & oblationē illam diſertè vocat ſacrificium. Et ex his duobus teſtimoniis refelles quoque Iunij expoſitionem, cùm oblationes pro defunctis exponit *legata teſtamentaria loco defunctorum*: nam Tertullianus ait per has oblationes defuncto refrigerium poſtulari & conciliari: ergo aliud quiddam, quàm Caluiniſta velit, ſignificat. II. Ait, has oblationes per ſacerdotē offerri. At quid

opus eſt, vt legata teſtamentaria diſtribuantur à ſacerdote, cùm quiuis, etiam non ſacerdos, loco defuncti, expẽdere poſſit in pauperes id, quod teſtamento eſt relictum? Aliam ergo oblationẽ, cuius miniſter ſolus ſit ſacerdos, Tertullianus intelligit. III. Huiuſmodi legata teſtamento egenis relinquere, non eſt omnium; ſed diuitum duntaxat: At Tertullianus loquitur de annua oblatione, quæ ab omnibus præſtari & exhiberi poſſit; per ſacerdotem ſcilicet: cùm recenſeat quid quiuis maritus, mortua vxore; & quid quæuis vxor, mortuo marito, ſoleat facere. Non ergo intelligit illam teſtamentariam oblationem; ſed illam, quæ fit ad altare Domini pro ſalute defunctorum. Scio, quibus nebulis inuoluat hæc loca Tertulliani Iunius; ſed paulò pòſt euoluemus.

Accedit, quod vt tota antiquitas Græca Sacrificium Miſſæ præter cætera nominauit προσφορὰν & προσκομιδὴν, ita tota antiquitas latina vocauit idem ſacrificium præter cæteras appellationes, *oblationem*, vt plurimis exemplis oſtendit Pamelius in caput vndecimum, libri de cultu fœminarum, annot. 65. Nobis ſufficit vnus Cypriani locus, cui *offerre*, eſt ſacrificare: & oblatio, ſacrificium, epiſtola ſexageſima ſexta: *Cenſuerunt, ne quis frater excedẽs ad tutelam vel curam Clericum nominaret, ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec ſacrificiũ pro dormitione eius celebraretur. Neq; enim apud altare Dei meretur nominari in ſacerdotũ prece, q ab altari ſacerdotes & miniſtros voluerit auocare. Et ideo Victor cum nuper contra formam in Concilio à ſacerdotibus datam, Geminium Fauſtinum presbyterum auſus ſit tutorem conſtituere, non eſt, quod pro dormitione eius apud vos fiat oblatio, aut deprecatio aliqua nomine eius in Eccleſia frequẽtetur.* Quis meliorem interpretem deſideret, quid ſit *oblatio* & *offerre* pro defunctis apud Tertullianum Afrum

vetuſ-

vetuſtiſſimum, quàm ſanctum Cyprianum itidem Afrũ & vetuſtiſſimum, & Tertulliani lectioni tam addictum, vt eum magiſtri honorifico cognomento afficeret? An & apud Cyprianum *oblatio pro dormitione alicuius*, eſt *oblatio teſtamentaria*, qua quis iubet, vt *ſuo loco, quaſi ſe præſente, egenis aliquid ſubſidij erogetur?* An non ſacrificium pro dormitione, & oblatio pro dormitione vnum & idem eſt?

Æquè vana eſt altera Iunij interpretatio, pro *Natalitiis*, id eſt, *inſtitutiones à viuentibus factæ in diem natalem ipſorum, vt pauperibus detur aliquid refrigerij*. Vbi vel vnum exemplum ex tota antiquitate huius inſtitutionis? vbi vnum exemplum, Chriſtianos veteres tanti feciſſe natales ſuos dies? Intelligit ergo Tertullianus per Natalitia, dies, quibus ſancti mũdo denati, naſcebãtur cœlo, quos dies veteres Chriſtiani ſacros & ſolennes habebant, & natales ſeu natalitios vocabant, & cum alio diuino cultu, tum ſacroſancto Miſſæ ſacrificio obibant. Teſtes cùm alij plurimi, tum ille idem ſanctiſſimus Martyr Cyprianus, epiſtola trigeſima quarta, his verbis: *Sacrificia pro eis ſemper, vt meminiſtis, offerimus, quoties Martyrum paſſiones & dies, anniuerſaria commemoratione celebramus*. Et epiſtola trigeſima ſeptima, loquens de iis, qui in carcere exceſſerant, ita ſcribit: *Deniq; & dies eorum, quibus excedunt annotate: vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus*. Et infrà: *Celebrentur hic à nobis oblationes & ſacrificia ob commemorationes eorum, quæ citò vobiſcum, Domino protegente, celebrabimus*. Ergo quod Tertulliano eſt, *pro natalitiis annua die facere*; hoc Cypriano eſt, *oblationes & ſacrificia celebrare ob commemorationes Martyrũ iis diebus, quibus ad immortalitatem glorioſa mortis exitu tranſeũt*. Quod autem Tertullianus ait, pro *natalitiis* (Martyrum) fieri oblationes, id perinde eſt ac ſi diceret, in Natalitiis

ſeu pro honore natalitiorũ huiuſmodi oblationes fieri: Nõ enim pro Martyribus ſacrificabatur, quaſi huius ſubſidij adhuc indigentibus. Hinc S. Auguſtinus tract. 84. in Ioannem loquens de Martyribus: *Ad ipſam menſam*, inquit, *non ſic eos commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requieſcunt, vt etiam pro eis oremus, ſed magis vt orent ipſi pro nobis, vt eorum veſtigiis adhæreamus.* Addit Iunius: *Allucinatur Pamelius, qui natalitia pro natalibus accipit. Quæ interpretatio exemplo & auctoritate caret.* Quomodo exemplo & auctoritate caret vt adiectiuum nomen ponatur ſolum, ſubſtãtiuo ſubintellecto? vt pro *natalitiis* ſit idem quod pro natalitiis diebus ſeu feſtis? Ad extremum quid vſitatius inter Eccleſiaſticas loquendi formulas, quàm Natalitia Martyrum pro Natalibus?

Tertullianus libro de cultu fœminarum, cap. 11.

Vobis nulla procedendi cauſſa non tetrica. Aut imbecillis aliquis ex fratribus viſitandus: aut ſacrificium offertur, aut Dei verbum adminiſtratur.

Idem lib. 2. ad Vxorem, cap. 9.

Inter commoda Chriſtiani matrimonij numerat, *ſacrificia ſine ſcrupulo.*

IVNIVS.

Sacrificium; orationes ſacræ, quibus pij ſe ſiſtunt Deo, vt copioſè exponit Clemens Alexand. Stromat. lib. 7. & Auctor noſter Apolog. 30. & ſequent. & ad Scapulam cap. 2. Alibi. Sacrificia precum, vt interpretatur Auctor Apolog. cap. 30. & ad Scapulam, cap. 2. quæ ſacrificia ſunt cordis puri, conſcientia bona, & fidei ἀνυποκρίτου.

REFVTATIO.

Sacrificium apud Tertullianum accipi propriè, non generatim pro quibuſcunq; ſacris precibus, ex ſupra dictis

ctis ſatis liquet: Et præterea ex libro de oratione, vbi ait: *Quale ſacrificium eſt, à quo ſine pace receditur?* Vbi agit de illis, qui eo tempore, quo ſacrificium peragebatur, fratribus pacis oſculum non dabant, idque conſilio celandi ieiunij. Paulò pòſt: *Similiter de ſtationum diebus non putant plerique ſacrificiorum orationibus interueniendum, quod ſtatio ſoluenda ſit, accepto corpore Domini: Ergo deuotum Deo obſequium Euchariſtia reſoluit, an magis Deo obligat? Nonne ſolennior erit ſtatio tua, ſi & ad arã Dei ſteteris? Accepto corpore Domini & reſeruato, vtrumq; ſaluum eſt, & participatio ſacrificij, & executio officij.* Quibus verbis reprehendit Tertullianus illos, qui diebus ſtationum nõ intererant ſacrificio corporis & ſanguinis Domini. Vbi I. notandum, non dici *ſacrificiis orationum*, vt Hæreticorũ corruptela elidatur; ſed ſacrificiorum orationibus, quia ſacrificium Miſſæ non peragitur ſine certis precationibus. II. Sacrificium illud poſtea vocari Euchariſtiam, ergo non eſt tantùm ſacrificium in ſolis precibus poſitũ. III. Sacrificium illud peragi in altari, ad quod fideles, ſacerdote ſacrificante, adſtabant. At preces vbique, non in ſolo altari perficiuntur. IV. De ſacrificio illo etiam alios participare poſſe, accepto corpore Domini, & reſeruato, (nam tempore Tertulliani Euchariſtiam domum ferebant Chriſtiani, vt eam pro occaſione & pietate ſua ſumerent) ergo non loquitur Tertullianus tantùm de precibus: ſed de ſacrificio Euchariſtiæ, ex quo etiam fideles communicabant. Locus certè euidentiſſimus eſt, cõtra Iunij peruerſa gloſſemata: cui addò illum ad Scapulam cap. 2. *Sacrificamus pro ſalute Imperatoris, ſed Deo noſtro, & ipſius: ſed quomodo præcepit Deus, pura prece.* His vltimis verbis exiſtimant Iunius & alij ſectarij, tantùm ſignificari preces ſeu ſacrificium precum. At iam oſtendimus Tertullianum agno-

ſcere & celebrare etiam oblationem & ſacrificium Euchariſtiæ: quod dum offertur, pura, munda, & immaculata oratio adhibetur. Itaque ſacrificando orabant pro Imperatore, hoc ipſo, quod ſacrificio Chriſtiano & olim, vt & hodie, variæ preces interſeruntur. Nec rectè facit Iunius, cùm, vt hunc & alios Tertulliani locos eludat, adfert cap. 30. & ſequentia Apologetici. In illis enim capitibus tantummodo precum ſeu orationum pro Imperatoribus & Republica meminit: at hîc inſuper & *ſacrificia* pro iiſdem cõmemorat. Præterea quid altare apud Tertullianum, ſi non & ſacrificium in altari? *Ne prius*, inquit lib. de oratione, *aſcendamus ad Dei altare, q̃ ſi quid diſcordiæ vel offenſæ cum fratribus contraxerimus, reſoluamus.* Clemẽs Alexãdrinus lata notione loquitur de ſacrificio, vt comprehendit oẽs virtutum actiones; Nec abnuit aliud eſſe apud Chriſtianos ſacrificium, cum enim eos ſacrificiis Deum colere negat, loquitur de ſacrificiis cruentis, qualia Ethnicis & Iudæis vſitata erant. Neque etiam Tertullianus cùm in libro contra Iudæos cap. 5. differit de ſacrificiis ſpiritualibus & laudis, Chriſtianæ Eccleſiæ; excludit ſacrificium Euchariſtiæ: quia & hoc ſpirituale eſt, cõparatione veterum ſacrificiorũ, & eſt vel maximè ſacrificium laudis, ſed non tantùm & præciſè, quaſi nullam aliam rationem ſacrificij complectatur, vt ineptiunt Sectarij.

Tertull. lib. de Monogamia, cap. 10.

Enimuerò & pro anima eius (mariti) *orat & refrigerium interim adpoſtulat ei, & in prima reſurrectione conſortium, & offert annuis diebus dormitionis eius.*

IVNIVS.

Prima editio, Enimuero anima eius orat, agit enim de cõiuge vidua, quæ ſibi, non mortuo opem diuinam implorat, optato coniuge deſtituta: ſic poſtea,

poſtea,& refrigerium interim adpoſtulat etiam, id eſt, conſolationem & leuamentum ſibi,ex eadem editione, quam iniquè mutatam video.

REFVTATIO.

Vt Caluiniſta errores ſuos ſtabiliat,& Catholica dogmata de ſuffragiis & ſacrificiis pro defunctis euertat, corrumpit inprimis textum; & ne ipſe fraudis huius videatur auctor, laudat primam editionem Rhenani; Et tamen ipſe Rhenanus, editionis eius auctor, lectionem illam improbauit, vt liquet ex eius ſcholiis, quæ Caluinianus iſte ſuis notis attexuit. *Coniicio ſic caſtigandum*,inquit Rhenanus,*quando nihil eſt ab exemplaribus præſidij,& pro anima eius oret, & refrigerium interim adpoſtulet ei, & in prima reſurrectione conſortium*; cùm igitur ipſe Rhenanus, ſenſu,ſi non verbis, cum Pameliana editione conueniat: cur Iunius ad primam Rhenani editionem prouocat? cū Rhenanus diſertis verbis explicet, quam lectionem hoc loco genuinam arbitretur: & expreſsè profiteatur ex codicibus, quorum copiam ipſe nactus fuerat, nihil certi poſſe conſtitui. Deinde lectionem, quam Rhenanus habet ex coniectura; hanc habuit Pamelius ex antiquis codicibus, quibus, quis non plus credat quàm Iunio, aut primæ editioni Rhenani, quam ne ipſe quidem Rhenanus ꝓpoſtea bauit. Nec diſcrepat Rhenanus à Pamelio: niſi quod Rhenanus legit, *oret, adpoſtulet*, vt ſit vox mandantis:Pamelius,enunciatiuè;*orat,adpoſtulat*;vt ſit vox id quod fierit ſolet, explicantis. Sed Iunius ait, *eam editionē iniquè mutatam*. At negat hoc Rhenanus,auctor & primæ & ſecundæ editionis. Negat hoc Pamelius, fretus veterū librorum auctoritate. Tantùm affirmat Iunius,quia purgatorium ferre nequit. Quomodo feret infernum, haud paulò leuius & breuius tormentū? Adhæc an nō aduerſa

fronte Iunius Tertulliano reluctatur? Vult enim Tertullianus, iam Montani ſpiritu inſtinctus, vt mulier, mortuo marito, ad ſecundas nuptias non tranſeat. Et vt hoc perſuadeat, percenſet, quibus officiis defunctum proſequatur. *Enimuerò*, inquit, *& pro anima eius orat.* Et ad hoc eam arctiſſimis legibus adſtringi ait. Nam hæc niſi fecerit (nimirum niſi pro anima defuncti mariti orauerit) niſi refrigerium ei adpoſtularit, & in reſurrectione conſortium, *verè repudiauit* (hoc eſt, marito defuncto libellum repudij miſit) quãtum in ipſa eſt, & quidem *hoc iniquius, quanto quomodo potuit, quia non potuit: & hoc indignius, quãto iam indignius, ſi quia non meruit.* In eandem ſententiam multa Tertullianus ſubiungit. Quid verò Iunius? Non modò inſulsè aduerſus Tertulliani mentem, ſed & Caluiniſticè, hoc eſt, impiè. *Enimuerò anima eius orat*, id eſt, *anima vxoris.* Mirum, ni corpus oret. Sed quid orat vel pro quo? *Et refrigerium interim adpoſtulat etiam*; ex *ei* videlicet, faciendum fuit, *etiam*, ne Tertullianus in ſolœciſmum incidiſſe videatur: ſi *ei* dixiſſet pro *ſibi.* At Rhenani ptima editio præfert *enim*, non *etiam*, nullo prorſus ſenſu. Vnde meritò de correctione cogitauit Rhenanus. *Et offert annuis diebus dormitionis eius*: Cuius? ſecundum Iunium, eius, quæ orat, nempe animæ vxoris. Dormit ergo illa anima, &, dum adhuc eſt in corpore, annuus dies dormitionis eius celebratur. Ridiculè. An non vides, Caluiniſta, vxorem orare pro eo, pto quo offert, eamque offerre, quæ orat? Et pro eo, pro quo orat? Offertne anima, an vxor? Offert ne anima vxoris pro ſe, an pro anima mariti defuncti? Rogo, vt lector ipſum Tertullianũ hoc loco adeat, perpendat, & quid ſibi velit, conſideret, & niſi vel ex hac vna deprauatione ſummã huius Caluiniſtæ impudentiam deprehendet, nõ recuſo, quo minus ego,

eius

eius loco impudens cenſear & habeat. Nimis effrænata eſt hæc improbitas, loca tam clara Tertulliani peruertere. Tolerādum erat, ſi Tertullianū erraſſe vociferaretur: atq́ꝫ verba & ſententiā eius totam peruertit, quis ferat? Colligat etiā hinc lector, quàm verū ſit, quod ſuprà aiebat Iunius, oblationes pro defunctis fuiſſe *legata teſtamētaria:* nam Tertull. dicit hîc, vxorem annuis diebus dormitionis mariti offerre, etiāſi teſtamentū nullū fecerit, etiamſi in eum finē nihil legarit, hoc enim ſupponit Tertullianus, eo ipſo quod oblationē illam annuā, ab vxoribus, tanquam debitum quoddam, ex ipſo coniugij vinculo natum recenſet. Infrà itidem diſſuadens digamiam ſeu polygamiam ex doctrina Montani, abſurda quædam inde ſecutura adducit: Præter cætera etiam hoc: *& orabis pro maritis tuis, nouo & vetere:* Vbi Tertullianus abſurdum ducit, vt quæ iam ſecundum maritum duxit, pro altero oret; quaſi ei iam fidem fregiſſet, per ſecūdum coniugium. Quod licet non ita ſit ex Orthodoxa diſciplina, probum tamen morem pro defunctis orandi, ex hoc loco colligimus, id quod nobis ſatis eſt, ad confutationem improbitatis Caluiniſticæ. *Orabis*, inquit Tertullianus, *pro maritis.* Ex quo refellitur quoque ſuperior eius calumnia, cùm fingit; & *anima eius*, nempe vxoris, *orat:* imò pro anima eius, nempe mariti defuncti, orat: quia Tertullianus vult, vt vxor vniuira, pro vno oret: Hinc inferius obiicit, ſummæ abſurditatis loco; quod ſi vna vxor duos maritos ducat, poſtea pro duob⁹ orare debeat, quod ipſe putat fieri non poſſe ſine prioris iniuria, idque, vt dictum eſt, ex Montani placitis. Quod autem Tertullianus dicit de vxoribus ſuperſtitibus, marito mortuo, id etiam intelligi vult de marito ſuperſtite, mortua vxore; *Vtrique*, inquit, *ſexui loquimur; Etſi ad alterum ſermo eſt, quia vna diſciplina praeeſt.*

 Ter-

Tertullianus lib. de exhortatione ad caſtitatem, cap. 11.

Et iam repete apud Deum, pro cuius ſpiritu poſtules, pro qua oblationes annuas reddas. ſtabis ergo ad Deum cum tot vxoribus, quot illas oratione commemoras, & offeres pro duabus, & commemorabis illas duas per ſacerdotem, &c. & aſcendet ſacrificium tuum libera fronte?

IVNIVS.

Repete apud Deum, pro cuius ſpiritu (ſic enim diſtinguo) id eſt, nomina vxorum tuarum ede apud Deum, viuentis & mortuæ, nam pro viuentis ſpiritu poſtulas, pro mortua reddis oblationes annuas: de quibus vide in lib. de corona militis, cap. 3.

REFVTATIO.

Nugæ meræ; nam Tertullianus monogamiæ propugnator & polygamiæ ſucceſſiuæ oppugnator, vt à ſecundo coniugio abſterreat maritum, iubet, vt ſibi ob oculos ponat Deum, cogitetque, ſi duas vxores habeat, pro cuius ſpiritu oret apud Deum, & pro qua annuas oblationes reddat. Et poſtea ſubdit interrogando; *cum totne vxoribus ſtabis ante Deum, & offeres*, ſeu ſacrificabis *pro duabus:* & commemorabis illas per ſacerdotem de monogamia, id eſt, vnius vxoris virum, *circundatum virginibus ac vniuiris*; & his non obſtantibus, ſacrificium tuum per ſacerdotem oblatum, liberè ad Deum aſcendet? Arbitratur enim Tertullianus admodum abſurdum, vt qui iam alteram vxorem duxit, defunctæ iuſta perſoluat, hoc eſt, preces & ſacrificia annua: peragenda per ſacerdotem vnius vxoris virum. Sed quid noſter Caluiniſta? Ne pro ſua mortua precari cogatur aut ſacrificare; *pro ſpiritu,* inquit, *viuētis poſtulas, pro mortua reddis oblationes*; & quaſi iam non ſatis perſpectum ſit, quàm friuolè has obla-

oblationes explicarit in libro de corona militis, rurſus nos ad illum librum remittit. Sed Tertullianus non ait; Poſtulas pro viuente, & pro mortua offers annuas oblationes Iunianas & Caluiniſticas: ſed ſupponens communem Chriſtianorum pro defunctis orandi & ſacrificandi morem, ait, aliquem, qui duas vxores habeat, non poſſe hoc præſtare: quare monet, vt Deo indicet pro cuius ſpiritu & anima poſtulet. Firma igitur & inconcuſſa manent, teſtificatione Tertulliani, Catholica dogmata de ſacrificio & precibus pro defunctis; & quod hinc ſequitur, de purgatorio. Etſi autem hæc pro precibus in defunctorum ſubſidium ſufficere potuiſſent, proprium tamen caput hac de re ſubiungere libuit, propter inſigne Tertulliani de hoc dogmate teſtimonium.

CAPVT IV.

De precibus pro defunctis.

Tertullianus lib. de anima, cap. 51.

SCio fœminam quandam, vernaculam Eccleſiæ, forma & ætate integra functam: poſt vnicum & breue matrimonium, cùm in pace dormiſſet, & morante adhuc ſepultura, interim oratione presbyteri componeretur: ad primum habitum orationis manus à lateribus dimotas, in habitum ſupplicem conformaſſe; rurſuſq; condita pace ſitui ſuo reddidiſſe.

IVNIVS.

Componeretur ad pacem, nam eam dormiſſe neſciebat presbyter. Ad primum habitum orationis, id eſt, cùm primũ oratio à presbytero haberi cepta eſt, quaſi iam animam moribunda fœmina acturа eſſet, prout morientibus adhibentur conſolationes & ſubſidia precum.

REFV-

REFVTATIO.

Fœminam iſtam fuiſſe verè mortuam, Tertullianus diſertè teſtatur, & liquet ex ipſius ratiocinatione pro ſen tentia, quæ vult, poſt mortem aliquid animæ aliquando in corpore remanere: ad hanc enim opinionem confirmandam, adducit exemplum de illa fœmina, quæ cùm orante ſacerdote, manus ſimul in orantis ſpeciem extendit: Adducit & aliud exemplum in eundem finem: *Eſt & alia relatio*, inquit, *apud noſtros, in cœmeterio, corpus corpori collocando ſpatium receſſu communicaſſe.* Hanc tamen opinionem de reliquiis animæ in corpore reſidentibus, improbat Tertullianus; *Si & apud Ethnicos tale quid traditur*, inquit, *vtique Deus poteſtatis ſuæ ſigna proponit, ſuis in ſolatium, extraneis in teſtimonium. Magis enim credam in teſtimonium ex Deo factum, quàm ex vllis animæ reliquiis, quæ ſi ineſſent, alia quoque membra mouiſſent: & ſi manus tantùm, ſed non in cauſam orationis,* Subdit. *Mors, ſi non ſemel tota eſt, non eſt, ſi quid animæ remanſerit, vita eſt: non magis vitæ miſcebitur mors, quàm diei nox.* Ergò ex ſententia Tertulliani, verè mortua fuerat illa mulier, & tanquam pro mortua preces fudit ſacerdos, iudicio & approbatione Tertulliani; neque enim reprehendit presbyterum illum, quippe gnarus, preces ex communi Eccleſiæ conſuetudine pro defunctis fieri. Sed ne tam illuſtri locò Caluinianus ſpiritus nimis perſtringatur, fingit Iunius, presbyterum iſtum *neſciſſe, fœminam illam fuiſſe mortuam: non oraturum pro illa, ſi mortuã ſciſſet.* At quomodo ignorauit presbyter, quod tota illa domus ſciebat, quodque ſciuit Tertullianus, qui fortè adfuit? Quomodo non ſciuit mortuam, cùm iam ad ſepulturam efferenda eſſet, cùm ideo ſepultura differretur, vt ſacerdos preces pro defuncta perficeret; cùm vitæ nullum ſignum appareret,

cum nullus motus,nullus habitus? *Nam cùm iam in pace dormiſſet*, inquit Tertullianus, tunc preces in ſubſidium defunctæ presbyter eſt exorſus. Quas preces? non illas, quæ funduntur pro animã agentibus; ſed illas, quæ funduntur pro iis,qui iam animam exhalarunt.

Errat item Iunius, cùm illud, *ad primum habitum orationis*; ita explicat; *cùm primum oratio haberi capta eſt*. Nam habitum orationis vocat ſpeciem, formam & cõformationem orantis, perinde ac ſi dixiſſet; quam primum ſeſe presbyter conformauit precantis in modum: Quis autem ſit iſte modus & habitus, docet Tertullianus lib. de orat. cap. 11. *Nos verò non tantùm attollimus* (manus) *ſed etiam expandimus*. Et in Apol. cap. 30. *Chriſtiani manibus expanſis, &c. precantes ſumus ſemper, &c.* Pòſt: *Paratus eſt ad omne ſupplicium ipſe habitus orãtis Chriſtiani*, hoc eſt, ipſa conformatio, & conſtitutio, & ſpecies. Eadem notione hîc Tertullianus: *Ad habitum ſupplicem ſe conformauit*, hoc eſt, manus ſuſtulit & expandit. Sic & Apuleius libro de mundo: *Habitus orantium hic eſt, vt manibus extenſis ad cœlum precemur.* Ergo ad orantis presbyteri habitum ſeu ſpeciem, & formam conformauit ſe quoque ipſa mortua fœmina: grandi miraculo, non autem quod aliquid animæ in corpore remanſerit. Illud: *Rurſum condita pace*, mutat Iunius in *condicta: nam condicere forenſi verbo eſt* συντάσσεσθαι μετὰ παραγγελίας, vt in Gloſſario legitur; *pacem enim fratribus ſororibusq; decedentibus precari & denunciare verbis Domini ſolent Presbyteri, à ſe & Eccleſia in Domino.* Mirum, ni iſte ex Tertulliano aut presbytero illo, de quo Tertullianus ſcribit, efficiat Miniſtrum Caluinianum, aut Prædicantem Lutheranum: adeo Caluinianè & Lutheranè Tertulliani verba interpretatur. Sed non placent Critici, qui loca ſana ſanare volunt, & emendant

non menda, vt iſte hîc; nam *condita pace*, nihil aliud eſt; quàm *abſolutis finitisq́; precibus*, quas ſacerdos, vt mulieri mortuæ pacem à Deo impetraret, fuderat. Abi igitur Iuni, cum tua pacis precatione & denunciatione Caluiniana; à Miniſtris & Eccleſia Caluiniana decedentibus denunciari conſueta: Nihil ſimile hoc loco. Quia Caluiniſmus nondum exſtiterat.

CAPVT V.
De Euchariſtia.

VARIIS locis meminit Tertullianus Euchariſtię; de quibus Iunius in Indice v. Euchariſtia; panis, inquit, corpus Chriſti, citatq; pag. *103. 8.* & *121. 43.* & *124. 7.* & ſeq. & *151. 36.* & *356. 49.* & *541. 9.* Quæ omnes citationes Caluinianæ ſunt & fraudem continent; quaſi Euchariſtia, nihil ſit aliud, quàm panis, ex ſententia Tertulliani. Primus locus eſt ex lib. aduerſus Iudæos, cap. 10. vbi quo ſenſu Tertullianus corpus Chriſti panem vocet, explicat Bellarminus lib. 2. de Euchariſt. cap. 7. Alter locus eſt ex cap. 6. libro de oratione; vbi exponens illam petitionem: panē noſtrum quotidianum da nobis hodie; ait. *Et corpus eius in pane cenſetur: Hoc eſt corpus meum:* ſiue per illam petitionem peti etiam à fidelibus Euchariſtiam; quæ panis dicitur; quia panis ſpeciem & accidentia habet: non quod panis ſit ſecundum ſubſtantiam: vel vt panis nomen ad ipſum corpus Chriſti accōmodemus, corpus Chriſti vocat panem: quia eſt ſub accidentibus panis; quia ſucceſſit pani ſub iiſdem ſpeciebus: & quia ſucceſſit ſub vna communi ratione, eaque generali ſubſtantiæ. Tertius locus eſt ex cap. 14. lib. de oratione: vbi panis vocabulū

nuſquam

nuſquam apparet: ſed *Euchariſtia; corpus Domini; Sacrificium; ara Dei.* Quartus locus eſt ex libro de Idololatria cap. 7. At panem ibi nec video, nec audio; ſed corpus Chriſti; idque ea orationis vi; vt niſi Tertullianus crediſſet Chriſtum realiter & ſubſtantialiter ſub ſpeciebus Euchariſticis præſentem eſſe; nunquam ſcripturus fuiſſet, manus illas eſſe præcidendas; quas quis poſt idoli effectionem & fabricationem, corpori Dominico admouiſſet. Quid enim adeò nefarij piaculi admitteret; qui iiſdem manibus; quibus idolum fabricaſſet; panem Caluinianum tangeret & acciperet? Cur quęſo, Iudęorum inſtar, manus Chriſto intuliſſe, & corpus eius laceſſiuiſſe cenſeretur?, quod tamen Tertullianus ſibi perſuadet; non itidem Caluiniani; quia ſtatuariis & pictoribus Caluinianis, qui nobis imagines; hoc eſt, vt Caluiniani putant; idola ſculpunt, & pingunt; non putant amputandas eſſe manus; licet panem Caluinianū tangant iiſdem videlicet manibus; quibus imaginem; hoc eſt, Caluiniſtarum iudicio, idolum fabricarunt. Quintus locus eſt ex lib. 5. carminum contra Marcionem cap. 8. vbi Tertull. *Acceptum panem pariter, vitiſq; liquorē, corpus, ait ſanguiſq; meus, qui funditur, hic eſt, pro vobis:* Sed corpus & ſanguinē Chriſti vocat panem & vinum; quia ſub panis corpus, & ſub vini ſpeciebus ſanguis Chriſti continetur. Pergit in Indice Iunius. Euchariſtia repræſentat corpus Chriſti. *356. 49.* Eſt figura corporis. *396. 27.* & *449. 11.* & ſequēt. Prior locus eſt ex lib. 1. contra Marcionem, cap. 14. vbi de Marcione: Nec panē (reprobauit) quo ipſum corpus ſuum (Chriſtus) repræſentat. Hæretici volunt Chriſtum in Euchariſtia corpus ſuum & ſanguinem non aliter repræſentare, quàm in nudo ſigno vel imagine, eo modo, quo in imagine Cæſaris, repræſentatur Cæſar. Sed hæreticè

ticè. nam repręſentare, eſt itidem aliquid reipſa præſens ſiſtere: etiam apud benè latinos Auctores. Hinc certa die repræſentare pecuniam. Et hac ſecunda notione vſurpat Tertullianus repræſentandi vocem; vt fuſius docet Bellarminus lib. 2. de Euchar. cap. 7. Poſterior locus eſt ex lib. 4. contra Marcionem cap. 40. *Acceptum panem*, inquit, *& diſtributum diſcipulis, corpus ſuum illum fecit, hoc eſt corpus meum dicendo, id eſt, figura corporis mei.* De quo copioſè Bellarm. loco cit.

Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap. 4.

Quis in carcerem ad oſculanda vincula Martyris reptare patietur? Iam verò alicui fratrum ad oſculum cõuenire? aquam Sanctorum pedibus offerre? de cibo, de poculo inuadere, deſiderare, in mente habere?

IVNIVS.

Lego; deſideras in mente habere? id eſt, quis Ethnicus ferat vxorem Chriſtianam, quaſi abiecta cogitatione & cura humanarum rerum, totam in eo eſſe animo & cogitatione ſua, vt obeat ac preſtet deſideras, id eſt, pia omnia illa Sanctorum miniſteria atque officia, quæ olim à deſidendo aſſiduè deſidera vocabantur. Gloſſarium; Deſidera, λειτουργία, πολιτεία. *Atque hinc illud eſt paulò pòſt cap. 6. de cuius manu deſiderabit?*

REFVTATIO.

Quomodo prior ille Tertulliani locus ſit accipiendus; ſatis clarè indicat hic poſterior, De cuius manu deſiderabit? Deſiderare videlicet non eſt in animo *deſideras* voluere; ſed eſt Euchariſtiã appetere: De cuius manu, inquit, deſiderabit? Euchariſtiam, nimirum, non fictitiam illam *deſideram*, quis enim vnquam audiuit, ab vllo veterum Patrum Euchariſtiam vocari deſideram? Vt autem non niſi de manu præſidentium, hoc eſt, Epiſcoporum & presby-

&Preſbyterorum Euchariſtiam ſumebant, quod ipſemet teſtatur libro de corona Militis: ita non deſiderabant, niſi de manu eorundem. Vana igitur eſt Iunij correctio. vana & illa explicatio. Deſiderabit, id eſt, deſideram obſeruabit; ſacrum panem Chriſti perceptura. Non hæc mens Tertulliani; ſed iſta; de cuius manu deſiderabit Euchariſtiam: de cuius poculo participabit? Nam quod hîc deſiderare, non ſit pia Sanctorum officia atque miniſteria in mente habere; inde liquet; non enim agit Tertullianus de fœmina quaſi alteri aliquid exhibitura & præſtitura; cuiuſmodi ſunt deſideræ ſecundum Iunium: ſed de fœmina aliquid ab alio acceptura; & ne & hîc Iunius deſideras comminiſcatur; ſatis ſequentibus verbis indicat ſe de Euchariſtia loqui; cùm & cœnā Dei nominet. Omitto dicere; quod vt Iunius ait, deſidera ſit à deſidendo aſſiduè. Ergo deſiderare, non eſt per deſideras exponendū. Et ſicut cap. 6. illud deſiderabit non mutari poteſt in deſideras; ita nec cap. 4. deſiderare in deſideras transformādum eſt.

Tertull. lib. 2. ad vxorem, cap. 5.

Non ſciet maritus, quid ſecretò ante omnem cibum guſtes? Et ſi ſciuerit, panem; non illum credit eſſe, qui dicitur.

IVNIVS.

Nempe, quia tum fermè antelucanis temporibus ſacri conuentus habebantur: feruentibus Gentilium perſecutionibus: & cœna Domini adminiſtrabatur.

REFVTATIO.

Non fermè; ſed planè antelucanis temporibus Euchariſtia ſumebatur; vt ex libro de corona Militis perſpicuum. Neq; hîc de hac Euchariſtiæ perceptione ſermo; ſed de priuata; quæ & ipſa matutino tempore reliquos cibos præibat. Euchariſtiam enim à ſacerdote acceptam,

domum ferebant; & reſeruabant, vt pro opportunitate ſumerent; Teſtis Tertullianus ad finem libri de oratione, vbi hæc: *Accepto corpore Domini & reſeruato, vtrumq; ſaluũ eſt.* Addit Iunius: *Poſt lege. Etſi ſciuerit panem, non illum credit eſſe, qui dicitur?* ἐρωτητικῶς, *nempe infamatum panem, vt cap. præcedente dictum*; *Et exponitur amplius Apolog. cap. 6. & 7.* Nil opus interrogatione. Nam ſine hac conſtat orthodoxus ſenſus, etſi non Caluinianus. Ait enim Tertullianus, maritum ſi ſciat, vxorem ante reliquos cibos panem guſtare; non habiturum illum panem pro pane Euchariſtico, hoc eſt, pro corpore Chriſti, ſed pro pane cõmuni & vulgari. Vide Bell. lib. 2. de Euchariſtia, cap. 8. Sed Iunius, vt Caluiniſta; quod de pane dicitur, ad infamationem refert; ne Tertullianus dicere videatur panem Euchariſticum eſſe aliquid ſupra panem vſitatum; Et ſuper fidem mariti infidelis. Quod ſi panis ille, quem vxor ante reliquos cibos guſtabat; communis duntaxat panis erat: cauſæ nihil video; cur vxor adeò ſecreto panem illũ manducare debuerit: Quid enim obſtat, quo minus quis Caluinianum panem publicè coram Ethnico comedat; cùm nihil ſit niſi panis?

CAPVT VI.

De Oleo benedicto.

Tertullianus in Scorpiaco, cap. 1.

NOBIS fides præſidium, ſi non & ipſa percutitur diffidentia ſignandi ſtatim, & adiurandi, & vngendi beſtiæ calcem.

Egimus de hoc loco cap. 1. occaſione ſignaculi Crucis, cuius hîc cum adiuratione & vnctione meminit; quæ

tria

tria ſunt remedia aduerſus ſcorpiorum ictus. Itaq; de ſignando hîc nihil,quia ſatis ſuprà. De adiurãdo & vngendo dicendum.

IVNIVS.

*Latinius.Et vrgendi beſtia calcem. Non placet. Nam quid calx beſtiæ? Quid vrgere calcem ſiue illius,ſiue illi? Lego, & vngendi beſtiâ calcem. Senſus eſt in obſcuro latens. Nobis,inquit,fides præſidium eſt,qua confidimus nos beſtiam ſignaturos, ne dimoueat ſe; & adiuraturos, vt ſuccum, & ius ipſius expreſſum adhibeamus, & vncturos calcem,quam admorderit; beſtiâ,id eſt, iure & ſanie beſtiæ. Hoc autem impedit diffidentia ſignandi, & adiurandi & vngendi,hoc eſt, ſi is, quem petit ſcorpius,diffidat rem ita ſe habere. Adiurare,*τὸ χυλοῦν ἢ χυλίζειν,*in ius & ſuccum cogere,atq; id exprimere:à iure,quod eſt* ζωμὸς, χύμος, *licenter ducit;veruntamen eleganter.*

REFVTATIO.

Neſcio profectò quid imperitius hac nota fingi poſſit,aut quid malignius; ſi fortè nõ ab imperitia,ſed à malitia & à Catholicæ religionis odio proceſſit. Tertullianus,vt ſuprà dicebam,tria Chriſtianorum propria remedia ex fide manantia contra ictus ſcorpij commemorat: primum crucis ſignaculum: ſecundum, adiurationem; tertium,vnctionem. Iſte omnia,neſcio num data opera, peruertit. Primum Latinij lectionem refert,pro *vngendi, vrgendi* reſtituentis;eamque refutat,& rectè,quia inepta eſt, & Tertulliano aduerſa. Num meliorem ipſe Iunius ſufficit? Retinet quidem vngendi vocabulum, ſed ex *beſtia calcem*, facit; *beſtiâ calcem*, vt mox ſecuturæ fraudis fundamentum iaciat, quaſi Tertullianus velit, ipſo beſtiæ, hoc eſt, ſcorpij ſucco, calcem admorſam & ictam vngendam eſſe. At non eſt opus vlla mutatione; ſed legendum, vt editiones omnes habent: *Vngendi beſtiæ calcem.* Sed quid calx beſtiæ? Adferam duas expoſitiones; vt lector eligat eam, quæ magis arriſerit. I. Beſtiæ calx,

potuit nomen ſuum in diſciplinam Montani dare: quia nuſquam magis; imò ſimpliciter nuſquã (vt & hoc tempore) vis & efficacitas exorciſmorum vigebat, quàm in Eccleſia Dei: nam cùm Hæretici dæmones expellere nituntur, idem audiunt, quod olim audierunt filij Sceuæ Iudæi. *IESVM noui, & Paulum ſcio, vos autem qui eſtis? Actor. 19.* Noſti quid poſt hæc euenerit.

Tertullianus lib. de corona militis.

Et excubabit pro templis, quibus renunciauit, & cœnabit illic, vbi Apoſtolo non placet? Et quos interdiu exorciſmis fugauit, noctibus defenſabit?

IVNIVS.

Puta Dæmonas, quos pij religioſis precibus reſiſtentes, & obſecrationibus nominis diuini in fugam vertunt; exhortatione. 1. Petri. 2.

REFVTATIO.

Aliud ſunt exorciſmi, quibus fugantur & ex energumenis exterminantur dæmones: aliud preces, quibus fideles ſolent, inſtar leonis rugientis circumeuntium incurſus cohibere. De prioribus loquitur Tertullianus: non de his poſterioribus, de quibus eſt B. Petri exhortatio, nam dæmoni reſiſtẽdum eſt fortiter in fide, licet corpus non obſideat, vt in energumenis fieri videmus. Tertullianus ergo diſſuadens Chriſtiano ne militet, enumerat militiæ illius incommoda: & inter cætera etiam hoc, quod noctu templũ dæmonũ debeat cuſtodire, quos interdiu *exorciſmis* de obſeſſis fugarit; nam eo tempore, non modò exorciſtæ, ſed & quiuis fideles ea poteſtate valebant, vt dæmones de corporibus obſeſſis eiicerent; vt ex Tertulliano cap. 23. Apolog. liquet: vbi maxima fiducia ad minimum quoque Chriſtianum Ethnicos prouocat, vt periculum faciant, annon ea vi polleat, vt quos ipſi Deos arbitrantur, ipſe tanquam Cacedæmones exter-

terminet & profliget. De qua poteſtate idem lib. de anima cap. 57. *Ratio fallaciæ* (Magicæ) *ſolos non fugit Chriſtianos, qui ſpiritualia nequitiæ, non quidem ſocia conſcientia, ſed inimica ſcientia nouimus, nec inuitatoria operatione, ſed expugnatoria dominatione tractamus multiformem luem mentis humanæ.* Infrà: *Hanc quoque fallaciam ſpiritus nequam, ſub perſonis defunctorum deliteſcentis, niſi fallor, etiam rebus probamus, cùm in exorciſmis interdum aliquem ſe ex parentibus hominem ſui affirmat.* Et lib. de Idololatria cap. 11. *Qua conſtantia exorcizabit* (thurarius, ſeu qui thura idolo vendit) *alumnos ſuos* (dæmonas) *quibus domum ſuam cellariam præſtat?*

CAPVT VIII.

De Inferis.

Tertullianus lib. de Idololatria, cap. 13

SIc & Lazarus apud inferos in ſinu Abrahæ refrigeriū conſecutus: contrà diues in tormento ignis conſtitutus, alternas malorum & bonorum vices, æmula retributione, compenſat.

IVNIVS.

Obſeruandum quod ait apud inferos, etiam de Lazaro: Nam inferos Latini Patres, & Græci ᾅδην, pro omni loco aut ſtatu mortuorum dixerunt promiſcuè: atque in hunc ſenſum Lazarus & diues apud inferos collocantur. Quomodo Irenæus lib. 5. aduerſus Hæreſes cap. vlt. & Chryſoſtomus Homil. de diuite, locuti ſunt ex verbis Lucæ 16. & Tertullianus locis quamplurimis.

REFVTATIO.

Ergóne *Inferi* etiam cœlum ſignificant, nam & cœlum locus eſt eorum, qui ex hac vita exceſſerunt, niſi fortè Cal-

tè Caluiniani cęlum nullum credunt & ſperant: ergò aſcendere *ad cælos*,& deſcendere ad inferos, ſynonyma erunt? nam licet inferi latius pateant, quàm cœlum, cœlum tamen in inferis numerabitur, hoc ipſo quod inferi, *quemcunque mortuorum locũ, aut ſtatum deſignant*, vt ait iſte Caluiniſta. Verùm, vt de aliis Patribus taceamus, deque ſolo Tertulliano loquamur, inferos ſignificare, *omnem mortuorum ſtatum*, tam ab illo alienum eſt, quàm quod maximè: omittam alia, ſolis teſtimoniis ex libro de anima vtar. *Nobis inferi*, inquit, cap. 55. *non nuda cauoſitas, nec ſubdiualis aliqua mundi ſentina creduntur, ſed in foſſa terræ & alto vaſtitas, & in ipſis viſceribus eius abſtruſa profunditas: ſiquidem Chriſtum in corde terræ triduum mortis legimus expunctum, id eſt, in receſſu intimo, & interno, & in ipſa terra operto, & intra ipſam cauato, & inferioribus adhuc abyſſis ſuperſtructo. Quodſi Chriſtus Deus, quia & homo, mortuus ſecundum ſcripturas: & ſepultus ſecundum eaſdem, hic quoque legi ſatisfecit, forma humanæ mortis apud inferos functus, nec ante aſcendit in ſublimiora cælorum, quàm deſcendit in inferiora terrarum, vt illic Patriarchas & Prophetas compotes ſui faceret: habes & regionem inferûm ſubterraneam credere, & cubito illos pellere, qui ſatis ſuperbè, non putent, animas fidelium inferis dignas: ſerui ſuper dominum, & diſcipuli ſuper magiſtrũ, aſpernati, ſi fortè in Abrahæ ſinu, expectandæ reſurrectionis ſolatium carpere.* Hæc Tertullianus: quid clarius, quàm illius ſentẽtia, inferos non quemuis mortuorum locum denotare, ſed tantummodo ſubterraneum? Idem cap. 58. poſtquam probaſſet omnium animas ad inferos migrare (putabat enim cęlum, vt ante aſcenſionem Domini, ita & iam vſque ad reſurrectionem communem omnium hominũ clauſum eſſe: *Cùm tranſactione enim mundi reſerabuntur*, inquit, *regna cælorum*) obiicit ipſe ſibi: *Omnes ex-*

nes ergo animæ penes inferos, inquis. Reſpōdet: *Velis ac nolis, & ſupplicia iam illic & refrigeria: habes pauperem & diuitem.* Verùm hæc Caluiniſtis multas ob cauſas non probātur. I. Quia non crędunt deſcenſum Chriſti ad inferos, hoc eſt, ad loca quædam ſubterranea, quem diſertis verbis adſtruit Tertullianus. II. Quia negant, piorum animas apud inferos detentas eſſe vſque ad reſurrectionem Domini, & ad ipſum cœlum cum Chriſto aſcendente aſcendiſſe: At prius illud manifeſtè aſſerit Tertullianus; Etſi ipſe per errorem, animas piorum necdum ex illo ſubterraneo ergaſtulo ad cœlum eductas exiſtimat, educendas primùm, vbi corpora reſumpſerint; niſi quod Martyrum animas excipere videtur. III. Quia Purgatoriū inficiantur, quod Tertullianus ſub finē lib. de anima nō obſcurè inſinuat his verbis: *In ſumma cùm carcerem illum, quod Euangelium demonſtrat, inferos intelligimus, & nouiſſimum quadrantem, modicum quoque delictum, mora reſurrectionis illuc luendum interpretemur.* Etſi Tertullianus aliquid de ſuo admiſcet, quaſi tota illa pœna, etiam modica delicta expiandi, conſiſtat in ſola dilatione reſurrectionis. Irenęus lib. 5. cap. 25. & Chryſoſtomus tantum fauent Iunio, quantum Tertullianus; cuius rei iudicem ipſum lectorem conſtituo.

CAPVT IX.

De Eccleſia Romana & ſummo Pontifice.

Tertullianus lib. de præſcriptione, cap. 36.

AGE iam, qui voles curioſitatem melius exercere in negotio ſalutis tuæ, percurre Eccleſias Apoſtolicas, apud quas ipſæ adhuc cathedræ Apoſtolorum ſuis locis præſidentur, apud quas ipſæ authenticæ literæ eorum

eorum recitantur, ſonantes vocem & repræſentantes faciem vniuſcuiuſque. Proximè eſt tibi Achaia; habes Corinthum. Si non longè es à Macedonia; habes Philippos, habes Theſſalonicenſes. Si potes in Aſiam tendere, habes Epheſum; ſi autem Italiæ adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque auctoritas præſto eſt. Statu fœlix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Vbi Petrus paſſioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apoſtolus Ioannes, poſteaquam in oleum igneum demerſus, nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur.

IVNIVS.

Lego ex 1. editione Rhenani. Vnde nobis quoque auctoritas præſto eſt ſtatuta, Felix Eccleſia. Senſus eſt, ex qua Eccleſia nobis Chriſtianis ſtatuta quoque, vt ex aliis illis prædictis, conſimilibuſq; auctoritas κῦρος καὶ βεβαίωσις, & præſtò eſt illa cathedra. Illa autem felix Eccleſia, de Chriſtiana vniuersè pronunciatur; at nō de Romana ſolùm, vt manifeſtò probatur ex eo, quod ibi Apoſtolum Ioannem in oleum igneum, id eſt, ardens, fuiſſe demerſum narrat. Et in indice V. Eccleſia idem Iunius: *Vnde, id eſt, à quibus Eccleſiis nobis auctoritas præſto erat olim.*

REFVTATIO.

Primum nihil opus lectione illa primæ editionis, cū ab ipſo Rhenano poſterioribus editionibus mutata fuerit; eamque, quam nos ſequimur, cum Pamelio & aliis, auctoritate cod. Vatic. defendere queamus. Secundò, illud *vnde* ad ſolam Eccleſiam Romanam, non autem ad alias, quas commemorarat referendum, atque adeo interpretandum, *à qua*; non, *à quibus*, perſpicuè monſtrant ſequentia verba, numero ſingulari prolata, *ſtatu felix Eccleſia*, nam ab ea auctoritatem præſto eſſe ait, quæ eſt ſtatu felix Eccleſia; at hæc eſt ſola Romana ex Tertulliani ſententia: Nam illius loci vocat Eccleſiam ſtatu felicem, vbi Petrus paſſioni Dominicæ coæquatur; vbi Petrus, more

Chriſti, crucifixus eſt; & vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, id eſt, vbi Paulus decollatus eſt, ſicut Ioannes Baptiſta: & vbi Ioannes Euangeliſta in dolium olei feruentis cõiectus eſt: ſed nec Petrus in vniuerſa Eccleſia Chriſtiana crucifixus eſt; nec Paulus vbique decollatus, nec Ioannes vbique in oleum feruens demiſſus, ſed Romæ tantùm; ergo hoc elogium tribuit Tertullianus Romanæ Eccleſiæ. Et quid, quæſo, ſibi vult Iunius cum illa probatione? *Sicut manifeſtè probatur ex eo, quod ibi Apoſtolus Ioannes in ardens oleum ſit demerſus.* An non enim Romæ Ioannes in feruentis olei dolium miſſus eſt? An non hoc ſcit Iunius ex S. Hieronymo lib. 1. contra Iouinianum, qui etiam hunc, vel ſimilem Tertulliani locum citat? Quod autem ait: *Cui totam doctrinã Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt,* nomine Apoſtolorum, non omnes, ſed primarios, nempe Petrum & Paulum intelligit. Quod ex lib. 4. contra Marcionem, cap. 5. claret. *Videamus quod lac à Paulo Corinthij hauſerint, ad quam regulam Galatæ ſint recorrecti, quid legant Philippenſes, Theſſalonicenſes, Epheſij, quid etiam Romani de proximo ſonent, quibus Euangelium & Petrus & Paulus ſanguine quoq; ſuo ſignatum reliquerunt.*

Tertullianus lib. de Monogamia, cap. 8.

Petrum ſolum inuenio maritum, per ſocrum; Monogamum præſumo per Eccleſiam; quæ ſuper illum ædificata, omnem gradum ordinis ſui de Monogamis erat collocatura.

IVNIVS.

Prima editio & MSS. omnes, Rhenano teſte, nec MS. vllius exemplum Pamelio contra adſtrente, legi iubent in hunc modum, qua ſuper illum omnem gradum ordinis ſui de Monogamis erat collocaturus, *ſiue* collaturus *aliis. Quid tam multis mutationibus opus? Ex* qua *fit* quæ: *ex* collocaturus, *fit* collocatura: *& vox* ædificata *additur, nihil ad ſenſum pertinens. Atqui ſenſus ſine iſtis mutationibus eſt luculen-*

luculentiſſimus, qua ſuper, id eſt, ſuper qua, δι' ἀναστροφῆς, illum omnem gradum Ordinis ſui, id eſt, functionum Eccleſiaſticarum adminiſtros, de monogamis erat collocaturus: prout Petrus ipſe (vt putat Auctor) monogamus. Hæc verè ſunt Tertullianei argumenti. Illos verò tibicines, & fulmenta, & ſupparaturas vocum ex veritate omittimus.

REFVTATIO.

Nimirum ex veritate Caluiniana. Cruciat Hæreticũ locus iſte, quia nimis luculentus eſt pro primatu Petri, niſi noua lectio excogitetur. Etſi quomodocunque aut ordinetur, aut deprauetur, ſemper parum gratus Caluiniſtis accidet, quod ſecundum lectionem Pamelianam clarum, quam & Gelenius licet diuerſæ religionis probaſſe videtur, dum loco illius *collocaturus* repoſuit *collocatura*, vt ſermo ſit de Eccleſia, nec poteſt reiici hæc lectio, niſi ab imperito, & qui profundas Tertulliani latebras non rimatur, nam cur putet Petrum fuiſſe Monogamum, hanc reddit cauſam; quia Eccleſia eſt Monogama, hoc eſt, vni ſpõſo Chriſto deſponſa: oportet igitur, vt ex Tertulliani ſententia, peculiaris inter Eccleſiam & Petrũ relatio & habitudo fuerit ratione Monogamiæ, quæ in hoc conſiſtit, ꝙ Eccleſia vnius viri ſponſa, noluerit niſi vnius vxoris virũ pro fundamento habere: quodq; ſuper hũc Monogamũ, tanq̃ ſuper fundamentũ, neminem niſi Monogamũ ſuperſtruere voluerit, hoc ipſo, quod, vt ipſe Tertullianus ait, nullus niſi Monogamus, aut nuptiarum planè expers, ad miniſteriũ Eccleſiaſticũ admittitur; niſi enim in hunc modũ lectio huius loci conſtituatur & explicetur, ratio cõmodè reddi nequit, quare Tertullianus *præſumat per Eccleſiam*, Petrum fuiſſe Monogamum, nam ideo hoc præſumit, quia non decuit, vt Monogamæ non Monogamus, fundamentum eſſet; & vt ſupra non Monogamum, Eccleſia omnem ordinis ſui gradum Monogamũ collocaret. Deinde licet Iunius vocem illam *ædificata* deleat, nihilominus non arridebit Tertulliani ſen-

tentia;

tentia; ſenſus enim idem propemodum erit. Cùm enim Eccleſia monogama miniſtros ſuos ſuper Petrum, tanquam ſuper fundamentum & principem collocet, meritò hinc præſumit, ipſum itidem Petrum fuiſſe monogamum. Quod ſi Petrus omnis Eccleſiaſtici ordinis fundamentum eſt & princeps, opinione Tertulliani, habemus ergo ex eiuſdem ſententia; Petri primatũ, quem iſti tantoperè oderunt.

Tertiò, neque ſi Iunij lectionem probemus, vitare poterit Iunius Petri Primatum, nam ſenſus erit; Petrum ſuper Eccleſiam omnem ordinis ſui gradum monogamum collocaſſe: Ergo Petrus ordinis Eccleſiaſtici Princeps eſt & Coryphæus: Principis enim eſt conſtituere miniſtrorum & miniſteriorum gradus: cùm igitur Petrus ſuper Eccleſiam monogamam cõſtituat & collocet miniſtros, Eccleſiæ aliquo modo ſimiles, nempe in vnitate matrimonij; ſequitur profectò, Petrum eſſe ex omnium numero præcipuum. Meritò autem præſumit Tertullianus, ex hoc, quod Eccleſia eſt Monogama, quodque Petrus in Eccleſia miniſtros monogamos collocat: Petrum itidem fuiſſe monogamum; non enim ſatis conueniens foret, ſi digamo huiuſmodi functio, & miniſterium erga monogamos committeretur. At Iunius haud æquo animo fert Petrum à Tertulliano accenſeri monogamis: ratus fortaſſe, Petrum fuiſſe Miniſtrum Caluinianum, quorum prima cura, vxore prima mortua, alij quærendæ diligenter operam dare. At facilè animaduertere poterat, niſi Polygamiæ œſtro percitus eſſet, hãc Tertulliani ſententiam probari & firmari poſſe ex ipſo S. Paulo, qui vult Epiſcopum vnius vxoris eſſe virum: hoc eſt, monogamũ, non digamum, multò minus trigamum, hocq; ex communi Eccleſiæ vſu & praxi præſcripſit Apoſtolus; ſi Petrus

trus digamus fuiſſet; parata erat ad hoc Pauli mandatum reſponſio: ipſum Petrum Epiſcoporum Epiſcopum, & Principem huius Ordinis, non eſſe monogamum, non iure igitur ab aliis poſtulari, quod in præcipuo, & quidẽ forma omnium non reperiatur. Hæc verò ſunt Tertulliani argumenti. Illos verò Caluinianos tibicines, & fulmenta, & ſupparaturas Iunij ex veritate omittimus.

Tertullianus lib. de Pudicitia, cap. 1.

Audio etiam edictum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium. Pontifex ſcilicet Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum dicit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta, pœnitentia functis, dimitto. O edictum, cui adſcribi non poterit: bonum factum.

IVNIVS,

Epiſcopos Pſychicorum audio veniam impudiciæ palam proponere. ſunt autem illa ironica, Pontifex ſcilicet Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum, Chriſtus puta, edictum illud promulgauerit. Nam quod de Epiſcopo Romano accipiunt, alienum puto, neq; ex verbis auctoris erui vſquam poteſt.

REFVTATIO.

Mirus es Tertulliani paraphraſtes & interpres, nihil ille de Epiſcopis, ſed de Epiſcopo, qui, edicto propoſito, adulteris & ſcortatoribus veniam promiſerit. Tu hunc Epiſcopum ais eſſe Chriſtum, dignus profectò omnium eruditorum ſibilis. Quid enim clarius, quàm Tertullianum loqui de Epiſcopo Romano, qui, cum Montaniſtæ quidam, inter quos Tertullianus, mœchis & fornicatoribus tantùm, pœnitentiæ locum negarẽt, Pontifex Romanus, edito & publicato edicto, iiſdem aditum ad Eccleſiam patefecit, ſi prius ritè pœnitentiam agerent. Hoc edictum exagitat hoc loco Tertullianus, illudque eiuſmodi eſſe aſſerit, cui nunquam ſolenne illud: *Bonum factum,* adſcribi poſſit; & totum librum de pudicitia ex in-

inſtituto contra hoc edictum dirigit, quod in Eccleſia publicè lectum; Hoc enim indicant illa verba: *Sed hoc in Eccleſia legitur, & in Eccleſia pronunciatur, & Virgo eſt? Abſit, abſit à ſponſa Chriſti tale præconium:* quia Tertullianus, Montani paracleto plenus, exiſtimabat tale programma potius proponendum *in ipſis libidinum ianuis, & ſub ipſis libidinum titulis.* Deinde quis ex Patribus vnquam, loquēs de Chriſto, hac periphraſi vſus eſt, vt eum appellaret *Pontificem Maximum*, & Epiſcopum Epiſcoporum? Adhæc, illum vocat Tertullianus Pontificem Maximum, & Epiſcopum Epiſcoporum; quem dicit edictum illud peremptorium propoſuiſſe: ſed Epiſcopus Romanus, nō Chriſtus; edictum illud peremptorium propoſuit. Ergo Tertullianus Epiſcopum Romanum vocat Pontificem Maximum, & Epiſcopum Epiſcoporum; nec accipit illam dictionem, *ſcilicet*, ironicè, ſed propriè, pro *nimirum* ſeu *videlicet*, ſiue hæc verba: Pontifex Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum; ipſi edicto addita fuerint: Eo modo quo nunc Pontifices hunc titulum, *Seruus ſeruorum Dei*, conſtitutionibus ſuis præfigunt: ſiue Tertullianus ex communi loquentium vſu & conſuetudine, hac circumſcriptione Romanum Pontificem voluerit deſignare. Non

In cap. Vlt. de foro compet. eſt autem prætereunda calumnia Cuiacij, cum imperitia cōiuncta (niſi eam potius adſcribere placeat ei, qui mortuo Cuiacio cōmentarios Cuiacianos in decretales publicauit) qui poſt multa in Romanum Pontificem conuicia; eò quòd Eccleſiam ſuam dicat, *eſſe omnium Eccleſiarū matrem & magiſtram, id quod perinde eſt*, inquit, *ac ſi diceret, ſe eſſe Epiſcopum Epiſcoporum.* Tandem ſubdit: *Ea de re eſt elegans Tertulliani verbum: edictum illud, quo ſe quis Epiſcopum Epiſcoporum vocat; edictum peremptorium tale eſſe, vt ei adſcribi non poſſit: bonum factum.* Vbi grauiter hallucinatur. Nam Tertullianus ideo negat edicto illi ſolennem formulam

mulam adſcribi potuiſſe,quod mœchis & ſcortatoribus veniam, & reditum ad Eccleſiam, peractâ pœnitentia, offerret: non autem quod Pontifex Romanus Epiſcopũ Epiſcoporum ſe, in edicto illo, nominaſſet. legatur Tertullianus & commentum hoc ſponte ſua ruet:nec vocat *peremptorium*; propter illum titulum, ſed aliam ob cauſam; quia neque certum eſt, titulum illum edicto fuiſſe adiũctum: vt paulò antè dicebam. Etſi autem, prædictus Tertulliani locus non ſit ironicus; licet tamen ironicus eſſet, nihilominus ſatis perſpicuè inde colligeretur, quo nomine Pontifex Romanus appellari fuerit ſolitus. Non enim potuit Tertullianus à Pontifice alienus conueniẽter & ſalsè hac ironia vti, niſi hæc fuiſſet communis formula compellandi Papam. Quemadmodum etiam cùm ſi quis hęreticus nominaret Papam; ſummũ ſcilicet Pontificem, intelligeretur; hanc eſſe vſitatam huius temporis formam & phraſin.

CAPVT X.

De Traditionibus nonnullis.

Tertullianus Apologet. cap. 16.

ALII planè humanius & veriſimilius ſolem credunt Deum noſtrum; ad Perſas ſi fortè deputabimur (licet ſolem non in linteo depictum adoremus) habentes ipſum vbiq; in ſuo Clypeo. denique inde ſuſpicio, quod innotuerit, nos ad Orientis regionem precari, ſed & pleriq; veſtrum in affectatione aliquando vt cæleſtia adorandi, ad ſolis ortum labia vibratis.

IVNIVS.

Hæc omnia dicuntur εἰρωνικῶς, vt & ſequentia: quod innotuerit nos ad oriẽtis regionem precari. *Nam inde à principio idololatræ, naturam ducem (vt putauerunt) ſecuti, ad orientem precati ſunt, teſte*

Vitruuio lib. 4. de architect. cap. 5. & illud apud Plutarchum in vulgo dictum confirmat, plures adorant Orientem, quàm Occidentem ſolem. Id quia gentibus religioſum fuit, Deus populo ſuo mandauit contrà; vt templi aditum ad Occidentem eſſet, quò adoraturi ſpectarent, contra quàm gentes. Quod ſi Chriſtianis religio fuiſſet ad Orientem, vt gentes adorare, ne ſuperſtitioni gentium adhæreſcere putarentur: eadem religio certè fuiſſet meritò, ne cum Iudæis viderentur facere, ad occaſum adorantes. Quapropter illudit potius hic Tertullianus idololatris, quàm vt de more & conſuetudine Chriſtianorum, quæ fuit libera, quidquam definiat.*

REFVTATIO.

Quædam ſupradictis verbis dici à Tertulliano ironicè, negari non poteſt, vt illud: *Ad Perſas ſi fortè deputabimur.* At ironicè ab illo dici ſequentia; *Deniq; inde ſuſpicio, quod innotuerit nos ad Orientis regionem precari;* Nemo aſſerit, niſi is, qui ab eodem ironicè dicta putat, ea quæ ſequuntur de die Dominica: *Æquè ſi diem ſolis lætitiæ indulgemus, alia longè ratione, q̃ religione ſolis. ſecundo loco ab eis ſumus, qui diem Saturni otio & victui decernũt, exorbitantes & ipſi à Iudaico more, quem ignorant.* Verùm ſicut Tertullianus nequaquam ironicè, ſed valde ſeriò affirmat, Chriſtianis diem Dominicam eſſe feſtam; ita ſeriò affirmat, Chriſtianos ad Orientem precari ſolitos. Et ſicut ex more feriandi die Dominica, oborta eſt Ethnicis ſuſpicio, quaſi Chriſtiani colerẽt ſolem: ita eadem ſuſpicio iiſdem eſt oborta, ob illam ad Orientem precandi conſuetudinem. Deinde de hoc more precandi ad Orientem, conſtat ex Iuſtino, ſeu alio veteri auctore Reſponſ. ad Orthodoxos. q. 118. Et ex Damaſceno, & ex aliis, quorum teſtimonia lib. 1. de ſancta Cruce cap. 26. attulimus. *At Ethnici orabant ad Orientem.* Quid tum? non omnia praua, & ad imitationem illicita, quæ egerunt Ethnici. Adorare ad Orientem, omni crimine vacat, etſi nõ adorare ipſum

Damaſc. lib. 4. fid. Orthodox. cap. 13.

ſolem

ſolum Orientem: in quo magnum diſcrimen, inter Ethnicos & Chriſtianos erat; quibus graues fuêre huius moris cauſæ, & inprimis Apoſtolorum traditio, vt in ritu precandi ſe potius ad Orientem cum Ethnicis verterent, quàm ad Occidentem cum Iudæis iam à Deo reprobatis: cauſas exponit Damaſcenus: Expoſui & ego quaſdam lib. de S. Cruce loco cit. Ergo Tertullianus idololatris non illudit: ſed quem morem Chriſtiani teneant, dum preces fundunt, valdè ſeriò pandit. Nec illud prætereundum, hîc, quod ſuprà à nobis omiſſum, & lib. 1. de Cruce, cap. 54. obiter notatum; validum ex hoc Tertulliani loco ſumi argumentum demonſtrando ſacroſanctæ Crucis cultui, iam temporibus Tertulliani vſitato: ſicut enim Tertullianus non loquitur ironicè, cùm ait; Chriſtianos *orare ad Orientem, diemq; Dominicum feſtum habere*: ſed verè vtrumque confitetur: ita paulò ſuprà, in eodem capite, non loquitur ironicè, ſed ſeriò agit, cùm ſuſpicionem moris colendi crucem, in Ethnicorum animis enatam, à Chriſtianis non amolitur: ſed ait; eos, qui Chriſtianos, crucis religioſos ſiue cultores arbitrantur: conſecraneos Chriſtianorum eſſe, hoc eſt, idem facere, quod in Chriſtianis culpant, cùm numina quædam, à Crucis ſpecie parũ abeuntia, item victorias, trophæa, ſigna caſtrenſia, ſipara, labara ſeu cantabra adorare conſueuerint: ſicut enim non fallebantur Ethnici, cùm dicerent; Chriſtianos ad Orientem adorare: aut diem ſolis feſtum habere: Etſi fallebantur, cùm crederent id fieri in honorem ſolis, tanquam cuiuſdam Dei; ita non fallebantur, cùm dicebant; Chriſtianos Crucem venerari: Etſi fallebantur, cùm crederent, crucem à Chriſtianis coli tanquam Deum.

Porrò multas traditiones recenſet Tertullianus lib.

de corona militis, cap. 3. *Quæ omnes in ritibus poſitæ ſunt*, inquit Iunius, *quarum pars deſiit apud ipſos traditionum defenſores*. Ex omnibus quas Tertullianus commemorat, vix tres deſierũt, id vt liquidò perſpiciatur, ſingulas percurram: *Aquam adituri*, id eſt, vt baptizemur, *ibidem, ſed & aliquanto prius in Eccleſia, ſub Antiſtitis manu, conteſtamur, nos renunciare diabolo, & pompæ, & Angelis eius*. Id adhuc ſolemne eſt in Eccleſia. *Dehinc ter mergitamur*, id obſeruatur apud Græcos, nam Latini iam plerunque vna merſione contenti ſunt. *Inde ſuſcepti*, id eſt, poſt Baptiſmum, *lactis & mellis concordiam deguſtamus*. Deſiit hæc conſuetudo iam pridem, vt & ſequens: *Exque ea die, lauacro quotidiano, per totam hebdomadam abſtinemus. Euchariſtiæ Sacramentũ & in tempore victus, & omnibus mandatum à Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorũ manu quàm præſidentium ſumimus*. Etiam hæc traditio obſeruatur, non enim ſub veſperam aut cœnam, ſed mane & ieiuni Euchariſtiam percipimus; nec à quouis, ſed à ſacerdotibus, hos enim comprehẽdit Præſidentium nomine Tertullianus: nam ex Iuſtino, qui antiquior Tertulliano Apolog. 2. patet Sacerdotes & Diaconos, etiam Euchariſtiam diſtribuiſſe: & non ſolos Epiſcopos; qua notione vſurpat quoque Tertullianus *præſidendi* vocem Apolog. cap. 39. *Præſident probati quique ſeniores*. Vbi ſermo, non de ſolis Epiſcopis ſed & Sacerdotibus & Diaconis. At quod Iunius ait; *Traditionis eſſe, & quod* προεστῶτες *ſeu Præſidentes ſint, & quod illi ſoli præbeant Euchariſtiam*; id falſum eſt, nam vt ſint Epiſcopi, imò & Epiſcoporũ Epiſcopus, vt à Tertulliano nominatur, item vt ſint ſacerdotes & Diaconi; eſt iuris diuini ſcripti, non traditionis, quæ ad ius non ſcriptum ſpectat: etſi concedi poteſt traditionis eſſe, vt ab iſtis ſolis Euchariſtia porrigatur. *Oblationes*, inquit

inquit Tertullianus, *pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus*, obſeruat hoc religioſè Catholica Eccleſia. *Die Dominico ieiunium nefas ducimus.* Idem Eccleſiæ adhuc ſenſus ſaltem in communi, quatenus nullum ieiunium die Dominico præcipit. Idem ſenſus etiam Caluiniſtis, qui ex ſupererogatione, etiã in Quadrageſima ieiunium nefas ducunt. Et *de geniculis adorare.* Exoleuit hæc conſuetudo: niſi quod nonnullis locis, à Paſchate ad Penteceſten vſque, aliqua ſaltem ex parte cuſtoditur. *Eadem immunitate* (non ieiunandi & non flectendi genua) *à die Paſchæ ad Pentecoſten vſque gaudemus.* Orthodoxi itidem eadem gaudent, eodem tempore, quod ad ieiunium attinet; & Caluiniſtæ toto anno. *Calicis aut panis etiã noſtri aliquid decuti in terram anxiè patimur.* Idẽ mos multis Chriſtianis, idq; in honorẽ ſacroſancti Euchariſtię Sacramenti. Quod ſi locus iſte cum Iunio & aliquibus Orthodoxis accipiatur de Euchariſtia, tum mos hic non poteſt cenſeri abolitus: nihil enim ægrius patimur, quàm quidquam de Euchariſtia in terram decidere. Vide Pij antiquiſſimi & ſanctiſſimi Pontificis decretum apud Gratianum de Conſecr. d. 2. Can. *Si per.* Quæ de Cruce Tertullianus ſubiicit, ea tam ſunt vſitata Catholicis, quàm inuſitata Hæreticis. Quod autem quædã traditiones quandoque ceſſant, id non mirum, quia traditionum quędam ſunt perpetuæ: quædam temporales. Nec cuiuſuis eſt traditiones abrogare, etiam temporales; ſed Eccleſiæ, quæ eas ipſa deſuetudine, aut vſu contrario tandem abrogat.

CAPVT

CAPVT XI.

De Stationibus & Proceſſionibus.

Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap. 4.

SI STATIO facienda eſt, maritus de die condicat ad balneas.

Idem lib. de cultu fæminarum, cap. 11.

Vobis autem nulla cauſa procedendi non tetrica. Aut imbecillis aliquis ex fratribus viſitandus, aut ſacrificium offertur; aut Dei verbum adminiſtratur. Et lib. 2. ad vxorem; *Si procedendum erit, nunquam magis familiæ occupatio adueniat.*

IVNIVS.

Tria hic facile diſtinxeris. Statio, ad orationes totius Eccleſiæ diutius protrahendas, ieiunium ad præparationes diſpoſitionemq́; piorum: proceſſiones, ad auditionem verbi diuini, & cætera pietatis & charitatis officia citius defungenda pertinebant.

REFVTATIO.

Nihil planè & diſtinctè hic Caluiniſta, cùm de ritibus Eccleſiæ Catholicæ Tertullianus loquitur. Quid ſtatio ſit apud Tertullianum, longè melius & dilucidius explanat Bellarminus, ex variis Tertulliani locis, quibus ſtationum meminit. Non exſcribo, breuitatis cauſa. Quàm pulchrè verò deſcribit ieiunij finem? *ad præparationem,* inquit, *& diſpoſitionem piorum pertinebat.* Quaſi verò ſtationes, hoc eſt, preces diurnæ, ad nonam aut veſperam, tempore ſolennis ieiunij protractæ, non pertinuerint ad præparationem & diſpoſitionem piorum. Ad eum, inquam, finem, vt cœleſtium donorum & chariſmatum ſeſe his ſubſidiis capaciores redderent. Pari acumine, deſcribit *proceſſiones: Proceſſiones,* inquit, *pertinebant ad auditio-*

Bellarm. lib. 2. de bonis operibus, cap. 22.

ditionem verbi diuini; mirum ni Caluiniani: *& cætera pietatis, charitatiſq́ officia citius defungenda.* Atqui Tertullianus *proceſſionis* ſeu *procedendi* vocabulum vſurpat itidem, cùm conueniendum eſſet ad ſacrificium: *precum*, vt interpretatur Iunius; precum autem & Euchariſtiæ ſimul, vt Orthodoxi iure exponunt. Si ergò cùm ad preces cōuenirent, etiam tunc *procedere* dicebantur: vt ex citato Tertulliani loco de cultu fœminarum perſpicuum redditur: falſum erit, eos tunc tantum *procedere* conſueuiſſe; cùm ad *verbum diuinum audiendum*, aut *opera charitatis exhibenda prodirent.* Nam & ad ſtationes procedebant; nec aliter ſtatio & proceſſio differunt, quàm motus, & terminus motus: niſi quod non omnis proceſſio erat ad ſtationes. Imò apud Tertullianum *procedere* ſiue *proceſſio* nihil aliud eſt, quàm *prodire* & *progreſſus* ex domo in publicum; ſeu locum à proprio, in quo quis degit, ſeiunctum; ita vt prodeundo neceſſe ſit, ſe aliis, quàm familiaribus oſtendere: liquet id ex lib. de cultu fœminarum cap. 11. vbi hæc: *Quæ autē vobis cauſa ſtructius* (comptius, ornatius) *prodeundi, cum remotæ ſitis ab his, quæ ad aliud indigent. Nam nec templa circuitis, nec ſpectacula poſtulatis: nec feſtos dies gentilium noſtis: propter ipſum enim conuentum, & mutuum videre ac videri, omnes pompæ in publicum proferuntur, aut vt luxuria negotietur, aut gloria inſoleſcat. Vobis autem nulla procedendi cauſa non tetrica,* hoc eſt, grauis & iuſta; *procedendi,* idem nimirum eſt; quod *prodeundi*: ſic in lib. de Idololatria, cap. *15. Scio fratrem per viſionem, eadem nocte, caſtigatum grauiter, quod ianuam eius, ſubitò annunciatis gaudiis publicis, ſerui coronaſſent. Et tamen non ipſe coronauerat, aut præceperat, nam antè proceſſerat: & regreſſus reprehenderat factum:* Quid hic eſt, *proceſſerat*, niſi domo exierat; aliò ſe contulerat? & in libro de præſcript. *proceſſio*

modeſta nihil eſt aliud, quàm modeſtus in publicum progreſſus. Quia verò Pamelius ex *procedendi* voce, Tertulliano vſitata, colligit morem *proceſſionum*, quæ veteri vſu apud Orthodoxos ſunt receptæ, ideo Iunius in notis ad 15. caput lib. de Idololatria, acriter in virum inſurgit: ſed niſu inani, nihil enim de hoc aſſeruit Pamelius. Cuius hæc verba: *An hoc ad proceſſiones Chriſtianorum pertineat, liberum eſto lectori.* Illud ad extremum notandum, Tertullianum preces & ieiunia Danielis cap. 10. quibus tres ſeptimanas vacauit; appellare; *ſtationem trium hebdomadarum*, libro de anima, cap. 48. idque tum propter preces cõtinuas, tum propter ieiunium, quia ſtatio ſemper cum ieiunio iungebatur. Iunius locum illum Tertulliani ita explicat: *Duo coniungit Daniel: ſtationem; quia in luctu fuit, nec ad Regem, aut in publicum proceſſit lugens: & ieiunium.* Imò Daniel duo hæc non cõiungit, ſed deſcribit ieiuniũ, quod ieiunauit; & afflictationem, qua ſeſe afflixit; & hoc totũ, nempe preces & ieiuniũ, totamq; hanc afflictationem, vocat Tertullianus *trium hebdomadarum ſtationem.*

CAPVT XII.

Miſcellanea.

Tertullianus lib. de Baptiſ. cap, 17.

D*ANDI* (Baptiſmi) *habet ius ſummus ſacerdos; qui eſt Epiſcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi: non tamen ſine Epiſcopi auctoritate propter Eccleſiæ honorem.*

IVNIVS.

Ὁ προεστὼς, prout humani ordinis cauſa vnus aliquis iam olim Collegio fratrum præpoſitus eſt.

REFVTATIO.

Eſt quidem ſummus ſacerdos ſeu Epiſcopus προεστῶτι

at non omnis προεστὼς & Antiſtes eſt Epiſcopus. Nec humano iure ordo hic inter miniſtros Eccleſiaſticos introductus eſt; ſed diuino; ſit quidem hic aut ille Epiſcopus humana electione, hominum enim ſuffragiis eligitur, non Dei: at ipſum Epiſcopatus officium non proficiſcitur ab humana inſtitutione ſed à diuina.

Tertullianus lib. eodem, cap. 12.

Quos tinctos non inuenimus. Loquitur Tertullianus de Apoſtolis, quos baptizatos eſſe, ſcriptura nuſquam prodiderit.

IVNIVS.

Contrarium non obſcurè oſtenditur. Ioan. 1. & Actor. 1.

REFVTATIO.

At quibus verbis? Maximè Ioan. 1. An quia eo capite dicitur Ioannes baptizaſſe? At licet dicatur baptizaſſe, non dicitur tamen baptizaſſe Apoſtolos; & vt Euangeliſta ſcripſiſſet Apoſtolos à Ioanne baptizatos fuiſſe: id tamen nihil eſſet ad rem: quia Tertullianus non loquitur de baptiſmo Ioannis, ſed Chriſti: aitque in Scriptura nihil proditum, vtrũ hunc Baptiſmũ acceperint. Æquè parum hac de re traditur Actor. 1. nam verba illa: *Incipiens à baptiſmate Ioannis*; nec Ioannis, nec Chriſti baptiſmate Apoſtolos baptizatos eſſe indicant.

Tertullianus lib. de Monogamia, cap. 8.

Cæteros cùm maritos inuenio, aut ſpadones intelligam neceſſe eſt, aut continentes.

IVNIVS.

Propoſitio tota, vt & aliæ plurimæ in hac quæſtione, argumentatur ab auctoritate (vt loquuntur) negatiuè. Inepta argumentatione: non legitur hoc, non fuit igitur.

REFVTATIO.

Loquitur Tertullianus de Apoſtolis, quos omnes ait ſe ſuſpicari aut virgines, aut continētes fuiſſe, cùm ſcriptura nihil de eorum matrimonio tradat; excepto Petro, quem vxorem habuiſſe ſocrus eſt argumento. Iunius ait, inualidum eſſe argumentum iſtud: *ſcriptura hoc non tradit; ergò non eſt verum.* Atqui quid crebrius in ore Caluiniſtis & Lutheranis, quàm hæc argumentandi ratio? *non legitur in ſcriptura, ergò non eſt ita.* Quidquid ex traditione Orthodoxi adferunt, id iſti hoc vnico argumento refellere nituntur: ſi ergo hanc argumentandi rationem Tertulliano dat crimini, cur eandem prius nōn reprehēdit in Caluiniſtis & Lutheranis? ſed Iunius ægrè fert Apoſtolos à Tertulliano exiſtimari aut virgines, aut continentes; quiá ipſe omnes optaret fuiſſe non modò Monogamos, ſed & Polygamos, ex Caluiniano ritu. Nec inefficax eſt ratio argumentandi ab auctoritate *negatiuè*, cum probabile eſt, aliquid, ſi accidiſſet, indicandū fuiſſe.

Tertullianus lib. contra Iudæos, cap. 10.

Age nunc, ſi legiſti penes Prophetam in Pſalmis (Pſal. *95.*) *Dominus regnauit à ligno.*

IVNIVS.

Ex contextu græco deprompta ſunt, prout refertur à Iuſtino Martyre, Apolog. 2. in dial. aduerſus Tryphonem; Cyprianoque; ſed tamen, ne in vllo quidem exemplari Græco eſſe conſtat; & non fuiſſe Hieronymi ſæculo, oſtendunt translationes eius, & Commentarij & exemplaria Hebræū & LXX. Quapropter hæc verba à ligno, *aut puto eſſe gloſſematis, quod iam olim contextui LXX. fuerit impactum; aut lippientis librarij, qui pro* ἐβασίλευσεν *legerit* ἐκ ξύλου, *quæ verba poſtmodum in contextum irrepſerint. Nam quid iuris eſt Hebræos, aut Græcos, aut alios accuſandi, cùm id ſuo ſæculo Hieronymus non fecerit, vel minima ſignificatione, ſed vtcunque, textum expreſſerit bona fide, tranſtuleritque?*

REFV-

REFVTATIO.

Sed quis Tertulliano, Iuſtino & Cypriano, antiquiſſimis ſcriptoribus, non potius fidem adhibeat, quàm Iunio: cuius coniectura de lectione ἐκ ξύλου, pro ἐβασίλευσε, non modò lippientis eſt, ſed & cæcutientis: quæ enim agnatio inter hæc duo vocabula, vt ea non dicam dormitans, ſed & vel dormiens librarius confundere queat? Taceo S. Auguſtinum & S. Leonem eodem modo verba Pſalmi legere. Sed ſinamus Iunium Iudæorum cauſſam agere contra Iuſtinum Martyrem; nam quod addit de S. Hieronymo id non mirum, quia tranſtulit & explicauit ea, quæ in Græcis & Hebraicis repererat: hoc non reperit, quippe iam olim expunctum ab hoſtibus Chriſti. Lector videat S. Auguſtinum in Pſal. 95. nec alia apologia opus erit.

Tertullianus lib. de anima, cap. 50.

Tranſlatus eſt Enoch & Helias, nec mors eorũ reperta eſt, dilata ſcilicet.

IVNIVS.

Hæc multorum opinio, meo quidem iudicio παράδοξον, ſed quam pleriq; olim auctoritate Ioan. Apocal. 11. firmari poſſe putauerunt. Ego non cenſeo.

Sic lib. de Reſurrect. carnis, cap. 22. vbi Iunius. *De Helia autem, quæ paradoxa dicta ſint olim, antè lib. de anima, cap. 50. expreſſum eſt.*

REFVTATIO.

Nimirum paradoxum eſt, quod ex ſcriptura perſpicuè ſatis colligitur, quodque tota ſentit antiquitas: præter Tertullianũ, Auguſtinus, Ambroſius, Hieronymus, Gregorius Magnus, Cyprianus, Irenæus, Iuſtinus, Chryſoſtomus, Theodoretus, Epiphanius, Athanaſius, Baſilius, Eucherius, Clemens Romanus, Iſidorus, Theophy-

lactus, OEcumenius, Alcimus Auitus, Rupertus & alij. Vide Franciſcum Soarez tom. 2. q. 59. diſp. 55. ſect. 2. ſed non grata hæc Hæreticis de Helia & Enoch opinio, propter hæreticum quoddam paradoxum, de Pontifice Romano.

Tertullianus lib. de Ieiuniis, cap. 15.

Quantula eſt enim apud nos interdictio ciborum? duas in anno hebdomadas xerophagiarum, nec totas, exceptis ſcilicet Sabbatis & Dominicis, offerimus Deo.

IVNIVS.

Apud nos. Montaniſtas & Tertullianiſtas. pòſt, cùm duas in anno hebdomadas xerophagiarum nominat, alias à quadrageſimis intelligit, quas tres Montanus obſeruabat, teſte Hieronymo. Nam aliud fuiſſe ieiunium, aliud xerophagiam, in cap. 1. oſtendimus. Itaque importunè Pamelius hoc loco σκιαμαχεῖ.

REFVTATIO.

At tu potius importunè λοιδορεῖς & calumniaris. Pamelius verò optimè vidit, aut Tertulliani textum emendandum, aut S. Hieronymo erratum ſeu memoriæ ſeu doctrinæ adſcribendum eſſe, non enim diſtinguit Tertullianus xerophagias à ieiuniis; quis enim magis ieiunat, quàm qui aridis cibis, ab omni carne & omni iurulentia ſiccatis, vtitur? ſed quod Montaniſtæ ſuis in ieiuniis xerophagia contra communem Eccleſiæ morem vterentur; ideo ab orthodoxis nouitatis accuſabãtur, nouitatis, inquam, tum quoad numerum, quia ſæpius, hoc eſt, duas nimirum, aut tres quadrageſimas ieiunabant, & quoad modũ, quia ſiccis duntaxat cibis vtebantur, cõtra aliorum conſuetudinem; & ita hæc omnia obſeruabant, vt Orthodoxos, ꝙ ea reſpuerent; voracitatis condemnarent, & contumelioſo nomine *Pſychicos* appellarent. Conatur

natur ergo Tertullianus demonſtrare. I. Licitũ eſſe ſępius ieiunare. II. Licitum eſſe xerophagia, tempore ieiuniorũ vti, Quorum vtrunq; verum eſt, ſi non manducans manducantem; & aliis, præter ſiccas, eſcis vtentem non ſpernat; ſique Eccleſiæ Orthodoxæ leges & modũ ieiunandi præſcribere nolit, vt faciebāt Montaniſtæ; ſed potius paratus ſit ab ea modum ieiunandi diſcere. Quo fit, vt Catholici minimè damnent quorundam ordinum religioſos: qui ſæpius in anno ieiunant, etiam tũc, cùm alioquin Eccleſia nullum ieiunium præſcribit: quia faciunt id, nõ ea mente, qua Montanus; quaſi malè agat, quiſquis ſecus agit. Et hic eſt genuinus Tertulliani ſenſus, quem Pamelius probè vidit: nam ſi duæ hebdomades xerophagiarũ; hoc eſt, quatuordecim ſeptimanæ, (nam per hebdomadem non intelligit Tertullianus ſeptem dies, ſed ſeptem ſeptimanas) diſtinguebātur à duabus, vel tribus quadrageſimis Montaniſtarum, quî fit, quod veteres Patres, vt tres quadrageſimas; ita & xerophagias non verterunt eis vitio? Sed vt cõcludam, omnis xerophagia ieiunium eſt: licet non omne ieiunium xerophagia: cùm neceſſe non ſit, ieiunantes ſiccis tantummodo cibis vti, nec vtebantur Orthodoxi eo modo, quo Montaniſtæ. Sunt etiam, qui putent, Tertullianũ in hoc diſſenſiſſe à cæteris Montaniſtis; quod ipſe duas tantùm quadrageſimas poneret: reliqui tres. Quod ſi verum eſt: tum neque Tertulliani textus emendatione; neque S. Hieronymus excuſatione eget.

Tertullianus libro de Pœnitentia, cap. 6.

Quam porro ineptum, quā pœnitentiam non adimplere, &

mercem manum emittere. Hoc enim pretio Dominus veniam addicere inſtituit, hac pœnitentiæ compenſatione redimendam proponit impunitatem.

IVNIVS.

Veniam addicere: hoc proprium venditoris eſt, verbũ iuris, vt etiam poſtea compenſationis vocabulum vſurpatur, forenſi ſignificatione; non enim fit à nobis compenſatio, ſed à Deo habetur imputatione & acceptione gratiæ: quaſi à nobis facta ſit compenſatio.

REFVTATIO.

Atqui Tertullianus diſertè ait pœnitentiæ compenſatione redimendam à nobis eſſe impunitatem. Nihil ille de fictitia imputatione gratiæ; quæ ergo hæc peruerſitas verba Tertulliani tam clara peruertere? Iniurias per peccatum Deo illatas homo ſuſceptis pœnis & caſtigationibus compenſat, non Deus: ſicut & in foro non is, qui iniuriam paſſus eſt; ſed is, qui intulit; iniuriam compenſare ſolet.

Tertull. lib. 4. contra Marcionem, cap. 3.

Si verò Apoſtoli quidem integrum Euangelium contulerũt de ſola conuictus inæqualitate reprehenſi, Pſeudoapoſtoli autem veritatem eorum interpolauerunt, & inde ſunt noſtra digeſta; quod erit germanum illud Apoſtolorum inſtrumentum, quod adulteros paſſum eſt?

IVNIVS.

Noſtra digeſta, id eſt, διασφάματα vt lib. de Baptiſmo, cap. 1. ſenſus eſt. Atque ab ea occaſione pſeudapoſtolorum, Spiritus ſanctus auctor fuit, vt Apoſtoli & viri Apoſtolici doctrinam ſacram monumentis litterarum conſignarent, qua noſtra digeſta ſunt.

REFVTATIO.

Digeſtum Tertulliano eſt ipſum opus, quod auctor ſcribendo digeſſit, & certo ordine diſponit; liquet ex capite

pite 5. vbi hæc: *Nam & Lucæ digeſtum* (hoc eſt, opus, ſeu librum) *Paulo adſcribere ſolent: capit magiſtrorum videri, quæ diſcipuli promulgarint.* Sic cap. 1. de Baptiſmo: *Non erit otioſum digeſtum iſtud:* hoc eſt, opus de baptiſmo, quod aggredior, non erit ſuperfluum. Quàm verò Iunius verba Tertulliani rectè exponat, ſatis liquet ex ipſis verbis, & ex toto illo tertio capite lib. 4. contra Marcionem. Sed Iunius Tertullianum in hanc ſententiam deprauat, vt ſtabiliat Hæreticam perſuaſionẽ, omnia quæ credenda; ſacris litteris eſſe prodita; idq; eo conſilio, ne à falſis doctoribus corrumpantur; vt hoc curriculo traditiones non ſcriptas euertat; quaſi falſi magiſtri nequeãt ipſas ſcripturas corrumpere: Quod, vt priſca exempla deeſſent, hodierna profectò teſtatiſſimum reddunt.

Tertullianus lib. de anima, cap. 35.

Nunquid ergo & Iudæi ex opinione Pythagorica conſulebant Ioannem; Tu es Helias, & non ex prædicatione diuina? Et ecce mittam vobis Heliam Theſpiten. Helias autem non ex deceſſione vitæ, ſed ex tranſlatione venturus eſt, nec corpore reſtituendus, de quo non exemptus eſt; ſed mundo reddendus, de quo eſt tranſlatus.

IVNIVS.

Theſpiten, legendum Theſpiten? ἐρωτηματικῶς, illa autem ſequentia non affirmatè, ſed ex hypotheſi poſſunt intelligi; nempe, ſi quidem venturus eſt, (vt dicitur) hoc modo vẽturus eſt. ſed alibi non obſcurè affirmat auctor, ex falſa Apoc. 12. interpretatione, vt infrà cap. 50. & lib. 4. contra Marcionem, cap. 22. Et poëmat. 3. contra Marcion. cap. 5.

ſed ἀποφατικῶς, vtrū autem, quę Iunius adiungit de ſenſu ex hypotheſi, conſentanea ſint verbis Tertulliani; æquū lectorē arbitrari volo. At Iunius, vt Caluiniſta, odit ſentētiam illam Orthodoxorum de aduentu Heliæ. Cauſas huius odij habet Hæreticus. Nec ſolius Tertulliani eſt, ſed totius antiquitatis, nec ex falſa Apocalypſeos interpretatione nata, ſed ex veriſſima expoſitione tum huius, tum aliarum ſcripturarum. Sed de hoc iam ſuprà: ſcilicet tota antiquitas errat, ſoli Hæretici *verant*, vt veteri verbo nouam impudentiam denotem.

Tertull. de Marcione, lib. de Præſcript. c. 38.

Ad materiam ſuam cædem ſcripturarum confecit. Idem lib. 1. ad vxorē, c. 7. *Aram enim Dei mundam proponi oportet.*

IVNIVS.

Lego ex coniectura concædem. *Eſt enim concædes accumulatio ramorum, è ſylua cæſorum. Tacitus lib. 1. latera concædibus munitus.*

REFVTATIO.

Malè, nam *cædem* legendum: Hoc enim dicit: Marcionem ſcripturas trūcaſſe, & auctoritatem plerarumq; negando, quaſi occidiſſe, vt nunc faciūt Hæretici: tollendo & inficiādo multos libros Canonicos: & in hoc Marcion diſſimilis fuit Valentino; nam Valentinus ſcripturis quidem pepercit; & à cędibus earum abſtinuit, & integro inſtrumēto vſus eſt: ſed deprauauit Scripturas, malè eas interpretando; vt faciunt Caluiniſtę nonnulli, qui Catholicorum more, omnes libros Canonicos admittunt; ſed ſenſu *expoſitiones interuertunt.*

De ſecundo loco ita Iunius: *Malim: aream enim Dei; nā aram accedebant tantum viri; in area ſunt & fœminæ: Hæc autem interpretationis ſunt Tertullianicæ.* Imo Iunianę. Senſus enim Tertulliani eſt; ſecūdas nuptias non eſſe ineundas, cùm digami arceantur à ſacerdotio; vt & viduæ digamæ 2. Tim. 2. 1. Tim. 5. à miniſterio Eccleſiaſtico. Aram enim

Dei

Dei debere proponi mundam: id autem fieri non poſſe, niſi qui altari & Eccleſię miniſtrant, vt ſunt ſacerdotes & alij, & Diaconiſſæ; ſint puri & mundi: hanc autem munditiem Eccleſiaſticis functionibus, & altari Dei conſentaneam, obtineri per monogamiam. Deinde quid quæſo eſt *area Dei? At fœmina non accedebant ad aram.* Fateor, neque verba illa; *ad aram*; referenda ſunt ad fœminas; ſed ad viros. Ait enim viros digamos non admitti ad aram; hoc eſt; ad officium ſacerdotis: & mulieres digamas non adlegi in Ordinationem; hoc eſt in numerum Diaconiſſarum. Quarum munera deſcribit Clemens Romanus lib. 3. Conſtit. Apoſt. cap. 15. & Epiphanius Hæreſ. 79.

Tertullianus lib. 1. ad vxorem, cap. 6.

Quot enim ſunt, qui ſtatim à lauacro carnē ſuam obſignant? Quot item, qui conſenſu pari inter ſe matrimonij debitum tollunt? Voluntariis ſpadonibus pro cupiditate cœleſti, ſaluo matrimonio, abſtinentia toleratur, quanto magis adempto?

IVNIVS.

Saluo matrimonio; integro iure matrimonij, quia ex conſenſu alter alterius ad tempus, vt ait Apoſt. 1. Cor. 7.

REFVTATIO.

At Tertullianus non agit de abſtinentia ad tempus, ſed de perpetua, vt ex eius verbis planum. Quæ continētia eò eſt præclarior, & laudabilior, quo Hæreticis eſt intolerabilior. De eadem Tertull. lib. de velandis Virginibus, cap. 10. *Non enim & continentia Virginitati antiſtat, ſi-*

communes de coniugali conſortio effici. Ineptè prorſus. Nam Tertullianum loqui de vſu coniugali ſeu debito, vel cæco planum eſt: ait enim, Virginitatem longè eſſe potiorem & excellentiorem, quàm continentiam, ſiue viduorum, hoc eſt, eorum, qui altero coniuge mortuo, ſuperſtites ſunt; ſiue eorũ, qui ſaluo adhuc & integro matrimonio, matrimonij debitum tollunt; & ab vſu abſtinent; quem vſum ipſe, vehementiore ſua, quàm Hæretici habeant, in continentiam propenſione, *cõtumeliam* vocat. Verùm Iunius pro ſuo in matrimonium amore, ægrè fert hanc appellationem; Sed expoſtulet cum Tertulliano; non cũ illis, qui, vt ipſe Tertullianus iubet, Tertullianum explicant, Nam quod de afflictionibus & perſecutionibus addit; id à Tertulliano eſt alieniſſimum: non enim eſt in cõiugis poteſtate, vt afflictiones extrinſecus ortas non ferat; aut non ſuſtineat etiam tribulationes carnis; de quibus S. Paulus: quia has omni matrimonio annexas eſſe Apoſtolus pronunciauit: Et Tertullianus non loquitur de matrimonio diſſociato; ſed adhuc ſaluo & integro, vbi aduerſitates iſtas itidem ſaluas & integras eſſe neceſſe eſt. Loquitur de illis coniugibus; qui licet ſimul habitent, & coniugij onera pariter tolerent, ab vſu tamen matrimonij, ex mutuo conſenſu, abſtinent. Cæterùm quod hîc vocat *contumeliam*, id capite vndecimo nominat *confuſionem*. Vbi rurſus Iunius dentes exerit. *Quod quidam pro pudore,* inquit, *aut re pudenda accipiunt, eſt fermè impudens.* Cenſura non fermè, ſed planè impudens. Nam omnes Tertulliani apices clamant, id quod dixi, *confuſionis* nomine à Tertulliano denotari. Nam *confuſionem* opponit *pudori*; hunc in ſponſalibus per oſculum & dexteras dicit reſignatum; illamque condictam & promiſſam. Quod enim Iunius id vocis vſurpat pro omnium rerum iuris & facti promiſcua inter ſe conſociatione, id nõ quadrat

drat ſententiæ Tertulliani: qui ait, poſt deſponſationem velari virgines, quod *corpore & ſpiritu maſculo mixtæ ſint*, per oſculum ſcilicet & dexteras, quo ſigno pudorem reſignarunt, & totam *confuſionem*, hoc eſt, perfectam corporum mixtionem promiſerunt: præſtandam videlicet *per ipſam nuptiarum paſſionem*, vt loquitur Tertullianus.

At quod idem Iunius ait, ea, quæ initio lib. de velandis virginibus, de paracleto, & quę cap. 3. de monogamia Tertullianus ſcribit, *non olere Montanum*; optarem id ita eſſe; at contrarium clamat ipſe Tertulliani contextus, vt & reuelatio ſeu ſomniũ mulierculæ; quod Tertullianus narrat ſub finem libri. Huiuſmodi enim phantaſiis & illuſionibus, Montani ſectatores admodum addicti erant; vt liquet etiam ex libro de anima & aliunde. Pari modo imperitiam oſtendit Iunius, vel certè odium in Pameliũ, cum negat, ea, quæ Tertullianus ſcribit lib. de corona militis, cap. 1. ex Montani ſpiritu effuſa. *Iniuriam facit Pamelius, qui hæc verba, quaſi tranſcurrentis ad Montaniſtas accipit.* Atqui euidentiſſimum eſt, contra Orthodoxos verba hæc effuſa: *Planè ſupereſt, vt etiam martyria recuſare meditentur, qui prophetias eiuſdem Spiritus ſancti reſpuerunt.* Pòſt: *Noui & paſtores eorum, in pace leones, in prælio ceruos.* Vbi Orthodoxis exprobrat fugã in perſecutione, quam ipſe illicitam eſſe proprio libro demõſtrare conatus eſt; quos & hic ſugillat, cùm ait: *Eos nullam aliã Euangelij memoriam curare, quàm eam; quæ iubet fugã accingi de ciuitate in ciuitatem.* Non ergò Pamelius Tertulliano, ſed Iunius

REFVTATIO.

Quid tum? non ſequitur inde, Epiſcopum & presbyterum, ex ſententia Tertulliani eſſe eundem, vt vult Caluinianus ſpiritus; nam alibi Tertullianus expreſsè diſtinguit Epiſcopum à presbytero, & hunc ab illo: vt lib. de Baptiſ. cap. 17. his verbis: *Quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt, niſi Epiſcopi iam aut Presbyteri, aut Diaconi vocantur, dicentes*, &c. Ipſe Tertullianus ab omnibus, etiam à Iunio, nominatur presbyter, at quis vnquam appellauit Epiſcopum? Cuius enim loci Epiſcopus fuit? Quod autem in lib. de præſcriptione duo tantùm genera poſuit: id fecit, quia Ordines eo loco diſtinguere non inſtituit: ſolùm exempla adferre volens quorũdam, qui cùm à fide deficiunt, offenſionem, imò & ſcandalum pariunt. Epiſcopum à presbytero diſtinguit quoque Tertullianus lib. de monogamia, cap. 11. *Ab Epiſcopo*, inquit, *monogamo, à Presbyteris & Diaconis eiuſdem ſacramenti.*

Tertullianus in Scorpiaco, cap. 2.

Ad officium Hæreticos compelli, non illici dignum eſt. Duritia vincenda eſt, non ſuadenda. Et vtique ſatis optimum præiudicabitur, quod probabitur à Deo conſtitutũ atq; præceptum.

IVNIVS.

Turpiter ſanè auctore abutuntur, qui ad firmandam ſuam tyrannidem, in cauſa fidei, hunc locum detorſerunt. Non docentur fidem Hæretici, ſed reuincuntur infidelitatis nomine ex auctoritate verbi.

REFVTATIO.

Tuam cauſam agis Iuni. Clara ſunt Tertulliani verba; nec vllo fuco Caluiniano obliterari, aut obfuſcari poſſũt. Non verbo, ſed vi Hęreticos ſubigẽdos ait. Et Paraphraſis, quæ ſequitur, non ex Tertulliano, ſed ex tuo cerebro exſtitit. *Duo ſunt, inquit Auctor, hominum genera, quibus ſcribo: imperiti & hæretici. Imperitis ſuadeo præmium, doceo officium, quo aſſequantur præmium, ſuntq; hi prius docendi, quàm monendi. Hæreticis*

nec ſuadeo præmium, nec propono officium, ſed reuinco obduratum eorum animum, auctoritate allata Dei. Nihil horum Tertullianus, omnia mera ſunt commenta eius, qui ſupplicia Hæreticorum vocat tyrannidem. Quid ergo erit Caluiniana illa Britannorum in Catholicos immanitas? ſubdit Tertullianus. *Suſtineant Euangelia pauliſper, dum radicē eorum exprimo legem.* Iunius. *Propoſitio eſt; Dei auctoritatibus ſe pugnaturum ex ſcripturæ locis; primùm de teſtamento vetere, cap. 7. deinde verò de nouo. Inde à cap. 9.* Ita eſt: ait Tertullianus, ſe pugnaturū verbo Dei, ſed quo fine? vt doceat Hęreticos vi cohibendos & coërcēdos, nō auctoritate verbi, vt ſomniat Iunius.

Tertullianus lib. 2. ad vxorem, cap. 4.

Quis in carcerē ad oſculanda vincula Martyrū reptare patietur?

IVNIVS.

Id eſt, Sanctos in vinculis, ad Martyriū iam iā abituros. Hypallage.

REFVTATIO.

Sed Caluiniana, non Tertullianica, non enim de oſculandis Martyribus, ſed Martyrū vinculis Tertulliano eſt ſermo. At niſi Iunius Hypallagen comminiſceretur, periculum eſſet, ne Orthodoxi ex hoc loco cultū reliquiarum probarent.

Tertullianus lib. de Baptiſmo, cap. 18.

Itaq; pro cuiuſq; perſonæ conditione, ac diſpoſitione, etiam ætate cunctatio Baptiſmi vtilior eſt, præcipuè tamen circa paruulos.

IVNIVS.

Tria hic diſtinctè proponit Auctor, quæ ſi rectè intelligantur, locus eſt

REFVTATIO.

Quid Tertullianus hoc loco ſibi voluerit, abundè docuit Pamelius, vt proinde hac Caluiniana explicatione opus nõ fuerit. Nam quid veneni Caluiniſtæ tegant, ſub illo modo loquendi, cùm piorum infantes aiunt, *eſſe in fœdere, etiã ſine Baptiſmo*: Lector cognoſcet, cùm aliunde, tum ex colloquio, quod Beza Mompelgarti cum Smidelino habuit, in ſermocinatione de Baptiſmo. Quod autẽ Iunius ait, illa verba, *ſi non tam neceſſe*: poſſe abeſſe ſine Auctoris iniuria; agnoſco itidem Caluini ſpiritum; qui credit infantes etiam ſine Baptiſmo ſaluos fore, ſi à Deo ſint electi: ſicut & cum Baptiſmo non fore ſaluos, ſi non ſint à Deo electi; quaſi videlicet Deus vllum infantẽ nouæ legis prædeſtinarit ſine medio Baptiſmi, aut vllum etiam infantem reprobarit, quem peccati originalis abolendi remedio cariturum non præuiderit. Hæc in notas Tertullianeas Iunij: non enim omnes diſcutere inſtitui; ſed eas duntaxat, quæ Hæreſin & Caluinum aliquo modo olent.

LAVS DEO VIRGINIQVE MATRI.